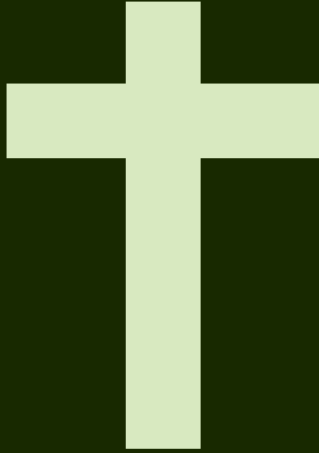

Gagek Mewis

The New Testament in the Central/Mapos dialect of the Buang
language of Papua New Guinea

Gagek Mewis
The New Testament in the Central/Mapos dialect of the Buang
language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Buang Mapos long Niugini

Copyright © 2003 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Buang, Central/Mapos (Buang)

Dialect: Central/Mapos

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

18a972db-abcc-5dc3-9031-f1d4455b33c3

Contents

FRT	1
MATAI	2
MARKUS	40
LUKAS	65
JON	106
SINARÉ	134
ROM	169
1 KORINT	187
2 KORINT	203
GALATA	214
EPESUS	220
PILIPI	226
KOLOSİ	230
1 TESALONİKA	234
2 TESALONİKA	238
1 TIMOTİ	240
2 TIMOTİ	245
TİTUS	249
PILEMON	251
HİBRU	252
YAKOBUS	267
1 PİTA	272
2 PİTA	278
1 JON	281
2 JON	286
3 JON	287
YUT	288
NEBÈ PESEPSÈN	290
NETATEKİN DEGWA	311

**Mehöböp Yesu Kerisi yi
GAGEK MEWIS
sën vong yam vu hil**

**The New Testament in the Central/Mapos dialect of the Buang
language of Papua New Guinea**

Nupela Testamen long tokples Buang Mapos long Niugini

Mehöböp Yesu Kerisi yi GAGEK MEWIS sën vong yam vu hil
The New Testament in the Central/Mapos dialect of the Buang language of Papua New
Guinea
[bzh]

Translation by Wycliffe Bible Translators

© 2003 The Bible Society of Papua New Guinea

Print publication, 2003 by The Bible Society of Papua New Guinea

Web version

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

<http://pngscriptures.org>

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

You are free to share – to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice – For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narapela manmeri**. Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long <http://tokplesbaibel.org>. Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating**. Na tu, **yu no ken senisim Tok**.

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela**.

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode>.

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela**.

Jegelinsën

Arë[tab]Arë Dus[tab]Pes

YESU KERISI YI BENGÖ NIVESA SËN MATAI KEVU

Yesu Kerisi Yi Degwa

(Lk 3:23-38)

¹ Yesu Kerisi yi degwa lo sënë: Yesu saga sën Davit* yi mewis, geDavit saga sën Abraham yi mewis.

² Abraham ko Isaak, gIsaak ko Yakop, geYakop saga sën ko Yuda losho ari lo.

³ GeYuda ko Peres luho avëhnö Sera, geluho ataj Tamar.

GePeres ko Hesron.

Ga, Hesron ko Ram.

⁴ Ga, Ram ko Aminadap, gAminadap ko Nason, geNason ko Salmon.

⁵ GeSalmon ko Boas, gata Rahap.

GeBoas ko Obet, gata Rut.

Ga, Obet ko Yese, ⁶ geYese ko Mehö-los-bengö Davit, geDavit ko Solomon, gata sën Uria venë wirek lo.

⁷ Loga, Solomon ko Rehoboam, geRehoboam ko Abiya, gAbiya ko Asa.

⁸ Ga, Asa ko Yosapat, geYosapat ko Yoram, geYoram ko Usia.

⁹ Ga, Usia ko Yotam, geYotam ko Ahas ga, Ahas ko Hesekia.

¹⁰ Ga, Hesekia ko Manase, geManase ko Amos, gAmos ko Yosia.

¹¹ GeYosia ko Yekonia losho ari lo, lob loḷ buk saga alam Babulon* deduu alam Israel vahi medeko sir ya denedo hir nyëg.

¹² Deya denedo nyëg böp Babulon* lom Yekonia ko nalu Sealtiel.

Lob Sealtiel ko Serubabel, ¹³ lob Serubabel ko Abiut, gAbiut ko Eliakim, gEliakim ko Asor.

¹⁴ GAsor ko Sadok, geSadok ko Akim, gAkim ko Eliut.

¹⁵ GEliut ko Eleasar, gEleasar ko Matan, geMatan ko Yakop ngwë.

¹⁶ GeYakop sënë ko Yosep sën Maria regga, lob Maria saga sën ko Yesu, sën denenër bë Kerisi* lo.

¹⁷ Nebë saga lob sir pin Abraham yi mewis sir, beyam verup loḷ Davit saga, besir yu nemadluho-bevidek-lubeluu. Gevu Davit beyam verup loḷ buk sën deko sir ya denedo nyëg böp Babulon*, saga sir yu nemadluho-bevidek-lubeluu. Lob vu buk sën deko sir ya denedo nyëg böp Babulon* beverup loḷ Kerisi*, og sir yu nemadluho-bevidek-lubeluu nebë saga ving.

Maria Ko Yesu Kerisi

(Lk 2:1-7)

¹⁸ Yesu ata ko yi lo degwa nebë sënë: Deggooin ata Maria raḷ in jaḷ vu Yosep, rëḷ luho yö nahën denedo, log Maria nalu loḷ raḷ Anon Vabuung. ¹⁹ Yosep sën deggooin raḷ bë natu regga lo, yi mehö netetuu aggata niröp, lob su bë rëḷ nanër avëh yi gägek nimumsën rangah vu alam pin rë. Gaḷ vongin bë bepul Maria vunsën. ²⁰ Yosep nahën kwa nevo nebë sënë, loḷ Mehöböp yi angër yam vu yi loḷ pesepsën benër vu bë, “Davit* yi mewis Yosep-e! Gwengö! Su nim dëlin Maria! Gaḷ gwëko nöḷ natu venëm. Hurmahen sën loḷ nare ayo lo, saga Anon Vabuung vong vu yi. ²¹ Rëḷ geḷo nalu aguü lom genanër arë nabë Yesu. In rëḷ geḷo yi alam vër in hir nipaya nyëvewen.”

²² Ngaa pin sënë anon raḷ yoh vu gägek sën Mehöböp vong verup mehö-nenër-gägek-rangahsën Yesaya avi lo nebë:

²³ “Ham gwengö rë! Rëḷ avëh avö nalu doḷ, lom geḷo nalu aguü. Lob rëḷ genanër arë nabë Emanuel.”

Arë sënë degwa nebë ‘Anutu nedo ving hil’.

²⁴ Lob Yosep ggëp mepesep ggovek gekedi raḷ, lom vong yoh vu sën Mehöböp yi angër nër vu yi lo. Ya beko avëh netu venë, ²⁵ rëḷ su neya aggata ving yi rë, gema rot, beya verup loḷ buk sën venë ko nalu aguü lo. Lob tahi ggev raḷ nebë Yesu.

2

Alam Los Kwaj Böp Vu Alam-yu-ngwë Yam Delë Yesu

¹ Maria ko Yesu vu Betlehem ggëp Yudea loḷ buk sën Herot* tu mehö-los-bengö menedo. Ko ggovek, lom alam kwaj böp la vu nyëg mala neverup bedeyam Yerusalem medeloḷ tepëḷ bë, ² “Alam Yuda hir mehö-los-bengö hurmahen mewis sën lo tena? He halë yi betuheng verup ggëp sën nyëg mala neverup, lom he yam in bë gaḷo arë jaḷ.” ³ Mehö-los-bengö Herot* ngo hir gägek saga, lob lëḷ anon, balam Yerusalem pin delëḷ ving. ⁴ Lob tahi alam-deneḷo-seriveng hir ggev los alam-horek-yi pin ya vu yi beloḷ tepëḷ in sir bë, “Kerisi* ata geḷo yi

gëp tena?" ⁵ Lob denër yah bë, "Ata geko yi gëp Betlehem vu distrik Yudea, in mehö-nenër-gägek-rangahsën kevu gägek meneggëp nebë:

⁶ "Hong Betlehem vu nyëg Yuda,

su getu nyëg Yuda yi beggang-bu mahen tamusën rë, gağ gekwesuu.

In ggev böp ti rëk berup dok hong,

lob gëgin salam Israel."

⁷ Herot* ngo nebë saga lob vun yi metahi alam los kwaj böp saga yam, belok tepëk in sir in bë jak ni niröp nabë betuheng saga verup loğ buk tena. ⁸ Log vong sir ya Betlehem genër vu sir bë, "Ham na sero hurmahen saga niwëëk ata, lob bë ham natök vu yi, og ham gwëko gägek nom vu sa, in senök gağ arë jak geving."

⁹ Dengo mehö-los-bengö yi gägek saga ggovek log deya. Lob betuheng sën delë neggëp nyëg mala neverup lo, muğin beya nare ya valek nyëg sën hurmahen neggëp loğ lo. ¹⁰ Delë betuheng lom kwaj vesa rot. ¹¹ Lob delok ya beggang ayo bedelë hurmahen luho ata Maria, lob deyun lusej vu los deko yi rak. Gedeggoo kupek la loğ hir keröng yoh vu sir bedevo vu yi. Goor, gekele niğegwi reggu nivesa sën denenër arëj nebë praginsëj* los mur*. ¹² Log Anutu vo pesepsën vu sir loğ buk bë su nah deberup vu Herot*, lom deyoh aggata ngwë medeyah medeya bej.

Yosep Ko Venë Lu Nalu Rağ Medeluk Medeya Ejep

¹³ Deya ggovek, log Mehöböp yi angër ti yam vu Yosep benër vu yi loğ pesepsën bë, "Kwedi gwëko hurmahen luho ata jak, megebeya megena Ejep. In Herot* vongin sero hurmahen bengis yi nadiik." ¹⁴ Lob Yosep kedi meko hurmahen luho ata rak loğ buk beya Ejep. ¹⁵ Lob ya denedo sagu rot beya verup loğ buk sën Herot* diik. Devong nebë saga lob gägek sën Mehöböp vong verup mehö-nenër-gägek-rangahsën avi lo anon rak nebë: "Sa tahi nalug vu Ejep yam."

Herot Sis Hurmahen Ngahisekë Medediik*

¹⁶ Rëk Herot* rak ni bë alam los kwaj böp saga dekuung in yi, lob ahë sengën pangsën rot, bevong alam la deya Betlehem los nyëg mahen mahen sën neggëp dus vu lo, bedesis hurmahen maluh pin bedediik. Sir sën ataj nahën neko sir lo rot, beya verup loğ sën hir ngebek netu luu rak lo, yoh vu buk sën alam los kwaj böp denër vu Herot* bë delë betuheng nyëdahis lo. ¹⁷ Lom mehö-nenër-gägek-rangahsën Yeremia yi gägek sën kevu meneggëp lo anon rak. Sënë nebë:

¹⁸ "Aye ti dedun vu nyëg Rama.

Nesu los nengeek böpata.

Rakel nesu in nalu lo,

medenahubin yi, rëk ma gesu yoh vu rë.

In nalu lo su denedo rë, gağ malaj ma."

Yosep Lööho Venë Lu Nalu Vu Ejep Medeyom

¹⁹ Herot* diik ggovek, lom mëm Mehöböp yi angër ti yam tato yi vu Yosep ggëp Ejep loğ pesepsën. ²⁰ menër vu yi bë, "Kwedi gwëko hurmahen luho ata jak megenah Israel hir dob. In alam sën bë dengis hurmahen lo dediik."

²¹ Lob Yosep kedi meko hurmahen luho ata rak, beyah Israel hir dob. ²² Rëk ngo bë Arkelaus loğ yah ama Herot* ben betu alam Yudea hir mehö-los-bengö lob ggöneng in yi besu ya sagu rë. Rëk Anutu vo pesepsën vu Yosep in tato aggata vu yi, lob ya los distrik Galilea. ²³ Ya nedo nyëg ti arë nebë Nasaret. Lom alam-denenër-gägek-rangahsën hir gägek lo anon rak. Sën denër bë:

"Rëk denanër yi nabë yi Nasaret ti."

3

Mehö-neripek-alam Jon Nër Gagek

(Mk 1:2-8; Lk 3:1-18; Jn 1:19-28)

¹ Vu buk saga mehö-neripek-alam Jon verup nedo nyëg-yumeris ggëp Yudea hir dob, benenër gägek bë, ² "Ham gwëgin ham in Nyëg-yagek-yi vongin anon jak." ³ Jon saga sën Anutu vong gägek rak yi verup mehö-nenër-gägek-rangahsën Yesaya avi nebë:

"Mehöti aye nerağ loğ nyëg-yumeris bë,

'Ham bolinin Mehöböp yi aggata,

meham sesor begëp niröp."

⁴ Jon sënë neröp röpröp ading sën denevasu rak kamër niviis lo, genevëh kabi neggëp balo. Genegga sepaak los nenum beggoh netu yi nos. ⁵ Lob alam Yerusalem losho alam nyëg Yudea pin, galam pin sën denedo dus vu bël Yordan lo deneya vu yi. ⁶ Bedenër hir ngaa nipaya rangah gejon neripek sir luğ bël Yordan. ⁷ Loğ Jon lé bë alam Parisai* los alam

Sadukai* ngahi deyam vu yi in bê dejipek bêl geving, lom nêr vu sir bê, “Nyël nalu ham! Re nêr vu ham bê ham beya in nyêwewen sên rêk natök vu ham vu buk tamusên agi? ⁸ Ham gwevong ngaa niröp noh vu sên ham wêrin ayomin lo, in tato nabê ham wêrin ham yönon. ⁹ Ham su kwamin bo megweko gâgek jak nah menanêr nabê Abraham yi mewis ham. Gak sa nanêr vu ham nabê Anutu yoh vu bê gevong gelöng sênê denatu Abraham yi mewis. ¹⁰ Yönon, in koov nevu nevalek keke gega meneggêp vorot, in kele pin sên su denesis anoj nivesa rê lo, saga rêk dengap bedegeté jak na nengwah.

¹¹ Sa naripek ham rak bêl mu, in bê ham gwêrin ham. Gak mehö los niwêek ti kesuu sa rêk tamuïn sa menam, lob sa su mehö nig vesa yoh vu in bê sa natu yi hur ti menakah vaha suu vêr rê. Mehö sênê rêk basuh ham begevong Anon Vabuung vu ham vahi gegevong benengwah ga ham vahi. ¹² Jom yi savor loğ ya nema vorot in tetêhin kale kale na in yi wit* gahis, gengupin jak na jök-wit-yi. Gak kale kale saga, og rêk besi jak na nengwah sên medo netum degwata lo.”

Jon Ripek Yesu

(Mk 1:9-11; Lk 3:21-22)

¹³ Nebê sênê lob Yesu vu Galilea meluk meya bêl Yordan vu Jon, in bê Jon jipek yi. ¹⁴ Rêk Jon nêrin yi bê, “Bê gejipek sa og mêm nivesa, ma nebê va sên geyam vu sa-ê?” ¹⁵ Rêk Yesu nêr yah vu yi bê, “Genaköök galu dahun hil gesepa dok Anutu yi aggata nabê sênê rê lok mêm.” Lob Jon yögekin yi gâgek beripek yi.

¹⁶ Yesu ripek bêl ggovek gerak yom ronek, lob pevis beyagek tatekin yi, gelê Anutu yi Anon Vabuung ni nebê soğ nuung ti beluk yam nare rak yi. ¹⁷ Log gâgek ti yam vu yagek bê, “Yik sa nalug sênê sên sahêg neving yi los halê yi nivesa lo!”

4

Satan Pelêpin Yesu Vu Nyêg-yumeris

(Mk 1:12-13; Lk 4:1-13)

¹ Govek saga log Anon Vabuung li Yesu rak meya nyêg-yumeris in Satan pelêpin yi. ² Yesu su gga nos rê genedo meris buk gerangah mehödahis luu, lom diikahê. ³ Lob mehö-pelêpinsên-ala ya menêr vu yi bê, “Bê Anutu nalu hong, og genanêr gelöng sênê denatu brêt!” ⁴ Rêk Yesu nêr yah vu bê, “Gâgek neggêp lok Anutu-yi-kapiya bê:

‘Nos mu su yoh vu bê gevong bemehönon demedo vesaj rê, gak yik gâgek pin sên neverup rak Anutu avi lo nejom ahon ving.’”

⁵ Loğ Satan ko yi beluhu deya nyêg vabuung Yerusalem, beko yi rak ya dub-vabuung-böp vu vavunê, log nêr vu yi bê, ⁶ “Bê Anutu Nalu hong, og gwetê hong na dob, in gâgek neggêp lok Anutu-yi-kapiya bê:

‘Rêk gevong yi angêr lo nam degegin hong nivesa.’

Log gâgek ngwê nêr bê:

‘Rêk detabuu hong dok nemaj gesu rêk gengis vaham jak gelöng rê.’”

⁷ Loğ Yesu nêr yah vu yi bê, “Gâgek ngwê neggêp lok Anutu-yi-kapiya ving nebê:

‘Su geseği Mehöböp sên hong Anutu.’”

⁸ Loğ tum Satan ko yi meluhu deya kedu ading ti, beya tato nyêg dob pin los mehönon pin gehir ngaa nivesa vesa pin vu yi, ⁹ log nêr vu bê, “Bê gengun lup vu sa los gweko sarêg jak, og sêk dêein ngaa los arê arê pin sênê nök vu hong!” ¹⁰ Rêk Yesu nêr yah vu bê, “Satan! Gweko hong jak megena! Gâgek neggêp lok Anutu-yi-kapiya nebê:

‘Yik gweko Mehöböp sên hong Anutu lo jak, begegurek yi yö timu babu!’”

¹¹ Lob Satan vey a in Yesu meya, gangêr yam deneloğ vu yi.

Yesu Vong Huk Muginsên Vu Galilea

(Mk 1:14-15; Lk 4:14-15)

¹² Deduu Mehö-neripek-alam Jon ahon beya nedo karabus, beYesu ngo bengö lom tah yi yah distrik Galilea. ¹³ Loğ vuu Nasaret geya nedo Kapernaum sên neggêp ngaggee böp Galilea nenga beneggêp ya los alam Sebulon los Naptali hir dob lo. ¹⁴ Ya saga lob gâgek sên mehö-nenêr-gâgek-rangahsên Yesaya nêr lo anon rak nebê:

¹⁵ “Alam Sebulon los alam Naptali hir dob,

ggêp aggata sên neya los ngaggee Galilea vu bêl Yordan nenga vahi sagu.

GeGalilea hir dob vahi sên alam dahis yam denedo loğ lo.

¹⁶ Nengwah-tumsên böpata jêh rak alam sên denedo

loğ malakenu ayo lo!

Denedo loğ nyêg malakenu sagi bebê denadiik bemalaj nama na,

loğ Rangah rak in sir!”

¹⁷ Vu buk saga Yesu ko yi huk rak benêr gâgek rangah bê, “Ham gwegin ham! In Nyêg-yagek-yi vongin anon jak.”

Yesu Ggooin Yi Hur Maluh Lubeluu Rak
(Mk 1:16-20; Lk 5:1-11)

¹⁸ Yesu neyoh ngaggee böp Galilea nenga, lom tök vu Simon sën denenër arë ngwë nebë Pita lo luho ari Andreas, geluho medo denetë lek luk ya ngaggee in bë degeko gël, in yik luho yör hir huk sagi. ¹⁹ Lob Yesu nër vu luho bë, “Melu nam sepa sa natu sa hur besa tahu meluu in melu gweko mehõnon denam vu sa nabë sën melu neko gël agi.” ²⁰ Lob pevis beluhu devuu hir lek geya desepa yi melöõho deya.

²¹ Lööho deya beya deverup, lob lë mehõti luho ari, Yakobus luho ari Jon sën Sebedi nalu luho. Luho rak denedo yağ ving amaj Sebedi, medenejoo hir lek vepulsën yah. Loğ Yesu tahi luho, ²² lob luho devuu amaj los yağ ya pevis geya desepa yi.

Yesu Nër Gagek Loğ Dub-supinsën-yi
(Lk 6:17-19)

²³ Log Yesu yoh vu distrik Galilea pin benër gagek vu alam loğ dub-supinsën-yi. Nër Bengö Nivesa rak Anutu-yi-nyëğ, gevong balam hir niraksën aggagga pin nivesa rak. ²⁴ Lob Yesu bengö ya meyoh vu distrik Suria pin, lom deko alam sën nij rak aggagga los alam sën nij nesang lo, galam sën memö nipaya nevong sir lo, galam sën bedo nevesi sir lo, galam sën sekëj neselõngin lo pin, medeya vu yi mevong benijvesa nerak. ²⁵ Lob alam ngahisekë vu distrik Galilea los Beggang-bu-nemadluho gevu nyëğ böp Yerusalem los distrik Yudea pin, gevu bël Yordan vahi yi, bedesepa yi medeya.

5

Yesu Nër Gagek Ggëp Kedu

¹ Yesu lë alam ngahisekë denesupin sir, lom rak ya kedu ti meto nedo, geyi hur maluh deya vu yi, ² lom tatekin gagek vu sir nebë sënë:

Yesu Nër Mehõnon Nebë Sënë Sën Kwaj Vesa
(Lk 6:20-23)

- ³ “Alam sën derak ni bë su nijvesa rë lo, kwaj vesa,
in detu Anutu-yi-alam berëk demedo nivesa doğ yi nyëğ.
⁴ Alam sën ayoj maggin in ngaa nipaya sën nedo dob lo, kwaj vesa,
in Anutu rëk gevong mayoj nivesa.
⁵ Alam sën denedahun arëj lo, kwaj vesa,
in rëk dob ala sir.
⁶ Alam sën ahëj ving rot bë degevong ngaa niröp mu nebë sën alam dediikahëj in nos lo,
kwaj vesa,
in Anutu rëk gevong banon jak benajom sir ahon.
⁷ Alam sën kwaj paya in alam vahi bedenelok vu sir lo, kwaj vesa,
in Anutu rëk gevong doğ nah vu sir nabë.
⁸ Alam sën ayoj neggëp niröp rot lo, kwaj vesa,
in rëk degelë Anutu.
⁹ Alam sën denevong in bë dedahun begö na lo, kwaj vesa,
in Anutu rëk nanër nabë nalu sir.
¹⁰ Alam sën deneko maggin in denesepa loğ ngaa niröp los yohvu lo, kwaj vesa,
in detu Anutu-yi-alam berëk demedo nivesa doğ yi nyëğ.
¹¹ Alam rëk depelë ham gedegevong rii jak ham gedenanër gagek nipaya kuungsën aggagga jak ham in denelë bë sa alam ham, rëk mu mëm ham kwamin vesa. ¹² Ham ayomin nivesa bekwamin vesa anon, in ham nyëvewen rëk gëp yagek, in denevong nebë saga vu alam-denenër-gagek-rangahsën wirek.”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Rak Mamireng Los Rangah
(Mk 9:50; Lk 14:34-35)

¹³ “Ham nebë dob sënë yi mamireng. Rëk mamireng bë nimök jak, og rëk hil gevong benengën jak nah nabë va? Mamireng nebë saga hen huk ma, om hil getë na balam debakë duk dob. ¹⁴ Geham nebë dob sënë yi rangah. Nyëğ ti bë medo jak kedu, og su yoh vu bë bun yi rë. ¹⁵ Gemehõti su netaggi lok ram menetung ggevek ya dëğ ayo rë. Ma rot. Gağ mu netung rak nedo reek vavunë in bë natum jak alam pin sën denedo beggang ayo lo. ¹⁶ Om ham najëh jak alam pin malaj nabë saga, lob rëk degelë ngaa nivesa sën ham nevong lo, lob rëk degeko ham Amamin sën nedo yagek lo arë jak.”

Yesu Nër Gagek Rak Horek

¹⁷ “Ham su kwamin bo nabë seyam in dahun Moses yi horek los alam-denenër-gagek-rangahsën hir gagek na. Gağ ma. Sa su yam in bë dahun na rë, gağ seyam in bë tatekin degwa begevong banon jak. ¹⁸ Sa nanër vu ham yõnon nabë Anutu su rëk dëin gagek metes

teka, ma nyê dus ti sên neggêp loĵ horek-ê, begeto megêp rê. Gaĵ yô rêk gêp nabê sênê rot, bena berup doĵ buk sên yaĵek los dob nama na, gAnutu yi gâĵek pin anon jaĵ rê. ¹⁹ Om bê mehôti keyêh gâĵek dus ti doĵ horek sênê betahu alam bedegevong noh vu sên nêr lo, og Anutu rêk nanêr yi gêp Nyêg-yâĵek-yi nabê mehô tamusên verôĵ-yi. Gaĵ alam sên denesepa loĵ horek sênê bedenotateĵin vu alam medenero lo, og rêk Anutu nanêr sir vu Nyêg-yâĵek-yi nabê sir bôp. ²⁰ Om sa nanêr vu ham nabê: Bê ham su sepa doĵ Anutu yi horek bekwesuu alam-horek-yi los alam Parisai* rê, og ham su yoh vu bê rêk doĵ na Nyêg-yâĵek-yi rê."

*Yesu Nêr Gâĵek Raĵ Ngaa Ahê-sengên-yi
(Lk 12:57-59)*

²¹ "Ham ngo gâĵek sên neggêp vu alam hib wirek lo ggovek nebê, 'Su gengis mehônnon denadiik'. Mehôti bê ngis mehô ngwê menadiik, og rêk geĵo nyêvewen doĵ nah. ²² Gaĵ sa, og sa nanêr vu ham nabê: Mehôti bê ahê sengên vu ari, og rêk geĵo nyêvewen dok nah. Log bê mehôti nanêr gâĵek nipaya jaĵ ari, og rêk bare kaunsor mala in debo nyêvewen vu yi doĵ nah. Log mehôti bê nanêr ngwê nabê, 'Kwam ma!' og rêk duĵ na nengwah vu Nyêg-nipaya meĵeko nyêvewen doĵ nah.

²³ Nebê saga lob bê gweĵo hong seriveng in gwetung jaĵ na jepô gêp dub vabuung, loĵ kwam bo nabê melu arim ham gâĵek ti neggêp, ²⁴ og gwevuu hong seriveng bemedo jepô degwa, gegena vu arim bemelu semu gâĵek govek rê, loĵ mêm genom gwetung hong seriveng vu Anutu. ²⁵ Mehôti bê gevong gâĵek vu hong, lob melu nahên neyôĵ aggata, meneya vu jaas sên nengo gâĵek lo, og gepevis bemelu semu gâĵek doĵ ti. In rêk getung hong dok na jaas nema, lob jaas getung hong dok na ahêvavu nemaj, lob ahêvavu deĵetung hong dok na karabus. ²⁶ Sa nanêr vu hong yônnon nabê su rêk gwetah hong vêr in karabus pevis rê, gaĵ rêk gemedo rot bena berup doĵ buk sên hong nyêvewen govek na los dahis lo."

Yesu Nêr Bê Su Gwevong Baggêb

²⁷ "Ham ngo gâĵek sênê neggêp wirek nebê, 'Su gwevong baggêb'. ²⁸ Gaĵ sa, og sa nanêr vu ham nabê: Bê maluh ti gelê avêh ti bayo gurekin yi, og saga nebê nevong baggêb vu avêh saga lok ayo ggovek ya.

²⁹ Om nabê malam gahis vesa gevong bengaa nipaya kepê hong, og maam geselupek vêr megwetê na. Nabê navim len timu mala nama, og mêm nivesa, in su deĵetê navim pin doĵ na Nyêg-nengwah-yi. ³⁰ Log nabê nemam vesa vong bengaa nipaya kepê hong, og maam kwetôv megwetê na. Nabê navim len timu mala nama, og mêm nivesa, in su deĵetê navim pin doĵ na Nyêg-nengwah-yi."

*Yesu Nêr Bê Maluh Los Venêĵ Su Debepul Sir
(Mt 19:9; Mk 10:11-12; Lk 16:18)*

³¹ "Alam hib wirek hir gâĵek ngwê neggêp nebê, 'Nabê mehôti nidêlin venê, og bo kapiya-vepulsên-yi vu yi'. ³² Gaĵ sa, og sa nanêr vu ham nabê: Avêh ti su nevong baggêb rê rêk regga nidêlin yi, og mehô saga vong bevenê vong baggêb, om degwa neggêp vu yi. Gemehôti bê geĵo avêh sên regga nilêlin yi lo, og mehô saga vong baggêb vu avêh sênê."

Yesu Nêr Bê Su Genanêr Yônnon Vavunê

³³ "Log ham ngo gâĵek ngwê neggêp vu alam hib wirek nebê, 'Nabê ham nanêr gâĵek los nanêr yônnon vavunê geving, og ham su gwekuung jaĵ, gaĵ ham gwevong noh vu gêp Anutu mala'. ³⁴ Gaĵ sa, og sa nanêr vu ham nabê: Ham su nanêr yônnon vavunê. Ma rot. Geham su tato yaĵek in alam deĵaĵ ham gâĵek ni nabê yônnon! Gaĵ yô nama rot, in gâĵek saga luho yônnon vavunê neggêp ti. In yaĵek saga og yik vong bê Anutu yi sêa sên nedo raĵ lo. ³⁵ Geham su tato dob in alam deĵaĵ ham gâĵek ni nabê yônnon, gaĵ yô nama rot, in gâĵek saga luho yônnon vavunê neggêp ti. Gedob og yik vong bê Anutu yi sêa mahen sên nebê vaha raĵ lo. Geham su tato nyêg bôp Yerusalem in alam deĵaĵ ham gâĵek ni nabê yônnon! Gaĵ yô nama rot, in gâĵek saga luho yônnon vavunê neggêp ti. GeYerusalem saga og yik Mehôbôp-los-bengô yi nyêg. ³⁶ Gesu ĵetato yum in alam deĵaĵ hong gâĵek ni nabê yônnon, gaĵ yô nama rot, in gâĵek saga luho yônnon vavunê neggêp ti. In su geyoh vu bê gwevong yum viis ti natu veroo ma veriik jaĵ rê. ³⁷ Om nabê gengogêkin ngaa, og gengogekin nirôp, rêk mu nabê kwam bo nabê 'Ma!', og genanêr rangah nabê 'Ma!' Beyik ggovek. Gaĵ bê ham nanêr yônnon vavunê geving, og sagaĵ Mehô Nipaya yi ngaa."

*Yesu Nêr Bê Su Gebo Doĵ Nipaya Nyêvewen
(Lk 6:29-30)*

³⁸ "Ham ngo gâĵek sênê neggêp wirek nebê, 'Bê mehôti selupek malam vêr, og geselupek hen vahi doĵ nah, genabê mehôti getur nevum vêr, og gwetur hen ti doĵ nah'. ³⁹ Gaĵ sa, og sa nanêr vu ham nabê: Mehôti bê gevong paya vu ham, og ham su bo doĵ nah vu yi. Ti bê petap hong dok nengam vesa, og gepeĵĵirin nengam kêĵ bepetap geving. ⁴⁰ Genabê mehôti vôngin bê geĵo hong na vu jaas sên gengo gâĵek lo, in nakah hong rôprôp vêr, og

gebo hong röpröp-ayööng-yi vu yi geving. ⁴¹ Genabë mehö los arë ti nanër vu hong nabë gweko yi kupek bemelu na aggata dus ti rë, og gweko megena dus ngwë geving. ⁴² Nabë mehöti ketag ngaa ti vu hong, og gebo vu. Gemehöti bë ketag nabë geko hong ngaa ti mena rëk geko nom, og su gweruu demim vu yi.”

Yesu Nër Bë Hil Ahëd Geving Alam Sën Denelë Hil Paya Lo
(Lk 6:27-28, 32-36)

⁴³ “Ham ngo gagek sënë neggëp wirek nebë, ‘Ham ahëmin geving ham alam, geham ngis begö vu alam sën denesis begö vu ham lo’. ⁴⁴ Gağ sa, og sa nanër vu ham nabë: Ham ahëmin geving alam sën denesis begö vu ham lo, geham najom jağ in alam sën denedeginengin ngaa maggin rağ ham lo. ⁴⁵ Ham gwevong nabë saga in tato nabë ham Amamin sën nedo yagek lo nalu ham. Yi sën nevang beyi hes netum rağ alam nij paya los alam nijvesa pin, genevong hob neto vu alam yohvu los alam sevök sevök lo. ⁴⁶ Bë ham ahëmin geving alam sën ahëj neving ham lo mu, og ham su rëk gweko nyëvewen jağ rë. Ma! In ngaa nebë saga og yik alam nij paya pin lo denevong. ⁴⁷ Genabë ham ngo bengwëng in ham arimin lo mu, og yik alam dahis pin denevong nebë saga medenedo, om ham vong ngaa böp tena kesuu sir-a? ⁴⁸ Om ham ngo medo yö nıröp anon, nabë sën ham Amamin vu yagek yö nedo nıröp anon.”

6

Yesu Nër Bë Gedok Vu Mehönon

¹ “Ham gwegin ham. Ham su gwevong ham ngaa nivesa vesa jağ alam malaj medegelë. Bë ham gwevong nabë saga, og ham Amamin sën nedo yagek lo su rëk gevong nyëvewen vu ham rë. ² Bë gedok vu alam sën denerağ vu in ngaa lo, og su gwevong mehönon degeve avuuk los degeko kapah medenamugin log getamu nabë alam kwaj luu sën denevong loğ dub-supinsën-yi los aggata in bë alam degeko arëj jağ lo. Sa nanër vu ham yönon nabë deko hir nyëvewen ggovek ya rağ saga, gağ su rëk denatök vu nyëvewen ngwë vu tamusën rë. ³ Nabë gedok vu alam-kupek-masën, og nemam këj su jağ ngaa sën nemam vesa nevang lo ni, ⁴ gağ gedok vu sir yö gëp vunsën. GAmam vu yagek nerağ ngaa sën neggëp vunsën lo ni, om rëk bo dok nah nyëvewen vu hong.”

Yesu Tatekin Bë Hil Najom Jağ Nabë Sënë
(Lk 11:2-4)

⁵ “Log nabë ham najom jağ, og ham su gwevong nabë alam kwaj luu rë. Ahëj neving pangsën bë denajom jağ dok dub-supinsën-yi ayo los aggata böp nenga ketu, in alam degelë sir. Sa nanër vu ham yönon nabë deko hir nyëvewen ggovek ya rağ saga, gağ su rëk denatök jağ nyëvewen ngwë vu tamusën rë. ⁶ Gağ bë genajom jağ, og gedok na beggang ayo begebehii veluung avi, log mëm genajom jağ vu Amam sën nedo loğ nyëğ vunsën saga. Amam saga nedo yagek menelë ngaa pin sën neggëp vunsën lo, om rëk bo dok nah nyëvewen vu hong. ⁷ Log bë ham najom jağ, og ham su nanër gagek meris meris mu nabë alam dahis. Denekuung bë denaner gagek ngahisekë, og mëm Anutu rëk gengo sir. ⁸ Ham su gwevong nabë sënë. Gağ ham Amamin vu yagek rağ ngaa pin sën ham nerağ vu in lo ni. Yönon, ham ngo nahën geham su kwetag vu yi rë, log yö rağ ni vorot. ⁹ Om ham najom jağ nabë sënë: ‘He Amamin sën nedo yagek,

mehönon debo vabuung in arëm.

¹⁰ Genam genatu he Mehöböp noh vu nyëğ pin, gemehönon pin degevong noh vu kwam gëp dob nabë sën angër denevong ggëp yagek lo.

¹¹ Gebo nos vu he vu pehi sënë.

¹² Lob gedahun he ngaa nipaya na nabë sën he nedahun ngaa nipaya sën mehönon denevong vu he lo ya.

¹³ Su gweli he na vu pelëpinsën, gağ mu gweko he vër in ngaa nipaya pin.

(In hong Nyëğ og Nyëğ anon, gehong Anutu los niwëëk, garëm og böpata rot kesuu ngaa pin, neggëp degwata los degwata. Yönon!)’

¹⁴ Kël Nabë ham dahun mehönon hir ngaa nipaya na, og rëk ham Amamin vu yagek dahun ham ngaa nipaya na geving nabë saga. ¹⁵ Gağ nabë ham su dahun mehönon hir ngaa nipaya na rë, og ham Amamin vu yagek su rëk dahun ham ngaa nipaya na rë gerëk nama.”

Yesu Nër Gagek Rağ Sën Ayej Ggërin Nos

¹⁶ “Bë ham ayemin gërin nos geham su gwa rë, og ham su malamin seluh nabë alam kwaj luu sën malaj neseluh in bë alam dejak ni nabë ayej ggërin nos lo. Sa nanër vu ham

yönon nabë deko hir nyëvewen ggovek ya rak saga, gaq su rëk denatök jak nyëvewen ngwë vu tamsën rë. ¹⁷ Gaq bë ayem gërin nos, og gwetung wël* jak yum, gegejipek malam, ¹⁸ in alam su dejak ni nabë ayem gërin nos. GAmam sën nedo vunsën lo yô timu jak ni. Amam vu yagek nelë ngaa sën neggëp vunsën lo, om rëk bo doq nah nyëvewen vu hong.”

Yesu Nër Gagek Rak Kupek Nivesa

(Lk 12:33-34)

¹⁹ “Ham su ngupin ham kupek nivesa vesa vu dob sënë. In vu dob sënë og ngaa nemonek los jeluj nelok benipaya nerak, galam hodek denekevoh wes geneggodek ya. ²⁰ Gaq ham ngupin ham ngaa nivesa vu yagek. In vu yagek og ngaa su nemonek rë, gejeluj su nelok menipaya nerak rë, galam hodek su denekevoh wes gedeneeggodek ya rë. ²¹ Nyëg sën ham supin ham kupek menedo loq lo, og ham su rëk kwamin birekin nyëg saga rë.”

Yesu Nër Bë Malam Tu Navim Yi Rangkah

(Lk 11:34-36)

²² “Malam tu navim yi ram. Bë malam natum in ngaa nivesa, og rangkah rëk gegwang na navim pin los dahis. ²³ Gaq nabë malam natum in ngaa nipaya, og rëk navim pin malakenu dok. Log ayom malakenu bë pemëgin rangkah na, og rëk malakenu natu böpata jak.”

Yesu Nër Gagek Rak Ala Luu, Anutu Los Kupek

(Lk 16:31)

²⁴ “Hur ti su yoh vu bë gevong huk vu ala luu doq ti rë. In rëk nidëlin ngwë, gahë geving ngwë, ma rëk ayo napiik vu ngwë genitebö in ngwë. Ham su yoh vu bë gwevong huk vu Anutu los monë doq ti rë.”

Yesu Nër Bë Hil Su Newad Jak los Kwad Na Ngahi

(Lk 12:22-31)

²⁵ “Om sën sa bë nanër vu ham nabë ham su newamin jak in ham medok tepëk nabë, ‘Hil rëk aga va? Ma hil rëk nanum va?’ Geham su newamin jak in navimin nabë, ‘Hil rëk kebu navid jak va?’ In hil anod kesuu nos gehil navid kesuu tob. ²⁶ Ham kwamin bo sok sën denevëeng medeneyoh yagek babu lo rë. Su denehin nos gahis rë, gesu denerur anon bedenesupin rak ya beggang rë, rëk ham Amamin vu yagek nevet sir. Gaq ham mehönon, og ham kwesuu sok sënë. ²⁷ Nabë ham ti kwa bo nabë geko yi buk sën medo mala vesa lo seggi berup na teka geving, og mak yoh vu bë rëk gevong-a? Ma! ²⁸ Om ham su newamin jak in tob! Ham kwamin bo sesik talohék sën nekwek pahup ayo lo rë. Su denevong huk los denevasu tob rë. ²⁹ log sa nanër vu ham nabë wirek Solomon* los yi vunek-vunek nikapiik neggërin yi, rëk ti su nivesa nebë sesik sënë rë. ³⁰ Yönon, Anutu negin nivesa vos sën nare gwëbeng, gerëk dekesik neheng bedebesi jak na nengwah. Om nebë va sën ham su ayomin neya timu vu Anutu rë-ë? Ham jak ni nabë Anutu rëk gëgin ham geving bekesuu saga. ³¹ Om ham su newamin jak menanër nabë, ‘He rëk aga va? Ma nanum va? Ma ajöp va?’ ³² In alam dahis vu dob yik kwaj nevo ngaa pin sënë pangsën bë denatök vu. Gaq ham Amamin vu yagek rak ngaa pin sën ham nerak vu in lo ni ggovek ya. ³³ Om ham malamin sepa Anutu namugin nabë nam gëgin ham geham gwevong ngaa niröp noh vu kwa, loq mëm ngaa pin saga og rëk gevong vu ham geving. ³⁴ Ham su kwamin bo ngaa maggin neheng yi benewamin jak pehi. Gaq ngaa neheng yi, og neheng rëk ham kwamin bo. Ngaa maggin neggëp loq buk pin, om ham kwamin bo buk ti ti yö yi maggin doq buk saga lo beggovek.”

7

Yesu Nër Bë Su Geseggi Mehö Ngwë Hir Gagek Degwa

(Lk 6:37-38, 41-42)

¹ “Ham su seggi mehö ngwë doq ayomin nabë mehö nipaya, in lob Anutu su seggi ham benanër ham nabë ham alam nimin paya. ² In Anutu rëk seggi ham gagek nabë sën ham neseggi mehö ngwë hir gagek lo. Gerëk gevong doq nah vu ham nabë sën ham nevong vu mehö ngwë lo. ³ Ma nebë va sën genelë kale mahen teka sën negga rak arim mala lo, log su genelë gang dus ti sën neggëp loq malam aga rë-ë? ⁴ Ma nebë va sën genër vu arim bë, ‘Köök gesa hevong kale vër in malam gahis rë.’ Gwelë rë, gang dus ti neggëp loq ngo malam gahis. ⁵ Hong mehö kwam luu! Gwevong gang dus ti saga vër in malam govek rë, loq mëm rëk gwelë ngaa mahen teka sën neggëp loq arim mala aga nivesa megebo vër.

⁶ Ham su gwevong Anutu yi ngaa vabuung vu anöö! Geham su gwetë ham ngaa vuneksën sën ham nebago rak monë böp lo na vu böök. In rëk debakë duk dob jak vahaj, log depekwe medega ham.”

Yesu Nër Gagek Rak Sën Hil Ketag Ngaa Vu Anutu

(Lk 11:9-13)

7 “Bê ham kwetaj ngaa vu Anutu og rëk bo vu ham, bê ham sero ngaa, og ham rëk natök jak, bê ham pepa jak reping, og Anutu rëk tahinin vu ham. ⁸In alam sên deneketaj ngaa vu Anutu lo, og nevo vu sir, log alam sên denesero ngaa lo, og denetök rak, galam sên denepepa rak reping lo, og netahinin vu sir.

⁹Bê ham ti nalu ketaj nos vu ama, og rëk bo gelöng vu yi? Ma! ¹⁰Log bê mehöti nalu ketaj yi in gël ti, og ama rëk bo nyël ti vu yi? Ma rot! ¹¹Ham alam nimin paya vu dob sênê, rëk ham kwamin nevo nalumin lo menevong ngaa nivesa vu sir, om ham jak ni borot nabê ham Amamin sên nedo yagek lo nevong ngaa nivesa rot kesuu ham, om rëk gevong ngaa nivesa vesa vu alam sên deneketaj vu yi lo. ¹²Ngaa pin sên ham ahëmin neving bê alam degevong vu ham lo, og ham gwevong vu sir namugin. Horek los alam denenêr-gagek-rangahsên hir gagek lo degwa nebê sênê.”

*Yesu Nêr Gagek Rak Sên Hil Adok Na Aggata Mahen Mala-tumsên-yi
(Lk 13:24)*

¹³“Ham dok na aggata avi mahen in aggata sênê neya Nyëg Mala-tumsên-yi. Gak aggata sên neya Nyëg Nipaya lo, og böpata beneggëp tatekinsên, lob alam ngahisekê deneyoh ya saga rot. ¹⁴Gak aggata sên neya Nyëg Mala-tumsên-yi lo, og mahen teka, behuk böp, lob alam ti ti mu denetök rak medenelok ya.”

*Yesu Nêr Bê Hil Gegin Hil Vu Alam-Gagek-Kuungsên
(Lk 6:43-44)*

¹⁵“Ham gwegin ham vu alam-gagek-kuungsên. In alam saga nebê mehönon dekebu sir rak sipsip navij gedenekok yök vu ham in bê ham gwekuung nabê sir alam nijvesa. Rëk mu ayoj peggo nipaya nebê anöö bemên sên vongin dega ham. ¹⁶Ham ngo rëk jak nij jak hir huk sên degevong lo. In mehöti su nerur vud anon rak aggis niggin ti jes rê, gemehöti su nerur mori anon rak jajap rê gema. ¹⁷Kele nivesa pin yö nesis anon nivesa, gekele nipaya yö nesis anon nipaya. ¹⁸Kele nivesa su yoh vu bê ngis anon nipaya rê, gekele nipaya su yoh vu bê ngis anon nivesa rê. ¹⁹Kele pin sên su nesis anon nivesa rê lo, og denevuv medenetê rak ya nengwah. ²⁰Om ham gwelê alam-gagek-kuungsên hir huk, beham jak nij nabê saga.”

Yesu Rëk Nanêr Vu Alam La Nabê Su Rak Nij Rê

²¹“Alam pin sên ayej nelok sa bê ‘Mehöböp! Mehöböp!’ lo, saga sir pin su rëk dedok na Nyëg-yagek-yi medenatu Anutu-yi-alam rê, gak yik alam sên denesepa lok Amag yi gagek lo sên rëk dedok na Nyëg-yagek-yi medenatu yi alam. ²²Vu Buk-tamusên og alam ngahisekê rëk ayej dok sa nabê, ‘Mehöböp! Mehöböp! He nêr gagek rangah rak arêm, los hetii memö to deya in mehönon rak arêm, gehe hevong ngaa böp ngahisekê rak arêm!’ ²³Rëk ma gesêk nanêr vu sir nabê, ‘Sa su rak ham nimin rê. Ham alam nimin paya, ham jak na nenga in sa!’”

*Yesu Nêr Gagek Peggirinsên Rak Beggang Luu
(Lk 6:47-49)*

²⁴“Alam sên degengo sa gagek bedesepa dok lo, og sir nebê mehö los kwa sên lev yi beggang rak nedo gelöng böp. ²⁵Lob hob to rak mebêl vaar böp gesang böp vê beggang saga, rëk su kevoh ya rê, in beggang saga yi mudeng luk ya gelöng meving ahon niwëek. ²⁶Gak alam pin sên degengo sa gagek pin rëk su desepa dok rê lo, og sir nebê mehö kwa masên, sên lev yi beggang rak nedo raggêr. ²⁷Lob hob to rak, mebêl vaar böp, gesang böp vê beggang saga, lob kevoh pevis bekevoh ya verök yi in raggêr niyes.”

²⁸Yesu nêr gagek sênê ggovek, lob alam vu böpata saga delêk bavij tök in yi gagek, ²⁹in su nenêr vu sir nebê alam-horek-yi lo rê. Gak nenêr nebê mehö los niwëek ti.

8

*Yesu Vong Mehö Nisevuuk Benivesa Rak
(Mk 1:40-44; Lk 5:12-14)*

¹Yesu vu kedu meluk meya, lob alam ngahisekê detamuin yi. ²Lob mehöti los nisevuuk yam dus vu yi bepotev meneggëp lok vaha genêr bê, “Mehöböp! Nabê ahëm geving og geyoh vu bê gwevong mesa nig veseek jak!” ³Lom Yesu bê nema rak yi genêr bê, “Sahëg ving! Om nim veseek jak!” Lob yik sevuuk saga mehor ya pevis. ⁴Lob Yesu nêr vu yi bê, “Gwegin hong! Su gena genanêr ngaa sênê vu mehö la. Gak mêm gena getato hong vu mehö-neko-seriveng gegwetung seriveng noh vu sên Moses nêr wirek bê hil gevong lo, in alam pin dejak ni nabê nim veseek rak.”

*Yesu Vong Rom Ti Sên Negin Alam-begö-yi Lo Yi Hur Nivesa Rak
(Lk 7:1-10)*

⁵ Yesu loḵ ya Kapernaum, lob alam-begö-yi vu Rom yu ti yoh vu mehödahis nemadvahi hir ggev nedo, lob ya vu yi meketag bë dok vu yi. ⁶ Ketag bë, “Mehöböp! Sa hur niraḵ meneggëp beggang ayo; seḵe selöngin benesang pangsen rot.” ⁷ Lom Yesu nër bë, “Sëḵ nök gevong benivesa jak.” ⁸ Rëḵ mehö neḵin alam-begö-yi nër yah bë, “Mehöböp, sa su mehö niḵ vesa yoh vu bë gedoḵ na sa beggang rë. Om yiḵ genanër jak avim mu gesa hur nivesa jak. ⁹ Gaḵ yiḵ sa mehö los niḵ wëëḵ ti ving. Sa nahurek sa alaḡ sën neḵin sa menevo huk vu sa lo babu, log sengo salam-begö-yi sën sa neheḡin sir lo deneggurek sa babuḡ ving nebë saga. Bë sa nanër vu sir ti nabë, ‘Gena!’ og rëḵ na, gesa nanër vu ngwë nabë, ‘Genam!’ og rëḵ nam. Gesa nanër vu sa hur nabë, ‘Gwevong ngaa sënë!’ og rëḵ gevong. Om yiḵ genanër jak avim mu og yiḵ yoh vu.”

¹⁰ Yesu ngo, lom ranga nema genër vu alam sën denetamuin yi lo bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë sa su töḵ vu Israel ti gayo neyam timu vu sa nebë sënë rë. ¹¹ Gesa nanër vu ham nabë alam ngahiseḵe vu nyëḡ mala neverup los nemasuseḵ ya yö rëḵ dena bemedo deḡa nos dok Nyëḡ-yageḵ-yi geving Abraham lööho Isaak lu Yakop. ¹² Gaḵ alam Yuda og Anutu rëḵ getii vahi na nyëḡ malakenu dobnë medengu medegeḵö nyëḡ, gesu rëḵ dedoḵ na demedo Nyëḡ-yageḵ-yi rë. ¹³ Lob Yesu nër vu mehö neḵin alam-begö-yi bë, “Genah meḡena böm, gerëḵ anon jak vu hong noh vu hong gaḡek sën gevong ving aḡi.” Lob nahën nenër log mehö neḵin alam-begö-yi lo yi hur nivesa raḵ pevis.

Yesu Vong BePita Ggen Avëh Nivesa Raḵ
(Mk 1:29-31; Lk 4:38-39)

¹⁴ Yesu raḵ ya Pita yi beggang, lob lë Pita ggen avëh nivanë meneggëp beggang ayo. ¹⁵ Lom Yesu jom loḵ nema, lob nikul ya gekedi raḵ menevong nos vu Yesu.

Yesu Vong Alam Ngahiseḵe Nijvesa Raḵ
(Mk 1:32-34; Lk 4:40-41)

¹⁶ Log sehuksën lom deḡo alam ngahiseḵe sën memö denegwang ya sir lo medeyam vu yi, lob tii memö raḵ avi mu meto deya, gevong balam hir niraksën aggagga pin nivesa raḵ. ¹⁷ Vong ngaa sënë lob mehö-nenër-gaḡek-rangahsën Yesaya yi gaḡek anon raḵ. Sën nër nebë: “Yö ti vo hil niraksën vër, geḡo hil nivanë aggagga raḵ yah yi.”

Gaḡek Raḵ Sën Hil Tamuin Yesu
(Lk 9:57-62)

¹⁸ Yesu lë alam ngahiseḵe yam detetup yi, lob nër vu yi hur maluh bë dejak yag medena ngaggee böp nenga vahi. ¹⁹ Lob alam-horek-yi ti ya vu yi menër bë, “Tatovaha! Nyëḡ pin sën gena lo, og seḵ sepa hong bena geving.” ²⁰ Rëḵ Yesu nër yah vu bë, “Anöösik lej neggëp, gesok newisej nedo, gaḵ Mehönon Nalu og ben sën gëp doḵ lo ma!” ²¹ Log yi hur maluh lo ngwë nër bë, “Mehöböp! Amag nadiiḵ besedev rë, loḵ mëm senök tamuin hong.” ²² Loḵ Yesu nër yah vu bë, “Getamuin sa, galam-diiḵsën yö rëḵ dedev hir heljënḡ.”

Yesu Vong Sang Los Ngaggee Bahë Yes Raḵ
(Mk 4:35-41; Lk 8:22-25)

²³ Yesu raḵ ya nedo yag geyi hur maluh derak ya ving. ²⁴ Derak meto deya ngaggee vuheng, lob pevis besang yam böp bevong ngaggee sis bevongin dahun yag. Rëḵ Yesuḵ ggëp yiing. ²⁵ Loḵ yi hur maluh ya deggee vu yi gedenër bë, “Mehöböp! Gedoḵ vu hil! Hil hevongin nadiiḵ bermalad nama!” ²⁶ Loḵ nër yah vu sir bë, “Ham newamin neraḵ in-a? Ham su ayomin neyam timu vu sa yönon rë!” Nër bë saga loḵ kedi petupek rak sang los ngaggee, lob ahë yes raḵ bededun ma geneggëp. ²⁷ Lom sir pin delëḵ mederanga nemaj gedenër bë, “Mehö sënë nebë va? Om sën sang los ngaggee denḡo aye-ë!”

Yesu Tii Memö Ya In Mehö Luu
(Mk 5:1-20; Lk 8:26-39)

²⁸ Loḵ tum Yesu ya verup Gadara hir nyëḡ vu ngaggee nenga vahi, lob töḵ raḵ mehö luu, geluhu vu waak sën denebë mehönon seḵeḵ loḵ lo avi medetöḵ to. Memö nedo loḵ luho beluhu nij wëëḵ ata, lob alam deneggönengin luho gesu deneyoh aggata saga rë. ²⁹ Lob luho pevis bedengeeḵ bë, “Anutu Nalu hong! Bë gwevong va vu he? Buk yö nahën, log geyam sënë in bë gebo vanë vu he namuḡin-a?” ³⁰ Lob bööḵ yu ti vare deneruuk raḵ keḡu sënë medenare ading teka. ³¹ Lob memö deketag vu Yesu bë, “Nabë gwetii he na, og gwevong he na madoḵ na bööḵ yu ti sagu!”

³² Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham na!” Nebë saga lob to deya meya deloḵ ya bööḵ, lob bööḵ pin saga deseröḡ niwëëḵ beya depesöḡ ya nyëḡ vaha degwa ti, bedeluk ya ngaggee berehöö sir pin bermalaj maya veröḵ yi.

³³ Log alam sën denegin böök lo deveya medeya nyëg böp beya denër gagek pin rangah vu hir alam, los memö yi gagek ving. ³⁴ Lom alam pin vu nyëg saga deyah medeya denesero Yesu. Detök vu yi lom deketag vu yi bë gevuu hir nyëg gena.

9

Yesu Vong Mehö Nema Los Vaha Nipaya Nivesa Rak (Mk 2:1-12; Lk 5:17-26)

¹ Yesu rak yah yag beyah los ngaggee nenga vahi betök ya yi nyëg. ² Lob mehö la devaku mehöti sekë selöngin rak reek medeya vu yi. Yesu lë bë ayoj neya timu vu yi, lom nër vu mehö sekë selönginsën bë, "Nalug-e! Ayom sepëp jak! In sa dahun hong ngaa nipaya ya."

³ Lob tum alam-horek-yi vahi dengo bekwaj nevo loq ayoj bë, "Mehö sënë ko yi rak besevök Anutu!" ⁴ Rëk Yesu rak ngaa sën kwaj nevo loq ayoj lo ni, lom nër vu sir bë, "Ham kwamin nevo gagek nipaya nebë sënë loq ham ayomin in va?" ⁵ Ham kwamin nevo gagek sën senër bë, 'Sa dahun hong ngaa nipaya ya' agi lo bë anon ma? In re yoh vu bë gelë nabë dahun ya yönon-a? Rëk mu mëm nabë sa nanër vu yi nabë, 'Kwedi jak megena', og mëm ham rëk jak ni nabë sa nanër gagek los anon. ⁶ Om sa bë ham jak ni nabë Mehönon Nalu niwëek yoh vu bë dahun ngaa nipaya na vu dob—"; log peggirin menër vu mehö sekë selönginsën bë, "Kwedi gweko hong reek jak megenah böm!" ⁷ Lob mehö lo kedi rak meyah ben. ⁸ Galam delë ngaa sënë lom deggöneng rot, gedeko Anutu arë rak in vong niwëek nebë sënë vu mehönon in bë dedok vu mehönon vahi.

Yesu Tahi Matai (Mk 2:13-17; Lk 5:27-32)

⁹ Lob Yesu kedi rak vu saga meya, lom lë mehöti nedo rak beggang-takës-yi, arë nebë Matai. Lom nër vu yi bë, "Genam getamuin sa!" Lob Matai kedi rak meya tamuin yi.

¹⁰ Loq tum Yesu medo negga nos loq Matai ben, lob alam-deneko-takës* losho alam-nijpaya ngahisekë yam denedo medenegga nos ving losho yi hur maluh. ¹¹ Alam Parisai* la delë nebë saga lom denër vu yi hur maluh bë, "Nebë va sën ham tatovaha negga nos ving alam-deneko-takës* losho alam-nijpaya-ë?"

¹² Rëk Yesu ngo hir gagek menër yah vu sir bë, "Alam nijvesa su deneya vu dokta rë, gak alam nijraksën mu yö deneya vu. ¹³ Om ham nah bekwamin bo gagek sën neggëp loq Anutu-yi-kapiya lo degwa rë. Sën nenër bë: 'Sa su hevongin bë gako seriveng sën ham nevesi vu sa lo rë.' Gak sahëg ving bë ham kwamin paya in alam beham doq vu sir. In sa su yam in bë tahi alam yohvu rë, gak seyam in bë tahi alam sën ngaa nipaya neggëp vu sir lo."

Tepëk Rak Alam Sën Su Ayej Neggërin Nos Rë (Mk 2:18-22; Lk 5:33-39)

¹⁴ Lob buk ngwë lom mehö-neripek-alam Jon yi hur maluh deya vu Yesu medelok tepëk in yi bë, "He los alam Parisai* ayemin neggërin nos buk ngahisekë gehe su naha rë, log hong hur maluh og su denevong rë in va?"

¹⁵ Loq Yesu peggirin gagek rak mehö sën neko avëh lo benër yah bë, "Ham kwamin bo rë, nabë mehöti medo geving yi alam geluho avëh ti denajom nemaj. Bë nabë sënë og yi alam sënë su rëk ayoj maggin medengu rë. Rëk mëm buk sën debo mehö sën geko avëh lo vër, besu medo geving yi alam rë, og mëm yi alam rëk ayoj maggin gayej gërin nos doq buk saga.

¹⁶ Log mehöti su neko tob mewis sën su deneripek rë lo len ti meneduu tob mugeng sën nekweek lo rak rë. Nabë gevong nabë saga, og rëk dejipek lob tob mewis sënë najul menom, getob mugeng sënë rëk nakweek gökin belen böpata rot. ¹⁷ Gemehöti su netöö wain* mewis loq memëk-navi mugeng rë. Bë gevong nabë sënë og rëk wain ngol navi mugeng sën bebepul gekeseh geto mena meris, gememëk-navi nipaya jak geving. Gak mëm denatöö wain* mewis doq na memëk-navi mewis, og mëm luho rëk demedo nivesa doq ti."

Ggev Nalu Avëh Vesa Loq Gavëh Ngwë Nivesa Rak (Mk 5:21-43; Lk 8:40-56)

¹⁸ Yesu nahën nenër gagek sënë vu sir, lob alam Yuda hir dub-supinsën-yi ala ti yam vu Yesu beyun lus vu yi log nër bë, "Sa nalug avëh nahën nediik gwëbengko, om genam gwëbë nemam jak yi in vesa doq nah." ¹⁹ Lob Yesu kedi tamuin yi beya, lob yi hur maluh kedi deya ving yi.

²⁰ Log avëh ti nikök neyam ata yoh vu ngebek nemadluho-mevidek-luu, lob verup ggëp Yesu demi bebë nema rak Yesu yi tob nyë. ²¹ In kwa nevo ggëp ayoj nebë, "Bë sa gebë nemag jak yi tob mu, og sëk nig vesa jak." ²² Lom Yesu ggërin melë avëh lom nër vu yi bë, "Nalug-e, kwam vesa! In ayom yam timu vu sa lob vong benimvesa rak." Lob pevis bavëh nivesa rak.

²³ Lob Yesu ya verup dub ala lo yi beggang. Lom ngo alam denevë gevëëg apel heljeng yi los denevong dedun böp, loq nër vu sir bë, ²⁴ "Ham jak na! Avëh mahen su diik rë, gak mu

neggëp ying!” Rëk denöp rak yi. ²⁵ Lob Yesu tii sir beto deyah dobnë, gelok ya bejom lok avëh mahen nema bekedo rak. ²⁶ Lob gagek lo bengö ya meyoh vu nyëg saga pin meya.

Yesu Vong Kenod Luu Gengengöng Ti Menij Vesa Rak

²⁷ Log Yesu kedi vu nyëg saga meya, lom mehö luu malaj kenod detamuin yi, bedetahi bë, “Davit* yi Mewis-e! Kwam gevongin aluu!” ²⁸ Yesu ya verup lok ya beggang ayo, lok luho deyam vu yi, lob lok tepëk in luho bë, “Melu vong ving bë seyoh vu bë gevong melu malamin nivesa jak, ma ma?” Lok luho deyogek bë, “Ëë-ë, Mehöböp. Geyoh vu.” ²⁹ Lob Yesu bë nema rak luho malaj genër bë, “Om anon jak noh vu sën melu ayomin nam vu sa agi!” ³⁰ Lob luho malaj tum yah, log Yesu vo kooiin luho bë, “Melu su na nanër ngaa sënë vu mehö la.” ³¹ Rëk ma geluho to deya lob denër Yesu bengö ya meyoh vu nyëg saga pin.

³² Luho to deneya log alam deko mehöti verup, sën su yoh vu bë bengwëng rë in memö kwa-ngengöng-yi nedo lok yi. ³³ Lob Yesu tii memö saga to meya log mëm nevengwëng. Lob alam ngahisekë saga kwaj ya ngahi mederanga nemaj gedenër bë, “Wirek hil su halë ngaa ti nebë sënë ggëp Israel rë!” ³⁴ Rëk alam Parisai* denër bë, “Netii memö to deneya rak memö alaj niwëk.”

Yesu Kwa Vongin Alam

³⁵ Lob Yesu ya meyoh vu nyëg böp los mahen pin, betatekin gagek vu sir lok hir dub-supinsën-yi ayo yoh vu nyëg. Benër Bengö Nivesa rak Anutu-yi-nyëg, gevong alam los niraksën aggagga gengaa maggin sën neggëp navij lo pin benijvesa rak. ³⁶ Lë alam ngahisekë saga, lom kwa vongin sir. In medo deneketul lok gedenedo paya rot nebë sipsip sën alaj main sir lo. ³⁷ Nebë saga lob peggirin gagek menër vu yi hur maluh bë, “Nos ngahisekë anon lok menedo huk anon, rëk alam sën deketöv medengupin lo su ngahi rë. ³⁸ Om ham kwetäg vu huk ala nabë gevong yi hur na debo yi nos medengupin nom!”

10

Yesu Ggoin Yi Hur Nemacluho-bevidek-luu Rak

(Mk 3:13-19; Lk 6:12-16)

¹ Yesu tahi yi hur maluh nemacluho-bevidek-luu yam bevo niwëk vu sir bë degetii memö geto dena los degevang balam sën niraksën aggagga pin tok vu sir lo nijvesa jak, jak arë. ² Sinarë nemacluho-bevidek-luu sënë arëj sënë: Mehö muginsën Simon (sën denenër arë ngwë nebë Pita) log ari Andreas, geYakobus luho ari Jon sën Sebedi nalu luho, ³ lob Pilip geBartolomai, Tomas geMatai, sën yi mehö-neko-takës*. Log Yakobus ngwë sën Alpeus nalu, geTadaius. ⁴ Log Simon sën yi mehö-neruuk-alam-Rom, luho Yudas Iskariot sën rëk nanër Yesu tato vu alam-begö-yi lo.

Yesu Vong Horek Vu Yi Hur Maluh Gevang Sir Ya Huk

(Mk 6:7-13; Lk 9:1-6)

⁵ Lob Yesu vong yi hur maluh nemacluho-bevidek-luu sënë ya, log nër gagek vu sir ving bë, “Ham su na vu alam-yu-ngwë. Geham su dok na alam Samaria* hir nyëg. ⁶ Gak ham na vu sipsip Israel sën deneketul lok bevongin malaj nama lo. ⁷ Ham na nanër vu sir nabë sënë: ‘Nyëg-yagek-yi vongin anon jak!’ ⁸ Ham gwevang balam nijraksën nijvesa jak, geham gwevang beheljëng vesaj dok. Ham gwevang balam nij sevuuk nij veseek jak, geham gwetii memö geto dena in alam. Sevo nig wëk yök vu ham nyëmasën gemonë ma, om ham gwevang meris vu sir geham su gweko monë jak. ⁹ Ham su gweko monë goor ma seriva, ma monë kök sepa dok ham keggis. ¹⁰ Geham su gweje vahek sepa mena aggata, beham su gweko röpröp luu luu, beham su gweko suu ngwë geving, beham su natohin atoheng. Gak yö nama rot! In alam sën ham nanër gagek vu sir gedok vu sir lo rëk dedok vu ham medebo nos lu ngaa vu ham. ¹¹ Sën ham na nyëg böp ti ma beggang-bu mahen ti lo, og ham dok tepëk in alam nijvesa in degegin ham, lob mëm ham medo geving sir rot beham na jak.

¹² Lob nabë ham dok na beggang ti ayo, og ham nanër gagek semusën vu alam saga. ¹³ Nabë sir alam nijvesa, og ham gagek semusën rëk na vu sir. Gak nabë sir alam nij paya, og ham gagek semusën rëk pekwë menom vu ham. ¹⁴ Log nabë mehö la su degegin ham nivesa gëp hir beggang ma hir nyëg rë, besu degengo ham gagek rë, og ham tetëhin kebus in ham vahamin in dejak ni nabë devong paya, gegwevu beggang ma nyëg saga geham na. ¹⁵ Sa nanër vu ham yonon nabë, vu Buk-tamusën, sën Anutu gengo mehönon hir gagek lo, og rëk alam vu nyëg saga denatok vu nyëvewen böpata rot kesuu Sodom los Gomora.”

Maggin Aggagga Rëk Berup

(Mk 13:9-13; Lk 21:12-27)

¹⁶ “Ham gwengö rë, sa nehevong ham ya nebë sën sipsip denelok ya anöo bemën avij. Om ham kwamin bo namugin begwevang ham ngaa los kwamin nabë sën hil nanër nyël bë denevang ngaa los kwaj lo. Geham malamin yes nabë sën hil nanër nuung bë malaj yes

lo. ¹⁷Ham gwegin ham in mehōnon. In rēk degeko ham na gagek vu kaunsor bedebek ham dok hir dub-supinsēn-yi. ¹⁸Log rēk degeko ham na bare dok klap bōp los alam-los-bengōj bōp lo malaj, in salam ham, lob ham rēk nanēr sa rangah vu sir gevu alam dahis. ¹⁹Nabē degeko ham na gagek, og ham su newamin jak nabē, 'Maḱ hil rēk nanēr gagek nah nabē va? Ma hil rēk nanēr gagek re?' Gaḱ dok buk saga og Anutu yō rēk gevong gagek sēn ham nanēr vu sir lo vu ham. ²⁰In ham su ngo rēk nanēr gagek saga rē, gaḱ ham Amamin yi Anon Vabuung yō rēk nanēr gagek berup ham avimin. ²¹Alam rēk degevang arij lo dok na alam-begō-yi nemaj bedengis sir medenadiik. Log amaj rēk degevang nabē saga vu naluj. Log hurmahen rēk degelē amaj lu ataj paya medenanēr sir rangah bedengis sir medenadiik.

²²Lob rēk alam pin degelē ham paya in salam ham. Gaḱ alam sēn denajom sir ahon rot, bena berup dok buk sēn denadiik lo, saga rēk Anutu geko sir nom vu yi. ²³Lob nabē degevang paya vu ham vu nyēg la, og ham beya mena nyēg ngwē. Sa nanēr vu ham yōnon nabē ham nahēn gesu rēk semu huk na gēp nyēg Israel pin rē, log Mehōnon Nalu rēk nom. ²⁴Hur maluh ti su kesuu yi tatovaha rē, log hur-huk-meris-yi ti su kesuu ala rē. ²⁵Nabē hur maluh arēj bōp jak nabē hir tatovaha, og ggovek. Genabē hur-huk-meris-yi arēj bōp jak nabē alaj, og yoh vu. Nabē denanēr Belsebul* jak beggang ala, og rēk denanēr yi hur nabē saga los denanēr ggev nipaya la jak sir geving."

*Mehōnon Degōnengin Anutu
(Lk 12:2-7)*

²⁶"Om ham su gōnengin mehōnon. Ngaa pin sēn neggēp vunsēn gwēbeng rēk natōk nam rangah vu tamusēn. Gengaa pin sēn debom meneggēp lok gōbeng gwēbeng agi, og nahub rēk alam pin dejak ni. ²⁷Gagek sēn sa nanēr vu ham vunsēn lo, og ham nanēr na rangah. Gegagek sēn sa nepatereng lok ya ham nengamin lo, saga ham bare jak telig getahi na rangah. ²⁸Ham su gōnengin alam sēn dengis ham navimin mu menadiik lo, in su deyoh vu bē rēk dengis ham anomin geving rē. Gaḱ mēm ham gōneng in Mehō sēn yoh vu bē kevoh ham navimin los anomin dok Nyēg-nengwah-yi lo. ²⁹Ham yoh vu bē bago soḱ mahen luu jak toea timu, rēk soḱ saga ti su rēk mala nama vunsēn geham Amamin duḱin rē. ³⁰Gaḱ ham og Anutu tevin ham yumin viis pin los dahis benerak ni. ³¹Om ham su gōnengin ham, in kwa nevo ham kesuu soḱ ngahisekē menēgin ham."

*Hil Nanēr Rangah Nabē Yesu Yi Alam Hil
(Lk 12:8-9)*

³²"Mehōti bē nanēr yi rangah vu mehōnon nabē sa alam yi, og sēk nanēr yi rangah nabē saga vu Amaḱ sēn nedo yaḱek lo. ³³Log bē mehōti dah sarēg vun in mehōnon nabē su sa alam yi rē, og sēk dah arē vun in Amaḱ sēn nedo yaḱek lo."

*Yesu Yam In Begō Berup
(Lk 12:51-53; 14:26-27)*

³⁴"Ham su gwekuung nabē seyam in gevang mamer vu dob. Ma! Sa su yam in mamer rē, gaḱ seyam in begō berup. ³⁵Seyam in gevang gagek-begō-yi berup galam degelē sir paya in sa los sa gagek.

Mehōnon losho amaj ahēj sengēn vu sir.

Log avēh losho ataj ahēj sengēn vu sir,

gavēh atov losho ggej denapēeng sir,

³⁶galam sēn denedo raḱ beggang timu lo depemēgin sir.

³⁷Mehōti bē ahē geving ama ma ata rot kesuu sa, og su yoh vu bē rēk natu sa alam rē. Log bē mehōti ahē geving nalu maluh ma avēh kesuu sa, og su yoh vu bē rēk natu sa alam rē.

³⁸Log mehōti bē su bēr yi kelepeko* jak metamuin sa rē, og su yoh vu bē rēk natu sa alam rē. ³⁹Mehōti bē kwa bo yi, og su rēk medo mala-tumsēn rē. Gaḱ mehōti bē kwa bo sa gekwa birek in yi, og rēk medo mala-tumsēn."

*Alam Sēn Rēk Degeko Nyēvewen Lo
(Mk 9:41)*

⁴⁰"Mehōti bē gevang nivesa vu ham, og vong nivesa vu sa. Gemehōti bē gevang nivesa vu sa, og vong nivesa vu Mehō sēn vong sa meseyam lo ving. ⁴¹Mehōti bē geko mehōnenēr-gagek-rangahsēn ti jak in yi mehōnenēr-gagek-rangahsēn, og luho ho rēk degeko hir nyēvewen gēp ti. Gemehōti bē geko mehō nirōp ti jak in yi mehō nirōp, og luho ho rēk degeko hir nyēvewen gēp ti. ⁴²Log mehōti bē geko bēl kul mebo vu sa mehō meris ti menanum in raḱ ni bē sa hur, og sa nanēr vu ham yōnon nabē, mehō sēnē yi nyē vewen neggēp vu yaḱek."

11

*Mehō-neripek-alam Jon Vong Yi Hur Maluh Deya Vu Yesu
(Lk 7:18-35)*

¹ Yesu nêr gâgek saga vu yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu ggovek, log kedi rak beya beggang-bu sên deneggêp dus vu nyêg saga in bê tatekin gâgek vu sir.

² Log Mehô-neripek-alam Jon nedo karabus gengo ngaa bôp sên Kerisi* nevang lo bengô, lob vong yi hur maluh la deya vu Yesu in bê dedok tepêk in yi nabê, ³ “Mağ hong mehô sên Jon nêr bengôm bê rêk genam lo sênê, ma he rêk medo gegin yi rê?”

⁴ Lob Yesu nêr yah vu sir bê, “Ham nah mena nanêr ngaa sên ham ngo los ham lê lo vu Jon nabê, ⁵ alam malaj kenod denelê nyêg ggôkin, galam vahaj paya deneya aggata, galam nij seuuuk nij veseek nerağ galam nengaj mir denengo gâgek, galam sên denediik lo vesaj nelok yah, log alam sên denedo paya in ngaa navij yi lo denengo Bengô Nivesa. ⁶ Mehôti sên su kwa luu luu in sa rê lo, og kwa vesa!”

Yesu Vong Tepêk Rak Ngaa Ngahisekê In Jon

⁷ Lob Jon yi hur maluh deyah lok mêm Yesu yom nêr Jon degwa vu alam yu bôpata saga nebê, “Wirek ham ya nyêg-yumeris in bê ham gwelê mehô nebê va? Ham bê gwelê ayôông neko dee menekepê yah geneyom-a? ⁸ Ma ham ya in bê gwelê mehô nebê va? Ham bê gwelê mehôti nerôp tob niyes mala ngeri ngeri? Ma! Alam sên denerôp tob niyes nebê saga, og denedo alam-los-bengôj bej. ⁹ Ma ham ya in bê gwelê mehô nebê va? Mehô-nenêr-gâgek-rangahsên ti? Êê, om mêm sa nanêr vu ham nabê mêm yi mehô-nenêr-gâgek-rangahsên bekesuu alam-denenêr-gâgek-rangahsên lo pin. ¹⁰ Yik mehô saga sên dekevu gâgek rak yi lok Anutu-yi-kaپیya nebê:

‘Gwengô rê! Sêk gevong sa hur ti namugin, mena negetongin aggata in hong!’

¹¹ Sa nanêr vu ham yonon nabê Mehô-neripek-alam Jon arê bôp rot kesuu alam pin sên ataj neko sir vu dob agi. Rêk mu alam sên denesepa lok sa bedenetu Anutu-yi-alam lo pin, og rêk dekesuu Jon. ¹² Lok buk sên Mehô-neripek-alam Jon yam dob lo, lob ngaa maggin vongin bê kepê Nyêg-yagek-yi beyam verup gwêbeng, galam nijpaya denesis begô vu Nyêg-yagek-yi niwêek ata benij wêek rot in bê dedok na medegeko. ¹³ Gâgek pin sên alam-denenêr-gâgek-rangahsên dekevu lo los horek pin, neggêp in mala negêt Jon sênê. ¹⁴ Lob ham bê jak ni nabê saga, og ham gwevong geving mehô sênê lo nabê Elia sên denenêr bê rêk nom lo. ¹⁵ Mehôti bê nenga neggêp, og gengo sa gâgek. ¹⁶ Ma sêk tatekin ham alam buk sênê jak va? Ham nebê hurmahen sên ggêp deneggök telig bedenetahi hurmahen vahi bê:

¹⁷ ‘He nasis ggageng rêk ma geham su nelôo rê.

Gehe nasu kwamin paya paya,

rêk ham su nesu menepengah ham rê.’

¹⁸ In Mehô-neripek-alam Jon yam, lob su negga nos los nenum wain rê, rêk ham nêr yi nebê, ‘Memô nelok vu yi!’ ¹⁹ Lob Mehônnon Nalu yam benegga los nenum, lob ham nêr yi bê, ‘Ham gwelê mehô sênê! Mehô ahêta los nenum wain pangsên, alam-deneko-takês* losho alam nijpaya hir mehô yi!’ Rêk mu nabê hil galê Anutu yi huk og hil ajağ ni nabê yi mehô los kwa.”

Yesu Kwa Pesivin Alam Sên Su Denevang Ving Rê

(Lk 10:13-15)

²⁰ Log Yesu vong gâgek rak nyêg vahi sên nevang ngaa bôp ngahisekê lok rêk su deneggêrin sir yah vu Anutu rê lo nebê, ²¹ “Wôp-o! Ham Korasin! Gêp in ham! Ham Betsaida! Gêp in ham! Bê mehôti gevong ngaa bôp gêp alam Ture los Sidon hir nyêg nabê sên sa hevong lok ham nyêg agi, og rêk ayoj maggin in devong ngaa nijpaya medegêrin sir nom, medegeyeh vahek duum gededev tamut jak sir gedemedo dok wipew degwa. ²² Om sa nanêr vu ham nabê, dok Buk-nyêvewen-yi, og ham rêk gweko maggin bôpata rot kesuu alam Ture los Sidon. ²³ Geham alam Kapernaum, ham bê kwerê ham jak na vavunê? Ma! Rêk ham duk na Nyêg-nengwah-yi. Bê mehôti gevong ngaa bôp gêp Sodom nabê sên sa hevong ggêp ham nyêg lo, og rêk Sodom nahên medo rot beberup dok buk sênê. ²⁴ Om sa nanêr vu ham nabê dok Buk-nyêvewen-yi, og ham rêk gweko maggin bôpata rot kesuu Sodom hir maggin!”

Yesu Nêr Bê, “Ham Nam Vu Sa Mesewah”

(Lk 10:21-22)

²⁵ Vu buk saga Yesu jom rak bê, “O Amag! Hong Mehôbôp vu yagek los dob. Sahêg nivesa rot vu hong in ngaa pin sênê neggêp vunsên in alam los kwaj, gağ getato vu alam sên su deluk dub bôp rê lo. ²⁶ Yonon Amag! In yik ngo kwam nevo bê gwevong nabê saga in nivesa.” ²⁷ Log nêr ving bê, “Amag vo ngaa pin lok yam sa nemağ ggovek ya. Gemehôti su rak Nalu ni rê, gağ Ama yô timu rak ni. Gemehôti su rak Ama ni rê, gağ yik Nalu yô timu rak ni. Galam sên Nalu tato Ama vu sir lo, og derağ ni ving. ²⁸ Ham sên nekwerê ngaa

maggin, beham nevimengin menedo lo, ham pin nam vu sa, in sa gako maggin vër in ham geham sewah. ²⁹ Ham natu sa hur, beham gweko kwa vu sa. In sa mehõ malaḡ yes, gesa su nehaḡo sa raḡ loḡ ayog rë, lob ham ayomin rëḡ geto megëp revuh. ³⁰ Kë! Huk sën sebo vu ham lo saga su rëḡ deginengin ham rë, gengaa maggin sën sëḡ gevong vu ham in ham kwerë lo, saga yik sepëp!

12

*Tepëḡ Raḡ Buk-sewahsën-yi**
(Mk 2:23-28; Lk 6:1-5)

¹ Buk-sewahsën-yi* ti lob Yesu losho yi hur maluh deyhoy ya huk wit* ti ayo, lob yi hur maluh derur nos sënë anon mededah in dediikahëj. ² Loḡ alam Parisai* delë lob denër vu Yesu bë, “Gelë! Hong hur maluh dekeyëh horek Buk-sewahsën-yi*!” ³ Rëḡ loḡ tepëḡ yah vu sir bë, “Maḡ ham su tevin gagek sën Davit diikahë wirek lo rë? ⁴ Diikahë lob losho alam sën denesepa yi lo delok ya Anutu yi dub bedegga brët vabuung sën denetung netu seriveng benedo ggëp Anutu mala lo. Nos sën alam meris nebë Davit su deyhoy vu bë dega rë lo, gaḡ alam-deneḡo-seriveng mu yõ denegga, (rëḡ mu dediikahëj lom degga lob saga su devong paya rë). ⁵ Log maḡ ham su raḡ gagek sën neggëp loḡ horek lo ni rë? Sënë nebë alam-deneḡo-seriveng denevong huk loḡ dub ayo loḡ Buk-sewahsën-yi* lob dekeyëh horek ving nebë saga, rëḡ su devong paya rë. ⁶ Rëḡ sa nanër vu ham nabë ngaa sën nedo agi, sën böpata kesuu dub-vabuung-böp. ⁷ Bë ham jak gagek sën neggëp loḡ Anutu-yi-kapiya lo ni, og ham su rëḡ bo maggin vu sir rë. Gagek sënë nebë: ‘Sa su nehevongin bë gaḡo seriveng sën ham nevesi vu sa lo rë, gaḡ saheḡ neving bë ham kwamin paya in alam beham doḡ vu sir.’ Om su devong paya rë. ⁸ In Mehõnon Nalu tu Buk-sewahsën-yi* ala.”

Yesu Vong Mehõ Nema Nipaya Nivesa Raḡ
(Mk 3:1-6; Lk 6:6-11)

⁹ Yesu vu nyëḡ saga beya meloḡ ya alam Parisai* saga hir dub-supinsën-yi. ¹⁰ Lob mehõ sekë belooinсэн ti nedo. Lom alam la bë denanër gagek jak Yesu, lob deloḡ tepëḡ in yi bë, “Maḡ yoh vu bë hil gevong alam nijraksën nijvesa jak doḡ Buk-sewahsën-yi* ma ma?” ¹¹ Loḡ Yesu nër yah vu sir bë, “Bë ham ti yi sipsip perurek timu, lob duk söv doḡ Buk-sewahsën-yi*, og maḡ mehõ saga su rëḡ najom jak nom vavunë rë? Gaḡ rëḡ najom jak nom! ¹² Rëḡ mu mehõnon dekesuu sipsip yõnon. Om sën hil ayoh vu bë adok vu mehõnon doḡ Buk-sewahsën-yi*.” ¹³ Log nër vu mehõ sënë bë, “Getelo sekëm nam!” Lom telo sekë ya, lob nivesa raḡ nebë vahi. ¹⁴ Lob alam Parisai* to deyah dobnë medesupin sir medevongwëḡ raḡ aggata bë dengis Yesu menadiik.

Anutu Yi Mehõ-huk-yi Yesu

¹⁵ Lok Yesu raḡ ni, lob vuu nyëḡ saga geya. Lob alam ngahisekë detamuin yi, lob vong alam nijraksën pin benijvesa raḡ. ¹⁶ Log vo ḡoo vu sir bë su denanër yi rangah, ¹⁷ lob gagek sën wirek Anutu nër verup mehõ-nenër-gagek-rangahsën Yesaya avi lo anon raḡ. ¹⁸ Nebë: “Sa hur sënë, sehoo in yi raḡ,

sahëḡ neving yi, gesa halë yi nivesa kesuu alam vahi pin.

Rëḡ sa getung sa Anon Vabuung jak yi,

lob rëḡ tateḡin sa gagek anon degwa vu alam-yu-ngwë.

¹⁹ Losho mehõnon su rëḡ denanër sir rë, gesu rëḡ gengeek rë,

gesu rëḡ degengo gegevong paang gëp telig rë.

²⁰ Gagwëḡ sën keyëh meneggëp neko ahon lo, og sa hur su rëḡ keyëh na veröḡ yi rë.

Log ram yi wik sën ggëp nelëlek teka lo, og sa hur su rëḡ napu na veröḡ yi rë.

Rëḡ medo gevong huk in rot begagek nirõpsën anon jak bekesuu ngaa nipaya pin.

²¹ Lob alam-yu-ngwë rëḡ medo debo kwaj in yi nabë rëḡ doḡ vu sir.”

Denër Bë Yesu Vong Huk Raḡ Satan Niwëëḡ
(Mk 3:20-30; Lk 11:14-23)

²² Lob deḡo mehõti yam vu yi. Memõ nedo loḡ yi bemala ḡenod los su yoh vu bë bengwëḡ rë. Lob Yesu vong benivesa raḡ, betum nevongwëḡ genelë nyëḡ. ²³ Lob alam yu böpata saga delëḡ anon bedenër bë, “Mehõ sënëḡ maḡ yik Davit* yi mewis sën lo?” ²⁴ Rëḡ alam Parisai* dengo, lob denër bë, “Netii memõ to deneya raḡ memõ alaj Belsebul* niwëëḡ.” ²⁵ Rëḡ Yesu raḡ ayoj ni, lob nër vu sir bë, “Nabë alam dob timu debasuh sir bedengis sir, og dob saga rëḡ nabumeng na. Log nabë nyëḡ böp ti ma alam degwa ti debasuh sir na yu luu bedengis sir, og rëḡ nyëḡ ma alam degwa ti saga su rëḡ demedo rë. ²⁶ Om nabë Satan getii yi hur memõ geto dena, og losho yi hur rëḡ debasuh sir, lom yi nyëḡ rëḡ medo niwëëḡ nabë va? ²⁷ Rëḡ mu nabë Belsebul* neloḡ vu sa yõnon besa nehetii memõ to deneya, og maḡ re neloḡ vu ham alam besën denetii memõ to deneya agi? Om ham alam saga degengo ham gagek sagi

medeseggi rë. ²⁸ Gağ bë Anutu yi Anon Vabuung loğ vu sa, besa hetii memö beto deneya, og ham jak ni nabë Anutu yam vu ham ggovek ya in bë gegin ham. ²⁹ Mehöti su yoh vu bë dok na Mehö Nipaya los niwëek saga yi beggang mebo yi kupek pin vër rë. Nabë naduu mehö niwëek saga govek, og mëm godek yi kupek pin sën nedo loğ yi beggang ayo lo. ³⁰ Mehöti sën su sa alam yi rë lo, og nesis begö vu sa. Gemehöti sën su nelok vu sa menesupin sipsis ving rë lo, og netii sir meya denepalët loğ. ³¹ Om sa nanër vu ham nabë Anutu yoh vu bë dahun mehönon hir ngaa nipaya los gagek pelësën pin sën denevong lo na. Gağ gagek pelësën sën denenër rak Anon Vabuung lo, og su rëk Anutu dahun na rë.

³² Log mehöti bë nanër gagek nipaya ti jak Mehönon Nalu, og rëk Anutu dahun yi nipaya sënë na. Gağ nabë mehöti nanër gagek nipaya ti jak Anon Vabuung, og su rëk Anutu dahun yi nipaya sënë na rë. Gağ rëk nama, vu gwëbeng gevu tamusën geving.”

Kele Nipaya Nevuuk Anon Nipaya
(Lk 6:43-45)

³³ “Nabë ham baroh kele nivesa, og yö rëk ngis anon nivesa. Nabë ham baroh kele nipaya, og yö rëk ngis anon nipaya. In hil nehälë kele anon rëk mëm hil narak ni nebë kele nivesa ma nipaya. ³⁴ Nyël nalu ham! Ham su yoh vu bë nanër gagek nivesa rë, in ham alam nimin paya. Yönon, ham nenër gagek verup avimin yoh vu ngaa sën ham kwamin nevo loğ ayomin lo. ³⁵ Om mehö nivesa neko ngaa nivesa vër loğ ngaa nivesa sën nesupin meneggëp loğ ayo lo, menenër yam rangah, log mehö nipaya neko ngaa nipaya vër loğ ngaa nipaya sën nesupin meneggëp loğ ayo lo, menenër yam rangah. ³⁶ Om sën sa nanër vu ham nabë gagek jeggin jeggin pin sën alam denenër lo, og rëk Anutu gevong nyëvewen dok nah vu sir dok buk sën gengo alam pin hir gagek lo. ³⁷ In hong gagek rëk nanër hong nabë hong mehö nim vesa ma rëk nanër hong nabë hong mehö nim paya.”

Alam La Deketag Vu Yesu Bë Degelë Ngaa Böp
(Mk 8:11-12; Lk 11:29-32)

³⁸ Nër saga ggovek lob alam-horek-yi la los alam Parisai* la denër vu yi bë, “Tatovaha, he hevongin bë gwevong ngaa böp ti behe galë.”

³⁹ Lom nër yah vu sir bë, “Ham alam sën nedo dob-ë, ham alam nimin paya. Ham nebë avëh baggëb, om sën ham nekwetag bë ham gwelë ngaa böp. Rëk mu sa su rëk gevong ngaa böp vu ham rë. Gağ sëk gevong ngaa böp nabë sën mehö-nenër-gagek-rangahsën Yona yi ngaa böp lo mu vu ham beggovek. ⁴⁰ Wirek Yona neggëp loğ gël böp ayo yoh vu rangah löö gebuk löö, lom Mehönon Nalu rëk gëp dok dob ayo noh vu rangah löö gebuk löö nabë saga. ⁴¹ Log vu Buk-tamusën og Anutu rëk seggi mehönon hir gagek, lob rëk alam Nineve kedi debare medenanër gagek jak alam vu buk sënë nabë denevong ngaa nipaya. In alam Nineve dengo Yona aye bedeggërin sir yah vu Anutu. Gağ Mehö sën nedo agi kesuu Yona, rëk ham su wërin ham rë. ⁴² Log vu Buk-tamusën og Anutu rëk seggi mehönon hir gagek, lob rëk avëh-los-bengö vu dob nyë sën sang-neverup lo kedi bare menanër gagek jak alam vu buk sënë nabë denevong ngaa nipaya. In avëh-los-bengö sënë yam vu dob nyë in bë gengo Solomon* yi gagek los kwa böp. Gağ Mehö sën nedo agi og kesuu Solomon*, rëk ham su ngo aye rë.”

Memö Yom Ggökin
(Lk 11:24-26)

⁴³ “Memö nipaya sën to meya in mehönon ti lo, og to meya medo neyoh nyëg nivevo benesero nyëg len ti in bë sewah dok, rëk su netök rak rë. ⁴⁴ Lom nër bë, ‘Maam sak nah mena galë beggang sën sa nado loğ wëk lo rë!’ Lob yah verup rëk nelë bë desekee beggang sën lo bedevunëk vu benedo meris. ⁴⁵ Lob rengö yi beyah ko memö nemadvahi-bevidek-luu sën denevong ngaa nipaya rot medenekesuu yi lo, beyom denedo loğ beggang sënë. Lob mehö sën nedo paya wirek lo mëm nedo paya ya verök yi rot. Om ngaa nipaya nabë sënë rëk natök vu alam nij paya sën denedo gwëbeng agi nabë saga.”

Yesu Ata Lo Ari Lo
(Mk 3:31-35; Lk 8:19-21)

⁴⁶ Yesu nahën nenër gagek nebë sënë vu alam, log ata gari lo yam denare dobnë in bë losho debengwëng. ⁴⁷ Lob mehöti nër vu bë, “Gelë, atam losho arim lo yam denare dobnë in bë ham los bengwëng.” ⁴⁸ Lob Yesu nër gagek yah vu mehö sënë bë, “Satag re? Gesarig re lo?” ⁴⁹ Lob tato yi hur lo rak nema genër bë, “Gwelë! Atag lo arig lo sënë. ⁵⁰ Alam sën denesepa loğ Amağ vu yagek kwa lo, og sir saga mëm detu sarig lo, savëhnög lo, satag lo!”

13

Mehö Netetëhin Nos Gahis Vu Huk
(Mk 4:1-9; Lk 8:4-8)

¹ Vu buk saga Yesu vu beggang ayo meto meya dobnë, beya nedo dus vu ngaggee böp nenga. ² Loḵ alam yu hōpata deya vu yi, lob Yesu raḵ ya nedo yaḡ ti, galam pin denare ngaggee nenga. ³ Log nër ḡaḡek peḡgirinsën ngahiseḡë vu sir bë, “Ham gwengo rë! Mehō netetëhin nos ḡahis ti to meya huk anon in bë tetëhin yi nos ḡahis.

⁴ Netetëhin nos ḡahis, lob vahi to nedo loḵ aggata sën neyoh huk vuheng lo, lom soḵ yam degga pevis. ⁵ Log ḡahis la to meraḵ nedo doḡ mahen teka sën raḵ negḡëḡ gelōng vavunë lo, om kip pevis in doḡ mahen teka mu, ⁶ lob hes tum bevev raḵ lom meran ya, in ḡega su luḵ ya doḡ ḡebinë rë. ⁷ Log ḡahis vahi to meloḵ ya nedo vos niggin ḡgin ayo, lob vos niggin ḡgin sënë kip merig meḡḡōḵ nos bevong paya. ⁸ Log ḡahis la to meluḵ ya nedo doḡ jeji, lob rig besis anon nivesa. La sis anon mehōdahis nemadvahi, gela sis anon mehōdahis löö, gela sis anon mehōdahis ti benemadluho. ⁹ Mehōti bë nenga negḡëḡ, og genḡo ḡaḡek sënë.”

*Yesu Nër ḡaḡek Peḡgirinsën Degwa Rangah
(Mk 4:10-12; Lk 8:9-10)*

¹⁰ Lob yi hur maluh ya deloḵ tepëḵ in yi bë, “Genër ḡaḡek pin netu ḡaḡek peḡgirinsën vu sir in va?” ¹¹ Loḵ nër yah vu sir bë, “In Anutu tatekin Nyëḡ-yageḡ-yi yi ḡaḡek vunsën degwa vu ham, ḡaḵ su tateḡin vu alam sënë rë. ¹² Mehōti sën neraḵ ḡaḡek degwa ni lo, og rëḵ jaḵ la degwa ni geving rot, gemehōti sën su neraḵ ḡaḡek degwa ni rë lo, og rëḵ kwa birekin teka sën neraḵ ni lo benama na verōḵ yi. ¹³ Senër ḡaḡek peḡgirinsën vu sir in bë rëḵ degelë mu gesu deḡaḵ ni rë, log degengo mu gesu denatōḵ jaḵ ḡaḡek degwa rë. ¹⁴ Om mehō-nenër-ḡaḡek-rangahsën Yesaya yi ḡaḡek anon raḵ, sën nër nebë:

‘Ham nengamin rëḵ genḡo, rëḵ ham kwamin su rëḵ natōḵ jaḵ rë.
Ham malamin rëḵ gelë, rëḵ ham su rëḵ jaḵ degwa ni rë.’

¹⁵ GeYesaya nër raḵ sir ving bë:

‘Nabë saga, in alam sënë ayoḡ niwëëḵ,
medemir nengaj gedekebu malaj
in bë malaj rëḵ gelë genengaj rëḵ genḡo,

lob deḡaḵ ni medeḡërin sir lob sa ḡevong benijvesa jaḵ.’

¹⁶ ḡaḵ mu hameḵ kwamin vesa in ham malamin nelë sa los ham nengamin nengo sayeḡ.
¹⁷ Sa nanër vu ham yōnon nabë: Wirek alam-denenër-ḡaḡek-rangahsën los alam yohvu ngahiseḡë denetung malaj in bë degelë nḡaa sën ham nelë aḡi, rëḵ su denelë rë. Log denebë nengaj in bë degengo ḡaḡek sën ham nengo aḡi, rëḵ su denengo rë.”

*ḡaḡek Peḡgirinsën Raḵ Mehō Netetëhin ḡahis Lo Yi Degwa
(Mk 4:13-20; Lk 8:11-15)*

¹⁸ “Om ham gwengo ḡaḡek peḡgirinsën raḵ mehō netetëhin ḡahis lo degwa rë. ¹⁹ Alam sën denengo Nyëḡ-yageḡ-yi yi ḡaḡek rëḵ su kwaj netōḵ raḵ degwa rë lo, og sir nebë ḡahis sën to nedo loḵ aggata, in Mehō Nipaya lo yam neseḡos ḡaḡek lo vër in ayoḡ. ²⁰ Log ḡahis sën to nedo raḵ ḡelōng vavunë lo, nebë alam sën denḡo ḡaḡek medeḡo raḵ pevis mekwaj vesa in. ²¹ Rëḵ mu sir nebë nos ḡega sën neraḵ vu ḡelōng lo, lob su denedo hus ading rë. Bë nḡaa maggin ti natōḵ jaḵ sir, ma mehō la denanër sir in desepa loḵ sa ḡaḡek, og rëḵ dedëin na pevis. ²² Log ḡahis sën to meloḵ ya vos niggin ḡgin ayo lo, nebë alam sën denengo ḡaḡek, loḵ newaj neraḵ in nḡaa doḡ yi lo. ḡahëḡ ving monë lu nḡaa rot ḡḡōḵ ya ḡaḡek, lom diiḵ gesu sis anon rë. ²³ Log ḡahis sën to meluḵ ya doḡ jeji lo nebë alam sën denḡo ḡaḡek bedetōḵ raḵ degwa bedenevong ving bedenevong banon raḵ lo. La denesis anon mehōdahis nemadvahi, gela denesis anon mehōdahis löö, gela denesis anon mehōdahis ti benemadluho.”

ḡaḡek Peḡgirinsën Raḵ Vos Nipaya Kip Loḵ Huk

²⁴ Loḵ nër ḡaḡek peḡgirinsën ngwë ḡḡōkin vu sir bë, “Sën Nyëḡ-yageḡ-yi anon jaḵ lo, og yiḵ nebë mehōnon ti tetëhin nos ḡahis nivesa loḵ yi huk. ²⁵ Lob negḡëḡ ying buk, log mehō sën nelë yi paya lo, tetëhin vos nipaya ḡahis ḡḡō ya nos ḡahis lo vavunë geneya. ²⁶ Lob ḡahis lo kip meḡōḡ raḵ ḡḡoveḡ bebë nḡis anon, loḵ delë vos nipaya lo kip merivin loḵ ving. ²⁷ Lob yi hur ya denër vu yi bë, ‘Mehō böp, maḵ ḡetetëhin ḡahis nivesa loḵ hong huk, log vos nipaya sën kip aḡu yam vu tena?’ ²⁸ Loḵ nër vu sir bë, ‘Mehō sën nelë sa paya lo vong nḡaa sënë!’ Lom yi hur deloḵ tepëḵ in yi bë, ‘Om he na bepul vos sënë na?’ ²⁹ Rëḵ nër yah bë, ‘Ma! Bë ham bepul vos na, og maḵ ham rëḵ bepul nos la geving. ³⁰ Om ham naḡōōḵ geluho desarōmin sir medebare gebuk sën hil abo nos anon lo rë. Lob doḵ buk saga og sëḵ nanër vu alam sën debo nos anon lo nabë denḡap vos nipaya jaḵ bun namugin bena deḡetë jaḵ na nengwah, log mēm dengupin nos anon jaḵ na sa jōḵ.’”

*ḡaḡek Peḡgirinsën Raḵ ḡahis Mahen Teka
(Mk 4:31-32; Lk 13:18-21)*

³¹ Loꝝ Yesu nêr gagek peggirinsên ngwê vu sir ggökin bê, “Sên Nyëg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebê mastet* gahis sên mehöti ko meya mehin loꝝ yi huk. ³² Nos gahis saga mahen teka genos gahis pin kesuu, rëk tum nekip lob böp nerak benekesuu nos pin geya netu kele, besok sên denevëng medeneya agi yam denejegwi newisej loꝝ nema.”

³³ Log nêr gagek peggirinsên ngwê vu sir nebê, “Sên Nyëg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebê yüst* sên nevonng bebrët nerig lo. Avêh ti ko meya sarömin ving parawa ketuk löö loꝝ gabum, lom yüst* köd parawa pin sênê merig.”

*Yesu Nêr Gagek Peggirinsên
(Mk 4:33-34)*

³⁴ Yesu nêr gagek peggirinsên pin saga gesu nêr ti rangah rë, gak nêr tu gagek peggirinsên mu vu alam yu böpata saga. ³⁵ In mehö-nenêr-gagek-rangahsên Yesaya yi gagek sênê anon jak. Sên nebê:

‘Sêk nanêr vu sir jak gagek peggirinsên.

Gesêk nanêr gagek sên nevun yi loꝝ buk sên Anutu tung yagek los dob meneggëp rot meverup gwëbeng agi vu sir.’

Gagek Peggirinsên Rak Vos Nipaya Lo Degwa

³⁶ Yesu nêr ggovek, log vuu alam yu böpata saga ya, geloꝝ yah beggang ayo, lob yi hur maluh ya deloꝝ tepêk in yi bê, “Genanêr gagek peggirinsên sên vos nipaya kip loꝝ huk anon lo degwa rangah vu he rë.”

³⁷ Lob nêr yah vu sir bê, “Mehö sên nevaroh nos gahis nivesa saga og Mehönon Nalu. ³⁸ Gedob pin sênê nebê huk, genos gahis nivesa saga nebê alam sên detu Anutu yi hur, gevos nipaya saga nebê Mehö Nipaya Satan yi hur lo. ³⁹ Log mehö netetêhin vos nipaya gahis lo, saga Satan. Log buk sên dengupin nos lo, saga og buk sên dob los yagek nama na lo. Galam sên dengupin nos lo, saga angêr lo. ⁴⁰ Log sên dengupin vos nipaya mena debesi pin jak nengwah lo, og yik rëk degevong nabê sênê doꝝ Buk-tamusên. ⁴¹ Doꝝ buk saga Mehönon Nalu rëk gevong yi angêr na dengupin alam nij paya pin sên depelêpin alam-vongvingsên-yi lo geving alam pin sên denevong ngaa nipaya lo, bedegeko sir vër in Anutu-yi-Nyëg. ⁴² Lob rëk degetê sir dok na nengwah, bedengu los degeköo nyëj. ⁴³ Lob vu buk saga Anutu-yi-alam rëk denajêh nabê hes gëp Amaj-yi-Nyëg. Mehöti bê nenga neggëp og gengo gagek sênê!”

Gagek Peggirinsên Rak Mehö Nesero Yi Monê Lok Huk Anon

⁴⁴ “Log sên Nyëg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebê kupek nivesa sên mehöti vun meneggëp loꝝ dob bemehö ngwê tök vu, log vun yah ggökin. Kwa vesa rot geya nevonng yi ngaa pin balam debago beko monê rak pin, lom yah bago dob len ti sênê betu yi ngaa.”

Gagek Peggirinsên Rak Kumkum

⁴⁵ “Log sên Nyëg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebê mehö-nebago-ngaa nesero kumkum nivesa in bê bago. ⁴⁶ Tök vu kumkum ti bemalangeri rot beyi monê böpata rot. Lom ya mevong yi kupek pin balam debago, lob ko monê rak betum yah bago kumkum malangeri sênê rak betu yi ngaa.”

Gagek Peggirinsên Rak Lek-gël-yi

⁴⁷ “Log gagek peggirinsên ngwê nebê sênê: Sên Nyëg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebê lek-gël-yi ti sên denetê luk ya loo beggêrin gël aggaga loꝝ. ⁴⁸ Lek pup lom dedadii rak yam ronek, bedeggooin gël nivesa lok ya gabum, gedetê nipaya ya. ⁴⁹ Lob buk sên yagek los dob nama na lo, og rëk nabê sênê. Angêr rëk nam degeko alam nij paya vër doꝝ alam nijvesa vuheng, ⁵⁰ bena degetê sir dok na nengwah, bedengu los degeköo nyëj.”

Gagek Peggirinsên Rak Mehöti Los Yi Kupek Mewis Los Mugeng

⁵¹ Log Yesu loꝝ tepêk in sir bê, “Maꝝ ham rak gagek mewis pin sênê degwa ni?” Lom deyogek bê, “Ëë-ê!” ⁵² Lob nêr yah vu sir bê, “Mehö-horek-yi sên nengo gagek rak Nyëg-yagek-yi venuh ggovek lo, saga nebê beggang ala ti. Loꝝ ya yi beggang-kupek-yi ayo beko yi kupek mewis los mugeng loꝝ ti beluk yom.”

*Alam Nasaret Deruu Demij Vu Yesu
(Mk 6:1-6; Lk 4:16-30)*

⁵³ Yesu nêr gagek peggirinsên saga vu sir ggovek log vuu hir nyëg ya, ⁵⁴ geyah ben menenêr Anutu yi gagek vu yi alam loꝝ hir dub-supinsên-yi. Lom avij tök medenêr bê, “Mehö sênê ko kwa los ngaa böp böp sênê vu tena? ⁵⁵ Yosep sên mehö nelev beggang lo nalu yi! Gata Maria! Gemak ari lo sên Yakobus geYosep geSimon geYudas lo? ⁵⁶ Gavêhmô lo sên denedo ving hil-ê! Log maꝝ ko ngaa pin sênê vu tena?” ⁵⁷ Denêr nebê sênê, log denelê yi paya. Rëk Yesu nêr vu sir bê, “Alam vu nyëg pin deneko mehö-nenêr-gagek-rangahsên arêj

rak, gaḡ yō hir alam, gesir sēn loḡo beggāng-bu timu lo, og ma!" 58 Lob su vōng ngāa bōp ngahiseḡē vu nyēḡ saga rē, in su ayoj neya timu vu yi rē.

14

Degwa Sēn Herot Kuung Bē Jon In Yesu Lo*
(Mk 6:14-29; Lk 9:7-9)

¹ Vu buk saga Herot* tu distrik Galilea ala menedo, bengō Yesu bengō. ² Lob nēr vu yi alam sēn denengo gageḡ ggēp avi lo bē, "Yiḡ Mehō-neripek-alam Jon lo sēnē! Kedi raḡ ggōḡin vu bedub, om sēn nevong ngāa los niwēēk ata nebē agi."

³ Herot* nēr bē saga in jom Mehō-neripek-alam Jon beduu yi ahon wirek betung yi ya ḡarabus. Herot* vōng raḡ ari Pilip venē Herodias sēn ggodeḡ yah tu venē lo. ⁴ In Jon nēr vu Herot* bē, "Su geḡo avēh sēnē nīrōp rē!" ⁵ Lom Herot* bē ngis yi menadiḡk rēḡ ggōngin alam Yuda in kwaj nevo Jon bē yi mehō-nenēr-gageḡ-rangahsēn ti. ⁶ Betum buk sēn Herot* kwa vo yi buk sēn ata ko yi wirek lo, lob vōng nos bōp balam la desupin sir vōng yi, geHerodias nalu avēh yam nelōō loḡ malaj.

⁷ Lob Herot* lē bahē nivesa rot in yi, lob nēr yōnon rot vu avēh avō sēnē getato nema ya vavunē bē, "Bē ḡenanēr ngāa ti vu sa, og sēḡ bo nōk vu hong yōnon!" ⁸ Lob Herodias loḡ nalu avēh ahē bemēm nēr vu Herot* bē, "Gwetung Mehō-neripek-alam Jon yu doḡ ḡabum ti megebo vu sa pehi sēnē!" ⁹ Nēr nebē sēnē lom mehō-los-bengō Herot* ayo maggin, rēḡ kwa vo gageḡ sēn nēr yōnon getato nema ya vavunē lo, in neggōngin alam vatēveḡ sēn deyam in yi nos bōp lo denḡo. Lob nēr bē degevong noh vu saga. ¹⁰ Lom vōng mehōti ya beggāng ḡarabus ayo meketōv Jon kwa. ¹¹ Lob deḡo yu loḡ ḡabum ti beyam devo vu avēh avō sēnē, beko meyah vo vu ata. ¹² Gejon yi hur maluh yam deḡo anon meya delev. Delev ggovek, log ya denēr vu Yesu.

Yesu Vet Alam 5,000
(Mk 6:30-44; Lk 9:10-17; Jn 6:1-14)

¹³ Yesu ngo gageḡ sēnē lob vuu nyēḡ saga gerak yaḡ meya nyēḡ-yumeris tahsēn ti. Loḡ alam denḡo lom devuu nyēḡ bōp gedeyoh roneḡ bedesepa yi medeya. ¹⁴ Lob Yesu ya verup merak yah roneḡ vu nyēḡ-yumeris, lob lē alam ngahiseḡē saga bekwa vōngin sir, lob vōng behir alam nijraksēn nijvesa rak.

¹⁵ Log sehuk luḡ lob yi hur maluh ya denēr vu yi bē, "Nyēḡ-yumeris tahsēn sēnē behes mala ya ggovek, om gwēvong alam sēnē deketēḡin sir medena denoh vu beggāng-bu ti ti in debago hir nos." ¹⁶ Rēḡ Yesu nēr vu sir bē, "O, su dena! Gaḡ ham bet sir!" ¹⁷ Rēḡ denēr yah vu yi bē, "Rēḡ mu hil hed brēt nemadvahi gegēl luu mu-o!" ¹⁸ Rēḡ nēr yah bē, "Ham gwēḡo nam vu sa rē!"

¹⁹ Lom nēr vu alam bē degeto demedo jaḡ pahup, log ḡo brēt nemadvahi gegēl luu lo rak, log varah mala raḡ yaḡek gejom rak in los kwa vesa ya vu Anutu. Log mēm deḡo bevo vu yi hur maluh beya devo ggeek alam saga. ²⁰ Lob sir pin degga meyoḡ vu sir, log desupin vahi sēn nahēn nedo lo loḡ sap nemadluho-bevidek-luu. ²¹ Alam sēn degga nos lo sir maluh yoh vu 5,000, gesu detevin avēh los hurmahēn vōng rē.

Yesu Vare Neya Raḡ Ngaggee Vavunē
(Mk 6:45-52; Jn 6:15-21)

²² Ggovek log Yesu vōng yi hur maluh bē dejak na yaḡ bedena ngaggee nenga vahi namuḡin, gegevong alam bedenah bej rē. ²³ Vōng alam deya ggovek, log yō ti ya los ḡedu in bē najom jaḡ, lob nahēn ya nedo ḡedu gebuk loḡ. ²⁴ Geyag to meya ngaggee vuheng rot, lom sang vē niwēēk yam ggēp yaḡ neru, lob ngaggee tēē luḡ ya yaḡ rot. ²⁵ Lob dus raḡ in bē nyēḡ ḡheng, log Yesu vare neya raḡ ngaggee vavunē betōḡ ya vu sir. ²⁶ Delē bē vare neya raḡ ngaggee vavunē, lom delēk mekenuj verup medenēr bē, "Alam diḡsēn kenuj ti!", gedeggōng medengeēḡ. ²⁷ Rēḡ Yesu pevis benēr ya vu sir bē, "Ham su newamin jaḡ! Yiḡ sa sēnē om ham su ḡōngeng."

²⁸ Lom Pita nēr yah vu bē, "Mehōbōp! Nabē hong saga, og ḡenanēr gesa bare jaḡ ngaggee vavunē benōk vu hong!" ²⁹ Lom Yesu nēr bē, "Genam!" Lob Pita vuu yaḡ geto meya nare rak ngaggee vavunē meya vu Yesu, ³⁰ rēḡ ngo sang dedun, lom ggōng bevōngin bē duḡ na ngaggee bengaggee jehōō yi. Lob ngeēḡ in Yesu bē, "Mehōbōp, ḡenajom sa jaḡ!"

³¹ Lom Yesu pevis bejom Pita rak ḡenēr vu yi bē, "Su ayom neyam timu vu sa yōnon rē! Ayom luu luu in-a?" ³² Lob luho derak yah yaḡ, log sang maya avuti. ³³ Lob alam sēn denedo rak yaḡ lo depetev medeneggēp loḡ vaha gedenēr bē, "Anutu nalu hong yōnon rot!"

Yesu Vōng Alam Niraḡsēn Ngahiseḡē Vu Genesaret Menijvesa Raḡ*
(Mk 6:53-56)

³⁴ Ggovek, loḵ va deverup ngaggee vahi beya detōḵ ya Genesaret*, ³⁵ lob alam vu nyëḡ saga derak ni bē Yesu, lob devong gageḵ ya nyëḡ dus dus pin bedeko alam nijraksën pin yam vu yi. ³⁶ Gedeketaḡ vu yi bē yīḵ alam nijraksën degebē nemaj jak yi röpröp nyë mu. Lob sir pin sën denebē nemaj rak lo og nijvesa nerak.

15

Anutu Yi Horek Kesuu Hil Kenud Hir Horek (Mk 7:1-13)

¹ Parisai* la losho alam-horek-yi la vu Yerusalem bedeyam vu Yesu bedenër bē, ² “Tum hong hur maluh denekeyëh alam hib wirek hen hir horek sën devong vu hil agi lo in-a? Su deneripek nemaj mugin rëḵ mëm denegga nos rë!” ³ Rëḵ Yesu nër yah vu sir bē, “Log yīḵ ham nebë saga! Nebë va sën ham ngo nesepa loḵ alam hib wirek hen hir horek geham nekweyëh Anutu yi horek-ë? ⁴ Anutu nër bē, ‘Gegurek amam lu atam babuj’ genër ving bē, ‘Mehöti bē nanër gageḵ nipaya jak ama ma ata, og ham tengwa yi menadiiḵ’. ⁵ Rëḵ ham nenër bē, ‘Mehöti yi monë lu ngaa neggëp in bē doḵ vu ama ma ata jak, rëḵ mu nanër vu yi nabë, ‘Sa bē doḵ vu meluu megevong sa ngaa sënë nõḵ vu meluu, rëḵ mu rëḵ nama, in sehooïn rak ggovek in bē natu seriveng vu Anutu”, ⁶ og ggovek, mehö saga su doḵ vu ama lu ata jak.’ Rëḵ mu ham nedahun Anutu yi gageḵ rak ngaa nebë saga in bē ham ngo sepa doḵ alam hib wirek hen hir gageḵ. ⁷ Ham alam kwamin luu! Mehö-nenër-gageḵ-rangahsën Yesaya nër gageḵ sënë rak ham niröp nebë:

⁸ ‘Alam sënë deneko sarëḡ rak verup avij,
rëḵ mu ayoj yö neggëp ading in sa.

⁹ Yö denenër mehõnon hir horek gedenenër bē, “Anutu yi horek sënë!”
lob deneko sa rak meris mu.’”

Nгаа Sën Nevong Mehõnon Benij Paya Nerak (Mk 7:14-23)

¹⁰ Lob Yesu supin alam deyam vu yi benër vu sir bē, “Ham gwengo beham jak ni. ¹¹ Ngaa sën nelok ya mehõnon avij lo, og su nevong benij paya nerak rë. Gaḵ mëm ngaa sën nedo loḵ mehõnon ayoj berak neverup avij lo mu, sën nevong benij paya nerak.”

¹² Lob yi hur maluh ya denër vu yi bē, “Alam Parisai* denḡ hong gageḵ saga lob ayoj nipaya. Ma gerak ni?” ¹³ Rëḵ Yesu nër yah bē, “Ngaa pin sën Amaḡ vu yageḵ su nevaroh rë lo, og rëḵ bepul los geḡa na. ¹⁴ Ham naköök geyö hir ngaa! Alam malaj kenod lob dekuung bē detato aggata vu alam malaj kenod ngwë. Bë mehö mala kenod ngwë tato aggata vu mehö mala kenod ngwë, og rëḵ luhoḡ debës lii doḵ ti.”

¹⁵ Lom Pita nër yah vu Yesu bē, “Om genanër gageḵ peḡgirinsën sënë degwa behe gango rë!” ¹⁶ Rëḵ Yesu nër bē, “Om ham ngo nahën geham su nerak ni rë? ¹⁷ Maḵ ham su rak ngaa pin sën hil naha lo ni bē nelok ya hil avid beya nare lok hil ahëd kevus, loḵ tum to neluḵ ya asoreng rë? ¹⁸ Gaḵ ngaa sën rak neverup mehõnon avij beto neyam rangah lo, sën yam ggëp ayoj. Lob ngaa nebë sënë sën nevong bemehõnon nij paya nerak. ¹⁹ In ngaa sën neverup ayoj lo nebë sënë: Kwaj nevo ngaa nipaya, denesis mehõnon medenediḵ, deneggodeḵ alam venëḡ ma reggaj, maḡëm los avö deneggodeḵ sir, deneggodeḵ ngaa, denenër gageḵ kuungsën, denenër gageḵ pelësën. ²⁰ Ngaa pin sënë nevong bemehõnon nij paya nerak. Gaḵ bē mehõnon dega nos besu dejipek nemaj namuḡin rë, og saga su nevong benij paya nerak rë.”

Kanaan Avëh Vong Ving Yesu Anon Rot (Mk 7:24-30)

²¹ Lob Yesu kedi rak lok nyëḡ saga beya distrik Ture los Sidon. ²² Lob avëh-yu-ngwë ti vu Kanaan nedo sagu beyam tahi bē, “O Mehöböp! Davit* yi Mewis hong! Kwam gevong in sa! Memö nipaya ti gwang ya sa nalug avëh ayo benevasap yi rot!” ²³ Rëḵ Yesu su nër gageḵ ti loḵ yah vu yi rë. Lob yi hur maluh deyam vu yi medenër bē, “Avëh sënë tahi megejiin hil rot, om gwevong nah!” ²⁴ Rëḵ Yesu nër yah bē, “Anutu vong sa meseyam in sedok vu sipsip mala-masën vu Israel mu!” ²⁵ Rëḵ avëh yam dus bepetev meneggëp loḵ vaha genër bē, “Mehöböp gedok vu sa!”

²⁶ Loḵ Yesu nër rak gageḵ peḡgirinsën yah vu yi bē, “Su yoh vu bē hil gaḡo hurmahen hir nos vër beḡetë na vu anöo rë!” ²⁷ Rëḵ avëh nër bē, “Mehöböp, sagak yönon, gaḵ mëm anöo denepatu nos metes sën alaj denevong meneluḵ ya reek len lo!” ²⁸ Nër nebë sënë, lom Yesu nër yah vu yi bē, “O avëh! Ayom neyam timu vu sa yönon rot, om ngaa sën genevongin lo rëḵ anon jak vu hong.” Lom loḵ hes mala saga avëh nalu nivesa rak yah ggökin.

Yesu Vong Balam Niraksën Ngahiseḡ Nijvesa Rak

²⁹ Log Yesu ya raḱ beya metōḱ ya ngaggee böp Galilea nenga. Besepa meya teka loḱ mēm rak ya ḱedu ti beto nedo. ³⁰ Lob alam ngahiseḱé desupin sir medeyam vu yi. Lob deḱo alam vahaj nipaya, seḱej vegguu, malaj ḱenod, kwaj ngengöleng, geniraksën vahi ving, bedeyam vu yi. Bedebë sir loḱ Yesu vaha, lob vong benijvesa raḱ. ³¹ Lob alam saga ḱenuj ya in denelë alam kwaj ngengöleng denevengwëng, galam seḱej vegguu seḱej nesesor yi, galam vahaj nipaya deneya aggata, galam malaj ḱenod denelë nyëḱ. Lob deḱo Israel hir Anutu arë raḱ.

Yesu Vet Alam 4,000

(Mk 8:1-10)

³² Lob Yesu supin yi hur maluh lo benër vu sir bë, “Sa kwag paya in alam sënë, in denedo buk löö ving sa benos main sir. Lob sa su hevongin bë gevong sir na rë, in meyip rëḱ gevong sir bemalaj pebilin gëp aggata bedebëb.” ³³ Loḱ yi hur maluh denër vu yi bë, “Nyëḱ-yumeris sënë, om hil rëḱ gako nos vu tena mabet alam vu böpata sënë jak-a?” ³⁴ Rëḱ Yesu nër yah vu sir bë, “Ham brët va la neggëp vu ham-a?” Lom denër yah bë, “He hömin brët nemadvahi-bevidek-luu gegël mahen luu.” ³⁵ Lob Yesu nër vu alam beto denedo dob. ³⁶ Log ḱo brët nemadvahi-bevidek-luu, gegël luu lo raḱ, gejom raḱ in los kwa vesa ya vu Anutu, log dego bevo vu yi hur maluh, beya devo ggelek alam. ³⁷ Degga beyoh vu sir, log vahi nedo bedesupin loḱ jebeng nemadvahi-mevidek-luu. ³⁸ Log alam sën degga nos lo sir yoh vu 4,000, gesu detevin avëh los hurmahen ving rë. ³⁹ Log mēm Yesu vong medeketëḱin sir medeya, log raḱ yag meya los Magadan.

16

Alam Parisai los Sadukai* Detahi Bë Degelë Ngaa Böp*

(Mk 8:11-13; Lk 12:54-56)

¹ Alam Parisai* los Sadukai* deyam in bë deseggi Yesu, lob denër bë gevong ngaa böp yagek yi ti bedegelë. ² Rëḱ nër yah vu sir bë, “Ham nelë bë gerub nevarah seuhsën lob ham nenër bë, ‘Gerub varah seuhsën, om nyëḱ rëḱ evang neheng.’ ³ Log ham nelë ḱeḱup nekebu monbuk, lom ham nenër bë, ‘ḱeḱup kebu monbuk genyëḱ malakenu rot, om vongin ayöong los hob nam!’ Ngaa nebë sënë netato vu ham beham ngo neraḱ ni, rëḱ ham su neraḱ ngaa sën neggëp ham malamin gwëbeng-ë ni rë! ⁴ Ham alam nimin paya, ham nebë avëh baggëb, om sën ham kwetag bë ham gwelë ngaa böp. Rëḱ mu sa su rëḱ gevong ngaa böp ti beham gwelë rë. Gaḱ seḱ tato ngaa böp nabë sën Yona yi ngaa böp lo vu ham mu beggovek.” Log Yesu vuu sir गया.

Gagek Peggirinsën Raḱ Alam Parisai Los Sadukai* Hir Yiist* Sën Nevong Brët Menerig Lo*

(Mk 8:14-21)

⁵ Yi hur maluh derak yaḱ ving yi medeya ngaggee nenga vahi, rëḱ kwaj virekin nos gesu deḱo la sepa rë. ⁶ Loḱ Yesu nër vu sir bë, “Ham gweḱin ham in alam Parisai* los Sadukai* hir yiist*!” ⁷ Lob yö denër vu sir bë, “Hil su haḱo nos la sepa rë, om sën nenër aga!” ⁸ Yesu raḱ ni lob nër bë, “Ham su ayomin neyam timu vu sa yönon rë! Ma nebë va sën ham nesap ham raḱ bë ham su ḱo nos la sepa rë-ë? ⁹ Ma ham nahën geham su raḱ ni rë? Maḱ ham su kwamin nevo brët nemadvahi sën alam 5,000 degga gesap va la sën ham supin loḱ lo rë? ¹⁰ Log maḱ ham su kwamin nevo brët nemadvahi-bevidek-luu sën alam 4,000 degga geham supin loḱ jebeng va la lo rë? ¹¹ Ma ham su raḱ ni rë? Sa su nanër nos vu ham rë! Gaḱ senër vu ham bë ham gweḱin ham vu Parisai* los Sadukai* hir yiist*!” ¹² Lob mēm derak ni bë su nër raḱ yiist* sën brët in rë. Gaḱ nenër bë degegin sir vu Parisai* los Sadukai* hir gagek.

Pita Nër Yesu Rangah Bë Mehö Sën Anutu Ggooin Raḱ In Bë Geḱo Hil Nah

(Mk 8:27-30; Lk 9:18-21)

¹³ Yesu ya los Sisarea vu distrik Pilipi, lob loḱ tepëḱ in yi hur maluh bë, “Alam denenër Mehönon Nalu bë yi re?” ¹⁴ Lob denër yah bë, “Mehö la denenër bë Mehö-neripek-alam Jon. Log la denenër bë Elia. Log la denenër bë Yeremia, ma mehö-nenër-gagek-rangahsën wirek hen ti.” ¹⁵ Loḱ Yesu loḱ tepëḱ yah vu sir bë, “Gaḱ hameḱ nenër bë sa re?” ¹⁶ Loḱ Simon Pita nër yah bë, “Hong Kerisi*! Anutu mala-tumsën Nalu hong!”

¹⁷ Lom Yesu nër yah vu yi bë, “Jon* nalu Simon! Kwam vesa anon! Alam dob sënë ti su tateḱin gagek sënë vu hong rë. Gaḱ Amag sën nedo yagek lo yö tateḱin vu hong. ¹⁸ Om sa nanër vu hong nabë hong Pita (sënë degwa nebë gelöng), lob seḱ dev sa dub jak medo gelöng sënë, geNyëḱ Nipaya su yoh vu bë bare megedu begö jak dub sënë rë. ¹⁹ Seḱ bo kii Nyëḱ-yagek-yi vu hong. Gengaa sën ḱenanërin vu dob lo, og Anutu rëḱ nanërin vu yagek geving. Gengaa sën gengogëkin vu dob lo, og Anutu rëḱ bo veyovin gëp yagek geving.” ²⁰ Log Yesu nër niwëëḱ vu yi hur maluh bë su na denanër vu mehö la nabë yi Kerisi*.

*Yesu Nër Yi Maggin Rangah Bë Rëk Nadiik Gekedi Jak Nah
(Mk 8:31-9:1; Lk 8:22-27)*

²¹ Log Yesu nër rangah mugin vu yi hur maluh loḵ buk saga bë rëk na Yerusalem, lob alam-teta losho alam-deneko-seriveng hir ggev, galam-horek-yi rëk debo vanë ngahisekë vu yi, gedengis yi menadiik, gebuk natu löö rëk mëm kedi jak nah gökin.

²² Lob Pita ko yi meya nenga bevong gagek rak yi bë, "Mehöböp, su rëk nabë saga rë! Ngaa sënë su rëk natök vu hong rë!" ²³ Loḵ Yesu ggërin yah benër vu Pita bë, "Satan! Gebare nah sa demig, in genewërin sa aggata! Su kwam tōḵ rak Anutu kwa rë, gaḵ kwam nevo ngaa nebë sën mehōnon yō kwaj nevo lo!"

²⁴ Log Yesu nër vu yi hur maluh bë, "Mehöti bë natu sa hur, og kwa birek in yi gekerë yi kelepeko* betamuin sa. ²⁵ In mehöti bë kwa bo yi bebegin nivesa, og rëk anon mala nama. Gaḵ mehöti bë kwa birekin yi benadiik in sa, og rëk medo mala-tumsën. ²⁶ Nabë mehöti yō geḵo yi jak in ngaa dob yi pin bemedo loḵ nadiik, og yi ngaa sënë rëk doḵ vu yi nabë va? Ma mehōnon rëk debago Anutu jak va in gevong bedemedo malaj-tumsën-a? Ma! ²⁷ Mehōnon Nalu rëk nam los Ama yō niwëek geyi vunek vunek yaḡek yi geyi angër lo, lob doḵ buk sënë og rëk bo nyëvewen doḵ nah ngaa pin sën mehōnon denevong lo vu sir. ²⁸ Sa nanër vu ham yōnon nabë ham sën nare agi vahi su rëk denadiik rë, gaḵ rëk demedo medegelë geMehōnon Nalu nom nabë mehō-los-bengö in gegin hil."

17

*Hur Maluh Löö Delë Bë Yesu Navi Agga Ngwë Rak
(Mk 9:2-13; Lk 9:28-36)*

¹ Buk nepadvahi-bevidek-ti ya ggovek, log Yesu ḵo Pita geYakobus luho ari Jon bederakḵ kedu ading ti, beyö ya denedo. ² Lob delë bë Yesu navi agga ngwë rak, bemala netum nebë hes, geyi tob veroo meris nebë davës. ³ Lob delë Moses lu Elia detök yam medenevongwëng ving yi. ⁴ Pita lë lob nër vu Yesu bë, "Mehöböp, he nado mehalë ngaa sënë om mëm nivesa rot. Bë ahëm geving, og sedev numeng löö gëp sënë, ti vu hong, ngwë vu Moses, gengwë vu Elia."

⁵ Nahën nevengwëng, log beggob veroo ti yam bom Yesu lööho, log gagek ti yam loḵ beggob ayo nebë, "Sa Nalug yik sënë, sën sahëg neving yi los halë yi nivesa lo. Ham gwebë nengamin vu yi!" ⁶ Yi hur maluh dengo sënë, lob deggöneng bedepetev beyuj ya dob.

⁷ Loḵ Yesu yam vu sir bebë nema rak sir genër bë, "Ham su göneng rë, ham kwedi jak!"

⁸ Lob devër malaj rak rëk su denelë mehöti ving rë, gaḵ yik Yesu yō timu nare. ⁹ Sir vu kedu menahën deneluk medeneyah, lob Yesu nër niwëek vu sir bë, "Ngaa sën ham lë agi, og ham su na nanër vu mehö la. Rot bemëm Mehōnon Nalu kedi jak nah gökin gëp bedub rë, loḵ mëm."

¹⁰ Lom yi hur maluh delok tepëk in yi bë, "Loḵ nebë va sën alam-horek-yi denenër bë Elia rëk nom namugin lo?" ¹¹ Loḵ mëm tatekin yah vu sir bë, "Yōnon, Elia rëk nom namugin besemu ngaa pin rë. ¹² Rëk mu sa nanër vu ham nabë Elia yam ggovek ya, rëk alam su derak ni rë, gedevong paya vu yi yoh vu yō kwaj. Gerëk debo vanë vu Mehōnon Nalu nabë saga geving." ¹³ Yesu nër nebë sënë, lob yi hur maluh derak ni bë nenër Mehō-neripek-alam Jon vu sir.

*Yesu Vong Hurmahen Ti Los Memö Benivesa Rak
(Mk 9:14-29; Lk 9:37-43)*

¹⁴ Loḵ yah to detök vu alam yu böpata, lob mehöti verup vu Yesu beyun lus vu yi, ¹⁵ genër bë, "Mehöböp! Kwam gevongin sa nalug. Bado nevong yi benavi nipaya rak rot. Nevesi yi rak nengwah los nevës bël beron ngahisekë. ¹⁶ Lob sa haḵo yam vu hong hur maluh lo rëk su deyoh vu bë degevong benivesa jak rë."

¹⁷ Lob Yesu nër yah vu yi bë, "Oo, ham alam dahis! Ham su vong ving rë! Sëḵ medo buk va la geving ham-a? Gesëḵ medo kerë ham maggin noh vu kwev va la geving-a? Maam ham gwëko hurmahen nam vu si rë!" ¹⁸ Lob Yesu petupek rak memö, lob lëin hurmahen geto meya, log bado maya in yi pevis.

¹⁹ Loḵ Yesu losho yi hur maluh meris yō denedo, lob delok tepëk vu yi bë, "Nebë va sën he su ayoh vu bë getii memö sënë geto mena rë-ë?" ²⁰ Rëk Yesu nër vu sir bë, "Ham su nevong ving niwëek rë, om sën ham su yoh vu rë! Kë! Sa nanër vu ham yōnon nabë: Bë ham vongvingsën mahen teka mu nabë mastet* gahis, og ham rëk nanër vu kedu sënë nabë 'Kwedi jak megena sagu!', og rëk na. Bë ham gwëvong geving yōnon, og ham yoh vu bë rëk gwëvong ngaa pin. ²¹ [Su aggata ngwë neggëp in bë hil getii memö nabë sënë geto dena rë. Gaḵ hil ayed gërin nos gehil najom jak mu og mëm.]"

*Yesu Nër Gagek Netu Luu Bë Rëk Nadiik Gekedi Jak Gökin
(Mk 9:30-32; Lk 9:43-45)*

²²Yah denedo Galilea lob buk ti lob Yesu nêr vu yi hur maluh bê, “Rêk debo Mehônnon Nalu dok na mehônnon nemaj. ²³Lob rêk dengsi yi menadiik, loḵ buk natu lōō lob kedi jaḵ nah gökin.” Lob yi hur maluh ayoj maggin rot.

Yesu Bago Takês-dub-vabuung-yi

²⁴Lob ya deverup Kapernaum, galam sên deneko takês-dub-vabuung-böp-yi lo ya deverup vu Pita bedelok tepêḵ vu yi bê, “Maḵ ham tatovaha netung takês-dub-vabuung-yi vîng-a?”

²⁵Lob Pita yogek bê, “Ëë-ë, netung lo!” Log loḵ ya beggang ayo, loḵ Yesu tum loḵ tepêḵ in yi mugin bê, “Simon! Kwam nevo bê? Alam-los-bengöj vu dob sênê, deneko takês-kupek-yi los deneko vu mehônnon tena? Maḵ yô deneko vu hir alam, ma deneko vu alam-yu-ngwê?”

²⁶Lob Pita nêr yah bê, “Deneko vu alam-yu-ngwê!” Lom Yesu nêr bê, “Nebê saga, om hir alam su degetê takês gegêpl ²⁷Rêḵ mu alu su gevong bahêj sengên. Om gena geseyu gwaak gêp ngaggee nenga, lob gêl ti sên rêḵ berup namugin begweko jak lo, og gebasuh avi lob rêḵ genatôḵ vu monê ti dok. Lob mêm gweko monê saga megena gwetê natu alu hed takês.”

18

Re Böp Vu Anutu-yi-nyêj-a?

(Mk 9:33-37; Lk 9:46-48)

¹Vu buk saga Yesu yi hur maluh ya deverup vu yi bedelok tepêḵ in yi bê, “Mehô re tu muginsên vu Nyêg-yagek-yi kesuu alam pin-a?”

²Lob Yesu ko hurmahen ti yam bevarah loḵ malaj, ³genêr vu sir bê, “Sa nanêr vu ham yônnon nabê: Bê ham su gwêrin ham gedahun ham nabê hurmahen nebê sênê rê, og ham su yoh vu bê rêḵ dok na Nyêg-yagek-yi rê. ⁴Mehôti bê dahun yi rot nabê hurmahen sênê, og rêḵ natu muginsên vu Nyêg-yagek-yi kesuu alam pin. ⁵Log mehôti bê kwa bo sa bedok vu hurmahen nabê sênê ti, og sagaḵ loḵ vu sa.”

Nгаа Nipaya Sên Nevong Paya Vu Mehônnon Besu Denevong Vîng Rê

(Mk 9:42-48; Lk 17:1-2)

⁶“Gaḵ bê mehôti geli sa alam sên ayoj neya timu vu sa mahen teka mu lo ti, begevong ngaa nipaya, og rêḵ geḵo nyêvewen bôpata rot vu tamusên, gaḵ nabê deseyu gelông bôpata dok kwa gedegetê duk na loo vuheng namugin bemala nama, og mêm nivesa, in su kepê mehônnon la. ⁷Gêp in alam vu dob sênê in ngaa nipaya neggêp merêḵ kepê sir. Yônnon! Ngaa nipaya rêḵ berup, rêḵ mu gêp in alam sên denekepê mehônnon ngwê raḵ ngaa nipaya lo.

⁸Lob nabê nemam ma vaham bê gevong bengaa nipaya kepê hong, og maam kwetöv megwetê na. Geyiḵ nemam vahi timu ma vaham vahi timu, in mêm gemedo malam-tumsên degwata. In rêḵ nemam luu gevaham luu lob degetê hong dok na nengwah sên netum yoh vu buk los rangah lo.

⁹Log nabê malam gahis vahi bê gevong bengaa nipaya kepê hong, og maam geselupek vêr begwetê na. Geyiḵ malam vahi mu medo in mêm gemedo malam-tumsên degwata. In rêḵ malam gahis luu lom degetê hong dok na nengwah sên neggêp Nyêg-nengwah-yi lo.”

Gagek Peggirinsên Raḵ Sipsip Ti Mala Ma

(Lk 15:1-7)

¹⁰“Ham gwegin ham! In rêḵ ham gwekuung nabê hurmahen maluh los avêh nebê sênê sir ngaa meris. Ma! Sa nanêr vu ham nabê hir angêr vu yagek sên denegin sir lo vare denelê Amag sên nedo yagek lo yoh vu buk. ¹¹[In Mehônnon Nalu luḵ yam in bê geḵo alam malaj masên nah gökin.] ¹²Ham kwamin bo rê. Bê mehôti yi sipsip 100, lob bê ti mala nama, og rêḵ na sero ma rêḵ nama? Gaḵ rêḵ gevuu 99 bedebare kedu gena sero ti sên mala ma lo. ¹³Sa nanêr vu ham yônnon nabê: Bê natôḵ vu sipsip ti saga, og rêḵ kwa vesa in rot kesuu sên kwa vesa in 99 lo. ¹⁴Nebê sênê, om ham Amamin vu yagek nilêl bê hurmahen nebê sênê ti su mala nama.”

Yesu Nêr Gagek Raḵ Sên Hil Gango Arid Hir Ngaa Nipaya Degwa Lo

(Lk 17:3)

¹⁵“Bê arim gevong ngaa nipaya vu hong, og ngo ti gena genanêr yi nipaya tato vu yi rê. Lob nabê gengo ayem, og saga nebê geḵo yi yom vu hong. ¹⁶Rêḵ nabê su ngo ayem rê, og gweko mehôti ma mehô luu geving bemelöô nah dok ti in meluu ma melöô nanêr gagek rangah, og mêm ham rêḵ semu. ¹⁷Rêḵ nabê su ngo melöô ayemin rê, og genanêr vu sa alam pin. Rêḵ nabê su gengo sa alam ayej geving rê, og ham gwelê yi nabê yi alam-yu-ngwê ti, meyi mehô-neḵo-takês*. ¹⁸Sa nanêr vu ham yônnon nabê ngaa sên ham nanêrin vu dob lo, og rêḵ Anutu nanêrin gêp yagek geving. Gêngaa pin sên ham ngoḵekin vu dob lo, og Anutu rêḵ ngoḵekin gêp yagek geving.

¹⁹Log sa nanêr vu ham yônnon gökin nabê: Bê ham mehô luu ayoj timu in ngaa ti vu dob sênê beluho deketag in vu Amag, og Amag sên nedo yagek lo, rêḵ gevong banon jaḵ. ²⁰Kê,

log nabë mehö luu ma mehö löö kwaj bo sarëg bedengupin sir doḡ ti, og sêḡ nam medo geving sir.”

Gagek Peggirinsën Raḡ Hur Sën Su Nevo Loḡ Monë Nyëvewen Rë

²¹ Loḡ buk saga Pita ya verup vu Yesu benër vu yi bê, “Mehöböp, arig gevong nipaya beron va la vu sa loḡ mêm sa dahun yi ngaa nipaya na? Maḡ noh vu beron nemadvahi-bevidek-luu-a?”

²² Loḡ Yesu nër yah vu yi bê, “Sa su rëḡ nanër vu hong nabë beron nemadvahi-bevidek-luu mu rë. Gaḡ sa nanër vu hong nabë gedahun yi ngaa nipaya na noh vu 70 natu beron nemadvahi-vidék-luu.” (Nër bê sënë in bê tato nabë hil dahun mehönon hir ngaa nipaya sën denevong vu hil lo pin na.)

²³ Log nër ving bê, “Sën Nyëg-yagek-yi anon jaḡ lo, og yiḡ nebë mehö-los-bengö ti vongin bê yi hur debo doḡ nah yi monë. ²⁴ Lob deḡo ti ya verup vu yi, geyi nyëvewen böpata rot yoh vu 10 milion kina. ²⁵ Rëḡ yi monë su yoh vu bê bo doḡ rë. Lob mehö-los-bengö nër bê mehö la debago mehö sënë loشو venë lo nalu lo, geyi ngaa pin, bedenatu hur-huk-meris-yi in doḡ nah yi nyëvewen böpata sënë. ²⁶ Lob yi hur maluh saga petev meneggëp loḡ vaha gesu bê, ‘Genaköök rë, rëḡ mêm sêḡ bo doḡ nah hong monë!’ ²⁷ Lob ala kwa vongin yi, benër bê ggovek gesu bo doḡ nah, log vong yi yah.

²⁸ Lob hur maluh sënë to meya dobnë, lob töḡ raḡ hur maluh ngwë sën vo yi monë yiḡ mahen mu vu wirek yoh vu K100 benyëvewen nahën neggëp vu yi lo. Lob jom yi ahon niwëëk begibek nema loḡ kwa genër bê, ‘Gebo doḡ nah sa monë!’

²⁹ Lob hur maluh ngwë sënë petev meneggëp loḡ vaha geketaḡ vu yi bê, ‘Genaköök rë, rëḡ mêm sêḡ bo doḡ nah hong monë!’ ³⁰ Rëḡ su ngo aye rë, getung yi ya karabus in bê mêm bo doḡ yi nyëvewen rë, lob mêm degeḡo yi vër. ³¹ Hur maluh vahi delë ngaa sënë, lom ayoj maggin rot, lob ya denër gagek sënë pin rangah vu alaj.

³² Lob alaj tahi yi hur maluh saga yah benër vu yi bê, ‘Hong hur nipaya! Muginsën gesu vu sa, lob sa dahun hong nyëvewen böpata saga ya meris. ³³ Sa kwag vongin hong, rëḡ su kwam vongin hur maluh ngwë saga rë in-a?’ ³⁴ Lob ala ahë sengën, lom tung yi loḡ ya karabus in debo maggin vu yi bemedo, bemêm bo doḡ nah yi nyëvewen böpata saga los dahis lob mêm. ³⁵ Om nabë ham su dahun arimin hir ngaa nipaya na yönon rë, og Amaḡ sën nedo yagek lo rëḡ gevong nabë sënë vu ham.”

19

Yesu Nër Gagek Raḡ Sën Maluh Los Venëj Denevapul Sir Lo
(Mk 10:1-12; Lk 16:18)

¹ Yesu nër gagek pin sënë ggovek, log vuu distrik Galilea geya los distrik Yudea hir dob sën neggëp bêl Yordan vahi yi. ² Lob alam ngahiseḡë detamuin yi bedeya sagu, lob vong behir niraḡsën nemaya benijvesa nerak.

³ Lob alam Parisai* la deyam vu yi bedelok tepëḡ bedeseggi yi bê, “Yoh vu bê mehöti bepul venë jaḡ gagek meris meris mahen ti ma ma?”

⁴ Lob Yesu nër yah bê, “Maḡ ham su tevin gagek sën neggëp loḡ Anutu-yi-kaḡiya lo rë? Gagek sënë nebë Anutu tung mehönon vu nyëdahis, og tung mehönon maluh los avëh! ⁵ Log nër bê, ‘Nebë saga om maluh rëḡ gevuu ama lu ata, log geko venë, lob luho denatu anon timu!’ ⁶ Om luho su rëḡ nabë luho luu gökin rë, gaḡ luho detu anon timu. Om ngaa sën Anutu duu ahon ggovek ya lo, og mehönon su debepul.”

⁷ Lob alam Parisai* denër vu yi bê, “Log nebë va sën Moses vo horek vu hil benër bê mehönon dekevu kaḡiya-vepulsën-yi bedebo vu venëj gedejuuk sir na-ë?”

⁸ Loḡ Yesu nër yah vu sir bê, “Ham ayomin niggoḡ om sën Moses yögekin bê ham bepul venëmin nah. Rëḡ su nebë saga vu nyëdahis rë. ⁹ Om sa nanër vu ham nabë: Bë mehöti venë su vong baggëb rë, rëḡ regga vuu yi geko avëh ngwë, og mehö saga vong baggëb.”

¹⁰ Lob yi hur maluh denër bê, “Bë ngaa nabë sënë gëp vu maluh los venëj, og maam mehönon su degeḡo sir.”

¹¹ Lob nër yah vu sir bê, “Alam pin su deyoh vu bê degevong noh vu gagek sën denatu timu agi rë, gaḡ alam vahi sën Anutu duu sir niwëëk revuh ti lo, og sir saga mu sën deyoh vu bê desepa doḡ. ¹² Alam aggagga su deyoh vu bê rëḡ degeḡo avëh rë. In mehö la og ataj yö ḡo sir nebë saga. Log alam denevong paya vu mehö la besu deneko avëh rë. Log alam la kwaj nevo Nyëg-yagek-yi, lob ayoj ni nelë bê su degeḡo venëj. Mehöti yoh vu bê gevong noh vu gagek sënë og gevong.”

Yesu Jom Raḡ Hurmahen
(Mk 10:13-16; Lk 18:15-17)

¹³ Lob alam deḡo hurmahen la medeya vu Yesu in bê gebë nema jaḡ sir genajom jaḡ sir. Rëḡ yi hur maluh deruuk loشو ataj. ¹⁴ Loḡ Yesu nër bê, “Ham gwevong hurmahen denam

vu sa. Ham su gwërin sir, in alam sën ayoy neyam timu vu sa nebë hurmahen, og alam Nyëg-yagek-yi sir.”¹⁵ Log bë nema rak sir log ya rak.

*Mehö Magëm Ti Yi Kupek Ngahisekë
(Mk 10:17-31; Lk 18:18-30)*

¹⁶ Lob mehö magëm ti ya verup vu Yesu beloq tepëk vu yi bë, “Tatovaha! Mëm sa gevang vu ti nivesa in mëm sa medo malaq tumsën degwata los degwata?”

¹⁷ Lob Yesu nër yah vu yi bë, “Gelok tepëk in sa in ngaa nivesa in va? Yik Mehö timu nedo beyi mehö nivesa! Kwam nevo bë gemedo malam-tumsën, og gesepa dok Anutu yi horek pin!”¹⁸ Rëk loq tepëk yah ggökin bë, “Horek tena?” Lom Yesu nër yah vu bë, “Horek nebë sënë: Su gengis mehönon medenadiik! Su gwevong baggë! Su gegodek ngaa! Su genanër gagek kuungsën jak mehö ngwë!”¹⁹ Gegurek amam lu atam babuj! Log ahëm geving alam sën denedo dus vu hong lo nabë sën ngo ahëm neving hong!”

²⁰ Lob mehö magëm sënë nër yah vu yi bë, “Sa nesepa loq horek pin sënë ggovek ya. Rëk mu sa gevang va ngwë geving-a?”

²¹ Lob Yesu nër vu bë, “Bë genatu mehö yohvu, og gwevong hong kupek pin balam debago, lob gebo monë sën gweko jak hong ngaa pin lo vu alam sën denerak vu in ngaa lo, log mëm genam getamuin sa, gemëm hong kupek nivesa rëk gëp vu yagek.”²² Rëk mehö magëm ngo gagek sënë, lob ya los ayo maggin rot, in yi kupek ngahisekë rot.

²³ Lob Yesu nër vu yi hur maluh bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë mehö-los-bengö-ggoreksën bë dok na Nyëg-yagek-yi, og rëk bimengin rot.”²⁴ Sa nanër gökin vu ham nabë kamer ti bë gurek na rurek len, og yik huk böpata rot, rëk mu nabë mehö-los-bengö-ggoreksën gevangin nabë dok na Anutu yi nyëg, og sagak huk böpata rot kesuu.”

²⁵ Lom yi hur maluh dengo gagek sënë lom delëk bedenër bë, “Om mak re yoh vu bë rëk medo mala-tumsën degwata?”

²⁶ Lob Yesu gët sir genër vu sir bë, “Mehönon su deyoh vu bë degevang beyö demedo malaj-tumsën rë, gak Anutu yö yoh vu bë gevang bedemedo malaj-tumsën. In Anutu yoh vu bë gevang ngaa pin.”

²⁷ Nër bë sënë lob Pita nër yah vu bë, “Gwelë! He hevu he ngaa pin ya gehe yam medo nesepa hong, om he rëk gako va nivesa jak sënë?”

²⁸ Lob mëm Yesu nër vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon nabë vu Buk-tumsën gengaa pin pekwë yi natu mewis, geMehönon Nalu jak medo mehö-los-bengö yi sëa malangeri belos arë, og mëm vu buk saga ham sën netamuin sa agi rëk jak medo sëa-los-arëj nemadluho-bevidek-luu geving sa. Lob ham rëk gwengo alam Israel degvaj nemadluho-bevidek-luu hir gagek.”²⁹ Log alam pin sën kwaj nevo sarëg bedenevu hir beggang, ma arij, ma avëhnöj, ma amaj, ma ataj, ma naluj, ma hir dob lo, og rëk degeko nyëvewen mehödahis jak gëp alam nemadvahi dok nah sënë, log demedo malaj-tumsën degwata los degwata.³⁰ Rëk mu alam ngahijsekë vu muğinsën rëk nom denatu alam tamusën, log alam ngahijsekë vu tamusën rëk nah denatu alam muğinsën.”

20

Gagek Peggirinsën Rak Mehö Nebago Yi Hur-huk-yi Lo

¹ “Kë!” Sën Nyëg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebë mehöti sën kedi rak loq monbuk anon meya nesero alam in degevang huk in yi wain.² Lob vengwëng ving hur la, bedeyogëkin bë degeko kina ti dok buk saga og ggovek, log mëm vong sir medeya denevong yi huk wain.³ Loq yah verup loq 9 krök, lob lë alam la gedinare meris mu rak telig, in huk main sir.⁴ Lob nër vu sir bë, ‘Ham na gwevong sa huk wain geving, log sëk bago ham nivesa.’ Lob deya huk.

⁵ Log hes vuheng rak 12 krök los 3 krök, lob yah to bevong nebë sënë ggökin.⁶ Log 5 krök sehuksën, lob yah to belë bë alam la denare, lob nër vu sir bë, ‘Ham nare sënë yoh vu hes mala pin in va?’⁷ Loq denër yah bë, ‘Huk main he!’ Lob nër bë, ‘Om ham na gwevong sa huk wain geving!’

⁸ Lob buk loq, lob huk wain ala nër vu mehö sën negin alam huk yi lo bë, ‘Getahi hur nam begebago sir. Gebago gëp alam sën deyam huk tamusën lo, bena natök na alam sën deyam mugin lo!’

⁹ Lob alam sën deneya huk rak 5 krök sehuksën lo denare yam, besir ti ti deneko monë kina ti ti.¹⁰ Galam sën deyam huk muğinsën lo denare yam, gekwaj nevo bë rëk degeko monë ngahisekë rot. Rëk ma! Yik deneko kina ti ti nebë saga ving.¹¹ Deko monë, rëk mu devong ayej nipaya vu huk ala medenër bë,¹² ‘Alam sënë deyam tamusën, bedevong huk sehuksën mu, rëk gebago sir nebë he. Gak he nehevong huk böpata hes ading rot, behes negga he rot.’

¹³ Denenêr nebê sênê, lob nêr yah vu sir ti bê, ‘Sa mehô-e! Sa su hevong nipaya vu ham rê! Hil ajoo gagek mugin bê sêk bago hong jak monê kina ti, ¹⁴ om gweko hong monê begena. Monê sên sevo vu hong lo, og sa bê gevong vu alam tamusên geving nabê saga. ¹⁵ Bê sa gevong ngaa ti jak sengo sa monê sênê, og mak sênê su yoh vu rê? Sa hevong nivesa rêk ahêm nevongin sênê in va?’ ¹⁶ Om alam vu tamusên rêk nah denatu alam muginsên galam vu muginsên rêk nom denatu alam tamusên nabê saga.”

Yesu Nêr Gagek Netu Beron Löö Bê Rêk Nadiik Gekedi Jak Nah Gökin
(Mk 10:32-34; Lk 18:31-34)

¹⁷ Lob Yesu neya in bê na Yerusalem, lob yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu desepa yi medeneya ving. Nahên denetetu aggata medeneya, lob Yesu ko sir yah nenga menêr vu sir bê, ¹⁸ “Ham ngo? Gwêbeng hil narak menaya Yerusalem, lob rêk degetung Mehônnon Nalu doĸ na alam-deneĸo-seriveng hir ggev lo los alam-horek-yi lo nemaj. Lob rêk denanêr gagek venuh nabê dengis yi nadiik. ¹⁹ Log rêk debo yi doĸ na alam dahis nemaj, in denanêr gagek pelêsên jak yi los debeek yi gedengis brêm na yi betii kelepeĸo”. Gebuk natu löo loĸ kedi jak nah gökin.”

Sebedi Venê Ko Nalu Luho Beya Vu Yesu
(Mk 10:35-45)

²⁰ Lob Sebedi venê ko nalu luho sepa beya vu Yesu, lom petev meneggêp loĸ vaha in bê ketag ngaa ti vu. ²¹ Lob Yesu nêr vu yi bê, “Geyam in va?” Lob nêr yah vu bê, “Genanêr nabê sa nalug luho denatu hong gadu gêp hong Nyêg. Ngwê medo gêp nemam vesa gengwê medo gêp nemam kěj.”

²² Nêr bê sênê, loĸ Yesu nêr yah vu nalu luho bê, “Melu su rak ngaa sên melu nekwetag in vu sa agi ni rê. Ma melu yoh vu bê melu rêk nanum doĸ kap* sên sêk nanum doĸ lo?” Rêk luho denêr yah bê, “Alu ayoh vu!”

²³ Lob Yesu nêr vu luho bê, “Yônnon, melu rêk nanum doĸ sa kap! Rêk mu mehô sên rêk medo gêp sa nemaĸ vesa gemehô sên rêk medo gêp sa nemaĸ kěj lo, og su neggêp vu sa rê. Gaĸ alam sên Amaĸ yô ggooin sir rak lo, sên rêk demedo dok.”

²⁴ Lob sir nemadluho dengo luho hir gagek sênê, lob ahêj sengên vu luho ari. ²⁵ Rêk Yesu supin sir yam benêr vu sir bê, “Ham rak ni! Alam dahis hir alam sên denengin sir lo, og deneĸo sir rak vu hir alam. Gehir alam böp denedeginengin hir alam rak horek ngahi. ²⁶ Rêk mu ham, og ham su gwevong nabê saga! Gaĸ mehöti bê gevongin nabê natu ham mehô böp ti, og gevong ngaa nabê sên tu ham hur in doĸ vu ham. ²⁷ Log bê mehöti gevongin nabê natu ham mehô muginsên ti, og gevong ngaa nabê sên yi mehô meris lo bevegong huk nyêmasên vu ham. In Mehônnon Nalu yik nebê saga. ²⁸ Su yam in bê alam degevong huk vu yi rê. Gaĸ yam in bê gevong huk vu mehônnon genadiik doĸ nah alam ngahiseĸê bej in geko sir nah vu Anutu.”

Yesu Ro Kenod Luu Malaj Betum Yah
(Mk 10:46-52; Lk 18:35-43)

²⁹ Log dekedu vu Yeriko bedeya lob alam ngahiseĸê detamuin Yesu. ³⁰ Lob mehô mala kenod luu denedo loĸ aggata nenga. Luho dengo gagek bê Yesu to neyam, lob luho detahi niwêek bê, “Mehöböp, Davit* yi Mewis hong! Kwam gevongin aluu!” ³¹ Lob alam saga depetupek rak luho bê luho ayej nama, rêk ma geluho pasang detahi böpata rot bê, “Mehöböp! Davit* yi Mewis hong! Kwam gevongin aluu!”

³² Lob Yesu nare betahi luho benêr bê, “Melu vongin bê sa gevong va vu meluu-a?” ³³ Lob luho denêr yah vu bê, “Mehöböp, alu hevong in bê gwevong balu malamin nivesa jak nah.”

³⁴ Lob Yesu kwa vongin luho mebe nema rak luho malaj, lob pevis beluho malaj tum medelê nyêg ggökin, geluho detamuin yi bedeya.

21

Yesu Loĸ Ya Yerusalem Nebê Mehô Los Bengö Ti
(Mk 11:1-11; Lk 19:28-38; Jn 12:12-19)

¹ Ya deverup dus rak Yerusalem, lob detök ya Betpage vu Kedu Kele-oliv. Lob Yesu vong hur maluh luu deya, ² log nêr vu luho bê, “Melu doĸ na beggang-bu ti sên melu malamin neya agu, lob pevis bemelu rêk gwelê dogi ti gedeseyu menare genalu nare ving. Lob melu kwevelekin begweĸo luho nom vu sa. ³ Lob nabê mehöti nanêr gagek jak meluu, og melu nanêr nabê Mehöböp bê jak mena. Lob rêk gevong luho nam pevis.” ⁴ Vong ngaa sênê in gagek sên mehô-nenêr-gagek-rangahsên nêr lo anon jak nabê:

⁵ “Ham nanêr vu nyêg Sion* yi alam nabê sênê:

‘Ham gwelê ham mehô-los-bengö neyök vu ham.

Yi mehô mala yes ti, lob rak nedo dogi beneyam.

Rak nedo dogi-kupek-yi nalu ti beneyök.' ”

⁶ Lob hur maluh luho ya devong yoh vu sên Yesu nêr vu luho lo. ⁷ Luho deko dogi ata ving nalu, lob delah hir rôpröp ayöông yi rak ya dogi luho demij, beYesu rak nedo. ⁸ Galam ngahisekê dekah hir rôpröp ayöông yi bedevah neggêp aggata. Log la denesap kâpah medenebê neggêp aggata ving. ⁹ Lob alam vahi sên denemugin gevahi sên denetamuin yi lo denepisekin medenetahi bê:

“Hosana, Oo Davit* Nalu!

Anutu gevong semusemu vu mehô sên neyam los Mehôböp niwêék!

Hil gako Anutu arê jak na vavunê rot!”

¹⁰ Mêm Yesu lok ya Yerusalem, lob alam pin detahi bedevong nyêg dedun rak log sir vahi denelok tepêk vu sir bê, “Mehô re sênê?” ¹¹ Lob alam sên deneya ving yi lo denêr yah bê, “Mehô-nenêr-gâgek-rangahsên Yesu vu Nasaret ggêp distrik Galilea!”

Yesu Tii Alam Sên Denebago Ngaa Lok Dub Ayo

(Mk 11:15-19; Lk 19:45-48; Jn 2:13-22)

¹² Lob Yesu lok ya dub-vabuung-böp ayo betii alam pin sên denedo lok medenebago ngaa los alam sên denetung ngaa in mehô ngwê bago lo. Log keyovekin tevör pin sên denepewê* monê rak lo ving alam sên denetung nuung lo hir sêa.

¹³ Log nêr vu sir bê, “Gâgek neggêp lok Anutu-yi-kâpiya nebê, ‘Sa beggang og rêk denanêr nabê beggang jom-raksên-yi. Rêk ham vong beyah tu alam hodek bej waak vunsên rak.’ ”

¹⁴ Yesu nedo lok dub-vabuung-böp lob vong alam malaj kenod la gevahaj nipaya la, benijvesa rak. ¹⁵ Alam-deneko-seriveng hir ggev los alam-horek-yi ahêj sengên rak in delê bê nevong ngaa böp böp nebê saga, log dengo hurmahen bê denepisekin lok dub ayo nebê, “Hosana vu Davit* yi Mewis!” lob denêr vu yi bê, ¹⁶ “Mağ su gengo gâgek sên denenêr-ê rê?” Lok Yesu nêr yah vu sir bê, “Êê-ê, sa hango! Gağ ham su tevin gâgek sên neggêp lok Anutu-yi-kâpiya lo rê? Nebê:

‘Getahu hurmahen sên nahên denevengwêng paya paya los sên ataj nahên denevo rur vu sir lo,

gedegeko arêm jak niröp anon.’ ”

¹⁷ Log vuu sir geto meya beyah Betania beya neggêp sagu.

Yesu Nêr Lob Kele Pik Meran Ya*

(Mk 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Heng to, lob Yesu kedi meyah nyêg böp lob diikahê, ¹⁹ lob lê kele pik* ti nare lok aggata nenga beya in, rêk anon ma geris meris. Lob nêr vu kele pik* sênê bê, “Su gengis anom gökin genama na verök yi!” Lob pevis bekele pik* lo meran ya.

²⁰ Yi hur maluh delê nebê sênê, lob delêk bekenuj ya gedenêr bê, “Nebê va sên kele pik* meran ya pevis-ê?”

²¹ Lok Yesu nêr yah vu sir bê, “Sa nanêr vu ham yönon nabê: Bê ham gwevong geving anon, geham su kwamin luu luu rê, og rêk ham gwevong ngaa nabê sên sa hevong vu kele pik* agi. Lob ham su rêk gwevong sênê mu rê. Gağbê ham nanêr vu kedu sagu nabê, ‘Kwedi gwetê hong duk na loo vuheng!’ og rêk anon jak. ²² Log bê ham gwevong geving benajom jak in ngaa ti, og ngaa pin sên ham nekwetağ in bê gweko lo, og saga ham rêk gweko.”

Alam Yuda Delok Tepêkin Yesu Bê Re Ggoin Yi Rak

(Mk 11:27-33; Lk 20:1-8)

²³ Log Yesu lok ya dub-vabuung-böp betatekin gâgek vu alam. Lob alam-deneko-seriveng hir ggev los Israel hir alam teta deverup vu yi bedenêr bê, “Re vo niwêék vu hong benêr bê gwevong huk nabê sênê? Re ggoin hong rak-a?”

²⁴ Lok Yesu nêr yah vu sir bê, “Kê”, om sa bê dok tepêk in gâgek ti nôk vu ham rê, lok nabê ham nanêr nom, og mêm sêk nanêr mehô sên ggoin sa rak in bê sa gevong huk agi nôk vu ham. ²⁵ Sên Mehô-neripek-alam Jon neripek alam lo, og mağ degwa vu tena? Mağ yam vu yagek ma sepa lok mehönön vu dob kwaj?” Lob tum yah denesap sir rak medenenêr bê, “Bê hil nanêr nabê yam vu yagek, og rêk dok tepêk nom vu hil nabê, ‘Rêk nebê va sên ham su vong ving yi rê-ê?’ ²⁶ Log nabê hil nanêr nabê sepa lok mehönön vu dob kwaj, og hil rêk agönengin alam sên denare-ê. In sir pin kwaj nevo Jon bê yi mehô-nenêr-gâgek-rangahsên ti yönon.”

²⁷ Lob denêr yah vu Yesu bê, “He dugin degwa-o!” Lob Yesu nêr yah vu sir bê, “Nebê saga, om sa su rêk nanêr mehô sên ggoin sa rak lo vu ham rê!”

Yesu Tahu Alam Yu Luu Rak Hurmahen Luu

²⁸ “Rêk ham kwamin vo bê? Mehöti nalu luu denedo, lob ya vu nalu aguu benêr vu bê, ‘Nalug-e, pehi sênê gena gwevong sa huk wain!’ ²⁹ Lok nalu nêr yah vu bê, ‘Sa nig lël!’ Lok yom ggêrin ayo geya mevong huk wain. ³⁰ Log yik ama ya menêr vu nalu amon nebê saga,

lob yogek bē 'Ēē, amag! Sēk na! Rēk su ya rē. ³¹ Lom nalu ngwē tena sēn ngo ama aye?" Rēk denēr yah bē, "Nalu aguul!" Lob Yesu nēr yah vu sir bē, "Om sa nanēr vu ham yōnon nabē alam-deneko-takēs* losho avēh baggēb denevong ving bedeneloḱ ya Anutu yi Nyēg in ham. ³² In Mehō-neripek-alam Jon yam betateḱin aggata nirōpsēn vu ham, rēk ham su vong ving yi rē. Gaḱ alam-deneko-takēs* gavēh baggēb lo yō denevong ving yi. Beham lē sir ggovek ya, rēk ma geham su wēr in ham bevong ving yi rē."

*Yesu Nēr Gagek Peggirinsēn Raḱ Alam Nij Paya Deneḱin Huk Wain
(Mk 12:1-12; Lk 20:9-19)*

³³ "Ham gwengō gagek peggirinsēn ngwē agi rē! Mehōti los yi dob bōpata bevaroh huk wain bengō ti. Gejegin gelōng netu heek beggēr in, gesemu nyēg asoreng ti in denap in wain anon doḱ, belev beggang ading ti sēn debare jak medemalaj in huk wain lo ving. Lob vo huk sēnē loḱ ya mehō la nemaj in bē degegin ganon vahi natu yi yi gevahi natu hej, log tah yi ya nyēg ngwē. ³⁴ Gebuk sēn wain anon nemoneḱ lo dus raḱ, lob vong yi hur la deya vu alam sēn deneḱin huk lo in bē degeḱo yi wain anon vahi. ³⁵ Rēk alam sēn deneḱin huk lo dejom yi hur lo ahon bedenevek la, gedenesis la medenediḱ, gedenetengwa la raḱ gelōng. ³⁶ Loḱ huk ala vong hur la deyah ggōkin. Vong alam ngahiseḱē kesuu sēn vong ya mugin lo, rēk alam sēn deneḱin yi huk lo yik devong nebē saga vu sir ving. ³⁷ Log vong nalu ya vu sir raḱ neggēp hus. In kwa nevo bē, 'Rēk degurek babul!' ³⁸ Rēk alam sēn deneḱin huk wain lo delē nalu lob yō denēr vu sir bē, 'Mehō sēnē rēk doḱ nah ama ben vu tamusēn begeḱo yi ngaa pin. Om ham-o! Hil angis yi benadiḱ log mēm yi huk sēnē natu hil ngaa!' ³⁹ Lob dejom ahon mederot yi yah dobnē, gedesis mediḱ." ⁴⁰ Lom Yesu loḱ tepēk bē, "Om ham kwamin nevo bē? Nahub rēk huk wain ala nam, og rēk gevong nabē va vu alam sēn deneḱin yi huk lo?"

⁴¹ Lob denēr yah vu yi bē, "Rēk ngis alam nij paya sēnē beyuj ḱatak jak. Gerēk bo huk wain saga vu alam mewis la bedegegin, rēk mēm buk sēn dejur anon lo, og mēm debo vahi vu yi!" ⁴² Lob Yesu nēr vu sir bē, "Maḱ ham su tevin gagek sēn neggēp loḱ Anutu-yi-ḱapiya lo rē? Nebē:

'Alam sēn denelev beggang lo, nij lēlin gelōng ti sēnē.

Rēk mu sēnē netu gelōng niwēēk beggang nyēketu-yi.

Mehōbōp vong sēnē lob he halē bē nivesa rot.'

⁴³ Om sa nanēr vu ham nabē rēk Anutu geḱo yi Nyēg vēr in ham, gebo vu alam sēn degevang banon jak lo. ⁴⁴ [Lob mehōti bē bēs bengis yi jak gelōng sēnē, og rēk metes jak. Ma bē gelōng sēnē geto mejak gēp mehōti, og rēk ḱatak jak.] ⁴⁵ Alam-deneko-seriveng hir ggev los alam Parisai* denḱo gagek peggirinsēn sēn Yesu nēr agi, lob derak ni bē nenēr raḱ sir. ⁴⁶ Lob bē denajom yi ahon, rēk denegōnengin alam sēn yam denare lo in kwaj nevo Yesu bē yi mehō-nenēr-gagek-ranghsēn ti.

22

*Gagek Peggirinsēn Raḱ Nos Sēn Maluh Ti Lu Venē Deneḱin Nemaj Mewis
(Lk 14:15-24)*

¹ Log Yesu nēr gagek peggirinsēn ngwē ggōkin bē: ² "Sēn Nyēg-yagek-yi anon jak lo, og yik nebē sēn mehō-los-bengō ti bē getung avēh na vu nalu, lob vong nos bōpata. ³ Wirek vong dik ya in alam la in bē denam dega nos sēn nalu lu venē rēk denajom nemaj lo, lob loḱ buk sēn bē dega nos lo, lob vong yi hur la yah denēr vu sir. Rēk su deyam rē, genij nelēl medenedo. ⁴ Lob vong hur la yah ggōkin genēr vu sir bē, 'Ham na vu alam sēn sa hevong dik ya in sir wirek lo, beham nanēr vu sir nabē sa hero nos ggovek menedo. Sa hevong medesis burmakau bōp bōp los nalu tuvek sēn jeji lo ggovek ya. Besa semu ngaa pin ggovek benedo. Ham nam in gwa nos bōp sēn nalug lu venē deneḱin nemaj!'

⁵ Yi hur ya denēr gagek sēnē vu sir, rēk nij tebō besu debē nengaj vu rē, gedeya jegg in jegg in. Ti ya yi huk, gengwē ya nevong yi huk stewa, ⁶ gesir vahi dejom mehō-los-bengō yi hur ahon medenevasap sir, gedenesis sir medenediḱ. ⁷ Lob mehō-los-bengō ahē sengēr rot bevong yi alam-begō-yi ya desis alam sēn desis yi hur medediḱ lo pin bemalaj maya, gedevesi loḱ hir nyēg ving. ⁸ Log mehō-los-bengō nēr vu yi hur lo bē, 'Nos bōp sēn nalug lu venē deneḱin nemaj lo nōḱ ggovek ya menedo, rēk alam sēn sa hevong dik ya in sir wirek lo, sir mehōnon nij paya besu deyah vu bē dega rē. ⁹ Om ham na menoh vu aggata bōp sēn nevasuh yi lo pin, lob alam pin sēn ham natōḱ vu gēp sagu, og ham nanēr vu sir nabē nam dega nos sēn nalug lu venē deneḱin nemaj agi!' ¹⁰ Nēr nebē sēnē, log yi hur deyah vu aggata pin bedesupin alam pin sēn denetōḱ vu sir lo, alam nijvesa losho alam nij paya pin. Beyam denedo beggang sēn maluh lu venē deneḱin nemaj lo bepup. ¹¹ To denedo gemehō-los-bengō loḱ ya in bē gelē sir. Lob lē mehōti gesu rōp rōprōp nebē sēn vo vu yi vatēvek pin mederōp lo rē, gema. ¹² Lob mehō-los-bengō nēr vu yi bē, 'Sa mehō-e! Geyoh tena megelok

yam sënë gesu geröp röpröp rë?’ Rëk mehō sënë su nër gagek ti rë. ¹³ Lom mehō-los-bengō nër vu yi hur lo bē. ‘Ham naduu nema los vaha gegwetē yi geto mena dobnē, bena medo malakenu sagu, bengu megekōō nyē!’ ¹⁴ Lom Yesu nër bē, “Kē”, Anutu nevong dik ya vu alam ngahisekē, rëk neggooin ti ti mu raḅ in dedoḅ na!”

*Deloḅ Tepëḅ In Yesu In Takēs Sën Denetung Vu Alam Rom Hir Mehō-los-bengō Sisar**
(Mk 12:13-17; Lk 20:20-26)

¹⁵ Lob alam Parisai* yō yah denēr vu sir bē, “Hil natōḅ vu gagek ti tena in hil naduu Yesu?” In sir bē denaduu Yesu nabē sën mehōnon denesis soḅ loḅ lek lo. ¹⁶ Lob devong hir hur maluh lo ving Herot* yi alam beya denēr vu Yesu bē, “Tatovaha! He naraḅ ni bē hong mehō niröp! Lob genetatekin Anutu yi aggata vu alam los anon. Su genehōnengin alam malaj rē, gaḅ geneñēr gagek neggëp ti vu alam meris gevu alam los arëj ving. ¹⁷ Om geneñēr vu he rē, nabē yoh vu bē hil getung takēs vu alam Rom hir mehō-los-bengō Sisar* ma nama?” ¹⁸ Rëk Yesu raḅ nij bē sir alam kwaj luu lob nër bē, “Ham alam kwamin luu! Ham bē seggi sa? ¹⁹ Maam ham tato monē-takēs-yi ti vu sa rē!” Lob deko monē gahis ti yam vu yi, ²⁰ lob loḅ tepëḅ in sir bē, “Re ḅenu los arē sën raḅ neggëp agi?” ²¹ Lob denēr yah bē, “Sisar*!” Lob nër yah vu sir bē, “Om ham gwevong Sisar* yi ngaa nah vu Sisar*, log Anutu yi ngaa og ham bo nah vu Anutu!” ²² Dengo gagek sënë lob delëḅ beḅenuj ya. Lob devuu yi gedeya.

Deloḅ Tepëḅ In Yesu In Sën Mehōnon Denadiiḅ Gedekedi Jaḅ Lo
(Mk 12:18-27; Lk 20:27-40)

²³ Alam Sadukai* denenēr bē alam-diiksën og su rëḅ deked i jaḅ nah rē. Lob sir la deya vu Yesu yik loḅ buk saga bedeloḅ tepëḅ in yi bē, ²⁴ “Tatovaha! Moses nër bē, ‘Bē mehōti nalu nama log nadiiḅ, og ari geḅo yi alov beluhu degeḅo naluj vu ari.’ ²⁵ Lob mehōti losho ari lo, sir nemadvahi-bevidek-luu denedo ving he wirek. Lob arij aguḅ ḅo avëh lob diiḅ, genalu ma. Lob ari amon ḅo yi alov, ²⁶ loḅ ari amon diiḅ nebē saga, lob gwee nebē saga beya meto ari meggi. ²⁷ Sir pin naluj ma gedediḅ, log avëh diiḅ raḅ neggëp hus. ²⁸ Om geneñēr nabē najeeng sën mehōnon diiksën deked i jaḅ nah lo, og avëh sënë rëḅ natu arij ti tena venē? In sir pin deḅo avëh timu saga netu venëj.”

²⁹ Loḅ Yesu nër yah vu sir bē, “Ham su raḅ Anutu yi gagek sën neggëp loḅ yi kapiya lo ni rē! Beham su raḅ Anutu niwëḅ ni ving rē! Om sën ham nekuung raḅ in ham rot. ³⁰ Vu buk sën mehōnon diiksën deked i jaḅ nah lo, og maluh su rëḅ degeḅo avëh rē, gavëh su rëḅ deḅaḅ maluh rē, gaḅ rëḅ nama. Gaḅ rëḅ demedo nabē angër lo vu yaḅek. ³¹ Rëḅ gagek sën mehōnon diiksën bē deked i jaḅ nah lo! Maḅ ham su tevin gagek sën Anutu nër vu ham meneggëp loḅ yi kapiya lo rē? Sën nër nebē, ³² ‘Sa Abraham yi Anutu sa, gisaak yi Anutu sa, geYakop yi Anutu sa.’ Nabē mehōnon denadiiḅ bemalaj nama na verōḅ yi, og su yoh vu bē nanēr nabē lööho hir Anutu yi rē, gaḅ lööho denedo malaj-tumsën, in Anutu og alam malaj vesa los malaj-tumsën hir Anutu yi.” ³³ Lob alam pin sën dengo gagek agi lo delëḅ beḅenuj ya.

Anutu Yi Horek Ti Sënë Kesuu Vahi Pin
(Mk 12:28-34; Lk 10:25-28)

³⁴ Loḅ alam Parisai* denḅo bē Yesu yi gagek saga vong Sadukai* bededuj ma, lob desupin sir ya vu yi ³⁵ in bē deseggi yi, lob hir mehō-horek-yi ti loḅ tepëḅ in yi bē, ³⁶ “Tatovaha! Horek ti tena kesuu horek vahi pin-a?”

³⁷ Lob Yesu nër vu yi bē, “Ahëm geving Mehōböp hong Anutu los ayom dahis, bekenum los dahis, gekwam los dahis na vu yi timu. ³⁸ Horek dus ti sënë böpata rot bekesuu vahi pin. ³⁹ Lob horek böp ngwë netu luu nebē saga nebē, ‘Ahëm geving alam sën denedo dus vu hong nabē sën ngo ahëm neving hong lo.’ ⁴⁰ In Horek pin los alam-denenēr-gagek-rangahsën hir gagek pin lo degwaj neggëp loḅ horek luu sënë.”

Yesu Loḅ Tepëḅ In Kerisi Vu Alam Parisai**
(Mk 12:35-37; Lk 20:41-44)

⁴¹ Alam Parisai* desupin sir benahën denedo, lob Yesu loḅ tepëḅ in sir bē, ⁴² “Ham kwamin nevo Mehō sën Anutu ggooin raḅ in bē geḅo hil nah lo bē maḅ degwa vu re?” Loḅ denēr yah vu yi bē, “Degwa vu Davit*.”

⁴³ Lob nër yah vu sir bē, “Rëḅ nebē va sën Anon Vabuung vo kwa vu Davit benēr Mehōböp raḅ Kerisi-ë? ⁴⁴ Sën nër bē:

‘Mehōböp nër vu sa Mehōböp nebē:

“Gemedo sa nemag vesa.

Gevu tamusën og sëḅ getung alam sën denelē hong paya lo dedoḅ na vaham gebinē.”

⁴⁵ Yi degwa vu Davit*, loḅ nebē tena sën Davit nër yi bē yi Mehōböp-ë?”

⁴⁶ Lob mehōti su yoh vu bē nanēr gagek ti doḅ nah vu Yesu rē. Lob deggōnengin yi gagek loḅ buk sënë, besu deneloḅ tepëḅ vu yi ggōkin yah rē.

23

Alam-horek-yi Los Parisai Hir Aggata
(Lk 11:37)*

¹ Lob Yesu nēr gagek vu alam yu bōpata saga losho yi hur maluh lo bē, ² “Alam-horek-yi los alam Parisai* deneloq yah Moses ben, ³ om gagek sēn devo vu ham lo, og ham gwengo beham sepa doq. Rēk ngaa sēn denevong lo, og saga ham su sepa doq. In deneggooin horek ngahisekē rak rēk su denevong yoh vu rē. ⁴ Deneduu ngaa maggin bedenetelē rak ya mehōnon kwaj, rēk sir og nij nelēl gesu denevēr nemaj in bē dedoq vu sir teka rē. ⁵ Ngaa pin sēn denevong lo, og sakaq denevong in bē alam degelē. Log denekevu Anutu yi horek la loq kapiya medebom loq gobeng gedenevaqu vil dabaj kesuu alam vahi gedenesemu hir rōpōp nyē vetevek menare soo soo. ⁶ Gahēj neving bē jak na dega nos namugin gēp nyēg-nos-bōp-yi, gedemedo lēl mala gēp dub-supinsēn-yi. ⁷ Log ahēj neving bē alam debengwēng vu sir bedegeko sir jak doq alam tabaak los denanēr sir nabē Tatovaha. ⁸ Rēk mu ham og alam su denanēr ham nabē Tatovaha! Gaq yik Mehō timu tu ham tatovaha, gaq ham pin arimin ham mu.

⁹ Log ham su nanēr ham mehōti vu dob sēnē nabē ham Amamin yi. Gaq yik ham Amamin timu nedo, yik Yi sēn nedo yaqek. ¹⁰ Log su denanēr ham nabē Alaj ham. Gaq yik ham Alamin timu sēnē, yik Kerisi*. ¹¹ Rēk mu mehō sēn bē kesuu ham benatu ham mehō bōp lo, og natu ham hur rē. ¹² Mehōti bē geqo yō arē jak, og rēk arē nama. Log mehōti bē dahun arē, og rēk arē bōp jak.”

*Yesu Nēr Gagek Rak Alam-horek-yi Hir Ngaa Nipaya Sēn Denevong Lo
(Mk 12:38-40)*

¹³ “Wōp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*-e! Gēpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham nevehii Nyēg-yaqek-yi yi veluung avi in mehōnon pin! Log ham ngo su neloq ya rē, geham newēr in alam sēn denevong in bē dedoq na lo ving.

¹⁴ Wōp-o! Ham alam-horek-yi galam Parisai*-e, gēpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham neko avēh alov hir beggang lu ngaa vēr in sir, log ham nejom rak hus adingsekē in bē kebu jak ham ngaa nipaya saga. Om rēk ham gwēko nipaya bōpata doq nah nyēvewen.

¹⁵ Wōp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*-e! Gēpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham neko loq loo los dob pin in bē natōk vu mehōti begēr in natu ham hur. Lob mehō nebē sēnē netu ham hur ggovek, lob tum ham nevong yi netu mehō nipaya kesuu ham berēk na Nyēg-nengwah-yi geving ham.”

Yesu Nēr Alam Parisai In Deruu Demij Vu Ngaa Vabuung Bōp Gedeqo Ngaa Mahen Rak
(Lk 11:37-52; 20:45-47)*

¹⁶ “Wōp-o! Gēpin ham! Ham mehōnon malamin kenod sēn ham bē tato aggata vu mehōnon! Ham nenēr bē, ‘Bē mehōti nanēr dub-vabuung-bōp arē genanēr yōnon vavunē, og sakaq ngaa meris. Gaq mehōti bē nanēr dub-vabuung-bōp yi goor, genanēr yōnon vavunē, og su rēk gekuung jak rē, gaq rēk gevong noh vu sēn nēr lo.’ ¹⁷ Ham mehōnon kwamin ma, gemalamin kenod! Ngaa tena kesuu-a? Maq goor kesuu-a? Ma! Dub-vabuung-bōp sēn vong begoor netu vabuung lo, om saga kesuu! ¹⁸ Log ham nenēr bē, ‘Bē mehōti nanēr jepō gēp dub-vabuung-bōp genanēr yōnon vavune, og sakaq ngaa meris. Gak bē nanēr seriveng sēn rak nedo jepō lo, genanēr yōnon vavunē, og su rēk gekuung jak rē, gaq rēk gevong noh vu sēn nēr lo.’ ¹⁹ Ham mehōnon malamin kenod! Ngaa tena kesuu-a? Maq seriveng kesuu-a? Ma! Jepō sēn nevong beseriveng netu vabuung lo, om saga kesuu! ²⁰ Om mehōti bē nanēr jepō genanēr yōnon vavunē, og nevong niwēek vu yi gagek rak jepō los ngaa pin sēn rak nedo lo ving. ²¹ Gemehōti bē nanēr dub-vabuung-bōp genanēr yōnon vavunē, og nevong niwēek vu yi gagek rak dub-vabuung ving Mehō sēn nedo loq dub ayo lo. ²² Log mehōti bē nanēr yaqek genanēr yōnon vavunē, og nevong niwēek vu yi rak Anutu yi sēa los Mehō sēn rak nedo lo ving.

²³ Wōp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*! Gēpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham nos pin vu huk saga sēn ham neko anon ti ti ggēp sēn netu nemadluho lo, beham netung netu seriveng vu Anutu. Ham netung nos bōp los mahen mahen pin nebē jemejeng los yesek gemajē ving, rēk ham vuu horek yi gagek bōp bōp vahi pin ya. Sēn nenēr bē alam degevong ngaa nirōp mu, los kwaj pesivin mehōnon mededoq vu sir gayoj na timu vu Anutu lo. Horek sēn nebē hil abo ngaa sēn netu nemadluho natu seriveng vu Anutu lo, og hil su rēk gevuu sēnē na rē. Rēk mu mēm hil sepa doq ngaa bōp sēnē namugin. ²⁴ Ham mehōnon malamin kenod sēn ham bē tato aggata vu mehōnon! Ham nesepa loq horek mahen mahen geham su nesepa loq horek bōp bōp rē, lob sēnē nebē sēn ham seruuin ngemek vēr in bēl kul, geham num kamer los dahis ving bēl loq ya ham ayomin.

²⁵ Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*, gëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham neripek kap los perë navi mu, geham nesupin ngaa hodek nipaya paya los ngaa jeggin jeggin lok ayo peggo. ²⁶ Ham Parisai* malamin kenod! Ham jipek kap ayo namugin rë, lok mëm navi rëk niveseek jak geving.

²⁷ Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*, gëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham nebë bedub avi sën dekevu hevek veroo rak. Hil halë ggëp vavunë bë malangeri, rëk ayo peggo og heljëng sekëj los ngaa ningöhek pin pup beneggëp. ²⁸ Lom ham nebë saga. Alam denelë ham navimin mu, lob denekuung bë ham nimin vesa. Rëk mu gagek kuungsën los ngaa nipaya pup ham ayomin."

Yesu Nër Alam-horek-yi Bë Rëk Degeko Nipaya Nyëvewen

²⁹ "Wöp-o! Ham alam-horek-yi los alam Parisai*, gëpin ham! Ham alam kwamin luu! Ham nelev beggang-bedub-yi nivesa vesa rak nedo waak sën denebë alam-denenër-gagek-rangahsën sekëj lok wirek lo, geham nevunek vu alam-yohvu hir bedub. ³⁰ Geham nenër bë, 'Bë he medo wirek dok he kenumin lo hir buk, og su rëk he dok vu sir bangis alam-denenër-gagek-rangahsën sënë rë.' ³¹ Om saga og ham ngo nenër ham degwa rangah bë alam sën denesis alam-denenër-gagek-rangahsën bedenediik lo hir mewis ham. ³² Maam ham ngo tahu dok nah ham kenumin lo vahaj!

³³ Ham nyë! Beggëv nalu ham! Ham su yoh vu bë rëk beya in Nyëg-nengwah-yi rë! ³⁴ Om sa nanër vu ham nabë sëk gevong alam-denenër-gagek-rangahsën la, galam los kwaj nivesa la, galam-horek-yi la, benök deberup vu ham, lob ham rëk ngis sir la medenadiik, geham ngis la jak na kelepeko*, geham beek la dok ham dub-supinsën-yi. Log ham rëk juuk sir begwetii sir medok vahaj medena nyëg ngwë. ³⁵ Om rëk denanër alam sën denesis sir medenediik vu nyëdahis lo, gesën vu buk agi pin degwa gëp vu ham nabë ham sis sir ving. Kë. Lok mehö-yohvu Abel, beyam verup lok Barakia nalu Sakaria sën desis mediik lok dub-böp ayo vabuung los jepö vuheng atov lo, og ngaa pin sënë degwa rëk gëp vu ham. ³⁶ Sa nanër vu ham yonon nabë ngaa pin sënë nyëvewen rëk natök vu alam vu buk sënë."

Yesu Su Rak Nyëg Böp Yerusalem

(Lk 13:34-35)

³⁷ "Yerusalem, Yerusalem! Hong mehö genesis alam-denenër-gagek-rangahsën medenediik, log genetengwa Anutu-yi-alam sën nevong sir yök vu hong lo rak gelöng medenediik! Sa nehevong beron beron in bë ngupin nalum lo nabë sën kökrëeh ata nesupin nalu lo lok yah babu lo, rëk nim lël. ³⁸ Om ham gwengo rë! Anutu vuu ham ya ggovek ya beham nyëg rëk nabumeng na. ³⁹ Om sa nanër vu ham nabë ham su rëk malamin jak sa gökin nah rë, rot bena berup dok buk sën ham nanër nabë: 'Anutu gevong semusemu vu Mehö sën vong yam los niwëek lo!'"

24

Yesu Nër Gagek Rak Dub-vabuung-böp Bë Rëk Kevoh Na

(Mk 13:1-2; Lk 21:5-6)

¹ Yesu vu dub-vabuung-böp ayo beto meya, lob yi hur maluh deya vu yi bedetato dub-vabuung yi beggang pin vu yi. ² Rëk nër yah vu sir bë, "Ham lë ngaa pin sënë? Sa nanër vu ham yonon nabë: Su rëk degönengin gelöng ti gejak medo ngwë vavunë rë. Gak rëk dekevoh pin bedegetë geto jeggin jeggin."

Yesu Nër Rangah Bë Maggin Rëk Berup

(Mk 13:3-13; Lk 21:7-19)

³ Yesu ya nedo Kedu Kele-oliv, lob yi hur maluh meris yö deya vu yi bedenër bë, "Genanër vu he nabë gagek sën genër lo rëk anon jak dok buk tena? Geva rëk tato vu he nabë vongin geduk nom dob, log dob los yagek hir buk nama na?"

⁴ Lob Yesu nër yah vu sir bë, "Ham gwëgin ham! ⁵ In rëk mehö la degekuungin ham. Alam ngahisekë rëk denam bedenanër sarëg jak nah sir nabë, 'Yik Kerisi*' sa sënë! Lob rëk detetuhin alam ngahisekë medenah vu sir. ⁶ Log ham rëk gwengo begö begö, galam denanër jeggin jeggin nabë vongin berup, og ham su newamin jak! In ngaa nebë sënë yö rëk nam, gak Buk-tamusënek yö rëk nahën. ⁷ Alam dob ngwë rëk dekedi belosho alam nyëg ngwë dengis sir. Log mehö-los-bengö ngwë losho yi alam rëk dekedi belosho mehö-los-bengö ngwë losho yi alam dengis sir. Log meyip rëk natök vu nyëg vahi, gejemapi gee jak dob la. ⁸ Ngaa pin sënë og yik nebë nivanë sën nevong avëh mugin in bë degeko naluj lo. ⁹ Dok buk sënë rëk alam degeko ham in debo vanë los maggin vu ham, gedengis ham nadiik. Log alam pin rëk degelë ham paya in sa alam ham.

¹⁰ Lob rëk alam ngahisekë nij dëlin sa gedegerin sir nah, bedegelë sir paya, lob degetung hir alam dok na alam-begö-yi nemaj. ¹¹ Lob alam-gagek-kuungsën ngahisekë rëk kedi

degekuungin alam ngahisekë. ¹² Ngaa nipaya nam mehöpata jak, lob alam ngahisekë su rëk ahëj geving sir rë. ¹³ Gağ mehönön sën denajom sa ahon medemedo los nij wëek rot menatök na buk sën denadiik lo, og rëk Anutu geğo sir nah vu yi. ¹⁴ Lob rëk alam denanër Bengö Nivesa jak Anutu-yi-Nyëğ na menoh vu dob pin balam pin degengo, log mëm yagek los dob hir buk govek na.”

*Yesu Nër Bë Ngaa Los Maggin Rot Rëk Berup
(Mk 13:14-23; Lk 21:20-24)*

¹⁵ “Lob ham rëk gwelë nabë ngaa vabuung degwa nipaya sën mehö-nenër-gägek-rangahsën Daniel nër wirek lo bare doğ nyëğ vabuung Yerusalem begevong paya vu-bë mehöti natevin sënë, og kwa bo gägek sënë mejak ni rë- ¹⁶ og mëm doğ buk saga alam sën demedo distrik Yudea lo rëk debeya bedena los kedu. ¹⁷ Lob mehöti bë jak na sewah jak yi beggang yu tamangsën vavunë megeko ayöong dok buk saga, og su rëk dok nah geko yi ngaa vu beggang ayo rë, gağ rëk beya mena pevis. ¹⁸ Log mehöti bë medo doğ huk anon, og su rëk serög benah geko yi röprüp-ayöong-yi gëp beggang rë, gağ rëk beya mena pevis. ¹⁹ Gëp in avëh sën naluj nare loğ ayo lo, los sën nahën denevo rur vu naluj loğ buk agi. ²⁰ Ham najom jak nabë ngaa sënë su natök vu ham dok kwëv-ayöong-nikul-yi, ma doğ Buk-sewahsën-yi* rë. ²¹ Yönon, dok buk sënë og rëk maggin böpata rot. Maggin nebë sënë su neggëp wirek vu buk sën Anutu tung dob lo rë rot beverup gwëbeng sënë. Log su rëk maggin nabë sënë berup vu dob sënë gökin nah vu tamusën rë. ²² Lob nabë Mehöböp su kwa bo nabë bepul buk saga dus rë, og mehöti su rëk medo vesa rë. Rëk mu kwa nevo yi alam sën ggooin sir rağ lo, om rëk bepul buk los maggin saga dus.

²³ Dok buk sënë bë mehöti nanër vu ham nabë, ‘Ham lë! Yiğ Kerisi* sënë!’, ma nanër nabë, ‘Yi sagu!’, og ham su gwevong geving hir gägek. ²⁴ Rëk Kerisi-kuungsën la los alam-gägek-kuungsën la rëk dekedi bedegevong huk los niwëek aggagga gedegevong ngaa böp böp. Yönon, lob nabë deyoh vu, og rëk degeko alam sën Anutu ggooin sir rağ lo nah vu sir. Rëk mu su deyoh vu rë. ²⁵ Ham ngo? Senër sënë mugin vu ham! ²⁶ Om nabë denanër vu ham nabë, ‘Ham gwelë! Nedo nyëğ-yumeris saga!’, og ham su na saga. Ma denanër nabë, ‘Ham gwelë! Vun yi menedo loğ beggang ayo!’, og ham su gwevong geving sir, ²⁷ in Mehönön Nalu rëk nam nabë sën davës nevër ggëp nyëğ mala neverup beya netök nyëğ mala nemasusek lo, balam pin degelë. ²⁸ Vu nyëğ sën heljeng deneggëp lo, og kadani denesup sir ya in bë dega.”

*Yesu Nër Bë Nahub Rëk Mehönön Nalu Nom
(Mk 13:24-27; Lk 21:25-28)*

²⁹ “Maggin buk sënë yi govek na rë, log rëk pevis
‘benyëğ malakenu dok,
gekwev su rëk natum rë,
log betuheng rëk geto in yagek.

Gengaa los niwëek pin vu yagek rëk desasuğin sir.’

³⁰ Lob vu buk saga, mëm ngaa ti rëk berup gëp yagek babu in bër ham kwamin beham jak ni nabë Mehönön Nalu vongin duk nom, lob rëk mehönön pin vu dob dengü medengis sir. Log rëk degelë Mehönön Nalu duk medo beggob yagek yi, benam los niwëek gevunek vunek yagek yi malangeri rot. ³¹ Lob avuuk rëk ngu bededun böpata, log gevong yi angër na dengupin alam sën yö ggooin sir rağ tu yi alam lo noh vu nyëğ pin. Vu dob vuheng atov mena menoh vu dob nenga lubeluu.”

Yesu Tatekin Gagek Rak Go
(Mk 13:28-31; Lk 21:29-33)*

³² “Ham kwamin bo jak go* rë. Buk sën bë purpur berup ngu lo, og ham nerağ ni bë go* vongin nabung beham dev jak na jök. ³³ Om nabë ham gwelë ngaa pin sënë anon jak, og ham jak ni nabë Mehönön Nalu yam dus rağ benare aggata avi. ³⁴ Sa nanër vu ham yönon nabë mehönön pin su rëk malaj nama na verök yi rë, log ngaa pin sën agi rëk anon jak. ³⁵ Yagek los dob rëk nama na, gağ sa gägek, og su rëk nama na rë.”

*Yesu Nër Bë Mehöti Su Rağ Buk Los Ngebek Saga Ni Rë
(Mk 13:32-37; Lk 17:26-30, 34-36)*

³⁶ “Rëk mehöti su rak buk los hes mala saga ni rë. Angër vu yagek su derak ni rë. GeNalu su rağ ni rë. Gağ Ama yö timu rağ ni. ³⁷ Mehönön Nalu bë nom, og alam rëk medo degevong ngaa nabë sën denevong loğ Noa yi buk wirek lo. ³⁸ Wirek sën bë su vuuk rë lo, og mehönön medo denegga los denenum, gemaluh deneko venëj, gavëh denerağ reggaj rot, beya verup loğ buk sën Noa loğ ya yağ ayo. ³⁹ Log alam saga su derak ni bë ngaa ti vongin natök vu sir rë, log bël vuuk verup pevis berehöö sir pin. Lob buk sën Mehönön Nalu nom lo rëk nabë saga. ⁴⁰ Lob bë maluh luu demedo huk anon, og Anutu rëk geğo ngwë na gegevuu

ngwë bemedo. ⁴¹ Lob bë avëh luu medo degebil nos, og Anutu rëk geço ngwë na gegevuu ngwë bemedo. ⁴² Om ham medo malamin natum, in ham dugin buk sën ham Mehöböp rëk nom lo. ⁴³ Ham kwamin bo ngaa sënë rë: Bë beggang ala gengo hes mala sën mehö hodek rëk nam dok buk begodek yi ngaa lo, og su yoh vu bë rëk gelë mehö saga mu gedok na yi beggang ayo rë. ⁴⁴ Nebë saga, om ham gwero ham bemedo, in Mehönon Nalu rëk nom dok buk ti, log ham dugin.”

Yesu Nër Gagëk Peggirinsën Raḱ Alam-huk-yi Nivesa Los Nipaya
(Lk 12:41-46)

⁴⁵ “Mak hur ti tena nedo beyi mehö los kwa benevong yi huk niröp-a? Og mëm ala rëk gooin yi jak in gegin yi hur vahi pin bebo nos gelek sir niröp dok buk sën degeko nos lo. ⁴⁶ Gevu tamusën nabë ala na genom berup, lob gelë nabë yi hur nevong huk yoh vu sën nër lo, og yi hur sënë rëk kwa vesa. ⁴⁷ Log sa nanër vu ham yönon nabë ala rëk gevong yi ngaa pin dok na nema in gegin. ⁴⁸ Gaḱ hur nipaya ti og rëk kwa bo dok ayo nabë, ‘Sa alaḱ su yoh vu bë rëk nom pevis rë!’ ⁴⁹ Lob geveek hur-huk-yi vahi, gega los nanum geving alam sën denenum bël mengëës bedenekeyevin lo. ⁵⁰ Log ala rëk nom dok buk ti sën yi hur su negin yi loḱ lo rë, gaḱ rëk nom dok hes mala ti sën yi dugin lo. ⁵¹ Lob rëk ala ngis yi rot mebasap yi, log getë na medo geving alam kwaj luu, bedegeko nyëvewen gëp ti. Vu nyëḱ sagu og rëk dengü medegeköo nyëḱ.”

25

Yesu Nër Gagëk Peggirinsën Raḱ Avëh Avö Nemaḱluho

¹ Log Yesu tateḱin vu sir bë, “Sën Nyëḱ-yagek-yi anon jak lo, og yik rëk nabë sën avëh avö nemaḱluho deko hir ram raḱ beya denebuu maluh sën nahën neko avëh lo ggëp aggata. ² Lob sir nemaḱvahi kwaj ma, genemaḱvahi los kwaj. ³ Avëh kwaj masën deko hir ram bedeyam, rëḱ su deko wël* sepa rë. ⁴ Gaḱ avëh los kwaj deko hir ram raḱ bedetöo wël* la loḱ buayo ving bedeko sepa. ⁵ Rëḱ mehö sën ko avëh lo su yam pevis rë, lob avëh pin malaj neggëp, lob deggëp ying.

⁶ Lob buk vuheng raḱ loḱ köök ti yam bë, ‘Mehö sën ko avëh lo yam raḱ. Ham na gwebuu yi vu aggata begweko menam!’ ⁷ Lob avëh avö pin dekedo raḱ bedesemu loḱ hir ram. ⁸ Lob avëh kwaj masën denër vu avëh los kwaj bë, ‘Ham bo hömin wël* teka vu he rë, in he hömin ram vongin nakul!’ ⁹ Rëḱ avëh los kwaj denër yah vu sir bë, ‘Ma! Wël* teka sënë su rëḱ noh vu hil pin rë. Om maam ham ngo na bago hömin vu setuwa!’ ¹⁰ Lob dekedo raḱ benahën medo deneyök aggata, log mehö sën ko avëh lo to. Lob avëh sën desemu sir ggovek medenedo lo delok ya beggang ayo ving yi in dega nos böp sën maluh lu venë denejom nemaj lo. Log devehii reping yah.

¹¹ Log avëh avö nemaḱvahi sën kwaj ma lo yom deverup lob denër bë, ‘Mehö böp, mehö böp! Getahinin reping in he!’ ¹² Rëḱ nër yah vu sir bë, ‘Sa nanër vu ham yönon nabë sa dugin ham!’

¹³ Om sa nanër vu ham nabë ham medo malamin natum, in ham su raḱ buk los hes mala ni rë.”

Yesu Nër Gagëk Peggirinsën Raḱ Hur Löö
(Lk 19:12-27)

¹⁴ “Log sën Nyëḱ-yagek-yi anon jak lo, og yik nebë mehö ti neya vatëvek nyëḱ ngwë, log supin yi hur bevo yi monë ggelek sir in degegin. ¹⁵ Kwa vo hir huk los nij wëk ti ti lo, lob vo ggelek loḱ yah sir. Ti ko K5000, gengwë ko K2000, log ngwë ko K1000. Vong nebë sënë log ya raḱ. ¹⁶ Ya ggovek, log mehö sën ko K5000 lo pevis bevong huk bagosën raḱ, lob ko K5000 sevök ya ving. ¹⁷ Log mehö sën ko K2000 lo vong huk bagosën raḱ ving beko K2000 sevök ya ving nebë saga. ¹⁸ Gaḱ mehö sën ko K1000 lo, og ko monë sën ala vo vu yi lo beya meleav söv gevun luḱ ya.

¹⁹ Nahub gebuk sën alaj yom verup lo, lob vongin bë gengo monë sën vo vu sir lo. ²⁰ Lob mehö sën ko K5000 lo verup, lob ko K5000 ving K5000 sën ala vo vu yi lo, genër bë, ‘Mehö böp! Gwelë! Gevo K5000 sënë vu sa, log sa hevong huk bagosën raḱ behaḱo K5000 sënë ving.’ ²¹ Lob ala nër vu yi bë, ‘Hong hur nivesa megevong yoh vu. Gevong nivesa rot! Genegin ngaa mahen mahen pin nivesa nebë saga, om mëm sa gevong hong begwegin ngaa ngahiseḱë. Genam balu kwad vesa dok ti.’

²² Log mehö sën ko K2000 lo verup ving benër bë, ‘Mehö böp! Gevo K2000 vu sa wirek, log sa hevong huk bagosën raḱ, lob sa haḱo K2000 ving.’ ²³ Lob ala nër vu yi bë, ‘Hong hur nivesa, megevong yoh vu! Genegin ngaa teka teka nivesa nebë saga, om mëm sa gevong hong begwegin ngaa ngahiseḱë. Genam balu kwad vesa dok ti.’

²⁴ Log tum mehö sën ko K1000 lo verup benër bë, ‘Mehö böp! Sengo raḱ nim ggovek ya bë hong mehö los nim wëk. Mehö ngwë denevaroh nos gengo geneḱo anon. Log mehö ngwë

denevong huk, lob ngo geneko hir nyë-sevöksën. ²⁵ Nebë saga om sën sehöneng, lob sevun hong monë K1000 sënë menedo loḵ dob. Hong ngaa sënë, om gweko nökl' ²⁶ Rëḵ ala nër yah vu yi bë, 'Hong hur nipaya rot! Benim tebö ata! Maḵ yönon, gerak ni bë sa nehako nos sën mehö ngwë denevaroh lo, gesa nehako nyë-sevöksën rak sën mehönon ngwë denevong huk in lo? ²⁷ Bë nabë saga, og gwetung sa monë na beggang-monë-yi, in nabë senom berup nabë sënë, og sa gaḵo sa ngaa las yi sevöksën geving. ²⁸ Om ham bo K1000 sënë vër in mehö sënë geham bo vu mehö sën ḵo la ving metu K10,000 lo. ²⁹ In alam pin sën hir ngaa neggëp lo, og rëḵ degeko la geving, gehir ngaa la rëḵ berup geving mekesuu. Gaḵ mehöti sën yi ngaa su neggëp rë lo, og mahen teka sën neggëp vu yi lo rëḵ nama na verök yi. ³⁰ Lob ham gwetë hur sehëb sënë doḵ na nyëḡ malakenu sën alam denesu los deneköo nyëj lo.' "

Yesu Nër Bë Rëḵ Mehönon Nalu Gengo Alam Pin Hir Gägë

³¹ "Nahub rëḵ Mehönon Nalu nam los niwëëḵ gevunek vuneḵ yaḡek-yi, gangër pin denam geving yi, og vu buk sënë rëḵ jaḵ medo yi sëa malangeri los vuneḵ vuneḵ yaḡek-yi. ³² Log mehönon pin rëḵ dengupin sir na debare mala. Lob rëḵ basuh sir na yu luu nabë sën sipsip ala ggooin sipsip rak yu ngwë, gememëḵ rak yu ngwë. ³³ Rëḵ gevong sipsip na nema vesa, gememëḵ na nema këj. ³⁴ Nabë sënë lob Mehö-los-bengö rëḵ nanër vu alam sën denare nema vesa lo nabë, 'Ham nam! Ham sën Amaḡ vong semusemu vu ham lo. Ham doḵ na nyëḡ sën tongin vu ham wirek loḵ buk sën netung yaḡek los dob meneggëp lo. ³⁵ In wirek sediikahëḡ, rëḵ ham vo nos vu sa. Sayog vev in bël kul, rëḵ ham vo bël kul mesenum. Sa mehö nyëḡ ngwë rëḵ ham ḵo sa ya ham beggang. ³⁶ Ham lë sa navig meris, lob ham vo tob vu sa. Sa nig rak, rëḵ ham gin sa nivesa. Sa nado ḵarabus, rëḵ ham yöḵ lë sa kesii.'

³⁷ Loḵ tum alam yohvu saga rëḵ dedok tepëḵ nah vu yi nabë, 'Mehöböpl! He halë loḵ buk tena bë gediikahëm lob he vo nos vu hong-a? Log he halë bë ayom vev in bël loḵ buk tena lob he vo vu hong-a? ³⁸ Log he halë bë hong mehö nyëḡ ngwë loḵ buk tena, lob he haḵo hong ya he beggang-a? Log ḡenare navim meris loḵ buk tena lob he vo tob vu hong-a? ³⁹ Gehe halë bë nim rak ma genedo ḵarabus loḵ buk tena, lob he yöḵ halë hong kesii-a?'

⁴⁰ Lob Mehö-los-bengö rëḵ nanër vu sir nabë, 'Sa nanër vu ham yönon nabë ngaa sën ham nevong vu arig lo nij paya paya sën su los bengöj vu dob rë lo, og ngaa pin sënë ham nevong vu sa.'

⁴¹ Log rëḵ nanër alam sën demedo nema këj lo nabë, 'Ham alam nimin paya! Ham su bare sa malag. Ham na medok na nyëḡ sën devong vu Satan losho yi angër lo. Sën nengwah netum yoh vu buk los buk lo. ⁴² In wirek sediikahëḡ, rëḵ ham su vo nos vu sa rë. Sayog vev in bël kul, rëḵ ham su vo bël kul vu sa rë. ⁴³ Sa mehö nyëḡ ngwë, rëḵ ham su ḵo sa ya ham beggang rë. Sa nig rak los sa nado ḵarabus, rëḵ ham su yam lë sa kesii rë.'

⁴⁴ Lob rëḵ denanër nah vu yi nabë, 'Mehöböpl! Vu buk tena he halë bë gediikahëm, ma ayom vev in bël, ma hong mehö nyëḡ ngwë, ma navim meris, ma nim rak los genedo ḵarabus rëḵ he su halë hong nivesa rë?'

⁴⁵ Loḵ rëḵ nanër nah vu sir nabë, 'Sa nanër vu ham yönon nabë ngaa sën ham nehulin in arig lo nij paya paya vu dob lo, og ham nehulin ngaa pin sënë in sa ving.' ⁴⁶ Lob alam sënë rëḵ denatök vu nipaya nyëvewen doḵ nah degwata los degwata. Gaḵ alam yohvu rëḵ demedo malaj-tumsën degwata los degwata."

26

Alam Ggev Devengwëḡ Rak Yesu Bë Dengis Yi Nadiik
(Mk 14:1-2; Lk 22:1-2; Jn 11:45-53)

¹ Yesu nër gägëḵ pin sënë ggovek ya, log mëm nër vu yi hur maluh bë, ² "Ham rak ni bë buk luu mu nahën lob Buk-ggöksën-yi* berup, lob mëm rëḵ denanër Mehönon Nalu rangah bedengis yi jak kelepeko*."

³ Vu buk sënë alam-deneḵo-seriveng hir ggev los alam teta desupin sir rak alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp Kayapas yi beggang, ⁴ bedejoo gägëḵ bë denadëḡek bedenajom Yesu ahon gedengis yi menadiik. ⁵ Rëḵ denër bë, "Hil su gevong doḵ buk nos yi sënë in alam rëḵ degevang dedun."

Avëh Keseh Ngaa Reggu Nivesa Rak Yesu Yu
(Mk 14:3-9; Jn 12:1-8)

⁶ Yesu nedo loḵ mehö sevuuḵnyë Simon yi beggang vu Betania. ⁷ Medo negga nos, lob avëh ti ḵo ngaa reggu nivesa loḵ buayo ḡelöḡ veroo sën denenër arë nebë alabasta* lo ti, beya keseh rak Yesu yu. Alam Yuda debaḡo ngaa reggu nivesa sënë rak monë böpata bedenerikin rak heljëḡ. ⁸ Rëḵ yi hur maluh delë ngaa sënë, lob ahëj sengën gedenër bë, "Nevasap ngaa reggu nivesa sënë in va? ⁹ Bë hil gevong balam debaḡo, og hil rëḵ gaḵo monë böpata jaḵ, lob hil adok vu alam-ḵupeḵ-masën jaḵ." ¹⁰ Rëḵ Yesu rak hir gägëḵ sënë

ni, lob nêr vu sir bê, “Ham nêr avêh in va? Yö semu sa rak ngaa nivesa! ¹¹ Alam-kupek-masên rêk demedo geving ham gesu rêk nama na rê. Gağ sağ su rêk medo hus ading geving ham rê. ¹² Avêh keseh ngaa reggu nivesa sênê rak sa vorot in gero sa navig namugin in sêk nadiik mededev sa. ¹³ Sa nanêr vu ham yônôn nabê rêk denanêr Bengô Nivesa rangah na menoh vu dob pin bedenânêr ngaa sên avêh vong vu sa agi geving, in alam pin degengo bekwaj bo.”

Yudas Yogek Bê Rêk Nanêr Yesu Rangah
(Mk 14:10-11; Lk 22:3-6)

¹⁴ Lob yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu ti sên arê nebê Yudas Iskariot lo ya vu alam-deneke-seriveng hir ggev, ¹⁵ belok tepêk in sir bê, “Ham rêk bo va vu sa log mêm sa gevong Yesu doğ na ham nemamin-a?” Lom devo monê seriva mehôdahis ti benemadluho vu yi. ¹⁶ Lob vu buk saga Yudas medo mekwa nesero buk los aggata in bê gevong Yesu doğ na nemaj.

Yesu Gga Nos-ggöksên-yi Ving Yi Hur Maluh
(Mk 14:12-21; Lk 22:7-14, 21-23; Jn 13:21-30)

¹⁷ Lob buk vabuung sên alam Yuda denegga brêt sên yüst* nema in lo yi buk muginsên verup, lob yi hur maluh deya vu yi bedenêr bê, “He na gero nyêg vu tena in gegwa nos los reggu ggöksên-yi dok-a?” ¹⁸ Lob nêr vu sir bê, “Ham na nyêg böp Yerusalem beham na vu mehô sên lo, beham nanêr vu yi nabê, Tatovaha nêr bê, “Sa buk dus rak, om sa bê ga nos los reggu ggöksên-yi geving sa hur maluh jak hong beggang.” ’ ’ ¹⁹ Lob yi hur maluh devong yoh vu sên Yesu nêr vu sir lo, bedesemu nos los reggu ggöksên-yi lok.

²⁰ Lok sehuksên lob medo negga nos los reggu ving yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu. ²¹ Medo denegga, lob nêr vu sir bê, “Sa nanêr vu ham yônôn nabê: Ham sênê ti rêk gevong sa doğ na alam Yuda nemaj.” ²² Lob ayoğ maggin rot, gesir ti ti delok tepêk in yi bê, “Mehöböp, mağ sa?” ²³ Rêk nêr yah vu sir bê, “Mehô sên nema lok ya gabum in nos ving sa lo rêk gevong sa doğ na alam sên denelê sa paya lo nemaj. ²⁴ Kê! Mehônôn Nalu rêk nadiik nabê sên dekevu meneggêp lok Anutu-yi-kapiya lo. Rêk mu gëpin mehô sên rêk nanêr Mehônôn Nalu rangah vu alam bedengis yi lo, ko nabê ata su geko yi!” ²⁵ Log Yudas mehô sên rêk nanêr yi rangah lo, nêr ving bê, “Tatovaha, mağ sa?” Rêk Yesu nêr yah vu yi bê, “Yik ngo genêr yoh vu!”

Yesu Vo Pasa Vu Yi Hur Maluh
(Mk 14:22-26; Lk 22:15-20; 1 Kr 11:23-25)

²⁶ Medo denegga nos los reggu, lob Yesu ko brêt gejom rak in los kwa vesa ya vu Anutu, log debu mevo ggelek yoh vu yi hur maluh pin genêr bê, “Ham gweko nôk begwa! Sa reggos sênê!” ²⁷ Log ko wain kap ti rak, gejom rak in los kwa vesa ya vu Anutu gevo vu sir genêr bê, “Ham pin nanum doğ sênê!” ²⁸ Sa kôk sênê in tato sa gâgek mewis sên sejoon in doğ vu ham lo nabê rêk anon jak! Sa keseh in alam ngahisekê in bê dahun hir ngaa nipaya na. ²⁹ Sa nanêr vu ham nabê sa su rêk nanum wain nabê sênê gökin nah rê. Rot bona berup doğ buk sên hil nanum wain agga ngwê doğ ti doğ Amağ yi Nyêg.”

³⁰ Log devong raro ti beggovek, log to deyah dobnê bedeya Kedu Kele-oliv.

Yesu Nêr Bê Pita Rêk Geruu Demi Vu Yi
(Mk 14:27-31; Lk 22:31-34; Jn 13:36-38)

³¹ Lob Yesu nêr vu sir bê, “Ham pin rêk gwevu sa geham beya mena in sa pehi buk sênê. In dekevu wirek meneggêp lok Anutu-yi-kapiya nebê: ‘Sa Anutu sêk ngis sipsip alaj,

log sipsip lo degevu talê medena jeggin jeggin.’

³² Om rêk nabê saga, lok sêk kedi jak nah gökin, lob sêk namugin mena distrik Galilea, geham tamuin sa.” ³³ Lob Pita nêr yah vu yi bê, “Sir pin sênê og mağ rêk degevu hong bedebeya medena, gağ sağ su rêk gevong nabê sênê rê!” ³⁴ Lom Yesu nêr yah vu yi bê, “Sa nanêr vu hong yônôn nabê: Pehi sênê og kökrêeh su rêk ngu rê, log rêk gedah sa vun natu beron löö!” ³⁵ Rêk Pita nêr yah vu yi bê, “Seyoh vu bê sêk nadiik geving hong, gağ sa su rêk dah hong vun rê, gerêk nama verôk yi!” Lob yi hur maluh pin denêr nebê saga.

Yesu Jom Rak Ggêp Getsemane
(Mk 14:32-42; Lk 22:39-46)

³⁶ Lob Yesu ya nyêg sên denenêr arê nebê Getsemane lo, ving yi hur maluh lo, lob nêr vu sir bê, “Ham medo sênê gesena najom jak vu sagu!” ³⁷ Lob ko Pita ving Sebedi malu luhu. Lob ayo maggin rot gekwa ketuin yi. ³⁸ Lob nêr vu sir bê, “Sayoğ maggin rot bevongin bê sa nadiik. Om melôo naçôok medo sênê bemedo malamin natum begadu sa. ³⁹ Log tah ya teka, lob petev meneggêp dob, log jom rak meketag bê, “O Amağ! Bê yoh vu og gweko ngaa maggin sênê bêr in sa! Rêk mu su gesepa doğ sa gâgek, gağ ngo kwam!”

⁴⁰ Log yah to vu lööho, rëk lê gedenegegëp ying. Lob loq tepëk vu Pita bê, “Nebê va? Melöö su yoh vu bê rëk medo malamin natum dus ti geving sa rê? ⁴¹ Melöö malamin medo natum bemelöö najom jak, in ngaa ti su kepë ham! Ê-ê yönon! Ham ayomin niyes rëk mu navimin ni tebô!”

⁴² Lob yah nejom rak beron netu luu bê, “Oo Amag! Bê ngaa maggin sënë natök vu sa gesu yoh vu bê noh nenga in sa rê, og ggovæk, sa gevong noh vu kwam.” ⁴³ Loq yom to ggökin, rëk lê bê denegëp ying yah, in malaj neggëp lo.

⁴⁴ Lob denedo geyah meya nejom rak netu beron löö, lob yik nër gagek lo ggökin yah.

⁴⁵ Log yah to vu yi hur maluh benër vu sir bê, “Ham sewah bengo nahën newëp-a? Ham lê! Buk sën Anutu tung in debo Mehönon Nalu doq na alam nij paya nemaj lo verup ggovæk ya, ⁴⁶ om ham kwedi jak behil ana. Ham lê? Mehö sën gevong sa doq na nemaj lo yam dus rak!”

Yudas Vo Yesu Loq Ya Alam-begö-yi Nemaj
(Mk 14:43-50; Lk 22:47-53; Jn 18:3-12)

⁴⁷ Yesu nahën medo nenër bê saga, log Yudas verup. Yi sën hur maluh nemadluho-mevidék-luu lo ti, lob ko alam yu böpata ti medeyam los paëp yu anil gebegö. Alam-deneko-seriveng hir ggev los Israel hir alam-teta devong sir yam. ⁴⁸ Lob mehö sën bê tato Yesu rangah vu sir lo, nër vu sir vorot bê, “Sëk tato Yesu vu ham nabë sënë, nabë sa gemul* mehöti, og ham najom yi ahon.”

⁴⁹ Lob Yudas ya verup sesor meya vu Yesu pevis benër bê, “Buk Tatovaha!” Log mul* yi. ⁵⁰ Rëk Yesu nër yah vu yi bê, “Sa mehö! Ngaa sën geyam in bê gwevong lo, og gwevong pevis!” Lob deyam dus bedejom Yesu ahon. ⁵¹ Rëk alam sën denare ving Yesu lo ti nema loq yah dadii yi paëp-yu-anil vër in newis, besap alam-deneko-seriveng hir ggev böp yi hur ti nenga ris vahi ya. ⁵² Rëk Yesu nër vu bê, “Gejöp hong paëp doq nah newis. In alam sën denevong begö lo, og mehö ngwë rëk dengis sir doq nah nyëvewen medenadiik. ⁵³ Bê sa ketag na vu Amag nabë gevong yi angër ngahisekë rot denam pevis mededoq vu sa, og gekuung bê su rëk gevong nam rê? ⁵⁴ Rëk bê sa gevong nabë sënë, og su rëk Anutu yi gagek anon jak rê. Sën dekevu meneggëp loq Anutu-yi-kaþiya bê ngaa nabë sënë rëk natök vu sa lo.”

⁵⁵ Log Yesu nër vu alam sënë bê, “Ham yam in bê sero mehö-begö-hodek-yi om sën ham ko paëp-yu-anil los begö meyam in bê najom ahon-a? Sa netatekin gagek vu ham loq dubabuung-böp yoh vu buk, rëk ham su nejom sa ahon rê? ⁵⁶ Rëk mu ngaa pin sënë netök vu sa in gagek sën alam-denenër-gagek-rangahsën dekevu meneggëp loq Anutu-yi-kaþiya lo anon jak.” Nebë saga lob yi hur maluh pin devuu yi gedeveya medeya.

Devong Gagek Vu Yesu Benare Kayapas Mala
(Mk 14:53-65; Lk 22:54-55, 63-71; Jn 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Dejom Yesu ahon bedeko ya alam-deneko-seriveng hir ggev böp Kayapas yi beggan. Galam-horek-yi los alam-teta desupin sir benededo ggovæk ya. ⁵⁸ Lom Pita tamuin sir beneya, rëk nevun yi geneyam ggëp ading. Lob ya belok ya alam-deneko-seriveng hir ggev böp yi beggan tete ayo, beya nare telig ving ahëvavu sën denare medenemalajin nyëg lo, in bê jak gagek lo degwa ni.

⁵⁹ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev los kaunsor pin denesero mehö la in bê denanër gagek kuungsën jak Yesu in lob dengis yi menadiik. ⁶⁰ Lob alam ngahisekë denër gagek kuungsën rak yi, rëk su detök vu degwa ti in bê dengis yi menadiik rê. Loq mëm mehö luu deverup, ⁶¹ lob luho denër bê, “Mehö sënë nër bê, ‘Seyoh vu bê sa kevoh Anutu yi dubabuung-böp na gesedev nah buk löö mu!’”

⁶² Lob alam-deneko-seriveng hir ggev böp kedi nare gelok tepëk vu Yesu bê, “Su genenër gagek ti yom rê? Denenër gagek va sën rak hong-ê?” ⁶³ Rëk Yesu su nër gagek ti yah rê. Lok alam-deneko-seriveng hir ggev böp loq tepëk vu yi ggökin bê, “Selok tepëk in hong yönon rak Anutu mala-tumsën arë, om genanër vu he nabë hong Kerisi*, Anutu nalu hong ma ma?”

⁶⁴ Loq Yesu nër yah bê, “Genër yoh vu! Rëk mu sa nanër vu ham nabë: Nahub rëk ham gwelë Mehönon Nalu gemedo gëp Mehö Niwëëk nema vesa, gerëk jak medo beggob vu yagek benom!” ⁶⁵ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev böp kweëk yi röpröp ading getahi bê, “Ko yi rak besevök Anutu! Ma hil medo nesero mehönon sën denanër gagek jak yi lo in va? Ham ngo bê ko yi rak besevök Anutu! ⁶⁶ Om ham kwamin nevo bê?” Lob denër yah niwëëk vu yi bê, “Vong paya om nadiik!”

⁶⁷ Log depesuv nyë kos rak mala gedepëeng yi, gela depetap nenga, ⁶⁸ gedenër bê, “Hong Kerisi*? Om genanër rangah vu he nabë re sis hong-a?”

Pita Lah Yesu Vun
(Mk 14:66-72; Lk 22:56-62; Jn 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Log Pita nedo rak telig, lob Kayapas yi hur avèh ti yam dus vu yi benèr bê, “Hong sènèk melu Yesu sèn vu Galilea lo nesepa ham.” ⁷⁰ Rêk Pita lah yi vun rak alam pin malaj bê, “Sa duğin gagek sèn genèr aga!” ⁷¹ Log to meya nare ya tete avi, lob hur avèh ngwè lè yi ggökin, lob nêr vu alam sèn denedo lo bê, “Mehö sènè nedo ving Yesu Nasaret!” ⁷² Rêk Pita lah yi vun ggökin bê, “Yönon vavunè, sa duğin mehö sènè!” ⁷³ Lob nedo teka, loğ alam sèn denare dus vu yi yam denèr vu bê, “Yönon rot, alam sagu hir ti sèn hong agi. In ayem yò tato hong rangah bê hong Galilea ti!” ⁷⁴ Lob Pita du gagek in yi benèr niwèèk rot neggèp Anutu mala bê, “Yönon vavunè, sa duğin mehö sènè! Bè sa gekuung jak og Anutu ngis sa mesa nadiik!” Nêr ggovek log kökrèeh su. ⁷⁵ Lob Pita kwa vo yah gagek sèn Yesu nêr lo bê, “Kökrèeh su rêk ngu rê, log rêk gedah sa vun natu beron löö.” Lob Pita to meyah dobnè beya mesu bôpata rot.

27

Alam-deneko-seriveng Hir Ggev Değo Yesu Ya Vu Pilatus

(Mk 15:1; Lk 23:1-2; Jn 18:28-32)

¹ Monbuk anon lob Israel hir alam-deneko-seriveng hir ggev los alam-teta lo pin devengwèng rak Yesu ggovek bê dengis yi menadiik. ² Log deduu yi gedeko meya devong loğ ya kiap bôp Pilatus nema.

Yudas Vaku Kwa

(Sn 1:18-19)

³ Lob Yudas, mehö sèn nêr Yesu rangah lo, lè bê deجو gagek bê Yesu nadiik, lob yom ayo maggin vu yi, lom ko monè seriva mehödahis benemadluho sèn lo yah vu alam-deneko-seriveng hir ggev los alam-teta, ⁴ genèr bê, “Sa hevong ngaa nipaya! Senèr mehö sèn nipaya su neggèp vu yi rê lo rangah, bevongin dengis yi menadiik.” Rêk denèr yah bê, “Su he ngaa rê, gağ ngo hong ngaa!” ⁵ Lob Yudas pengah monè sènè ya dub-vabuung-bôp ayo, log to meya vaku kwa bediik.

⁶ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev depatu monè seriva sènè rak, rêk denèr bê, “Monè hel kök sènè, om hil su ayoh vu bê getung na geving Anutu yi monè seriveng rê!” ⁷ Lob denèr gagek ti venuh, lob debago dob len ti vu mehö sèn nesemu deg lu ngaa rak ngagek lo rak monè sènè, in bê dedev alam-yu-ngwè hir heljèng dok. ⁸ Om sèn denèr dob len ti sènè arè nebè Dob-hel-kök, meneggèp nebè saga begwèbeng. ⁹ Lob gagek sèn Anutu vong verup mehö-nenèr-gagek-rangahsèn Yeremia avi wirek lo anon rak. Sèn nêr bê, “Alam Israel denèr vorot bê rêk devong monè seriva mehödahis ti benemadluho in mehö los arè sènè, lob deجو monè sèn deggooin rak in bê debago yi jak agi, ¹⁰ bedebago mehö sèn nesemu deg lu ngaa rak ngagek lo yi dob len ti rak, yoh vu gagek sèn Anutu nêr vu sa lo.”

Rom Ti Sèn Tu Kiap Bôp Lo Pilatus Loğ Tepèk In Yesu

(Mk 15:2-5; Lk 23:3-5; Jn 18:33-38)

¹¹ Devarah Yesu ya kiap bôp mala, lob loğ tepèk in yi bê, “Alam Yuda hir mehö-los-bengö hong-a?” Loğ Yesu nêr yah bê, “Genèr ya meyoh vu!” ¹² Lob alam-deneko-seriveng hir ggev los alam-teta denèr gagek rak yi, rêk su nêr gagek ti loğ yah rê. ¹³ Nebè saga lom Pilatus nêr vu yi bê, “Mağ su gengo gagek pin sèn denèr rak hong-è rê?” ¹⁴ Rêk Yesu su nêr gagek ti loğ yah rê, lom kiap bôp kwa ya ngahi.

Kiap Bôp Pilatus Nêr Bê Dengis Yesu Jak Kelepeko

(Mk 15:6-15; Lk 23:13-25; Jn 18:39-19:16)

¹⁵ Alam Yuda hir Buk-ggöksèn-yi* lob hir aggata neggèp nebè sènè: Neyoh vu ngebek pin, og kiap bôp nevong alam karabus ti ti vèr. Bè alam detahi mehöti arè, og Pilatus nelèèin mehö timu saga neyah vu sir. ¹⁶ Vu buk saga mehöti nedo karabus, arè nebè Barabas, galam pin dengo bengö bê mehö nevun alam kwaj. ¹⁷ Lob alam ngahisekè yam desupin sir, lob Pilatus loğ tepèk in sir bê, “Ham vongin mehö ngwè tena bê sa gağo yi bêt nök vu ham-a? Barabas, ma Yesu sèn denenèr arè nebè Kerisi* lo?” ¹⁸ In yò rak ni rot bê alam-deneko-seriveng ahèj nevong medenelè Yesu paya, besèn devo yi loğ ya nema.

¹⁹ Lob Pilatus rak nedo yi sèa-gagek-yi in bê gengo yi gagek, rêk venè vong gagek ya vu yi bê, “Su gwevong ngaa ti vu mehö niröp saga, in sa halè pesepsèn rak yi gwèbeng, lob sa newag rak rot.”

²⁰ Loğ alam-deneko-seriveng hir ggev los alam-teta deloğ alam ahèj bedetahi ya vu Pilatus bê dèèin Barabas bër vu sir gengis Yesu menadiik. ²¹ Rêk kiap bôp Pilatus loğ tepèk yah vu sir bê, “Ham vongin mehö luu sènè ngwè tena bê sa gağo bêt nök vu ham-a?” Loğ denèr yah bê, “Barabas!” ²² Rêk Pilatus loğ tepèk yah vu sir ggökin bê, “Om sèk gevong nabè va vu Yesu, mehö sèn denenèr yi nebè Kerisi* lo?” Lom detahi yah bê, “Gengis yi jak na

kelepeko*!" ²³ Loḵ Pilatus loḵ tepèḵ bē, "In va? Mehō sēnē vong va paya?" Rēḵ detahi niwēèḵ rot bē, "Gengis yi jaḵ na kelepeko*!"

²⁴ Lom Pilatus rak ni bē su debē nengaj vu yi gageḵ rē, gaḵ newaj rak gebegō bōpata vongin berup. Om ko bēl beripeḵ nema rak alam pin malaj genēr bē, "Bē ham ngis mehō nirōp sēnē menadiik, og su degwa neggēp vu sa rē! Gaḵ ham ngo ham ngaa!"

²⁵ Lob alam pin detahi yah bē, "Degwa yō gēp vu he los he mewis!" ²⁶ Lob Pilatus lēēin Barabas yah vu sir. Log nēr balam-begō-yi deveek Yesu gedeko medeya in dengis yi jaḵ na kelepeko*.

Alam-begō-yi Denēr Pelēsēn Rak Yesu

(Mk 15:16-20; Jn 19:2-3)

²⁷ Kiap bōp yi alam-begō-yi deko Yesu loḵ ya kiap bōp yi beggang sēn denenēr arē nebē Prētoryam lo, log desupin alam-begō-yi yu bōpata pin ya detetup yi. ²⁸ Lob dekah yi tob vēr, gederōp rōrōp kōḵ ti loḵ yah yi medetahu mehō-los-bengō rak yi. ²⁹ Debuu aggis niggin ggin tahu alam-los-bengō hir madub gedetung rak yu, gedewo ngesing loḵ nema vesa, log deneyun lusej vu yi gedepelē yi bē, "Alam Yuda hir mehō-los-bengō hong, mehō bōp los gayeheng!" ³⁰ Gedepesuv nyēj ḵos rak yi, gedewo ngesing vēr bedesis yu rak. ³¹ Depelē yi ggovek, log dekah tob sēnē vēr in yi, gederōp yō yi tob loḵ yah yi, gedeko yi bedeya in dengis yi jaḵ na kelepeko*.

Desis Yesu Rak Ya Kelepeko

(Mk 15:21-32; Lk 23:26-43; Jn 19:17-27)

³² Deya lob detōḵ vu alam Kurene ti, arē nebē Simon. Lob denēr niwēèḵ bē, "Kwerē kelepeko*!" ³³ Lob ya deverup ḵedu ti arē nebē Golgota. Arē sēn degwa nebē 'Nyēg-yusekē'. ³⁴ Lob desarōmin marasin nimengēēs ving wain bedewo vu Yesu in bē nanum. Lob tep beseggi rēḵ nilēlin gesu num rē. ³⁵ Desis yi rak ya kelepeko* ggovek, log yom detē gelōng mahen teka la in bē gooin sir ti jaḵ bedegeko yi tob. ³⁶ Ggovek log medo denemalajin yi. ³⁷ Lob dekevu yi gageḵ sēn mehōnon denēr rak yi lo rak neggēp kelepeko* yu nebē:

ALAM YUDA HIR MEHŌ-LOS-BENGŌ YESU SĒNĒ.

³⁸ Log desis alam-begō-hodeḵ luu rak kelepeko* ving. Ngwē nare ggēp nema vesa gengwē nare ggēp nema ḵēj. ³⁹ Lob alam sēn deneyah gedenejom lo denenēr pelē rak yi gedenevarah nemaj vu yi ⁴⁰ gedenenēr bē, "Hongēḵ-o! Genēr bē kwevoh Anutu yi dub-vabuung-bōp na, geḵedev nah buk lōō mu lo, om ngo gedoḵ vu hong! Bē Anutu Nalu hong, og ngo geduḵ vu kelepeko* megenam!" ⁴¹ Log alam deneko-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi ving alam-teta denenēr pelē rak yi nebē saga ving. ⁴² Denenēr bē, "Nelok vu alam, gaḵ su yoh vu bē yō doḵ vu yi rē! Alam Israel hir mehō-los-bengō! Nabē dēēin kelepeko* geduḵ menam, og mēm rēḵ hil gevong geving yi. ⁴³ Nevong ving Anutu? Om nabē Anutu ahē ving yi yōnon, og nam doḵ vu yi! In nēr bē Anutu Nalu yi." ⁴⁴ Lob alam-begō-hodeḵ luu sēn desis luho nare Yesu vahi vahi lo denēr pelē rak Yesu ving nebē saga.

Yesu Diik Ya

(Mk 15:33-41; Lk 23:44-49; Jn 19:28-30)

⁴⁵ Lob hes vuheng rak, log malakenu loḵ beyoh vu dob pin beya meto 3 krōḵ sehuksēn.

⁴⁶ Lob dus rak in bē 3 krōḵ lob Yesu ngeek bōpata bē, "Eli, Eli, lama sabaktani?" Sēnē degwa nebē, "O sa Anutu, sa Anutu, nebē va sēn gwevuu sa ya-ē?" ⁴⁷ Lob alam sēn denare dus vu yi lo vahi denḵo lob denēr bē, "Mehō sēnē netahi Elia!" ⁴⁸ Log pevis besir ti serōg beya meḵo ngaa ayo sovsin sēn nedo loḵ loo lo ti, bedaḵoo luḵ wain ahēggin sēn arē nebē vinegga lo geduu ya vetii ngesing, gevo ya verup loḵ Yesu avi in bē sesuvin. ⁴⁹ Rēḵ sir vahi denēr bē, "Genakōōḵ gehil galē rē, nabē Elia rēḵ nam doḵ vu yi ma rēḵ nama?" ⁵⁰ Rēḵ Yesu ngeek bōpata ggōkin log lēēin anon ya.

⁵¹ Lob pevis betob bōp sēn neruu dub-vabuung-bōp ayo vabuung lo kweeḵ rak luu ggēp vav yu beya metōḵ ahu. Log dob ggee gegelōng bōp bōp deḵo. ⁵² Gebedub avi tatekin yi gAnutu-yi-alam sēn dediik ggovek lo ngahiseḵē vesaj loḵ, bedekedi rak los navij dahis. ⁵³ Dekedi rak loḵ mēm Yesu kedi rak yah ggōkin, log mēm to deyam medelok ya nyēg vabuung Yerusalem. Balam ngahiseḵē delē sir. ⁵⁴ Log mehō neḵin alam-begō-yi ving yi alam-begō-yi sēn medo denegin Yesu lo denḵo gejemapi ggee, gedelē ngaa vahi nebē saga, lob ḵenuj verup, gedenēr bē, "Yōnon rot! Mehō sēnēḵ Anutu nalu yi!"

⁵⁵ Lob avēh sēn denetamuin Yesu vu Galilea bedeyam in bē dedoḵ vu yi lo ngahiseḵē denare ading teka bevare denelē. ⁵⁶ Sir ti arē nebē Maria vu Magdala. Log Maria ngwē sēn Yakobus lu Yosep ataj. Log avēh ti sēn Sebedi nalu luho ataj.

Debē Yesu Navi Loḵ Gelōng Len

(Mk 15:42-47; Lk 23:50-56; Jn 19:38-42)

⁵⁷ Log sehluk loḷ lob mehō-los-bengō-ggoreksēn ti vu Arimatea beverup. Arē nebē Yosep. Yik Yesu yi hur maluh ti yi ving, bemedo nesepa loḷ Yesu yi gāgek. ⁵⁸ Ya verup belok tepēḷ vu Pilatus bē geḷo Yesu nihel. Lob Pilatus nēr bedevo vu yi. ⁵⁹ Lob Yosep ḷo nihel bebom loḷ tob veroo mewis ti. ⁶⁰ Log ya mebē loḷ ya yō yi bedub mewis sēn nahēn denesap loḷ gelōng meris lo. Log tetolin gelōng bōpata ti ggēr in avi. Vong ggovek log ya. ⁶¹ Lob Maria vu Magdala luho arē ngwē denedo bemedo malaj neya waak bedub saga.

Alam-begō-yi Ggēp Denegin Bedub

⁶² Buk sēn alam Yuda denero sir in bē dega nos Buk-ggōksēn-yi* lo ggovek ya geheng to, loḷ mēm alam-deneḷo-seriveng los alam Parisai* yah denēr vu Pilatus bē, ⁶³ “Mehō bōp! He kwamin nevo gāgek sēn mehō gāgek kuungsēn saga nedo mala vesa genēr lo bē, ‘Buk lōō na govek rē, loḷ sēḷ kedi jaḷ nah!’ ⁶⁴ Om genanēr bedegegin bedub avi noh vu buk lōō. In rēḷ yi hur maluh degodeḷ yi na gedenanēr vu alam nabē kedi raḷ ggōkin vu bedub. Lob gāgek kuungsēn vu tamusēn rēḷ kesuu sēn muḡinsēn.” ⁶⁵ Lom Pilatus nēr vu sir bē, “Ham gwēḷo alam-begō-yi la in degegin, beham behii bedub avi niwēēk ata!” ⁶⁶ Lob ya dekepa bedub avi niwēēk gedejegiwi kele niḷegwi* teka raḷ gelōng nenga ya vetii waak avi ving, gedetung alam-begō-yi medo denegin.

28

Yesu Kedi Raḷ Ggōkin

(Mk 16:1-10; Lk 24:1-12; Jn 20:1-10)

¹ Lob Buk-sewahsēn-yi* ggovek ya, geheng to loḷ Soda monbuk, lob Maria vu Magdala luho Maria ngwē kedi deya in bē degelē bedub. ² Lob pevis bejemapi ggee bōpata, in Mehōbōp yi angēr ti vu yaḷek meluḷ yam tetolin gelōng vēr in waak avi geraḷ nedo. ³ Mala netum nebē davēs, geyi tob veroo meris nebē beggob. ⁴ Alam-begō-yi sēn denegin bedub lo delē, lom kenuj verup in yi, benij loḷ ti nebē alam-diiḷsēn. ⁵ Rēḷ angēr nēr vu avēh luho bē, “Melu su gōneng! Seraḷ ni bē melu yam nesero Yesu, mehō sēn desis yi rak kelepeḷo* lo. ⁶ Rēḷ mu su neggēp sēnē rē! Gaḷ kedi raḷ yoh vu sēn nēr wirek lo! Om melu nam gwelē nyēḷ sēn neggēp loḷ veseveng lo. ⁷ Log melu nah mena pevis, bona nanēr vu yi hur maluh lo nabē kedi raḷ ggōkin vu bedub bemuḡin meya distrik Galilea, geham rēḷ na gwelē yi vu sagu. Yik senēr vu meluu ggovek saga!”

⁸ Lob avēh luho deggōng rot, rēḷ kwaj vesa bōpata, lob pevis beluho deserōḷ bedeneyah in bē denanēr vu yi hur maluh lo. ⁹ Lok Yesu tōḷ vu luho vu aggata benēr bē, “Monbuk!” Lob luho deya dus vu bedepetev medeneggēp gedejom loḷ vaha medeḷo arē raḷ. ¹⁰ Lob Yesu nēr vu luho bē, “Melu su gōneng! Melu nah mena nanēr vu arig lo nabē dena distrik Galilea, lob rēḷ degelē sa ḡep sagu.”

Gāgek Raḷ Alam Sēn Denegin Bedub Avi

¹¹ Avēh luho nahēn deneyōḷ aggata galam-begō-yi sēn denegin bedub lo deyah medeya nyēḷ bōp Yerusalem pevis bedenēr ngaa pin sēn tōḷ vu sir ggēp bedub lo vu alam-deneḷo-seriveng hir ggev. ¹² Lob alam-deneḷo-seriveng hir ggev ving alam-teta bedevengwēḷḷ raḷ gāgek ti, lob devo monē ngahiseḷo vu alam-begō-yi saga, ¹³ gedevo ḷoo vu sir bē, “Ham na nanēr nabē sēnē, ‘Yi hur maluh deyam buk, gehe hēp yiing, log deggodeḷ ya.’ ¹⁴ Lob nabē kiap bōp genḷo gāgek sēnē, og he rēḷ semu gāgek vu yi, lob su rēḷ gevong gāgek vu ham rē.” ¹⁵ Nebē saga lob alam-begō-yi deḷo monē geya devong yoh vu gāgek sēn alam Yuda hir ggev denēr vu sir lo. Lob gāgek sēnē ya meyoh vu alam Yuda pin, lob nahēn denesepa loḷ hir gāgek sēnē bedenēr nebē sēnē rot begwēbeng.

Yesu Vo Huk Vu Yi Hur Maluh

(Mk 16:14-18; Lk 24:36-49; Jn 20:19-23; Sn 1:6-8)

¹⁶ Log hur maluh nemadluho-bevidek-ti lo detetuu aggata medeya Galilea, beya deverup ḷedu sēn Yesu nēr tato vu sir lo. ¹⁷ Lob delē Yesu, lob depetev medeneggēp loḷ vaha gedeko arē raḷ, rēḷ sir vahi kwaj luu luu. ¹⁸ Lob Yesu yam dus benēr gāgek vu sir bē, “Anutu vo niwēēk pin vu sa bē sa ḡegin yaḷek los dob. ¹⁹ Om ham na gwevong mehōnon pin denatu sa hur maluh los avēh. Lob ham jipek sir jaḷ Ama arē, geNalu arē, bAnon Vabuung arē. ²⁰ Log ham tahu sir doḷ gāgek pin sēn sa netatekin vu ham lo in desepa doḷ. Ham gwengō rē! Serēḷ medo geving ham noh vu buk pin rot bedob los yaḷek hir buk govek na.”

Yesu Kerisi Yi Bengö Nivesa Sën Markus Kevu

Mehö-neripek-alam Jon Nër Yi Gagek Rangah

(Mt 3:1-12; Lk 3:1-18; Jn 1:19-30)

¹ Anutu nalu Yesu Kerisi yi Bengö Nivesa degwa muginsën; ² Nebë sën mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya kevu loḥ Anutu-yi-ḳapiya wirek meneggëp nebë:

“Gwengo rè! Sëḳ gevong sa hur ti namuḡin
mena negetonḡin hong aggata.”

³ “Gemehöti aye neraḳ loḥ nyëḡ-yumeris bë,

‘Ham bolinin Mehöböḡp yi aggata
meham sesor megëḡp niröp.’”

⁴ Nebë sënë, loḥ Mehö-neripek-alam Jon yam vu nyëḡ-yumeris meyam nenër gagek rangah nebë, “Ham gwëvuu ham ngaa nipaya na, geham gwërin ham nom vu Anutu, lom mëm sejipek ham jaḳ bël, ḡAnutu rëḳ dahun ham ngaa nipaya na.” ⁵ Nër bë saga, lob alam vu distrik Yudea los alam Yerusalem pin deneya vu yi. Denenër hir ngaa nipaya pin rangah vu, log mëm neripek sir luḳ bël Yordan.

⁶ Jon röḡp yi röḡröp ading sën denevasu raḳ kamer niviiis lo, log nevëh ḳabi neggëḡp balo, genegga sepaak los nenum beggoh netu yi nos. ⁷ Lob yam nenër Anutu yi gagek rangah nebë, “Mehö los niwëëḳ ti kesuu sa rëḳ tamuin sa menam. Gesa su mehö nig vesa yoh vu in bë sa natu yi hur ti mekevelekin vaha suu rë. ⁸ Sën seripek ham lo, ḡsengo hetung bël meris mu raḳ ham, gaḳ mëm yi sën rëḳ nam getung Anon Vabuung jaḳ ham.”

Yesu Ripek Bël

(Mt 3:13-17; Lk 3:21-22)

⁹ Vu buk saga Yesu vu Nasaret ggëḡp distrik Galilea meya vu Jon, bejon ripek yi luḳ bël Yordan. ¹⁰ Ripek, log Yesu nahën neraḳ yom roneḳ, loḥ lë geyagek tateḳin ya ḡAnon Vabuung ni nebë sok nuung ti meto megwang ya Yesu ayo. ¹¹ Log gagek ti yam vu yagek bë, “Sa nalug hong! Sahëḡ neving hong besa halë hong nivesa.”

Satan Seggi Yesu

(Mt 4:1-11; Lk 4:1-13)

¹² ḡgovek saga lob Anon Vabuung ggee loḥ ayo bë na nyëḡ-yumeris ti. ¹³ Ya nyëḡ-yumeris ti sën sag hir nyëḡ lo beya nedo buk mehödahis luu, ḡeSatan ya medo nepelëpin yi vu sagu. Lom Satan vuu yi ya gemëm angër yam deneloḳ vu yi.

Yesu Neḳo Yi Huk Raḳ Vu Galilea

(Mt 4:12-17; Lk 4:14-15)

¹⁴ Deduu Mehö-neripek-alam Jon beya nedo ḳarabus, loḥ mëm Yesu ya distrik Galilea menër Anutu yi Bengö Nivesa rangah nebë, ¹⁵ “Anutu tung buk vorot lob töḳ yam, ḡm gwëbeng sënë Anutu-yi-nyëḡ vongin anon jaḳ, ḡm ham gwëvuu ham ngaa nipaya na, geham gwërin ham nom vu Anutu, beham gwëvong geving Anutu yi Bengö Nivesa sënë.”

Yesu Tahi Alam-gël-yi Lubeluu

(Mt 4:18-22; Lk 5:1-11)

¹⁶ Buk ti lob Yesu medo neseḡa loḥ ngaggee böḡp Galilea nenga, lob töḳ vu Simon lu ari Andreas geluho medo denetë leḳ luḳ ya ngaggee in bë degeḳo gël, in yik luho yö hir huk sagi. ¹⁷ Lob Yesu nër vu luho bë, “Melu nam sepa sa natu sa hur besa tahu meluu in gweḳo mehönön denam vu sa nabë sën melu neḳo gël gwëbeng agi lo.” ¹⁸ Lob pevis beluho devuu leḳ ya geya desepa yi melöḳho deya.

¹⁹ Log löḳho deya dus ti beya deverup, loḥ Yesu lë Sebedi nalu luho, Yakobus lu ari Jon, geluho raḳ denedo yaḡ ti medeneduu hir leḳ vepulsën yah. Lë luho lob pevis metahi luho. ²⁰ Lom luho devuu amaj Sebedi losho yi hur-huk-yi lo berak denedo yaḡ geluho ya desepa Yesu medeya.

Mehöti Los Memö Nipaya Ti

²¹ Sir sënë ya detöḳ ya Kapernaum, log yik Yudea hir Buk-sewahsën-yi* ti, lom Yesu luḳ ya dub-supinsën-yi menetateḳin gagek vu alam sën denedo lok lo. ²² Nenër gagek vu sir, lob kenuj ya rot in su nenër nebë mehö-horek-yi rë, gaḳ nenër gagek nebë mehö los niwëëḳ ti.

²³ Nebë saga, lom mehöti to nare loḥ duk dub ayo gememö nipaya ti nedo loḥ ayo. ²⁴ Lom ngeëḳ bë, “Yesu vu Nasaret! Bë gwëvong va vu he? Maḳ geyam in bë kwevoh he? Seraḳ nim nebë Anutu yi Mehö Vabuung hong!” ²⁵ Loḥ Yesu petupek raḳ bë, “Ayem nama! Gegweto gena in mehö saga!” ²⁶ Lob memö sesö yi loḥ mehö lo ayo gengeëḳ böḡpata, log vuu yi geto meya. ²⁷ Lob alam pin saga delëḳ anon, gedenedeloḳ tepëḳ vu sir bë, “Va ti sënë? Maḳ gagek

mewis ma va? Mehö sënë nenër vu memö nijpaya lo ving nebë yi mehö los niwëek ti, om nengaj yes geto deneya!" ²⁸ Lom pevis medenenër Yesu arë ya meyoh vu distrik Galilea pin.

Yesu Vong Pita Ggen Avëh Menivesa Rak
(Mt 8:14-15; Lk 4:38-39)

²⁹ Ggovek saga log tur vu dub-supinsën-yi ayo, lob lööho Jon lu Yakobus ya derak ya Simon Pita luho Andreas hir beggang. ³⁰ Lob pevis medenër Simon Pita ggen avëh vu bë nivanë rot meneggëp. ³¹ Lob mëm Yesu ya mejom loḵ nema beḵo yi rak, lom nikul ya pevis, lob mëm neyeh nos bevo vu sir.

Sehuksën Lob Yesu Vong Alam Ngahisekë Nij Vesa Rak
(Mt 8:16-17; Lk 4:40-41)

³² Ggovek log sehuksën behes luḵ ya, lob deneko alam nijraksën meya deverup vu Yesu, medeneko alam sën memö denegwang ya ayoj ving. ³³ Alam pin vu beggang-bu ti saga ya denekebu sir loḵ veluung avi. ³⁴ Loḵ mëm Yesu nevonḵ alam ngahisekë sën niraksën aggagga nevonḵ sir agi benijvesa nerak, genetii memö ngahisekë to deneya in mehõnon. Log nër in memö pin bë su denanër yi rangah, in denerak ni bë Anutu Nalu yi.

Yesu Neḵo Loḵ Nyëḵ Menër Yi Gagek Rangah
(Lk 4:42-44)

³⁵ Nyëḵ yõ nahën gesu heng rë, log Yesu kedi rak buḵ meya nedo nyëḵ-yumeris tahsën in bë najom jak na vu Anutu. ³⁶ Loḵ Simon losho alam sën denedo ving yi lo ya desero ³⁷ bedetõḵ rak lob denër vu bë, "Alam pin medo denesero hong!" ³⁸ Loḵ Yesu nër vu sir bë, "Hil ana beggang bu böp böp sën nedo dus agi in sa nanër Anutu yi gagek rangah vu sir geving. In seyam in bë sa gevonḵ nabë sënë." ³⁹ Lom mëm neḵo loḵ distrik Galilea beneluḵ ya dub-supinsën-yi pin menenër Anutu yi gagek rangah vu alam pin. Genetii memö to deneya in mehõnon ving.

Yesu Vong Mehõti Los Nisevuuk Benivesa Rak
(Mt 8:2-4; Lk 5:12-16)

⁴⁰ Buk ti lob mehõti los nisevuuk ya vu yi metung lus luḵ geketag vu yi bë, "Nabë ahëm geving, og geyoh vu bë gwevonḵ besa niḵ veseek jak." ⁴¹ Lob Yesu kwa pesivin yi mebë nema rak yi genër vu yi bë, "Sa ahëḵ ving! Om nim veseek jak!" ⁴² Lob yik sevuuk saga mehor ya pevis. ⁴³ Lob Yesu vo koo in niwëek gevonḵ yi ya pevis. Nër vu yi nebë, "Gweḡin hong besu gena genanër ngaa sënë vu mehõ la. ⁴⁴ Gaḵ mëm gena getato hong vu mehõ-neḵo-seriveng gegwetung seriveng in nim veseek rak. Noh vu sën Moses nër wirek bë hil gevonḵ lo, in alam pin dejak ni nabë nim veseek rak." ⁴⁵ Rëḵ ma gemehõ lo to meya meya medo neturin yi gagek sënë rangah vu mehõnon pin medengo, lob Yesu su yoh vu bë na tato yi rangah vu beggang-bu ti rë gema. Geyõ ya nedo tahsën loḵ mëm alam yoh vu nyëḵ pin medo deneya vu yi.

2

Yesu Vong Mehõ Sekë Selõngin Ti Benivesa Rak
(Mt 9:1-8; Lk 5:17-26)

¹ Buk la ggovek ya, loḵ Yesu yah meya nedo Kapernaum, loḵ alam denḵo bë yah nedo ben. ² Lob desup sir ya beyi beggang pup. Gedeggërin veluung avi ving, belen ti su ggëp netõḵ rë. GeYesu nenër Anutu yi gagek nivesa rangah vu sir. ³ Medo nenër vu sir log deḵo mehõ sekë selõngin ti medeverup. Sir lubeluu devaḵu medeyam vu Yesu. ⁴ Derak vu mehõnon pin saga besu deyoh vu bë degeto denam Yesu mala rë, lom derak ya beggang vavunë medekehe beggang demi valeḵ sën Yesu nare lo. Dekehe ggovek ya geggëp netõḵ, log mëm deseyesin reek los mehõ sekë selõnginsën lo to meluḵ ya beggang ayo. ⁵ Nebë sënë lob Yesu lë bë ayoj neya timu vu yi, lom nër vu mehõ sekë selõnginsën bë, "Nalug-e! Sa dahun hong ngaa nipaya ya!"

⁶ Log alam-horek-yi la loḵ denedo beggang ayo sën ving Yesu bekwaj nevo loḵ ayoj bë, ⁷ "Nenër gagek va ti sënë? Ko yi rak besevõḵ Anutu! Mehõti su yoh vu bë dahun ngaa nipaya na rë, gaḵ Anutu yõ timu yoh vu!" ⁸ Lok Yesu rak ni loḵ ayo bë kwaj nevo nebë sënë, lom nër vu sir bë, "Ham ayomin neya ngahi nebë sënë in va?" ⁹ Ham kwamin nevo gagek sën senër agi bë, "Sa dahun hong ngaa nipaya ya" lo bë anon ma, in re yoh vu bë gelë nabë dahun ya yõnon-a? Rëḵ mu mëm nabë sa nanër vu yi nabë, 'Kwedi jak megena', og mëm ham rëḵ jak ni nabë sa nanër gagek los anon. ¹⁰ Rëḵ sa bë ham jak ni nabë sa Mehõnon Nalu sën seyoh vu bë dahun ngaa nipaya na gëp dob, om..." log peggin menër vu mehõ sekë selõnginsën bë, ¹¹ "Sa nanër nõḵ vu hong nabë: Kwedi gwëḵo hong reek jak megenah böm!" ¹² Lob kedi

rağ pevis beko yi reek rağ meya, gesir pin vare denelë. Delë, bavij tøk rot gedeko Anutu arë rağ medenenër bë, "Hil su halë ngaa ti nebë sënë wirek rë!"

Yesu Tahi Levi

(Mt 9:9-13; Lk 5:27-32)

¹³ Ggovek log Yesu to meyah dobnë meyah meya ngaggee böp Galilea nenga, loğ mëm alam pin deneya vu yi benetatekin gagek vu sir. ¹⁴ Ggovek, log ya rağ meya meto metøk vu Alpeus nalu Levi* gelok nedo beggang-takës-yi, lob nër vu yi bë, "Genam medo gesepa sa!" Lob Levi kedi rağ mesepa yi meya.

¹⁵ Loğ Yesu losho alam ngahisekë sën denetamuin yi lo ya denegga nos loğ Levi ben. Alam-deneko-takës* losho alam nijpaya sën denekeyëh horek lo geyi hur maluh, sir pin ya denegga nos ving yi. ¹⁶ Loğ tum Parisai* hir alam-horek-yi lo delë bë losho alam nijpaya sën galam-deneko-takës* lo denegga nos lok ti, lob delok tepëk vu yi hur maluh bë, "Nebë va sën negga nos ving alam-deneko-takës* losho alam nijpaya agi-ë?" ¹⁷ Rëk Yesu ngo lob nër vu sir bë, "Alam nijvesa su deneya vu dokta rë, gağ alam nijraksën mu yö deneya vu. Om sesu yam in bë tahi alam yohvu rë; gağ mu seyam in bë tahi alam sën ngaa nipaya neggëp vu sir lo."

Delok Tepëk In Alam Sën Ayej Neggërin Nos Lo

(Mt 9:14-17; Lk 5:33-39)

¹⁸ Log buk ngwë, lob Mehö-neripek-alam Jon yi hur maluh losho alam Parisai* pin devongin bë degeko Anutu arë jağ, lom ayej ggërin nos besu degga rë, loğ tum mehö la ya delok tepëk vu Yesu bë, "Jon yi hur maluh losho Parisai* hir hur maluh ayej neggërin nos besu denegga rë, log tum hong hur maluh denegga nos gesu ayej neggërin rë in va?"

¹⁹ Lom Yesu peggirin gagek rağ mehö sën neko avëh lo, benër yah vu sir bë, "Ham kwamin bo rë, nabë mehöti medo geving yi alam geluho avëh ti denajom nemaj! Bë nabë sënë og yi alam sënë su deyoh vu bë rëk ayej gërin nos rë! Gağ mu mehöti sën bë geke avëh lo nedo ving sir, om rëk kwaj nivesa medega nos gesu deyoh vu bë rëk ayej gërin rë. ²⁰ Rëk mëm buk sën debo mehö sën geke avëh lo vër besu medo geving yi alam rë, og mëm yi alam rëk ayoy maggin bayej gërin nos dok buk saga."

²¹ Log Yesu nër vu sir ving bë, "Mehöti su neko tob mewis sën su deneripek rë lo len ti menepeka tob muğeng sën nekweek lo len rağ rë. Nabë gevong nabë sënë, og rëk dejipek, lob tob mewis sënë najul menom getob muğeng sënë rëk nakweek gökin melen böpata rot. ²² Gemehöti su netöö wain* mewis loğ ya memëk-navi muğeng rë. Gağ bë mehöti gevong nabë sënë, og rëk wain ngol navi mebeput, gewain keseh geto mena bebasap wain los memëk-navi dok ti. Gağ denetöö wain mewis loğ ya memëk-navi mewis mu!"

*Yi Hur Maluh Derur Nos Loğ Buk-sewahsën-yi**

(Mt 12:1-8; Lk 6:1-5)

²³ Lob Buk-sewahsën-yi* ti, lob Yesu yi hur maluh deyoh ya huk wit* ti, lob yi hur maluh derur anon mededah. ²⁴ Lom Parisai* lo delë medelok tepëk vu yi nebë, "Gwelë! Nebë va sën hong hur maluh dekeyëh horek Buk-sewahsën-yi-ë?"

²⁵ Rëk Yesu loğ tepëk yah vu sir bë, "Mağ ham su tevin gagek rağ ngaa sën Davit vong wirek lo rë? Nos main mediikahë, ²⁶ lob losho alam sën denesepa yi lo delok ya Anutu yi dub-vabuung. Alam-deneko-seriveng hir ggev Abiatar negin Anutu yi dub-vabuung loğ buk saga, lob deluk ya medegga brët vabuung sën denetung netu seriveng benedo ggëp Anutu mala lo. Nos sën alam meris su deyoh vu bë dega rë lo, gağ alam-deneko-seriveng mu yö denegga. Rëk mëm mehö meris sën Davit gga, gevo vu alam meris sën denesepa yi lo bedegga ving. (Rëk su devong paya rë, gağ dediikahëj om degga, lob yik sa hur maluh sënë nebë)."

²⁷ Loğ Yesu nër vu sir ggökin yah nebë, "Anutu su tung Buk-sewahsën-yi* in bë deginengin mehönon rë, gağ tung in bë dok vu sir. ²⁸ Om Mehönon Nalu tu Buk-sewahsën-yi* ala."

3

Mehö Sekë Belooin

(Mt 12:9-14; Lk 6:6-11)

¹ Buk ngwë rë, lob luğ yah dub-supinsën-yi ggök yahin, galam sën loğ denedo dub ayo lo ti sekë belooin. ² Log alam vahi sën denelë Yesu paya lo medo malaj nesepa yi, in bë degelë

* **2:14:** Levi sënë arë ngwë nebë Matai. Su Yakob nalu rë, gağ yik mehö ngwë.

nabê rëk gevong benema nivesa jak doḡ Buk-sewahsën-yi* ma rëk nama. Nabê gevong, og mêm denanêr gagek jak yi nabê keyêh horek.*

³ Lom Yesu nêr vu mehōti sên sekê belooin lo bê, “Kwedi jak meḡenam ḡebare dok he malamîn vuheng atov!” ⁴ Lob loḡ tepêk vu sir pin bê, “Maḡ hil horek nêr bê hil gevong ngaa nivesa dok Buk-sewahsën-yi*, ma hil gevong ngaa nipaya? Maḡ nêr bê hil adok vu mehōnon in demedo vesaj, ma hil nid dël jak sir in denadiik?” Dengo rëk ayej ma rot geti su vengwêng rê. ⁵ Lom Yesu vare mala neko loḡ menelê sir ḡahê sengên vu sir gayo maggin rot vu sir, in su kwaj nevangin mehōti sênê rê, gayoj niwêêk. Loḡ nêr vu mehō sekê belooin bê, “Getelo sekêm nam!” Lom mehō lo telo nema ya, lom nivesa raḡ pevis. ⁶ Rëk Parisai* lo deluḡ yom dobnê, lob loḡ Herot* yi alam desap sir medenesero agḡata in bê dengis Yesu menadiik.

Alam Yu Bōpata Desupin Sir Gḡêp Ngagḡee Bōp Nenga

⁷ Lob Yesu loḡho yi hur maluh detah sir meya denedo ngagḡee bōp nenga, lom alam ngahisekê rot vu distrik Galilea denetamuin sir. Galam vu distrik Yudea ving. ⁸ Galam vu nyêḡ bōp Yerusalem, galam vu distrik Idumea, galam vu bêl Yordan vahi-yi. Galam sên denedo dus vu nyêḡ bōp Ture los Sidon, besir ngahisekê deyam. Sir pin denengo ngaa pin sên nevang lo, lom deneya vu yi. ⁹ Lom nêr vu yi hur maluh bê na deḡeko yaḡ ti, in alam ngahisekê deneyam rot om rëk deḡeving in yi. ¹⁰ In vong sir ngahisekê benijvesa raḡ, om alam nijraksên denepeka rak yi rot in bê deḡebê nemaj jak yi. ¹¹ Log memō sên denegwang ya mehōnon medenevang lo, denelê yi lom denepetev medenegḡêp loḡ vaha gedeneḡeek bê, “Anutu nalu hong!” ¹² Lob nevo ḡoo vu sir niwêêk bê su denanêr yi rangah.

Yesu Gḡooin Sinarê Nemaḡluho-bevidek-luu Raḡ
(Mt 10:1-4; Lk 6:12-16)

¹³ Loḡ tum ya nyêḡ ti los ḡedu betahi alam sên kwa nevo sir lo bê dena vu yi. ¹⁴ Log ḡoooin maluh nemaḡluho-bevidek-luu raḡ in bê desepa yi ḡeyō rëk gevong sir mena denanêr yi gagek rangah. ¹⁵ Vo niwêêk vu sir ving in deḡetii memō sên denegwang ya mehōnon ayoj lo geto dena. ¹⁶ Gḡooin Simon, lob nêr ḡgev ngwê rak nebê Pita. ¹⁷ Lob ḡoooin Yakobus luho ari Jon sên Sebedi nalu luho raḡ, benêr ḡgev ngwê rak luho nebê Boanerges, (ḡewa nebê luho nij wêêk nebê vakuvek). ¹⁸ Lob ḡoooin Andreas luho Pilip ḡa, Bartolomai luho Matai, ḡeTomas ḡa, Alpeus nalu Yakobus, ḡeTadaius, ḡeSimon sên yi mehō-neruuk-alam-Rom ti, ¹⁹ ḡeYudas Iskariot ving, sên rëk nanêr Yesu rangah lo.

*Yesu Luho Belsebul**
(Mt 12:24-32; Lk 11:14-23; 12:10)

²⁰ Yesu yah meya ben lob mehōnon ngahisekê yom desupin sir ḡḡōkin yah, lom Yesu loḡho yi hur maluh su deyoḡ vu bê deḡa nos rê, in mehōnon ngahisekê medegḡêrin sir. ²¹ Loḡ Yesu yi alam denedo bej deḡengo bê alam deḡḡêrin sir rot, lob denêr bê, “Maḡ yu vong paya!” Lom deya in bê denajom yi nah.

²² Log alam-horek-yi la deyam vu Yerusalem medenenêr bê, “Memō alaj Belsebul* nevang yi!” Gedenenêr ving bê, “Netii memō to deneya raḡ memō alaj niwêêk!” ²³ Loḡ mêm Yesu supin sir yam dus ḡetateḡin vu sir bê, “Satan rëk ḡetii yō yi hur memō geto dena nabê va? ²⁴ Nabê alam doḡ timu debasuh sir bedengis sir, og alam sênê su rëk demedo los nij wêêk rê. ²⁵ Log nabê alam deḡwa timu debasuh sir medengis sir, og alam sênê su rëk demedo los nij wêêk rê. ²⁶ Om nabê Satan loḡho yi alam debasuh sir medengis sir, og su rëk demedo rê, ḡaḡ rëk malaj nama na.

²⁷ Log hil su ayoh vu bê ḡōk Mehō Nipaya los niwêêk saga ben vavunê ḡabo yi ngaa vêr rê. Mêm nabê hil naduu Mehō los niwêêk sênê ahon, og mêm hil rëk abo yi ngaa pin vêr menama na verōḡ yi.”

²⁸⁻³⁰ Alam sênê denenêr bê Yesu nevang ngaa nebê sênê in memō nipaya ti nevang yi, loḡ Yesu nêr yah vu sir bê, “Sa nanêr vu ham yōnon nabê Anutu yoh vu bê dahun mehōnon hir ngaa nipaya pin na, ngaa nipaya los gagek pelêsên sên denanêr jak Anutu lo. ḡaḡ nabê mehōti nanêr gagek pelêsên jak Anon Vabuung (nabê yik sêêḡ memō nipaya ti), og Anutu su rëk dahun yi gagek sênê na rê, ḡaḡ yō rëk ḡêp vu yi deḡwata.”

Yesu Ata Loḡho Ari Lo
(Mt 12:46-50; Lk 8:19-21)

* **3:2:** Alam Parisai* denelê sên Yesu nevang mehōnon benijvesa nerak lo nebê nevang huk ti, om nabê gevong dok Buk-sewahsën-yi og nekeyêh horek Buk-sewahsën-yi. Rëk Yesu nêr bê Anutu tung Buk-sewahsën-yi in doḡ vu mehōnon, om nabê dok vu mehōnon benijvesa jak dok Buk-sewahsën-yi og yik yoh vu, ḡaḡ su keyêh horek rê. Rëk alam Parisai* delê Yesu paya in ngaa sênê bedenevangin bê dengis yi.

³¹ Lob ata losho ari lo yam denare dobnë gedevong gagek ya vu yi bë duk na vu sir.
³² Gelosho mehõnon ngahisekë denedo, lom denër vu yi bë, "Atam garim lo avëhnm lo yam denare dobnë medenelok tepëk in hong!" ³³ Rëk loq tepëk yah vu sir nebë, "Atag lo arig re lo?" ³⁴ Log mala neko lok beggang ayo menelë alam pin sën detebuu yi lo genër vu sir bë, "Satag lo sarig lo sënë!" ³⁵ Alam sën denesepa loq Anutu kwa lo, og sir saga mëm detu sarig lo, savëhnög lo, satag lo."

4

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Raq Mehõ Sën Netetëhin Nos Gahis
 (Mt 13:1-9; Lk 8:4-8)

¹ Buk ngwë rë, loq Yesu yah meya ngaggee böp lo nenga, lom tatekin gagek vu mehõnon ggökin yah. Mehõnon ngahisekë rot desup sir medeneteqing raq sir, lom raq ya nedo yag ti rak ngaggee vavunë galam pin denedo ngaggee nenga.

² Lom mëm nenër gagek peggirinsën ngahisekë vu sir, genër bë, ³ "Ham gwengö rë! Mehõ netetëhin nos gahis ti to meya huk anon in bë tetëhin yi nos gahis. ⁴ Netetëhin nos gahis, lob vahi to nedo loq aggata sën neyoh huk vuheng lo, lob soq yam pevis medegga. ⁵ Log gahis vahi to merak nedo dob mahen teka sën rak neggëp gelöng vavunë lo, om kip pevis in dob mahen teka mu. ⁶ Lob hes verup netum bevev raq, lob meran ya pevis in gëga su luk ya dob rë. ⁷ Log gahis vahi to melok ya nedo vos niggin ggin ayo, lob vos niggin ggin sënë kip merig, lob ggök nos besu sis anon rë gema. ⁸ Log gahis vahi to meluk ya nedo dob jeji lob kip verup merig mesis anon. Vahi sis dahis ti benemadluho, gevahi sis dahis löö, gevahi sis dahis nemadvahi." ⁹ Log nër ving bë, "Mehöti bë nenga neggëp, og gengö gagek sënë."

Yesu Nenër Gagek Peggirinsën In Va?
 (Mt 13:10-17; Lk 8:9-10)

¹⁰ Ya nedo tahsën, lok yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu sën losho alam sën denesepa yi lo, yam delok tepëk vu yi bë, "Gagek peggirinsën sën genër-ë degwa nebë va?" ¹¹ Lok nër yah vu sir bë, "Anutu netatekin gagek vunsën raq yi nyëg degwa vu ham, gaq alam vahi sën denedo nenga lo, og Anutu nenër vu sir loq gagek peggirinsën mu,

¹² 'in bë su rëk degërin sir nah vu Anutu mekevoh hir ngaa nipaya na rë. Gaq degelë mu gesu dejak ni rë,

log degenö mu gesu denatök jak gagek degwa rë."

Yesu Tatekin Mehõ Sën Netetëhin Nos Gahis Lo Yi Gagek
 (Mt 13:18-23; Lk 8:11-15)

¹³ Lob loq tepëk yah vu sir nebë, "Ma ham su raq gagek peggirinsën sënë degwa ni rë? Om maq ham rëk jak gagek peggirinsën pin ni nabë va? ¹⁴ Mehöti sën netetëhin nos gahis lo nebë mehõ nenër Anutu yi gagek. ¹⁵ Log gahis vahi sën to nedo loq aggata lo nebë alam sën denö Anutu yi gagek ggovek, loq tum Satan yam pevis meko vër in ayoj lo. ¹⁶ Gëgahis vahi sën to merak nedo dob los gelöng lo nebë mehõnon vahi sën denö Anutu yi gagek log ahëj nivesa medeko raq pevis. ¹⁷ Rëk mu sir nebë nos gëga sën nerak vu gelöng lo om denedo teka, lok ngaa maggin tök vu sir, ma, alam denenër pelësën raq sir in denesepa loq Anutu yi gagek, lom tum delëin pevis. ¹⁸ Log gahis vahi sën loq nedo vos niggin ggin ayo lo nebë alam sën denö Anutu yi gagek ggovek lo. ¹⁹ Lok newaj nerak in ngaa-dob-yi rot gahëj neving monë bedenelev vahaj in kupek lu ngaa, lob mëm ngaa pin sënë neggök Anutu yi gagek banon nema. ²⁰ Log gahis sën to meluk ya dob jeji lo nebë alam sën denö yi gagek medevasu loq ayoj medenevong yoh vu banon nerak lo. Sënë nebë nos rig menesis anon nivesa; vahi nesis dahis ti benemadluho, gevahi nesis dahis löö, gevahi nesis dahis nemadvahi."

Yesu Nër Bë Hil Su Abun Ram Gevek Na Reek Gebinë
 (Lk 8:16-18)

²¹ Lob nër vu sir bë, "Bë hil gelu doq ram buk, og maq yoh vu bë hil abun duk na dëg ayo ti, ma, hil getung duk na reek gebinë? Ma! Hil getung jak medo reek vavunë in natum nivesa behil galë nyëg jak. ²² Lob ngaa pin sën neggëp vunsën lo, najeeng rëk tato yi rangah, gengaa pin sën debom meneggëp loq gobeng gwëbeng agi, og najeeng rëk alam pin dejak ni. ²³ Bë ham nengamin neggëp, og ham gwengö gagek sënë meham kwamin bo!"

²⁴ Lok nër vu sir ggökin bë, "Ham kwamin bo gagek sën ham nengo lo nivesa rë. Ngaa sën ham nevong vu mehõ ngwë lo, og rëk Anutu bo doq nah vu ham nabë, gebo la geving mesevök. ²⁵ Mehöti sën nerak gagek degwa ni lo, og rëk jak la degwa ni geving rot. Gemehöti sën su nerak gagek degwa ni rë lo, og rëk kwa birekin teka sën nerak ni lo benama na verök yi."

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Raq Nos Gahis Nebë Nekip Nebë Sënë

²⁶ Log nër bē, “Sēn Anutu yi Nyēg anon jak lo, og yik nebē mehōti tetēhin nos gahis luk ya dob. ²⁷ Lom neggēp buk genekedi rak monbuk benedo yoh vu buk ngahi, log nos gahis lo kip berig geyi dugin degwa sēn nos nerig rak lo. ²⁸ Gahis yō kip verup dob. Neru verup muğinsēn, lob tung ris rak genema ggol rak, lom mēm vuuk anon. ²⁹ Lok nelē bē anon loğ beris nebung, lob mēm neko paggēpek beketōv anon in anon loğ ggovek lo. Kē! Lob Anutu yi Nyēg anon nerak nebē sēnē.”

Yesu Nēr Gagek Peggirinsēn Rak Mastet Gahis*
(Mt 13:31-32; Lk 13:18-19)

³⁰ Log nēr ggōkin yah bē, “Hil nanēr nabē Anutu negin hil nebē va? Gehil nanēr gagek peggirinsēn jak yi nyēg nabē anon nerak nebē va? ³¹ Hil nanēr nabē: Sēn yi Nyēg anon jak lo, og yik nebē mastet* gahis sēn hil nehehin lo. Mastet* gahis sēnē og mahen teka rot genos gahis pin kesuu. ³² Loğ nabē hil gehin, og nakip bejig bōpata bekesuu jojeng pin, bemēm nema bōp gol doğ og sok sēn denevēēng medeneya agi rēk nam dejegwi newisej doğ nema gedejvin kuu. Kē! Lob Anutu yi Nyēg anon nerak nebē sēnē!”

Yesu Nenēr Gagek Peggirinsēn
(Mt 13:34-35)

³³ Yesu nenēr vu sir loğ gagek peggirinsēn ngahi yoh vu sēn bē dejak ni. ³⁴ Nenēr yi gagek vu mehōnon pin loğ gagek peggirinsēn nebē sēnē, rēk mēm losho yi hur maluh yō ya denedo tahsēn, log netatekin gagek sēn pin rangah vu sir.

Yesu Nevong Mesang Ahē Yes Rak
(Mt 8:23-27; Lk 8:22-25)

³⁵ Loğ buk timu saga, lob nyēg luk ya, lob nēr vu yi hur maluh nebē, “Hil ana ngaggee vahi sagu rē.” ³⁶ Yesu rak nedo yağ lo vorot, lom yi hur maluh derak ya ving medeya, gedevuu alam saga lo ya. Gelosho yağ vahi desepa sir medeya. ³⁷ Lob sang bōpata nevē gengaggee nesis bōp meneluk ya yağ ayo bevuuk loğ, bevongin bē napup. ³⁸ GeYesu bē kwa rak ngadoheng dus ti meneggēp yi meneggēp yiing ggēp yağ hus, loğ mēm yi hur maluh deggee vu yi medenēr vu bē, “Tatovaha! Su kwam nevo hil bē vongin hil malad nama rē?” ³⁹ Lom kedi rak pevis bepetupek rak sang los ngaggee bē, “Ggovek ya! Ahēm yes jak!” Lom sang ahē yes rak pevis gededun ma geneggēp. ⁴⁰ Lob mēm nēr vu sir bē, “Ham newamin rak in-a? Mağ su ham ayomin neyam timu vu sa rē?” ⁴¹ Lom kenuj ya rot gedenelek tepēk vu sir nebē, “Mağ mehō sēnē yi nebē va? Om sēn sang los ngaggee dengo aye-ē?”

5

Memō To Meya in Garasa Maluh Ti
(Mt 8:28-34; Lk 8:26-39)

¹ Nebē saga, lom ya detōğ ya ngaggee nenga vahi, sēn alam Garasa hir nyēg lo. ² Lob Yesu rak nedo yağ meya pesōng ya ronek, lob mehōti kedi ggēp waak sēn denebē mehōnon sekēj loğ lo meluk to vu yi, lob memō nipaya nedo loğ ayo. ³ Mehō sēnē ben loğ neggēp waak ving mehōnon sekēj gemehōti su yoh vu bē naduu yi ahon jak sēng ma ngaa ti rē gema. ⁴ Gağ deneduu nema los vaha rak sēng wirek, loğ nevuul sēng in nema genekelugin sēng benepepōō in vaha, gemehōti su yoh vu bē gevong bemala yes jak rē. ⁵ Nedo nyēg heljēng los kedu, loğ medo nengeek buk los rangah genesis yi rak gelōng.

⁶ Mehō sēn nahēn nedo adingnē menelē Yesu, loğ serōğ meyam petev neggēp loğ Yesu vaha, ⁷ gengeek bē, “Yesu, Anutu Vavunē nalu hong. Geyam in-a? Bē gwevong va vu sa? Sa ketag yōk vu hong niwēek neggēp Anutu mala nebē su gebasap sa!” ⁸ In Yesu nēr vu memō sēnē bē, “Memō nipaya-e! Gwevuu mehō sēnē na gegweto gena!” ⁹ Lob mēm Yesu loğ tepēk ya vu mehō sēnē bē, “Arēm re?” Rēk bē, “Sarēg nebē Mehōmehō in he ngahisekē.” ¹⁰ Loğ mēm pasang neketag vu Yesu nebē Yesu su getii sir na gedevuu nyēg sagi.

¹¹ Log bōok yu ti vare deneruuk rak kedu sēnē vewen, ¹² lom tum memō deketag vu yi bē, “Gwevong he mehe na gegwang na bōok sagu ayoj.” ¹³ Lob yoğekin bē yoh vu bē degegwang na, lom mēm memō nipaya sēn devuu mehō lo ya geto deya degwang ya bōok; lob bōok saga sir 2,000, lob mēm deserōğ meya deluk nyēg vaha degwa ti meya devēs ya ngaggee bengaggee rehōō sir pin bermalaj maya verōk yi.

¹⁴ Lob alam sēn denegin bōok lo deveya meya denēr ngaa sēnē rangah vu alam pin sēn denedo loğ nyēg bōp los mahen mahen lo ving. Lob alam saga deyah in bē degelē ngaa sēn to meya lo. ¹⁵ Lob deyah vu Yesu medelē mehō sēn memō to deya in yi lo. Delē mehō sēn Mehōmehō gwang ya yi wirek lo vēh tob benedo nivesa gekwa nevo ngaa nivesa, loğ tum deneggōnengin sir rot. ¹⁶ Lob alam sēn delē ngaa agi rak malaj lo, denetatekin ngaa pin sēn tōk vu mehō los memō nipaya gebōok lo pin vu sir ving. ¹⁷ Lom mēm alam pin deketag vu Yesu bē gevuu hir nyēg gena. ¹⁸ Lom Yesu nahēn nerak yah yağ, loğ mehō sēn memō to

deya in yi lo ya ketag vu yi bē na geving yi. ¹⁹ Rēk Yesu vong yi yah genēr vu yi bē, “Mu genah megena vu hong alam megena genanēr ngaa bōp sēn Mehōbōp vong vu hong los kwa pesivin hong lo rangah vu sir.” ²⁰ Lob yah meya medo nenēr gāgek sēnē rangah vu alam ggēp nyēg sēn denenēr arē nebē Beggang-bu-nemadluho lo nebē Yesu vong ngaa bōp sēn sēnē vu yi, lom tum alam pin avij netōk.

Gagek Raḡ Yairus Nalu Avēh Luho Avēh Sēn Bē Nema Raḡ Yesu Yi Tob
(Mt 9:18-26; Lk 8:40-56)

²¹ Yesu raḡ yaḡ meyah meya ngaggee vahi galam ngahisekē desupin sir meyam detetup yi loḡ ngaggee nenga. ²² Nahēn nedo ngaggee bōp nenga lob dub-supinsēn-yi ala ti, arē nebē Yairus, to metōk vu yi, lob petev meto neggēp loḡ vaha, ²³ log ketag niwēēk vu yi bē, “Sa nalug avēh dus raḡ in nadiik. Om genam gwēbē nemam jak yi in vesa doḡ bemedo.” ²⁴ Lom Yesu ya ving yi beluho deya, lob alam ngahisekē rot desepa luho medepeḡa raḡ yi medeya ving.

²⁵ Lob avēh ti niḡōk medo neyam yoh vu ta nemadluho-bevidek-luu. ²⁶ Yi sēnē neya vu dokta ngahisekē in bē degevang benivesa jak, rēk ma gesu deyoh vu rē, geneḡo vanē rot. Bago sir raḡ yi monē los yi ngaa pin bemaya verōḡ yi, rēk su nivesa neraḡ rē genīḡōk neyam ata. ²⁷ Avēh sēnē lo nengo Yesu bengō nebē nevong mehōnon benijvesa neraḡ, lob mēm sepa yi begwang ya alam ngahisekē sēnē lo vuheng atov, beyam to nare Yesu demi gebē nema raḡ yi tob, in kwa nevo loḡ ayo nebē, ²⁸ “Nabē sa gebē nemag jak yi tob mu, og rēk sa niḡ kelōk jak.” ²⁹ Kwa vo loḡ ayo nebē sēnē, gebē nema raḡ toḡ genengo loḡ ayo nebē niḡōk tewii ya benivesa raḡ pevis. ³⁰ Lob Yesu ngo bē niwēēk la to meya in yi, loḡ peḡgirin yi pevis loḡ alam sagi lo vuheng atov meloḡ tepēk vu sir nebē, “Re bē nema raḡ sa tob-a?” ³¹ Rēk yi hur maluh denēr yah vu yi bē, “Genelē bē alam ngahi sēn denepeḡa raḡ hong rot, loḡ gelok tepēk bē re bē nema raḡ hong in va?” ³² Rēk Yesu mala neḡo loḡ menelē sir in bē jak meḡōti sēn vong nebē agi ni. ³³ Loḡ avēh raḡ ngaa sēn tōk vu yi lo ni, om ggōneng menelēk, lom yam petev meneggēp loḡ Yesu vaha genēr yi gāgek pin sēnē rangah vu yi. ³⁴ Lob Yesu nēr yah vu yi bē, “Nalug-e! Ayom yam timu vu sa, lob vong benim vesa raḡ, om gena los ayom sepēp genim raksēn sēnē rēk nama na verōḡ yi.

³⁵ Yesu nahēn nevengwēng vu avēh sēnē, log mehō la deḡo gāgek ggēp dub ala Yairus yi beggang beyam denēr vu dub ala sēnē bē, “Nalum diik ya gwēbeng, om su gwēko Tatovaha mala seggi rē.” ³⁶ Loḡ Yesu su bē nenga vu hir gāgek rē, genēr vu dub-supinsēn-yi ala bē, “Su newam jak! Gaḡ ayom nam timu vu sa!” ³⁷ Lob nēr in alam pin saga bedenedo, geyik losho Pita geYakobus luho ari Jon, gavēh avō sēn diik lo ama, medeya. ³⁸ Ya deto dub ala sēnē yi beggang, lob mēm nelē bē alam ngahisekē denedo genengo bē denevong dedun bōpata gedenesu medenesis sir rot. ³⁹ Nebē sēnē rēk Yesu loḡ ya beggang ayo benēr vu sir bē, “Ham nevong dedun bōpata los ham nesu rot nebē sēnē in va? Hurmahan sēnē su diik rē, gaḡ neggēp ying mul!” ⁴⁰ Loḡ denōp raḡ yi, lom tii sir pin to deya doḡnē gemēm losho hurmahan sēnē ama lu ata, geyi hur maluh lōōho sēn deya ving yi lo, medelok ya beggang ayo sēn hur avēh diik meneggēp loḡ lo, ⁴¹ lob jom loḡ nema genēr vu loḡ ayeḡ bē, “*Talita kumi!*” (Degwa nebē, “Avēh mahen-e! Kwedi jak!”) ⁴² Lom mēm avēh mahen lo kedi raḡ pevis meneggee meneya, in yi ta nemadluho-bevidek-luu. Gemem sir pin ḡenuj ya rot in. ⁴³ Log Yesu vo ḡoo vu sir bē su dena denanēr ngaa sēnē rangah vu mehō la, genēr ving bē degevang nos vu avēh mahen sēnē.

6

Alam Nasaret Depelē Yesu
(Mt 13:53-58; Lk 4:16-30)

¹ Ggovek log Yesu yah meya yi nyēg, lom yi hur maluh deya ving yi. ² Lob Buk-sewahsēn-yi* lom luḡ ya dub-supinsēn-yi menetaḡo alam. Sir ngahi denedo, lom dengo aye bavij tōk medenēr vu sir nebē, “Mehō sēnē neḡo gāgek sēnē vu tena? Maḡ re vong gāgek los kwa sēnē vu yi? Re loḡ vu yi om sēn nevong ngaa bōp bōp nebē agi?” ³ Sēnēḡ yīḡ Maria nalu, mehō sēn nelev beggang lo? Gari lo sēn Yakobus luho Yosēs geYudas lu Simon agi lo? Gavēhnō lo sēn yīḡ nahēn denedo ving hil-ē lo?” Lom denelē yi paya. ⁴ Nebē sēnē lob Yesu nēr vu sir bē, “Alam vu nyēg pin denēḡo sēnē-neḡo-gāgek-rangahsēn arēḡ raḡ, gaḡ yō hir alam, ngahi degwa, gesir sēn losho beggang-bu timu lo, og ma!” ⁵ Lom Yesu su yoh vu bē gevong ngaa bōp vu saga rē. Gaḡ yīḡ nebē nema raḡ alam nijraksēn ti ti mu benijvesa neraḡ. ⁶ Lob avi tōḡ meranga nema in su denevong ving yi rē gema. Lom ya neḡo loḡ beggang-bu sēn denedo dus raḡ lo metateḡin Anutu yi gāgek vu sir.

Yesu Vong Yi Hur Maluh Nemadluho-bevidek-luu Sēn Deya Raḡ
(Mt 10:5-15; Lk 9:1-6)

⁷ Lob supin yi hur maluh nepadluho-bevidek-luu sèn lo genër vu sir bë dena jak. Nevong sir luu luu ya genër vu sir bë degetii memö nipaya lo geto dena. ⁸ Lob nër gagek vu sir ving bë denatohin atoheng mu gedena meris. Su degeko nos sepa, gevahek los monë gëp. ⁹ Gağ yik dejöp suu beröpröp ading timu gesu degeko ngwë sepa. ¹⁰ Log yik nër yah vu sir ggökin bë, “Bë mehöti geke ham luu luu sènë dok na yi beggang megegin ham, og ham naçöök dok beggang saga rot beham na jak. ¹¹ Rëk nabë beggang-bu ti su degegin ham los degengog ham gagek nivesa rë, og ham tetëhin kebus in vahamin, in dejak ni nabë devong paya, log ham gwevuu beggang ti saga na geham na jak. ¹² Lob mëm deya rağ meya denër Anutu yi gagek sènë rangah vu mehönon bë degevu hir ngaa nipaya na gedegerin sir nom vu Anutu. ¹³ Gedenetii memö ngahisekë to deneya, gedenerikin wël* kele-oliv* rağ mehönon ngahisekë sèn nij nerak lo ving, benijvesa nerak.

Mehö-neripek-alam Jon Diik Nebë Sënë
(Mt 14:1-12; Lk 3:19-20; 9:7-9)

¹⁴ Alam pin dengo Yesu bengö medenër ya meyoh vu alam pin, beMehö-los-bengö Herot* ngo ving bë nevang ngaa böp nebë sënë, lom alam vahi denenër bë yik sënëk Mehö-neripek-alam Jon sën diik lo rëk vesa lok yah, om sèn nevang huk los niwëek nebë agi. ¹⁵ Rëk mu alam vahi denenër bë, “Mu mağ Elia.” Galam vahi denenër bë, “Mu mehö-nenër-gagek-rangahsën ti nebë alam sèn denenër gagek rangah wirek lo.” ¹⁶ Rëk mu Herot* nengo bengö nebë sënë lob nër bë, “Mu yik Jon sèn sa ketöv kwa lo sèn kedi rağ yah.”

¹⁷ In wirek og Herot* yö vong mehö la ya dejom Mehö-neripek-alam Jon ahon medetung loğ ya karabus rağ degwa nebë sënë: Herot* ggodek ari Pilip venë Herodias, betum neko netu venë, ¹⁸ lom Jon nër vu Herot* bë, “Gehodek arim avëh, sënë su yoh vu rë, gekweyëh horekl!” ¹⁹ Lob Herodias ahë sengën vu Jon bebë ngis yi nadiik rëk ma, gaggata su neggëp rë, in Herot* neggönengin Jon. ²⁰ In nerak ni bë su nevang ngaa nipaya ti rë, gağ yi mehö yohvu beyi vabuung, lom negin yi nivesa. Nengo Jon yi gagek lom kwa neya ngahi gayo maggin, rëk ahë neving pangсэн bë genö yi gagek rot.

²¹ Nebë sënë geHerodias yö medo mekwa nevo bë buk ti rë. Lob mëm buk ti, lob Herot* kwa vo yi buk sèn ata ko yi wirek lo, lob nevang nos böpata ti vu yi ggev losho yi alam sèn denengin begö lo hir ggev, gevu alam böp böp vu distrik Galilea pin. ²² Medo denegga nos sënë geHerodias nalu avëh avö ti lo ya nelöo lok malaj, geHerot* losho yi vatëvek sèn ahëj nivesa rot vu yi, lom Mehö-los-bengö Herot* nër vu bë, “Genanër ngaa ti sën ahëm neving rot lo rangah vu sa, lob sëk bo nök vu hong.” ²³ Lom tato nema ya vavunë genëh yönon rot bë, “Ngaa ti sën genanër vu sa lo, og yik sëk bo noh vu nök vu hong. Gağ bë genanër sa ngaa pin sënë vewen, og sa su rëk gulin rë.”

²⁴ Lob avëh avö to meyah dobnë beya meloğ tepëk vu ata bë, “Senah mena nanër va?” Rëk bë, “Mehö-neripek-alam Jon yu!” ²⁵ Lom pevis meloğ yah humek ayo menewa newa meneya vu mehö-los-bengö menër vu yi bë, “Sa bë gwevong Mehö-neripek-alam Jon yu vu sa! Gwetung dok medo gabum ti megebo vu sa pevis.” ²⁶ Lob mehö-los-bengö ayo maggin rot, rëk ggöneng vu gagek sèn nër rangah vu avëh lo, lob su bë rëk keyëh gagek rë in nër yönon getato nema ya vavunë, beyi alam vatëvek pin dengo. ²⁷ Lom pevis mevong alam-begö-yi ti ya in Jon yu loğ karabus ayo. Lob ketöv Jon kwa, ²⁸ betung loğ gabum ti, beko yom vu avëh avö sënë lo, loğ mëm ko meyah vo vu ata.

²⁹ Ggovek saga lob Jon yi hur maluh dengo bengö bë desis yi mediik, lob ya deko meya debë loğ waak heljeng yi ti.

Yesu Vet Alam 5,000
(Mt 14:13-21; Lk 9:10-17; Jn 6:1-13)

³⁰ Lob sinarë sèn Yesu vong sir ya lo yom deverup vu yi, bedenër huk sèn denevong lo los gagek pin sèn denenër vu alam lo vu yi. ³¹ Galam ngahisekë deneyah gedenevom vu sir besu deyh vu bë dega nos rë, lom Yesu nër vu yi hur maluh lo bë, “Ham nam hil ngo ana medo nyëg-yumeris tahsën geham sewah teka rë!”

³² Lom mëm sir yö anon derak ya yağ medeya nyëg-yumeris tahsën ti. ³³ Rëk alam ngahi delë bë deneya rağ, lob derak nyëg sèn bë dena lo ni, lob alam vu nyëg böp pin saga deneserög medeneyoh ronek medenemugin meya deningin Yesu losho yi hur maluh vu ngaggee böp nenga vahi sagu. ³⁴ Yesu pesöng ya ronek loğ lë bë sir ngahisekë, lob kwa vongin sir rot, in sir nebë sipsip sèn alaj main sir, lom mëm tatekin gagek ngahisekë vu sir rot, ³⁵ behuk luk, lom yi hur maluh ya denër vu yi bë, “Sënëk nyëg-yumeris tahsën sënë genyëg ggovek ya, ³⁶ om gwevong sir medenah medena beggang-bu ti ti sèn neggëp dus agi medebago hir nos.” ³⁷ Loğ nër yah vu sir bë, “Mu ham ngo gwevong nos vu sir!” Loğ deloğ tepëk yah vu bë, “Gemonë K200 tena in he na bago brët noh vu sir medega?” ³⁸ Lom mëm loğ tepëk vu sir bë, “Ham brët va la neggëp-a? Ham nah gwelë rë!” Lob yah delë beyom denër vu bë, “Brët nepadvahi, gegël luu!”

³⁹ Nebë saga, lob mêm nêr vu alam pin bê, “Ham gweto medo yu ti ti jak pahup sên nimewisa aga, beham medo rê!” ⁴⁰ Lob to denedo yu yu rak neggêp alam mehôdahis nemadvahi vahi, gerak neggêp alam mehôdahis löö löö. ⁴¹ Ggovek ya, lob mêm nejom brêt nemadvahi saga gegêl luu lo rak, bemêm varah mala rak yagek gejom rak in los ahê nivesa ya vu Anutu, log mêm dego brêt bevo vu yi hur maluh bemêm ya devo ggelek yoh vu alam pin. Lob hek gël mevo yoh vu sir pin nebë saga ving. ⁴² Lom degga beyoh vu sir pin bahêj pup ya. ⁴³ Degga ggovek, log desupin brêt los gël sên nedo lo loq sap nemadluho-bevidek-luu bepup ya. ⁴⁴ Log alam sên degga nos lo, sir maluh 5,000.

Yesu Vare Neggök Ngaggee Vavunë
(Mt 14:22-33; Jn 6:15-21)

⁴⁵ Ggovek ya log Yesu vông yi hur maluh bê dejak na yag medenamugin medena ngaggee vahi medena Betsaida, geyik medo megevông alam pin sên deketêkin medena rê. ⁴⁶ Lob vông sir ya, log ya los kedu in bê najom jak. ⁴⁷ Nebë saga lob sehuk luk geyag to meya ngaggee vuheng atov geYesu yô ti nahên nedo kedu. ⁴⁸ Loq nelê bê denevimengin yag rot in sang neruuk sir los yag yom. Loq nyêg neggovek in bê geheng, lob Yesu vare neya rak ngaggee vavunë beya meto vu sir bevông in bê kesuu sir gena. ⁴⁹ Rêk delê bê vare neya rak ngaggee vavunë meneya, lob dekuung bê alam-diiksên kenuj ti, lom dengeek. ⁵⁰ In sir pin delê medeggönengin yi medelêk rot, rêk Yesu vengwêng ya vu sir pevis bê, “Ham su newamin jak! Yik sa sênê, om ham su göneng!” ⁵¹ Lom rak ya yag ving sir, log sang maya avuti, lom tum avij netôk mederanga nemaj ⁵² in su kwaj nevo brêt sên vet alam rak lo rê gema. In nahên gesu kwaj tôk rak degwa rê.

Yesu Nevong Alam Genesaret La Menij Vesa Rak*
(Mt 14:34-36)

⁵³ Lob derak yag medetök ya Genesaret*, lom mêm deseyu yag ahon ya ngaggee nenga menedo. ⁵⁴ Log desopêng mederak ya ronek, lom alam vu nyêg sagi delê Yesu mederak ni pevis. ⁵⁵ Lom mêm deneserôg medeneyoh vu nyêg saga pin medenevaku alam nijraksên loq hir kanyê medeneya nyêg sên denengo bê Yesu ya meto nedo lo. ⁵⁶ Vu beggang yu böp geyu mahen geyoh vu nyêg sên Yesu neyoh lo pin, og denebê alam nijraksên ya deneggêp telig, log deneketag vu yi bê yoh vu bê degebê nemaj jak yi rôröp ading nenga mu. Lom alam pin sênê sên denebê nemaj rak yi tob lo, og nijvesa nerak.

7

Alam Hib Wirek Hir Gagek Mugeng
(Mt 15:1-9)

¹ Parisai* galam-horek-yi la vu Yerusalem desupin sir medeya vu Yesu. ² Lob delê bê yi hur maluh vahi denegga nos los nemaj nipaya-sênê nebë su deneripek nemaj yoh vu alam Yuda hir horek mugin rê gema. ³ Denêr nebë sênê in Parisai* ving alam Yuda pin denesepa loq alam hib wirek hir gagek sên nebë: Su dejipek nemaj namugin rê, og su rêk dega nos. ⁴ Gengaa pin sên debago vu maket lo, og deneripek rê, loq mêm denegga. Gemedo denesepa alam hib wirek hir gagek mugeng ngahisekê nebë sênê ving, bedeneripek kap gegabum gedêg aên los ngaa pin. ⁵ Denevông nebë sênê, om sên Parisai* losho alam-horek-yi delok tepêk vu Yesu bê, “Hong hur maluh dekeyêh horek medenegga nos los nemaj nipaya gesu denesepa loq alam hib wirek hir gagek rê in va?” ⁶ Lob nêr yah vu sir bê, “Mehô-nenêr-gagek-rangahsên Yesaya nêr valek ham yônon bê ham ayomin luu. Kevu wirek meneggêp nebë sênê:

‘Alam sênê deneko sarêg rak rak avij meris mu,
gak ayoj nilêlin sa.

⁷ Yô denenêr mehônôn hir horek mu, log denenêr nebë “Anutu yi gagek sênê!”
Log deneko sarêg rak meris mu.’

⁸ Ham lêên Anutu yi horek ya, geham nejom mehônôn hir gagek mugeng ahon.”

⁹ Loq nêr vu sir ggökin bê, “O yônon! Mak ham mehônôn los kwamin, om sên ham neruu demimin vu Anutu yi horek geham ngo nesepa loq alam hib wirek hir gagek-ê?” ¹⁰ In Moses nêr wirek meneggêp bê, ‘Gegurek amam lu atam babuj!’ genêr ving bê, ‘Bê mehôti nanêr gagek nipaya jak ama ma ata, og ham tengwa yi menadiik.’ ¹¹ Loq ham nenêr bê, ‘Bê mehôti yi monê lu ngaa neggêp in bê doq vu ama ma ata jak, rêk mu nanêr vu luho nabê, “Sa bê doq vu meluu megevông sa ngaa sênê nôk vu meluu, rêk mu rêk nama in sehoin rak ggovek netu Korban (sênê nêr bê tu Anutu yi seriveng).”’ ¹² Nenêr nebë saga, lob ham nevo veyovin bê, ‘Yik ggovek, su doq vu ama lu ata!’ ¹³ Lob sênê og ham nekweyêh Anutu yi horek meham nenêr bê ngaa meris, geham nesepa loq alam hib wirek hen hir gagek menenêr bê ngaa anon. Beham netahu nalumin lo loq ving. Geham nevông ngaa ngahisekê nebë sênê.”

*Nгаа Sэн Nevong Mehōnon Menij Paya Nerak
(Mt 15:10-20)*

¹⁴ Ggovek, lok supin alam ggōk yahin menēr vu sir bē, “Ham pin gwengo sa gāgek bejak ni venuh! ¹⁵ Nгаа pin sэн hil naha lo su yoh vu bē duk na mehōti ayo megevang benipaya jak rē. Gak mu nгаа sэн nedo lok ayo merak neverup avi lo mu sэн nevong benipaya nerak. ¹⁶ [Bē mehōti nenga neggēp og gengo mekwa bo rē]”

¹⁷ Nēr gāgek sэнē ggovek, log vuu alam saga gerak ya beggang, lok mēm yi hur maluh ya delok tepēk vu yi in gāgek peggirinsэн sэнē. ¹⁸ Lob lok tepēk yah vu sir bē, “Ma ham nahēn geham su nerak ni rē? Maḡ ham su rak ni bē nгаа pin sэн hil naha menelok ya hil ayod lo, og su yoh vu bē gevong mehōti benipaya jak rē? ¹⁹ In nгаа nebē sэнē su nგwang ya mehōnon ayoj rē, gak neluk ya ahēj kevus mu, lok tum to neluk ya asoreng.” Yesu nēr vu hil lok gāgek sэнē nebē nos los reggu aggagga pin og nivesa. ²⁰ Log mēm nēr vu sir bē, “Nгаа sэн nedo lok mehōnon ayoj meneverup avij lo, sэн nevong bemehōnon nij paya nerak. ²¹ In nгаа sэн neggēp lok mehōnon ayoj merak neverup avij lo nebē sэнē: Kwaj nevo nгаа nipaya, denevong baggēb, deneggodek nгаа, denesis mehōnon medenediik, ²² deneggodek mehō ngwē venēj ma reggaj, malaj anonin mehō ngwē yi nгаа, denevong nгаа nipaya aggagga, denetetuhin mehō ngwē, kwaj nevo nгаа nipaya yoh vu buk pin netu hir ngaanon, ahēj sengēn, denenēr gāgek pelēsэн rak mehōnon, deneko sir rak, denevong jeggin jeggin. ²³ Nгаа nipaya pin sэнē lok neggēp mehōnon ayoj, besэн rak neverup avij menevong benij paya nerak.”

*Ponisia Avēh Ti Vong Ving Yesu
(Mt 15:21-28)*

²⁴ Lob Yesu kedi rak lok saga meya Ture los Sidon hir nyēg, beya nedo lok beggang ti. Vongin bē bun yi, rēk ma gesu yoh vu bē dah bengō vun rē. ²⁵ Lok avēh ti vu sagu ngo bē Yesu nedo, lom ya vu yi pevis. In memō nipaya ti gwang ya nalu avēh ayo menevong yi, lom ya pevis mepetev meneggēp lok Yesu vaha. ²⁶ Avēh sэнē og avēh yu ngwē, ata Grik avēh beko yi vu Ponisia vu distrik Suria benedo, lob ya ketag vu Yesu bē getii memō geto mena in nalu.

²⁷ Lob Yesu nēr rak gāgek peggirinsэн yah vu yi bē, “Hil abet hurmahen namugin rē, in su yoh vu bē hil gaḡo hurmahen hir nos vēr megetē na vu anōō rē!”

²⁸ Lok avēh sepa lok yi gāgek menēr yah vu yi nebē, “Ēē-ē, Mehōbōp yōnon! Gak mēm hurmahen hir nos sэн denegga gemetes to neluk ya reek len lo, og mēm anōō yam denepatu medenegga.”

²⁹ Lom mēm Yesu nēr yah vu yi bē, “Genēr gāgek los kwam saga, om genah megena bōm in memō nipaya vuu nalum geto meya gwēbeng!” ³⁰ Lom yah meya ben genalu rak neggēp kanyē gememō to meya verōk yi yoh vu sэн Yesu nēr lo.

Yesu Vong Bemehō Nenga Mir Gekwa Ngengōleng Ti Nivesa Rak

³¹ Lob Yesu vu Ture hir nyēg meyoh ya Sidon meneya ngaggee bōp Galilea nenga meya neko lok nyēg sэн denenēr arē nebē Beggang-bu-nemadluho lo hir dob. ³² Lob deko mehōti nenga mir gekwa ngengōleng bedeya vu yi medeketag bē gebē nema jak yi. ³³ Mehōnon ngahisekē denedo saga, lom li yi meya nenga tahsэн, lok mēm gelu nema deggis lok ya mehō lo nenga len, log pesuv nyē kos metung rak daggen. ³⁴ Yesu mala ya yaḡek gerov sahng in kwa pesivin mehō sэнē lo, log nēr vu bē, “*Epatal!*” (Degwa nebē “Nengam natōk!”). ³⁵ Lom nenga tōk mengo gāgek gedaggen neggee menevongwēng nivesa. ³⁶ Lob mēm Yesu vo koo vu sir pin saga bē su dena denanēr gāgek sэнē rangah vu mehō la. Yesu vo koo vu sir niwēēk, rēk ma gedekeyēh aye genij wēēk beya denēr rangah. ³⁷ Alam denḡo lob kenuj ya rot medenēr bē, “Mehō sэнē nevong nгаа pin nivesa. Om sэн nevong balam nengaj mirsэн denengo gāgek, genevong balam kwaj ngengōleng denevongwēng nivesa.”

8

*Yesu Vet Alam 4,000
(Mt 15:32-39)*

¹ Lok buk saga alam ngahisekē desupin sir ya vu yi ggōkin benos main sir, lom supin yi hur maluh menēr vu sir bē, ² “Sa kwag nevongin alam sэнē in hil nado buk lōō genos main sir. ³ Sir vahi deyam vu nyēg ading, om nabē sa gevong sir medenah bej los ahēj meyip, og rēk nōk denadiik aggatata.” ⁴ Lom yi hur maluh delok tepēk yah vu yi bē, “Hil nado nyēg-yumeris tahsэн sэнē, om hil rēk gaḡo nos vu tena in hil abet mehōnon sэнē jak-a?” ⁵ Lob Yesu lok tepēk yah vu sir bē, “Ham ḡo brēt va la?” Lok denēr yah vu yi bē, “Nemadvahi-bevidek-luu!”

⁶ Lom mēm nēr vu mehōnon pin beto denedo dob, log ko brēt nemadvahi-bevidek-luu sēnē raḡ gejom raḡ in los kwa vesa ya vu Anutu, log debu bevo vu yi hur maluh in bē debo gelek noh vu alam pin, lom mēm devo ggelek yoh vu sir. ⁷ Gegēl mahen luu neggēp ving, lob nejom raḡ yah vu Anutu los kwa vesa in, genēr vu yi hur maluh bē debo gelek noh vu alam pin geving. ⁸ Lob degga meyoḡ vu sir pin beggovek ya, log vahi nedo bedesupin loḡ jebeng nemadvahi-bevidek-luu mepup. ⁹ Log alam sēn degga nos lo, sir yoh vu 4,000. Log mēm Yesu vong sir ya, ¹⁰ log pevis belosho yi hur maluh deraḡ ya yaḡ ti medeya nyēḡ Dalmanuta.

Parisai Deseggi Yesu Yi Huk Niwēēk*
(Mt 16:1-4; Lk 12:54-56)

¹¹ Lob Parisai* la kwaj nevo bē depelē Yesu, lom ya deto vu bedeseggi yi bē, “Gwevongŋāa bōp yaḡek yi ti in he galē nabē Anutu vong hong yam!” ¹² Lob Yesu ayo maggin berov saheng genēr vu sir bē, “Ham sēn ham nedo dob-ē, ham vongin bē sa gevongŋāa bōp in bē tato nabē Anutu vong sa meseyam in va? Rēḡ mu sa nanēr vu ham yōnon nabē sesu rēḡ gevongŋāa bōp ti beham gwelē rē, gaḡ rēḡ nama!” ¹³ Lob vuu sir geraḡ yah nedo yaḡ ggōkin meyah meya ngaggee vahi.

Degegin Sir In Parisai Losho Herot* Hir Gagek*
(Mt 16:5-12)

¹⁴ Yi hur maluh kwaj virekin nos gesu deko la sepa rē, geḡyik brēt perurek timu raḡ nedo yaḡ. ¹⁵ Lob Yesu nēr vu sir loḡ gagek peggirinsēn bē, “Arē! Ham gwegin ham vu Parisai* hir yūist*, gevu Herot* yiḡi geving.” ¹⁶ Lom kwaj nevo yi gagek medenesap sir raḡ medenēr vu sir bē, “Hil su haḡo brēt la sepa rē, om sēn maḡ nenēr aga!” ¹⁷ Loḡ Yesu raḡ ni, lom nēr vu sir bē, “Nebē va sēn ham nesap ham raḡ bē ham su ko brēt la sepa rē-ē? Maḡ ham duḡin degwa? Ma maḡ ham ayomin yō nahēn niwēēk-a?” ¹⁸ Ham malamin neggēp rēḡ ham su nelē rē? Geham nengamin neggēp rēḡ ham su nengo rē? Ma ham su kwamin nevo ¹⁹ sēn sa debu brēt nemadvahi vu alam 5,000 geham supin vahi loḡ ya sap va la mepup lo rē?” Rēḡ denēr yah vu bē, “Nemadluho-bevidek-luu!” ²⁰ Rēḡ bē, “Log sēn sa dego brēt nemadvahi-bevidek-luu vu alam 4,000 lo, og ham supin vahi loḡ ya jebeng va la mepup-a?” Loḡ denēr bē, “Nemadvahi-bevidek-luu!” ²¹ Loḡ tum loḡ tepēḡ bē, “Rēḡ ham ngo nahēn geham su raḡ degwa ni rē?”

Yesu Vong Bemehō Los Mala Kenod Ti Vu Betsaida Nivesa Raḡ

²² Loḡ tum yah deverup Betsaida, lob alam la deli mehō mala kenod ti yam vu Yesu bedeketag vu yi bē gebē nema jaḡ yi. ²³ Lob Yesu jom loḡ nema geli yi meluho deya beggang telig nenga, loḡ mēm pesuv nyē ḡos loḡ ya mala ḡahis gebē nema raḡ yi, log loḡ tepēḡ vu nebē, “Gēlēŋāa la?” ²⁴ Lob vēr mala raḡ menēr bē, “Sa nehalē mehōnon, rēḡ mu sa halē ahēj kenu nebē kele, rēḡ mēm vare deneggee medeneya!” ²⁵ Lob mēm Yesu bē nema raḡ yah mala ḡahis ggōkin, lob mēm mehō lo mala tum niwēēk menelē nyēḡ, bemala nivesa raḡ genelēŋāa pin neggēp rangah. ²⁶ Lob nēr vu mehō sēnē bē, “Su gedok nah beggang-bu ti sēnē pehi ggōkin bedegelē hong!” Log vong yi yah ben.

Pita Nēr Yesu Arē Rangah
(Mt 16:13-20; Lk 9:18-21)

²⁷ Log Yesu losho yi hur maluh ya medo deneko loḡ beggang-bu ti ti sēn neggēp dus raḡ Sisarea vu distrik Pilipi lo. Nahēn deneyōk aggata log loḡ tepēḡ vu yi hur maluh bē, “Alam denenēr sa bē sa re?” ²⁸ Loḡ denēr yah vu yi bē, “Alam vahi denenēr bē Mehō-neripek-alam Jon hong, gevahi denenēr bē hong Elia, gevahi denenēr bē hong mehō-nenēr-ḡagek-rangahsēn wirek hen ti!” ²⁹ Loḡ yik loḡ tepēḡ yah vu sir bē, “Log hameḡ? Ham nenēr bē sa re?” Loḡ Pita nēr yah vu yi bē, “Hong Kerisi*. Mehō sēn Anutu ggooin raḡ in bē ḡeko he nah lo.” ³⁰ Lob vo ḡooin niwēēk vu sir bē, “Om ham su na nanēr sa nabē sēnē vu mehōti!”

Yesu Nēr Rangah Bē Rēḡ Nadiik Nabē Sēnē
(Mt 16:21-28; Lk 9:22-27)

³¹ Lob mēm nērŋāa sēn rēḡ natōḡ vu yi lo rangah vu sir bē alam bōp bōp galam-deneko-seriveng hir ggev rēḡ debo vanē vu Mehōnon Nalu rot, galam-horek-yi rēḡ degeruu demij vu yi, lob dengis yi menadiik gebuk natu löo loḡ kedi jaḡ nah ggōkin. ³² Nenēr vu sir nebē sēnē, lob Pita li yi meya nenga mevong gagek raḡ yi bē, “Su genanēr gagek nabē sēnē!” ³³ Loḡ Yesu peggin melē yi hur maluh pin, genēr Pita bē, “Hong Satan! Gwevuu sa ḡeḡena! In su kwam tōḡ raḡ Anutu kwa rē, gaḡ mu kwam nevoŋāa nebē sēn mehōnon yō kwaj nevo lo.”

³⁴ Lob supin alam vu bōpata saga deyam ving yi hur maluh benēr vu sir bē, “Mehōti bē natu sa hur, og kwa birekin yi gekerē yi kelepeko* metamuin sa. ³⁵ Mehōti bē kwa bo yi beḡegin nivesa, og rēḡ anon mala nama, gaḡ mehōti bē kwa birek in yi benadiik in sa los Bengō Nivesa, og rēḡ medo mala-tumsēn. ³⁶ Gaḡ nabē mehōti yō ḡeko yi jaḡ inŋāa dob yi

pin bemedo loḵ nadiiḵ, og yi ngaa sēnē rēḵ doḵ vu yi nabē va? ³⁷ Ma mehōnon rēḵ debago Anutu jaḵ va in gevong bedemedo malaj-tumsēn-a? Ma! ³⁸ Alam sēn denedo dob agi sir mehōnon nij paya los deneruu demij vu Anutu, om nabē sir ti ninamum in sa los sa gageḵ vu dob sēnē, og vu Buk-tamusēn sēn Mehōnon Nalu nom los Ama yō niwēēḵ geyi vuneḵ vuneḵ yaḡeḵ yi geyi angēr vabuung lo, og rēḵ ninamum in mehō saga doḵ nah."

9

¹ Lob Yesu nēr vu sir ving bē, "Sa nanēr vu ham yōnon nabē: Ham sēn nare agi vahi su rēḵ denadiiḵ rē, gaḵ rēḵ nahēn demedo medegelē gAnutu yi nyēḡ anon jaḵ los niwēēḵ."

Yesu Navi Agga Ngwē Raḵ
(Mt 17:1-13; Lk 9:28-36)

² Nahub gebuk nemadvahi-bevideḵ-ti ya ggoveḵ rē, loḵ Yesu ḵo Pita lōōho Yakobus lu Jon beli lōōho belosho deya ḵedu ading ti beyō ya denedo. Lob Yesu nare loḵ lōōho malaj, lom lōōho delē genavi agga ngwē raḵ, ³ geyi tob veroo meris genepelibin, mehōti su yoh vu bē jipeḵ tob ti meveroo jaḵ nabē sēnē rē. ⁴ Lob delē Elia luho Moses yam denare ving yi gelōōho denevengwēng. ⁵ Lom Pita nēr vu Yesu bē, "Sa alag-e! He nado mehalē ngaa sēnē om mēm nivesa rot, om he dev numeng lōō, ti vu hong, gengwē vu Moses ga, ngwē vu Elia." ⁶ Lōōho denegōneng in sir rot, om sēn Pita vengwēng pevis benēr nebē saga gesu kwa vu nivesa rē. ⁷ Loḵ pevis bebeggob ti yam ggēr in sir, log aye ti yam loḵ beggob lo ayo bē, "Sa nalug yīḵ sēnē sēn sahēḡ neving yi lo, om ham gwebē nengamin vu yi." ⁸ Nebē saga loḵ pevis belōōho malaj neḵo loḵ nyēḡ rēḵ su delē mehōti rē. Gaḵ Yesu perureḵ timu yō nare ving sir.

⁹ Lob nahēn denelūḵ medeneyam vu ḵedu genēr niwēēḵ vu lōōho bē su denanēr ngaa sēn delē lo rangah. Gaḵ yō ḡp rot bemēm Mehōnon Nalu kedi jaḵ nah vu bedub rē, loḵ mēm. ¹⁰ Lom devong yoh vu yi gageḵ sēnē, loḵ yō yom medo denesap sir raḵ medenēr bē, "Kedi jaḵ nah vu bedub sēn nabē va?" ¹¹ Lom deloḵ tepēḵ vu yi bē, "Rēḵ nebē va sēn alam-horeḵ-yi denēr bē Elia namugin menom dob-ē?" ¹² Lob Yesu nēr yah vu sir bē, "Yōnon, Elia namugin menom in gero ngaa pin nah. Loḵ maḵ gageḵ va ti sēnē sēn dekevu menegḡep loḵ Anutu-yī-ḵapiya bē mehōnon rēḵ debo vanē vu Mehōnon Nalu bedegeruu demij vu yi-ē?" ¹³ Om mēm sa nanēr vu ham nabē Elia yom ggoveḵ, rēḵ mehōnon devong ngaa nipaya vu yi yoh vu yō kwaj, nebē sēn dekevu wireḵ menegḡep loḵ Anutu-yī-ḵapiya lo."

Yesu Vong Memō To Meya In Hurmahen Ti
(Mt 17:14-21; Lk 9:37-43)

¹⁴ Lob yah deto vu yi hur maluh vahi lo, lob delē gemehōnon ngahiseḵē ya detetup sir, gelosho alam-horeḵ-yi denemehoo sir. ¹⁵ Ya meto detōḵ vu sir, lob alam pin delē Yesu bedelēḵ in yi, lom pevis medeserōḡ medeya vu yi in bē denajom nema. ¹⁶ Lob loḵ tepēḵ vu sir bē, "Ham hōḵ ham in gageḵ re?" ¹⁷ Loḵ sir ti aye raḵ menēr yah vu bē, "Tatovaha! Sa haḵo nalug ti sēn yam vu hong in memō kwa ngengōleng ti gwang ya ayo, lom su nevangwēng rē. ¹⁸ Loḵ buk sēn memō negwang ya yi, og nepengah yi raḵ dob, log nyē ḵatak netung genevu nengitek geni nekōpeḵ, om sēn sa haḵo meyam. Sa ḵetaḡ vu hong hur maluh sēnē bē degetii memō geto mena in, rēḵ ma gesu deyoh vu rē."

¹⁹ Lob Yesu nēr yah vu sir bē, "O ham mehōnon sēn nedo dob-ē! Ham su nevang ving sa rē! Om maḵ sēḵ medo geving ham buk va la geving-a? Gesēḵ medo ḵerē ham maggin noh vu kwev va la geving-a? Om maam ham gweḵo hurmahen nam vu sa rē!" ²⁰ Lob deḵo maluh mahen sēnē ya vu yi, lob memō nelē Yesu, lob pevis mevong behurmahen vēs meto nesap nyēḡ meggēp neyon yi genyē ḵatak netung.

²¹ Loḵ Yesu loḵ tepēḵ vu ama bē, "Ngaa sēnē tōḵ vu yi nangērek-a?" Rēḵ bē, "Yō nahēn nikōḵ lob vong, genevong menesepa loḵ rot. ²² Nevesi yi raḵ nengwah los netē yi luḵ ya bēl beron ngahiseḵē bebē nadiiḵ. Rēḵ mēm nabē geyoh vu, og mēm kwam paya in aluu megedoḵ vu." ²³ Loḵ Yesu nēr yah vu yi bē, "Mu nabē ngo geyoh vu, og mēm! In alam sēn ayog neya timu vu Anutu lo, og deyoh vu bē degevong ngaa pin." ²⁴ Lob ama pevis besu bē, "Yīḵ sayog neyōḵ vu hong mahen teka mu, rēḵ mu nabē mēm gedoḵ vu sa, og sēḵ ayog nōḵ timu vu hong pangsēn." ²⁵ Yesu lē bē alam ngahiseḵē desupin sir ya vu yi rot, lom pevis menēr memō nipaya sēn lo bē, "Hong memō kwam ngengōleng los malam ḵenod! Sa nanēr vu hong nabē: Gwevuu hurmahen sēnē gegweto gena, gesu gedoḵ nah ḡokin!" ²⁶ Lob memō nḡeēḵ gesesō yi rot loḵ hurmahen, log mēm to meya gehurmahen nikōpeḵ menegḡep nebē heljēng, lom alam ngahiseḵē denēr bē, "Diīḵ ya verōḵ yi!" ²⁷ Rēḵ Yesu jom loḵ nema beḵo yi rak gemēm kedi rak.

²⁸ Log Yesu raḵ yah beggang belosho yi hur maluh yō denedo, lob deloḵ tepēḵ vu yi bē, "Nebē va sēn he su ayoh vu bē ḡetii memō sēnē geto mena rē-ē?" ²⁹ Loḵ nēr yah vu sir bē, "Su aggata ngwē negḡep in bē hil ḡetii memō nabē sēnē geto dena rē, gaḵ hil najom jaḵ mu og mēm!"

*Yesu Nër Ggökin Bë Rëk Nadiik Nabë Sënë
(Mt 17:22-23; Lk 9:43-45)*

³⁰ Ggovek gedekedi vu nyëg saga bedeya rak meya deneko loğ distrik Galilea, lom vun yi in bë alam su dejak nyëg sën nedo lok lo ni. ³¹ In netatekin gagek vu yi hur maluh benenër vu sir bë, “Rëk degetung Mehönon Nalu doğ na mehönon nemaj, log dengis yi menadiik. Dengis yi menadiik govek gebuk löö jak, loğ mëm kedi jak nah gökin.” ³² Lob sir duğin gagek sënë rëk deneggöneng gesu denelok tepëk in vu yi rë.

*Delok Tepëk Bë Re Rëk Natu Ggev-a?
(Mt 18:1-5; Lk 9:46-48)*

³³ Lob yah deverup Kapernaum medelok ya beggang ayo ggovek, loğ mëm lok tepëk vu yi hur maluh lo bë, “Sën hil nahën netetu aggata menayam lo, log ham nevwengwëng rak va?” ³⁴ Lok ayej ma rot in gagek sën denesap sir rak lo. In denenër bë sir ti tena mak yi böp kesuu sir vahi. ³⁵ Loğ to nedo gesupin sir nemadluho-bevidek-luu lo yam benër vu sir bë, “Bë ham ti gevongin nabë natu ham mehö böp ti begegin ham, og mehö saga dahun yi benah natu mehö meris bedok vu alam pin loğ mëm.” ³⁶ Lob ko hurmahen ti bevarah yi loğ sir vuheng atov gelah nema loğ yi genër vu sir bë, ³⁷ “Nabë mehöti kwa bo sa begevong nivesa vu hurmahen nabë ti sënë, og sënëk vong vu sa; log bë mehöti gevong nivesa vu sa, og su vong vu sa mu rë, gağ vong vu Mehö sën vong sa meseyam lo ving.”

*Mehöti Sën Su Nelë Hil Paya Rë Lo, Og Nelok Vu Hil
(Lk 9:49-50)*

³⁸ Lob Jon nër vu Yesu bë, “Tatovaha! He halë mehöti genenër arëm los niwëek benetii memö to deneya, loğ he nërin yi, in hil los su nesepa hil rë!” ³⁹ Loğ Yesu nër yah vu yi bë, “Ham su nanërin yi rë! Gağ bë mehöti gevong ngaa böp jak sarëg, og mak su rëk nanër gagek nipaya jak sa rë. ⁴⁰ In mehöti sën su nelë hil paya rë lo, og nelok vu hil. ⁴¹ Sa nanër vu ham yönon nabë: Bë mehöti bo bël kul beham nanum, in Kerisi-yi-alam ham, og sënë su rëk gevong vu ham nyëmasën rë.”

*Nгаа Pelëpinsën Neli Mehönon Ya Paya
(Mt 18:6-9; Lk 17:1-2)*

⁴² Log Yesu nër ving bë, “Nabë mehöti tahu sa alam sën ayoj neyam vu sa mahen teka mu lo ti begevong ngaa nipaya, og rëk geğo nyëvewen böpata rot vu tamusën. Gağ nabë desey gelong böpata doğ kwa namugin bedegeté duk na lao vuheng bemala nama na, og mëm nivesa in su kepë mehönon la. ⁴³ Log nabë nemam gevong bengaa nipaya kepë hong, og maam kwetöv na, geyik gemedo jak nemam vahi ti in gena gemedo malam-tumsën gëp Anutu yi Nyëg. Gağ nabë gemedo los nemam vahi vahi, og rëk degetë hong doğ na Nyëg Nipaya sën nengwah medo mega hong gesu rëk nakul rë lo.

⁴⁴ [Nyëg Nipaya sënë, og melë medo mega sir noh vu buk pin gesu rëk denadiik rë, genengwah su rëk nakul rë.]

⁴⁵ Log nabë vaham geli hong na begwevong ngaa nipaya, og maam kwetöv na, geyik gemedo los vaham vahi ti in gena gemedo malam-tumsën gëp Anutu yi Nyëg. Gağ nabë gemedo los vaham vahi vahi, og rëk degetë hong doğ na Nyëg Nipaya sën nengwah medo mega hong lo.

⁴⁶ [Nyëg Nipaya sënë, og melë medo mega sir noh vu buk pin gesu rëk denadiik rë, genengwah su rëk nakul rë.]

⁴⁷ Log nabë malam gevong bengaa nipaya kepë hong, og maam geselupek vër megwetë na, geyik gemedo los malam vahi ti in gena gemedo malam-tumsën gëp Anutu yi Nyëg. Gağ nabë gemedo los malam vahi vahi, og rëk degetë hong doğ na Nyëg Nipaya sën nengwah medo mega hong lo. ⁴⁸ Vu nyëg sënë, og ‘melë medo mega sir noh vu buk pin gesu rëk denadiik rë, genengwah su rëk nakul rë.’

⁴⁹ Rëk debo vanë vu mehönon pin nabë sën alam Yuda denekevu mamireng rak sipsip gedenevesi netu seriveng vu Anutu lo. ⁵⁰ Mamireng og ngaa nivesa, rëk mu nabë mamireng nimök jak, og hil rëk gevong benengën jak nah nabë va? Ngaa niröp gëp doğ ham ayomin nabë mamireng, log ham medo los gagek-mala-yes.”

10

*Yesu Nër Gagek Rak Sën Avëh Los Maluh Denevapul Sir
(Mt 19:1-12; Lk 16:18)*

¹ Yesu kedi vu saga beyah vasek bël Yordan geya distrik Yudea, lob alam ngahisekë desupin sir medeya vu yi ggökin, loğ netatekin gagek vu sir ggökin nebë sën yö medo nevweng yoh vu buk lo.

² Lob Parisai* la deverup in bê deseggi yi, lom delok tepêk yu vu yi bê, “Hil horek nêr bê yoh vu bê mehōti nidêlin venê ma ma?” ³ Loĵ Yesu loĵ tepêk yah vu sir bê, “Moses vu horek vu ham nebê va?” ⁴ Lom denêr bê, “Moses nêr bê yoh vu bê mehōti kevu ĵapiya-vepulsên-yi ti nabê ‘Su sa venêĝ hong rêl’, log mêm juuk venê na.” ⁵ Loĵ Yesu nêr vu sir bê, “Ham ayomin niwêêk, om sên Moses vu horek ti sên vu ham.” ⁶ Gaĵ Anutu tung maluh gavêh vu nyêdahis sên netung dob los ngaa pin lo. ⁷ Om maluh rêĵ gevuu ama lu ata, log geĵo venê, lob luho denatu anon timu. ⁸ Yōnon, luho denatu anon timu. Luho su rêĵ nabê luho luu gökin rê, gaĵ denatu anon timu. ⁹ Om ngaa sên Anutu duu ahon ggovek lo, og mehōnon su debepul.”

¹⁰ Loĵ mêm derak yah hir beggang vavunê, lob yi hur maluh delok tepêk yah vu yi in gagek sênê ggökin. ¹¹ Lom mêm nêr vu sir bê, “Bê maluh ti nidêlin venê gegeko avêh ngwê natu venê, og mehō sênê nevang baggêb bevong paya vu venê sogek.” ¹² Log bê avêh ti nidêlin regga megevu na, log na meĵak vu maluh ngwê natu regga, og avêh sênê nevang baggêb.”

Yesu Jom Raĵ In Hurmahen

(Mt 19:13-15; Lk 18:15-17)

¹³ Lob mehō la deko hurmahen mahen medeyam vu yi in bê gebê nema ĵak sir, loĵ yi hur maluh deruuk sir. ¹⁴ Loĵ Yesu lê bê denevang nebê sênê, lom ahê sengên genêr vu sir bê, “Ham gwevang hurmahen denam vu sa, ham su gwêrin sir! In alam sên ayoĵ neyam timu vu sa nebê hurmahen, og rêĵ demedo dok Anutu-yi-nyêĝ.” ¹⁵ Sa nanêr vu ham yōnon nabê: Bê mehōti sên su ayo na timu vu Anutu-yi-nyêĝ nabê hurmahen rê lo, og su yoh vu bê dok na rê.” ¹⁶ Lom mêm neĵo hurmahen raĵ menetabuu sir, log bê nema raĵ sir geĵom raĵ vu Anutu in sir bê semu sir.

Mehō Los Bengö-ggoreksên Ti

(Mt 19:16-30; Lk 18:18-30)

¹⁷ Yesu kedi in bê na ĵak, loĵ mehōti seröĝ meyam ggêrin yi geyun lus vu yi, log loĵ tepêk in bê, “Tatovaha! Hong mehō nim vesa anon! Sa gevang nabê va in sa medo malag-tumsên degwata los degwata?” ¹⁸ Loĵ Yesu loĵ tepêk yah vu yi bê, “Gênêr sa bê sa nig vesa in va? Yiĵ Anutu yō timu nivesa! ¹⁹ Gerak Anutu yi horek sênê ni nebê: Su gengis mehōnon medenadiik! Su gwevang baggêb! Su geĵodeĵ ngaa! Su genanêr gagek kuungsên ĵak mehō ngwê! Su gwekuung in mehōnon geĵebo hir ngaa vêr! Gegurek amam lu atam babuj!”

²⁰ Lob mehō sênê nêr yah vu Yesu bê, “Tatovaha! Sênêĵ sengo nahên hurmahen log sa nesepa loĵ horek pin sênê, rot beverup gwêbeng sagi.” ²¹ Lob Yesu lê yi bahê ving yi, lob nêr vu yi bê, “Gengaa ti nahên! Gena gwevang hong kupeĵ pin na bemehōnon debaĵo, lob gwevang monê sên geĵo ĵak lo na vu alam sên denerak vu in ngaa lo. Gwevang nabê sênê, log mêm genam gesepa sa, gemêm hong kupeĵ nivesa rêĵ ĵep vu yaĵek.” ²² Mehō sênê ngo gagek sênê, lom mala seluh geyah meya los ayo maggin in yi kupeĵ ngahiseĵê rot.

²³ Lom Yesu mala ĵo loĵ sir, log nêr vu yi hur maluh bê, “Alam sên hir kupeĵ ngahiseĵê lo bê dedok na Anutu-yi-nyêĝ, og rêĵ debimengin.” ²⁴ Lob yi hur maluh delêk nedaranga nemaj in yi gagek sênê, loĵ Yesu nêr yah ggökin vu sir bê, “Nalug lo! Alam bê dedok na Anutu-yi-nyêĝ, og rêĵ huk böp vu sir. ²⁵ Nabê kamer ti gurek na rurek len, og yiĵ huk böpata rot, rêĵ mu nabê mehō-los-bengö-ggoreksên ti gevangin nabê dok na Anutu-yi-nyêĝ, og sagaĵ huk böpata rot kesuu.” ²⁶ Lob yi hur maluh kenuj ya in, geĵo delok tepêk vu sir bê, “Om maĵ re yoh vu bê rêĵ na medo mala-tumsên-a?” ²⁷ Lob Yesu ĵêt sir genêr bê, “Mehōnon su deyoh vu bê degevang beyö demedo malaj-tumsên rê, gaĵ Anutu yō yoh vu bê gevang. In Anutu yoh vu bê gevang ngaa pin.”

²⁸ Loĵ Pita nêr yah vu yi bê, “Gwelê! He hevuu he ngaa pin ya gehê yam medo nesepa hong!” ²⁹ Lob Yesu nêr bê, “Sa nanêr vu ham yōnon nabê mehōti sên gevu ben gari losho avêhnö lo, gata losho ama genalu lo geyi dob, in sa los sa Bengö Nivesa sênê lo, ³⁰ og vu buk sênê rêĵ geĵo mehōdahis ĵak ĵep alam nemadvahi dok nah yi beggang gari lo avêhnö lo, ata lo nalu lo, geyi dob. Log rêĵ geĵo vanê geving, gevu Buk-tamusên rêĵ medo mala-tumsên degwata los degwata. ³¹ Rêĵ mu alam ngahiseĵê vu muginsên, rêĵ nom denatu alam tamusên, galam ngahiseĵê vu tamusên rêĵ nah denatu muginsên.”

Yesu Nêr Netu Beron Löö Bê Rêĵ Nadiik Nabê Sênê

(Mt 20:17-19; Lk 18:31-34)

³² Lob detuu aggata beya deverup in bê dena Yerusalem. Yesu mugin meya, lob yi hur maluh newaj nerak, galam sên denesepa yi lo deneggöneng in sir. Loĵ Yesu supin sir nemadluho-bevidek-luu lo ggök yahin benêr ngaa sên rêĵ natöĵ vu yi lo rangah vu sir. ³³ Bê, “Ham ngo! Gwêbeng hil narak menaya Yerusalem, lom mêm rêĵ deĵetung Mehōnon Nalu dok na alam-deneĵo-seriveng hir ggev lo los alam-horek-yi lo nemaj, lom rêĵ degevang gagek vu yi bedenanêr nabê nadiik, log degevang dok na alam-yu-ngwê nemaj ³⁴ in depelê

yi gedepesuv nyěj kos jak yi gedeebek yi jak aggis, log mēm dengis yi menadiik. Gebuk natu lōō loḵ kedi jak nah gōkin.”

Yakobus Luho Jon Hir Tepēḵ
(Mt 20:20-28)

³⁵ Lob Sebedi nalu Yakobus luho Jon verup deya vu Yesu medeloḵ tepēḵ vu bē, “Tatovaha! Alu bē ḵetaḡ ḡaḡek ti vu hong in gwevong vu aluu.” ³⁶ Loḵ Yesu loḵ tepēḵ yah vu luho bē, “Melu kwamin nevo bē sa gevong nabē va vu meluu-a?”

³⁷ Loḵ luho denēr yah bē, “Genanēr vu aluu in tamusēn sēn rēḵ ḡemedo los nim wēēk bōpata gevunek vunek yagek yi lo, og mēm alu natu hong ḡadu bemedo kwebem vahi vahi. Aluu ngwē medo nemam vesa, gengwē medo nemam kēj.” ³⁸ Rēḵ Yesu nēr yah vu luho bē, “Meluu duḡin ḡaḡek sēn melu nekwetaḡ in vu sa-ē degwa! Ma melu yoh vu bē melu rēḵ nanum doḵ kap* sēn sēḵ nanum doḵ lo? Ma melu yōh vu bē rēḵ jipek bēl* nabē sēn sēḵ jipek doḵ lo?”

³⁹ Loḵ luho deyoḡekin bē, “Alu ayoh vu!”

Lob mēm Yesu nēr vu luho bē, “Melu nēr yōnon! Kap* sēn sēḵ nanum doḵ lo, og melu rēḵ nanum doḵ, ḡemelu rēḵ jipek bēl nabē sēn sēḵ jipek lo. ⁴⁰ Rēḵ mu mehō sēn rēḵ medo ḡēp sa nemag vesa, ḡemelhō sēn rēḵ medo sa nemag kēj lo, og su negḡēp vu sa rē. ḡaḵ alam sēn Amag yō ḡgooin sir raḵ lo, sēn rēḵ demedo doḵ.”

⁴¹ Lob sir nemadluho denḡo luho hir ḡaḡek sēnē, lob ahēj sengēn vu Yakobus luho ari Jon. ⁴² Rēḵ Yesu supin sir genēr vu sir bē, “Ham raḵ alam dahis nij bē hir alam sēn denēḡin sir lo, og denēḵo sir raḵ vu hir alam, ḡehir alam bōp denedēḡinengin hir alam raḵ horek nḡahi. ⁴³ Rēḵ mu ham, og ham su gwevong nabē sēnē. ḡaḵ bē ham ti gevongin nabē natu ham mehō bōp ti, og gevong nḡaa nabē sēn tu ham hur in doḵ vu ham, ⁴⁴ log bē ham ti gevongin nabē natu ham mehō mḡuginsēn ti, og gevong nḡaa nabē sēn yi mehō meris lo, beḡevong huk nyēmasēn vu ham pin. ⁴⁵ In Mehōnon Nalu yīḵ nebē sēnē. Su yam in bē mehōnon pin deḡevong huk mededoḵ vu yi rē, ḡaḵ yam in bē gevong huk vu mehōnon pin los nadiik doḵ nah alam nḡahiseḵē bej in ḡeḵo sir nah vu Anutu.

Mehō Mala Kenod Bartimaius Mala Nivesa Raḵ
(Mt 20:29-34; Lk 18:35-43)

⁴⁶ Yesu losho yi hur maluh ya detōḵ ya Yeriko gedekesuu medeneya. Geyi hur maluh losho alam nḡahiseḵē deneya ving yi. Loḵ ya verup detōḵ vu Timaius nalu Bartimaius mala kenod menedo loḵ aggata nenga, bemedo neketag monē lu nḡaa vu alam bē dedoḵ vu yi. ⁴⁷ Lob nḡo Yesu Nasaret bengō nebē verup, lob tahi ya niwēēk bē, “Yesu! Davit*-yi-mewis hong! Kwam gevongin sa!” ⁴⁸ Loḵ alam pin saga depetupek raḵ yi medenēr bē aye nama. Rēḵ ma ḡepasang netahi niwēēk rot bē, “Davit*-yi-mewis! Kwam gevongin sa!” ⁴⁹ Lob Yesu nare benēr vu sir bē, “Nabē nam!” Lob detahi yam bedenēr vu bē, “Ayom sepēp jak! Tahi hong, om kwedi jak ḡeḡena vu!” ⁵⁰ Lob selevekin yi rōpḡōp sēn bom yi loḵ lo ya, ḡekedi pesōḡ meya vu Yesu. ⁵¹ Loḵ Yesu loḵ tepēḵ vu yi bē, “Gevongin bē sa gevong va vu hong-a?” Loḵ mehō sēn mala kenod lo nēr yah vu bē, “Mehōbōp! Sa bē gwevong sa malag natum in sa ḡalē nyēḡ ḡōkin!” ⁵² Lom mēm Yesu nēr vu yi bē, “Om ḡena! Ayom yam timu vu sa, om vong bemaalam nivesa raḵ!” Lob pevis menelē nyēḡ, loḵ mēm tetuu aggata metamuin Yesu.

11

Yesu Loḵ Ya Yerusalem Lob Alam Deḵo Yi Raḵ
(Mt 21:1-11; Lk 19:28-40; Jn 12:12-19)

¹ Lob ya deverup dus vu Yerusalem meya deto Betpage los Betania ḡḡēp Kedu Kele-oliv, lob vong yi hur maluh luu deya, ² genēr vu luho bē, “Melu na begḡang-bu ti sēn melu malam neya agu. Lob melu na berup aggatavi loḵ melu rēḵ ḡwelē nabē deseyu doḡi nalu ti menare loḵ sagu. Doḡi nalu ti sēn su mehōti raḵ wirek rē ḡeyō nahēn nare, lob melu kwevelekin begweli nom. ³ Genabē mehōti bare ḡelē meluu, bedoḵ tepēḵ vu meluu nabē, ‘Melu nevong va saga?’ og melu nanēr nah vu nabē, ‘Mehōbōp bē jak mena!’ lob mēm rēḵ gevong nam pevis.” Nēr vu luho nebē saga, log vong luho ya. ⁴ Luho deya lob detōḵ vu doḡi nalu yoh vu sēn nēr lo. Deseyu meloḵ nare aggatavi benare rangah loḵ aggata bōp, lom luho dekevelekin. ⁵ Galam vare denelē luho, lob deloḵ tepēḵ vu luho bē, “Melu gwevong va vu doḡi nalu saga sēn melu nekwevelekin-ē?” ⁶ Rēḵ luho denēr Yesu aye vu sir, lom mēm delēēin doḡi ya vu luho. ⁷ Lob luho deli doḡi nalu yah verup vu Yesu, log delah hir rōpḡōp raḵ demi, log mēm Yesu raḵ ya nedo. ⁸ Lob alam nḡahiseḵē dekah hir tob medevah loḵ aggata, ḡesir vahi deneserōḡ medeneya aggata vahi vahi medenesap ḵapah medenevah

* 10:38: Yesu nēr maggin sēn vongin natōḵ vu yi, rēḵ peggin ḡaḡek raḵ ripeksēn bēl.

aggatata ving, geYesu nerak dogi meneggök. ⁹ Lob alam sën denemuḡin gesën denetamuḡin yi lo denepisek in medenetahi bē,

“Hosana!

Anutu gevong semusemu vu mehō sën neyam los Mehōbōp niwēēk.

¹⁰ Anutu semu hil kenud Davit yi buk sënē, sën vongin nom berup vu hil gökin.

Om hil gako Anutu arē jak na vavunē!”

¹¹ Lob Yesu ya metök ya Yerusalem belok ya Anutu yi dub-vabuung-bōp beko loḡ belē ngaa pin, loḡ hes mala ggovek ya lom losho yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu lo to deyah dobnē medeyah medeya Betania.

*Yesu Terot Kele Pik**

(Mt 21:18-19)

¹² Heng to lob sir vu Betania medeyam lom diikahē, ¹³ lob nelē kele pik* ti nare adingnē geris ngahisekē rot, lob ya dus in bē sero anon. Ya deverup vu lom lē rēḡ ris meris ganon ma, in yi buk nahēn gesu nesis anon rē. ¹⁴ Lob nēr vu kele bē, “Su rēḡ gengis anom bemehōnon dega gök nahin rē!” Geyi hur maluh vare denengo nebē sënē.

Yesu Tii Alam Sën Denebago Ngaa Loḡ Dub-vabuung-bōp Lo

(Mt 21:12-17; Lk 19:45-48; Jn 2:13-22)

¹⁵ Yah deverup Yerusalem, lob loḡ yah Anutu yi dub-vabuung-bōp ggökin, lob tii alam sën denevong huk baḡosēn loḡ lo. Log keyovekin alam sën denepekwe* monē lo hir tevov, los alam sën denetung nuung in bē alam debago bedebesi natu hir seriveng lo hir sēa.

¹⁶ Log nēr in mehōnon pin bē su degeko hir ngaa medenah medenom nabē aggata doḡ dub vabuung. ¹⁷ Log nēr vu sir bē, “Gagek neggēp loḡ Anutu-yi-kapiya nebē:

‘Sa beggang og rēḡ denanēr nabē beggang-jom-raksēn-yi

in mehōnon vu dob pin denajom jak dok.’

Rēḡ ham vong beyah tu alam hodek bej waak vunsēn rak.”

¹⁸ Lob alam-deneḡo-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi sën denḡo bē Yesu nēr gagek nebē sënē lob desero aggata in bē dengis yi menadiik. In deneggōng in yi, in alam pin avij netök in yi gagek bemedo denengo. ¹⁹ Nebē saga lob hes luḡ ya lob devuu Yerusalem ya gedeyah.

Yesu Nēr Gagek Rak Kele Pik Meransēn*

(Mt 21:20-22)

²⁰ Lob monbuk loḡ yom deverup, loḡ delē kele pik* sënē bē meran ya. Ris meran geḡega gilin gebebov ya. ²¹ Lob Pita kwa vo Yesu yi gagek menēr vu bē, “Tatovaha! Gwelē! Kele pik* sën geterot lo meran bebebov ya!” ²² Loḡ Yesu nēr yah vu sir bē, “Ham gwevong geving Anutu!” ²³ Sa nanēr vu ham yōnon nabē: Bē mehōti nanēr vu kedu sënē nabē, ‘Kwedi gwetē hong duk na loo vuheng!’ gesu medo ayo luu luu rē, gaḡ gevong geving nabē yi gagek sënē rēḡ anon jak, og rēḡ anon jak. ²⁴ Om sa nanēr vu ham nabē: Ngaa sën genejom rak megenekwetag in vu Anutu lo, og gwevong geving yi nabē rēḡ gweḡo anon, og rēḡ bo vu hong yōnon.

²⁵ Log nabē ham bare najom jak na vu Anutu, rēḡ ham ahēmin sengēn neggēp vu mehō la, beham kwamin nevo nebē devong ngaa nipaya vu ham, og ham dahun hir ngaa nipaya sën lo na benama na verōḡ yi, geham su kwamin bo gök nahin. Ham gwevong nabē saga, og mēm ham Amamin sën nedo yaḡek lo rēḡ dahun ham hōmin ngaa nipaya na geving. ²⁶ [Gaḡ nabē ham su dahun hir ngaa nipaya na rē, og ham Amamin sën nedo yaḡek lo su rēḡ dahun ham ngaa nipaya na rē, gaḡ yō rēḡ ḡēp vu ham.]”

Delok Tepēk Bē Re Vo Arē Bōp Los Niwēēk Vu Yesu

(Mt 21:23-27; Lk 20:1-8)

²⁷ Lob ya detök yah Yerusalem lob neḡo loḡ Anutu yi dub-vabuung-bōp lo ggökin, lob alam-deneḡo-seriveng hir ggev, galam-horek-yi los alam teta detök vu yi. ²⁸ Lob delok tepēk vu yi bē, “Re vo niwēēk vu hong benēr bē gwevong huk nabē sënē? Re ggoin hong rak-a?”

²⁹ Loḡ Yesu nēr yah vu sir bē, “Kē, om sa bē doḡ tepēk in gagek ti nōk vu ham rē, loḡ nabē ham nanēr nom, og mēm sēḡ nanēr mehō sën ggoin sa rak in bē sa gevong huk agi nōk vu ham. ³⁰ Ham nanēr gagek sënē vu sa rē nabē: Jon neripek alam, og yam vu yaḡek, ma, sepa loḡ mehōnon vu dob kwaj?” ³¹ Lom yō yah denesap sir rak medenenēr vu sir nebē, “Bē hil nanēr nabē yam vu yaḡek, og rēḡ doḡ tepēk nom nabē, ‘Rēḡ nebē va sën ham su vong ving yi rē-ē?’ ³² Log nabē hil nanēr nabē sepa loḡ mehōnon vu dob kwaj...?” Rēḡ su yoh vu bē denanēr gagek sënē rē, in deneggōng in alam sën vare denengo lo bē rēḡ dengis sir. In alam pin kwaj nevo Jon bē yi mehō-nenēr-gagek-rangahsēn ti yōnon.

³³ Lom denēr yah vu Yesu bē, “He duḡin degwa-ol!” Loḡ Yesu nēr yah vu sir bē, “Nebē saga, om sa su rēḡ nanēr mehō sën ggoin sa rak lo vu ham rē!”

12

*Yesu Peggirin Gagek Raġ Alam Nij Paya Denegin Huk Wain
(Mt 21:33-46; Lk 20:9-19)*

¹ Lob Yesu nêr gagek peggirinsên ti vu sir bê, “Mehöti varoh huk wain ti, gejegelin gelöng netu heek, log semu nyëg ti in napip wain anon doġ. Log lev beggang ading ti sên debare jaġ medemalajin wain lo. Loġ tum vo huk sênê loġ ya mehö la nemaj in bê degegin, loġ mêm anon vahi natu yiyi gevahi natu hej. Ggovek log tah yi ya meya nyëg ading ti meya nedo. ² Gebuk sên wain anon nemoneġ lo dus raġ, lob huk ala sênê nevonġ yi hur ti ya vu mehönon sên denegin huk lo, in bê geko yi wain anon vahi. ³ Rêġ dejom yi ahon medeveek yi gedevong yi yah meya nema meris. ⁴ Loġ huk wain ala lo vong yi hur ngwê yah ggökin, loġ desis vu raġ begö, bedevong paya vu yi rot. ⁵ Lom yiġ vong hur ngwê ya, loġ desis yi mediik ya; genevonġ yi hur ngahisekê deya ggök ggökin nebê saga, lob deneveek vahi, gedeneis vahi medenediik. ⁶ Nebê saga lob yi hur pin maya geyiġ nalu perurek timu sên ahê neving yi rot lo nahên nedo ving yi. Lom kwa vo nebê, ‘Sa nalug sênê, om rêġ degurek babul!’ lom vong yi ya raġ neggëp hus. ⁷ Rêġ alam sên denegin yi huk lo, yö denêr vu sir nebê, ‘Mehö sênê rêġ doġ nah ama ben begeko yi ngaa pin, om ham-o! Hil angis yi menadiik gehuk sênê natu hil ngaa!’ ⁸ Lom dejom yi ahon medesis mediik, log detê yah dobnê.

⁹ Nebê saga, om huk wain ala sênê maġ rêġ gevong nabê va vu sir-a? Rêġ na bekevoh alam sên denegin yi huk lo bemaġ nama na veröġ yi, log mêm gevong huk sênê vu alam mewis la medegegin. ¹⁰ Ma maġ ham su tevin gagek sên neggëp loġ Anutu-yi-ġapiya lo rê? Nebê:

‘Alam sên denelev beggang lo nij lëlin gelöng ti sênê.

Rêġ mu sênê netu gelöng niwëëk beggang nyëketu yi.

¹¹ Mehöböp vong sênê

lom he halê bê nivesa rot!’ ”

¹² Lob alam Yuda hir ggev derak ni bê nenêr gagek peggirinsên raġ sir, lom devong in bê denaduu yi na karabus, rêġ deggöneng in alam ngahisekê sên denedo lo, lom devuu yi gedeyah medeya.

Yesu Vong Gagek Raġ Alam Rom Hir Mehö-los-bengö Sisar Yi Monë-takës-yi
(Mt 22:15-22; Lk 20:20-26)*

¹³ Lob devong Parisai* la losho Herot* yi alam la to deya vu Yesu in bê deseggi yi, in bê nabê nanêr gagek ti paya, og denajom yi ahon nabê sên mehönon denesis sok loġ lek lo. ¹⁴ Ya deto vu yi lom deloġ tepëġ vu bê, “Tatovaha! He raġ nim bê hong mehö niröp, gesu genehöneng in mehönon megenêr gagek yah nenga rê! Gesu genehöneng in alam malaj rê, gaġ geneenêr gagek neggëp ti vu alam meris gevu alam los arêġ ving, log genatateġin Anutu yi gagek vu alam los anon mu. Om genanêr vu he rê nabê hil getê takës na vu alam Rom hir mehö-los-bengö Sisar* ma nama? Hil rêġ getung ma hil su rêġ getung rê?” ¹⁵ Rêġ Yesu raġ nij bê kwaj luu, lom nêr vu sir bê, “Ham neseggi sa in va? Ham gweġo monê gahis ti nam sa galê rê!”

¹⁶ Lom deko ti ya vu, loġ loġ tepëġ vu sir bê, “Re ġenu los arê sên raġ neggëp agi?” Rêġ bê, “Sisar*!” ¹⁷ Lom Yesu nêr vu sir bê, “Om ham gwevong Sisar* yi ngaa nah vu Sisar*, log Anutu yi ngaa og ham bo nah vu Anutu!” Lob tum delêġ rot gavij netök in nêr gagek sênê los kwa.

*Hil Medo Malad-Tumsên Nabê Va?
(Mt 22:23-33; Lk 20:27-40)*

¹⁸ Alam Sadukai* denenêr bê alam-diiksên og su rêġ dekedi jaġ nah rê. Lob sir la deya vu Yesu medeloġ tepëġ vu yi bê, ¹⁹ “Tatovaha! Moses kevu horek sênê vu hil meneggëp bê, ‘Bê mehöti ari ti nadiik geyi alov nedo, rêġ mu luho su deġo naluj rê, og mêm ari geko yi alov natu venê meluho degeġo naluj vu ari sên diik lo’. ²⁰ Lob hur magëm ti losho ari lo, sir nemadvahi-bevidek-luu denedo, lob ariġ aguü ġo avêh, ²¹ loġ diik geluho su deġo naluj rê. Lom tum ari amon ġo yi alov, rêġ luho su deġo naluj rê, log amon diik ving. Log gwee nebê saga, ġo alov rêġ diik geluho naluj ma. Beyiġ sir pin devong nebê sênê metök ya ariġ meggi, gesir pin naluj ma. ²² Log avêh sênê diik raġ neggëp hus. ²³ Om genanêr nabê najeeng sên mehönon diiksên dekedi jaġ nah lo, og avêh sênê rêġ natu ariġ ti tena venê? In sir pin deġo avêh timu saga netu venêj.”

²⁴ Loġ Yesu nêr yah vu sir bê, “Ham duġin Anutu yi gagek sên neggëp loġ yi ġapiya lo, geham duġin Anutu niwëëk ving. ²⁵ Vu Buk-tamusên sên mehönon diiksên dekedi jaġ nah lo, og maluh su rêġ degeġo avêh rê, gavêh su rêġ deġaġ maluh rê. Gaġ rêġ demedo nabê angêr lo vu yaġek. ²⁶ Gagek sên mehönon diiksên dekedi jaġ nah lo, maġ ham su tevin ġapiya sên Moses kevu lo rê? Sên nengwah medo netum loġ ġele yu dabun ti log Anutu nêr vu Moses

bë, 'Sa Abraham yi Anutu sa, gIsaak yi Anutu sa, geYakop yi Anutu sa!' ²⁷ Nabë alam-diiksën denadiik bemalaj nama na verök yi, og su yoh vu bë nanër nabë lööho hir Anutu yi rë. Gak lööho denedo malaj-tumsën, in Anutu og alam malaj vesa los malaj-tumsën hir Anutu yi. Rëk ham nekwetul lok."

*Horek Böp Sën Kesuu
(Mt 22:34-40)*

²⁸ Lob alam-horek-yi ti verup mengo bë denesap sir nebë sënë, lob nengo bë Yesu nër gägek los kwa vu sir lom lok tepëk vu yi bë, "Horek ti tena sën kesuu horek vahi pin-a?"

²⁹ Lok Yesu nër yah bë, "Horek sën kesuu lo nebë: Hong Israel! Gwengo rë! Anutu sën hil Mehöböp lo, yik Mehöböp perurek timu, ³⁰ om ahëm geving Mehöböp hong Anutu los ayom dahis. Kenum natu yi ngaa, gekwam los dahis na vu yi timu, gahëm geving yi los nim wëék pin. ³¹ Lob horek böp ngwë sën netu luu nebë: Ahëm geving alam sën denedo dus vu hong nabë sën ngo ahëm neving hong lo. Behorek ngwë su kesuu horek luu sënë rë!"

³² Lok mehö-horek-yi sënë nër yah vu yi bë, "Genër niröp, tatovaha! Genër yönon nebë Anutu yö timu, gAnutu ngwë su nedo rë. ³³ Log bë hil ahëd geving yi los ayod dahis gehil kwad los dahis na vu yi timu, gehil ahëd geving yi los nid wëék, log hil ahëd geving alam sën denedo dus vu hil lo nabë sën hil ngo ahëd neving hil, og mëm ngaa sënë kesuu seriveng sën hil nehetung medenevesi vu Anutu lo los seriveng vahi pin."

³⁴ Lom Yesu ngo bë mehö sënë nër gägek los kwa lom nër vu bë, "Su genedo ading in Anutu-yi-nyëg rë!" Lob tum alam pin deggöneng in sir gesu delok tepëk yah vu Yesu in gägek ngwë rë."

*Yesu Lok Tepëk In Davit Nalu
(Mt 22:41-46; Lk 20:41-44)*

³⁵ Lok tum Yesu medo nenër gägek vu mehönon lok Anutu yi dub-vabuung-böp, lok lok tepëk bë, "Nebë va sën alam-horek-yi denenër Mehö sën Anutu ggooin rak in bë geko hil nah lo bë degwa vu Davit*-ë? ³⁶ Anon Vabuung vo kwa vu Davit menër bë:

'Mehöböp nër vu sa Mehöböp nebë,
"Gemedo sa nemağ vesa gevu tamusën
og sëk getung alam sën denelë hong paya lo
dedok na vaham gebinë!"'

³⁷ Yi degwa vu Davit*, lok nebë tena sën Davit nër yi bë yi Mehöböp-ë?" Lob alam ngahisekë rot denengo yi gägek bekwaj vesa.

*Yesu Nër Alam Horek Yi
(Mt 23:1-36; Lk 11:37-54; 20:45-47)*

³⁸ Lob lev horek vu sir bë, "Ham gwegin ham in alam-horek-yi. In ahëj neving bë dejöp tob ading nivesa vesa, log ahëj neving bë alam debengwëng vu sir bedegeko arëj jak dok alam tabaak, ³⁹ gahëj neving bë demedo lël mala dok dub-supinsën-yi los jak na dega nos namugin gëp nyëg-nos-böp-yi. ⁴⁰ Alam sënë su kwaj nevongin avëh alov rë, gak deneggodek hur ngaa, log denejom rak hus ading meris mu rak alam malaj. Om nyëvewen rëk natök vu sir mekesuu rot."

*Avëh Alov Ti Tung Seriveng
(Lk 21:1-4)*

⁴¹ Log Yesu to nedo dus vu keröng sën denetung monë seriveng lok vu Anutu lo, benelë alam sën denetung lo. Lob lë mehönon los bengöj-ggoreksën ngahisekë gedenetung monë böpata lok ya keröng, ⁴² log avëh alov ti hen monë ma, lob yik ko monë mahen kök luu mu beto metung luk ya ving. Monë kök luu sënë yoh vu bë nah natu toea ti. ⁴³ Lob Yesu supin yi hur maluh lo ya menër vu sir bë, "Sa nanër vu ham yönon nabë: Avëh alov ti sënë tung seriveng böpata rot kesuu seriveng pin sën alam denetung lok ya keröng-seriveng-yi lo. ⁴⁴ Senër nebë sënë in sir mehönon los bengöj-ggoreksën behir ngaa ngahisekë nedo vu sir, gak sën denetung lo og yik metes. Gak avëh sënë og su hen vahi nedo rë, rëk yö keyovekin keröng ahë degwa rak metung yi ngaa pin tu seriveng gehen monë nos yi ma."

13

*Yesu Nër Bë Dub Vabuung Rëk Kevoh Na
(Mt 24:1-2; Lk 21:5-6)*

¹ Yesu vu dub-vabuung-böp ayo meluk yom, lob yi hur maluh ti nër vu yi bë, "Gwelë, tatovaha! Delev dub sënë rak gelöng malangeri gedub böpata benivesa rot!" ² Lob Yesu nër vu bë, "Gëlë beggang böp böp sën delev rak gelöng agi? Su rëk degönengin gelöng ti gejak medo ngwë vavunë rë. Gak rëk dekevoh pin medegetë geto jeggin jeggin."

*Nivanë Nyëmuğinsën**(Mt 24:3-14; Lk 21:7-19)*

³ Yesu ya nedo rak Kedu Kele-oliv, gAnutu yi dub-vabuung-böp nedo vahi yi, lok Pita losho Yakobus lu Jon gAndreas bedeya vu yi medelok tepëk bë, ⁴ “Genanër vu he nabë ngaa sën genër lo rëk anon jak doğ buk tena? Geva rëk tato vu he nabë ngaa sënë vongin natök nam-a?”

⁵ Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham gwegin ham in mehö la rëk detetuhin ham! ⁶ Alam ngahisekë rëk denam medenanër sarëg jak nah sir nabë, ‘Mehö sën lo, yik sa sënë!’ Lob rëk detetuhin alam ngahisekë medenah vu sir.

⁷ Log ham rëk gwengo begö begö galam denanër jeggin jeggin nabë vongin berup, og ham su newamin jak, in ngaa nebë sënë yö rëk nam, gağ Buk-tamusënek yö rëk nahën.

⁸ Lob alam dob ngwë rëk dekedü belosho alam dob ngwë dengis sir, gemehö-los-bengö ngwë losho yi alam rëk dekedü belosho mehö-los-bengö ngwë losho yi alam dengis sir. Log jemapi rëk gee jak dob la, gemeyip gevong mehönon vu dob la. Ngaa sënë nebë nivanë sën avëh denevimeng in degeko naluj lo. ⁹ Om ham gwegin ham nivesa. In rëk degetung ham doğ na kaunsor lo nemaj, gedeebek ham doğ dub-supinsën-yi, geham rëk bare kiap böp losho alam-los-bengöj böp malaj in sa alam ham, lob ham nanër sa rangah vu sir, ¹⁰ geham nanër Bengö Nivesa rangah na menoh vu mehönon pin sën denedo dob-ë namugin rë, lok mëm buk govek na.

¹¹ Lob bë denaduu ham medegeli ham na karabus medegevong ham bare kot, og ham su newamin jak pevis nabë, ‘Sëk nanër nabë va?’ Ma! Gağ doğ buk saga ham rëk nanër noh vu gağek sën Anutu yö rëk gevong vu ham lo. In ham su ngo rëk kwamin bo gağek sënë benanër rë, gağ Anon Vabuung yö rëk gevong gağek sënë vu ham beham nanër. ¹² Lob alam rëk degevong arij lo doğ na alam-begö-yi nemaj medengis sir medenadiik, log amaj rëk degevong naluj nabë, gehurmahen rëk degevong amaj los ataj doğ na hir alam-begö-yi nemaj medengis sir nadiik, log alam pin rëk ahëj sengën vu ham in sa alam ham. ¹³ Log mehönon sën denajom sa ahon medemedo los nij wëek rot menatök na buk sën denadiik lo, og rëk Anutu geğo sir nah vu yi.”

*Yesu Nër Bë Nivanë Böpata Rot Rëk Berup**(Mt 24:15-28; Lk 21:20-24)*

¹⁴ “Lob bë ham gwelë ngaa vabuung degwa nipaya bare dok nyëg ti sën su yoh vu bë bare dok rë lo begevong paya vu, og alam sën denedo distrik Yudea lo debeya medena kedu pevis. (Bë mehöti natevin kapiya sënë, og yö kwa bo gağek sënë mejak ni rë!). ¹⁵ Bë mehöti jak na sewah jak yi beggang yu tamangsën vavunë megeko ayöong dok buk saga, og su rëk dok nah geğo yi kupek lu ngaa dok beggang ayo rë, gağ rëk beya mena pevis. ¹⁶ Log bë mehöti na medo huk anon, og su rëk pekwë menah beggang in geğo yi röppöp ayöong yi lu ngaa rë, gağ rëk beya mena pevis! ¹⁷ Log gëpin avëh sën naluj nare lok ayoj lo, gesir sën nahën denevo rur vu naluj lo dok buk saga. ¹⁸ Om ham najom jak nabë ngaa sënë su natök vu ham dok kwev-ayöong-nikul-yi. ¹⁹ Yönon, dok buk saga og rëk maggin böpata rot. Maggin nebë sënë su neggëp wirek vu buk sën Anutu tung ngaa pin lo rë, rot beverup gwëbeng sagi. Log su rëk maggin nabë sënë berup vu dob sënë gökin nah vu tamusën rë. ²⁰ Lob nabë Mehöböp su kwa bo nabë bepul buk saga dus rë, og mehöti su rëk medo vesa rë. Rëk mu kwa nevo yi alam sën ggooin sir rak lo, om rëk bepul buk los maggin saga dus.

²¹ Doğ buk saga nabë mehö ngwë nanër vu ham nabë, ‘Ham lë! Yik Kerisi* sënë!’ ma nanër nabë, ‘Gwelë! Yi saga!’ og ham su gweging geving hir gağek. ²² In Kerisi-kuungsën la los alam denenër gağek kuungsën rangah la yö rëk dekedü bedegevong huk los niwëek aggagga, gedeevong ngaa böp böp, lob nabë deyoh vu og rëk degeğo alam sën Anutu ggooin sir rak lo nah vu sir. Rëk mu su deyoh vu rë.”

*Yesu Nër Bë Mehönon Nalu Rëk Nom Dob**(Mt 24:29-31; Lk 21:25-28)*

²³ “Om ham gwegin ham. Senër gağek sënë pin mugin vu ham in bë ham jak ni bekwamin bo. ²⁴ Ngaa maggin saga govek na rë, lok mëm ‘hes malakenu dok

gekwev su rëk natum rë,

²⁵ gebetuheng rëk geto in yağek,

gengaa los niwëek pin vu yağek rëk desasuğin sir.”

²⁶ Lom dok buk saga rëk degelë Mehönon Nalu medo dok beggob ayo menom los niwëek böpata gevunek vunek yağek yi. ²⁷ Lob rëk gevong beyi angër dena dengupin yi alam sën ggooin sir rak tu yi alam lo noh vu nyëg pin. Vu dob vuheng atov mena menoh vu dob nenga lubeluu.”

*Yesu Tatekin Gagek Raḡ Go**

(Mt 24:32-35; Lk 21:29-33)

²⁸ “Ham kwamin bo jaḡ go* rē. Bē purpur berup ngu, og ham nerak ni bē go* vongin nabung beham dev jaḡ na jōk. ²⁹ Om nabē ham gwelē ngaa pin sēnē anon jaḡ, og mēm ham jaḡ ni nabē Mehōnon Nalu yam dus rak benare aggata avi. ³⁰ Sa nanēr vu ham yōnon nabē: Mehōnon pin su rēḡ malaj nama na verōḡ yi rē, log ngaa pin sēn agi rēḡ anon jaḡ. ³¹ Yagek los dob rēḡ mala nama, gaḡ mu sa gagek su rēḡ mala nama na rē, yō rēḡ gēp degwata.”

Yesu Nēr Bē Su Mehōti Raḡ Yi Buk Ni Rē

(Mt 24:36-44; Lk 17:26-30, 34-36)

³² “Rēḡ mu ngaa sēnē yi buk gehes mala, og mehōnon pin dugin. Angēr vu yagek dugin, geNalu dugin ving. Gaḡ Ama yō timu rak ni. ³³ Om ham gweḡin ham, bemalamin medo natum, in ham dugin buk sēn rēḡ nam natōk vu ham lo. ³⁴ Gagek sēnē nebē mehōti kedi rak beya nyēg ading ti, log nēr vu yi hur bē degeḡin yi ngaa pin, log ya rak. Vong huk ggelek yoh vu sir ti ti genēr vu mehō sēn negin veluung avi lo bē bare geḡin nivesa, gesu gēp. ³⁵ Lob rēḡ ham nabē. Ham medo malamin natum in ham dugin buk sēn beggang ala rēḡ nom lo. Rēḡ nom geto raggita, ma buk vuheng, ma sēn kōḡrēēh nahēn nesu lo, ma nyēg hengsēn. ³⁶ In rēḡ nom pevis menatōḡ vu ham geham gwēp. ³⁷ Gagek sēn senēr vu ham agi, og yīḡ senēr vu alam pin bē ham medo malamin natum!”

14

Ggev Desap Sir Raḡ Bē Dengis Yesu

(Mt 26:1-5; Lk 22:1-2; Jn 11:45-53)

¹ Lob yīḡ buk luu mu nahēn in bē alam Yuda hir buk-vabuung-ggōksēn-yi sēn denegga brēt sēn yīist* nema in lo. Lob alam-deneḡo-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi denesero aggata rot in bē denadēḡek medenajom yi ahon. Denevong in bē denaduu yi gedengis menadiḡ. ² Loḡ denēr bē, “Hil su gevong doḡ alam sēn denegga nos bōp agi malaj, in rēḡ dedun bōpata.”

Avēh Ti Rikin Marasin Raḡ Yesu Vu Betania

(Mt 26:6-13; Jn 12:1-8)

³ Log Yesu ya verup Betania benedo mehō sevuuknyē Simon ben. Denedo bemedo denegga nos, loḡ avēh ti ḡo buayo ti beya beggang ayo vu sir. Dero buayo sēnē raḡ gelōng alabasta* gewel reggu nivesa loḡ nare. Wēl nart sēnē sēn denerikin rak heljēng beyi monē bōpata rot, rēḡ avēh saga ḡo meloḡ ya vu beverōp buayo raḡ gekeseh raḡ Yesu yu. ⁴ Rēḡ alam la sēn denedo ving sir lo ahēj sengēn meyo denēr vu sir bē, “Nevasp wēl nivesa sēnē in va? ⁵ Gaḡ nabē mēm mehōti baḡo wēl sagi jaḡ K300 vu hil og mēm, in hil adoḡ vu alam-kupeḡ-masēn jaḡ!” Gedenēr avēh saga rot. ⁶ Rēḡ Yesu nēr vu sir bē, “Gēpin! Ham su nanēr yi! Yō semu sa raḡ ngaa nivesa. ⁷ Gaḡ alam-kupeḡ-masēn og rēḡ demedo noh vu buk geving ham gesu rēḡ nama na rē, lob bē ham kwamin bo nabē ham dok vu sir, og mēm ham yoh vu. Gaḡ saḡ su rēḡ medo geving ham hu ading rē. ⁸ Huk sēnē yoh vu avēh sēnē bē gevong. Rikin marasin sēnē raḡ sa vorot in gero sa navig namuḡin in sēḡ nadiḡ mededev sa. ⁹ Gesa nanēr vu ham yōnon nabē: Rēḡ denanēr Bengō Nivesa rangah na menoh vu dob pin bedenanēr ngaa sēn avēh vong vu sa agi geving, in alam pin degengo mekwaj bo.”

Yudas Nēr Gagek Ya Nare Vorot Bē Rēḡ Gevong Yesu Doḡ Na Alam Yuda Nemaj

(Mt 26:14-16; Lk 22:3-6)

¹⁰ Lob Yudas Iskariot sēn sir nemadluho-bevidek-luu lo ti ya vu alam-deneko-seriveng hir ggev in bē nanēr Yesu rangah begevong doḡ na nemaj. ¹¹ Dengo yi gagek sēnē, lob ahēj nivesa medenēr bē rēḡ debaḡo yi, lom mēm Yudas kwa nesero buk los aggata sēn bē gevong Yesu doḡ na nemaj lo.

*Yesu Losho Yi Hur Maluh Degga Nos Buk-ggōksēn-yi**

(Mt 26:17-25; Lk 22:7-14, 21-23; Jn 13:21-30)

¹² Log buk vabuung sēn alam Yuda denegga brēt sēn yīist* nema in lo yi buk muḡinsēn verup gbovek ya. Yīḡ buk sēn denesis sipsip nalu ggōksēn-yi loḡ lo sēnē, lob Yesu yi hur maluh ya delok tepēḡ vu yi bē, “He na gero nyēḡ vu tena in gegwa nos los reggu ggōksēn-yi dok-a?” ¹³ Lob vong yi hur maluh luu ya genēr vu luho bē, “Melu doḡ na nyēḡ bōp Yerusalem, og mēm melu rēḡ natōḡ vu mehōti genakud bēl doḡ dēḡ ti, lom melu tamuḡin mena. ¹⁴ Lob jaḡ na beggang ti, og melu nanēr vu beggang saga ala nabē, ‘Tatovaha nēr bē, ‘Sa beggang ayo vatēveḡ yi tena in sa los sa hur maluh lo aḡa nos los reggu ggōksēn-yi dok-a?’” ¹⁵ Loḡ rēḡ tato ayo bōp ti sēn detongin medero gbovek ggēp vavunē lo vu meluu, lom melu gwero nos los reggu vu hil doḡ saga.” ¹⁶ Nēr vu luho nebē saga, log luho deya rak

medelok ya Yerusalem meya detok vu ngaa pin yoh vu sen ner lo, lob mem luho dero nos los reggu ggoksën-yi lok beggang ayo ti saga.

¹⁷ Ggovek, log sehuksën lob Yesu losho yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu lo verup deya beggang ti saga. ¹⁸ Lob nahën denegga nos los reggu, lok Yesu ner vu sir bê, "Sa nanër vu ham yonon nabë ham sën newa nos ving sa agi ti rëk gevong sa dok na alam sën denelë sa paya lo nemaj." ¹⁹ Lom ayoj maggin mesir ti ti denelok tepëk in yi mesepa lok bê, "Maḡ sa?" ²⁰ Lok ner yah vu sir bê, "Yik ham nemadluho-bevidek-luu sënë ti. Ham sën hil nedagoo brët lok gabum agi lo ti. ²¹ Mehonon Nalu rëk nadiik nabë sën dekevu meneggëp lok Anutu-yi-kapiya wirek lo, rëk mu gëp in mehöti sën rëk nanër Mehonon Nalu rangah vu alam bedengis yi lo. Ko nabë ata su geḡo yi-ḡa?"

Yesu Vo Pasa Mewis Vu Yi Hur Nyë Muginsën
(Mt 26:26-30; Lk 22:15-20; 1 Kr 11:23-25)

²² Nahën medo denegga nos, lok Yesu ko brët raḡ gejom raḡ in los ahë nivesa ya vu Anutu. Log debu bevo ggelek yoh vu sir genër bê, "Ham gweko nõk gwa! Sa reggos sënë!"

²³ Log ko wain kap ti raḡ, gejom raḡ in los ahë nivesa ya vu Anutu, log vu vu sir pin medenum. ²⁴ Log ner vu sir bê, "Sa kòk sënë, sën sa keseh lok yah mehonon ngahisekë in bê tato nabë gagek mewis sën sejo in dok vu sir lo rëk anon jak. ²⁵ Sa nanër vu ham yonon nabë sa su rëk nanum wain nabë sënë gökin nah rë, rot bena berup dok buk sën sëḡ nanum wain agga ngwë dok Anutu-yi-nyëḡ."

²⁶ Ggovek log devong raro ti, log to deyah dobnë medeyah Kedu Kele-oliv.

Yesu Ner Bë Pita Rëk Dah Yi Vun
(Mt 26:31-35; Lk 22:31-34; Jn 13:36-38)

²⁷ Deya raḡ lob Yesu ner vu sir bê, "Ham pin rëk gwevu sa geham beya mena. In dekevu wirek meneggëp lok Anutu-yi-kapiya nebë:

'Sa Anutu, sëḡ ngis sipsip alaj

log sipsip lo degevu talë medena jeggin jeggin.'

²⁸ Om rëk nabë saga, lok sëḡ kedi jak nah gökin, lob sëḡ namugin mena distrik Galilea, lok ham rëk tamu in sa." ²⁹ Lom Pita ner yah bê, "Sir pin sënë og maḡ rëk degevu hong gedebeva medena, gaḡ sak su rëk gevong nabë sënë rël!" ³⁰ Lob Yesu ner yah vu yi bê, "Sa nanër vu hong yonon nabë pehi sënë og kökrëeh su rëk ngu beron luu rë, log rëk gedah sa vun beron lööl!" ³¹ Lok Pita ner niwëk bê, "Seyoh vu bê sëḡ nadiik geving hong, gaḡ sesu rëk dah hong vun rë, gerëḡ nama verok yi!" Lob yik sir pin denër nebë sënë.

Yesu Jom Raḡ Lok Huk Ti Gëp Getsemane
(Mt 26:36-46; Lk 22:39-46)

³² Lob Yesu losho yi hur maluh ya deverup nyëḡ ti sën denenër arë nebë Getsemane lo, lob ner vu sir bê, "Ham medo sënë, gesena najom jak rël!" ³³ Lob ko Pita geYakobus luho Jon medetah ya teka, lok ayo maggin rot gekwa ketuin yi. ³⁴ Lob ner vu lööho bê, "Sayog maggin rot vonḡin bê sa nadiik, om melöõ naköök medo sënë bemedo malamin natum begadu sa." ³⁵ Log tah teka, lob petev meneggëp dob, log jom raḡ meketag bê yoh vu, og Anutu gevong buk-maggin-yi sënë noh nenga in yi. ³⁶ Lob ner bê, "Aba-e! nebë Amag-e! Geyoh vu bê gwevong ngaa pin, om gweko ngaa maggin sënë vër in sa. Rëḡ mu su gesepa dok sa gagek, gaḡ ngo kwam!"

³⁷ Lok yah meya vu lööho melë gedeneḡpëp ying, lob ner vu Pita bê, "Simon, gëwëp-a? Su ge-yoh vu bê medo malam natum dus ti rë? ³⁸ Ham gweḡin ham, beham malamin natum geham najom jak nabë ngaa ti su kepë ham. Yonon, ham ayomin niyes raḡ, rëḡ mu navimin ni teböl!"

³⁹ Lob yah meya ketag vu Anutu beron ngwë ggökin menër gagek timu nebë sën ner mugin lo. ⁴⁰ Lok yom to vu sir ggök yahin belë bê deneggëp yah, in malaj neggëp lo. Lom su deyoh vu bê denanër gagek ti nah vu yi rë.

⁴¹ Lom nevang nebë saga netu beron löö, lok ner vu sir bê, "Ham ngo nahën newëp geham su malamin netum rë? Maam yik ggovek, in sa buk yam tok vu sa ggovek ya! Devo Mehonon Nalu lok ya alam nij paya lo nemaj yonon!" ⁴² Om ham kwedi jak mehil ana! Ham lël! Mehöti sën gevong sa dok na nemaj lo yam dus raḡ!"

Yudas Ner Yesu Rangah Mededu Yi
(Mt 26:47-56; Lk 22:47-53; Jn 18:3-12)

⁴³ Yesu nahën medo nenër bê saga log Yudas verup. Yi sën sir nemadluho-bevidek-luu lo ti, lob ko alam vu böpata ti medeyam los paëp-yu-anil gebegö. Alam-deneḡo-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi, galam teta devong sir yam. ⁴⁴ Lob mehö sën bê tato yi rangah lo ner vu sir vorot bê, "Sëḡ tato Yesu vu ham nabë sënë: Nabë sa gemul* mehöti, og ham najom yi ahon beham gweḡin yi nivesa megweko mena."

⁴⁵ Lob Yudas ya verup sesor meya vu Yesu pevis menër bē, “Tatovaha!” log mul* yi. ⁴⁶ Lob dejom yi ahon bededuu.

⁴⁷ Lob alam sēn denare ving Yesu lo ti dadii yi paēp-yu-anil vēr in newis besap alam-deneḱo-seriveng hir ggev bōp yi hur ti nenga ris vahi ya. ⁴⁸ Lom Yesu loḱ tepēḱ vu sir bē, “Ham yam in bē sero mehō-begō-hodeḱ-yi, om sēn ham ko paēp-yu-anil los begō meyam in bē najom ahon-ē?” ⁴⁹ Sa netateḱin gageḱ vu ham loḱ dub-vabuung-bōp yoh vu buk, rēḱ ham su nejom sa ahon rē! Rēḱ maam Anutu yi gageḱ sēn dekevu wireḱ meneggēp lo anon jaḱ rē!” ⁵⁰ Lom yi hur maluh pin devuu yi gedeveya medeya.

Magēm Ti Veya Meya

⁵¹ Lok hur magēm ti sepa Yesu meya. Bom yi loḱ tob meris ti gesepa, lom dejom loḱ tob in bē denajom yi ahon. ⁵² Rēḱ vuu tob loḱ nemaj geveya meya ahē tōksēn.

Yesu Nare Loḱ Kaunsor Mala

(Mt 26:57-68; Lk 22:54-55, 63-71; Jn 18:13-14, 19-24)

⁵³ Log deḱo Yesu ya vu alam-deneḱo-seriveng hir ggev bōp, geggev pin losho alam teta galam-horeḱ-yi pin denesupin sir. ⁵⁴ Lob Pita tamuḱin sir meneya, rēḱ nevun yi in sir menyem ggēp ading, meya verup alam-deneḱo-seriveng hir ggev bōp yi beggang beloḱ ya tete ayo menedo telig. Lob medo nevenguh nengwah ving ahēvavu sēn denare medenemalajin nyēḱ lo.

⁵⁵ Lob alam-deneḱo-seriveng hir ggev losho kaunsor pin denesero mehō la in bē denanēr gageḱ jaḱ Yesu gemēm dengis yi menadiiḱ, rēḱ ma gesu detōḱ vu rē. ⁵⁶ Alam ngahiseḱē denenēr gageḱ tetuhinsēn raḱ yi, rēḱ ma gedenenēr jeggḱin jeggḱin, gehir gageḱ su neggēp ti rē. ⁵⁷ Gesir vahi kedi denēr gageḱ tetuhinsēn raḱ yi bē, ⁵⁸ “He hanḱo bē yi sēnē nēr bē, ‘Sēḱ ḱevoh Anutu yi dub-vabuung-bōp sēn mehōnon delev raḱ nemaj lo na, loḱ buk natu löö lob sēḱ dev ngwē sēn mehōnon su deneleḱ raḱ nemaj rē lo bebare nah.’” ⁵⁹ Rēḱ ma gehir gageḱ sēn denēr agi su neggēp ti ving rē.

⁶⁰ Lob alam-deneḱo-seriveng hir ggev bōp kedi nare loḱ sir vuheng atov gelōḱ tepēḱ ya vu Yesu bē, “Su gēnēr gageḱ ti yom rē? Mehōnon sēnē denenēr gageḱ va sēn raḱ hong-ē?” ⁶¹ Rēḱ Yesu aye ma gesu nēr gageḱ ti yah rē. Loḱ alam-deneḱo-seriveng hir ggev bōp loḱ tepēḱ vu yi ggōḱin bē, “Hong Kerisi* ma ma? Mehō sēn hil nehaḱo arē raḱ lo nalu hong-a? Genanēr!”

⁶² Lok Yesu nēr yah bē, “Yiḱ sa lo sēnē! Lob ham rēḱ gwelē Mehōnon Nalu gemedo gēp Mehō Niwēēḱ nema vesa, gerēḱ jaḱ medo beggob vu yaḱek menom.” ⁶³ Lob alam-deneḱo-seriveng hir ggev bōp kweek yi rōprōp ading getahi bē, “Hil medo nesero mehōnon sēn denanēr gageḱ jaḱ yi lo in va? ⁶⁴ Ham ngo bē ko yi raḱ besevōḱ Anutu? Om ham kwamin nevo bē?” Loḱ sir pin denēr bē vong paya om nadiiḱ.

⁶⁵ Lob depesuv nyēḱ ḱos raḱ yi gedevaḱu tob ggērḱin mala gedepēēng yi gedeloḱ tepēḱ in bē, “Re sis hong-a? Genanēr!” Lob ahēvavu sēn denegin yi lo depetap yi ving.

Pita Lah Yesu Vun

(Mt 26:69-75; Lk 22:56-62; Jn 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Log Pita nahēn nedo raḱ telig, log alam-deneḱo-seriveng hir ggev bōp yi hur avēh ti yam to vu sir ⁶⁷ belē bē Pita medo nevenguh nengwah, lob gēt yi pangsan genēr bē, “Hong sēnēḱ melu Yesu Nasaret nesepa ham!” ⁶⁸ Rēḱ lah yi vun bē, “Ma! Sa su raḱ ni rē! Sa dugḱin hong gageḱ sēnē.” Lob kedi raḱ meyah nare loḱ tete avi, log ḱōḱrēēh ti su. ⁶⁹ Loḱ hur avēh ti sēn lo lē yi ggōḱin genare loḱ tete avi, lom nēr vu alam sēn denare dus vu yi lo bē, “Mehō saga yiḱ sir ti saga!” ⁷⁰ Rēḱ nēr ggōḱin yah bē, “Ma!”

Lob nare teka rē, loḱ alam sēn denareḱo lo denēr vu Pita ggōḱin bē, “Yōnon rot! Yiḱ hir mehōti sēn hong-ē! In hong Galilea ti!” ⁷¹ Rēḱ Pita du gageḱ in yi benēr niwēēḱ rot neggēp Anutu mala bē, “Yōnon vavunē! Sa dugḱin mehōti sēn ham nenēr agi! Bē sa gekuung jaḱ og Anutu ngis sa mesa nadiiḱ.” ⁷² Log pevis beḱōḱrēēh su netu beron luu, lob Pita kwa vo yah Yesu yi gageḱ sēn nēr lo bē, “ḱōḱrēēh su rēḱ ngu beron luu rē, log rēḱ gedah sa vun beron löö.” Pita kwa vo lob kwa paya besu rot.

15

Yesu Nare Loḱ Klap Bōp Pilatus Mala

(Mt 27:1-2, 11-14; Lk 23:1-5; Jn 18:28-38)

¹ Monbuk anon lob alam-deneḱo-seriveng hir ggev losho alam teta, galam-horeḱ-yi, gekaunsor pin bedevengwēng raḱ Yesu, log mēm deduu yah meya devo loḱ ya Pilatus nema.

² Lob Pilatus loḱ tepēḱ vu yi bē, “Alam Yuda hir mehō-los-bengō hong-a?” Loḱ nēr yah vu bē, “Genēr ya meyoḱ vu!”

³ Lob alam-deneḱo-seriveng hir ggev denēr gageḱ ngahiseḱē raḱ yi.

⁴ Lom Pilatus loḱ tepēḱ ggōḱ yahin bē, “Su gēnēr gageḱ ti yom rē? Gengō bē denenēr gageḱ

ngahisekë rak hong-a?" ⁵ Rêk Yesu su nenër gagek ti yah rë gema, lom Pilatus kwa ya ngahi rot.

Denër Bë Yesu Nadiik

(Mt 27:15-26; Lk 23:13-25; Jn 18:39-19:16)

⁶ Alam Yuda hir Buk-ggöksën-yi* lob hir aggata neggëp nebë sënë neyoh vu ngebek pin bë Pilatus nelëin karabus ti ti vër. Bë detahi mehöti arë, og Pilatus nelëin mehö timu saga neyah vu sir. ⁷ Lob vu buk saga alam sën denesis begö vu gavman, gesir vahi sën denesis mehö la medenediik beya denedo karabus lo, lob sir ti arë nebë Barabas. ⁸ Lob alam vu böpata verup deya vu Pilatus medeketag vu bë, "Gwevong nabë sën genevong yoh vu ta lo!" ⁹ Loğ Pilatus nër yah vu sir bë, "Ham vongin bë sa kevelekin alam Yuda hir mehö-los-bengö sënë lo vër nök vu ham ma ma?" ¹⁰ In rak ni bë alam-deneko-seriveng hir ggev ahëj nevong medenelë Yesu paya, om sën devo yi loğ ya nema. ¹¹ Rêk alam-deneko-seriveng hir ggev deloğ alam pin ahëj bë denanër vu Pilatus bekevelekin Barabas vër. ¹² Loğ Pilatus loğ tepëk yah vu sir ggökin bë, "Log sêk gevong va vu mehö sënë, sën ham nenër yi bë alam Yuda hir mehö-los-bengö lo?" ¹³ Rêk detahi yah vu bë, "Gengis yi jak na kelepeko*!" ¹⁴ Lom Pilatus loğ tepëk vu sir bë, "In va? Mehö sënë vong va paya?" Rêk pasang detahi va niğlap bë, "Gengis yi jak na kelepeko*!" ¹⁵ Lob mëm Pilatus ngo hir gagek bevongin bë alam ahëj nivesa jak, lom kevelekin Barabas vër, gevong Yesu ya in bë alam-begö-yi debeek yi, loğ mëm dengis yi jak na kelepeko*.

Alam-begö-yi Denër Pelësën Rak Yesu

(Mt 27:27-31; Jn 19:2-3)

¹⁶ Lob alam-begö-yi vahi deko Yesu medeloğ ya Pilatus yi beggang-gagek-yi ayo ti (Rom ayej nebë Prëtoryam), log detahi alam-begö-yi vahi bedesupin sir ya ving. ¹⁷ Lob deröp tob mala sağap ti loğ Yesu gedebuu aggis niggin ggin tahu alam-los-bengöj hir madub gedetung rak yu. ¹⁸ Log depelë yi gedesis nemaj vu gedenër bë, "Alam Yuda hir mehö-los-bengö hong, mehö böp los gayeheng!" ¹⁹ Log desis vu rak atoheng ngesing gedepesuv nyëj kos rak yi gedeyun lusej vu yi. ²⁰ Denër pelësën rak yi ggovek, log dekah tob mala sağap sën vër gederöp yö yi tob loğ yah, log deko yi yah meya dobnë in dengis yi jak na kelepeko*.

Yesu Nare Rak Kelepeko

(Mt 27:32-44; Lk 23:26-43; Jn 19:17-27)

²¹ Deko medeya lob detoğ vu mehöti loğ aggata geverup. Simon vu Kurene, sën Aleksander lu Rupas amaj lo, verup in bë doğ na nyëğ böp Yerusalem, lob alam-begö-yi dejom yi ahon gedenër bë, "Kwerë kelepeko*!"

²² Lob deko Yesu medeya nyëğ ti sënë arë nebë Golgota (sënë nebë Nyëğ-yusekë). ²³ Lob dekeseh mur* teka loğ ya wain medeggee loğ gedevo vu, rëk nilëlin gesu num rë. ²⁴ Lob desis yi rak ya kelepeko*, log detë gelöng mahen teka la in bë gooin sir ti ti jak bedegeko yi tob.

²⁵ Log 9 krök monbuk lob desis yi rak ya kelepeko*. ²⁶ Gedekevu yi gagek sën mehönon denenër rak yi lo rak neggëp kelepeko* yu nebë: *ALAM YUDA HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ SËNË!* ²⁷ Log desis alam begö hodek luu rak kelepeko* ving. Ngwë nare ggëp nema vesa gengwë nare ggëp nema këj. ²⁸ [Nebë saga lob Anutu yi gagek wیره hen lo anan rak, sën nebë: "Detevin yi ving alam nij paya sën denekeyëh horek lo."]

²⁹ Lob alam sën deneyah gedeneyom lo, denenër pelë rak yi gedenevarah nemaj vu yi gedenenër bë, "Hongë-o! Genër bë kwevoh Anutu yi dub-vabuung-böp na, geğedev nah buk löö mu?" ³⁰ Om ngo gedok vu hong megeduk vu kelepeko* megenam!" ³¹ Galam-deneko-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi denenër pelë rak yi ving bedenener vu sir bë, "Nelok vu alam, gağ su yoh vu bë yö doğ vu yi rë. ³² Nabë yi Kerisi, balam Israel hir mehö-los-bengö yönon, og gevuu kelepeko* geduk menam. Hil galë nabë saga loğ mëm hil gevong geving yi!" Gemehö luu sën desis luho nare rak kelepeko* vahi vahi lo denepelë yi ving.

Yesu Diik

(Mt 27:45-56; Lk 23:44-49; Jn 19:28-30)

³³ Log hes vuheng rak, loğ malakenu loğ beyoh vu dob pin beyam to 3 krök sheuksën. ³⁴ Lob 3 krök sheuksën lob mëm Yesu ngeek böpata bë, "Eloi, Eloi, lama sabaktani!" —sënë degwa nebë: "Sa Anutu! Sa Anutu! Nebë va sën gevuu sa ya-ë?" ³⁵ Lob alam sën denare dus vu yi lo vahi deno lob denër bë, "Ham ngo! Netahi Elia!" ³⁶ Loğ mehöti tup meko ngaa ayo sovinsën sën nedo loğ loo lo ti bedağoo loğ wain ahëggin sën arë nebë vinegga lo, geduu rak gagwëk gevo va verup loğ Yesu avi in bë sesuvin, loğ mehö sënë nër bë, "Ham naköök! Hil galë rë nabë Elia rëk nam geğo yi vër in kelepeko* ma rëk nama!" ³⁷ Lob Yesu ngeek böpata

log diik ya, ³⁸ lob tob böp sën neruu dub-vabuung-böp ayo vabuung lo kweek rak luu ggëp vavu beya metök ahü.

³⁹ Lob Rom hir alam-begö-yi hir ggev ti sën nare Yesu mala lo lë bë diik ya, lom nër bë, “Mehö sënë og Anutu Nalu yönon rot!” ⁴⁰ Gavëh la denare ading teka mevare denelë. Sir lo sënë Maria vu Magdala, geMaria ngwë sën Yakobus mahen luho Yosés ataj, geSalome. ⁴¹ Vu buk sën Yesu nahën nedo Galilea lo, lom lööho sënë denesepa yi medenelok vu yi. Gavëh vahi sën denesepa yi belosho derak medeya Yerusalem lo denare ving.

Debë Yesu Lok Waak-heljëng-yi
(Mt 27:57-61; Lk 23:50-55; Jn 19:38-42)

⁴² Log hes ggovek in bë duk na, lom alam Yuda kwaj nevo bë degero sir in dega nos dok Buk-sewahsën-yi* monbuk. ⁴³ Lom Yosep vu Arimatea sën kaunsor böp ti los arë, beyi mehö sën medo netung mala in buk sën Anutu-yi-nyëg anon jak lo. Sën kedi rak los niwëek meya vu Pilatus meketag vu yi bë juh Yesu nihel vër in kelepeko*. ⁴⁴ Lob Pilatus lëk in, gekwa vo bë mak diik pevis ma va? Lom vong gagek ya vu alam-begö-yi hir ggev yam, belok tepëk vu bë, “Mehö sënë lo diik ya verök yi ma ma?” ⁴⁵ Rëk alam-begö-yi hir ggev vong gagek yom vu, lob rak ni bë diik ya verök yi, lob mëm nër vu Yosep bë juh heljëng vër begekö mena. ⁴⁶ Lom Yosep bago tob veroo nivesa ti, beruh Yesu nihel vër in kelepeko* mebom lok, gebë lok ya waak ti sën yö desap lok gelöng meris, log tetolin gelöng böpata yah ggërin avi. ⁴⁷ GeMaria vu Magdala, geMaria sën Yosés ata lo, luho delë nyëg sën debë heljëng lok ya neggëp lo.

16

Yesu Kedi Rak Yah
(Mt 28:1-8; Lk 24:1-12; Jn 20:1-10)

¹ Log Buk-sewahsën-yi* saga ggovek ya, lob Maria vu Magdala lööho Maria ngwë sën Yakobus ata lo, geSalome, belööho ya debago marasin reggu nivesa in bë dejikin jak Yesu nihel vu bedub. ² Buk-sewahsën-yi ggovek ya geheng to, lok Soda monbuk anon, lob dekedü rak medeya bedub, lok mëm hes mala tök. ³ Nahën deneyök aggata gedenenër vu sir bë, “Mak re rëk tetolin gelöng böpata ti sën nare ggërin waak avi lo na vu hil-a?” ⁴ Lok devër malaj rak medelë lok bë gelöng böpata sën lo tetolin meya nare ya nenga vorot. ⁵ Lob lööho deluk ya waak ayo lom delë gemagëm ti nedo ggëp lööho nemaj vesa. Yi tob veroo adingsekë, lom delëk mekenü ya.

⁶ Lob angër sënë nër vu sir bë, “Ham su kënumin na! Ham yam nesero Yesu Nasaret sën desis yi rak kelepeko lo. Rëk mu su neggëp sënë rë, gak kedi rak meya. Melöö lë! Nyëg sën debë yi lok lo neggëp meris. ⁷ Om melöö nah mena nanër vu yi hur maluh, gevü Pita geving, nabë: Mugin meya distrik Galilea om ham tamuin. Ham rëk gwelë yi vu sagu noh vu gagek sën yö nër vu ham wirek lo.”

⁸ Lob lööho vu waak ayo meto deym dobnë pevis medevaya medeyah. Denelëk rot gavij netök gedeneğöngeng in sir, lom su denër rangah vu mehöti rë.

Yesu Tato Yi Vu Maria
(Jn 20:11-18)

⁹ [Yesu kedi rak lok Soda monbuk anon, lom tato yi vu Maria vu Magdala mugin. Yi sën Yesu tii memö nemadvahi-bevidek-luu to deya in yi wirek lo. ¹⁰ Avëh sënë yah meya menër bengö vu alam sën denesepa Yesu benahën medo denesu medenesis sir lo. ¹¹ Nër bendengo bë kedi rak menedo mala vesa metök vu yi, rëk ma gesu debë nengaj vu aye rë.

Yesu Tato Yi Vu Yi Hur Maluh Luu
(Lk 24:13-35)

¹² Ggovek ya lok sir luu medo denetuu aggata medeneya vuheng ti, lom Yesu tök vu luho rëk ni agga ngwë rak. ¹³ Lom luho deyah meya denër bengö rangah vu sir vahi, rëk su devong ving luho ving rë.

Yesu Vo Huk Vu Sir Nemađuho-bevidek-ti
(Mt 28:16-20; Lk 24:36-49; Jn 20:19-23)

¹⁴ Ggovek lok mëm yi hur maluh nemađuho-bevidek-ti sënë medo denegga nos lok beggang ayo ti, lom ya meto metök vu sir medelë yi, lom nër sir in su devong ving yi rë gayoj niwëek. Nenër sir nebë sënë in su devong ving alam sën delë bë kedi rak yah lo hir gagek rë. ¹⁵ Lok mëm nër vu sir bë, “Ham na menoh vu dob pin, beham nanër Bengö Nivesa rangah vu mehönon pin. ¹⁶ Mehö sën ayo neyam timu vu sa geripek bël lo, og sëk gaço yi nom vu sa berëk medo mala-tumsën degwata. Gak mehö sën su ayo neyam timu vu sa rë lo, og rëk medo los yi ngaa nipaya menatök jak nyëvewen bemala nama. ¹⁷ Alam sën ayoj neyam timu vu sa lo, og deyh vu bë rëk degevang ngaa böp nabë sënë: Rëk degetii memö geto dena jak

sarëg, log debengwëng doḱ nyëg ngwë ayej, ¹⁸ log nabë denajom nyël, ma, denanum bël diiksën, og su rëḱ denadiiḱ rë. Gerëḱ degebë nemaj jaḱ alam nijraksën benijvesa jaḱ.”

Yesu Raḱ Yah Yageḱ

(Lk 24:50-53; Sn 1:9-11)

¹⁹ Mehöböp Yesu nër vu sir nebë saga ggoveḱ ya, log Anutu ko yi raḱ yah yageḱ benedo nema vesa. ²⁰ Geyi hur maluh deya raḱ beya denenër yi Bengö Nivesa rangah ya meyoh vu nyëg pin, geMehöböp nedo ving sir meneloḱ vu sir, genevongŋŋaa böp los niwëëḱ yoh vu gageḱ sën nër vu sir lo.]

Yesu Kerisi Yi Bengö Nivesa Sën Lukas Kevu

Lukas Kevu Qapıya Sënë Vu Teopilus

¹ Oo mehö böp Teopilus*, serak ni bë alam ngahi kwaj nevo ngaa sën tök vu he lo, bedekevu loq ya qapıya vorot. ² Desepa lok alam sën denelë ngaa pin agi rak malaj vu mugınsën lo ayej, bedekevu yoh vu. Alam sënë hir huk bë denanër Anutu yi gagek rangah, om deturin vu he. ³ Rëk mu sa kwag nevo ving bë maq mëm sək kevu niröp rot begevong nök vu hong, in sa nado ving sir hus ading beseloq tepëk in ngaa pin sën yö vu agu meyam lo degwa mehero vu sir. ⁴ Nebë saga in bë gejak gagek sën detahu hong loq lo ni nivesa nabë sënëk yönön rot.

Angër Nër Vu Sakaria Bë Venë Rëk Geko Nalu Jon

⁵ Mehö-neko-seriveng ti nedo loq buk sën Herot* tu alam Yuda hir mehö-los-bengö lo. Arë nebë Sakaria, balam sën Abia neğın sir lo ti yi. Gevenë arë nebë Elisabet, geyi degwa vu Aaron. ⁶ Luho denevong ngaa niröp ggëp Anutu mala. Denesepa loq horek los Anutu yi gagek pin gesu denevu ti rë. Ngaa nipaya ti su neggëp vu luho rë. ⁷ Rëk luho naluj ma, gElisabet nare babu seke, beluhu atov ya.

⁸ Lob yah verup Abia yi alam hir buk bë degegin huk dub-vabuung ayo, lob Sakaria yi buk bë gevong, lob ko rak menevong menare Anutu mala. ⁹ Yik deggoin yi rak loq alam-deneko-seriveng vahi yoh vu sën denevong lo, in bë doq na Mehöböp yi dub ayo vabuung mebesi ngaa bereggu nivesa berup na vu Anutu. ¹⁰ Alam ngahisekë desup sir meyam vare denejom rak ggëp dob, loq loq ya nevesi ngaa reggu nivesa verup neya. ¹¹ Lob Sakaria lë geMehöböp yi angër ti verup nare jepö sën ngaa reggu nivesa yi lo nenga vesa. ¹² Lë angër, lob lëk mekenu ya, geggöneng rot. ¹³ Rëk angër nër vu yi bë, "Sakaria, su gegöneng! Anutu ngo hong vengevsën ggovek ya, om venëm Elisabet rëk geko hurmahen maluh ti vu hong. Lob getahi ggev jak yi nabë Jon. ¹⁴ Rëk ayom nivesa, gekwam vesa rot. Ata rëk geko yi, lob alam ngahisekë rëk kwaj vesa rot in yi medenapisek in. ¹⁵ Lob rëk natu ggev mebare Mehöböp mala. Su rëk nanum wain los bël niwëek rë, gaq yö rëk nahën doq bare ata ayo, log Anon Vabuung rëk doq nam gërin ayo. ¹⁶ Lob rëk gërin alam Israel ngahisekë denom vu hir Anutu sën hir Mehöböp lo. ¹⁷ Rëk natu mehö niwëek los gayeheng nabë sën Elia wirek lo benamuğın, loq mëm Mehöböp tamuın yi menam. Rëk gevong mamer, lob alam hib los hurmahen degelë sir nivesa. Log rëk gërin alam-gagek-keyëhsën ayoy bedesepa doq alam-yohvu kwaj nivesa. Log rëk gevong huk in mehönön borot medegero sir in Mehöböp rëk nam."

¹⁸ Lob Sakaria nër yah vu angër bë, "Sëk jak gagek sënë ni nabë yönön nabë va? Sa atov ya, besa venëg atov ya ving."

¹⁹ Loq angër nër yah vu bë, "Sa Gabriel, besa nare Anutu mala, bAnutu yö vong sa yam niröp in bë sa nanër vu hong, megevong bengö nivesa sënë nök vu hong. ²⁰ Om gwengö rë! Sa gagek sënë rëk anon jak doq buk sën Anutu ggoin rak vorot lo. Rëk su gevong ving sayeg rë, om rëk gengoo jak kwam, gesu rëk gebengwëng rë, rot bena berup doq buk sën ngaa pin agi anon jak lo, lom mëm."

²¹ Log alam medo denegin Sakaria hus ading rot, lob kwaj ya ngahi, in ya nedo rot loq dub ayo vabuung. ²² Loq luq yom, lob su yoh vu bë bengwëng rë. Lom derak ni bë tök vu ngaa agga ti loq dub ayo vabuung. Lom yik netato ngaa rak nema mu vu sir, in avi mir. ²³ Loq Sakaria ggovek yi huk, log yah meya ben.

²⁴ Ggovek, loq mëm venë Elisabet nalu loq, beyö neggëp beggang ayo yoh vu kwev nemadvahi beggëp neko Mehöböp arë rak bë, ²⁵ "Mehöböp vong nebë sënë vu sa. Sa nalug ma besa nig nemum, rëk ma geMehöböp kwa vo sa besemu sa.

Angër Nër Vu Maria Bë Rëk Geko Nalu Yesu

²⁶ Elisabet nalu loq bekwev nemadvahi bevıdek ti ggovek ya, loq mëm Anutu vong angër Gabriel ya distrik Galilea nyëğ böp ti arë nebë Nasaret. ²⁷ Ya vu avëh avö ti sën deggoin yi rak ggovek menedo vu mehöti arë nebë Yosep. Yi degwa vu Davit*. Gavëh avö arë nebë Maria. ²⁸ Gabriel ya vu yi benër bë, "Hong-e! Anutu kwa vongin hong, menelë hong nivesa. Mehöböp nedo ving hong."

²⁹ Maria ngo gagek sënë, lob ayo ya ngahi rot, gekwa nevo bë, "Maq gagek va ti sënë?"

³⁰ Loq angër nër vu yi bë, "Maria, su newam jak. Anutu ahë nivesa vu hong. ³¹ Om gwengö rë! Rëk nalum doq, lob gweko nalum maluh ti. Lob getahi ggev jak nabë Yesu. ³² Rëk natu Mehöböp los bengö, lob denanër yi nabë Anutu Kesuusën nalu. Log Anutu rëk gevong yi natu mehö-los-bengö doq nah yi degwa Davit ben. ³³ Rëk natu Yakop yi mewis lo hir mehö-los-bengö degwata. Lob rëk natu alaj megegin sir degwata los degwata."

³⁴ Loḵ Maria loḵ tepèḵ yah vu angër bē, “Ngaa sènè rēḵ anon jaḵ nabè va, in sengo nahèn nado gesa su rak maluh ti rē?”

³⁵ Loḵ angër nēr yah bē, “Anon Vabuung rēḵ jaḵ nōḵ hong, gAnutu Vavunè Kesuusèn niwèèḵ rēḵ gebom hong. Om rēḵ denanēr hurmahen sèn gwèḵo agi vu tamusèn nabè vabuung, los denanēr nabè Anutu Nalu. ³⁶ Om gwengō agi rē! Hong ngwè Elisabet atov ya, rēḵ nalu aguu loḵ nare ahè. Wirek og alam denenēr yi bē nare babu sekè, rēḵ gwèbeng og nalu loḵ bekwev nemadvahi-bevidek-ti ggovek ya. ³⁷ In Anutu yoh vu bē gevong ngaa pin.”

³⁸ Loḵ Maria nēr bē, “Mehöböp yi hur avèh sa, om yō gevong noh vu sèn genēr aga.” Lob mēm nedo gangër ya.

Maria Ya Nelè Elisabet

³⁹ Maria kedi loḵ buk saga bepevis meya beggang-bu ti ggèp Yuda hir nyèḵ ḵedu, ⁴⁰ beya meloḵ ya Sakaria yi beggang benēr hes vuheng rak Elisabet. ⁴¹ Hurmahen nare loḵ Elisabet ayo, gElisabet ngo Maria aye, lob hurmahen neggee lok ayo rot. Lob Anon Vabuung loḵ yam ggèrin Elisabet ayo, ⁴² lob tahi niwèèḵ bē, “Anutu semu hong kesuu avèh pin. Besemu hurmahen sèn nare loḵ ayom aga ving. ⁴³ Sa nebè va om sèn Mehöböp ata yam vu sa-è? ⁴⁴ Om gwengō rē, sa hango ayem loḵ ya nengag, lob hurmahen sèn loḵ nare sayog agi kwa vesa beggee. ⁴⁵ Yönon, Mehöböp rēḵ semu hong in gevong ving gageḵ sèn nēr vu hong lo.”

Maria Yi Raro

⁴⁶ Lob Maria nēr bē:

“Sa nehako Mehöböp arè rak loḵ ayog.

⁴⁷ Lob sanog nepisek in Anutu sèn ḵo sa yah vu yi lo.

⁴⁸ In sa og ngaa meris,

rēḵ setu yi hur avèh besemu sa.

Om vu gwèbeng sènè gevu tamusèn, og alam pin rēḵ denanēr nabè Anutu semu sa.

⁴⁹ In Anutu Mehö Niwèèḵ ata vong ngaa böpata rot vu sa, garè tu vabuung.

⁵⁰ Yi semusemu neggèp ving alam sèn deneggurek babu lo,

genesepa loḵ naluj lo meneya meneya rot.

⁵¹ Nema nevang huk niwèèḵ,

log netii alam sèn deneko sir rak loḵ ayoj lo, meya denepalèt loḵ.

⁵² Nedahun alam-los-bengöj niwèèḵ wèèḵ,

geneḵo alam sèn su los arèj rē lo rak.

⁵³ Nevo ngaa nivesa vesa vu alam sèn denerak vu in ngaa lo, bedeneḵo beggovek,

rēḵ alam sèn los bengöj-ggoreksèn lo, og netii sir yah los nemaj meris.

⁵⁴ Neloḵ vu yi hur Israel,

in yō nahèn kwa nevo yi gageḵ

⁵⁵ sèn nēr wirek vu hil dobahè Abraham lo bē

rēḵ kwa gevongin yi losho yi mewis sèn rēḵ deberup vu tamusèn lo,

beyö gèp degwata.”

⁵⁶ Lob Maria nedo ving Elisabet yoh vu kwev löö, loḵ yah meya ben.

Elisabet Ko Nalu Jon

⁵⁷ Lob Elisabet yi buk ggovek ya bē geḵo nalu, lob ḵo nalu aguu. ⁵⁸ Lob yi alam sèn sir beggang-bu ti lo losho alam sèn sir degwa ti lo dengo bē Mehöböp semu yi böpata rot, lob kwaj vesa ving yi.

⁵⁹ Log buk nemadvahi-bevidek-luu ggovek ya, geti netu löö, lob deyam in bē degerah* hurmahen navi. Devongin bē detahi ama arè Sakaria jaḵ yi, ⁶⁰ rēḵ hurmahen ata nēr bē, “Ma! Hil tahi Jon jaḵ yi.” ⁶¹ Lok denēr yah vu yi bē, “Rēḵ mu hong alam ti su arè nebè saga rē-o.” ⁶² Rēḵ ma, lob detato rak nemaj vu ama bē vongin bē tahi ggev re jaḵ nalu, ⁶³ lob tato bedeko taperè mahen ti yam bekevu rak bē: “Arè nabè Jon.” Lob kwaj ya ngahiseḵè rot.

⁶⁴ Lob mēm Sakaria kwa nivesa loḵ yah pevis, bemēm daggen sepèp rak benevengwèng, beneko Anutu arè rak. ⁶⁵ Lob alam sèn sir beggang-bu ti lo deggōng rot, beya denēr ngaa pin sènè ya meyoh vu distrik Yudea nyèḵ ḵedu pin. ⁶⁶ Lob alam pin sèn dengo bengö lo debè lok ya yuj, bemedo mekwaj nevo, medenenēr vu sir bē, “Maḵ hurmahen sènè rēḵ jig lob gevong nabè va?” Lob Mehöböp nemalain yi menègin.

Sakaria Yi Raro

⁶⁷ Lob Anon Vabuung loḵ yam ggèrin ama Sakaria ayo bevong menēr gageḵ rangah nebè: ⁶⁸ “Hil gaḵo Mehöböp arè jaḵ, hil Israel hil Anutu.

In yam vu yi alam in bē doḵ vu sir begeḵo sir vēr in hir ngaa nipaya nyèvewen.

⁶⁹ Genevang mehö niwèèḵ ti verup loḵ yi hur Davit* yi mewis

in bē geḵo hil nom vu yi.

- 70 Yoh vu gagek sên nevong verup yi alam vabuung lo avij bedenênêr rangah yô vu agu rot beyam lo.
- 71 Bê: Rêk geko hil vër in alam sên denesis begö vu hil los alam sên denelê hil paya lo nemaj.
- 72 Nevong yam in bê gagek kwa-vonginsên sên nêr vu hil kenud lo lo anon jak, genevong in bê gagek vabuung sên joo vu sir wirek lo anon jak.
- 73 Gagek sên nenêr los yonon vavunê vu hil dobahê Abraham nebê:
- 74-75 Rêk geko hil vër in alam sên denesis begö vu hil lo pin nemaj gehil su rêk agönengin sir rê,
- loķ mêm hil bare mala menatu yi alam vabuung los yohvu megaķo arê jak noh vu buk pin vu dob.
- 76 Log hong, hur mahen-e! Alam rêk denanêr hong nabê Mehöböp los gayeheng yi mehö-nênêr-gagek-rangahsên ti hong.
In rêk genamugin megwetongin Mehöböp yi aggata,
- 77 lob Anutu-yi-alam deķaķ ni nabê vongin kevoh hir ngaa nipaya na, geķeķo sir nah vu yi.
- 78 Ngaa sênê rêk berup in hil Anutu kwa vongin hil, lom rêk gevong Mehö-rangah-yi nam vu hil nabê sên hes neverup monbuk menetum rak hil.
- 79 Rêk nam in gevong berangah jak in alam sên denedo loķ malakenu bevongin denadiik lo,
gerêķ geķo hil vahi betato aggata vu hil in hil medo nivesa los ayod gëp revuh.”
- 80 Loķ hurmahen sênê rig meböp raķ, lob tōķ vu kwa besepa loķ ngaa nivesa. Loķ mêm ya nedo nyëg-yumeris rot beya verup loķ buk sên tōķ yam tato yi vu alam Israel.

2

Maria Ko Yesu

(Mt 1:18-25)

¹ Lob vu buk saga alam Rom hir mehö-los-bengö Sisar* Augustus vong gagek ya vu alam pin nebê vongin gevong sensas ti bekevu alam pin arêj. ² Kwirinius tu kiap böp menengin distrik Suria loķ buk saga, lob vong sensas nyêdahis sênê.

³ Lob alam pin deneya medeneya bej in bê deķevu arêj.

⁴ Lob Yosep vu Nasaret ggëp distrik Galilea merak meyah Davit yi nyëg Betlehem ggëp distrik Yudea, in Davit* yi mewis yi, beyi degwa vu Davit*. ⁵ Luho venê Maria sên deli vu yi in bê luho denajom nemaj lo, deya in bê kiap kevu luho arêj doķ ti. GeMaria nalu loķ nare ayo.

⁶ Lob luho ya verup denedo Betlehem, log Maria yi buk ggovek ya bê geķo nalu.

⁷ Lob ko nalu aguu mebom yi loķ tob mebê loķ neggëp reggu hir gabum-nos-yi, in vatêvek bej pup ya genyëg len ti su neggëp rê.

Angër Nêr Bengö Vu Sipsip Alaj

⁸ Lob sipsip alaj denedo dus vu nyëg Betlehem saga bedenengin hir sipsip buk ggëp pahup ayo. ⁹ Lob Anutu yi angër ti yam vu sir, benikaipiik los vuneķ vuneķ yaģek yi jêh raķ sir nebê nengwah böpata, lom deggöneng rot. ¹⁰ Loķ angër nêr vu sir bê, “Ham su newamin jak! Gaķ ham gwengo rê! Sa haķo Bengö Nivesa yam vu ham, gevu alam pin sên denedo dob-ê, in bê dengo bekwaj vesa rot. ¹¹ In gwëbeng sênê avêh ti ko nalu vu Davit yi nyëg böp Betlehem. Yik yi Mehöböp Kerisi*. Yi saga sên yam in bê geķo alam vër in hir ngaa nipaya nyêvewen. ¹² Geham rêk gwelê jak sênê nabê debom yi loķ tob meneggëp loķ reggu hir gabum-nos-yi.”

¹³ Lob pevis bangër ngahiseķê vu yaģek medeyam ving angër ti sênê medepiseķ in Anutu medeķo arê rak nebê,

¹⁴ “Hil gaķo Anutu arê jak na vavunê!

Galam pin ayoj gëp revuh in Anutu nelê sir nivesa.”

Sipsip Alaj Ya Delê Yesu

¹⁵ Angër deyah medeya yaģek, log sipsip alaj lo yom denêr vu sir bê, “Ham-o! Hil ana Betlehem megalê ngaa sên anon rak agu, sên gwëbeng Mehöböp nêr tato vu hil lo.”

¹⁶ Log deķedi raķ pevis medeya. Ya deverup, lob detōķ raķ Maria luho Yosep gedenedo, gehurmahen neggëp loķ reggu hir gabum-nos-yi. ¹⁷ Delê ggovek, log denêr gageķ sên denģo raķ hurmahen lo rangah. ¹⁸ Lob alam pin sên denģo sipsip alaj hir gageķ lo ķenuj ya rot.

¹⁹ Rêķ mu Maria, og jelê gageķ pin sênê loķ ya yu bemedo meķwa nevo. ²⁰ Log sipsip alaj lo deyah medeya, gedeneķo Anutu arê rak. Kwaj vesa vu Anutu in ngaa pin sên denģo los delê lo, yoh vu sên angër nêr vu sir lo.

Detahi Ggev Rak Hurmahen

²¹ Neggëp gebuk nemadvahi-bevidek-löö rak, loḵ mēm derah* navi, log detahi ggev rak yi bê Yesu. Su loḵ nare ata ayo rê geyö nahën, log angër tahi ggev sënë rak yi vorot.

Simeon Luho Ana Delë Yesu Loḵ Dub Ayo

²² Buk sën avëh los naluj deneggëp rot meneggovek gedeneluk yah dub ayo ggökin in bê nij veseek jaḵ lo ggovek ya yoh vu sën Moses nër lo, lob Yesu ata lu ama deko yi medeya Yerusalem in bê degetung yi doḵ na Mehöböp nema. ²³ Sënë yoh vu Mehöböp yi gagek sën neggëp lok yi kapiya lo bê: Avëh degeko naluj muginsën, benabë aguü, og ham gwevong bedenatu Mehöböp yi ngaa vabuung. ²⁴ Log luho bê debesi seriveng geving, noh vu sën Mehöböp yi horek nër lo bê: Vevop nivesa luu ma, nuung nalu mewis luu.

²⁵ Lob mehöti arë nebë Simeon nedo Yerusalem. Yi mehö niröp menesepa loḵ Anutu yönon, log negin mehö semusën sën rëḵ doḵ vu Israel lo. GAnon Vabuung nedo ving yi. ²⁶ GAnon Vabuung tatekin vu yi vorot bê su rëḵ nadiik pevis rë, gaḵ rëḵ gelë Mehöböp yi Kerisi* jaḵ mala rë, loḵ mēm. ²⁷ Lob mēm Anon Vabuung kehe ayo beloḵ ya dub-vabuung-böp ayo, loḵ Yesu ata lu ama deko yi verup loḵ ya in bê degevong noh vu sën horek nër lo. ²⁸ Lom Simeon ḵo hurmahen ya betabuu gepisek in Anutu meḵo arë rak bê:

²⁹ “O Mehöböp, mēm sëḵ nadiik los ahëḡ nivesa,

in gwëbeng sënë gagek sën genër wirek lo anon rak.

³⁰ Sa malag rak mehö sën gevong in bê gweḵo he nöḵ vu hong lo.

³¹ Lom gevong ngaa sënë ggëp mehönon pin malaj.

³² Mehö sënë nebë rangah, om rëḵ najëh rangah jaḵ alam dahis pin, lob geḵo hong alam Israel lo arëḡ jaḵ rot.”

³³ Yosep luho venë kwaj ya ngahi in gagek sën Simeon nër rak luho naluj agi. ³⁴ Loḵ Simeon jom rak vu Anutu bê semu luho, log nër vu hurmahen ata Maria bê, “Gwengo rë, hurmahen sënë rëḵ gevong balam Israel ngahisekë rëḵ malaj nama, log rëḵ gevong besir ngahisekë denom vu Anutu. Yam in tato aggata vu hil, rëḵ mu alam ngahisekë rëḵ nij delin yi. ³⁵ Rëḵ nabë sënë in mēm alam ngahisekë kwaj sën yö neggëp vu sir lo natöḵ rangah. Rëḵ mu ngo rëḵ ayom maggin rot geving berëḵ nabë sën paëp-yu-anil ti negelu newam.”

³⁶ Log tum avëh-nenër-gagek-rangahsën ti nedo, arë nebë Ana. Panuel nalu yi, geyi degwa vu Aser, rëḵ yi atov rot. Yi avö gerak regga beluho denedo wirek yoh vu ngebek nemadvahi-bevidek-luu, ³⁷ loḵ regga diik, genedo alov rot beyi ngebek 84 rak loḵ buk sënë. Rëḵ su nevuu dub-vabuung-böp ya rë, gaḵ yö neya rot. Buk ngahi og aye ggërin nos genejom rak menedo mu, benevong Anutu yi huk buk gerangah. ³⁸ Lob Yesu lööho ama lu ata nahën denare loḵ buk sënë, log Ana verup ving bepisek in Anutu, log nër gagek rak hurmahen sënë vu alam pin sën denegin bê Anutu geḵo alam Yerusalem nah vu yi lo.

Yosep Yah Nasaret

³⁹ Devong ngaa pin sënë yoh vu sën Mehöböp yi horek nër lo, log deyah medeya distrik Galilea vu hir nyëḡ böp Nasaret lo. ⁴⁰ Log hurmahen rig beniwëëḵ rak. Beyi mehö los kwa nivesa, bAnutu yi semusemu neggëp vu yi.

Yesu Böp Rak Meyä Dub-vabuung-böp

⁴¹ Yesu ama lu ata deneraḵ medeneya Yerusalem yoh vu ta pin medenelë buk vabuung böp sën denenër bê Buk-ggöksën-yi* lo. ⁴² Lob Yesu yi ta nemadluho-bevidek-luu rak, log yik devong nebë saga mederaḵ medeya Yerusalem in bê degelë Buk-ggöksën-yi*. ⁴³ Lob Buk-ggöksën-yi* ggovek ya, beyi buk pin maya, log denyah medeneya bej. Gaḵ Yesu og nedo Yerusalem, gama lu ata duḡin. ⁴⁴ Luho dekuung bê ya ving yi mehö la medeneya. Rot besehuk luḵ, loḵ luho denesero yi beya denesero vu alam sën yoh degwa ti lo, genij papu lo. ⁴⁵ Luho desero medenesero rëḵ ma. Lom luho deyah medeya denesero yi vu Yerusalem. ⁴⁶ Luho medo denesero yi yoh vu buk löö, lok mēm luho detöḵ vu yi loḵ dub-vabuung-böp ayo, genedo ving alam tatovaha lo, benengo hir gagek, genelöḵ tepëḵ in degwa ving. ⁴⁷ Lob alam pin sën vare denengo yi tepëḵ lo ḵenuj ya in kwa los yi gagek sën nenër yah vu sir lo. ⁴⁸ Ama lu ata delë yi, lob delëḵ anon mederanga nemaj. Lob ata nër vu yi bê, “Aguü-e? Gevasap aluu in-a? Alu amam ayomin maggin rot in alu medo nesero hong rot.” ⁴⁹ Loḵ nër yah vu luho bê, “Melu nesero sa in va? Maḵ melu su kwamin nevo bê sëḵ medo doḵ Amaḡ yi beggang rë?” ⁵⁰ Rëḵ luho su kwaj töḵ rak yi gagek sën nër agi degwa rë.

⁵¹ Ggovek log mēm yah ving luho belööho deyah Nasaret, lob yö nenga yes yes vu ama lu ata ayej. Lob ata jelë gagek pin sënë loḵ ya yu bemedo mekwa nevo. ⁵² GeYesu rig meböp rak, lob yi Mehö los kwa nivesa rot. Lob Anutu losho mehönon denelë yi nivesa, mekwaj vesa in.

3

*Mehö-neripek-alam Jon Nenër Gagek
(Mt 3:1-12; Mk 1:2-8; Jn 1:19-28)*

¹ Tiberius tu alam Rom hir Sisar* menedo yoh vu ta nemadluho menemadvahi vorot, lob vong bePontius Pilatus tu kiap pin vu distrik Yudea hir yusekë benegin sir. Log Herot* tu yusekë menegin distrik Galilea, gari Pilip tu yusekë menegin alam ggëp distrik Ituraya los Trakonitis. Log Lusanius tu yusekë menegin distrik Abilene, ² gAnas luho Kayapas detu alam-deneko-seriveng hir ggev böp. Lob Sakaria nalu Jon nedo nyëg-yumeris lo buk saga, bAnutu yi gagek neyam vu yi. ³ Nebë saga, lob neyoh vu beggang-bu pin sën nedo dus vu bël Jordan, benenër gagek vu alam bë degërin sir medejipek bël, lob mëm Anutu rëk kevoh hir ngaa nipaya sën neggëp vu sir lo na. ⁴ Sënë yoh vu gagek sën mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya nër meneggëp lo Anutu-yi-kaipiya lo bë:

“Mehöti aye nerak lo nyëg-yumeris bë:

‘Ham bolinin Mehöböp yi aggata,
meham sesor begëp niröp.

⁵ Debahu lii ayo böp böp na,
gededev kedu böp böp los mahen medegerurin geto geving.

Gaggata pin sën neggëp bejusën lo,
og dedev gguu beniverök jak.

⁶ In alam pin degelë ngaa sën Anutu gevong in geko hil nah vu yi lo.’ ”

⁷ Lob alam ngahisekë deya vu yi in bë dejipek bël jak nema, lo nër vu sir bë, “Nyël nalu ham! Re nër vu ham bë ham beya in nyëvewen sën rëk natök vu ham vu Buk-tamusën agi?

⁸ Ham gwevong ngaa niröp noh vu sën ham wërin ayomin lo, in tato nabë ham wërin ham yönon. Gağ ham su kwamin bo megweko gagek jak nah menanër nabë Abraham yi mewis ham. Gağ sa nanër vu ham nabë Anutu yoh vu bë gevong gelöng sene denatu Abraham yi mewis. ⁹ Yönon, in koov nevu nevalek kele gega meneggëp vorot. In keke pin sën su denesis anoj nivesa rë lo, og rëk buv mebesi jak na nengwah.”

¹⁰ Nër nebë sënë, lob alam pin denelok tepëk in yi bë, “Om he rëk gevong nabë va?” ¹¹ Loğ nër yah vu sir bë, “Mehöti sën yi röpröp luu neggëp vu yi lo, og bo ngwë vu mehö ngwë sën nerak vu in lo. Gemehöti sën yi nos neggëp lo, yik gevong nabë saga geving.”

¹² Log alam sën deneko takë* lo la deyam ving in bë dejipek bël, lob delok tepëk vu yi bë, “Tatovaha, log heğ rëk gevong nabë va?” ¹³ Loğ nër yah vu sir bë, “Ham gweko monë takë niröp noh vu sën gavman nër vu ham lo, gağ ham su godek la sevök na geving rë.”

¹⁴ Log alam-begö-yi la delok tepëk in sir vu yi bë, “Log heğ rëk gevong nabë va?” Loğ nër yah vu sir bë, “Ham su ngis mehönon jeggin jeggin los nanër gagek kuungsën jak sir in nabë ham godek hir monë lu ngaa, gağ yik ham gweko ham monë sën ggev denebago ham lo niröp los ahëmin nivesa beggovek.”

¹⁵ Alam dengo gagek sënë, lob kwaj vo ya niwëek loğ ayoj bë, “Mağ Jon sënë yik mağ yi Mehö sën Anutu ggooin rak in bë geko hil nah lo ma ma?” ¹⁶ Nebë sënë, lob Jon nër yah vu sir bë, “Sa naripek ham rak bël. Rëk mëm mehö los niwëek ti kesuu sa rëk tamuın sa menam, log sa su mehö nig vesa yoh vu in bë sa natu yi hur bekevelekin vaha suu rë. Yi saga sën rëk basuh ham begevong Anon Vabuung vu ham vahi begevong benengwah ga ham vahi. ¹⁷ Jom yi savor loğ ya nema vorot in tetëhin kale kale na in yi wit*, gengupin wit* anon jak na yi jök-wit-yi. Gağ kale kale saga og rëk besi jak na nengwah sën yö medo netum degwata lo.”

¹⁸ Jon nenër bengö nivesa vu alam genenër gagek ngahisekë ving in bë gelu ayoj medegërin sir.

Herot Ko Jon Ya Karabus
(Mt 14:3-4; Mk 6:17-18)*

¹⁹ Rëk Jon vo gagek rak hir yusekë Herot*, in ggodek ari avëh Herodias log nevong ngaa nipaya vahi ving. ²⁰ Genevong ngaa nipaya ti sënë ggökin ving: Tung Jon ya karabus.

*Jon Ripek Yesu
(Mt 3:13-17; Mk 1:9-11)*

²¹ Log alam pin deneripek bël, lob Yesu ripek bël ving. Ripek bël ggovek gevare nejom rak, lob yagek tatekin yi ²² gAnon Vabuung ni nebë sok nuung beluk yam rak ya yi. Log gagek ti yam vu yagek bë, “Sa nalug hong. Sahëg neving hong besa halë hong nivesa.”

*Yesu Yi Degwa Lo
(Mt 1:1-17)*

²³ Yesu yi ta mehödahis-menemadluho rak, lob mëm ko yi huk rak. Loğ alam kwaj nevo yi bë yik Yosep nalu yi.

Log yik Yosep ama Heli. ²⁴ Ga, Heli ama Matat,
 geMatat ama Levi* ga, Levi* ama Melki.
 Ga, Melki ama Yanai ga, Yanai ama Yosep (sënək yö ngwë).
²⁵ Ga, Yosep ama Matatias ga, Matatias ama Amos.
 Ga, Amos ama Naum ga, Naum ama Esli.
 Ga, Esli ama Nagai. ²⁶ Ga, Nagai ama Maat.
 Ga, Maat ama Matatias (sënək yö ngwë), ga, Matatias ama Semein.
 Ga, Semein ama Yosek ga, Yosek ama Yoda.
²⁷ Ga, Yoda ama Yoanan ga, Yoanan ama Resa.
 Ga, Resa ama Serubabel ga, Serubabel ama Sealtiel.
 Ga, Sealtiel ama Neri. ²⁸ Ga, Neri ama Melki, (sënək yö ngwë).
 Ga, Melki ama Adi ga, Adi ama Kosam.
 Ga, Kosam ama Elmadam ga, Elmadam ama Er.
²⁹ Ga, Er ama Yosua ga, Yosua ama Elieser.
 Ga, Elieser ama Yorim ga, Yorim ama Matat (sënək yö ngwë).
 Ga, Matat ama Levi (sënək yö ngwë). ³⁰ Ga, Levi ama Simeon.
 Ga, Simeon ama Yuda ga, Yuda ama Yosep (sënək yö ngwë).
 Ga, Yosep ama Yonam ga, Yonam ama Eliakim.
³¹ Ga, Eliakim ama Melea ga, Melea ama Mena.
 Ga, Mena ama Matata ga, Matata ama Natan.
 Ga, Natan ama Davit. ³² Ga, Davit ama Yese.
 Ga, Yese ama Obet ga, Obet ama Boas.
 Ga, Boas ama Salmon ga, Salmon ama Nason.
³³ Ga, Nason ama Aminadap ga, Aminadap ama Admin ga, Admin ama Arni.
 Ga, Arni ama Hesron ga, Hesron ama Peres.
 Ga, Peres ama Yuda (sënək yö ngwë). ³⁴ Ga, Yuda ama Yakop.
 Ga, Yakop ama Isaak ga, Isaak ama Abraham.
 Ga, Abraham ama Tera ga, Tera ama Nahor.
³⁵ Ga, Nahor ama Seruk ga, Seruk ama Reyu.
 Ga, Reyu ama Pelek ga, Pelek ama Eber.
 Ga, Eber ama Sela. ³⁶ Ga, Sela ama Kainan.
 Ga, Kainan ama Arpaksat ga, Arpaksat ama Sem.
 Ga, Sem ama Noa ga, Noa ama Lamek.
³⁷ Ga, Lamek ama Metusala ga, Metusala ama Enok.
 Ga, Enok ama Yaret ga, Yaret ama Mahalalel.
 Ga, Mahalalel ama Kainan (sënək yö ngwë). ³⁸ Ga, Kainan ama Enos.
 Ga, Enos ama Set ga, Set ama Adam.
 Ga, Adam og yik Anutu nalu in tung yi.

4

Satan Seggi Yesu

(Mt 4:1-11; Mk 1:12-13)

¹ Anon Vabuung loḵ yam ggërin Yesu ayo, lob yi vu bël Yordan meneyah, lob Anon Vabuung li yi meya nyëg-yumeris. ² Beya nedo nyëg-yumeris yoh vu buk mehödahis luu, lob Satan pelëpin yi.

Yesu su negga nos loḵ buk saga rë, genedo meris yoh vu buk pin sënë beggovek ya loḵ tum diikahë. ³ Lob Satan nër vu yi bë, "Bë Anutu nalu hong, og genanër megelông sënë natu brët." ⁴ Loḵ Yesu nër yah vu bë, "Gägek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë: Nos mu su yoh vu bë gevong bemehönon demedo vesaj rë."

⁵ Loḵ Satan ḵo yi merak ya ḵedu ading, lob pevis betato alam pin sën denedo dob lo los hir nyëg pin vu Yesu, ⁶ genër vu yi bë, "Sëḵ bo ngaa nivesa vesa los niwëëk sënë pin vu hong barëm böp jak kesuu mehönon pin. In ngaa pin sënë tu sa ngaa. Om nabë sebo vu mehöti, og sëḵ bo vu yi benatu yi ngaa. ⁷ Om nabë genadudeḵ vu sa megweko sa jak, og ngaa pin sënë rëḵ nök natu hong ngaa." ⁸ Loḵ Yesu nër yah vu yi bë, "Gägek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë: Yik gweko Mehöböpin sën hong Anutu lo jak, begegurek yi yö timu babu."

⁹ Loḵ Satan ḵo Yesu ggökin beya nyëg böp Yerusalem metung yi rak ya Dub-vabuung-böp yu vavunë rot, genër vu yi bë, "Bë Anutu Nalu hong, og gwetë hong na dob, ¹⁰ in gägek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë:

Rëḵ gevong yi angër lo
 nam degëgin hong nivesa.

¹¹ Log nër ving bë:

Rêk detabuu hong dok nemaj,
gesu rêk gengis vaham jak gelöng rê.”

¹² Loğ Yesu nêr yah vu yi bê,

“Gagek neggêp ving bê: Su geseggi hong Mehöböp Anutu.”

¹³ Satan seggi yi rak ngaa sênê ggovek, log ya gekwa vo bê maam buk ngwê rê.

Yesu Ko Huk Rak Nyêdahis Ggêp Galilea

(Mt 4:12-17; Mk 1:14-15)

¹⁴ Yesu ko niwêek vu Anon Vabuung beyah meya distrik Galilea, lob bengö ya meyoh vu distrik saga los dahis. ¹⁵ Lob netatekin gagek vu alam loğ hir dub-supinsên-yi pin, lob alam pin deko arê rak.

Alam Nasaret Deruu Demij Vu Yesu

(Mt 13:53-58; Mk 6:1-6)

¹⁶ Lob Yesu yah verup Nasaret sên wirek yi mahen genedo merig loğ lo, log Buk-sewahsên-yi*, lob loğ ya dub-supinsên-yi nebê sên yö nevong yoh vu soda pin lo. Lob kedi nare in bê natevin Anutu yi gagek. ¹⁷ Lob devo mehö-nenêr-gagek-rangahsên Yesaya yi kapiya loğ nema bepuh, lob tok rak len teka sên dekevu meneggêp bê:

¹⁸ “Mehöböp yi Anon Vabuung loğ yam ggêrin sayog.

In yö ggooin sa rak

in bê sa nanêr Bengö Nivesa vu alam sên denerak vu in ngaa lo.

Vong sa yam in bê sa nanêr gagek rangah vu alam sên denedo loğ karabus ayo lo nabê ggovek ya gedegetah sir vêr.

Gesa bê nanêr vu alam malaj kenod lo nabê malaj natum gökin medegelé nyêg.

Gevong sa yam in bê sa gako alam sên ngaa maggin deginengin sir lo vêr,

¹⁹ gesa nanêr rangah nabê ngebek sên Mehöböp gelê mehönön nivesa lo tok yam ggovek.”

²⁰ Yesu tevin gagek dus ti sênê ggovek medengo, lob vevir kapiya yah bevo yah vu ala geto nedo. Log alam sên denedo loğ dub-supinsên-yi ayo lo pin yik malaj neya timu vu yi.

²¹ Lob mêm ko gagek lo rak menêr vu sir bê, “Anutu yi gagek sên ham nahên nengo agi lo anon rak gwêbeng.” ²² Lob deko arê rak, loğ kwaj neya ngahi in yi gagek nivesa vesa sên nenêr verup avi lo, medenêr bê, “In va gemu sênêk Yosep nalu-ê lo?”

²³ Lob nêr vu sir bê, “Yönon, mak ham rêk nanêr alam hib hir gagek ti sênê jak sa nabê, ‘Dokta! Ngo gwevong benim vesa jak namugin rê. Om gwevong ngaa nabê sên he hangö bê gevong ggêp Kapernaum lo dok ngo hong nyêg sênê geving loğ mêm.’ ” ²⁴ Loğ nêr ggökin bê, “Sa nanêr yönon vu ham nabê: Alam su denebê nengaj vu mehö-nenêr-gagek-rangahsên ti ggêp yö yi beggang degwa rê. ²⁵ Rêk mu sa nanêr yönon vu ham nabê: Loğ Elia yi buk og avêh alov ngahisekê denedo Israel. Lob beggob kehe ya gebamöö veriik, behob su neto rê yoh vu ngebek löö bekwev nemadvahi-mevidek-ti. Gemeyip böpata yoh vu nyêg. ²⁶ Rêk Anutu su vong Elia ya vu alov la vu Israel in bê dok vu sir rê. Gak mêm yik vong yi meya nyêg ngwê vu Sarepat ggêp distrik Sidon mu in dok vu avêh alov ti vu sagu. ²⁷ Log yik alam nij seuuuk ngahisekê denedo Israel loğ mehö-nenêr-gagek-rangahsên Elisa yi buk nebê saga ving. Rêk sir ti su nivesa nerak loğ sir len rê. Gak yik mehö-yu-ngwê Naaman vu dob Suria yö timu sên nivesa rak.”

²⁸ Loğ alam pin sên denedo dub-supinsên-yi agi dengo gagek sênê, lob ahêj sengên böpata rot. ²⁹ Lob dekedi deruuk Yesu to meya in nyêg saga. Delev hir nyêg sagi benedo rak nyêg kedu ti, lob deko yi medeya pekê in bê dejos na. ³⁰ Rêk ma geyoh sir vuheng atov beto meya.

Yesu Tii Memö To Meya In Mehöti

(Mk 1:21-28)

³¹ Loğ tum ya meto distrik Galilea yi nyêg böp ngwê sên Kapernaum. Log Buk-sewahsên-yi*, lob nenêr gagek vu alam. ³² Dengo yi gagek, lob avij tok mederanga nemaj in nenêr gagek nebê mehö los niwêek ti. ³³ Loğ memö ti nedo loğ mehö ti benedo loğ dub-supinsên-yi saga ving, lob ngeek bê, ³⁴ “O! Yesu vu Nasaret, bê gwevong va vu he? Mak geyam in bê kwevoh he? Serağ nim bê Anutu yi mehö vabuung hong.”

³⁵ Rêk Yesu petupek rak bê, “Ayem nama! Gegweto gena in mehö saga!” Lob memö sênê tê mehö lo to neggêp dob loğ sir vuheng, log to meya, rêk su vong paya vu yi rê. ³⁶ Lob alam pin delêk anon gedenenêr vu sir bê, “Sênêk mak gagek re? Mehö sênê nenêr vu memö nebê yi mehö niwêek los bengö ti, om denengo aye meto deneya in mehönön!” ³⁷ Yesu vong nebê sênê, lob bengö ya meyoh vu nyêg pin vu sagu.

Yesu Vong MePita Ggen Avêh Nivesa Rak

(Mt 8:14-15; Mk 1:29-31)

³⁸ Yesu vu dub-supinsên-yi ayo meluk yom, lom ya melok ya Simon yi beggang, geSimon ggen avêh nivanê böpata meneggêp. Lob deketağ vu Yesu bê dok vu yi. ³⁹ To meya nare dus

mekepë yi ya vu, log petupek rak nivanë, lob nikul ya. Log avëh kedi rak pevis beneyeh nos in losho dega.

Yesu Ro Alam Ngahisekë Menij Vesa Rak
(Mt 8:16-17; Mk 1:32-34)

⁴⁰ Hes ggovek in bê duk na, lob alam deko hir alam sën nij neraç lo medeya vu yi. Lob nebë nema rak sir pin ti ti benevong benijvesa neraç. ⁴¹ Gememö to deneya in alam ngahisekë, gedenegeek bê, “Anutu Nalu hong.” Rëç petupek rak sir bê ayej nama. In derak ni bê yi Mehö sën Anutu ggooin rak in bê geço hil nah lo.

Yesu Nevong Huk Meneya Nyëg Böp La
(Mk 1:35-39)

⁴² Log monbuk anon, lob kedi rak beya nyëg-yumeris tahsën ti. Loç alam desero yi medeya vu yi bedevongin bê denanërin yi in su gevuu sir gena nyëg ngwë. ⁴³ Rëç nër vu sir bê, “Sa naya in nanër Anutu-yi-nyëg yi Bengö Nivesa rangah vu nyëg vahi geving. In Anutu vong sa meseyam in bê gevong huk sënë.” ⁴⁴ Lob ya nenër loç distrik Yudea hir dub-supinsën-yi pin.

5

Yesu Tebë Pita, Lom Ko Gël Ngahisekë
(Mt 4:18-22; Mk 1:16-20)

¹ Buk ti, lob nare ngaggee böp Genesaret* nenga, lob alam ngahisekë ya detetup yi medahis rak, in bê degengo Anutu yi gagek. ² Lob lë geyag mahen luu nedo meris yam ngaggee nenga galam-gël-yi deluk medeneripek lek. ³ Lob rak ya yag ngwë sën Simon yiyi, benër vu yi lob ço yag to meya vuheng teka, log mëm nedo rak genetatekin gagek vu sir.

⁴ Nër gagek vu sir ggovek, log nër vu Simon bê, “Gwetee hong yag geto mena ngaggee sën luk ya ading teka loç mëm ham gwetë lek duk na in ham gwëko gël.” ⁵ Loç Simon nër yah bê, “Alag, he hevong huk böpata gwëbeng buk ading rot, rëç he su haço gël la rë. Rëç maam genër om saç getë lek duk nah gökin rë.” ⁶ Devong nebë sënë, lob devasu gël ngahisekë rot belek vongin bê bepul. ⁷ Lob detahi sir vahi sën denedo rak yag ngwë lo bê na dedok vu sir. Lob mëm deya bedeko gël rak yag luho, rëç gël vevii bevongin bê duk na ngaggee. ⁸ Simon Pita lë nebë sënë, lob yun lus loç Yesu vaha genër bê, “Oo-o, Mehöböp! Gedëein sa geğena! In saç ngaa nipaya neggëp vu sa.” ⁹ In losho yi alam sën denedo loç yag delë gël pin sën deko lo, lob kenuj ya in. ¹⁰ Log Sebedi nalu Yakobus luho ari Jon sën yik losho Simon denevong huk timu lo, kenuj ya in ving. Rëç Yesu nër vu Simon bê, “Su newam jak, in rëç gwëko mehönon nabë saga.” ¹¹ Lob dedadii yag ya roneç, lob devuu ngaa pin ya gedetamuin yi, belosho deya.

Yesu Vong Bemehöti Yi Sevuuk Mehör
(Mt 8:1-4; Mk 1:40-45)

¹² Yesu nedo nyëg böp ti, lob mehöti nedo sagu, besevuuk vunin navi pin. Mehö sënë lë Yesu, lob petev meneggëp loç vaha geketag vu yi bê, “Mehöböp! Nabë ahëm geving, og geyoh vu bê gwevong mesa nig veseek jak.” ¹³ Lob Yesu bê nema rak yi genër bê, “Sahëg ving, om nim veseek jak!” Lob yik sevuuk saga mehör ya pevis. ¹⁴ Log Yesu vo kooiin bê, “Su gena genanër vu mehöti. Gaç mëm gena getato navim vu mehö-neço-seriveng, gegwetung seriveng* in nim veseek rak. Noh vu sën Moses nër wirek bê hil gevong lo. In alam pin dejak ni nabë nim veseek rak.” ¹⁵ Rëç ma geYesu yi ngaa pin sën nevong lo bengö tup luk nyëg meya. Lob alam ngahisekë denço medeyam vu yi in bê degengo yi gagek gegevong hir niraksën nama na. ¹⁶ Rëç buk la og netah yi ya nyëg-yumeris menejom rak.

Yesu Vong Bemehö Nema Los Vaha Nipaya Ti Nivesa Rak
(Mt 9:1-8; Mk 2:1-12)

¹⁷ Buk ti, lob medo nenër gagek vu mehö la, galam Parisai* la losho alam-horek-yi la denedo ving. Deyam ggëp nyëg neru ti ti lo pin. Vu distrik Galilea, gevuu distrik Yudea gevuu nyëg böp Yerusalem. Lob Mehöböp vo niwëek vu Yesu in bê gero alam nijraksën benijvesa jak. ¹⁸ Lob mehö la devaku mehö ti rak reek medeya vu in sekë pin selöngin. Lob devaku medeya in bê na degebë doç Yesu mala gëp beggang ayo, ¹⁹ rëç nyëg mir in alam ngahisekë, gesu aggata neggëp in bê debaku doç na rë. Nebë saga, lob derak ya beggang demi tamangsën medekehe beggang demi gedeseluhin mehö sënë los reek luk ya alam vuheng atov beya meto neggëp loç Yesu mala. ²⁰ Yesu lë berak ni bê ayoj neya timu vu yi, lob nër vu mehö sënë bê, “Sa mehö-e! Sa dahun hong ngaa nipaya ya.”

²¹ Lob alam Parisai* losho alam-horek-yi yö kwaj neya ngahi bê, “Mehö re sagi, sën neço yi rak besevök Anutu-ë? Mehöti su yoh vu bê dahun ngaa nipaya na rë, gaç Anutu yö timu yoh vu.” ²² Rëç Yesu rak ayoj ni, lob nër yah vu sir bê, “Ham ayomin neya ngahi in va?”

²³ Ham kwamin nevo gagek sën senër agi bë, 'Sa dahun hong ngaa nipaya ya' lo bë anon ma, in re yoh vu bë gelê nabê dahun ya yõnon-a? Rêk mu mêm nabê sa nanër vu yi nabê, 'Kwedi jak megena!' og mêm ham rêk jak ni nabê sa nanër gagek los anon. ²⁴ Rêk sa bë ham jak ni nabê Mehõnon Nalu yoh vu bë dahun ngaa nipaya na vu dob." Log peggirin menër vu mehõ sën sekê selõngin lo bë, "Sa nanër nõk vu hong nabê: Kwedi gweko hong reek jak megenah bõm." ²⁵ Nër nebê sënê, lob yik kedi rak avuti rak alam pin saga malaj, bekerê ngaa sën devaķu rak lo beneyah ben, geneķo Anutu arê rak. ²⁶ Lob alam pin saga ķenuj ya gederanga nemaj. Lob deķo Anutu arê rak, gedeggõng medenenër bë, "Ngaa ti sën hil halê gwëbeng agi yõ agga ti."

Yesu Tahi Levi

(Mt 9:9-13; Mk 2:13-17)

²⁷ Ggovek, geYesu to meyah dobnê meneya, loķ lê gemehõ sën neķo takês* lo ti loķ nedo beggang-takês-yi. Arê nebê Levi.* Lob nër vu yi bë, "Genam gesepa sa." ²⁸ Lob vuu ngaa pin menedo, gekedi meya sepa Yesu meluho deya.

²⁹ Lob Levi vong Yesu yi nos bõp ti loķ yi beggang, balam sën deneko takês* lo ngahiseķe losho alam vahi deyam ving luho belosho denegga. ³⁰ Rêk alam Parisai* losho hir alam-horek-yi delê, lom denër gagek ngahiseķe rak Yesu vu yi hur maluh lo bë, "Nebê va sën ham los alam-deneko-takês* losho alam sën denevong ngaa nipaya lo newa nos loķ ti-ê?"

³¹ Loķ Yesu nër yah vu sir bë, "Alam nijvesa su deneya vu dokta rê. Gaķ yik alam nijraksën mu yõ deneya vu. ³² Om sa su yam in bë tahi alam-yohvu rê. Gaķ seyam in bë tahi alam sën ngaa nipaya neggëp vu sir lo in degërin ayoj."

Yesu Tahu Yi Raķ Mehõ Sën Neķo Avêh Lo

(Mt 9:14-17; Mk 2:18-22)

³³ Loķ deloķ tepêķ vu Yesu ggõkin bë, "Jon yi hur maluh ayej deneggërin nos gedenejom rak beron beron, balam Parisai* hir hur maluh denevong nebê saga ving. Rêk hong hur maluh, og yõ medo denegga gedenenum mu." ³⁴ Loķ Yesu peggirin gagek rak mehõ sën neķo avêh lo benër yah vu sir bë, "Ham kwamin bo rê, nabê mehõti medo geving yi alam geluho avêh ti denajom nemaj. Bê nabê sënê, og yi alam sënê su deyoh vu bë ayej gërin nos rê. ³⁵ Rêk mêm buk sën debo mehõ sën ķo avêh lo vër, besu medo geving yi alam rê, og mêm yi alam rêķ ayoj maggin bayej gërin nos doķ buk saga."

Yesu Tahu Yi Gagek Raķ Tob Los Wain Gememêk Navi

³⁶ Lok Yesu nër gagek peggirinsën ngwê vu sir ggõkin bë, "Mehõti su nekweeķ tob mewis ti len teka menepeka mugeng ngwê sën nekweeķ lo len rak rê. Bê mehõti geving nabê saga, og rêķ geving paya vu tob mewis saga, gemewis len ti sën lo su luho tob mugeng rêķ gëp ti rê. ³⁷ Log mehõti su netõõ wain* mewis loķ memêk navi mugeng rê. Bê mehõti geving nabê sënê, og wain rêķ ngol memêk navi mebepul gewain keseh geto mena. Gememêk navi nipaya jak geving. ³⁸ Gaķ yik alam yõ denetõõ wain mewis loķ ya memêk navi mewis og mêm. ³⁹ Log alam sën yõ denenum wain mugeng lo, og su ahêj neving wain mewis rê. Gaķ denenër bë, 'Wain mugeng mêm nivesa.' "

6

Gagek Raķ Sën Hil Su Geving Huk Doķ Buk-sewahsën-yi

(Mt 12:1-8; Mk 2:23-28)

¹ Buk-sewahsën-yi* ti, lob Yesu losho yi hur maluh deyoh ya huk wit* ti ayo medeya. Lob yi hur maluh derur wit* anon la mederii rak nemaj mededah. ² Rêķ alam Parisai* la delê medenër bë, "Nebê va sën ham kweyêh horek Buk-sewahsën-yi-ê?" ³ Loķ Yesu loķ tepêķ yah vu sir bë, "Mak ham su tevin gagek rak ngaa sën Davit vong wirek lo rê? Sën losho yi hur dediikahêj lo, ⁴ lob loķ ya Anutu yi dub beķo brêt vabuung sën denetung netu seriveng benedo ggëp Anutu mala lo. Alam-deneko-seriveng mu yõ deyoh vu bë dega brêt saga, gaķ alam meris nebê Davit og ma. Rêķ gga gevo vu yi hur medegga ving." ⁵ Log Yesu nër ving bë, "Mehõnon Nalu tu Buk-sewahsën-yi* ala."

Yesu Vong Mehõ-seķê-paya Ti Menivesa Raķ Loķ Buk-sewahsën-yi

(Mt 12:9-14; Mk 3:1-6)

⁶ Log Buk-sewahsën-yi* ngwê, lob loķ ya dub-supinsën-yi menetatekin gagek vu alam. Log mehõti nema vesa belooïn benedo. ⁷ Alam-horek-yi losho alam Parisai* medo malaj nesepa Yesu in bë degelê nabê rêķ geving benema nivesa jak doķ Buk-sewahsën-yi*, ma rêķ nama! In denesero aggata in bë denanër gagek jak Yesu nabê keyêh horek. ⁸ Rêķ yõ rak ayoj ni. Lob nër vu mehõ sën sekê paya lo bë, "Kwedi genam gebare doķ vuheng atov." Lob

* 5:27: Levi sënê arê ngwê nebê Matai. Su Yakob nalu rê, gaķ yik mehõ ngwê.

kedi meya nare. ⁹ Log Yesu nêr vu sir bê, “Sa bê doḡ tepêḡ in gagek ti vu ham nabê: Maḡ horek nêr bê hil gevong ngaa nivesa doḡ Buk-sewahsên-yi*, ma hil gevong ngaa nipaya? Maḡ nêr bê hil adok vu alam in demedo vesaj, ma hil nid dël jaḡ sir in malaj nama?” ¹⁰ Log mala neḡo loḡ menelê sir pin, log nêr vu mehô lo bê, “Getelo sekêm nam!” Telo sekê ya, lob nivesa loḡ ggôkin. ¹¹ Rêḡ alam saga ahêḡ sengên bôpata rot, geyah desap sir raḡ bê degevang nabê va vu Yesu!

Yesu Vong Yi Hur Maluh Denetu Sinarê

(Mt 10:1-4; Mk 3:13-19)

¹² Loḡ buk sênê, Yesu tah yi ya keḡu ti in bê najom jaḡ, lob medo mejom raḡ vu Anutu buk ading rot menyêḡ heng ya. ¹³ Log hes mala verup, lob supin yi hur maluh ya vu yi, betum ggooiin sir nepadluho-mevidek-luu lo raḡ benêr sir bê Sinarê. ¹⁴ Alam lo sênê: Simon sên Yesu tahi ggev ngwê raḡ bê Pita lo. Ga, ari Andreas. Ga, Yakobus lu Jon. Ga, Pilip lu Bartolomai. ¹⁵ Ga, Matai lu Tomas. Ga, Yakobus sên Alpeus nalu. Ga, Simon sên yi mehô-neruuk-alam-Rom lo. ¹⁶ Ga, Yudas sên Yakobus nalu lo, log Yudas Iskariot sên rêḡ nanêr Yesu rangah vu alam-begô-yi lo.

Yesu Vong Huk Raḡ Alam Ngahiseḡê

(Mt 4:23-25)

¹⁷ Lob Yesu luḡ meya ving sir beya nare nyêḡ neggumeng ti ving yi hur maluh yu bôpata. Galam ngahiseḡê deyam vu nyêḡ bôp Yerusalem, gesir sên distrik Yudea pin, galam loo sên dus vu Ture los Sidon lo beyam desupin sir medenedo. ¹⁸ Deyam in bê degengô yi gagek, log gevong behir niraksên nama na. Galam sên memô nevasap sir lo, og Yesu nevong menjivesa neraḡ ving. ¹⁹ Galam pin denedu sir in bê degebê nemaj jaḡ yi. In yi niwêḡk ya nevong balam pin nijvesa neraḡ.

Yesu Nêr Bê Mehônnon Deyoh Vu Bê Kwaj Vesa, Gedeyoh Vu Bê Dengu

(Mt 5:1-12)

²⁰ Loḡ Yesu vêr mala raḡ menelê yi hur maluh lo, lom nêr bê:

“Ham sên neraḡ vu in ngaa dob-yi lo, ham kwamin vesa.

In ham tu Anutu-yi-alam beham rêḡ medo nivesa doḡ yi nyêḡ.

²¹ Ham sên nediiḡkahêmin agi, ham kwamin vesa.

In ham su rêḡ jaḡ vu in ngaa nivesa ti vu tamusên rê.

Ham sên nesu menedo agi, ham kwamin vesa.

In ham rêḡ kwamin vesa menanôp vu tamusên.

²² Alam rêḡ degelê geham sepa doḡ Mehônnon Nalu,

lob rêḡ degelê ham paya,

bedegetii ham, gedepelê ham,

gedenanêr ham nabê ham nimin paya,

rêḡ mu ham kwamin vesa in ngaa saga.

²³ Nabê degevang nabê sênê vu ham, og ham kwamin vesa, geham napisek in rot, in ham nyêvewen sên neggêp yagek lo, og bôpata rot. In wirek og kenuj lo denevang nebê sênê vu alam-denenêr-gagek-rangahsên lo ving.

²⁴ Gaḡ ham sên los bengômin-ggoreksên lo, og gêpin ham!

In ham nedo raḡ ngaa sên nivesa vesa lo vorot.

²⁵ Geham sên newa nos bôp bahêmin nepup agi, gêpin ham!

In ham rêḡ jaḡ vu in ngaa vu tamusên.

Geham sên nenôp gwêbeng agi, gêpin ham!

In ham rêḡ ngu mengis ham vu tamusên bemalamin ruḡ keseh.

²⁶ Nabê alam pin degeḡo ham arêmin jaḡ, og gêpin ham!

In kenuj lo denevang nebê saga wirek vu alam-gagek-kuungsên lo.”

Yesu Nêr Bê Hil Ahêḡ Geving Alam SênDenelê Hil Paya Lo

(Mt 5:38-48)

²⁷ “Rêḡ sa bê nanêr vu ham sên nengo sa gagek agi nabê: Ham kwamin pesivin alam sên denesis begô vu ham lo. Geham gwevang nivesa vu alam sên degelê ham paya lo. ²⁸ Geham najom jak in alam sên deneterot ham lo nabê Anutu semu sir. Geham bengev jaḡ in alam sên denenêr pelê raḡ ham lo nabê Anutu doḡ vu sir. ²⁹ Nabê mehôti petap nengam vahi, og hongêḡ gegwêrin vahi bepetap geving. Genabê mehôti ngoo doḡ hong rôprôp-ayôong-yi, og genakah hong rôprôp ngwê geving, gaḡ su gegulin. ³⁰ Nabê mehôti ketag ngaa ti vu hong, og gebo vu yi. Genabê mehôti sepos hong ngaa vêr in hong, og su genanêr vu nabê bo nom. ³¹ Ngaa sên ham ahêmin neving bê alam degevang vu ham lo, og yik ham gwevang nabê saga vu sir namugin.

³² Nabë yik ham ngo ahëmin geving alam sën ahëj neving ham lo mu, og alam rëk degeko ham arëmin jak in degwa tena? Gak yik alam pin og denevong nebë sënë, bahëj neving alam sën ahëj neving sir lo. ³³ Log nabë ham dok vu alam sën denelok vu ham lo mu, og alam rëk degeko ham arëmin jak in degwa tena? Gak yik alam pin og denevong nebë sënë ving. ³⁴ Log nabë ham bo ngaa vu alam gekwamin bo nabë rëk debo dok nah vu ham, og alam rëk degeko ham arëmin jak in degwa tena? Gak yik alam pin og denevong ngaa vu sir vahi, in bë degeko hir ngaa vahi dok nah nyëvewen. ³⁵ Gak mëm ham ahëmin geving alam sën denesis begö vu ham lo. Geham dok vu mehönnon pin. Ham bo ngaa vu alam, gak ham su kwamin bo nabë rëk debo ngaa ti nom vu ham dok nah nyëvewen. Ham gwevong nabë saga, log vu tamusën, og ham rëk natök vu ham nyëvewen böpata rot benatu Anutu Vavunë nalu lo. In neving semusën vu alam sën su kwaj vesa in yi ré lo, losho alam nij paya. ³⁶ Om ham kwamin gevingin alam medok vu sir nabë sën ham Amamin Anutu neving lo.”

*Yesu Nër Bë Su Geseggi Mehö Ngwë Hir Gagek Nabë Getu Ala
(Mt 7:1-5)*

³⁷ “Ham su seggi mehö ngwë dok ayomin nabë yi mehö nipaya. In lob Anutu su seggi ham benanër ham nabë ham alam nimin paya. Log ham su nanër mehö ngwë nabë degeko nyëvewen dok nah hir ngaa nipaya. In lob Anutu su nanër ham nabë ham gweko nyëvewen dok nah ham ngaa nipaya. Gak ham dahun ngaa nipaya sën mehönnon denevong vu ham lo na, in lob Anutu dahun ham ngaa nipaya na geving. ³⁸ Ham bo ngaa vu mehönnon, og Anutu rëk bo dok nah vu ham rot, beham dëg napup avi, beham deginengin gesesesin jak beduk na, genam gök gökin megerurin geto. In yik ngaa sën ham neving vu mehönnon lo, og Anutu rëk geving nabë saga dok nah vu ham.”

³⁹ Log Yesu nër gagek peggirinsën ti vu sir bë, “Mağ mehö mala kenod ti yoh vu bë tato aggata vu mehö mala kenod ngwë? Ma! Bë nabë sënë, og luho rëk debës söv dok ti. ⁴⁰ Hur maluh ti su kesuu yi tatovaha rë. Bë tatovaha tahu yi govek mejak ni, og mëm luho ala rëk degëp ti.

⁴¹ Ma genelë kale mahen teka sën negga rak arim mala lo, log su kwam nevo gang dus ti sën neggëp lok malam aga rë? ⁴² Ma nebë va sën genër vu arim bë, ‘Ari-e! Köök gesa hevong kale vër in malam gahis rë.’ Gwelë rë! Hong mehö kwam luu! In gang neggëp lok ngo malam gahis! Ngo gwevong gang dus ti sënë vër in malam govek rë, lok mëm rëk gwelë ngaa mahen teka sën neggëp lok arim mala aga nivesa megebo vër.”

*Yesu Nër Bë Kele Nipaya Yö Nesis Anon Nipaya
(Mt 7:17-20; 12:33-35)*

⁴³ “Kele nivesa su nesis anon nipaya rë. Log kele nipaya su yoh vu bë rëk ngis anon nivesa rë. ⁴⁴ Om mehönnon degelë kele anon, lok mëm dejak ni nabë kele nivesa, ma nipaya. In mehöti su nerur mori anon rak aggis niggin ti jes rë. Log mehöti su nerur vud anon rak kele niggin nipaya ti agga rë. ⁴⁵ Om mehö nivesa neko ngaa nivesa vër lok ngaa nivesa sën nesupin meneggëp lok ayo lo, menenër yam rangah. Log mehö nipaya neko ngaa nipaya vër lok ngaa nipaya sën nesupin meneggëp lok ayo lo, menenër yam rangah. Mehönnon avij nenër gagek sën neggëp lok ayoj lo, meneyam rangah.”

*Yesu Tahu Gagek Rak Sën Hil Adev Beggang Lo
(Mt 7:24-27)*

⁴⁶ “Ham ayemin nelok sa bë, ‘Mehöböp, Mehöböp!’ rëk ham su nengo sayeg rë in va? ⁴⁷ Alam sën denam vu sa bedengö sa gagek bedesepa dok lo ⁴⁸ og sir nebë mehö sën lev yi beggang rak nedo gelöng böp, belev mudeng len luk ya rot. Log bël vaar böpata beya mevuv rak beggang lo, rëk su yoh vu bë kevoh rë. In mehö sënë yö lev niwëek mero. ⁴⁹ Gak alam sën dengö sa gagek rëk su desepa dok rë lo, og sir nebë mehö sën lev yi beggang rak nedo dob vavunë mu lo. Su lev mudeng luk ya gebinë rë, om bël vaar beya mevuv rak beggang saga, lob kevoh ya pevis, benipaya rak ya verök yi.”

7

*Yesu Vong Balam-begö-yi Vu Rom Hir Ggev Yi Hur Nivesa Rak
(Mt 8:5-13)*

¹ Yesu nër gagek sënë vu alam ggevek, log ya rak beya meluk ya Kapernaum. ² Alam-begö-yi vu Rom yu ti yoh vu mehödahis nepadvahi (100) hir ggev nedo, beyi hur ti nedo, lob ahë neving yi rot, rëk hur tök vu niraksën, bedus rak bë nadiik. ³ Lok alam-begö-yi hir ggev sënë ngo bë Yesu ya verup nedo, lob vong Yuda hir ggev la deya vu yi in bë na denanër vu benam gevong beyi hur nivesa jak. ⁴ Ya deverup vu Yesu, lob deketag niwëek vu bë, “Mehö sënë yi mehö nivesa, om yoh vu bë gedok vu yi. ⁵ Ahë neving hil Yuda, beyö lev hil Yuda hil dub-supinsën-yi ti.”

⁶ Lob losho Yesu deyah, beya deverup dus raḅ beggang, loḅ alam-begö-yi hir ggev vu gagek vu yi mehö la medeko medeya vu Yesu bë, "Mehöböp, su gebasap hong, in sak su mehö nig vesa yoh vu in bë gedok na sa beggang rë. ⁷ Log sa su nig vesa in bë senök vu hong geving rë. Om yik ḡenanër jak avim mu, gesa hur rëḅ nivesa jak. ⁸ Gaḅ yik sa mehö los nig wëek ti ving. Sa nahurek sa alag babu, log sengo sa alam-begö-yi sën sa nehegin sir lo denegurek sa babug ving nebë saga. Bë sa nanër vu sir ti nabë, 'Gena!', og rëḅ na. Log bë sa nanër vu ngwë nabë, 'Genam!', og rëḅ nam. Log bë sa nanër vu sa hur nabë, 'Gwëvong huk sënë!', og rëḅ gevong. Om yik ḡenanër jak avim mu og yik yoh vu."

⁹ Yesu ngo gagek sënë, lob ranga nema geggërin yah vu alam yu böpata sën losho denesepa sir medeneya lo bë, "Sa nanër vu ham yönon nabë sa su töḅ vu Israel ti gayo neyam timu vu sa nebë sënë rë." ¹⁰ Log alam sën alam-begö-yi hir ggev vong sir ya lo yah deverup beggang loḅ delë bë hur lo nivesa loḅ menedo.

Yesu Vong Balam Nain Magëm Ti Vesa Lok

¹¹ Heng to, lob Yesu ya nyëḡ böp ti arë nebë Nain. Lob yi hur maluh losho alam ngahisekë rot deya ving yi. ¹² Lob ya deto dus raḅ nyëḡ böp saga yi aggata avi, loḅ alam devaku heljëḅ ti meya verup deneya bedub. Heljëḅ sënë ata yam ving. In yik nalu aḡuu perurek timu sën diik agi, geyi avëh alov. Log alam ngahisekë vu nyëḡ saga desepa sir medeyam ving. ¹³ Lob Yesu lë avëh saga mekwa paya in rot, lob nër vu bë, "Su ḡengu!" ¹⁴ Lob to meya dus bebë nema raḅ reek sën devaku heljëḅ loḅ lo, lom denare. Log Yesu nër bë, "Hur magëm-e! Sa nanër vu hong nabë kwedi jak!" ¹⁵ Lob heljëḅ lo kedi raḅ menedo benevengwëḅ. Log mëm Yesu vong yi yah vu ata. ¹⁶ Nebë sënë, lob alam pin deggöneng bemëm deko Anutu arë raḅ medenër bë, "Mehö-nenër-ḡagek-rangahsën böpata ti sën verup nare loḅ hil vuheng atov agi." Gedenër ving bë, "Anutu yam in doḅ vu yi alam." ¹⁷ Lob denër Yesu bengö sënë ya meyoh vu distrik Yudea los nyëḡ vahi pin.

*Jon Vong Hur Maluh Luu Ya Vu Yesu
(Mt 11:2-6)*

¹⁸ Mehö-neripek-alam Jon yi hur maluh denër ngaa pin sën Yesu nevong lo vu yi. ¹⁹ Lob Jon tahi yi hur maluh luu ya vu yi bevong luho ya in bë dedok tepëḅ vu Mehöböp nabë, "Yik hong mehö sën denenër bë rëḅ nam lo sënë, ma he rëḅ medo ḡegin yi rë?" ²⁰ Lob luho ya deverup vu Yesu medenër bë, "Mehö-neripek-alam Jon vong aluu yam vu hong genër bë, 'Maḅ yik hong mehö sën denenër bë rëḅ nam lo sënë, ma he rëḅ medo ḡegin yi rë?'"

²¹ Lob loḅ buk sënë, Yesu medo nevong alam niraḅsën aggagga menjivesa nerak. Netii memö to deneya in sir. genevong balam malaj ḡenod denelë nyëḡ ḡḡökin. ²² Lob Yesu nër yah vu luho bë, "Melu nah mena nanër ngaa sën melu nelë los nengo agi vu Jon nabë: Alam malaj ḡenod denelë nyëḡ, galam vahaj paya deneya aggata, galam nij sevuuk nij veseek nerak, galam nengaj mir denengo gagek, galam sën denediik lo vesaj nelok yah, log alam sën denedo paya in ngaa navij yi lo denengo Bengö Nivesa. ²³ Om mehö sën su kwa neya luu luu in sa rë lo, og kwa vesa."

*Yesu Vong Tepëḅ Raḅ Ngaa Ngahisekë In Jon
(Mt 11:7-19)*

²⁴ Jon yi hur luho deyah, loḅ mëm Yesu nër Jon yi degwa vu alam bë, "Wirek ham ya nyëḡ-yumeris in bë ham gwele mehö nebë va? Maḅ ham ya in bë gwelë nabë ayöong neko dee ti meneḡepë ya geneyom-a? ²⁵ Ma ham ya in bë gwelë mehö nebë va? Maḅ ham bë gwelë mehöti neröp tob niyes mala ngeri ngeri? Ma. Alam sën deneröp tob niyes los denedo raḅ ngaa nivesa vesa lo, og sir sagak yö denedo ḡḡep alam-los-bengöj bej. ²⁶ Ma ham ya in bë gwelë mehö nebë va? Mehö-nenër-ḡagek-rangahsën ti? Èë-ë, om mëm sa nanër vu ham nabë, mëm yi mehö-nenër-ḡagek-rangahsën, bekesuu alam denenër-ḡagek-rangahsën pin. ²⁷ Yik mehö saga sën gagek rak yi loḅ Anutu-yi-ḡapiya lo bë:

Gwengö rë, sëḅ ḡevong sa hur ti namuḡin
mena negetongin aggata in hong.

²⁸ Om sa nanër vu ham nabë: Jon arë böp rot kesuu alam pin sën ataj neko sir vu dob agi. Rëḅ mu alam sën denesepa loḅ sa bedenetu Anutu-yi-alam lo pin, og rëḅ dekesuu Jon."

²⁹ Dengo gagek sënë ḡgovek, log alam pin losho alam sën deneko takë* lo denër bë, "Yönon. Anutu nevong ngaa niröp." In deneripek bël raḅ Jon nema. ³⁰ Rëḅ alam Parisai* losho alam-horek-yi, og su deyam beJon ripek sir rë, gaḅ deruu demij vu aggata nivesa sën Anutu bë Tatekin vu sir lo.

³¹ Log Yesu nër bë, "Om maḅ sëḅ Tatekin ham alam buk sënë jaḅ va? Maḅ ham nebë va?"

³² Ham nebë hurmahen sën ḡḡep deneggök telig medenetahi vu sir vewen bë:

'He nasis ḡgageng,

rëḅ ma geham su nelöo rë.

Gehe nasu kwamin paya paya,

rêk ham su nesu menepengah ham ving rê:

³³ In mehō neripek alam Jon yam, lom su negga nos los nenum wain rê. Loḵ ham nenēr bē, 'Memō nelok vu yi.' ³⁴ Log Mehōnon Nalu yam, lob negga los nenum, loḵ ham nēr yi bē, 'Ham gwelē, mehō saguk mehō ahēta, gemehō sēn yō nenum wain pangśēn. Galam sēn deneḵo takēs* lo, losho alam sēn denevong ngaa nipaya lo vahi hir mehō yi.' ³⁵ Rêk mu hil galē Anutu yi huk los kwa, lob mēm hil ajaḵ ni nabē mehō los kwa ti."

Avēh Ti Sēn Ngaa Nipaya Neggēp Vu Yi Lo Ripek Yesu Vaha Raḵ Wēl

³⁶ Alam Parisai* ti tahi Yesu bē na mega nos geving yi, lob ya ben bemedo negga nos. ³⁷ Lob avēh nipaya ti nedo nyēḡ sagu, lob ngo bē Yesu medo negga nos loḵ Parisai* sēnē yi beggang. Lob ḵo wēl reggu malangeri loḵ buayo gelōng alabasta* veroo ti beya vu. ³⁸ Ya verup nare loḵ Yesu demi dus vu vaha gemedo nesu, lob mala ruḵ tōō raḵ Yesu vaha, log revu raḵ yu viis. Log mul Yesu vaha, gekeseh wēl merikin raḵ vaha. ³⁹ Rêk Parisai* sēn tahi Yesu meya negga nos ving yi lo lē ngaa sēnē, lob kwa nevo bē, "Yōnon, bē mehō sēnē yi mehō-nenēr-gāgek-rangahsēn, og rêk jaḵ avēh sēn nema raḵ yi agi ni, gejaḵ ni geving nabē avēh nipaya."

⁴⁰ Nebē sēnē loḵ Yesu raḵ ni benēr yah vu yi bē, "Simon, sa kwag nevo gāgek ti, om sa bē nanēr vu hong." Loḵ Simon nēr bē, "Tatovaha, genanēr nam." ⁴¹ Lob Yesu nēr bē, "Mehōti vu ngaa vu mehō luu meya neggēp vu luho, geluho su devo loḵ rê. Ngwē yi K500, gengwē yik hen K50 mu. ⁴² Rêk luho su deyoh vu bē debo doḵ nah rê, lob mehō sēnē nilēl raḵ luho. Om mehō ngwē tena sēn rêk ahē geving yi rot-a?"

⁴³ Loḵ Simon nēr yah bē, "Sa kwag nevo bē mehō sēn yi nyēvewen bōpata mesevōḵ lo maḵ ahē neving monē ala rot mekesuu." Lob Yesu nēr vu bē, "Genēr yoh vu."

⁴⁴ Loḵ Yesu ggērin yah vu avēh sēnē genēr vu Simon bē, "Gwelē avēh sēnē? Seyam hong beggang ayo, rêk su ḡevo bēl vu sa in bē sejipek vahag rê. Rêk avēh sēnē og ripek sa vahag raḵ mala ruḵ gerevu rak yu viis. ⁴⁵ Log seloḵ yōḵ beggang ayo rêk su gemul* sa rê, rêk avēh sēnē og yō medo nemul* sa vahag rot. ⁴⁶ Log su gerikin wēl teka raḵ sa yug rê, rêk avēh sēnē loḵ wēl nivesa rot sagi raḵ sa vahag. ⁴⁷ Om sa nanēr vu hong yōnon nabē: Avēh sēnē ahē neving Anutu pangśēn rot in yi ngaa nipaya ngahisekē rot, rêk ma gAnutu dahun ya bemaya. Gak mehō sēn ngaa nipaya mahen mu neggēp vu yi, lob Anutu dahun ya lo, og yik ahē neving yi mahen teka mu." ⁴⁸ Log Yesu nēr vu avēh bē, "Sa dahun hong ngaa nipaya ya vorot." ⁴⁹ Lob alam sēn losho medo denegga nos lo kedi denēr yah meyom vu sir bē, "Mehō sēnē maḵ yi re om sēn bē dahun ngaa nipaya na-ē?" ⁵⁰ Log Yesu nēr vu avēh lo bē, "Ayom neyam timu vu sa, om Anutu ḵo hong yom vu yi vorot. Kwam vesa megena los ayom sepēp."

8

Avēh La Detamuin Yesu Medeya

¹ Govek loḵ Yesu ya neḵo loḵ nyēḡ bōp bōp los beggang-bu mahen mahen, benenēr Bengō Nivesa rangah vu sir raḵ Anutu-yi-nyēḡ. Lob yi hur maluh nemadluho-mevidek-luu lo deya ving yi. ² Gavēh la sēn wirek Yesu netii memō in sir los nevo niraksēn vēr in sir lo deya ving. Sir sēnē: Maria sēn denenēr bē Maria vu Magdala, beYesu tii memō nemadvahi-bevidek-luu to deya in yi wirek lo. ³ Ga, Kusa sēn neḡin Herot* yi beggang lo venē Yoana, ga, Susana, gavēh vahi ving, melosho deya. Avēh pin sēnē denelok vu Yesu losho yi hur maluh lo raḵ hir monē lu ngaa.

*Mehōti Netetēhin Nos Gahis Loḵ Huk Anon
(Mt 13:1-9; Mk 4:1-9)*

⁴ Alam yu bōpata desupin sir medenedo galam vu nyēḡ pin deyam vu Yesu, lob nēr gāgek peggirinsēn ti sēnē vu sir bē, ⁵ "Mehō netetēhin nos gahis ti to meya huk anon in bē tetēhin yi nos gahis. Netetēhin nos gahis, lob vahi to nedo loḵ aggata sēn neyoh huk vuhng lo, lob mehōnon denevakē gesok yam degga. ⁶ Ga, gahis la to merak nedo doḵ mahen teka sēn raḵ neggēp gelōng vavunē, lob kip rêk bēl ma, lob meran mediik ya. ⁷ Log gahis la to meloḵ ya nedo vos nigginggin ayo, lob vos nigginggin sēnē kip berig, lob ggōk nos bevong paya. ⁸ Lob mēm gahis la to meluḵ ya nedo doḵ jeji, lob kip merig basis anon nivesa. Nesis dahis nemadvahi vahi." Log nēr bē, "Bē mehōti nenga neggēp, og gengō gāgek sēnē."

*Yesu Nenēr Gāgek Peggirinsēn Degwa
(Mt 13:10-17; Mk 4:10-12)*

⁹ Lob yi hur maluh deloḵ tepēk vu yi in gāgek peggirinsēn sēnē degwa. ¹⁰ Loḵ nēr bē, "Anutu yō tateḵin yi nyēḡ yi gāgek vunsēn degwa vu ham, beham rêk jaḵ ni. Rêk alam vahi og degengo gāgek peggirinsēn mu, 'in malaj rêk gelē, rêk mu su rêk dejak ni rê."

Log rëk degengo gagek, rëk mu su rëk dejak degwa ni rë."'

Yesu Tatekin Nos Gahis Lo Yi Degwa

(Mt 13:18-23; Mk 4:13-20)

¹¹ "Gagek peggirinsën sagi degwa nebë: Nos gahis sënë yik Anutu yi gagek. ¹² Log gahis la sën to nedo loḡ aggata lo, yik alam sën denengo gagek, loḡ Satan ya neḡo vër in ayoj in bê rëk devong geving lob Anutu geko sir nah lo. ¹³ Log gahis la sën to nedo loḡ nyëḡ gelông lo, yik alam sën denego gagek bekwa vesa in lo, rëk mu su luḡ ya ayoj rë. Gaḡ yik devong ving dus teka, loḡ seggisën tøk vu sir lom delëëin ya. ¹⁴ Log gahis la sën to meloḡ ya vos nigggingin ayo lo, og yik alam sën denego gagek medeya medeya, loḡ tum newaj rak in maggin aggagga, gemonë los ngaa-dob-yi sën nesemu hil navid lo pin ggök ya, lom su anon rak rë gediik ya. ¹⁵ Gaḡ gahis sën to meloḡ ya dob jeji lo, og alam sën denego gagek medejom ahon bayoj neya niröp beneggëp nivesa, gedenedo niwëëk medenevong banon neraḡ lo."

Yesu Nër Bë Hil Su Abun Ram

(Mk 4:21-25)

¹⁶ "Mehöti su netaggi loḡ ram genekeyovekin dëḡ rak, ma netung ggevek ya reek len rë. Gaḡ netung rak ya vavunë, in bê alam sën dedoḡ na beggang ayo lo degelë nyëḡ. ¹⁷ Lob ngaa pin sën neggëp vunsën gwëbeng agi rëk natök nam rangah. Gengaa pin sën mehõnon deneloḡ kesii in lo, rëk natök nam rangah vu tamusën balam pin dejak ni.

¹⁸ Ham gwebë nengamin, in ham gwengo gagek megwero. Mehöti sën neraḡ gagek la degwa ni bekwa nevo lo, og rëk jak la degwa ni geving rot. Gemehöti sën su neraḡ gagek degwa ni rë lo, og rëk kwa birekin teka sën neraḡ ni lo benama na verök yi."

Yesu Ata Lo Ari Lo

(Mt 12:46-50; Mk 3:31-35)

¹⁹ Loḡ buk saga Yesu ata lo ari lo deya in bê degelë yi, rëk alam vu böpata desup sir medenedo, lob su deyoḡ vu bê dedoḡ na vu yi rë. ²⁰ Loḡ mehõ la denër ya vu yi bê, "Atam losho arim lo verup denare dobnë. Deyam in bê degelë hong." ²¹ Lok nër yah vu sir bê, "Alam sën denengo Anutu yi gagek medenesepa loḡ lo, og sir saga sën sa atag lo arig lo."

Yesu Nër Lob Sang Ahë Yes Rak

(Mt 8:23-27; Mk 4:35-40)

²² Buk ti lob Yesu losho yi hur maluh derak ya yag, lom nër vu sir bê, "Hil ajaḡ mana ngaggee nenga vahi." Lom deya. ²³ Yaḡ neya geYesuḡ ggëp yiing. Log sang böpata ti verup, lob vong bengaggee neluḡ ya yag ayo bevuuk loḡ bedus rak bê malaj nama. ²⁴ Lob ya deggee vu Yesu gedener vu bê, "Tatovaha! Hil hevongin malad nama!" Lob kedi petupek rak sang los ngaggee sën netëë lo, lob sang los ngaggee ahë yes rak, gededun ma geneggëp. ²⁵ Log nër vu sir bê, "Ham su ayomin neyam timu vu sa yõnon rë!" Lom deggõng gekwaḡ ya ngahi medenenër vu sir bê, "Maḡ mehõ sënë yi nebë va, om sën nër vu sang los bêl, lob denego aye-ë?"

Yesu Tii Memõ To Meya In Mehöti

(Mt 8:28-34; Mk 5:1-20)

²⁶ Loḡ ya deverup Gadara hir dob ga, distrik Galilea neggëp ngaggee nenga vahi yi, genyëḡ sënë neggëp vahi. ²⁷ Lob Yesu vu yag mepesõng ya ronek, loḡ alam nyëḡ sënë ti verup vu yi. Memõ la denedo loḡ mehõ sënë meyõ medo neya ahë töksën yõ wirek la, lob su nedo loḡ beggang rë, gaḡ yõ ya neggëp loḡ waak sën denebë mehõnon sekëj loḡ lo. ²⁸ Mehõ sënë lë Yesu, lob ngeek geto petev meneggëp loḡ vaha. Log ngeek böpata bê, "Yesu! Anutu Vavunë Nalu hong! Bë gwëvong va vu sa? Sa ketag vu hong nabë su gebasap sa!"

²⁹ Nër bê sënë in Yesu nër vu memõ bê geto mena in mehõ sënë, in memõ sënë nejom yi ahon beron ngahisekë. Lob yi alam malaj nesepa yi medeneduu rak sëng los aën buk ngahi, rëk ma genevupl sëng lu ngaa pin. Gememõ sënë netë meneya nyëḡ-yumeris.

³⁰ Lob Yesu loḡ tepëḡ vu yi bê, "Arëm re?" Loḡ nër yah bê, "Mehõmehõ." In degwa nebë memõ ngahisekë denedo loḡ yi. ³¹ Lob memõ pin saga detahi ya vu Yesu bê, "Su gwetii he doḡ na asoreng böpata sën adingsekë rot lo!"

³² Loḡ böök vu ti vare deneruuk rak kedu dus vu sir, lob memõ lo deketag vu Yesu bê, "Mëm gwëvong he na vu böök sagu!" Lob Yesu vong sir ya. ³³ Lob memõ lo to deya in mehõ sënë beya deloḡ ya böök vu ti sënë. Lob pevis geböök pin deserög rot beya devës ya nyëḡ vaha degwa, bedeluḡ ya ngaggee merehõ sir bemalaj maya verök yi.

³⁴ Lob alam sën denegin böök lo delë, lob deveya medeya, beya denër ngaa sënë vu alam nyëḡ böp los mahen mahen pin. ³⁵ Lob alam saga deya in bê degelë ngaa sën to meya lo. Yah deverup vu Yesu bedelë mehõ sën memõ to deya in yi lo, gevëḡ tob gekwa nevo ngaa nivesa, genedo loḡ Yesu vaha. Loḡ tum deneggõng in sir rot. ³⁶ Loḡ mëm alam sën delë ngaa agi rak malaj lo deturin ngaa sën Yesu vong vu mehõ sën memõ neloḡ vu yi wirek loḡ nivesa

rağ agi medero. ³⁷ Lob alam pin vu Gadara denër vu Yesu bë kedi jağ mena, gesu medo hir nyëğ. In deneggöneng rot. Lob Yesu rağ yah yağ meyah meya. ³⁸ Loğ mehö sën memö to deya in yi lo ketag vu Yesu bë na geving yi. Rëğ Yesu vong yi yah genër vu bë, ³⁹ “Genah meğena böm, meğena genanër ngaa pin sën Anutu vong vu hong lo vu hong alam.” Lob mehö lo yah meya menër ngaa pin sënë vu alam ggëp yi nyëğ.

Yesu Vong Ggev Nalu Avëh Vesa Lok, Gevong Avëh Sën Jom Loğ Yi Tob Lo Nivesa Rağ (Mt 9:18-26; Mk 5:21-43)

⁴⁰ Yesu yah to, lob alam pin kwaj vesa in yi, in medo denegin yi geyah to. ⁴¹ Loğ mehöti arë nebë Yairus ya verup. Dub-supinsën-yi ala ti yi, lob ya verup petev meneggëp loğ Yesu vaha, geketag vu yi bë na yi beggang. ⁴² In yik nalu mewing timu beyi ta nemadluho-bevidek-luu rağ, lob dus rağ bë nadiik.

Lob Yesu neya rağ, loğ alam ngahisekë depeka rağ yi rot belosho deneya. ⁴³ Lob avëh ti neya ving. Niğök yö medo neyam yoh vu ngebek nemadluho-bevidek-luu, rëğ mehöti su yoh vu bë gevong menivesa jağ nah rë. ⁴⁴ Avëh sënë verup ya nare dus loğ Yesu demi gebë nema rağ Yesu yi tob nyë. Vong nebë sënë, lob niğök tewii ya avuti gesu neyom ggökin rë. ⁴⁵ Loğ Yesu lok tepëğ bë, “Re bë nema rağ sa?” Loğ sir pin denenër yah vu bë sireğ ma. Log Pita nër bë, “Sa alag-e! Yik alam ngahisekë sën denare tetup hong meyök depeka rağ hong aga.” ⁴⁶ Loğ Yesu nër bë, “Ma! Loğ sir ti bë nema rağ sa, mesa hango bë sa niğ wëëk la ya vu yi.” ⁴⁷ Lob avëh sënë rağ ni bë ngaa sën vong lo tók yam rangah, om nelëk rot, lob verup ya mepetev meneggëp loğ vaha, genër sën bë nema rağ yi tob lo degwa rangah vu rağ alam pin malaj benër ving bë yi niraksën maya avuti. ⁴⁸ Lob Yesu nër vu yi bë, “Nalug-e, ayom yam timu vu sa, om vong benim vesa rağ. Om genah meğena los ayom sepëp.”

⁴⁹ Yesu nahën nevengwëng vu avëh, log mehöti vu dub ala ben meverup nër vu dub ala sënë bë, “Nalum diik ya, om su gweko Tatovaha mala seggi!” ⁵⁰ Yesu ngo gagek sënë rëğ nër yah bë, “Su newam jağ, gağ ayom nam timu vu sa mu, loğ mëm nalum rëğ vesa doğ nah.” ⁵¹ Lob Yesu tók ya ggev lo ben, lob nërin alam pin bë su dedok na beggang ayo geving yi. Gağ yik ço Pita lööho Jon lu Yakobus ving hurmahen ama lu ata mu bedeloğ ya. ⁵² Galam yö medo denesu medenesis sir in, loğ Yesu nër vu sir bë, “Ham su ngu. In sënëğ su diik rë, gağ yik neggëp ying mu.” ⁵³ Loğ denöp rağ yi, in derak ni bë diik ya verök yi. ⁵⁴ Rëğ Yesu jom loğ avëh mahen nema getahi bë, “Avëh mahen-e, kwedi jağ!” ⁵⁵ Lob avëh mahen lo anon to meloğ yah, log kedi rağ pevis. Lob Yesu nër vu sir bë, “Ham bo nos la vu yi mega.” ⁵⁶ Lob avëh mahen ata lu ama kenuj ya mederanga nemaj. Loğ Yesu vu çoou vu luho bë luho su na denanër ngaa sënë vu mehöti.

9

Yesu Vo Huk Vu Sinarë Nemadluho-mevidek-luu (Mt 10:5-15; Mk 6:7-13)

¹ Log tahi hur maluh nemadluho-bevidek-luu lo deyam vu yi bevo niwëëk vu sir in bë denoh vu bedegetti memö geto dena, gedegevong meniraksën nama na. ² Log vong sir ya in bë denanër gagek jağ Anutu-yi-nyëğ, gedegevong balam nijraksën nijvesa jağ nah. ³ Log nër vu sir bë, “Ham na, rëğ mu ham su gweko kupeğ sepa ham. Ham su natohin atoheng, ga, gweje vahek, ma gweko nos, ma monë sepa. Geham su gweko röpröp luu luu sepa. ⁴ Log nabë mehöti geğo ham luu luu sënë doğ na yi beggang megegin ham, og ham naköök doğ beggang timu saga rot beham nom jağ. ⁵ Gağ nabë su degeko ham doğ na hir beggang rë, og ham tetëhin kebus in vahamin in dejak ni nabë devong paya, log ham na jağ.” ⁶ Nër nebë sënë ggovek, log ya deyoh vu nyëğ pin. Bedenenër Bengö Nivesa rangah, gedenevong balam nijraksën nijvesa nerağ yoh vu nyëğ pin.

Herot Ngo Yesu Bengö (Mt 14:1-2; Mk 6:14-16)*

⁷ Log dob ala Herot* ngo ngaa pin sën Yesu nevang lo bengö, lob kwa neya ngahi in mehö la denenër bë Jon kedi vu bedub ggökin. ⁸ Log la denenër bë Elia yom verup. Log la denenër bë alam sën denenër gagek rangah wirek lo ti kedi rağ yah ggökin. ⁹ Rëğ Herot* nër bë, “Jonek sa ketöv kwa lo. Gağ mağ mehö re sën sa nehango bengö nebë agi?” Lob kwa nevo bë gelë yi jağ mala.

Yesu Vet Alam 5,000 (Mt 14:13-21; Mk 6:30-34; Jn 6:1-13)

¹⁰ Sinarë lo deya geyom deverup, lob denër ngaa pin sën devong lo vu Yesu. Lob ço sir rak belosho yö detah sir ya nyëğ-yumeris ti dus vu Betsaida. ¹¹ Loğ alam saga derak ni lob desepa yi medeya. Ya detök vu yi, lob vengwëng vu sir los kwa vesa, benër Bengö Nivesa rağ sën Anutu bë natu ala megegin sir lo. Genevong balam nijraksën nijvesa nerağ ying.

¹² Log sehluk, lob yi hur maluh nemadluho-bevidek-luu lo ya denër vu yi bê, “Gwevong alam sênê dena in dedok na beggang-bu böp los mahen sên denedo dus dus lo bena degëp, in denatök vu nos lu ngaa rë. In hil nado sênëk nyëg-yumeris tahsën.” ¹³ Rëk Yesu nër yah vu sir bê, “Ham ngo rëk bet sir.” Loğ denër yah bê, “Nos ngahi su nedo vu he rë. Gağ yik brët nemadvahi ga, gël luu mu nedo. Ma he yoh vu bê ana bağo nos in alam pin sênê?” ¹⁴ In alam ngahi rot denedo bemaluh yoh vu 5,000.

Loğ Yesu nër yah vu yi hur maluh lo bê, “Ham nanër vu sir nabë sir mehödahis luu menemadluho demedo jağ yu ti ti.” ¹⁵ Yi hur maluh devong nebë sênê balam pin to denedo. ¹⁶ Log Yesu ço brët nemadvahi ga, gël luu lo rağ, gevarah mala rağ yağek gejom rağ in los kwa vesa ya vu Anutu; log debu bevo vu yi hur maluh lo bê na debo gelek alam. ¹⁷ Lob sir pin degga meyoh vu, log desupin vahi sên nedo lo loğ ya sap nemadluho-bevidek-luu.

Pita Nër Yesu Rangah Bë Yi Mehö Sën Anutu Ggooin Rağ In Bë Geğo Hil Nah
(Mt 16:13-19; Mk 8:27-29)

¹⁸ Lob buk ti rë lob Yesu medo nejom rağ, geyi hur maluh denedo ving yi, lob loğ tepëk in sir bê, “Alam denenër sa bê sa re?” ¹⁹ Loğ denër yah vu yi bê, “Sir la denenër hong bê Mehö-neripek-alam Jon. Gela denenër hong bê Elia. Gela denenër bê alam-denenër-ğagek-rangahsën wirek ti kedi rağ yah ggökin.” ²⁰ Loğ loğ tepëk in sir ggökin bê, “Gağ hamek nenër bê sa re?” Loğ Pita nër yah bê, “Anutu yi Kerisi* hong.”

Yesu Nër Rangah Bë Rëk Nadiik Gekedi Jağ Nah
(Mt 16:20-28; Mk 8:30-9:1)

²¹ Lob Yesu vo kooïn niwëëk vu sir bê, “Om ham su na nanër gağek sênê rangah vu mehöti.” ²² Log nër ving bê, “Mehönon Nalu rëk geğo maggin ngahisekë, galam-deneğoseriveng hir ggev losho alam-horek-yi lo rëk degeruu demij vu yi, gerëk dengis yi menadiik, gebuk natu löö loğ kedi jağ nah gökin.”

²³ Log nër vu sir pin bê, “Mehöti bê natu sa hur, og kwa birek in yi gekerë yi kelepoko* noh vu buk metamuin sa. ²⁴ Mehöti bê kwa bo yi begegin nivesa, og rëk anon mala nama. Gağ mehöti bê kwa birek in yi menadiik in sa, og rëk na medo mala-tumsën. ²⁵ Gak nabë mehöti yö geğo yi jağ in ngaa dob yi pin bemedo loğ nadiik, og yi ngaa sênê rëk doğ vu yi nabë va? ²⁶ Log nabë mehöti göneng in mehönon bedah sa los sa gağek vun, og Mehönon Nalu rëk dah yi vun doğ buk sên nom los Ama yö niwëëk garë böpata, gelos angër vabuung nij wëëk gevunek vunek yağek yi lo. ²⁷ Sa nanër vu ham yönon nabë alam sên denare ağı vahi su rëk denadiik rë, gağ rëk nahën demedo medegelë gAnutu nam in gegin hil.”

Yesu Navi Agga Ngwë Rağ
(Mt 17:1-13; Mk 9:2-13)

²⁸ Yesu nër gağek sênê ggovek bebuk nemadvahi-mevidek-löö ya ggovek, loğ ço Pita lööho Jon lu Yakobus medeya kedu, in bê najom jağ. ²⁹ Medo nejom rağ, lob mala agga ngwë rağ, geyi röpröp veroo meris nebë davës. ³⁰ Log pevis bemehö luu yam vare denevengëng ving yi. Yik Moses lu Elia. ³¹ Luho deyam los nij kapiik, meyam denenër ngaa pin sên Yesu rëk geving gëp Yerusalem begovek genah mena lo tato vu yi. ³² Pita lööho malaj neggëp pangsën rot bê degëp ying. Rëk su deneggëp ying rë, lob delë Yesu nikapiik ving mehö luu sên lööho denare lo. ³³ Lob luho bê degevuu Yesu gedenah jağ, lob Pita nër vu Yesu bê, “Sa alag-e! He nado mehalë ngaa sênê om mêm nivesa rot. Om he dev numeng löö: Ti vu hong, gengwë vu Moses, gengwë vu Elia.” Pita su kwa vo mero rë, gağ newa rağ om pevis menër nebë sênê.

³⁴ Nahën nenër gağek sênê, log beggob ti yam kebu sir. Loğ yam rot beggërin sir, lob newaj rağ rot. ³⁵ Log gağek ti yam loğ beggob ayo bê, “Sênëk sa nalug. Sehooin yi rağ ggovek ya. Om ham gwebë nangamin vu yi.” ³⁶ Dengo gağek sênê ggovek, log delë bê Yesu yö ti nedo. Lob ayej ma gesu denër ngaa sên delë ağı lo vu mehöti loğ buk saga rë.

Yesu Vong Behurmahen Ti Sën Memö Negwang Ya Yi Lo Nivesa Rağ Yah
(Mt 17:14-21; Mk 9:14-29)

³⁷ Log heng to, lob sir vu kedu beyah deto, loğ alam vu böpata ti yam debuu Yesu ggëp aggata. ³⁸ Lob sir ti pevis metahi ya bê, “Tatovaha, sa ketag vu hong nabë gwelë sa nalug ağı sênê. In yik sa nalug perurek anon timu. ³⁹ Rëk memö nipaya ti nepesöng rağ yi pevis avuti, lob nengëek böpata. Log memö sênê nesesisin rağ yi pangsën rot lob nyë katak netung. Beyö nevasap yi rot, gesu nevuu yi pevis rë. ⁴⁰ Lob sa verup su vu hong hur maluh lo bê degetii memö nipaya sênê geto mena, rëk ma gesu deyoh vu rë.”

⁴¹ Loğ Yesu nër yah bê, “Oo ham alam vu buk sênê, ham ayomin su neyam timu rë, log ham ayomin su neggëp niröp rë. Om sëk nahën medo geving ham buk va la geving mekerë ham maggin-a? Maam gweko nalum nam.” ⁴² Hurmahen sênê nahën neya vu Yesu, log memö lo të yi to mesap nyëg, genesesisin rağ yi pangsën. Loğ Yesu petupek rağ memö lo,

gevong behurmahan nivesa rak, log vong yah vu ama. ⁴³ Lob alam pin delé Anutu niwëék sênê, lob delék anon mederanga nemaj.

*Yesu Nêr Netu Beron Luu Bê Rêk Nadiik
(Mt 17:22-23; Mk 9:30-32)*

Nahên medo mekwaj neya ngahi in ngaa pin sên Yesu nevong agi, log Yesu nêr vu yi hur maluh lo bê, ⁴⁴ “Ham gwebê nengamin vu gâgêk sênê megwero! Nahub rêk rêk debo Mehônnon Nalu dok na mehônnon nemaj.” ⁴⁵ Rêk su derak gâgêk sênê ni rê. Gâgêk sênê degwa vun yi in sir, besu kwaj tôk vu rê. Rêk deggôneng in yi gesu delok tepêk in degwa rê.

*Hur Maluh Yô Delok Tepêk In Sir Bê Re Bôp Kesuu-a?
(Mt 18:1-5; Mk 9:33-37)*

⁴⁶ Log yi hur maluh deko gâgêk ti rak medemehoo sir in bê sir ti tena bôp kesuu sir vahi. ⁴⁷ Lok Yesu rak gâgêk sên kwaj nevo lok ayoj lo ni, lob ko hurmahan ti yam nare ving yi ⁴⁸ genêr vu sir bê, “Mehôti bê kwa bo sa begevong nivesa vu hurmahan teka nabê sênê, og nevong nivesa vu sa. Log mehôti sên gevong nivesa vu sa lo, og nevong nivesa vu yi sên vong sa meseyam lo. Om ham ti sên dahun yi benevong nivesa vu ham pin lo, og tu bôp vorot ggêp Anutu mala.

*Mehôti Bê Su Ngis Begô Vu Ham Rê, Og Ham Alam Yi
(Mk 9:38-40)*

⁴⁹ Lok Jon nêr yah vu yi bê, “Sa alag-e! He halê mehôti genenêr arêm los niwëék benetii memô to deneya, lok he nêrin yi in hil los su nesepa hil rê.” ⁵⁰ Rêk Yesu nêr yah vu sir bê, “Ham su nanêrin yi, in mehôti sên su nelê ham paya rê lo, og nelok vu ham.”

Samaria La Deggêrin Nyêg Gedetii Yesu*

⁵¹ Buk sên Anutu geke Yesu jak nah yagek lo dus rak, lob Yesu kwa verok rak bê na Yerusalem. ⁵² Lob vong yi hur maluh luu medeko gâgêk mugin meya delok ya Samaria* hir nyêg ti in bê degero ngaa vu yi. ⁵³ Rêk alam vu nyêg sagu nij lël bê su rêk degeko Yesu dok na hir beggang rê. In derak ni bê yô rêk berup na Yerusalem. ⁵⁴ Hur maluh luu sênê, Jon lu Yakobus, delê ngaa sênê, lob luho denêr bê, “Mehôbop, mak hil tahi nengwah vu yagek duk nam ga alam sênê?” ⁵⁵ Lok Yesu ggêrin yah bevong gâgêk rak luho. ⁵⁶ Log deya rak medeya beggang-bu ngwê.

*Alam Sên Denevongin Bê Desepa Yesu Lo
(Mt 8:19-22)*

⁵⁷ Nahên medo deneyok aggata, lob mehôti nêr vu Yesu bê, “Nyêg pin sên gena lo, og sêk sepa hong mena geving.” ⁵⁸ Lok Yesu nêr yah vu bê, “Anôosik lej neggêp, gesok newisej nedo, gak Mehônnon Nalu, og ben sên gêp dok lo ma.” ⁵⁹ Log nêr vu mehô ngwê bê, “Genam gesepa sa.” Lok nêr bê, “Amag nadiik besedev rê lok mêm.” ⁶⁰ Lok Yesu nêr vu bê, “Alam diiksên yô rêk dedev hir heljêng. Gak hong, og gena genanêr gâgêk jak sên Anutu natu ala megegin hil lo.”

⁶¹ Lok mehô ngwê nêr vu yi bê, “Mehôbop, sa hevongin bê nôk sepa hong, om genaokok gesenah najom sa alam nemaj rê. ⁶² Lok Yesu nêr vu bê, “Mehô sên ko huk rak rêk kwa luu luu in lo, og su yoh vu bê dok na Anutu-yi-nyêg rê.”

10

Yesu Vong Alam Mehôdahis Löö Benemadluho Ya In Bê Degevong Yi Huk

¹ Govek, log ggooin alam 70 rak ving, bevong sir luu luu demugin medeya nyêg bôp los mahen pin sên rêk na lo. ² Log peggirin gâgêk menêr vu sir bê, “Nos ngahisekê anon lok menedo huk anon, rêk alam sên deketov medengupin lo su ngahi rê. Om ham kwetag vu huk ala nabê gevong yi hur na debo yi nos medengupin nom.

³ Om ham na jak. Rêk mu ham gwengo rê, sa nehevong ham ya nebê sên sipsip denelok ya anôo bemên avij. ⁴ Om ham su banuh jej monê-yi ma, gweje vahek ma, gweko suu sepa. Geham su bengwêng in alam medenajom ham ahon dok aggata. ⁵ Nabê ham dok na beggang ti, og ham bengev jak in sir mananêr namugin nabê sênê, ‘Alam beggang ayo ti sênê ayoj gêp revuh.’ ⁶ In lob nabê mehôti nedo ayo revuh lok beggang saga, og ham gâgêk semusên saga rêk semu yi. Rêk nabê sir ti su nebê saga menedo rê, og ham gâgêk sên ham nêr ya lo, yô rêk pekwê menom semu ham. ⁷ Log yik ham nakokok dok beggang timu saga, beham gwa los nanum ngaa sên denevong vu ham lo. In mehô sên nevong huk lo, og netok rak nyêwewen rak yi huk. Gak ham su medo mepesong dok beggang ti ti lo.

⁸ Nabê ham dok na nyêg bôp ti, lob degeko ham na vu sir, og ham gwa nos sên debo vu ham lo. ⁹ Geham gwevong behir alam nijraksên nijvesa jak. Geham nanêr nabê, ‘Anutu yi nyêg vongin anon jak.’ ¹⁰ Gak nabê ham dok na nyêg bôp ti, rêk su degeko ham na vu sir

rè, og ham kwedi mena bare na nyèg saga yi aggata nyè, genanèr nah vu sir nabè, ¹¹ ‘Ham nyèg sènè dob kebus gga raḱ he vahamin, rèḱ mu he netetèhin yòḱ vu ham. Rèḱ mu ham nḱo kwamin bo rè, in Anutu yòḱ dus raḱ ham ggovek ya, rèḱ ma geham nimin lèl in.’ ¹² Sa nanèr vu ham nabè: Vu Buk-tamusèn, og alam vu nyèg nebè sènè rèḱ denatòḱ vu maggin böp rot kesuu alam Sodom.”

*Yesu Nèr Bè, “Gèpin Alam Nyèg Vahi Sèn Su Deggèrin Sir Rè Lo”
(Mt 11:20-24)*

¹³ “Wöp-o! Ham Korasin! Gèpin ham! Log ham Betsaida! Gèpin ham! Bè mehòti gevong ngaa böp gèp alam Ture los Sidon hir nyèg nabè sèn sa hevong loḱ ham nyèg agi, og rèḱ ayoj maggin in devong ngaa nipaya medegèrin sir nom medegeyeh vahèk duum gedebo rarii medemedo doḱ vevew degwa. ¹⁴ Om doḱ buk-nyèvewen-yi, og ham rèḱ gweḱo maggin böpata rot kesuu alam Ture los Sidon. ¹⁵ Log ham Kapernaum, ham bè kwerè ham jaḱ na vavunè? Ma! Ham rèḱ duḱ na Nyèg-nengwah-yi.”

¹⁶ Log nèr vu yi hur maluh lo bè, “Mehòti bè gengo ham ayemin, og sagak nengo sayeg. Log mehòti bè geruu demi vu ham, og sagak neruu demi vu sa ving. Log mehòti bè geruu demi vu sa, og yìḱ neruu demi vu Mehò sèn vong sa meseyam lo.”

Hur Mehòdahis Löö Benemadluho Sèn Vong Sir Ya Lo Yom Deverup

¹⁷ Ggovek, galam 70 lo yom deverup, lob kwaj vesa rot gedenèr bè, “Mehòböp, he nèr arèm, lob memò nengaj yes ving meto deya.” ¹⁸ Lob nèr vu sir bè, “Èè-è sa nehalè gevong bè Satan vès vu yaḱek nebè davès meyam sis yi. ¹⁹ Ham nḱo! Sevo niwèèk vu ham, om ham yoh vu bè baḱè nyèl los veveyaḱek böp, geham yoh vu bè dahun Satan yi ngaa vahi pin sèn gevong begò vu ham lo, gengaa ti su yoh vu bè gevong paya vu ham rè. ²⁰ Rèḱ mu ham su napisek in sèn memò nengaj yes vu ham ayemin lo rè, gaḱ ham napisek in dekevu ham arèmin ya neggèp yaḱek vorot.”

*Yesu Kwa Vesa Bahè Nivesa Vu Ama Anutu
(Mt 11:25-27; 13:16-17)*

²¹ Loḱ buk saga Anon Vabuung vong beYesu kwa vesa rot, lob jom raḱ bè, “Oo Amaḱ, hong Mehòböp vu yaḱek los dob. Sa ahèḱ nivesa vu hong, in ngaa sènè neggèp vunsèn in alam sèn deneluk dub böp lo los alam los kwaj, gaḱ getato vu alam sèn su deneluk dub böp rè lo mu. Yönon Amaḱ, in yìḱ nḱo kwam nevo bè gvevong nabè saga in nivesa.” ²² Log nèr ving bè, “Amaḱ tung ngaa pin loḱ yam sa nemaḱ ggovek ya. Log mehòti su raḱ Nalu ni rè, gaḱ Ama yò timu raḱ ni. Log mehòti su raḱ Ama ni rè, gaḱ yìḱ Nalu yò timu raḱ ni. Galam sèn Nalu tato Ama vu sir lo, og deraḱ ni ving.”

²³ Lob Yesu ggèrin yah menèr vu yi hur maluh mu bè, “Alam sèn denelè ngaa sèn ham nelè raḱ malam in agi, og kwaj vesa. ²⁴ Yönon, sa nanèr vu ham nabè: Wirek og alam-denenèr-gaḱek-rangahsèn ngahi galam-los-bengòj ngahiseḱè denetung malaj in bè degelè ngaa sèn ham nelè agi, rèḱ su denelè rè. Gedenebè nengaj in bè degengo gaḱek sèn ham nengo agi, rèḱ su denengo rè.”

Mehò-horek-yi Loḱ Tepèḱ In Horek Sogek

²⁵ Nebè saga lob alam-horek-yi ti kedri raḱ in bè seggi yi. Lob loḱ tepèḱ vu yi bè, “Tatovaha, sèḱ gevong va in lob sa medo malag-tumsèn degwata los degwata?” ²⁶ Loḱ Yesu loḱ tepèḱ yah vu yi bè, “Dekevu gaḱek nebè va meneggèp loḱ horek megetevin-a?” ²⁷ Loḱ mehò saga nèr yah vu bè, “Ahèm geving Mehòböp hong Anutu los ayom dahis bekenum los dahis, gahèm geving yi los nim wèèk pin, gekwam los dahis na vu yi timu. Log ahèm geving alam sèn denedo dus vu hong nabè sèn nḱo ahèm neving hong lo.” ²⁸ Lob Yesu yogekin bè, “Sagak genèr ya meyoh vu. Gvevong nabè saga, og mèm rèḱ gemedo malam-tumsèn degwata los degwata.”

Yesu Nèr Gagek Peggirinsèn Ti Raḱ Samaria Ti In Bè Tateḱin Alam Sèn Denedo Dus Vu Hil*

²⁹ Rèḱ mehò saga vongin bè tato yi nabè yi mehò nivesa, lom sèn loḱ tepèḱ yah vu Yesu bè, “Alam sèn denedo dus vu sa lo, og sir maḱ re lo?” ³⁰ Loḱ Yesu nèr yah vu yi bè, “Mehòti vu Yerusalem meneluk meneya in bè na Yeriko. Lob alam-begò-hodeḱ la detòḱ raḱ yi loḱ aggata, lob desis yi bedus raḱ bè nadiik geneggèp loḱ aggata nenga. Log deggodeḱ yi tob lu ngaa pin bedeya. ³¹ Loḱ alam-deneḱo-seriveng ti tetuu aggata saga beya meto, lob lè mehò saga, rèḱ ma geyò yoh aggata nenga vahi bekesuu meya. ³² Log alam Levi* ti yìḱ vong nebè saga. Ya meto aggata saga belè yi geneggèp, rèḱ yoh aggata nenga vahi, bekesuu meya. ³³ Loḱ mèm Samaria* ti medo netamu beya meto belè mehò saga geneggèp, lob kwa pesivin yi. ³⁴ Lom to meya dus vu yi berikin wain los wèl* raḱ begò nyè, geteta. Log tung yi raḱ ya yi dogi, beḱo meya mebè loḱ ya vatèvek-bej ti begin yi nivesa. ³⁵ Log heng to, lob

vo kina luu vu mehō sēn negin vatëvek-bej lo, genēr vu yi bē, ‘Gwegin mehō sēnē nivesa. Genabē monē sēnē su yoh vu rē lob gebasap hong monē la jak geving, og sēk nom geto, lob mēm sebo dok nah hong monē.’³⁶ Nebē saga, om kwam nevo bē mehō lōō sēn deyoh aggata agi ti tena vong yoh vu nebē sēn nedo dus vu mehō sēn devasap yi agi?’³⁷ Lob mehō-horek-yi lo nēr yah bē, “Mehō sēn kwa pesivin yi lo.” Lob Yesu nēr vu bē, “Om gena jak, log yik gwevong nabē saga.”

Marta Luho Maria

³⁸ Lok tum ya medo deneko lok beya deverup beggang-bu ti, lob Yesu lok ya, lob avēh ti arē nebē Marta ko yi loḡ ya ben. ³⁹ Log Marta ari ti nedo barē nebē Maria. Lob Maria verup nedo lok Mehōbōp vaha menebē nenga vu yi gāgek. ⁴⁰ Rēk Marta og nevang huk ngahi in neyeh nos lu nḡaa, om kwa neya vu nḡaa aggagga. Nevong nebē sēnē, lob ya menēr vu Yesu bē, “Mehōbōp, arig vuu sa gesengo ti nehevong huk bōp meneheye nos. Ma su kwam nevo sēnē rē? Om genanēr vu Maria nabē nam dok vu sa.” ⁴¹ Lok Mehōbōp nēr yah vu yi bē, “Marta, Marta, kwam neya ngahi genewam neraḡ in nḡaa ngahisekē. ⁴² Rēk mu hil naraḡ vu in nḡaa timu, lob Maria ḡo nḡaa nivesa sēnē ya vu yi ggovek ya, lob hil su rēk abo nḡaa nivesa sēnē vēr in yi rē.”

11

Hil Najom Jak Nabē Sēnē
(Mt 6:9-15; 7:7-11)

¹ Buk ti lob Yesu medo nejom raḡ lok nyēḡ len ti. Jom raḡ ggovek, loḡ yi hur maluh ti nēr vu yi bē, “Mehōbōp, getahu he dok jomraksēn nabē sēn Jon netahu yi hur maluh wirek lo.”

² Loḡ nēr yah vu sir bē, “Bē ham najom jak, og ham nanēr nabē sēnē:

‘Amag,
arēm yō gēp vabuung.

Gemhōnon pin degurek babum.

³ Gebo nos vu he noh vu buk pin.

⁴ Log gedahun he nḡaa nipaya na.

In he nḡo nedahun mehōnon pin hir nḡaa nipaya sēn denevong vu he lo ya.

Log su gweli he na vu pelēpinsēn.’”

⁵ Log nēr vu sir ving bē, “Maḡ bē ham ti kedi mena vu yi alam ti dok buk vuheng menanēr vu nabē, ‘Sa mehō-e! Gebo brēt lōō vu sa rē, ⁶ in sehōḡ vatëvek ti medo meyam benahēn neverup vu sa, lob nos teka su nedo vu sa in bē ga rē.’ ⁷ Loḡ yi alam ti sēn lo maḡ rēk nanēr nah vu yi nabē, ‘Su gegwee vu sa. In sa vehii reping beniwēēk raḡ gehe los hurmahen ahēp yīing ya; om sa su yoh vu bē rēk kedi menōk bo nḡaa ti vu hong rē.’ ⁸ Rēk mu sa nanēr vu ham nabē: Maḡ su rēk kwa bo yi mehō saga nabē bo vu yi rē, rēk mu netahi menegeyeh loḡ, om rēk kedi mebo nḡaa pin sēn neraḡ vu in lo vu yi. ⁹ Om sa nanēr vu ham nabē: Bē ham kwetaḡ nḡaa vu Anutu, og rēk bo vu ham. Geham bē sero nḡaa, og ham rēk natōk jak. Geham bē pepa jak reping, og Anutu rēk tahinin vu ham. ¹⁰ In alam pin sēn deneketaḡ nḡaa vu Anutu lo, og nevo vu sir. Galam sēn denesero nḡaa lo, og denetōk vu. Galam sēn denepepa raḡ reping lo, og Anutu netahinin vu sir.

¹¹ Bē ham ti nalu ketaḡ nos vu ama, og maḡ rēk bo gelōng ti vu yi? Ma bē ketaḡ gēl vu yi, og maḡ rēk bo nyēl ti vu yi? Ma! ¹² Log bē nalu ketaḡ kōkrēeh gahis ti vu ama, og maḡ ama rēk bo veveyagek ti vu yi? Rēk nama! ¹³ Ham alam nimin paya rēk ham nevo nḡaa nivesa vesa vu nalumin lo. Gaḡ Amag sēn nedo yagek lo nevang nḡaa nivesa rot kesuu ham, om rēk bo Anon Vabuung vu alam sēn deneketaḡ vu yi lo.”

Denēr Bē Yesu Nevong Huk Raḡ Belsebul Niwēēk*
(Mt 12:22-30; Mk 3:20-27)

¹⁴ Yesu tii memō kwa ngēngōleng ti to meya in mehōti, genevengwēng nivesa. Lob alam kwaj neya ngahi mederanga nemaj. ¹⁵ Rēk sir vahi denenēr bē, “Netii memō to deneya raḡ memō hir ala Belsebul* niwēēk.” ¹⁶ Gesir vahi kwaj nevo bē deseggi Yesu, lom denēr vu bē gevong nḡaa bōp yagek yi ti medegelē. ¹⁷ Rēk raḡ ayoj ni, lob nēr vu sir bē, “Bē alam dob timu debasuh sir bedengis sir, og hir nyēḡ rēk nabumeng na. Log alam degwa ti bē debasuh sir medengis sir, og rēk arēj nama na. ¹⁸ Om nabē Satan losho yi alam debasuh sir na yu luu medengis sir, og hir nyēḡ rēk gēp niwēēk nabē va? Senēr sēnē in ham nēr bē sa nehetii memō raḡ Belsebul* niwēēk. ¹⁹ Rēk bē Belsebul* nelōḡ vu sa yōnon besa nehetii memō to deneya, og maḡ re nelōḡ vu ham alam besēn denetii memō to deneya agi? Om ham alam saga degengo ham gāgek sagi medeseggi rē. ²⁰ Rēk mu nabē Anutu nema nelōḡ vu sa, besa nehetii memō lo, og saga tato bē Anutu yam vu ham ggovek ya in bē gēgin ham.

²¹ Nabē mehō niwēēk ti medo los nḡaa-begō-yi megegin yi beggang nivesa, og yi nḡaa pin yō nedo nivesa. ²² Rēk mu nabē mehō los niwēēk ngwē niwēēk kesuu yi beberup ngis yi

medahun na, og nevo yi ngaa-begö-yi sën kwa nevo bë rëk doḡ vu yi lo vër, betum bo yi ngaa pin vër bebo gelek yi alam.

²³ Mehöti sën su nelok vu sa rë lo, og nesis begö vu sa. Gemehöti sën su nelok vu sa menesupin sipsip ving rë lo, og netii sir meya denepalët loḡ.”

*Yesu Nër Gagek Peggirinsën Raḡ Memö Sën Neyom Ggökin
(Mt 12:43-45)*

²⁴ “Memö nipaya sën to neya in mehõnon ti lo, og to meya medo neyoh nyëḡ nivevo menesero nyëḡ len ti in bë sewah dok. Rëk su netök vu rë lob nenër bë, ‘Maam sak nah mena galë beggang sën sa nado loḡ wirek lo rë.’ ²⁵ Lob yah verup rëk nelë bë desekëe beggang sën lo bedevunëḡ vu menedo meris. ²⁶ Lob rengö yi beyah ko memö nemadvahi-bevidek-luu sën denevong ngaa nipaya rot medenekesuu yi lo, beyom denedo loḡ beggang sënë. Lob mehö sën nedo paya wirek lo, mëm nedo paya ya verök yi rot.”

Alam Sën Kwaj Vesa Lo

²⁷ Alam yu böpata denedo, geYesu nenër gagek sënë, loḡ avëh ti nare loḡ sir vuheng bepisek in bë, “Avëh ti sën ko hong wirek, bevo rur vu hong lo, maḡ yö nedo los kwa vesa.” ²⁸ Rëk Yesu nër yah bë, “Rëk mëm alam sën denengo Anutu yi gagek agi medenesepa loḡ lo, og mëm kwaj vesa rot mekesuu yi.”

*Alam Detahi Bë Degelë Ngaa Böp
(Mt 12:38-42; Mk 8:12)*

²⁹ Log alam ngahisekë denesup sir yam ggök ggökin rot, lob nër vu sir bë, “Alam vu buk sënë og sir alam nij paya, om deketag bë degelë ngaa böp yagek yi. Rëk mu sa su rëk tato ngaa böp ti vu sir rë. Gaḡ yik sëḡ tato ngaa böp nabë sën Yona lo mu vu sir beggovek. ³⁰ Wirek alam Nineve delë ngaa böp sën tök vu Yona lo mederaḡ ni medeggërin sir. Om yik alam vu buk sënë rëḡ degelë ngaa böp natök vu Mehõnon Nalu nabë saga in dejak ni medeggërin sir. ³¹ Log vu Buk-tamusën og Anutu rëḡ seggi mehõnon hir gagek, lob rëḡ avëh-los-bengö vu sën sang neverup lo kedi bare menanër gagek jak alam vu buk sënë nabë denevong ngaa nipaya. In wirek avëh sënë nedo dob nenga, rëḡ yam in bë gengo Solomon* yi gagek los kwa böp. Gaḡ mehö sën nedo gwëbeng agi kesuu Solomon*, rëḡ ham su ngo aye rë. ³² Log vu Buk-tamusën og Anutu rëḡ seggi mehõnon hir gagek, lob rëḡ alam Nineve kedi debare medenanër gagek jak alam vu buk sënë nabë denevong ngaa nipaya. In alam Nineve dengo Yona aye medeggërin sir yah vu Anutu. Gaḡ mehö sën nedo gwëbeng agi kesuu Yona, rëḡ ham su wërin ham rë.”

*Yesu Nër Bë Hil Malad Tu Hil Navid Yi Ram
(Mt 5:15; 6:22-23)*

³³ “Mehöti su netaggi loḡ ram menevun luḡ ya reek len ma, nekeyoveḡin dëḡ raḡ rë. Gaḡ netung raḡ ya reek in bë alam sën dedoḡ na beggang ayo lo degelë nyëḡ. ³⁴ Log malam tu navim yi ram. Bë malam natum in ngaa nivesa, og rangah rëḡ gegwang na navim pin los dahis. Gaḡ bë malam natum in ngaa nipaya, og navim pin rëḡ malakenu dok. ³⁵ Om gwegin hong nivesa, in rëḡ rangah sën nedo loḡ hong lo malakenu dok. ³⁶ Nabë navim pin rangah rot, gelen ti su malakenu rë, og navim pin rëḡ rangah na verök nabë sën ram nejëh raḡ hong.”

Ngaa Nipaya Sën Alam Parisai Los Tatovaha Denevong Lo
(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40; Lk 20:45-47)*

³⁷ Yesu nër gagek sënë ggovek, loḡ Parisai* ti nër bë na mega nos geving yi. Lob ya melok ya beggang ayo beya nedo ya tevor. ³⁸ Lob Parisai* sënë lë bë Yesu sesor meya nedo ya tevor menegga nos gesu ripek nema rë, lom kwa ya ngahi. ³⁹ Rëḡ Mehöböḡ nër vu yi bë, “Ham Parisai*, ham neripek kap los perë navi mu, gaḡ ham ayomin og hodeḡ los ngaa nipaya pup ya. ⁴⁰ Ham kwamin ma! Anutu sën nero ngaa demi lo, maḡ su nero ayo peggo ving rë? ⁴¹ Gaḡ ham doḡ vu alam sën deneraḡ vu in ngaa, loḡ mëm ham rëḡ nimin röḡ jak los dahis.

⁴² Rëḡ mu ham Parisai*! Gëpin ham! In ham nos pin vu huk saga sën ham neko anon ti ti ggëp sën netu nemadluho lo, beham netung netu seriveng vu Anutu. Ham netung nos böḡ los mahen mahen pin nebë yesëḡ los kele navi, gejojeng reggu nivesa aggagga. Rëḡ mu ham nehök ngaa niröp los sën ahëmin geving Anutu lo. Yõnon, horek sën nebë hil abo ngaa sën netu nemadluho natu seriveng vu Anutu lo, og hil su rëḡ gevuu na rë. Rëḡ mu mëm hil sepa doḡ ngaa böḡ sënë namugin.

⁴³ Wöp-o! Ham Parisai*! Gëpin ham! In ham ahëmin neving pangsën bë ham medo lël mala doḡ dub ayo geham ahëmin neving bë alam debengwëḡng vu ham medegeko ham jak dok alam tabaak.

⁴⁴ Wöp-o! Gëpin ham! In ham nebë heljëḡng sën neggëp vunsën loḡ söv gebinë lo. Alam su deneraḡ ni rë, geyö medo deneggök ham ggëp vavunë.”

⁴⁵ Lob alam-horek-yi ti nēr yah vu yi bē, “Genēr nebē saga, om genēr gāgek nipaya yam rak he ving.” ⁴⁶ Loḵ Yesu nēr yah bē, “Ham alam-horek-yi, gēpin ham ving! In ham netelē ngāa maggin rak ya mehōnon kwaj. Rēḵ ham ti su netelo nema ya in bē doḵ vu sir teka rē.

⁴⁷ Wōp-o! Gēpin ham! In ham ḵenumin lo desis alam-denenēr-gāgek-rangahsēn lo wirek medediik, log gwēbeng og ham medo nelev beggang-bedub-yi nivesa vesa rak nedo waak sēn denebē sekēj loḵ lo. ⁴⁸ Ham nevong nebē sēnē, log ham kwamin nevo ham ḵenumin lo hir ngāa nipaya saga beham ahēmin nivesa in. In ham ḵenumin denesis alam saga, log ham nevunēḵ vu hir bedub.

⁴⁹ Nebē saga om sēn Anutu los kwa bōp nēr bē, ‘Sēḵ gevong alam-denenēr-gāgek-rangahsēn los sinarē la dena vu sir, lob rēḵ dengis sir la denadiik, gedegetii vahi na depalēt dok.’ ⁵⁰ Nebē saga om Anutu rēḵ nanēr alam-denenēr-gāgek-rangahsēn pin sēn denesis sir wirek vu nyēdahis sēn Anutu tung yāgek los dob beyam verup gwēbeng agi degwa gēp vu alam vu buk sēnē nabē desis sir ving. ⁵¹ Loḵ sēn Abel diik wirek lo rot, beyam verup loḵ Sakaria sēn diik loḵ jepō degwa los dub ayo vabuung vuheng atov lo. Sa nanēr vu ham yōnon nabē: Anutu rēḵ nanēr nabē nipaya pin nyēvewen rēḵ natōḵ vu alam sēn denedo gwēbeng agi.

⁵² Wōp-o! Ham alam-horek-yi! Gēpin ham! In ham vun kii sēn tateḵin aggata vu mehōnon medejak gāgek los kwa bōp ni lo. Ham su ngo nepedi veluung avi menelōḵ ya rē, log ham newērīn aggata in alam vahi sēn denevongin bē dedoḵ na lo ving.”

⁵³ Lob Yesu vu beggang sēnē ayo beto meyah dobnē, lob alam-horek-yi losho Parisai* nij wēek medenevong newa newa in bē denanēr gāgek jaḵ yi. Lob denelōḵ tepēk in gāgek agga ti ti vu yi pangsēn in bē degenḵo aye. ⁵⁴ Lob deseji yi in bē denatōḵ jaḵ gāgek ti berup avi, lob degevong gāgek vu yi.

12

Yesu Nēr Bē Hil Gegin Hil In Ngāa Tetuhinsēn (Mt 10:26-27)

¹ Alam ngahiseḵē rak neggēp mehōmehō desup sir yam mederak vu sir, log Yesu nenēr vu yi hur maluh lo bē, “Ham su gwa jaḵ Parisai*, in ham rēḵ natu alam kwamin luu nabē sir. ² In ngāa pin sēn neggēp vunsēn lo, rēḵ natōḵ nam rangah vu tamusēn. Gengaa pin sēn debom meneggēp loḵ gobeng gwēbeng lo, og mehōnon rēḵ dejak ni vu tamusēn. ³ Nebē sēnē om gāgek sēn ham nenēr loḵ mala vahis lo, og alam rēḵ degenḵo jaḵ hes. Ga, gāgek pin sēn ham nepatereng loḵ beggang ayo lo, og rēḵ debare jaḵ telig gedetahi na rangah.”

Yesu Nēr Bē Hil Agōnengin Anutu Yō Timu Bagurek Babu (Mt 10:28-31)

⁴ “Sa mehō lo, sa nanēr vu ham nabē: Ham su gōnengin alam sēn dengis ham navimin mu meham nadiik lo. In su deyoh vu bē dengis ham anomin geving rē. ⁵ Gaḵ mēm sa tato mehō sēn ham gōnengin yi lo: Ham gōnengin yi sēn nesis mehōnon medenediik, geni wēek neggēp beyoh vu bē rēḵ getē anoj doḵ na Nyēg-nengwah-yi geving lo. Om sa nanēr vu ham nabē mēm ham gōnengin Mehō sēnē.

⁶ Log ham neraḵ ni. Alam denebago soḵ mahen nemadvahi rak toea luu mu, rēḵ Anutu su kwa nevirekin soḵ nebē sēnē ti rē. ⁷ Gaḵ ham, og Anutu tevin ham yumin viis pin los dahis benerak ni. Om ham su gōnengin ham, in Anutu kwa nevo ham kesuu soḵ mahen mahen ngahiseḵē sēnē menegin ham.”

Yesu Nēr Gāgek Rak Alam Sēn Denanēr Yesu Arē Rangah Lo (Mt 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ “Log sa nanēr vu ham nabē: Bē mehōti nanēr yi rangah gēp mehōnon malaj nabē sa alam yi, og Mehōnon Nalu rēḵ nanēr yi rangah nabē sēnē gēp Anutu yi angēr lo malaj. ⁹ Log bē mehōti dah sarēḵ vun in mehōnon, og sēḵ dah arē vun in Anutu yi angēr lo.

¹⁰ Mehōti bē nanēr gāgek nipaya ti jaḵ Mehōnon Nalu, og aggata neggēp in bē mēm Anutu rēḵ dahun yi nipaya sēnē na. Gaḵ nabē mehōti nanēr gāgek nipaya ti jaḵ Anon Vabuung, og aggata su neggēp in bē Anutu rēḵ dahun yi nipaya ti sēn lo na rē.

¹¹ Log nabē alam degelē ham paya in sēn ham nesepa loḵ sa lo medegeḵo ham na dub-supinsēn-yi ayo, gevu gavman, gevu alam sēn detu ggev lo, og ham su newamin jaḵ nabē, ‘Mak hil rēḵ nanēr gāgek nah nabē va? Ma hil rēḵ nanēr gāgek re?’ ¹² Gaḵ doḵ buk saga, og Anon Vabuung yō rēḵ gevong gāgek sēn ham nanēr nah lo vu ham.”

Gāgek Peggirinsēn Rak Mehō-los-bengō-ggoreksēn Kwa Masēn Ti

¹³ Alam yu bōpata sēn yam denedo lo ti nēr vu Yesu bē, “Tatovaha, genanēr vu arig nabē basuh alu amamin yi ngāa pin begevong vahi vu sa.” ¹⁴ Rēḵ Yesu nēr yah vu yi bē, “Sa mehō-e! In re ggōoin sa rak in bē sa gango ham gāgek, ma sebo ham ngāa gelek-a?” ¹⁵ Log nēr vu

sir ving bê, “Ham gwegin ham! Beham kwamin bo in ham rëk malamin anon in ngaa ngaa. In mehōti sën yi ngaa ngahisekë lo, og su rëk medo mala-tumsën jak yi kupek rë.”

¹⁶ Lok tatekin gagek ngwë ggökin vu sir bê, “Mehö-los-bengö-ggoreksën ti yi nos anon lok rot menedo huk anon. ¹⁷ Lob mehö-los-bengö-ggoreksën sënë kwa nevo lok ayo bê, ‘Sëk gevong nabë va? Sehög beggang su yoh vu bê sa getung nos anon pin sënë dok nam rë.’ ¹⁸ Lok nër bê, ‘Maam sa gevong nabë sënë: Sëk kevoh sa jök pin na, gesedev böp böp dok nah. Lob mëm sëk ngupin wit* gahis los sa ngaa nivesa vesa pin jak na jök sënë. ¹⁹ Log mëm sëk nanër vu sa nabë, ‘Ma sa in-a! Sesupin ngaa ngahisekë beyoh vu ngebek ngahisekë rot. Om sëk sewah bemedo mega los nanum kwag vesa vesa.’ ²⁰ Rëk Anutu nër vu yi bê, ‘Kwam ma rot! Rëk genadiik pehi buk sënë. Log ngaa pin sën gesupin menedo lo, og rëk natu re yi ngaa?’ ²¹ Om alam sën yö kwaj neya vu hir ngaa mu gesu kwaj neya vu Anutu rë lo, rëk nabë saga.”

*Yesu Nër Bë Hil Su Newad Jak Bekwad Na Ngahi
(Mt 6:25-34)*

²² Log Yesu nër vu yi hur maluh lo bê, “Nebë saga om sa nanër vu ham nabë: Ham su newamin jak in ham medok tepëk nabë, ‘Hil rëk aga va?’ Geham su newamin jak in navimin nabë, ‘Hil rëk kebu navid jak va?’ ²³ In hil anod kesuu nos gehil navid kesuu tob. ²⁴ Om ham kwamin bo sok lo rë. Su denehin nos gahis rë, gesu denerur anon medenesupin rë. Hej jök los beggang sën degetung anon dok lo ma. Rëk Anutu nevet sir. Gak ham mehōnon, og ham kwesuu sok lo yōnon! ²⁵ Nabë ham ti kwa bo nabë geko yi buk sën medo mala vesa lo seggi berup na teka geving, og mak yoh vu bê rëk gevong-a? ²⁶ Ma! Ham su yoh vu bê gwevong ngaa mahen teka nabë sënë rë, om ham su newamin jak in ngaa vahi. ²⁷ Ham kwamin bo sesik talohek sën nekwek pahup ayo lo rë nabë denerak nebë va? Su denevong huk rë, besu denevasu tob rë. Rëk mu sa nanër vu ham nabë: Wirek Solomon* los yi vunek vunek nikapiik neggerin yi, rëk mu ti su nivesa nebë sesik sënë rë. ²⁸ Yōnon, Anutu negin vos sën nare gwëbeng gerëk dekesik neheng medebesu jak na nengwah agi nivesa. Om nebë va sën ham su ayomin neya timu vu Anutu rë-ë? Ham jak ni nabë Anutu rëk gegin ham nivesa geving kesuu vos saga. ²⁹ Om ham su newamin jak medok tepëk in ham nabë ham rëk gwa va los nanum va? Geham su medo mekwamin na ngahi. ³⁰ In alam dahis vu dob yik kwaj nevo ngaa pin sënë pangsen bê denatök vu. Gak ham Amamin vu yagek rak ni ggovek va bê ham nerak vu in ngaa nebë sënë. ³¹ Gak mëm ham malamin sepa nabë Anutu natu ala begegim ham, lob mëm rëk bo ngaa pin saga vu ham geving.”

*Yesu Nër Bë Hil Angupin Ngaa Nivesa Gëp Yagek
(Mt 6:19-21)*

³² “Ham sipsip yi mahen teka sënë, ham su göneng! Gak ham Amamin vu yagek joo gagek menare vorot bê ham rëk natu alam-los-bengömin beham medo nivesa geving yi. ³³ Ham gwevong ham ngaa pin balam debago, lob ham bo monë sën ham gweko jak lo vu alam sën denerak vu in ngaa lo in dok vu sir. Ham sero jej-monë-yi sën su rëk siis jak rë lo. Geham ngupin ngaa nivesa vesa gëp yagek, in vu yagek og ngaa su mala nema rë galam hodek su deyoh vu bê dena dus jak rë, gejeluj su nelok rë. ³⁴ Nyëg sën ham ngupin ham kupek bemedo dok lo, og ham rëk gwëp natumin.”

Yesu Nër Bë Hil Gero Hil, Bemedo Gegin Yesu Duk Nom

³⁵ “Ham gwevëh ham tob dus, beham baqu ahon jak kabi, geham taggi dok ram, bemedo gwegin Yesu duk nom. ³⁶ Ham gwevong nabë sën hur denegin hir alam in ya nos böp sën maluh ti lu venë denejom nemaj gerëk nom geto lo, om denegin yi in bê pepa jak reping, og detahinin pevis in ya. ³⁷ Nabë alaj nom geto begelë genahën medo denetum, og hur lo sënë rëk kwaj vesa. Sa nanër vu ham yōnon nabë: Alaj yö rëk gevëh tob nos yi gërin yi, log mëm nanër vu sir nabë na detetup dok tevor. Log yö rëk bo nos gelek sir. ³⁸ Yōnon, nabë nam buk vuheng, ma dok sën kökrëeh nesu beron ti geneggëp yah lo, begelë nabë yö nedo denetum, og yö rëk kwaj vesa rot.

³⁹ Log ham kwamin bo ngaa sënë rë: Bë beggang ala gengo hes mala sën mehö hodek rëk godek yi ngaa lo bengö namugin, og su yoh vu bê rëk gelë mehö saga mu gedok na yi beggang ayo rë. ⁴⁰ Om ham gwero ham nabë saga, in Mehōnon Nalu rëk nom dok buk ti sën ham su kwamin nevo bê rëk nom dok lo rë.”

*Gagek Peggirinsën Rak Hur Nivesa Los Hur Nipaya
(Mt 24:45-51)*

⁴¹ Lob Pita lok tepëk in bê, “Mehöböp, mak ngo genër gagek peggirinsën sënë vu he mu, ma genenër vu alam pin ving-a?” ⁴² Lok Mehöböp nër yah bê, “Mak hur ti tena nedo, beyi mehö los kwa benevong yi huk niröp-a? Og mëm ala rëk gooin yi jak in gegin yi hur vahi pin mebo nos gelek sir niröp dok buk sën degeko nos lo! ⁴³ Og ala rëk na genom berup begelë

nabë yi hur nevang huk yoh vu sën nër lo, lob yi hur sënë rëk kwa vesa. ⁴⁴ Gesa nanër vu ham yönon nabë ala rëk gevong yi ngaa pin doḡ na nema in gegin. ⁴⁵ Gaḡ bë hur saga kwa bo nabë ala su rëk nom berup pevis rë, lob beek hur maluh los hur avëh, log yö medo mega los nanum mekeyevin, ⁴⁶ og ala rëk nom doḡ buk ti sën yi hur su negin yi loḡ lo rë, gaḡ rëk nom doḡ hes mala sën yi duḡin lo. Lob ala rëk ngis yi rot mebasap yi, log getë yi na medo geving alam sën denekyëh gaḡek lo, bedegeḡo nyëwewen gëp ti.

⁴⁷ Sa nanër nabë hur sën nerak ala kwa ni ggovek ya, rëk mu su nesepa loḡ rë, om ala rëk beek yi pangsen rot. ⁴⁸ Log mehöti bë duḡin ala kwa lom gevong paya beyoh vu bë rëk geko nyëwewen dok nah, og ala su rëk beek yi pangsen rot rë. In alam sën alaj bo ngaa ngahisekë doḡ nemaj lo, og alaj kwaj nevo bë degevang huk böpata medegegin ngaa pin saga nivesa. Log alam sën degegin huk ngahisekë lo, og alaj kwaj nevo bë degevang pin niröp, gedevong huk vahi geving.”

*Yesu Nër Bë Mehönon Rëk Debasuh Sir Degwa Jaḡ Yi Gaḡek
(Mt 10:34-36)*

⁴⁹ “Sa haḡo nengwah yam in bë natum gëp dob, om ko nengwah sënë natumek-a! ⁵⁰ Dus rak in bë sa gaḡo kerus, om sa hevongin bë govek na pevis in sayog maggin rot. ⁵¹ Maḡ ham kwamin nevo bë seyam in bë gevong mamer vu dob-a? Ma! Sa nanër vu ham nabë: Seyam in bë alam degenḡo sa gaḡek bedebasuh sir na yu luu. ⁵² Rëk degevang doḡ buk sënë mena rot. Alam nemadvahi rëk demedo doḡ beggang timu, lob debasuh sir na yu luu. Löö rëk degelë luu paya, log luu rëk degelë löö paya. ⁵³ Rëk debasuh sir bamaj rëk degelë naluj maluh lo paya, genaluj maluh rëk degelë amaj paya. Log ataj rëk depemëgin naluj avëh lo, genaluj avëh lo rëk depemëgin ataj. Gavëh böp rëk denapëng ggej avëh lo geggej avëh lo rëk denapëng ggej avëh böp, degwa jaḡ sa gaḡek.”

*Ngaa Sën Hil Rëk Galë Jaḡ
(Mt 16:2, 3; Mk 8:11-13)*

⁵⁴ Log nër vu alam ving bë, “Ham nelë beggob nekebu yam ggëp sën hes nemasuseḡ ya lo, lob ham nenër pevis bë, ‘Hob vongin geto!’ Lob hob neto yönon. ⁵⁵ Log ham nengo bë sang neyam ggëp ahë, lob ham nenër bë, ‘Hes vongin natum böpata-ol!’ Lob anon nerak yoh vu saga. ⁵⁶ Ham alam gaḡek tetuhinsën ata! Ham nelë rak dob yi ngaa, ga, yagek yi ngaa. Rëk ham su nerak buk sënë ni benerak ni bë Anutu nevang huk loḡ ham vuheng atov rë.”

*Yesu Nër Bë Hil Semu Gaḡek Pevis Gaḡ Su Na Beböpa Jaḡ
(Mt 5:25-26)*

⁵⁷ “Nebë va sën ham su ngo neseggi ngaa sën neyoh vu lo menevang rë-ë? ⁵⁸ Buk sën genena geving mehö sën melu neya in gwevang gaḡek lo, og melu nahën nenök aggata, log genanër vu yi bemelu semu gaḡek, in rëk dadii hong doḡ na jaas sën nengo gaḡek lo nema. Lob jaas bo hong doḡ na ahëvavu nemaj, lob ahëvavu degetung hong doḡ na karabus. ⁵⁹ Om sa nanër vu hong nabë: Su rëk gwetah hong vër in karabus pevis rë. Gaḡ rëk gemedo rot bena berup doḡ buk sën hong nyëwewen govek na los dahis lo lom mëm.”

13

Mehöti Bë Su Gërin Yi Rë, Og Rëk Mala Nama

¹ Yiḡ loḡ buk sënë, lob mehö la denër alam Galilea la vu Yesu bë Pilatus sis sir benij kök keseh beto meya sarömin ving hir seriveng kök. ² Lob Yesu nër yah vu sir bë, “Ham kwamin nevo bë alam Galilea sënë hir ngaa nipaya ngahi neggëp vu sir kesuu Galilea vahi pin om sën malaj ma rak-a? ³ Sa nanër vu ham niröp nabë: Ma! Su nebë saga rë! Rëk mu nabë ham su gwërin ham rë, og ham pin rëk malamin nama nabë saga. ⁴ Ma alam nemadluho-menemadvahi-videk-löö (18) sën beggang ading vu Siloam kepë mesis sir wirek bedediik lo, og maḡ ham kwamin nevo bë hir ngaa nipaya kesuu alam vahi pin sën denedo Yerusalem lo hir ngaa nipaya? ⁵ Ma! Sa nanër vu ham niröp nabë: Su nebë saga rë! Rëk mu nabë ham su gwërin ham rë, og ham rëk malamin nama nabë saga.”

Gaḡek Peggirinsën Rak Kele Sën Su Nesis Anon Rë Lo

⁶ Loḡ nër gaḡek peggirinsën ti bë, “Mehöti varoh kele pik* ti menare loḡ yi huk wain ayo, lob ya in bë gelë anon mejur, rëk anon ma. ⁷ Lob nër vu hur sën nevang huk in lo bë, ‘Gengö? Seyam sero pik* anon yoh vu ngebek löö, rëk ma, om gebuv kele na, ma va sën vasap dob jeji rot-ë!’ ⁸ Loḡ yi hur sën lo nër yah bë, ‘Mehö böp, genaḡöök gebare ta ngwë sënë geving, besedev dob doḡ degwa, gesa getung tebek doḡ degwa balu galë rë. ⁹ In maḡ mëm rëk ngis anon doḡ ta sënë. Rëk mëm nabë nama lo, og mëm ngo rëk gebuv na.’ ”

Yesu Vong Bavëh Ti Nivesa Rak Loḡ Buk-sewahsën-yi

¹⁰ Yesu vare nenër gagek vu alam loḵ Buk-sewahsën-yi* ti loḵ dub-supinsën-yi ayo. ¹¹ Log avèh ti nedo, rëḵ memō gwang ya ayo lob vong beni nerak yoh vu ngebek nemadluhomenemadvahi-mevidek-löö (18). Lob avèh sënë sekë ma rot gedemi sekë vegguu besu yoh vu bê kedi bare niröp rë. ¹² Yesu lê yi, lob tahi yi ya benër vu bê, “Avèh-e, sa hevong behong niraksën maya.” ¹³ Log bê nema raḵ avèh sënë, lob demi sensor avuti benare niröp. Log avèh lo ḵo Anutu arë rak. ¹⁴ Rëḵ dub-supinsën-yi ala ahë sengën pangsën in Yesu vong bavèh sënë nivesa raḵ loḵ Buk-sewahsën-yi*. Lob nër vu alam pin bê, “Buk-huk-yi nemadvahibevidek-ti neggëp, om nabë ham nam in degevong beham nimin vesa jaḵ, og ham nam doḵ buk-huk-yi, gaḵ ham su nam in ngaa nabë sënë doḵ Buk-sewahsën-yi*.” ¹⁵ Loḵ Mehöböp nër yah vu yi bê, “Ham alam kwamin luu! Nelok Buk-sewahsën-yi* og ham pin neya böök bej beham nekwevelekin ham burmakau los dogi beneḵo sir ya denenum bêl. ¹⁶ Gaḵ avèh sënë lo, og yik Abraham yi mewis yi, rëḵ Satan jom yi ahon yoh vu ngebek nemadluhomenemadvahi-vidék-löö (18). Om sa bê kevelekin aggis in yi doḵ Buk-sewahsën-yi*, ma su yoh vu rë?” ¹⁷ Nër nebë sënë, lob sir sën denelë yi paya lo nij mum. Galam pin ahëj nivesa medepisek rot in ngaa nivesa pin sën nevang agi.

Gagek Peggirinsën Raḵ Mastet Los Yüst*
(Mt 13:31-33; Mk 4:30-34)

¹⁸ Log Yesu nër gagek peggirinsën ngwë ggökin bê, “Maḵ sën Anutu-yi-nyëḡ anon jaḵ lo, og yik nebë va? Maḵ sëḵ tatekin jak va? ¹⁹ Sën Anutu-yi-nyëḡ anon jaḵ lo, og yik nebë nos sën hil nanër bê mastet* lo gahis. Mehöti ḵo mastet* sënë gahis behin loḵ yi huk. Lob kip merig beni nebë kele, lob soḵ sën denevëeng medeneya agi yam denegewi newisej loḵ.”

²⁰ Loḵ nër gagek peggirinsën ngwë ggökin bê, “Maḵ sa tatekin sën Anutu-yi-nyëḡ anon jaḵ lo jaḵ va ngwë geving-a? ²¹ Sën Anutu-yi-nyëḡ anon jak lo, og yik nebë yüst* sën nevang bebrët nerig lo. Avèh ti sarömin yüst* sënë los parawa ketuḵ böp löö loḵ gabum, lob köd parawa pin sënë merig.”

Hil Adoḵ Na Veluung Avi Mahen
(Mt 7:13-14, 21-23)

²² Log ya neḵo lok nyëḡ los beggang-bu la, menenër gagek vu alam, log ya in bê na Yerusalem, ²³ lob mehöti loḵ tepëḵ vu yi bê, “Mehöböp, maḵ yik Anutu rëḵ geḵo alam ti ti mu nah vu yi?” Loḵ Yesu nër yah vu bê, ²⁴ “Ham pasang dev vahamin dok in ham doḵ na veluung avi mahen. In sa nanër vu ham nabë: Alam ngahisekë rëḵ degevangin rot nabë dedoḵ na, rëḵ mu su rëḵ denoh vu rë, ²⁵ in beggang ala rëḵ kedi bebehii reping. Log ham rëḵ berup bare dobnë bepepa jaḵ, genanër nabë, ‘Mehöböp, getahinin reping in he!’ Loḵ rëḵ nanër nöḵ vu ham nabë, ‘Ham re lo? Sa dugin ham!’ ²⁶ Loḵ ham rëḵ nanër nah nabë, ‘He sën hil los naha nos los nanum loḵ ti, gegenare loḵ he aggata megenenër gagek vu he lo.’ ²⁷ Loḵ rëḵ nanër vu ham nabë, ‘Ham re lo? Sa dugin ham! Ham sënë nevang ngaa nipaya, om ham jaḵ na nenga in sa!’ ²⁸ Ham rëḵ gwelë Abraham ga, Isaak ga, Yakop galam-denenër-gagek-rangahsën pin demedo doḵ Anutu-yi-nyëḡ, rëḵ mu ham, og rëḵ dejos ham nah dobnë beham rëḵ ngu megweköö nyëmin. ²⁹ Gaḵ alam vu nyëḡ sën hes mala neverup los nyëḡ sën hes mala nemasusek ya lo, galam vu nyëḡ sën ayöong neyam lo los nyëḡ sën sang neyam lo, og rëḵ dedoḵ na bemedo dega nos böp gëp Anutu-yi-nyëḡ. ³⁰ Yönon, log alam vahi vu tamusën rëḵ nah denatu alam muḡinsën. Galam vahi vu muḡinsën rëḵ nom denatu alam tamusën.”

Yesu Su Raḵ Yerusalem
(Mt 23:27-39)

³¹ Lob alam Parisai* la denër niröp loḵ buk sënë vu yi bê, “Gwevuu nyëḡ sënë gegena nyëḡ ngwë, in Herot* vongin ngis hong megenadiik.” ³² Loḵ Yesu nër yah vu sir bê, “Ham na nanër vu anöo bemën kwa ngahi saga nabë, ‘Gengo! Sëḵ getii memō geto dena, gesëḵ gevong balam nijraksën nijvesa jaḵ pehi geneheng. Gaḵ duu og sëḵ semu sa huk na veröḵ yi.’ ³³ Rëḵ mu sëḵ medo mena pehi sënë geneheng, ga, duu. In su yoh vu bê dengis alam-denenër-gagek-rangahsën ti doḵ beggang-bu ngwë rë, gaḵ yik yö dengis menadiik doḵ Yerusalem timu.

³⁴ “Oo Yerusalem, Yerusalem, hong mehö genesis alam-denenër-gagek-rangahsën medenediik, gegenetengwa Anutu-yi-alam sën nevang sir yöḵ vu hong lo raḵ gelöng medenediik. Sa nehevong beron beron in bê sengupin nalum lo nabë sën kökrëeh ata nesupin nalu lo loḵ yah babu lo, rëḵ nim nelël. ³⁵ Om ham gwengö rë! Anutu vuu ham ya ggovek ya beham nyëḡ rëḵ nabumeng na. Sa nanër vu ham nabë: Ham su rëḵ malamin jaḵ sa gökin nah rë, rot bena berup doḵ buk sën ham nanër nabë: ‘Anutu gevong semusemu vu Mehö sën vong yam los niwëek lo!’ ”

14

Yesu Vong Bemehö Nivuuksën Ti Nivesa Rak Yah

¹ Lob Buk-sewahsën-yi* ti, lom Yesu ya medo negga nos ving Parisai* hir ggev ti, lob alam medo malaj nesepa yi. ² In mehö vuuksën ti nedo, lob nedo loḵ mala. ³ Yesu lë, lob loḵ tepëḵ vu alam-horek-yi los alam Parisai* bë, “Yoh vu bë hil gevong balam nijraksën nijvesa jaḵ doḵ Buk-sewahsën-yi*, ma su yoh vu rë?” ⁴ Rëḵ ayej ma rot, lom ḵo mehö saga bevong benivesa rak, log vong yah meya ⁵ genër vu sir bë, “Bë ham ti nalu ma yi burmakau ti bës duk asoreng-bël-yi doḵ Buk-sewahsën-yi* ti, og maḵ ham su rëḵ dadii jaḵ nom doḵ buk saga rë? Gaḵ ham rëḵ gwevong!” ⁶ Rëḵ su kwaj tōḵ rak gägeḵ ti medenër loḵ yah rë.

Yesu Nër Bë Hil Dahun Hil

⁷ Yesu lë vatëveḵ sën deyam in bë dega nos lo ya denedo rak sëa sën los arë lo. Lob nër gägeḵ rak sir betatekin bë, ⁸ “Nabë mehöti gevong dik nam vu hong nabë gena nos böp sën maluh ti lu venë denejom nemaj lo, og su gweto gemedo jaḵ sëa sën los arë lo. In tum mehö sënë, mak rëḵ gevong dik in mehö ngwë sën los arë kesuu hong lo nam geving. ⁹ Bë gevong nabë sënë, og mehö sën vong dik in meluu lo rëḵ nam nanër vu hong nabë, ‘Gebo sëa-los-arë saga vu mehö sënë.’ Lob rëḵ nim namum böpata rot begenah gemedo lël hus. ¹⁰ Om nabë mehöti gevong dik in hong nabë gena nos böp geving yi, og gena geberup gemedo lël hus. Gwevong nabë sënë in lob mehö sën vong dik in hong lo nam gelë hong lob nanër nabë, ‘Sa mehö, genam lël mala.’ Nabë nanër nabë sënë, og mëm alam pin sën ham los newa nos lo rëḵ degelë nabë ḵo hong rak. ¹¹ In mehöti bë yō geko arë jaḵ, og Anutu rëḵ dahun yi. Gaḵ mehöti sën nabë dahun yi lo, og Anutu rëḵ geko arë jaḵ na vavunë.”

Gwevong Dik Na In Mehönon Nabë Denam Nos Böp, Og Gwevong Nabë Sënë

¹² Log nër vu mehö sën vong dik ya in yi lo bë, “Nabë gwevong nos böp ti, og su gwevong dik na in nim papu lo, arim lo, galam sën ham degwa ti lo. In maḵ rëḵ degevong dik nom in hong begena gegwa nos doḵ nah hong nos saga gëp hir beggang buk ngwë. ¹³ Gaḵ nabë gwevong nos böp, og mëm gwevong dik na in alam bengöj masën, galam vahaj paya los vahaj kasöm, galam malaj kenod. ¹⁴ In alam nebë sënë su deyoh vu bë debo doḵ nah hong nos nyëvewen vu hong rë. Gwevong nabë sënë, lob kwam vesa. In Anutu rëḵ bo doḵ nah hong nos vu hong vu Buk-tamusën doḵ buk sën alam yohvu dekedo jaḵ nah gëp bedub lo.”

*Gageḵ Peggirinsën Rak Nos Böp
(Mt 22:1-10)*

¹⁵ Alam sën losho Yesu medo denegga nos agi ti ngo gägeḵ sënë, lob nër vu Yesu bë, “Mehöti sën rëḵ medo mega nos doḵ Anutu-yi-nyëḵ lo og kwa vesa.” ¹⁶ Rëḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Mehöti vongin bë gevong nos böpata, lob vong dik ya vorot vu alam ngahi in bë nam dega nos böp sënë. ¹⁷ Lob mëm ya verup loḵ buk sën dega nos böp doḵ lo, lob vong yi hur ya denër vu alam sën vong dik ya in sir wirek lo bë, ‘Ham nam jaḵ in sa hero ngaa pin ggovek ya menedo.’ ¹⁸ Rëḵ alam saga sir pin ti ti yō kwaj nevo hir gägeḵ medenenër yah vu bë su deyoh vu bë dena rë. Sir ti nër bë, ‘Sa baḵo huk bengö ti, om sa naya in galë kesii. Om wöp-o, sa su yoh vu bë nöḵ rë.’ ¹⁹ Log ngwë nër vu bë, ‘Sa baḵo burmakau-huk-yi nepadluho, om sa naya in tahu sir doḵ huk, om wöp-o, sa su yoh vu bë nöḵ rë.’ ²⁰ Log ti nër bë, ‘Yiḵ sa nahën nehaḵo avëh gwëbengko, om sa su yoh vu bë nöḵ rë.’

²¹ Lob hur sën lo yah meya demi meris menër vu ala. Lob beggang ala ahë sengën rot, lob nër vu yi hur bë, ‘Gena pevis megenoh vu aggata böp pin los mahen pin vu nyëḵ sënë, begweḵo alam bengöj masën, galam vahaj paya, galam malaj kenod, galam vahaj kasöm lo megweḵo sir doḵ nam sa beggang.’ ²² Lob yi hur yah geyom verup, lom nër bë, ‘Sa hevong yoh vu ayem, rëḵ mu len la nahën neggëp meris.’

²³ Lob ala nër yah vu bë, ‘Om gena genoh vu aggata böp pin, gegena gesepa doḵ heek degwa geving, begedadii alam denam. In sa hevongin bë sa beggang yō napup. ²⁴ Gaḵ sa nanër vu hong nabë: Alam pin sën sa hevong dik ya in sir wirek lo, og su rëḵ dega sa nos rë.’”

*Hil Kwad Bo Megero, Loḵ Mëm Hil Tamuin Yesu
(Mt 10:37-38)*

²⁵ Alam yu böpata denetamuin Yesu medeneya, lob Yesu ggërin yom menër vu sir bë, ²⁶ “Nabë mehöti nam vu sa rëḵ ahë neving ama lu ata gevenë losho nalu lo gari lo avëhnö lo kesuu sa, genabë yō kwa nevo yi kesuu sa, og mehö sënë su yoh vu bë natu sa hur rë. ²⁷ Gemehöti sën su kerë yi ḵelepeḵo* metamuin sa rë lo, og su yoh vu bë rëḵ natu sa hur rë.

²⁸ Gaḵ bë ham ti kwa nevo bë dev beggang ading ti jaḵ na vavunë, og nedo bekwa neḵo ngaa-beggang-yi yi monë muḵin loḵ mëm. ²⁹ Nabë su gevong nabë sënë rë geyö barah mudeng mu doḵ na meris, log su yoh vu bë gevong besemu na rë, og alam pin rëḵ degelë

bedenanër pelë jak mehõ sënë, gedenanöp jak nabë, ³⁰ ‘Mehõ sënë nelev beggang, rëk mu su yoh vu bê rëk dev mesemu na rë.’

³¹ Log bê mehõ-los-bengö ti na begö vu mehõ-los-bengö ngwë, og medo mekwa neko aggata pin muğin loğ mêm neya. In mağ yik hen alam-begö-yi 10,000 mu, log mehõ-los-bengö ngwë yi alam-begö-yi 20,000 kesuu hen. Om rëk kwa bo namuğin megero rë nabë: Mağ rëk ngis begö vu mehõ-los-bengö ngwë sënë begetii na, ma mağ su yoh vu rë? ³² Rëk nabë rak ni bê su yoh vu rë, og alam nyëğ ngwë sën lo yõ nahën denedo ading, log nevonğ mehõ la ya denenër gagek ya bê desemu gagek menadiik gebegö gëp.

³³ Nebë saga, om ham kwamin bo rë. Bê ham ti gelë yi ngaa su nabë ngaanon, og su yoh vu bê natu sa hur rë.”

Gagek Peggirinsën Rak Mamireng Sën Nengën Nemaya Lo
(Mt 5:13; Mk 9:50)

³⁴ “Mamireng og ngaa nivesa. Rëk mu nabë mamireng sënë nengën nama na, og rëk hil gevong benengën jak nah nabë va? ³⁵ Mamireng nebë sënë og su yoh vu bê hil rëk sarõmin los dob rë, in rëk gevong paya vu nos vë, log hil su ayoh vu bê keşeh dok na geving reggu ahëj sën hil neketëkin loğ huk lo rë, in su rëk bo tebeğ dok nos rë. Gağ hen huk maya paya rëğ yi behil nehetë ya meris. Mehöti bê nenga neggëp, og genço gagek sënë.”

15

Gagek Peggirinsën Rak Sipsip Sën Mala Ma
(Mt 18:12-14)

¹ Log alam sën deneko takës* losho alam nij paya deneya vu Yesu medenengo yi gagek. ² Lob Parisai* losho alam-horek-yi denër yi bê, “Mehõ sënë ahë neving alam nijpaya, gengenğa nos ving sir.”

³ Denër nebë sënë, lob Yesu nër gagek peggirinsën vu sir bê, ⁴ “Bê ham ti yi sipsip 100 denare, lob nabë ti mala nama, og rëk gevuu 99 bare dega kesëğ gëp nyëğ len ti, log na sero ti sën mala ma lo. Yõ rëk sero niwëëk rot benatöğ jak loğ mêm. ⁵ Bê natöğ jak, og rëk kerë jak gëp bagë los kwa vesa menah. ⁶ Rëk nah berup beggang, lob tahi yi alam lo, galam sën yik sir beggang-bu ti lo, bedenam vu yi, lob nanër vu sir nabë. ‘Hil kwad vesa! In sa sipsip ti mala ma, rëk setöğ vu behağo yom ggökin.’ ⁷ Om yik nebë saga, sa nanër vu ham nabë: Angër lo vu yağek kwaj vesa in alam yohvu 99 nebë saga, in su huk neggëp vu sir bê rëk degërin sir rë. Gağ nabë alam nij paya ti gërin yi, og rëk kwaj vesa böpata rot vu yağek kesuu.”

Yesu Nër Gagek Peggirinsën Rak Monë Mala Ma

⁸ “Log nabë avëh ti neko yi monë gahis nemadluho, loğ ti mala ma, og rëk taggi dok ram gesekee beggang ayo menesero rot, bemêm natöğ jak loğ mêm. ⁹ Bê natöğ vu, og rëk tahi yi alam lo, galam sën sir beggang-bu ti lo na vu yi, log nanër vu sir nabë, ‘Hil kwad vesa! In sa hevuu sa monë gahis ti, rëk sa sero metöğ vu ggökin.’ ¹⁰ Om yik nebë saga, sa nanër vu ham nabë: Bê mehöti sën ngaa nipaya neggëp vu yi lo gërin yi nom, og Anutu yi angër lo kwaj vesa rot.”

Gagek Peggirinsën Rak Hur Magëm Ti Vuu Ama Geya Nyëğ Ngwë

¹¹ Log Yesu nër ving bê, “Mehöti nalu maluh luu denedo, ¹² lob amon nër vu luho amaj bê, ‘Amag-e, kwam bo beğebasuh hong monë lu ngaa pin borot, beğebo gelek alu arig.’ Lob ama tung ngaa pin ggelek luho. ¹³ Lob amon su nedo hus ading rë, gağ pevis besupin hen beya nyëğ ading ti. Beya nedo, lob tã yi monë pin ya rak ngaa nipaya paya sën nevonğ lo. ¹⁴ Vasap yi ngaa pin bemaya, log meyip böpata verup vu dob sagu. Lob nerağ vu in nos lu ngaa. ¹⁵ Lob maam ya nevonğ huk vu mehöti ggëp nyëğ sagu. Lob mehõ sënë vong yi ya, beya neğin yi böök lo ggëp yi dob. ¹⁶ Lob kwa neya vu böök hir nos rot bê ga, in mehöti su nelok vu yi rë.

¹⁷ Nebë sënë loğ kwa yah töğ rak ama, lob nër bê, ‘Amag yi hur lo hir nos ngahisekë, besu deyoh vu bê dega mepalët na rë. Rëk tum sengo yam nado sënë menadiikahëğ pangşën. ¹⁸ Om maam sa kedi jak menah mena vu amag. Log sëğ nanër vu yi nabë, “Amag. Sa hevong paya vu Anutu, gevu hong. ¹⁹ Om gwëbeng sa su mehõ niğ vesa yoh vu bê genanër sa nabë nalum rë. Gağ gwetung sa natu hong hur ti.”’ ²⁰ Log kedi rak meyah meya vu ama.

²¹ Nahën verup neyam ggëp ading teka, lok ama lë yi, lob kwa paya in yi. Lob serög beya kebi yi, gemul* yi. Lok nalu nër vu yi bê, ‘Amag, sa hevong paya vu Anutu, gevu hong. Om sa su mehõ niğ vesa yoh vu bê genanër sa nabë nalum sa rë.’ ²² Rëk ama nër vu yi hur lo bê, ‘Ham gweko tob ading malangeri ti nam pevis bejöp dok yi. Geham nağah seğes ti dok seğë. Geham jöp suu dok vaha. ²³ Geham gweko burmakau nalu tuveğ sën jeji lo ti nam mengis, in hil ağa nos böp gekwad vesa in yi. ²⁴ In vong bê sa nalug sënë diik ya, rëk gwëbeng vesa loğ yah ggökin. Mala ma, loğ hil atöğ vu yi ggökin.’ Lob kwaj vesa medenepisek in yi lo.

²⁵ Log ari aguu ya nedo huk anon, beverup dus rak beggang, loḵ ngo geggaḡeng dedun gedeneḷō rot. ²⁶ Lob tahi hur ti ya, beloḵ tepēḵ vu yi bē, 'Denevong va sagu?' ²⁷ Loḵ nēr yah vu yi bē, 'Arim amon yom verup, om sēn amam sis burmakau nalu tuveḵ sēn jeji lo ti medenega gekwaj vesa. In nalu su ya mala ma rē, gaḵ ya nedo vesa beyom verup.' ²⁸ Rēḵ nalu aguu ahē sengēn rot, lob su loḵ ya beggang ayo rē. Lob ama luḵ ya dobnē, beya semu aye in yi. ²⁹ Rēḵ nēr yah vu ama bē, 'Sa nehevong hong huk menado yoh vu ngebek ngahiseḵē nebē hong ngaa meris ti, gesa su nekeyēh ayem beron ti rē. Rēḵ su genevo memēḵ nalu ti vu sa, behe los sa alam naha gekwamin vesa rē. Geyō nema rot. ³⁰ Rēḵ nalum teka saga ya vasap hong ngaa pin rak avēh baggēb lo, geyom verup, lob kwam vo yi begesis burmakau nalu tuveḵ sēn jeji lo in yi.' ³¹ Loḵ ama nēr yah vu bē, 'Naluḡ, hongēḵ alu nado loḵ ti yoh vu buk, besa ngaa pin tu hong ngaa. ³² Gaḵ mēm hil kwad vesa benapiseḵ in arim sēnē. In vong bē diik ya, rēḵ ma genedo vesa beyom verup ggōkin. Mala maya verōḵ yi, loḵ hil halē yi ggōkin.' "

16

Gagek Peggirinsēn Rak Hur Ti Sēn Negin Ala Yi Ngaa Paya Lo

¹ Log Yesu nēr vu yi hur maluh lo ving bē, "Mehō-los-bengō-ggoreksēn ti nedo, beyi hur ti nedo menegin yi ngaa ngaa paya. Lob mehō la deya vu mehō monē degwa sēnē medenēr yi hur rangah vu yi bē nevasap yi ngaa ngahiseḵē. ² Lob tahi yi hur yam benēr vu yi bē, 'Genevong nebē tena sēn mehō la denēr bengōm vu sa-ē? Genah getateḵin sa ngaa pin sēn geneḡin lo nabē genevong nebē tena, in sejak ni. In su rēḵ gweḡin sa ngaa gōkin nah rē.'

³ Lob mehō sēn negin yi ngaa lo kwa nevo loḵ ayo bē, 'Sēḵ ḡevong nabē va? Ma gemehō bōp rēḵ juuk sa na pehi lo, gesa su rēḵ ḡeḡin yi ngaa gōkin nah rē. Sa seḵēḡ ma, om sa su yoh vu bē ḵedub dob rē-o! Log sa niḡ nemum bē sa su ḵetag nos vu mehō ngwē. ⁴ Rēḵ mu sa kwaḡ tōḵ rak aggata ti, om nabē sa ḡevong nabē sēnē, og alam rēḵ degeḵo sa na hir beggang doḵ buk sēn sa alag juuk sa gesesu ḡeḡin yi ngaa gōkin rē lo.' ⁵ Nebē sēnē lob tahi alam pin sēn hir nyēvewen neggēp berēḵ debo doḵ nah vu ala lo ti ya vu yi. Lob ti ya verup muḡin, lob loḵ tepēḵ vu bē, 'Hong nyēvewen va la neggēp vu sa alag-a?' ⁶ Loḵ nēr yah bē, 'Wēl* dram 100.' Lob nēr vu bē, 'Gweḵo ḵapiya teka sēn hong nyēvewen arē neggēp loḵ lo, begweto ḡemedo pevis, bekwevu yik dram 50 mu doḵ ḡēp.' ⁷ Ggovek log mehō ngwē verup, lob mehō sēn negin ngaa lo loḵ tepēḵ vu bē, 'Hong nyēvewen va la neggēp-a?' Lok bē, 'Wit* bēēḵ 100.' Lob nēr vu bē, 'Om gweḵo hong ḵapiya sēn hong nyēvewen neggēp loḵ lo, beyik kwevu bēēḵ 80 mu doḵ ḡēp.'

⁸ Lob ala ngo bē nevong nebē saga, lob ḵenu ya benēr yi hur sēn tetuhin yi lo bē yi mehō los kwa. Yōnon, mehōnon vu dob sēnē yik kwaj bōp bedenetetuhin hir alam nebē sēnē. Gaḵ alam-rangah-yi, og su denevong ngaa los kwa nebē sēnē rē.

⁹ Om sa nanēr vu ham nabē: Ham su ngupin monē in gwevong ngaa nipaya paya jaḵ, gaḵ ham gwevong balam denatu ham alam jaḵ. Gevu tamusēn sēn monē nama na lo, og rēḵ degeḵo ham jaḵ na beggang nivesa sēn rēḵ medo degwata los degwata lo.

¹⁰ Nabē mehōti nemalain ngaa mahen teka teka nivesa, og rēḵ malain ngaa bōp nivesa geving. Log mehōti sēn su gevong ngaa mahen mahen nirōp rē lo, og su rēḵ gevong ngaa bōp nirōp geving rē. ¹¹ Om nabē ham su gweḡin dob sēnē yi monē nirōp rē, og re rēḵ bo ngaanon vu ham beham gweḡin-a? ¹² Log nabē ham su gweḡin mehō ngwē hir ngaa nivesa rē, og re rēḵ bo ham ngo ham ngaa sēn lo vu ham-a?

¹³ Hur ti su yoh vu bē gevong huk vu ala luu doḵ ti rē. In rēḵ nidelin ngwē, gaḡē geving ngwē. Ma rēḵ napiik vu ngwē, genitebō in ngwē. Ham su yoh vu bē gwevong huk vu Anutu los monē doḵ ti rē."

Gagek Rak Horek Los Anutu-yi-nyēḡ

¹⁴ Rēḵ alam Parisai* ahēj neving monē pangēsēn, om denḡo gagek pin sēn Yesu nēr agi, lob denōp rak yi. ¹⁵ Rēḵ nēr yah vu sir bē, "Ham ngo neḵo ham rak ḡḡēp alam malaj bē ham alam yohvu. Rēḵ mu Anutu rak ham ayomin ni. In ngaa sēn mehōnon denelē bē nivesa medeneḵo rak lo, og Anutu nelē bē ngaa nipaya.

¹⁶ Horek yi gagek los alam-denenēr-gagek-rangahsēn hir gagek neggēp in bē hil sepa doḵ, rot meverup loḵ Jon yi buk. Rēḵ loḵ Jon yi buk, beyam verup gwēbeng, og Bengō Nivesa rak Anutu-yi-nyēḡ tōḵ yam rangah. Lob alam pin nij wēēḵ rot in bē dedoḵ na nyēḡ sēnē. ¹⁷ Yagek los dob yoh vu bē govek na bemala nama, rēḵ mu gagek sēn neggēp loḵ horek lo, og su yoh vu bē teka rēḵ geto mena rē."

Yesu Nēr Gagek Rak Sēn Alam Los Venēj Denevapul Sir Lo

(Mt 5:31-32; 19:9; Mk 10:11-12)

¹⁸ "Bē mehōti nidēlin venē gegeḵo avēh ngwē natu venē, og nevong baggēb. Log mehōti sēn nabē geḵo avēh sēn regga nilēlin yi lo, og nevong baggēb bengaa nipaya neggēp vu yi."

Yesu Nër Gagek Rak Mehö Bengö-ggoreksën Luho Mehö Meris Lasarus

¹⁹ ‘Mehöti nedo wirek, lob yö neröp röpröp malangeri ngeri los tob sagap nivesa vesa. Genegga nos nivesa vesa yoh vu buk. ²⁰ Log mehö-kupek-masën ti neggëp lok yi veluung avi, arë nebë Lasarus. Bepegges vunin yi. ²¹ Rëk kwa nevo timu bë na in patu nos metes sën mehö-los-bengö-ggoreksën nevong meneto lok tevor gebinë lo mega, rëk ma. Ganöö verup denetep rak yi pegges.

²² Lok mehö-kupek-masën lo diik mugin medelew, lob angër deko yi ya nedo ving Abraham. Log mehö-los-bengö-ggoreksën diik tamu bedelew yi ving. ²³ Lob ya nedo Nyëg-nipaya beneko vanë böpata. Lok vër mala rak, lob lë ga, Abraham nedo ading rot, log Lasarus nedo ving yi. ²⁴ Lob mehö-los-bengö-ggoreksën lo tahi ya vu bë, ‘Amag Abraham-e! Kwam gevongin sa begwevong Lasarus nam dagoo nema deggis nyë teka dok bël, begevong jak sa daggeg bahë yes jak teka rë. In nengwah sënë gga sa besa hango nivanë böpata rot.’

²⁵ Lok Abraham nër yah vu bë, ‘Nalug-e! Ngo kwam bo rë! In wirek sën genedo malam vesa lo, og genedo rak hong ngaa pin nivesa vesa. Log Lasarus nedo paya in ngaa pin. Rëk vu nyëg sën gwëbeng agi, og nedo nivesa, log genetök vu vanë rot. ²⁶ Log ngaa ngwë sënë ving. Anutu vong lli böpata ti neggëp lok vuheng meneruu hil. Om alam sën denedo agi degevongin nabë deduk lli sënë gedenök vu ham, og su deyoh vu rë. Galam sën denedo ggëp aga su deyoh vu bë deduk lli sënë gedajak nam vu he rë.’

²⁷ Lob mehö-los-bengö-ggoreksën lo nër bë, ‘Nebë saga om amag, sa ketag vu hong bë gwevong Lasarus nah bena amag yi beggang. ²⁸ In sarig lo nemadvahi denedo lok. Om Lasarus pasang nanër gagek niwëëk vu sir. In rëk dedok nam nyëg sënë bedegeko vanë.’

²⁹ Lok Abraham nër yah vu bë, ‘Moses losho alam-denenër-gagek-rangahsën hir gagek neggëp vu sir. Om yik degengö saga.’ ³⁰ Lob mehö sën los kupek wirek lo nër bë, ‘Ma rot! Amag Abraham, sagak su yoh vu rë. Gak mëm nabë alam-diiksën ti kedi jak gëp bedub benah nanër vu sir, og mëm rëk degërin sir.’ ³¹ Lok Abraham nër yah vu yi bë, ‘Bë su degengö Moses losho alam-denenër-gagek-rangahsën hir gagek rë, log nabë mehöti kedi jak nah gëp bedub benah nanër, og su rëk degevong geving yi gagek geving rë.’ ”

17

Nгаа Nipaya Rëk Gërin Mehönon Besu Degevong Geving Yesu Rë
(Mt 18:6-7, 21-22; Mk 9:42)

¹ Log Yesu nër vu yi hur maluh bë, “Nгаа aggagga rëk berup beseggi mehönon, lob rëk kepë sir. Rëk mu gëpin mehöti sën jan dok vahaj lo! ² In mak rëk kepë alam sën nahën nij yes yes lo ti jak nгаа nipaya. Gak nabë deseyu gelöng böpata ti dok mehö nipaya saga kwa namugin medegetë yi duk na loo bemala nama, og sagak nivesa in lob su rëk kepë mehönon la rë, gak nama og rëk geko nyëvewen böpata rot vu tamusën. Om ham ngo gwegin ham nivesa.

³ Nabë arim gevong nгаа nipaya, og gebo gagek jak yi. Lob nabë gërin yi, og kwam birek na in yi nгаа nipaya saga. ⁴ Log nabë gevong paya vu hong beron nemadvahi-bevidek-luu dok buk timu, lok gërin yi nom vu hong beron nemadvahi-bevidek-luu genanër vu hong nabë, ‘Wöp-o, sa hevong sënëk nipaya rot.’ Og kwam birek na in yi nipaya saga.”

Hil Gevong Geving Nabë Sënë

⁵ Sinarë lo denër vu Mehöböp bë, “Gwevong behe ayomin na niwëëk.” ⁶ Lok Mehöböp nër yah vu sir bë, “Nabë yik ham ayomin nam timu mahen teka mu nabë mastet* gahis, og ham yoh vu bë rëk nanër vu kele malberi sënë nabë. ‘Gesepul hong los degwam megena gejeyang hong duk na loo vuheng’, og rëk gevong noh vu ham ayemin.”

Yesu Nër Bë Yi Hur Degevong Nabë Sënë

⁷ Log Yesu nër ving bë, “Nabë ham ti yi hur kedub dob gëp huk anon, ma gëgin sipsip govek geberup beggang, og mak ala rëk nanër vu yi nabë, ‘Gepevis begejak nam sëa in gegwa nos’—a? ⁸ Ma! Mu rëk nanër vu yi nabë, ‘Gwero sa nos. Gejöp röpröp in gejuu sa nos begweko nam besega genanum namugin, lok mëm rëk gegwa hóm los genanum tamu.’ ⁹ Log mak rëk kwa vesa megeko hur sënë jak in nevong nгаа yoh vu aye? Ma! ¹⁰ Om yik ham gevong nabë saga geving. Nabë ham gwevong nгаа pin begovek na noh vu sën Anutu nër vu ham bë ham gwevong lo, og ham nanër nabë, ‘Hek hur nimin paya. Om huk sën he nehevong lo, og yik he ngo he huk om he nehevong.’ ”

Yesu Vong Alam Nij Sevuuk Nemadluho Nij Vesa Rak

¹¹ Yesu yoh aggata meneya in bë na Yerusalem, lob ya meto aggata vuheng atov sën neruu dob distrik Samaria los Galilea lo. ¹² Medo meya beya verup beggang-bu mahen ti, lob alam nij sevuuk nemadluho detök verup vu yi bedenare adingnë ¹³ gedetahi ya vu yi bë, “Tatovaha, kwam paya in he!” ¹⁴ Yesu nelë sir, lom nër yah vu sir bë, “Ham na tato navimin

vu alam-deneko-seriveng.” Lob nahën medo deneyök, log navij tup nivesa raq pevis. ¹⁵ Lob sir ti nelê bë navi nivesa raq, lob ggërin yi benepisek in menetahi ya vavunê, geneko Anutu arê raq geneyah vu Yesu. ¹⁶ Mehô saga yah verup, lob to petev loq Yesu vaha genêr vu bë kwa vesa rot. Rêk mu mehô sênê og Samaria* ti. ¹⁷ Yesu lê bë mehô timu sênê yom to vu yi, lom lêk menêr bë, “Sa kwag nevo bë ham nepadluho sên lo nimin vesa raq pin, loq sir nepadvahi-bevidek-lubellu ya deyoh tena? ¹⁸ Su deyom in bë degeko Mehôböp arê jak rê? Gaq yik mehô-yu-ngwê sênê yô timu yom-a?” ¹⁹ Lom Yesu nêr vu yi bë, “Kwedi gena! Ayom yam timu vu sa om sên nim vesa raq.”

*Anutu-yi-nyêg Rêk Anon Jak
(Mt 24:23-28, 37-41)*

²⁰ Lob Parisai* delok tepêk in Yesu bë, “Anutu rêk nam natu ala megegin hil nangêrek-a? Loq Yesu nêr yah vu sir bë, “Buk sên nabê Anutu nam gegin hil lo, og ham su rêk gwelê ngaa ti jak malamin rê. ²¹ Log su rêk denanêr vu ham nabê ‘Nedo sagi!’ ma, ‘Nedo sagu!’ rê. Ham ngo? Anutu yam nedo lok ham vuheng atov ggovek ya.”

²² Log Yesu nêr vu yi hur maluh lo bë, “Buk ti vongin berup, lob ham rêk gwevong in rot nabê ham gwelê Mehônnon Nalu gökin, rêk mu ham su rêk gwelê yi rê gerêk nama. ²³ Rêk denanêr vu ham nabê, ‘Nedo sagu om ham na!’ ma, rêk denanêr vu ham nabê, ‘Nedo sagi om ham nam!’ og ham su tamuin sir, gaq ham najom ham ahon! ²⁴ In buk sên Mehônnon Nalu duk nom lo, og ham rêk gwelê nabê sên ham nelê davês nevêr lom nejêh raq nyêg pin lo. ²⁵ Rêk mu geko nivanê ngahisekê rê, galam sên denedo gwêbeng agi degeruu demij vu yi govek rê. ²⁶ Log doq buk sên Mehônnon Nalu duk nom dob lo, og mehônnon rêk medo denegevong ngaa pin nabê sên denevong loq Noa yi buk wîrek lo. ²⁷ Mehônnon medo denegga nos los denenum, gemaluh deneko venêj, gavêh denerak reggaj, beya verup loq buk sên Noa loq ya yag ayo lo, loq tum bêl bôpata vuuk verup pevis merehoo sir pin.

²⁸ Log yik rêk nabê sên Lot yi buk lo geving. Denegga nos gedenenum gedenebago kupek lu ngaa. Denevaroh nos los denelev beggang. ²⁹ Rêk mu loq buk sên Lot kedi ggêp Sodom meya raq lo, og Anutu vong nengwah bôpata los gelông nisanngang sên netum lo luk yam vu vavunê nehê hob megga sir pin bemaalaj maya. Gelông saga arê nebê salpa*.

³⁰ Lob yik rêk mehônnon medo denegevong hir ngaa aggagga nabê saga doq buk sên Mehônnon Nalu duk nom dob betato yi rangah lo.

³¹ Lob nabê mehôti jak na sewah jak yi beggang yu tamangsên vavunê megeko ayöong doq buk saga, geyi ngaa pin doq medo beggang ayo, og su doq nah geko yi kupek doq beggang ayo, gaq beya mena pevis. Log nabê mehôti na medo huk anon, og yik nabê saga, su serôg menah beggang, gaq beya mena pevis. ³² Ham kwamin bo Lot venê rê. ³³ Nabê mehôti kwa bo navi pangsen og su rêk medo mala-tumsên rê. Gaq nabê mehôti kwa birek in yi, og anon rêk medo mala-tumsên.

³⁴ Sa nanêr vu ham nabê: Mehô luu rêk degêp buk jak kanyê timu doq buk sênê, lob Anutu rêk geko ngwê, log gevuu ngwê begêp. ³⁵ Log avêh luu rêk medo denegerii wit* gahis natu parawa, lob Anutu rêk geko ngwê, log gevuu ngwê bemedo. ³⁶ [Log mehô luu rêk demedo doq huk anon, lob Anutu rêk geko ngwê, log gevuu ngwê bemedo].”

³⁷ Yi hur maluh delok tepêk vu yi bë, “Mehôböp, ngaa sênê rêk anon jak gêp tena?” Loq Yesu nêr yah vu sir bë, “Vu nyêg sên heljêng neggêp lo, og kadani denesup sir ya timu in bë dega.”

18

Gagek Peggirinsên Raq Avêh Ti Vongin Bê Jaas Doq Vu Yi

¹ Lob Yesu nêr gagek peggirinsên ti vu sir in bë tahu sir beyô denajom jak noh vu buk gesu nij tebô. ² Nêr bë, “Jaas sên nengo gagek lo ti nedo nyêg böp ti. Lob jaas ti sênê su nenggönengin Anutu rê, log su kwa nevo mehônnon ving rê. ³ Lob avêh alov ti nedo nyêg böp sênê ving. Lob neya vu jaas sênê yoh vu buk menenêr vu bë, ‘Mehôti vong paya vu sa, om gwenço sa gagek megwero.’ ⁴ Loq jaas sênê kwa vu mugin bë su rêk doq vu yi rê, lob nedo hus ading teka. Loq tum yom kwa vu loq ayo bë, ‘Sa su nahönengin Anutu rê, gesa su kwag nevo mehônnon rê. ⁵ Rêk avêh alov sênê yam neketag vu sa mekeduung raq, om maam yik ggovek gesedoq vu yi in gagek. In maq rêk medo menam vu sa nabê sênê rot besa nig tebô jak na verok yi.’”

⁶ Log Mehôböp Yesu loq tepêk bë, “Ham ngo jaas nipaya sênê yi gagek, ⁷ om ham kwamin nevo bë? Alam sên Anutu ggooin sir raq tu yi ngaa bedenesu vu yi buk los rangah pin lo, og ham kwamin nevo bë maq su rêk doq vu sir in gagek rê? Maq rêk gegin hus ading rot, gesu doq vu sir pevis rê? Ma. ⁸ Sa nanêr vu ham nabê: Rêk genço hir gagek bedoq vu sir pevis. Rêk mu vu tamusên sên Mehônnon Nalu nom lo, og maq rêk natok vu yi alam la gedenegevong geving yi medemedo ma rêk nama?”

Gagek Peggirinsën Rak Alam Parisai Los Mehö Sën Neço Takës*

⁹ Log Yesu nër gagek peggirinsën ti vu alam vahi sën yō kwaj nevo sir bē sir alam yohvu gedenele alam vahi pin bē nij paya lo bē, ¹⁰ “Mehö luu kwaj nevo bē denajom jak, lob luho derak medeya dub vabuung böp. Parisai* ngwē, log alam sën deneko takës* lo ngwē. ¹¹ Parisai* sënë nare ya, bevengev rak loḵ ayo nebē sënë, ‘Oo Anutu, sa kwag vesa vu hong, in sa su nebē alam vahi rē. In sir og kwaj luu bedenevo alam hir ngaa vēr. Gesir alam nij paya, gedenevong baggēb. Rēḵ sa og su nebē sën sir-ē rē. Gesa su nebē mehö neço takës* sën nare agi ving rē. ¹² Sayeg neggēr in nos buk luu luu neyoh vu soda ti ti. Log ngaa pin sën sa nehaḵo lo, og sa nehetung ya yu nemadluho, lob sa navo ti vu hong.’ ¹³ Rēḵ mehö sën neço takës* lo, og yō nare ggēp ading, log nilēl bē su barah mala jak yaḡek, gaḵ petap babu log jom rak bē, ‘Oo Anutu, sa mehö nig paya, rēḵ mu kwam gevongin sa!’

¹⁴ Om sa nanēr vu ham nabē: Anutu nēr mehö sën neço takës* agi bē yi mehö yohvu beyah meya yi beggang los nipaya masën. Gaḵ mehö ngwē sënë og ma. In mehōti bē yō geko yi jak, og Anutu rēḵ dahun yi. Gaḵ mehōti sën yō dahun yi lo, og Anutu rēḵ geko arē jak.”

*Yesu Jom Rak Hurmahen
(Mt 19:13-15; Mk 10:13-16)*

¹⁵ Loḵ deḵo hurmahen deyam vu Yesu, in bē gebē nema jak sir. Rēḵ yi hur maluh delē, lob denēr in sir. ¹⁶ Rēḵ ma geYesu tahi hurmahen deyam vu yi, log nēr bē, “Ham gwevong hurmahen denam vu sa. Ham su gwēr in sir, in alam sën ayoj neyam timu vu sa nebē hurmahen lo, og rēḵ demedo doḵ Anutu-yi-nyēḡ. ¹⁷ Om sa nanēr vu ham yōnon nabē: Mehōti sën su ayo na timu vu Anutu-yi-nyēḡ nabē hurmahen rē lo, og su yoh vu bē rēḵ doḵ na rē.”

*Gagek Rak Ggev Sën Yi Ngaa Ngahisekē Neggēp Vu Yi
(Mt 19:16-30; Mk 10:17-31)*

¹⁸ Loḵ ggev ti loḵ tepēḵ in yi bē, “Tatovaha! Hong mehö nim vesa anon, om sēḵ gevong nabē va in sena medo malaḡ-tumsën degwata los degwata?” ¹⁹ Loḵ Yesu nēr yah vu yi bē, “Genēr sa bē sa nig vesa in va? In Anutu yō timu og nivesa. ²⁰ Geraḵ Anutu yi horek ni ggovek ya bē: Su gwevong baggēb. Su gēngis mehōnon medenadiḵ. Su gegodeḵ ngaa. Su ḡenanēr gagek tetuhinsën jak mehö ngwē. Gegurek amam lu atam babuj.” ²¹ Loḵ ggev lo nēr yah vu bē, “Ē-ē, sēnek sengo nahēn hurmahen, log sa nesepa loḵ horek pin sënë rot beverup gwēbeng sagi.” ²² Yesu ngo lob nēr yah vu yi bē, “Log ngaa ti nahēn. Gwevong hong kupeḵ pin bemehö la debago, log gebo monē sën gweko jak lo gelek alam sën hej ngaa nema in sir lo. Gwevong nabē sënë log mēm ḡenam gesepa sa, gemēm hong kupeḵ nivesa rēḵ ḡep vu yaḡek.” ²³ Rēḵ ggev sënë ngo gagek sënë, lob ayo maggin rot. In yi mehö kupeḵ degwa.

²⁴ Yesu lē yi lo nēr bē, “Alam sën hir kupeḵ ngahisekē lo, bē dedoḵ na Anutu-yi-nyēḡ og rēḵ debimengin rot. ²⁵ Yōnon, kamer bē gurek na rureḵ len, og yik huk böpata rot, rēḵ mu nabē mehö-los-bengō-ggoreksën ti gevong in nabē doḵ na Anutu yi nyēḡ og sagak huk böpata rot kesuu.” ²⁶ Alam denḡo gagek sënë lob denēr bē, “Om maḵ re yoh vu bē rēḵ medo malatumsën degwata?” ²⁷ Loḵ Yesu nēr bē, “Ngaa sën mehōnon su deyoh vu bē degevong rē lo, og Anutu yō yoh vu bē gweleḡ.”

²⁸ Loḵ Pita nēr bē, “Gwelē! He hevuu he nyēḡ los he ngaa pin ya, gehe yam medo nesepa hong.” ²⁹ Lob Yesu nēr vu sir bē, “Sa nanēr vu ham nabē: Alam pin sën kwaj nevo Anutu-yi-nyēḡ, bedenevuu hir beggang, gevenēj, garij lo, gamaj los ataj, genaluj lo lo, ³⁰ og Anutu rēḵ bo ngahisekē doḵ nah vu sir doḵ buk sënë, log rēḵ demedo malaj-tumsën degwata los degwata vu tamusën.”

*Yesu Nēr Beron Netu Löö Bē Rēḵ Nadiḵ Gekedi Jak Gökin
(Mt 20:17-19; Mk 10:32-34)*

³¹ Lob Yesu ḵo sir nemadluho-bevidek-luu lo ya, benēr vu sir bē, “Ham ngo! Gwēbeng hil narak menaya Yerusalem. Lob gagek pin sën alam-denenēr-gagek-rangahsën dekevu rak Mehōnon Nalu wirek meneggēp lo vongin anon jak. ³² In rēḵ debo yi doḵ na alam-yu-ngwē nemaj. Lob rēḵ denanēr pelē jak yi, gedevong paya vu yi, gedepesuv nyēḡ ḵos jak yi. ³³ Log rēḵ debeek yi, log mēm dengis yi menadiḵ. Rēḵ mu buk natu löö jak, lob rēḵ kedi jak nah gökin.” ³⁴ Rēḵ yi hur maluh su derak gagek sënë ni rē. In neggēp vunsën in sir lob su kwaj tōḵ rak degwa rē.

*Yesu Ro Mehö Mala Kenod Ti Menivesa Rak
(Mt 20:29-34; Mk 10:46-52)*

³⁵ Yesu ya verup Yeriko, lob mehö mala kenod ti nedo loḵ aggata nenga bemedo neketag monē lu ngaa vu alam bē dedoḵ vu yi. ³⁶ Lob ngo dedun bē alam vu böpata to deneyam, lob loḵ tepēḵ vu sir bē, “Denevong va?” ³⁷ Loḵ denēr vu bē, “Yesu vu Nasaret verup.” ³⁸ Lob

tahi ya bē, “Yesu! Davit* yi mewis-e! Kwam gevongin sa.”³⁹ Loḵ alam sēn denemugin lo depetupek raḵ yi bē aye nama. Rēḵ ma gepasang netahi menegeyeh loḵ bē, “Davit* yi mewis-e! Kwam gevongin sa!”⁴⁰ Lob Yesu ya nare genēr vu sir bē degeḵo yi na vu yi. Ya verup, lob Yesu loḵ tepēḵ vu yi bē, “Gevongin bē sa gevong nabē va vu hong-a?” Loḵ nēr bē, “Mehöböp, sa bē gwevong besa malag natum gökin.”⁴² Lob Yesu nēr vu bē, “Malam natum. Ayom yam timu vu sa om vong bemalam nivesa raḵ.”⁴³ Lob pevis bemala nivesa raḵ avuti genelē nyēg. Lob tamuin Yesu meneya, geneḵo Anutu arē raḵ. Galam pin sēn delē nḡaa agi deḵo Anutu arē raḵ ving.

19

Sakeus Yi Gagek

¹ Lob Yesu loḵ ya Yeriko in bē noh na bena. ² Loḵ mehōti arē nebē Sakeus nedo. Alam-deneḵo-takēs* hir ggev ti yi, beyi mehō neggorek monē ngahiseḵē. ³ Lob kwa nevo bē gelē Yesu mejaḵ ni nabē yi mehō nebē va. Rēḵ yi mehō vaha dus besu yoh vu bē rēḵ gelē yi nivesa rē, in alam ngahi rot medeggēr in yi. ⁴ Lob serōg bemugin beya merak ya kele map ti in bē mēm gelē Yesu. In raḵ ni bē rēḵ na berup sagu. ⁵ Lob Yesu ya verup bevarah mala raḵ melē yi, lob nēr ya vu bē, “Sakeus, geduḵ pevis megenam! In sēḵ medo geving hong doḵ böm pehi sēnē.” ⁶ Lob luḵ pevis beḵo Yesu raḵ meya yi beggang los kwa vesa. ⁷ Alam delē nebē sēnē, lob ahēj sengēn medenēr bē, “Ya neggēp loḵ mehō nipaya ti sagu yi beggang in va?”

⁸ Lob Sakeus ya nare benēr vu Mehöböp bē, “Mehöböp, gwengo rē. Sēḵ gevong sa nḡaa pin vahi vu alam sēn deneraḵ vu in nḡaa lo. Log alam sēn sa tetuhin sir gesehodeḵ hir nḡaa ti ti lo, og sēḵ gevong nḡaa lubeluu lubeluu doḵ nah vu sir.”⁹ Lob Yesu nēr vu yi bē, “Gwēbeng sēnē, Anutu ḵol alam beggang ayo ti sēnē yah vu yi. In mehō sēnē og degwa vu Abraham ving.”¹⁰ Yōnon, Mehōnon Nalu yam in bē sero mehōnon sēn malaj nema lo begeḵo sir nah.”

Gagek Peggirinsēn Raḵ Alam Böp Ti Vo Monē Vu Yi Hur Nemađuho

¹¹ Dengo gagek sēnē ggovek, log nēr gagek peggirinsēn ti vu sir. In ya verup dus raḵ Yerusalem, lob kwaj nevo bē buk dus raḵ bAnutu-yi-nyēg vongin anon jaḵ pevis avuti. ¹² Lob nēr vu sir bē, “Mehö böp ti bē na nyēg ading ti jaḵ in degetung yi natu mehō-los-bengö benom gēgin yi alam pin. ¹³ Lob supin yi hur nemađuho yam bevo monē ḵapiya luu luu ggelek sir pin, log nēr vu sir bē, ‘Ham medo gwevong huk bagosēn jaḵ monē sēnē rot, besenom geto sēnē gökin.’

¹⁴ Rēḵ yi alam nij nelēlin yi, om ya, log devong mehō la detamuin yi medeya beya denēr bē, ‘He nimin lēl bē mehō saga su natu he mehō-los-bengö megegin he!’¹⁵ Rēḵ ma gedetung yi tu hir mehō-los-bengö ggovek geyom to. Lob nēr bē, ‘Ham tahi alam sēn sevo monē vu sir lo nam. Sa bē galē nabē sir ti ti denēḵo va la va la loḵ ya ving-a?’

¹⁶ Lob mehōti nare yam mugin benēr ya bē, ‘Mehö böp, sa hevong huk bagosēn rak hong monē ḵapiya luu sēnē, log sa haḵo ḵapiya mehödahis sēnē loḵ yam ving.’¹⁷ Lob mehō-los-bengö nēr vu yi bē, ‘Hong hur nivesa begevong huk nivesa rot. Genemalamin nḡaa mahen sēnē nivesa, om sēḵ gevong begwegin nyēg böp yu nemađuho.’

¹⁸ Log mehō ngwē sēn netu luu nare benēr ya bē, ‘Mehö böp, sa hevong huk bagosēn rak hong monē ḵapiya luu sēnē, log gwēbeng sa haḵo ḵapiya nemađuho sēnē loḵ yam ving.’¹⁹ Lob mehō-los-bengö nēr vu yi bē, ‘Om sēḵ gevong nyēg böp yu nemadvahi in gwēgin.’

²⁰ Loḵ hur ti verup nare yam, benēr ya bē, ‘Mehö böp, hong monē ḵapiya luu sēn lo sēnē. Sa hebom loḵ tob nyē dus teka besa hēgin nivesa beyō nedo rot.’²¹ In sa nehalē hong bē hong mehō nim wēēk. Nḡaa sēn mehō ngwē denetung menedo lo, og geneḵo. Genos sēn mehō ngwē denevaroh lo, og genelev anon. Om sēn sehōnengin hong, lob hong monē ḵapiya luu sēn lo yō nedo.’

²² Lob mehō-los-bengö nēr vu mehō sēnē bē, ‘Hong sēnē, nim paya rot! Maḵ sēḵ gevong gagek vu hong jaḵ ngo hong gagek saga rē. Maḵ geraḵ na yōnon bē sa mehō niḡ wēēk, bemehö ngwē denetung nḡaa nedo loḵ sa nehako, gesa nalev nos sēn mehō ngwē denevaroh lo? Yōnon-a? Sa nehevong nebē sēnē?’²³ Rēḵ nebē va sēn su getung sa monē loḵ ya beggang-monē-yi in bē senom og sa gaḵo teka sevōḵ geving rē-ē?’²⁴ Log nēr vu alam sēn denare dus vu lo bē, ‘Ham bo monē ḵapiya luu saga vēr in mehō saga, gebo nah geving vu mehō sēn ḵapiya mehödahis nedo vu yi lo.’

²⁵ Loḵ denēr yah vu bē, ‘Mehö böp, mu ḵapiya mehödahis neggēp vu yi vorot.’

²⁶ Loḵ nēr bē, ‘Sa nanēr vu ham nabē mehōti sēn nḡaa neggēp vu yi lo, og sēḵ bo la gökin geving vu. Gaḵ mehōti sēn yi nḡaa su neggēp rē lo, og sēḵ bo teka sēn neggēp vu yi lo vēr in yi.’²⁷ Rēḵ alam sēn denelē sa paya benij lēl bē sa su natu hir mehō-los-bengö lo, og ham gweḵo sir nam sēnē beham ngis sir bedenadiik jaḵ sa malag.’”

*Yesu Loḵ Ya Yerusalem Nebë Mehö-los-bengö
(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Jn 12:12-19)*

²⁸ Yesu nër gägek sënë ggovek, log muḡin betetuu aggata meneya Yerusalem. ²⁹ Ya verup dus raḵ Betpage los Betania ggëp Kedu Kele-oliv, lob vong yi hur maluh luu deya, ³⁰ genër vu luho bē, “Melu na medoḵ na beggang-bu ti sën melu malamin neya agu, lob melu rëḵ gwelë gedeseyu dogi nalu ti menare dus vu aggata avi. Mehöti su rak dogi sënë wirek rē, lob melu kwevelekin begweḵo nom. ³¹ Genabë mehöti doḵ tepëḵ nabë, ‘Melu gwevong va vu dogi sagi?’ og melu nanër nah nabë, ‘Mehöböp bē jaḵ mena.’”

³² Yesu vong luho ya, lob luho ya detoḵ vu ngaa pin yoh vu sën nër vu luho lo. ³³ Luho medo denevelekin dogi sënë, loḵ dogi ala loḵ tepëḵ in luho bē, “Melu nekwevelekin dogi nalu sënë in gwevong va vu?” ³⁴ Loḵ luho denër yah bē, “Mehöböp bē jaḵ mena.”

³⁵ Lob luho deḵo dogi medeya vu Yesu. Lob delah hir tob raḵ ya dogi demi, log detung Yesu raḵ ya nedo vavunë. ³⁶ Bemëm neraḵ meneya, galam pin kwaj vesa rot vu yi bedenevah hir tob ggök aggata geneggök, ³⁷ beya deverup dus rak sën aggata nehöo Kedu Kele-oliv. Lob yi hur maluh pin sën denesepa yi lo, gesir ngahiseḵë saga kwaj vo yah ngaa böp böp pin sën nevong bedenelë wirek lo, lob kwaj vesa bedenepisekin medeneḵo Anutu arë raḵ bē:

³⁸ “Anutu gevong semusemu vu mehö-los-bengö sën neyam los Mehöböp niwëëḵ!
Gägek ahë yes rak neggëp yaḡek,

log Anutu arë böpata los niḵapiik nivesa neggëp yaḡek vavunë!”

³⁹ Log alam Parisai* la deloḵ ya alam yu böpata saga vuheng belosho deneya, lob denër vu Yesu bē, “Tatovaha, genanërin hong hur maluh lo sënë nabë ayej nama.” ⁴⁰ Loḵ nër yah vu sir bē, “Sa nanër vu ham nabë: Bë ayej nama, og gelöng lo sënë yô rëḵ denapiseḵ.”

Yesu Su Raḵ Yerusalem

⁴¹ Loḵ Yesu ya verup dus raḵ, lob mala ya melë nyëḡ böp Yerusalem, lob su rak. ⁴² Su rak bē, “Nabë yik gejaḵ mehö sën yoh vu bē gevong hong begemedo revuh lo ni gwëbeng sagi, og mëm sënë nivesa. Rëḵ ma gemehö sënë neggëp vunsën in hong, gesu geraḵ ni rē. ⁴³ Gwengö rē, buk ti vongin berup, lob alam sën degevong begö vu hong lo rëḵ nam dedev lii begö yi medetetup doḵ hong. Log rëḵ deketumin hong vahi vahi. ⁴⁴ Lob rëḵ dekevoh hong geving nalum lo pin sën denedo loḵ hong lo na. Log su rëḵ degönengin gelöng ngwë gejaḵ medo ngwë vavunë rē. In su kwam nevo buk sën Anutu yam in bē doḵ vu hong lo rē.”

*Yesu Tii Alam Sën Denebago Ngaa Loḵ Dub-vabuung-böp Lo
(Mt 21:12-17; Mk 11:15-19; Jn 2:13-22)*

⁴⁵ Log loḵ ya dub-vabuung-böp ayo, lob tii alam sën denevong huk bagosën loḵ ayo lo. ⁴⁶ Genër vu sir bē, “Gägek neggëp lok Anutu-yi-ḵapiya bē: Sa beggang, og yô rëḵ natu beggang jom-raksën-yi. Rëḵ ham vong beyah tu alam hodeḵ bej waak vunsën rak.”

⁴⁷ Log nënër gägek vu alam yoh vu buk loḵ dub-vabuung-böp ayo. Lob alam-deneko-seriveng hir ggev, galam-horek-yi, galam ggev, bedenesero aggata in bē dengis yi menadiik. ⁴⁸ Rëḵ alam pin nij wëëḵ bē degengö yi gägek, lob ggev lo su detoḵ raḵ aggata ti rē.

20

*Deloḵ Tepëḵ In Yesu Bë Re Vo Niwëëḵ Vu Yi
(Mt 21:23-27; Mk 11:27-33)*

¹ Buk ti, lob Yesu medo netateḵin gägek vu alam loḵ dub-vabuung-böp genenër Bengö Nivesa rangah vu sir. Lob alam-deneko-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi, galam ggev, bedeya vu yi. ² Bedeloḵ tepëḵ vu yi bē, “Genanër vu he nabë: Re vo niwëëḵ vu hong nenër bē gwevong huk nabë sënë? Re ggooin hong raḵ-a?” ³ Loḵ nër yah vu sir bē, “Kë, om sa bē doḵ tepëḵ in gägek ti nöḵ vu ham rē. Ham nanër vu sa nabë: ⁴ Sën Jon neripek alam lo, og yam vu yaḡek, ma sepa loḵ mehönon vu dob kwaj?” ⁵ Lob yô desap sir rak medenër bē, “Nabë hil nanër nah nabë: ‘Yam vu yaḡek’, og rëḵ doḵ tepëḵ nom nabë: ‘Rëḵ nebë va sën ham su nevong ving yi rē-ë?’ ⁶ Log nabë hil nanër nabë: ‘Sepa loḵ mehönon vu dob kwaj’, og rëḵ alam detengwa hil jaḵ gelöng. In kwaj neya niwëëḵ vu yi bē yi mehö-nenër-gägek-rangahsën ti.” ⁷ Lob maam denër yah vu Yesu bē, “He duḡin degwa-o!” ⁸ Lob Yesu nër yah vu sir bē, “Nebë saga, om sa su rëḵ nanër mehö sën ggooin sa raḵ lo vu ham rē.”

*Yesu Nër Gägek Peggirinsën Raḵ Alam Nij Paya Denegin Huk Wain
(Mt 21:33-46; Mk 12:1-12)*

⁹ Nër nebë saga, log nër gägek peggirinsën sënë vu alam bē, “Mehöti varoh huk wain bengö ti, lob vo huk sënë lok ya alam la nemaj in bē degegin medegeḵo anon vahi natu yi yi gevahi natu hej. Log tah yi ya nedo nyëḡ ading ti beya nedo hus ading rot. ¹⁰ Log buk sën wain anon nemoneḵo dus raḵ, lob vong yi hur ti ya vu alam sën denegin yi huk wain lo

in bê debo yiyi la behur geġo nah vu yi. Rêġ alam lo deveek hur saga, gedevong yi yah meya nema meris. ¹¹ Lok vong hur ngwê yah meya vu sir ggökin. Rêġ desis yi ving bedevong paya vu yi, gedevong yi yah meya nema meris. ¹² Lob yik vong hur ti yah ggökin netu beron löö. Rêġ desis yi gedepengah, log detê yi yah dobnê. ¹³ Devong nebê sênê, lob huk ala kwa vo bê, 'Maġ sêġ gevong nabê tena? Maam sa gevong sengo nalug sên sahêġ neving yi lo na, in mêm maġ rêġ degurek babu.' ¹⁴ Rêġ alam lo delê bê nalu ya verup, lob yô denêr vu sir bê, 'Mehö sên agi rêġ doġ nah ama ben begeġo ama yi ngaa pin, om ham-o! Hil angis yi menadiik. In mêm huk sênê natu hil ngaa.' ¹⁵ Lob derot yi yah dobnê, beyah desis mediiġ. Om huk wain ala sênê maġ rêġ gevong nabê va vu sir-a? ¹⁶ Rêġ na, lom kevoh alam sên denegin huk wain agi bemalaj nama na, log bo huk wain sênê vu alam mewis la bedegeġin." Alam denġo gageġ sênê lob denêr bê, "Maam ngaa nabê saga og nôġ gëp!"

¹⁷ Rêġ Yesu gêt sir gelok tepêġ in sir bê, "Bê nama og gageġ sên neggëp lok Anutu-yi-ġapiya lo nêr bê va? Sên nêr bê:

'Alam sên denelev beggang lo nij lëlin gelong ti sênê,

rêġ mu netu gelong niwëek beggang nyëketu yi.'

¹⁸ Mehönon pin bê debê bedengis sir jaġ gelong sênê, og rêġ deġatak jaġ pin. Log nabê gelong sênê geto mejak gëp mehöti, og rêġ natul mehö sênê bemetes na."

¹⁹ Lob alam-horek-yi lošo alam-deneġo-seriveng hir ggev derak ni bê Yesu nenêr gageġ peggirinsên sênê raġ sir. Lob devongin bê denajom yi ahon doġ buk sênê, rêġ deggönengin alam.

Delok Tepêġ Vu Yesu Bê Yoh Vu Bê Deġetê Takê Vu Alam Rom Hir Mehö-los-bengö Sisar?*
(Mt 22:15-22; Mk 12:13-17)

²⁰ Lob tum alam ggev medo denegin yi. Log devong hir mehö la ya delok yi medenelê. Lob ya detetuhin bê sir alam yohvu, in bê denajom yi ahon jaġ gageġ la bedevong doġ nah nemaj gena gageġ vu kiap böp. ²¹ Lob delok tepêġ vu yi bê, "Tatovaha, he nehango hong gageġ bê hong gageġ neya niröp, begenenêr gageġ niröp vu alam. Su genehönengin alam sên los arêġ lo malaj rê. Gaġ genetateġin Anutu yi gageġ vu alam los anon mu. ²² Om kwam nevo bê? Yoh vu bê hil getung takê vu alam Rom hir mehö-los-bengö Sisar* ma nama?" ²³ Rêġ Yesu raġ hir gageġ tetuhinsên sênê ni, lom nêr yah vu sir bê, ²⁴ "Ham tato monê gahis ti nam besa galê rê." Devo ya lob nêr bê, "Re ġenu los arê sên raġ neggëp agi?" Lok denêr yah bê "Sisar*." ²⁵ Lob nêr yah vu sir bê, "Om ham gwëvong Sisar* yi ngaa nah vu Sisar*. Log Anutu yi ngaa, og ham bo nah vu Anutu." ²⁶ Lob su deyoġ vu bê denatök vu gageġ ti jaġ yi gëp alam malaj medenajom yi ahon rê. Gaġ ġenuj ya in gageġ sên nêr lo, lob ayej ma.

Delok Tepêġ Vu Yesu In Sên Mehönon Denadiik Gedekedi Jaġ Nah Lo
(Mt 22:23-33; Mk 12:18-27)

²⁷ Alam Sadukai* denenêr bê alam-diiġsên og su rêġ dekedi jaġ nah rê. Lob sir la deya vu Yesu, ²⁸ bedelok tepêġ vu yi bê, "Tatovaha, Moses kevu horek ti vu hil meneggëp bê, 'Nabê mehöti geġo avêġ, rêġ nadiik geluho naluj nama, og ari geġo yi alov natu venê beluho degeġo naluj vu ari sên diik lo.' ²⁹ Lob hur magëm ti lošo ari lo, sir nemadvahi-bevidek-luu denedo. Lob ari aguu ġo avêġ, lob nalu ma gediiġ. ³⁰ Lob ari amon ġo yi alov lok diik ving. ³¹ Lob ari gwee vong nebê saga ving, beya metök meggi. Besir pin deġo avêġ timu sênê, rêġ naluj ma, gedediiġ pin. ³² Lob mêm avêġ diik raġ neggëp hus. ³³ Om ġenanêr nabê najeeng sên mehönon diiġsên dekedi jaġ nah lo, og avêġ sênê rêġ natu ari ti tena venê? In sir pin deġo avêġ timu sênê netu venêj."

³⁴ Lok Yesu nêr yah vu sir bê, "Maluh los avêġ deneġo sir lok buk sênê. ³⁵ Gaġ maluh los avêġ sên Anutu nêr bê yoh vu bê rêġ dekedi jaġ nah medemedo malaj-tumsên lo, og su rêġ degeġo sir doġ Buk-tamusên rê. ³⁶ In su deyoġ vu bê denadiik gökin rê. Gaġ rêġ demedo nabê angêr lo. Anutu rêġ gevong bedekedi jaġ nah gëp bedub, om rêġ denatu yô nalu lo. ³⁷ Lob Moses tato vu hil ving bê alam-diiġsên denekedi raġ yah gëp bedub. In kevu raġ Mehöböp meneggëp lok gageġ sên nengwah netum lok ġele vu dabun ti lo bê, 'Abraham yi Anutu, ġIsaak yi Anutu ga, Yakop yi Anutu.' ³⁸ Om nabê mehönon denadiik bemalaj nama na verök yi, og su yoh vu bê rêġ nanêr nabê lööho hir Anutu yi rê. Gaġ lööho denedo malaj-tumsên, in Anutu og alam malaj vesa los malaj-tumsên hir Anutu yi. In nelê mehönon pin bê sir pin denedo malaj-tumsên."

³⁹ Nêr nebê sênê, lob alam-horek-yi la denêr yah vu bê, "Tatovaha, genêr ya meyoġ vu."
⁴⁰ Lob nij nemum in yi besu delok tepêġ in yi ggökin yah rê.

Yesu Lok Tepêġ Vu Alam Parisai In Mehö Sên Anutu Ggöin Raġ In Bê Geġo Hil Nah Lo*
(Mt 22:41-46; Mk 12:35-37)

⁴¹ Lok Yesu lok tepêġ yah vu sir bê, "Log nebê tena sên denenêr Kerisi* bê degwa vu Davit*-ê? ⁴² In Davit yô nêr raġ avi beneggëp lok ġapiya Saam bê:

'Mehöböp nêr vu sa Mehöböp bê:

"Gemedo sa nemağ vesa.

⁴³ Gevu tamusên og sêk getung alam sên denelê hong paya lo dedok na vaham gebinê."

⁴⁴ Yi degwa vu Davit*, loğ nebê tena sên Davit nêr yi bê yi Mehöböp-ê?"

Alam-horek-yi Denevong Nipaya Nebê Sênê
(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40; Lk 11:37-54)

⁴⁵ Alam pin nahên medo denengo Yesu yi gagek, lob nêr vu yi hur maluh bê, ⁴⁶ "Ham gwegin ham in alam-horek-yi. In ahêj neving bê dejöp tob ading nivesa vesa. Log ahêj neving bê alam debengwêng vu sir medegeko sir jağ doğ alam tabaak. Gahêj neving pangsen bê na demedo lël mala gêp alam malaj dok dub-supinsên-yi ayo, gahêj neving bê jağ na dega nos namugin gêp nyêg-nos-böp-yi. ⁴⁷ Alam sênê deneraa avêh alov hir beggag yah vu sir, log denekuung rak bedenevengev rak hus ading. Om doğ buk-gagek-yi, og rêk denatök vu maggin böpata rot mekesuu."

21

Avêh Sên Hen Monê Ma Lo Tung Seriveng Vu Anutu
(Mk 12:41-44)

¹ Log Yesu vêr mala rak menelê alam-los-bengöj-ggoreksên lo vahi, geya denetung seriveng luğ ya keröng-monê-yi vu Anutu. ² Lob lê avêh alov ti sên hen monê ma, lob yiğ tung monê kök teka luu mu luğ ya keröng. ³ Lob nêr bê, "Sa nanêr yonon vu ham nabê: Avêh alov sên hen monê ma agi tî monê böpata rot bekessu alam vahi pin. ⁴ Senêr nebê sênê in sir mehônnon-los-bengöj-ggoreksên behir ngaa ngahisekê nedo vu sir, gağ sên denetung lo og yiğ metes. Gağ avêh sênê og su hen vahi nedo rê, rêk yö keyovekin keröng ahê degwa rak metung yi ngaa pin tu seriveng gehen monê nos yi ma."

Yesu Nêr Bê Rêk Debasap Dub-vabuung-böp
(Mt 24:1-2; Mk 13:1-2)

⁵ Log mehö la denevengwêng rak dub-vabuung-böp medenenêr bê, "Devunêk vu begang sênê rak gelöng nivesa vesa los kupek sên detung tu seriveng vu Anutu lo bemalangeri rot." Loğ Yesu nêr bê, ⁶ "Ngaa pin sên ham nelê gwêbeng agi, og buk ti vongin berup, lob su rêk degönengin gelöng ti gejağ medo ngwê vavunê rê. Gağ rêk dekevoh pin bedegetê geto yoh yoh."

Yesu Nêr Bê Maggin Ngahisekê Rêk Berup
(Mt 24:3-14; Mk 13:3-13)

⁷ Lob delok tepêk vu yi bê, "Tatovaha, ngaa sên genêr lo rêk anon jağ doğ buk tena? Geva rêk tato vu he nabê ngaa sênê vongin anon jağ-a?" ⁸ Loğ Yesu nêr yah bê, "Ham gwegin ham nivesa, in mehö la rêk degekuungin ham. Alam ngahisekê rêk denam bedenânêr sarêğ jağ nah sir nabê, 'Mehö sên lo yiğ sa sênê! Log rêk denânêr nabê, 'Buk dus rak ggevek ya.' Rêk mu ham su sepa sir mena. ⁹ Log ham rêk gwengö begö bengö los dedun nabê vongin berup, og ham su kenumin berup. In ngaa nebê sênê yö rêk nam, gağ Buk-tamusênêk yö rêk nahên."

¹⁰ Log nêr vu sir ving bê, "Alam dob ngwê rêk dekedî belosho alam dob ngwê dengis sir. Log mehö-los-bengö ngwê losho yi alam rêk dekedî belosho mehö-los-bengö ngwê losho yi alam dengis sir. ¹¹ Log jemapi böpata rêk gee jağ dob beron beron. Log alam nyêg la rêk denatök jağ meyip los niraksên aggagga. Log ham rêk gwelê ngaa böp böp gengaa aggagga sên rêk gevong beham kenumin berup in lo gêp yagek babu.

¹² Rêk mu ngaa pin sênê yö rêk nahên, log rêk denajom ham ahon, bedegevong paya vu ham. Rêk degevong beham gwevong gagek doğ dub-supinsên-yi log degetung ham na karabus. Log rêk degeko ham na bare alam-los-bengöj böp los kiap böp lo malaj in sa alam ham. ¹³ Lob doğ buk sênê, og yiğ ham nanêr sa rangah vu sir. ¹⁴ Om ham medo kwamin verök, gağ ham su medo mekwamin bo gagek sên ham nanêr nah vu sir lo. ¹⁵ In sengo rêk gevong gagek sên ham nanêr nah vu sir lo doğ nöç ham avimin, besebo kwa nivesa vu ham. Lob alam sên degelê ham paya lo su deyoh vu bê dekeyêh, ma dedahun gagek sên sebo vu ham agi rê.

¹⁶ Ham amamin los atamin garimin, geham alam sên ham degwa ti lo, geham nimin papu lo, yö rêk denânêr ham rangah vu alam sên dengis ham lo. Lob rêk dengis ham la medenadiik. ¹⁷ Log alam pin rêk ahêj sengên böp rot vu ham, in sa alam ham. ¹⁸ Rêk mu ham yumin viis ti su rêk mala nama doğ ham yumin rê. ¹⁹ Bê ham najom sa ahon bemedo los nimin wêk, og ham rêk medo malamîn-tumsên."

*Yesu Nër Bë Rêk Degevonç Paya Vu Yerusalem
(Mt 24:15-21; Mk 13:14-19)*

²⁰ “Rêk mu ham rêk gwelê nabê alam-begö-yi nôk detetup doç Yerusalem, og ham jak ni nabê buk sên debasap Yerusalem lo yök dus raç saga. ²¹ Doç buk saga og alam sên denedo Yudea lo, rêk debeya bedena kedü. Galam sên denedo loç Yerusalem lo, rêk degevuü nyêg saga gedebeya medena nyêg ngwê. Galam sên su denedo loç nyêg böp agi rê lo, og su rêk debeya menah dedoç na rê. ²² Buk sênê og buk sên Anutu rêk bo doç nipaya nyêwewen lo, lob gâgek pin sên neggêp loç yi kapiya lo rêk anon jak. ²³ Gêpin avêh sên naluj nare loç ayoj lo, los sên nahên denevo rur vu sir lo doç buk sênê! In Anutu rêk gevonç bemaggin böpata rot natök vu dob sênê bekevoh alam sênê. ²⁴ Paêp-yu-anil rêk ga sir. Galam rêk denaduu sir gedegeko sir bena demedo qarabus na na geving alam-yu-ngwê pin. Galam-yu-ngwê rêk vahaj bakê nyêg böp Yerusalem, bedemedo nabê sênê rot, begêp nabê sênê bena berup doç buk sên alam-yu-ngwê hir buk govek na lo.

*Yesu Nër Bë Mehönon Nalu Rêk Nom
(Mt 24:29-31; Mk 13:24-27)*

²⁵ Lob ham rêk gwelê gengaa böp aggagga natök vu hes lu kwev, gebetuheng. Log mehönon pin vu dob rêk newaj bepul bemedo degelêk in loo dedun sên rêk natêê benam lo. ²⁶ Alam ngahisekê rêk kwaj bo ngaa sên anon jak vu dob agi, lob rêk newaj jak rot, gemalaj pebilin. In ngaa los niwêêk pin vu yagek rêk desasukin sir. ²⁷ Sênê anon jak, lob rêk degelê Mehönon Nalu doç medo beggob ayo menam los niwêêk böpata gevunek vunek yagek yi. ²⁸ Doç buk sên nabê ngaa agi natök nam lo, og ham rêk bare nam bebarah malamin jak. In buk sên Anutu geço ham nah lo yam dus raç ggovek ya saga.”

*Yesu Tatekin Buk-tamusên Raç Go
(Mt 24:32-35; Mk 13:28-31)*

²⁹ Log nêr gâgek ti metatekin vu sir bê, “Ham kwamin bo jak go* los ngaa vahi pin rê. ³⁰ Bê purpur berup ngu, og ham neraç ni bê go* vonçin nabung beham dev jak na jök. ³¹ Om nabê ham gwelê ngaa pin sênê anon jak, og ham jak ni nabê buk dus raç ggovek ya bê Anutu natu ala benam gegin hil.

³² Sa nanêr vu ham yönon nabê: Mehönon pin su rêk malaj nama na verök yi rê, log ngaa pin sên agi rêk anon jak. ³³ Log yagek los dob rêk govek na bemala nama na vu tamusên, gaç sa gâgek og su rêk mala nama rê.”

Yesu Vo Horek Vu Hur Maluh

³⁴ “Rêk mu ham gwegin ham nivesa, in ham rêk medo gwevonç ahêmin ta, genanum beyumin gevonç paya gekwamin bo ngaa-dob-yi, lob ngaa nabê saga rêk gêrin ham ayomin, lob Mehöböp yi buk sênê rêk nam natök vu ham avuti nabê sên sag nelok sapu lo. ³⁵ Buk sênê rêk natök vu alam pin vu dob pin. ³⁶ Om ham ngo medo malamin natum bekwetag vu Anutu noh vu buk pin in gadu ham niwêêk. In lob ngaa pin sênê noh nenga in ham, geham medo rot menatök na vu Mehönon Nalu bebare mala.”

³⁷ Yesu netahu alam loç dub-vabuung-böp rangah pin, log buk lob yah neggêp Kedü Kele-oliv. ³⁸ Log monbuk anon lob alam pin dekedi deneya dub-vabuung-böp in bê nanêr gâgek medengengo.

22

*Yudas Nêr Gâgek Ya Nare Vorot Vu Alam Ggev Bê Rêk Bo Yesu Doç Na Nemaj
(Mt 26:1-5, 14-16; Mk 14:1-2, 10-11; Jn 11:45-53)*

¹ Buk vabuung sên denegga brêt sên yüst* nema in lo verup. Sên denenêr bê Buk-ggöksên-yi* lo. ² Lob alam-deneço-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi denesero aggata bê dengis Yesu. Rêk ma in deneggönengin alam.

³ Loç Satan loç ya Yudas sên denenêr arê ngwê nebê Iskariot lo ayo. Yiç sir nemadluho-bevidek-luu lo ti yi. ⁴ Lob ya vengwêng ving alam-deneço-seriveng losho alam sên denegin dub-vabuung-böp lo, in bê natök vu aggata lob bo Yesu doç na nemaj. ⁵ Lob kwaj vesa, gedenêr vu yi vorot bê rêk debago yi. ⁶ Lob Yudas yogek in ayej, log kwa nesero buk sên alam ngahisekê su denedo ving yi rê lo, in bê mêm gevonç Yesu doç na nemaj.

*Hur Maluh Luu Dero Nos Buk-ggöksên-yi
(Mt 26:17-25; Mk 14:12-21; Jn 13:21-30)*

⁷ Log Buk-vabuung sên alam Yuda denegga brêt sên yüst* nema in lo verup ggovek ya, lom yiç buk sên denesis sipsip nalu Buk-ggöksên-yi* yi loç lo sênê. ⁸ Lob Yesu vonç Pita luho Jon ya, genêr vu luho bê, “Melu na gwero nos los reggu Buk-ggöksên-yi* vu hil in hil aga.” ⁹ Loç luho deloç tepêk yah vu bê, “Gevonçin bê alu gero gëp tena?” ¹⁰ Loç nêr yah bê, “Melu lê! Melu na medoç na nyêg böp sagu, log mehöti rêk kerê bêl doç deg böp ti menatök vu

meluu doḡ aggata. Lob melu tamuun yi rot bedoḡ na los beggang sēn doḡ na lo. ¹¹ Lob melu nanēr vu beggang ala nabē, ‘Tatovaha nēr bē alu anam nanēr vu hong nabē, “Beggang ayo tena in sa los sa hur maluh lo aḡa nos los reggu Buk-ggōksēn-yi* dok-a?”’ ¹² Lob rēḡ tato ayo hōpata ti sēn neggēp vavunē vu meluu, ayo ti sēn yō devah kanyē rak vorot. Lob melu gwe-ro nos los reggu vu hil doḡ saḡo.” ¹³ Ggovek log luho deya, lob ya detōḡ vu ngaa pin yoh vu sēn Yesu nēr vu luho lo. Lob luho dero nos los reggu Buk-ggōksēn-yi* loḡ.

Yesu Vo Pasa Vu Yi Hur Maluh

(Mt 26:26-30; Mk 14:22-26; 1 Kr 11:23-25)

¹⁴ Log nyēg neggovek, lob Yesu bē ga nos los reggu geving sinarē lo. ¹⁵ Lob nēr vu sir bē, “Sahēg neving rot bē saga nos los reggu Buk-ggōksēn-yi* sēnē geving ham rē, loḡ mēm sa gaḡo vanē. ¹⁶ Log sa nanēr vu ham nabē: Sa su rēḡ ga ngaa sēnē gōkin nah rē, rot bona berup doḡ buk sēn hil aḡa doḡ ti vu Anutu-yi-nyēḡ lo.”

¹⁷ Log ḡo wain kap ti raḡ bejom raḡ in los kwa vesa ya vu Anutu log nēr vu sir bē, “Ham gweko sēnē nōk benanum noh vu ham. ¹⁸ Sa nanēr vu ham nabē: Sa su rēḡ nanum wain gōkin nah rē, rot bona berup doḡ buk sēn hil medo doḡ Anutu-yi-nyēḡ lo.” ¹⁹ Log ḡo brēt rak bevengev raḡ in los kwa vesa ya vu Anutu, log debu bevo vu sir. Log nēr bē, “Sa reggos sēnē. Sēn sēḡ ḡetung natu seriveng doḡ nah ham bōmin. Om ham medo sepa doḡ megwevong nabē sēnē in ham kwamin bo sa.” ²⁰ Nebē saga bedegga ggovek, log ḡo wain kap ti raḡ bevong nebē saga, log nēr bē, “Wain kap ti sēnē og sa ḡōk, sēn sēḡ ḡeseh in ham in bē tato nabē ḡaḡek mewis sēn sejoo in doḡ vu ham lo rēḡ anon jak.”

²¹ Rēḡ mu ham gwelē ham rē! Mehō sēn rēḡ bo sa doḡ na alam sēn denelē sa paya nemaj lo yik nedo raḡ tevoring sa. ²² Yōnon, Mehōnon Nalu nesepa loḡ aggata sēn Anutu nēr tato vu yi lo. Rēḡ mu ḡēpin mehō sēn rēḡ nanēr yi rangah vu alam bedengis yi lo.” ²³ Nēr nebē sēnē, lob yō deloḡ tepēḡ vu sir yah meyom bē, “Mehō re rēḡ gevong ngaa sēnē?”

Hur Maluh Denēr Sir Bē Sir Ti Tena Kesuu Vahi?

²⁴ Log tum hur maluh deḡo ḡaḡek ti raḡ loḡ sir, medenenēr bē, “Re bōp kesuu in ḡēgin hil-a?” ²⁵ Loḡ Yesu nēr vu sir bē, “Alam-yu-ngwē, og hir mehō-los-bengō tu alaj. Log alam sēn detu ala medeneḡin sir lo, og denenēr behir alam denēḡo sir rak bedenēnēr sir bē sir alam ngatum. ²⁶ Rēḡ mu ham, og ham su gwevong nabē saga. Gaḡ mehōti sēn vongin bē natu ham ala lo, og dahun yi bemedo nabē sēn mehō ahē hus. Log mehōti sēn vongin bē natu ham ggev lo, og gevong ngaa nabē sēn yi mehō meris ti in doḡ vu ham. ²⁷ Ma re tu ala? Mehō sēn medo neḡin in ga nos lo, ma hur sēn neruu nos in bē ḡeko na vu lo? Gaḡ yik mehō sēn neḡin bē nos na in ga lo! Rēḡ mu sa, og sa nado ving ham nebē hur meris in bē sedoḡ vu ham.”

²⁸ Wirek hil los nado gemaggin tōḡ vu sa beseggi sa, rēḡ ham nedo ving sa, geham su vuu sa rē. ²⁹ Log Amaḡ vo yi nyēḡ vu sa in bē sa ḡēgin, om sebo nyēḡ vu ham in ham gwēgin nabē saga. ³⁰ Ham rēḡ gwa los nanum geving sa jak sa tevoring ḡēp sa nyēḡ. Geham rēḡ medo jak sēa-los-arēj beseggi alam Israel degwa nepadluho-bevidek-luu sēn lo hir ḡaḡek.”

Yesu Nēr Pita Bē Rēḡ Dah Yi Vun

(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Jn 13:36-38)

³¹ “Simon, Simon, gwengō rē! Satan nēr vorot bē yoh vu bē rēḡ ḡeko ham na vu yi, begerii ham tetēr nabē wit* ḡahis. ³² Rēḡ sejom raḡ in hong ggovek ya bē hong vongvingsēn su rēḡ nadiiḡ na rē. Om sēn ḡegwērīn hong meḡenom lo, og ḡebo ḡadu doḡ arim lo.”

³³ Loḡ Pita nēr yah bē, “Mehōbōp, sa hero sa menado in sena ḡarabus geving hong balu nadiiḡ doḡ ti.” ³⁴ Loḡ Yesu nēr bē, “Pita, sa nanēr vu hong nabē: Pehi buk sēnē, og ḡōḡrēēh su rēḡ ngū rē, log rēḡ gedah sa vun beron lōō nabē hong duḡin sa.”

Gaḡek Raḡ Jej-monē-yi, Gevahēk Nalu Los Paēp-yu-anil

³⁵ Log nēr vu sir bē, “Wirek sa hevong ham ya, lob ham su ḡo jej-monē-yi los je vahēk sepa rē. Log ham su rōp suu rē, lob mak ham raḡ vu in ngaa ti ma ma?” Loḡ denēr yah bē, “Ma!” ³⁶ Lob nēr vu sir bē, “Gaḡ gwēbeng sēnē nabē mehōti yi jej-monē-yi nedo, og yō ḡeko sepa yi. Bevahēk nabē saga. Gemehōti sēn hen paēp-yu-anil nama lo, og tahuuin paēp-yu-anil ti jak yi rōp-rōp-ayōōng-yi. ³⁷ In ḡaḡek neggēp loḡ Anutu-yi-ḡapiya bē, ‘Detevin yi ya ving alam nij paya.’ Om sa nanēr vu ham nabē: Gaḡek sēnē rēḡ anon jak, jak ngaa pin sēn rēḡ natōḡ vu sa. Yōnon, ḡaḡek pin sēn neggēp loḡ ḡapiya raḡ sa lo, og rēḡ anon jak.” ³⁸ Lob denēr bē, “Mehōbōp, ḡelē? He paēp-yu-anil luu sēnē!” Loḡ nēr yah bē, “Om yik ggovek saga.”

Yesu Jom Raḡ Vu Getsemāne

(Mt 26:36-46; Mk 14:32-42)

³⁹ Log to meya dobnē beya Ḳedu Ḳele-oliv nebē sēn neving yoh vu buk lo. Lob yi hur maluh desepa yi medeya. ⁴⁰ Ya detōḡ ya, lob nēr vu sir bē, “Ham najom jak niwēēk, in ngaa ti su kepē ham.” ⁴¹ Log tah verup ya teka, yoh vu sēn hil ḡetē ḡelōng na geto lo, lob yun luu

log ketag vu Ama bë, ⁴² “Amağ, nabë kwam, og gweko ngaa maggin sënë vër in sa. Rëk mu su gesepe dok sa gagek, gak ngo kwam.”

⁴³ [Lob angër ti vu yagek beyam gadu yi. ⁴⁴ Yesu ngo maggin pangsen rot, lob jom rak ggökin niwëëk rot. Lob kerus yam in rot benetetuk nebë kök beto neluk ya dob.]

⁴⁵ Jom rak gbovek, log kedi rak beyah to vu yi hur maluh lo. Lok lë bë deneggëp ying, in ayoj maggin rot. ⁴⁶ Lob nër vu sir bë, “Ham newëp in-a? Ham kwedi bengev jak, in ngaa ti su kepë ham.”

Yudas Vo Yesu Lok Ya Alam Sën Dengis Yi Lo Nemaj
(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Jn 18:3-12)

⁴⁷ Yesu nahën medo nevengwëng, log alam yu böpata deverup. Mehö sën arë nebë Yudas sën sir nemadluho-bevidek-luu lo ti yi, rëk li sir medeyam. Lob verup sesor meya vu Yesu in bë gemul* yi. ⁴⁸ Lok Yesu nër vu yi bë, “Yudas, gemul* Mehönon Nalu in bë getato yi rangah-a?”

⁴⁹ Yesu yi hur maluh denare ving yi medelë ngaa sënë bë vongin natök vu yi, lob denër bë, “Mehöböp, he ngap sir jak paggëpek-yu-anil-a?” ⁵⁰ Lob sir ti pevis mesis alam-deneko-seriveng hir ggev böp yi hur, besap nenga ris vahi vesa ya. ⁵¹ Rëk Yesu nër bë, “Gbovek! Ngaa saga gëp!” Log bë nema rak mehö sënë nenga, lob nivesa rak yah ggökin.

⁵² Log Yesu lok tepëk vu alam-deneko-seriveng hir ggev ga, dub-vabuung-böp ala lo, galam teta sën losho deyam in bë denajom yi ahon lo bë, “Mağ ham yam in bë sero mehö-begö-hodek-yi ti om sën mala ko paëp-yu-anil los begö meyam-ë? ⁵³ Sa nado lok dub-vabuung-böp yoh vu buk ving ham, rëk ham su lah nemamin lok sa mejom sa ahon rë. Gak buk sën gwëbeng agi, mëm ham buk. Om mala vahis niwëëk jak na vavunë rot mekesuu.”

Pita Lah Yi Vun Bë Yi Dugin Yesu

(Mt 26:57-58, 69-75; Mk 14:53-54, 66-72; Jn 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Nër ggovek log dejom yi ahon medeko medeya. Lob deko yi lok ya alam-deneko-seriveng hir ggev böp yi beggang. Log Pita tamu in sir menyaya, rëk nevun yi in sir menyam ggëp ading. ⁵⁵ Log devev nengwah lok telig ggëp beggang sënë yi tete ayo, bemedo denevenguh. Lob Pita verup ya nedo ving sir. ⁵⁶ Lok avëh ti lë bë medo nevenguh nengwah, lob tung mala rak yi genër bë, “Mehö sënë nedo ving Yesu ving.” ⁵⁷ Lok Pita lah yi vun bë, “Ma! Avëh, sak dugin yi.” ⁵⁸ Genedo teka lok mehö ngwë yah verup lë yi, lob nër bë, “Yik sir sën lo ti sën hong agi ving.” Rëk Pita nër yah bë, “Alam-e! Sak ma!” ⁵⁹ Gbovek genedo hus ading rot yoh vu hes mala ti lok mehöti yah verup nër niwëëk bë, “Yönon rot, yik mehö sagi sën nesepa yi ving. In yik yi Galilea ti sënë!” ⁶⁰ Rëk Pita lah yi vun bë, “Alam-e! Sa dugin gagek ti sën genenër agi!” Nahën nenër nebë sënë, log pevis bekökrëeh su. ⁶¹ Lob Mehöböp ggërin yah melë Pita. Lob Pita kwa vo yah gagek sën Mehöböp nër vu yi vorot lo bë, “Pehi buk sënë og kökrëeh su rëk ngu rë, log rëk gedah sa vun beron löö.” ⁶² Lob Pita to meya dobnë, beyah su böpata rot.

Depelë Yesu Gedepëng Yi

(Mt 26:67-68; Mk 14:65)

⁶³ Alam sën denejom Yesu ahon lo denër pelë rak yi gedeveek yi. ⁶⁴ Debom mala lok tob, gedenesis yi, log denelok tepëk vu yi bë, “Hong mehö-nenër-gagek-rangahsën-a? Om genenër nabë re sis hong-a?” ⁶⁵ Log denenër gagek nipaya ngahisekë vahi rak yi ving.

Devong Gagek Vu Yesu Rak Kaunsor Malaj

(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Jn 18:19-24)

⁶⁶ Heng to lob alam-deneko-seriveng hir ggev detu alam Israel hir kaunsor, belosho alam-horek-yi lo desupin sir, log deko Yesu yam nare malaj gedener bë, ⁶⁷ “Genanër vu he nabë hong Mehö sën Anutu ggooin rak in bë geço hil nah lo ma ma?” Lok nër yah vu sir bë, “Nabë sa nanër nök vu ham, og ham su rëk gwëvong geving rë. ⁶⁸ Log bë sedok tepëk in nök vu ham gökin, og ham su rëk nanër dok nom vu sa rë. ⁶⁹ Rëk mu pehi sënë, og Mehönon Nalu rëk medo gëp niwëëk ala Anutu nema vesa bemedo degwata.” ⁷⁰ Lob sir pin denër yah bë, “Om mağ hong sagak Anutu Nalu hong-a?” Lok nër yah vu sir bë, “Yik saga. Ham vosek vorot.” ⁷¹ Lob denër bë, “Hil rëk gango gagek re gökin-a? Gagek sënë yö rak verup avi behil hangö ggovek ya.”

23

Devong Gagek Vu Yesu Menare Pilatus Mala

(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Jn 18:28-38)

¹ Lob sir pin dekedi bedeko yi ya vu Pilatus ² gedevong gagek vu yi bë, “He halë mehö sënë bë nelok alam ahëj in dekedi medengis begö medekepë gavman na. Genenërin he bë

he su getê takês vu ham mehò-los-bengö Sisar*. Log nenêr bê yîk yi Kerisi* sênê, beyi mehò-los-bengö.”³ Loğ Pilatus lok tepêk vu yi bê, “Alam Yuda hir mehò-los-bengö hong-a?” Loğ nêr yah vu Pilatus bê, “Genêr ya meyoh vu.”⁴ Lob Pilatus nêr ya vu alam-deneço-seriveng hir ggev losho alam pin bê, “Sa su tók vu gágek ti geneggêp vu mehò sênê rê.”⁵ Lok denêr yah niwêék bê, “Netatekin gágek vu alam yoh vu distrik Yudea pin beneloğ ahêj rot bê degevang begö medekêpê gavman na. Ko gágek sênê rağ nyêdahis ggêp Galilea, lob nevong rot, gesên verup agi.”

Devong Gágek Vu Yesu Menare Herot Mala*

⁶ Pilatus ngo hir gágek, lob loğ tepêk yah vu sir bê, “Mehò sênêk yi Galilea ti?”⁷ Lob detatekin vu yi merağ ni bê Yesu yam vu distrik Galilea sên Herot* negin lo, lom vong yi ya vu Herot*. In Herot* verup nedo Yerusalem loğ buk sênê ving.

⁸ Herot* lê Yesu, lob kwa vesa rot, in nengo Yesu bengö lob nevong rot bê gelê yi. Lob kwa vo bê mağ Yesu rêk gevong ngaa böp ti begelê.⁹ Nebê sênê lom Herot* neloğ tepêk in yi hus ading. Rêk Yesu su nenêr gágek ti yah vu yi rê.¹⁰ Lob alam-deneço-seriveng hir ggev losho alam-horek-yi deya dus medenêr gágek niwêék ya atata vu yi rot.¹¹ Lob Herot* losho yi alam-begö-yi devasap yi gedenêr pelê rağ yi. Log deko tob malangeri ti bederöp loğ yi, log devong yah meya vu Pilatus ggökin.¹² Wirek og Herot* luho Pilatus denelê sir paya, rêk loğ buk sênê, og luho desemu gágek medenelê sir nivesa.

Pilatus Nêr Bê Dengis Yesu Jağ Na Kelepeko
(Mt 27:15-26; Mk 15:6-15; Jn 18:39-19:16)

¹³ Lob Pilatus tahi alam-deneço-seriveng hir ggev losho alam teta, galam meris ving medesupin sir yam.¹⁴ Loğ nêr vu sir bê, “Ham ko mehò sênê yam vu sa, log ham nêr bê neloğ alam ahêj in dekedi medengis begö medekêpê gavman na. Om ham gwengo rê. Sa nalok tepêk in yi gágek sênê rağ ham malamin nîröp. Lob sa su tók vu bê vong ngaa ti paya loğ gágek pin sên ham nêr rağ yi agi rê.”¹⁵ Log Herot* ving nebê saga om sên vong yi yom vu hil ggökin. Ham lê! Mehò sênê su vong ngaa ti paya in bê hil angis yi menadiik rê.¹⁶ Om maam sêk beek yi geğevong yi nah mena.”¹⁷ [In hir horek neggêp nebê Pilatus gevong alam karabus ti ti vêr dok buk vabuung sênê noh vu ta menah vu sir.]

¹⁸ Loğ alam pin ayej loğ ti medekeseh rur rağ bê, “Gengis mehò saga menadiik gegw-evong Barabas nom vu he.”¹⁹ Barabas sênê vong begö vu gavman lok nyêg böp saga genesis alam medenediik, lob deko yi ya nedo karabus.²⁰ Loğ Pilatus loğ tepêk yah vu sir ggökin, in kwa nevo bê dêein Yesu mena.²¹ Rêk detahi yah bê, “Gengis yi jağ na kelepeko*! Gengis yi jağ na kelepeko*!”²² Loğ yîk loğ tepêk yah vu sir netu beron löö bê, “In va? Mehò sênê vong va paya? Sa su halê bê vong ngaa ti paya meneggêp vu yi in bê hil angis yi menadiik rê. Om sebeek yi geğevong yi nah.”²³ Rêk nij wêék rot, gedetahi ya niwêék ata bê ngis yi jağ na kelepeko*, bayej rehöö Pilatus aye.²⁴ Lob Pilatus kwa vo bê maam gurek hir gágek babu.²⁵ Lob lêein mehò sênê vong begö vu gavman besis mehõnon dediik beya nedo karabus lo yah vu sir in detahi arê. Log vo Yesu yah vu sir in bê dengis menadiik yoh vu sên alam detahi lo.

Desis Yesu Rağ Ya Kelepeko
(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Jn 19:17-27)

²⁶ Deko Yesu rağ medeya, log Simon vu Kurene nahên verup neya in bê dok na nyêg böp Yerusalem. Lob dejom yi ahon gedebê kelepeko* rağ ya bagê bekerê metamuin Yesu.

²⁷ Galam yu böpata denetamuin yi, gavêh ngahisekê denesu medenesis sir, gedenege lu tarot rağ yi.²⁸ Rêk Yesu ggêrin yah menêr vu sir bê, “Ham Yerusalem avêh, ham su ngu in sa, gağ mêm ham ngo ngu in ham los nalumin lo.”²⁹ In buk vongin berup rerêk denanêr nabê:

‘Avêh sên denare babuj seğê lo, gavêh sên su naluj neloğ rê lo, gavêh sên su denevo rur vu naluj rê lo, og kwaj vesa.’

³⁰ In dok buk saga, og

‘rêk denanêr vu kedu nabê,

“Ham kwepê ham menam jağ gwêp he!”

Log rêk denanêr vu kedu mahen mahen nabê,

“Ham dahun he!”

³¹ In nabê degevang nabê sênê vu kele nidun pehi sênê, og mağ rêk degevang nabê va vu kele sên rêk denaboveng na lo?”

³² Log deko alam sên denekeyêh horek lo luu ya in bê dengis luho geving Yesu.³³ Ya deverup nyêg ti sên denenêr arê nebê Nyêg-yusekê lo lob desis yi rağ ya kelepeko*. Log desis alam sên denekeyêh horek lo luu rağ kelepeko* ving. Ngwê nare Yesu nema vesa, gengwê nare nema kêj.³⁴ Lob Yesu nêr bê, “Amağ, gedahun sir sên devasap sa lo hir ngaa

nipaya sënë na. In su derak ni bë denevong paya rë.” Ggovek log detë gelöng mahen teka la in bë gooin sir ti ti jak medegeko yi tob. ³⁵ Log alam vare denelë. Rëk alam ggev denër pelë rak yi bë, “Nelok vu alam vahi. Om nabë Anutu yi Kerisi* yi yönon sën Anutu ggooin yi rak lo, og yö dok vu yi.” ³⁶ Galam-begö-yi denenër pelë rak yi ving. Log deya dus in bë debo wain ahëggin sën arë nebë vinegga lo besesuvin. ³⁷ Log denër vu yi bë, “Nabë alam Yuda hir mehö-los-bengö hong yönon, og ngo gedok vu hong.” ³⁸ Log dekevu gägek ti rak neggëp kelepeko* yu nebë: *ALAM YUDA HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ MEHÖ SËNË.*

³⁹ Log mehö luu sën desis luho rak kelepeko* ving lo ngwë nër Yesu bë, “Hong Kerisi*? Og ngo gedok vu hong, gegekok vu aluu geving!” ⁴⁰ Rëk ngwë ngo gägek sënë, lob ggoo yi bë, “Yik alöö hoho hako vanë neggëp ti, ma su genehöneng in Anutu rë? ⁴¹ Yönon, aluu og desis aluu lok yah ngaa nipaya sën alu hevong lo, om alu hako vanë beyoh vu. Gak mehö sënë su vong ngaa ti paya rë.” ⁴² Log nër bë, “Yesu, genom los arëm böpata in gwegin mehönon, og kwam bo sa.” ⁴³ Lob Yesu nër yah vu yi bë, “Sa nanër vu hong yönon nabë: Pehi sënë, rëk gemedo geving sa gëp Paradis*.”

Yesu Diik Ya

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Jn 19:28-30)

⁴⁴ Log hes vuheng rak, lok hes malakenu lok beyoh vu dob pin, beya meto 3 krök seuhsën. ⁴⁵ Lob tob böpata sën neruu dub-vabuung-böp ayo vabuung lo kweek rak luu.

⁴⁶ Log Yesu ngeek böpata bë, “Amağ, sa nehevong anog neyök lok nemam.” Tahi nebë sënë, log diik ya.

⁴⁷ Log Rom hir alam-begö-yi yu ti hir ala lë ngaa sënë, lob ko Anutu arë rak bë, “Yönon rot, mehö sënë yi mehö yohvu!”

⁴⁸ Log alam pin sën desup sir ya in bë degelë lo delë ngaa sënë, lob ayoj maggin gedesis sir gedeyah medeya bej.

⁴⁹ Log Yesu ni papu lo pin, gavëh sën sir vu Galilea medesepa Yesu medeyam lo yö denare ggëp ading teka medenelë ngaa pin sënë.

Debë Yesu Nihel Lok Ya Gelöng Len

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Jn 19:38-42)

⁵⁰ Log mehöti arë nebë Yosep nedo. Yi vu Yuda hir nyëg böp ti arë nebë Arimatea. Mehö sënë yi mehö nivesa geyi mehö yohvu, geyi kaunsor ving. ⁵¹ Rëk su nevo yevoy in kaunsor vahi hir gägek sën denenër bë dengis Yesu lo rë. Gak yö negin buk sën Anutu natu ala begegin sir lo benedo. ⁵² Lob mehö sënë ya vu Pilatus meketag Yesu vu yi. ⁵³ Log ya meruh Yesu nihel navi luk mebom lok tob veroo ti, log ya mebö lok waak ti. Nahën denesap waak sënë lok gelöng yö meris beneggëp mewis, gesu debë mehö ti lok rë.

⁵⁴ Buk sënëk buk sën denero sir in bë geheng geto log dega nos Buk-ggöksën-yi* lo, log hes neluk in bë govek na gedegök na Buk-sewahsën-yi*.

⁵⁵ Log avëh sën desepa Yesu ggëp Galilea medeyam lo, desepa Yosep medeya ving bedelë bedub sënë. Lob delë mederak nyëg len ti sën bë Yesu nihel meneggëp lok lo ni ving.

⁵⁶ Delë ggovek, log deyah medeya bedero marasin los wël, gengaa sën reggu nivesa vesa lo medenedo. Log Buk-sewahsën-yi* og desewah yoh vu sën horek nër lo.

24

Yesu Kedi Rak

(Mt 28:1-10; Mk 16:1-8; Jn 20:1-10)

¹ Log lok soda saga yi buk muğinsën monbuk anon lob avëh dekedi bedeko wël los ngaa reggu nivesa vesa sën dero menedo vorot lo medeya. ² Lok delë gegelöng sën neggërin bedub avi lo tetolin meyö ya nare ya nenga. ³ Lob delok ya delë rëk Mehöböp Yesu nihel su neggëp rë. ⁴ Lob vare mekwaj neya ngahi in, medeneketul lok, lok mehö luu depevis beyam denare ving sir geluho hir tob nevër. ⁵ Avëh delë, lob kenuj verup bedepetev bemaalaj ya dob. Rëk luho denër vu sir bë, “Ham nesero mehö mala-tumsën sënë lok alam-diiksën hir nyëg in va? Su nedo sënë rë. Gak kedi rak meya gwëbeng! ⁶ Ham kwamin bo nah gägek sën nahën nedo ggëp distrik Galilea genër vu ham lo rë. ⁷ Nër vu ham bë debo Mehönon Nalu dok na alam nij paya nemaj bedengis yi na betii kelepeko*, log buk natu löö, lob rëk kedi jak nah gökin.”

⁸ Lob kwaj vo yah gägek sën Yesu nër wirek lo. ⁹ Lob sir vu bedub bedeyah, beya denër ngaa pin sënë rangah vu hur maluh nemadluho-bevidek-ti sën lo losho alam vahi pin. ¹⁰ Yik sir lo sënë: Maria vu Magdala ga, Yoana, geMaria sën Yakobus ata lo, gavëh vahi sën losho deya lo, bedenër gägek sënë vu sinarë nyëdahis lo. ¹¹ Rëk sinarë lo kwaj nevo bë yik avëh om mak yö denenër gägek kuungsën mu, lob su devong ving ayej rë. ¹² Rëk Pita kedi serög

meyah bedub beya meto nare gekekooin melë waak ayo, rëk lë bë tob meris yö nedo. Lob yah meya rëk kwa neya ngahi in ngaa sënë rot.

*Mehö Luu Detök Vu Yesu Loğ Aggata Emaus
(Mk 16:12-13)*

¹³ Loğ yik sir sënë luu medo denetetu aggata loğ yik buk saga medeneya nyëg mahen ti arë nebë Emaus. Aggata sën vu Yerusalem meneya Emaus lo, og yik yoh vu kilomita nemadluho. ¹⁴ Lob luho medo denetetu aggata gedenevengwëng rak ngaa pin sën lo. ¹⁵ Luho denevengwëng rak gedelok tepëk in sir gedeneya, lob Yesu verup ving luho, belöho deneya loğ ti. ¹⁶ Rëk luho su derak ni bë Yesu rë.

¹⁷ Lob lok tepëk vu luho bë, "Melu nevengwëng rak va meneya?" Nër nebë sënë, lob luho denare gayoj maggin rot, gemalaj seluh. ¹⁸ Loğ ngwë sën arë nebë Kleopas loğ tepëk yah bë, "Alam pin sën yam denedo Yerusalem lo derak ngaa sën verup ggëp Yerusalem loğ buk agi ni, gağ mağ yik ngo timu sënë sën hong dugin-a?" ¹⁹ Loğ Yesu loğ tepëk yah bë, "Va ti?"

Loğ luho denër yah vu bë, "Ngaa sën tøk vu Yesu Nasaret lo. In ngaa sën nevang los nenër ggëp Anutu losho alam pin malaj lo netato bë yik yi mehö-nenër-gägek-rangahsën los arë böpata ti, in nevang ngaa pin los niwëëk. ²⁰ Lob hil alam-deneko-seriveng hir ggev lo, losho hil ggev pin devo yi loğ ya alam Rom nemaj. Lob alam Rom denër gägek venuh bë nadiik, lob desis yi rak ya kelepeko". ²¹ He hekuung bë yi mehö sën rëk geço alam Israel vër in alam Rom nemaj lo. Kë! Log gägek ngwë sënë: Ngaa pin sënë tøk vu yi ngöp, log buk netu löö sën gwëbeng agi, ²² lob he sënagi avëh la ya delë medenër vu he lob he kenumin ya. In dekedid rak monbuk anon medeya bedub, ²³ lob desero Yesu nihel, lob yom verup denër vu he bë delë angër la, lob angër denër vu sir bë Yesu nedo vesa. ²⁴ Lob he sënagi la deyah medeya bedub, loğ delë ngaa yoh vu sën avëh denër lo. Gağ su detök rak yi rë."

²⁵ Lob Yesu nër vu luho bë, "Oo, melu kwamin ma! Melu su pasang nevang ving alam-denenër-gägek-rangahsën hir gägek pin sën denenër lo rë. ²⁶ Ma melu su rak ni bë Kerisi* og rëk geko vanë menadiik, loğ mëm vesa doğ nah megeko arë böpata los vunek vunek yagek yi rë?" ²⁷ Lob ko gägek rak loğ Moses yi gägek los alam-denenër-gägek-rangahsën pin hir gägek betatekin gägek pin sën narak yi meneggëp loğ Anutu-yi-kaþiya lo degwa vu luho.

²⁸ Lob deya rot beya deverup dus vu beggang-bu ti sën luho deneya agi, lob Yesu vong in bë kesuu luho gena. ²⁹ Rëk luho denërin yi bë, "Gemedo geving aluu in hes luk ya bevongin kënu dok." Lob loğ ya nedo ving luho. ³⁰ Ggovek gebë dega nos, lob Yesu nedo ving luho. Lob ko brët rak bejom rak ya vu Anutu los kwa vesa, log debu bevo vu luho. ³¹ Vong nebë sënë, lob mëm luho malaj rangah rak mederak ni. Log mehor pevis geluho su delë yi ggökin rë. ³² Lob luho yö yom denër vu sir bë, "Yönon, alöö medo nesepa hil menayam aggata, lob netatekin Anutu-yi-kaþiya degwa rangah vu aluu, lob alu ayod tee yi in rot."

³³ Lob luho pevis bedekedi loğ buk bedeyah medeya Yerusalem ggökin. Luho yah to detök vu sir nemadluho-bevidek-ti sën lo ving hir alam vahi, gedesupin sir medenedo. ³⁴ Lob denër vu luho bë, "Mehöböp kedi rak ggökin yönon beSimon lë yi ggovek ya!" ³⁵ Nebë saga loğ luho deturin ngaa pin sën tøk vu luho loğ aggata lo vu sir. Geluho denër bë derak ni loğ sën debu brët bevo vu luho lo.

*Yesu Tato Yi Vu Yi Hur Maluh
(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Jn 20:19-23)*

³⁶ Medo denenër gägek sënë, log Yesu verup nare rangah loğ sir vuheng atov [benër vu sir bë, "Ham ayomin gëp revuh.]" ³⁷ Lob deggöneng rot bekenuy verup. In dekuung bë mehöti kenu nare rangah vu sir. ³⁸ Loğ nër vu sir bë, "Ham kenumin neverup in va? Geham kwamin neya ngahi in va? ³⁹ Ham gwelë sa vahag los nemag sagi. Yik sa sënë. Ham gwëbë nemamin jak sa geham gwelë. Gağ mehönon kenuj og nijreggos los nijpekook nema, gağ su nebë sën ham lë sa agi rë. ⁴⁰ [Nër vu sir nebë sënë, log tato nema los vaha vu sir.] ⁴¹ Lob kwaj vesa rot, rëk mu yö denahën gesu devong ving rë, gağ kwaj neya ngahi. Lob nër vu sir bë, "Mağ ham nos la neggëp-a?" ⁴² Lob devo gël sën devesi lo dus ti vu yi. ⁴³ Lob vo vër megga gedelë rak malaj.

⁴⁴ Lob nër vu sir bë, "Wirek sën sa nahën nado ving ham lo, log senër vu ham bë: Gägek pin sën dekevu rak sa meneggëp loğ Moses yi horek, geneggëp loğ alam-denenër-gägek-rangahsën hir kaþiya, geneggëp loğ Saam lo, og gägek pin sënë rëk anon jak." ⁴⁵ Mëm tatekin kwaj, lob derak Anutu yi gägek sën neggëp loğ kaþiya lo degwa ni. ⁴⁶ Lok nër vu sir bë, "Dekevu gägek meneggëp loğ Anutu-yi-kaþiya bë: Kerisi* geko vanë, gebuk natu löö, lob kedi jak nah gëp bedub. ⁴⁷ Lob rëk denanër arë gëp Yerusalem namuğin bena menoh vu dob pin, in mehönon degërin sir, lob Anutu dahun hir ngaa nipaya na. ⁴⁸ Ham lë ngaa pin sënë rak malamin, om ham na nanër rangah. ⁴⁹ Log sëk gevong ngaa sën Amağ nër bë rëk bo vu ham lo, nök vu ham. Om ham ngo naköök medo nyëg sënë, rot bemëm niwëëk yagek yi duk nam vu ham lom mëm."

Anutu Kō Yesu Raḡ Yah Yaḡek
(Mt 16:19-20; Sn 1:9-12)

⁵⁰ Log li sir meya deverup Betania. Lob varah nema raḡ, gevengev raḡ in sir bē Anutu gegin sir nivesa. ⁵¹ Nahēn nejom raḡ in sir, lob vuu sir, gAnutu kō yi raḡ yah yaḡek. ⁵² Log deko arē raḡ gedeyah medeya Yerusalem los kwaj vesa rot. ⁵³ Lob denesupin sir loḡ dubvabuung-böp raḡ buk pin bedeneḡo Anutu arē raḡ.

Yesu Kerisi Yi Bengö Nivesa Sën Jon Kevu

Gagek Mala-tumsën-yi Saga Netu Mehönon Yesu

¹ Vu muginsën Gagek nedo. Gagek nedo ving Anutu, lob Gagek yik yi Anutu. ² Vu muginsën rot Gagek yõ nedo ving Anutu. ³ Yõ tung ngaa pin. Gengaa ti su verup ggëp aggata ngwë rë. Ma. Ngaa pin sën anon rak menedo agi, og pum rak yi yõ timu. ⁴ Mala-tumsën degwa neggëp vu yi, lob mala-tumsën saga sën mehönon hir Rangah. ⁵ Lob Rangah sënë netum rak malakenu, lob malakenu su yoh vu bë gërin rë.

⁶ Anutu vong mehöti arë nebë Jon yam. ⁷ Yam in bë nanër gagek rangah. Benanër gagek jak Rangah sënë in alam pin degenço yi gagek bayoj na timu vu. ⁸ Jon saga og yi su Rangah rë. Gak yam in bë nanër gagek jak Rangah sënë mu.

⁹ Rangah sogek sën netum rak mehönon pin lo yam dob. ¹⁰ Yi yõ tung dob, rëk luk yam nedo dob, rëk mehönon vu dob su derak ni rë. ¹¹ Yam yi nyëg, rëk yi alam su deço yi rak rë. ¹² Gak alam sën deneko yi rak bayoj neya timu vu yi lo, og nër sir bë detu Anutu nalu. ¹³ Lob degwa sën detu Anutu nalu lo su neggëp vu amaj lu ataj nij kök rë, gesu neggëp vu mehönon yõ ayoj neggëkin sir rë, gesu neggëp vu mehönon yõ kwaj bë denatu rë. Gak degwa yõ neggëp vu Anutu.

¹⁴ Lob Gagek sënë netu mehönon rak benedo ving hil, behe halë niwëek los vunek vunek yagek yi. Niwëek los vunek vunek yagek yi in yik Ama Nalu timu, lob semusën degwa yi beyam los gagek anon pin. ¹⁵ Jon nër yi rangah genër bë. "Yik mehö sënë sën senër vu ham wirek lo bë, 'Mehö sën netamuin sa, og kesuu sa in yõ nedo wirek, gak sak nahën neverup.'" "

¹⁶ Hil pin hako ngaa nivesa vesa ggëp yiyi. Vong semusën sënë vu hil, geyik vong semusën ggök ggökin rot vu hil. ¹⁷ Moses vo Anutu yi horek vu hil, rëk Yesu Kerisi vo semusën vu hil rot beyam los gagek anon pin. ¹⁸ Mehöti su mala rak Anutu rë. Yõ ma rot. Yik Anutu Nalu timu sënë, sën nedo lok Ama babu lo, om sën tatekin Anutu yi degwa vu hil.

Mehö-neripek-alam Jon Nër Gagek

(Mt 3:1-12; Mk 1:7-8; Lk 3:15-17)

¹⁹ Alam Yuda hir ggev devong alam-deneko-seriveng la ving alam Levi* la vu Yerusalem beya delok tepëk in Jon bë, "Hong re?" Lob Jon nër gagek rangah nebë sënë. ²⁰ Su lah gagek vun rë, gak nër rangah bë, "Sa su Mehö sën Anutu ggooin rak in bë geko hil nah lo rë!" ²¹ Lok delok tepëk in yi ggökin bë, "Gak hong re? Mak hong Elia ma re?" Rëk bë, "Ma!" Lok sirek delok tepëk yah bë, "Mak hong mehö-nenër-gagek-rangahsën sën hil nehegin lo?" Rëk nër yah bë, "Ma!" ²² Nebë saga lom delok tepëk bë, "Gak hong re? Genanër in he nah nanër vu alam sën devong he yam lo!" ²³ Lok Jon nër bë, "Sa mehö sën mehö-nenër-gagek-rangahsën Yesaya nër gagek rak sa wirek lo nebë:

'Mehöti aye neraç lok nyëg-yumeris bë, "Ham bolinin Mehöböp yi aggata!"' "

²⁴ Alam Parisai* devong alam saga yam, ²⁵ lob delok tepëk in yi bë, "Su hong Kerisi* rë, gesu hong Elia rë, gesu hong mehö-nenër-gagek-rangahsën sënë lo rë, lok nebë va sën generipek alam-ë?" ²⁶ Rëk Jon nër gagek yah vu sir bë, "Sa naripek alam rak bël. Gak mehöti nare lok ham vuheng, geham su rak ni rë. ²⁷ Mehö saga sën rëk tamuin sa menam. Yi mehö nivesa kesuu sa, gesa mehö nig paya besesu yohvu in bë natu yi hur mekevelekin aggis in vaha suu rë." ²⁸ Denër gagek sënë vu Betania* ggëp bël Yordan nenga vahi vu nyëg sën Jon neripek alam lo.

Anutu Yi Sipsip Nalu Yesu

²⁹ Heng to lom Jon lë bë Yesu to neya lom nër bë, "Kë! Yi sën Anutu yi sipsip nalu sën rëk natu seriveng mekevoh alam dob pin hir nipaya na lo sagu. ³⁰ Yik mehö saga sën sa nanër wirek lo bë, 'Mehöti rëk nam tamuin sa, yi og kesuu sa in yõ nedo mugin, gesak ma!' ³¹ Sa og su serak ni rë. Rëk seyam ripek alam rak bël in bë mehö saga rëk natok nam rangah balam Israel deçak ni."

³² Lob Jon nër ggökin bë, "Sa halë Anon Vabuung vu yagek geluk yam nebë sok nuung ti meyam nedo rak yi. ³³ Sa og su serak ni rë, rëk Mehö sën vong sa yam in bë sejipek alam jak bël lo nër vu sa bë, 'Gwelë nabë Anon Vabuung duk nam medo jak mehöti, og mehö saga sën rëk getung Anon Vabuung jak ham nabë sën ngo genetung bël rak sir lo.' ³⁴ Lob sa halë ggovek besenër gagek rangah bë Anutu nalu yi saga."

Yesu Kõ Yi Hur Maluh Löö

* **1:28:** Betania sën neggëp lok Jn 1:28 agi og yõ ngwë, gak su nyëg mahen ti sën Lasarus lööho avëhñö luho hir nyëg lo rë.

³⁵ Loḵ monbuk lob Jon yah nare ggökin beyi hur maluh luu denare ving yi. ³⁶ Loḵ Yesu to neya, lom mala sepa menër bē, “Kē! Anutu yi sipsip nalu yi sagu!” ³⁷ Beyi hur maluh luu sēnē denḡo nebē sēnē, lob ya detamuin Yesu. ³⁸ Lob Yesu ggērīn yom melē bē luho denetamuin yi lob nēr vu luho bē, “Melu nesero va?” Rēḵ luho denēr yah vu yi bē, “Rabai! (Sēn hil ayed nebē Tatovaha). Bōm tena?” ³⁹ Rēḵ bē, “Melu nam rēḵ gwelē!” Lob luho ya delē beggāḡ sēn neggēp loḵ lo. Yiḵ loḵ 10 krök monbuk, lob luho denedo ving yi loḵ buk saga.

⁴⁰ Luho sēn denḡo Mehō-neripek-alam Jon aye meya detamuin Yesu lo ngwē* Andreas sēn Simon Pita ari. ⁴¹ Lom ya metōḵ vu ari Simon muḡin menēr vu yi bē, “He tōḵ vu Mesia!” (Hil pekwe arē Mesia sēnē doḵ nah Grik ayej nabē Kerisi*.) ⁴² Lob Andreas ḵo yi ya vu Yesu, lob Yesu mala nelē yi rēḵ bē, “Hong Simon, Jon* nalu. Hil rēḵ nanēr arēm nabē Kepas!” (Arē sēnē degwa nebē Gelōḡ.)

Yesu Tahi Pilip Luho Natanael

⁴³ Loḵ tum heng to lob Yesu bē na distrik Galilea. Lom tōḵ vu Pilip benēr vu yi bē, “Getamuin sa!” ⁴⁴ Pilip sēnē yi Betsaida ti, yiḵ lööho Andreas lu Pita beggāḡ-bu timu. ⁴⁵ Lob Pilip ya metōḵ vu Natanael, lom nēr vu yi bē, “Mehō sēn Moses kevu gāḡek raḵ loḵ horek wirek galam-denenēr-ḡāḡek-rangahsēn dekevu gāḡek raḵ ving lo sēn he tōḵ raḵ gḡovek ya. Yi Yesu Nasaret, Yosep nalu.” ⁴⁶ Lob Natanael nēr vu yi bē, “Maḵ ngāa nivesa ti rēḵ berup ḡep Nasaret-a?” Rēḵ Pilip nēr yah vu yi bē, “Genam rēḵ gwelē!”

⁴⁷ Yesu lē Natanael neyam vu yi, lom nēr vu yi bē, “Ham gwelē! Israel anon soḡek yi saga! Gāḡek kuungsēn ti su neggēp vu yi rē!” ⁴⁸ Lok Natanael loḵ tepēḵ vu yi bē, “Nebē va sēn ḡerak sa nig-ē?” Loḵ Yesu nēr yah vu yi bē, “Pilip su tahi hong rē ḡengo nahēn ḡēdo lok keḵe pik* degwa, log sa halē hong muḡin ḡḡep sagu.” ⁴⁹ Lob Natanael nēr yah vu bē, “Tatovaha! Anutu nalu hong! Alam Israel hir Mehō-los-bengō hong!” ⁵⁰ Rēḵ Yesu nēr yah vu bē, “ḡevong ving saga in senēr vu hong bē sa halē hong loḵ keḵe pik* degwa? Nahub rē, lob rēḵ gwelē ngāa böpata rot kesuu sēnē!” ⁵¹ Loḵ Yesu nēr vu yi ḡökin bē, “Sa nanēr vu ham yōnon nabē nahub rēḵ ham rēḵ gwelē yāḡek rēḵ tateḵin yi ḡeham gwelē Anutu yi angēr deḡak gededuk vu Mehōnon Nalu.”

2

Mehōti Ḵo Venē Vu Kana

¹ Log buk netu löö lob mehōti ḵo venē ḡḡep Kana vu distrik Galilea, lom denegga nos böp ḡeYesu ata nedo ving sir. ² Log devong ḡāḡek yah in Yesu losho yi hurmaluh bedeyam ving. ³ Lob wain maya, lob Yesu ata nēr vu yi bē, “Hej wain maya!” ⁴ Lom Yesu nēr yah bē, “Ataḡ! Alu su nemad loḵ ti in ngāa rē! In sa buk yō nahēn!” ⁵ Rēḵ ata nēr vu hur sēn denevo nos ḡḡeḵ lo bē, “Nabē nanēr ḡāḡek ti vu ham, og ham ḡwewong noh vu!”

⁶ Lob dēḡ nemadvahi-bevidek-ti nedo in bē vatēvek deḡipek nemaj doḵ noh vu sēn alam Yuda hir ḡāḡek muḡeng lo. Dēḡ sēnē böpata beyoh vu bē hil ḵeseh bēḵ ḵetuk nemadluho ma nemadluho-menemadvahi doḵ na ti ti.

⁷ Lob Yesu nēr vu sir bē, “Ham ḡweko bēḵ mekweseh doḵ na dēḡ sagu!” Lob deḵo meya dekeseh luḵ ya bepin pup. ⁸ Lob nēr vu sir bē, “Mēm ham ḡeḵoov begweḵo mena vu mehō-neḡin-nos!” ⁹ Lob deḵo medeya. Lob mehō-neḡin-nos lo num bēḵ meḡo bē tu wain raḵ, rēḵ su raḵ ni bē deḵo vu tena rē. Ḡaḵ hur sēn denēko bēḵ lo mēm derāḵ ni. Lob mehō-neḡin-nos tahi mehō sēn ḵo avēh lo yam benēr vu yi bē, ¹⁰ “Alam pin og denevo wain nivesa nivesa muḡin, balam denenum ngahiseḵē ḡḡovek rē, loḵ denevo wain nipaya teka tamu. Ḡaḵ hong og ḡejom wain nivesa ahon bemēm nahēn ḡevo yam ḡwēbengko!”

¹¹ Yesu vong yi ngāa böp nyēmugīnsēn sēnē ḡḡep Kana vu distrik Galilea. Tato niwēēḵ vu sir nebē sēnē, lob yi hur maluh ayoj neya timu vu yi.

¹² Saga ḡḡovek log Yesu luḵ meyah Kapernaum ving ata gari lo, geyi hur maluh lo. Beya denedo buk la ḡḡep sagu.

Yesu Tii Alam Sēn Denebago Ngāa Loḵ Dub Vabuung Böp Ayo (Mt 21:12-13; Mk 11:15-19; Lk 19:45-46)

¹³ Yuda hir Buk-ḡḡöksēn-yi* dus raḵ, lob Yesu raḵ meya Yerusalem. ¹⁴ Lom tōḵ raḵ alam sēn denedo loḵ dub-vabuung-böp ḵatum ayo medenetung burmakau los sipsip ḡesoḵ nuung in bē alam debago lo. Ḡelē alam sēn denepekwe* alam Yuda hir monē loḵ yah alam Rom hir monē lo denedo hir tevōr medenevong huk. ¹⁵ Lob ḵo ḡḡis beḡo tu beḡo betii mehōnon ving sipsip los burmakau pin vu dub ayo beto deyah doḡnē. Ḡekeseh alam sēn denepekwe* monē lo, hir monē los tevōr ya. ¹⁶ Log nēr vu alam sēn denevong huk bagosēn

† 1:40: Mehō-neripek-alam Jon yi hur maluh luu desepa Yesu medeya. Jon nēr ngwē arē rangah bē Andreas ḡelah ngwē vun, lob ngwē sagi og maḵ yiḵ yi Jon, rēḵ yō kevu ḵapiya sēnē om maḵ ḡḡōngēn in arē besu kevu rangah rē.

raꝓ soꝓ lo bê, “Ham gwekoŋŋŋa saga mena! Ham su gwevong Amag yi beggang sêñe natu nyêg-bagosên-yi.”¹⁷ Lob yi hur maluh kwaj vo yah gagek sên neggêp loꝓ Anutu-yi-ꝓapiya lo nebê: “Sa nehevong niwêëk in bê gevong hong beggang gêp nivesa.”

¹⁸ Rêk alam Yuda delê sênê lom delok tepêk in yi bê, “Getii he, om rêk getatekin hong jakŋŋa bôp tena in he jakŋŋa nim nabê hong mehô-los-arêm-a?”¹⁹ Rêk Yesu nêr yah vu sir bê, “Ham rêk kwevoh dub vabuung sênê na, gebuk natu lôô rêk sedev nah gökin!”²⁰ Lob alam Yuda denêr bê, “Denelev dub-vabuung-bôp sênê yoh vu ta mehôdahis luu menenadvahividek-ti, log gekuung bê gedev jak nah noh vu buk lôô mu?”

²¹ Rêk dub sên Yesu nêr lo, saga yô nêr raꝓ navi.²² Nebê saga, loꝓ nahub geYesu kedi raꝓ yah vu bedub rê, lob yi hur maluh kwaj nevo yah yi gagek sên nêr wirek lo, lom devong ving gagek sên neggêp loꝓ Anutu-yi-ꝓapiya lo los gagek sên Yesu nêr lo.

Yesu Raꝓ Alam Pin Nij

²³ Yesu nedo Yerusalem loꝓ Buk-ggöksên-yi*, lob alam ngahisekê delêŋŋa bôp sên nevang lo, lom ayoj ya timu vu yi.²⁴ Rêk mu Yesu raꝓ sir pin ayoj ni om su vong yi loꝓ ya nemaj rê.²⁵ In raꝓ alam pin ayoj ni. Mehôti su yoh vu bê nanêr mehô ngwê ayo vu yi rê, gaꝓ nerak mehônnon pin ayoj ni ggovek ya.

3

Yesu Luho Nikodemus Devengwêng

¹ Parisai* ti nedo, arê nebê Nikodemus, balam Yuda hir ggev ti.² Mehô sênê yam vu Yesu buk benêr vu yi bê, “Tatovaha! He raꝓ nim bê hong tatovaha ti, bAnutu vong hong yam. Bê Anutu su medo geving mehôti rê, og su yoh vu bê rêk gevongŋŋa bôp bôp nabê sên gevong-ê rê.”

³ Rêk Yesu nêr yah vu yi bê, “Sa nanêr vu hong yônnon nabê: Mehôti bê su natu mewis gökin nah rê, og su rêk doꝓ na Anutu-yi-nyêg rê.”

⁴ Lom Nikodemus loꝓ tepêk yah vu yi bê, “Alam atov rêk natu mewis nah nabê va? Mak yoh vu bê rêk doꝓ nah atayo megeko yi nom-a?”

⁵ Rêk Yesu nêr yah vu bê, “Sa nanêr vu hong yônnon nabê: Bê mehônnon su denatu mewis jak bêl los Anon Vabuung rê, og su deyoh vu bê rêk dedok na Anutu-yi-nyêg rê.⁶ Ngaa navim yi, og sagak navim yô yi. Gakŋŋa sên anom yi, og sagak anom yô yi ngaa.⁷ Su kwam na ngahisekê in sên senêr vu hong bê genatu mewis gökin-ê!⁸ Gaꝓ kwam bo sang rê. Sang yô neya jeggin jeggin benevê ya ya. Gengo dedun rêk su geraꝓ ni bê ya neverup tena ma ya neyoh tena rê. Og alam pin sên detu mewis raꝓ Anon Vabuung lo, sir nebê sênê.”

⁹ Loꝓ Nikodemus loꝓ tepêk yah vu yi bê, “Ngaa sênê rêk anon jak nabê va?”

¹⁰ Rêk Yesu nêr bê, “Alam Israel hir tatovaha ti hong rêk su geraꝓ ngaa sênê ni rê!¹¹ Sa nanêr vu hong yônnon nabê: Ngaa sên he narak ni lo sên he nanêr. Gehe nanêr ngaa sên he nehalê ggovek lo. Rêk ham neruu demimin vu gagek sên he nanêr lo.¹² Sa nanêr ngaa-dob-yi vu ham, rêk ham su nevang ving rê. Om nabê sa nanêr ngaa-yaꝓek-yi vu ham, og ham rêk gwevong geving nabê va?¹³ Mehônnon ti su raꝓ ya melê yaꝓek rê, gema. Yik Mehônnon Nalu yô timu vu yaꝓek meluꝓk yam.¹⁴ Wirek Moses varah nyêl kenu raꝓ nare kele vu nyêg-yumeris, lob rêk debarah Mehônnon Nalu jak nabê saga,¹⁵ in alam pin sên ayoj na timu vu yi lo demedo malaj-tumsên degwata los degwata.

¹⁶ In Anutu kwa pesivin mehônnon rot, lob vong nalu perurek timu sênê yam dob in bê alam sên ayoj na timu vu yi lo su malaj nama. Gaꝓ demedo malaj-tumsên degwata.¹⁷ Anutu su vong Nalu yam dob in bê bo nyêvewen doꝓ nah mehônnon hir ngaa nipaya rê. Gaꝓ vong yi yam in bê gaꝓ sir nah vu yi.¹⁸ Mehônnon sên ayoj neya timu vu yi lo su rêk degeko nyêvewen rê. Gaꝓ mehônnon sên su ayoj neya timu vu yi rê lo, og Anutu nêr vorot bê rêk degeko nyêvewen dok nah hir ngaa nipaya, in su ayoj neya timu vu Anutu Nalu timu sênê rê.¹⁹ Rangah yam dob ggovek, rêk mehônnon ahêj ving malakenu. Su ahêj ving rangah rê, in hir huk nipaya, om rêk degeko nyêvewen doꝓ nah.²⁰ Alam pin sên denevongŋŋa nipaya lo, og denesis begô vu Rangah gesu detok yam vu rê, in nij nelêl bê su hir ngaa nipaya natok rangah.²¹ Gaꝓ mehônnon sên denesepa loꝓ ngaa nivesa lo, og detok yam rangah, in bê mehônnon degelê medejaꝓ ni nabê denevong hir huk raꝓ Anutu niwêëk.”

Mehô-neripek-alam Jon Nêr Yesu Yi Degwa Rangah

²² Sênê ggovek ya, log Yesu losho yi hur maluh deyah distrik Yudea belosho ya denedo sagu, beneripek alam.²³ Gejon neripek alam vahi ving ggêp Aion, dus vu Salim. In bêl ngahisekê neggêp vu nyêg sagu, lob alam deneya vu yi beneripek sir.²⁴ Vu buk saga su deduu Jon ya karabus rê geyô nahên.

²⁵ Lob gagek ti verup vuheng loꝓ Jon yi hur maluh losho Yuda ti, lob demehoo sir in gagek sên alam nij veseek jak lo.²⁶ Lob Jon yi hur maluh ahêj sengên medeya vu Jon bedenêr bê, “Tatovaha! Mehô sên nedo ving hong wirek vu bêl Yordan nenga vahi agu, begenenêr

gagak rak yi lo, neripek alam lob alam pin deneya vu yi!" 27 Rêk Jon tatekin vu sir bê, "Bê Anutu vu yagek su bo ngaa ti vu mehōti rê, og su rêk gevong rê. 28 Ham ngo nengo gagek sên senēr wirek lo bê sa su Kerisi* rê, rêk Anutu vong sa yam muġin. 29 Bê avêh ti jak maluh, og avêh saga tu maluh sên rak vu yi lo yō timu venê. Lob bê regga sênê yi mehōti medo geving yi begengo aye, og su rêk gelê avêh regga paya rê, gak rêk kwa vesa rot in yi. Lom gwêbeng sa kwa vesa rot nebê saga. 30 Arê rêk bōp jak, gesarêg gêp ahu.

31 Mehō sên yam vu vavunê kesuu ngaa pin. Mehō sên ata ko yi vu dob lo, og yi vu dob, beyō nêr gagek rak ngaa-dob-yi mu. Gak mehō sên yam vu yagek lo, og kesuu ngaa pin. 32 Mehō saga nêr gagek rak ngaa sên lê los ngo ggovek lo, rêk su mehōti vong ving yi gagek saga rê. 33 Gak bê mehōti gevong geving yi gagek, og yik yoġekin Anutu nebê saga nebê yi mehō gagek anon degwa. 34 Mehō sên Anutu vong yi yam lo, og nenêr Anutu yi gagek, in Anutu vong yi Anon Vabuung los dahis loġ yam ggêrin ayo. 35 Ama ahê ving Nalu, bevo ngaa pin loġ ya nema. 36 Mehōnon sên ayoj na timu vu Anutu Nalu lo, og rêk demedo malaj-tumsên degwata los degwata. Gak mehōnon sên su desepa doġ Anutu Nalu aye rê lo, og su rêk demedo malaj-tumsên rê. Gak Anutu ahê sengên neggêp vu sir."

4

Yesu Vengwêng Vu Samaria Avêh Ti*

1 Yesu ngo bê alam Parisai* derak ni bê neripek hur maluh ngahisekê kesuu Jon. 2 (Rêk Yesu su neripek sir rê, gak yi hur maluh mu sên deneripek.) 3 Ngo nebê saga lom vuu distrik Yudea geyah meya distrik Galilea ggōkin. 4 Lob aggata sên yoh meya lo, og yoh ya distrik Samaria vuheng meya.

5 Lob ya metōk ya Samaria nyêg bōp ti arê nebê Sukar, dus vu dob len ti sên wirek Yakop vo vu nalu Yosep lo. 6 Lob asoreng sên wirek Yakop lev medeneko bêl loġ lo neggêp dus vu nyêg saga. Yesu yoh meya verup, lom vaha ma beto nedo dus vu asoreng-bêl-yi sênê avi. Rak siks krök sheuksên.

7 Lom Samaria* avêh ti verup in bê geġo bêl, lob Yesu nêr vu yi bê, "Bêl nam sa nanum!" 8 In yi hur maluh deya nyêg bōp Sukar in bê debaġo nos. 9 Rêk Samaria* avêh nêr yah vu bê, "Hong Yuda, gesa Samaria* avêh, rêk nebê va sên genêr vu sa bê 'Bêl nam sa nanum'—ê?" Nêr nebê sênê in alam Yuda denelê alam Samaria* paya besu denevengwêng vu sir rê. 10 Loġ Yesu nêr yah vu yi bê, "Bê geġak ngaa sên Anutu vong vu hong ni, beġeġak mehōti sên nêr vu hong bê 'Bêl nam sa nanum' ni, og rêk kwetag vu yi lob bo bêl-mala-tumsên-yi vu hong." 11 Rêk avêh nêr yah vu yi bê, "Mehōbōp, hōm ketuġ ma, log asoreng-bêl-yi sênê adingsekê rot, om rêk gweko bêl-mala-tumsên-yi sênê vu tena? 12 Hil kenud Yakop num bêl sênê ving nalu lo wirek, geyi reggu lo denum ving, log vo asoreng-bêl-yi ti sênê vu he behe nanum. Rêk maġ ġekuung bê ġekwesuu yi?" 13 Rêk Yesu nêr yah bê, "Alam pin sên denenum bêl sênê rêk ayoj bev nah gökin in bêl. 14 Gak mehōti bê nanum bêl sên sebo vu yi lo, og rêk nabê sên bêl nebenguv loġ yi. Log bêl sênê rêk berup jak buk, bebo mala-tumsên vu yi bemedo degwata los degwata."

15 Lom avêh nêr bê, "Mehōbōp, gebo bêl sênê vu sa in sa su ayog bev in bêl, gesa su medo menom gaġo bêl vu sênê gök gökin!"

16 Loġ Yesu nêr vu yi bê, "Gena getahi reggam bemelu nom sênê rê!" 17 Rêk bê, "Sa reggag ma!" Lom Yesu nêr yah vu bê, "Genêr bê reggam ma, saga genêr yōnon rot. 18 In wirek ġerak maluh nemadvahi. Gak mehō sên genewêp ving yi loġ yi beggang gwêbeng lo, og sagaġ su reggam anon rê! Om genêr yōnon!" 19 Rêk avêh nêr bê, "Mehōbōp, gwêbeng serak ni bê mehō-nenêr-ġagek-rangahsên ti hong! 20 He kenumin lo denesupin sir vu kedu Gerisim sênê medenejom rak vu Anutu, rêk ham Yuda nenêr bê hil najom jak ġêp Yerusalem yō timu."

21 Lom Yesu nêr vu yi bê, "Avêh, gwevong geving sa gagek nabê buk ti vongin berup, lob ham su rêk najom jak vu hil Amad vu kedu sênê rê, beham su rêk najom jak ġêp Yerusalem yō timu geving rê. 22 Ham nejom rak vu ngaa sên ham duġin lo, rêk he og he najom rak vu ngaa sên he narak ni lo. In mehō sên rêk geġo mehōnon nah vu Anutu lo rêk berup ġêp Yuda. 23 Lob buk sên Anutu ggooin rak bê berup lo vongin berup. Yōnon, lob verup ggovek ya, om doġ buk sênê alam pin sên degevingin nabê denajom jak yōnon lo, og rêk deġetung kenuj los dahis vu hil Amad medenajom jak los ayoj timu. Kê, hil Amad Anutu nesero alam nebê saga in bê denadudeġ vu yi. 24 Anutu yik nebê Anon Vabuung. Om nabê alam deġeko yi jak, og deġetung kenuj los dahis vu yi, medenajom jak los ayoj timu."

25 Rêk avêh nêr bê, "Serak ni bê Mesia rêk nam. Sên denenêr yi bê Mehō sên Anutu ggooin rak in bê geġo hil nah lo. Bê nam, og rêk nanêr ngaa pin degwa rangah vu hil." 26 Lom Yesu nêr vu yi bê, "Yik sa lo sên sa nevengwêng ving hong agi!"

²⁷ Nenër nebë saga log yi hur maluh yom deverup. Lob kwaj ya ngahi in nevangwëng ving avëh nyëg ngwë ti sënë, rëk mehöti su loḵ tepëḵ in luhö bë, “Bë bo va vu hong-a?”, ma, “Nebë va sën genevangwëng ving avëh-ë?” rë. ²⁸ Lob avëh sënë vuu yi ketuḵ menedo, geyah meya begganḡnë beyah nër vu yi alam bë, ²⁹ “Ham nam gwelë mehöti! Yi sënë og nër ngaa pin sën sa nehevong wirek lo rangah vu sa. Maḵ yi Kerisi* ma va?” ³⁰ Lob to deya medeya vu Yesu.

³¹ Nahën medo deneyam, log yi hur maluh denenër vu yi bë, “Tatovaha, gegwa nos rë!” ³² Rëk nër yah vu sir bë, “Sa nos sën sa naha lo nedo, geham su rak ni rë.” ³³ Lom yi hur maluh lo yö deloḵ tepëḵ vu sir bë, “Maḵ mehöti ko nos yam vu yi?” ³⁴ Rëk Yesu nër bë, “Sa nos nebë sënë: Sa bë sepa doḵ yi sën vong sa meseyam lo yi gägek. Besa bë semu yi huk begovek na. Ham nenër nebë sënë, ‘Kwev lubeluu govek na log nos nabung!’, rëḵ sa nanër vu ham nabë ham malamin jak megeko doḵ megwelë huk rë. Nos anon loḵ beveroo raḵ beyoh vu bë hil ketöv bangupin. ³⁵ Mehö sën nevo nos lo neḵo yi nyëvewen raḵ yi huk menedo, genesupin nos sën gwëbeng aḡi in medo mala-tumsen degwata los degwata, lob rëḵ mehö sën nevaroh nos lo gemehö sën nevo nos anon lo, luhoho rëḵ kwaj vesa doḵ ti. ³⁶ Wirek alam hib denenër nebë, ‘Mehö ngwë nevaroh nos loḵ huk gengwë neḵo anon.’ ³⁷ Gägek saga yönon, om sën sa hevong ham ya in bë ham gweḵo nos anon doḵ huk sën ham su vong huk in rë lo. ³⁸ Alam ngwë yö devong huk in huk saga, rëḵ ham na gweḵo nos anon sën devong huk in bepum raḵ nemaj lo.”

³⁹ Lob Samaria* ngahiseḵë vu nyëg saga denḡo avëh sënë yi gägek, lom ayoj ya timu vu Yesu. In avëh sënë nër bë, “Nër ngaa pin sën sa hevong wirek lo rangah vu sa!” ⁴⁰ Lob alam Samaria* deyam vu yi bedeketaḡ bë medo geving sir, lob nedo saga buk luu ving sir. ⁴¹ Lob alam vahi denḡo yi gägek besir ngahiseḵë ayoj ya timu vu yi ving. ⁴² Lob denër vu avëh sënë bë, “Gwëbeng he su ayomin neya timu vu yi rak hong gägek rë, gaḵ he ngo hangö yi gägek behe rak ni bë yiḵ Mehö sënë, sën yam in bë doḵ vu mehönon megeko sir nah vu Anutu lo yönon.”

Yesu Vong Mehö-los-bengö Herot Yi Ggev Nalu Nivesa Rak*

⁴³ Buk luu saga ggovek ya, lob Yesu vuu nyëg sënë ya geyah meya distrik Galilea. ⁴⁴ In Yesu yö nër gägek vorot bë, “Su rëḵ degeko mehö-nenër-gägek-rangahsën ti arë jak ḡp yö yi begganḡ degwa rë!” ⁴⁵ Lok ya metök ya distrik Galilea, lob alam Galilea kwaj vesa in ya vu sir, in ya delë buk-vabuung-ggöksën-yi ving, lom delë ngaa pin sën vong vu Yerusalem lo.

⁴⁶ Log yah meya verup Kana vu distrik Galilea ggökin,—nyëg sën vong bël tu wain lo. Lom mehö-los-bengö Herot* yi ggev ti nedo Kapernaum, lob nalu maluh nirak. ⁴⁷ Mehö sënë ngo gägek bë Yesu vu distrik Yudea meyah verup distrik Galilea, lom ya ketag vu yi bë duk mena gevong benalu nivesa jak, in dus rak bë nadiik. ⁴⁸ Loḵ Yesu nër yah vu yi bë, “Bë ham su gwelë ngaa böp aggagga rë, og ham su rëḵ gwevong geving rë!” ⁴⁹ Rëḵ mehö-los-bengö yi ggev nër bë, “Mehöböḡ, ḡenam alu aduḵ manah pevis in sa nalug vongin nadiik!” ⁵⁰ Rëḵ Yesu nër vu yi bë, “Genah megena! Nalum rëḵ vesa doḵ.” Lob mehö sënë vong ving Yesu yi gägek meyah. ⁵¹ Nahën neyök aggata log yi hur detök verup vu yi bedenër vu yi bë, “Nalum vesa loki!” ⁵² Lob loḵ tepëḵ vu sir bë, “Hes mala va lom vesa loḵ-a?” Rëḵ denër bë, “Nikul vesevong loḵ seven krök buk.” ⁵³ Lom ama raḵ ni bë yiḵ vesevong raḵ hes mala sën Yesu nër vu yi bë nalu rëḵ vesa doḵ lo. Lom loḵo yi alam pin ayoj ya timu vu Yesu. ⁵⁴ Yesu vu distrik Yudea meyah verup distrik Galilea lo, lob vong ngaa böḡ sënë netu luu.

5

Yesu Vong Mehö Sekë Selönḡin Vu Ngaggee Betesda Benivesa Rak

¹ Saga ggovek, log Yuda hir buk vabuung ti verup, lob Yesu raḵ meya Yerusalem. ² Lob ngaggee mahen teka nedo Yerusalem dus vu sipsip hir aggata avi. Denenër arë loḵ Hibru ayej nebë Betesda. Log delev begganḡ ti ggërin ngaggee sënë, geyi nyëketu los veluung avi nemadvahi. ³ Lob alam niraksën ngahiseḵë loḵo alam malaj kenod los vahaj nipaya, galam sën sekëḡ neselönḡin lo deneloḵ ya begganḡ-ayöönḡ-yi teka sënë begḡep [denegin ngaggee sënë sën bë gee lo. ⁴ In Mehöböḡ yi angër ti neluḵ ya ngaggee sënë buk ti ti meneggee loḵ. Lob ggeesën nemaya log mehöti sën pevis meduk na namuḡin lo, og yi niraksën rëḵ nama na pevis.] ⁵ Lob mehöti nedo loḵ begganḡ-ayöönḡ-yi sënë, nirak yoh vu ta mehödahis ti benemadluho benemadvahi bevidek löö (38). ⁶ Yesu lé mehö sënë negḡep lom rak ni bë nirak sus ading rot, lom loḵ tepëḵ vu yi bë, “Gevongin bë nim vesa jak-a?”

⁷ Lob mehö niraksën nër yah vu bë, “Mehö böḡ, buk sën ngaggee neggee lo, lom sehöḡ mehönon sën geḵo sa mena getung duk na ngaggee lo ma! Sengö bë rëḵ duk na, loḵ sa nahën navimengin log denemuḡin medenelug ya in sa.” ⁸ Lob Yesu nër vu yi bë, “Om kwedi gebare begweko hong kanyë jak begena!” ⁹ Lom pevis bemehö sënë nivesa rak geḵo yi kanyë rak beya. Gebuk saga og Buk-sewahsën-yi* ti. ¹⁰ Lom alam Yuda denër vu mehö sën nivesa rak

lo bë, "Buk-sewahsën-yi* gwëbeng sënë, behorek nërin bë su gweko hong kanyë dok!" ¹¹ Rëk nër yah vu sir bë, "Mehö sën vông sa mesa nig vesa rak lo nër vu sa bë, 'Gweko hong kanyë jak megena!' " ¹² Lok delok tepëk in yi bë, "Mehö re nër vu hong bë gweko hong kanyë jak megena?" ¹³ Rëk mehö sën nivesa rak lo dugin, in alam ngahisekë vu nyëg saga lob Yesu lok ya sir vuheng.

¹⁴ Nahub rëk Yesu tök vu yi ggökin lok dub-vabuung-böp katum ayo lob nër vu yi bë, "Gwengo? Gwëbeng nim vesa rak, om su gwevong ngaa nipaya gök nahin, in rëk maggin böpata natök vu hong kesuu muginsën." ¹⁵ Lob mehö sënë yah nër vu alam Yuda bë, "Mehö sën vông besa nig vesa rak lo, yik Yesu."

¹⁶ Lob yik alam Yuda ahëj sengën vu Yesu medenelë yi paya in nevong ngaa nebë sënë lok Buk-sewahsën-yi*. ¹⁷ Rëk Yesu nër yah vu sir bë, "Amag nevong ngaa nebë sënë yoh vu buk pin, om sën sa nesepa lok yah vaha." ¹⁸ Nebë saga lom alam Yuda devong rak rak rot in bë dengis Yesu menadiik. In su keyëh horek Buk-sewahsën-yi* mu rë, gak nër bë Ama Anutu yönon. Lob yik sënë nebë luho Anutu neggëp ti.

Anutu Nalu Mehö Los Niwëek

¹⁹ Lob Yesu nër yah vu sir bë, "Sa nanër vu ham yönon nabë: Nalu su rëk gevong ngaa ti noh vu yö kwa rë. Gak nevong ngaa sën nelë gAma nevong lo. Ngaa pin sën Ama nevong lo, og Nalu nesepa lok menevong nebë saga ving. ²⁰ In Ama ahë ving Nalu rot, lob tato ngaa pin sën nevong lo vu yi. Gerëk tato huk böp la geving kesuu sënë, lob ham rëk kënumin na. ²¹ Ama nenër balam-diiksën denekedi rak yah genevong medenedo malaj-tumsën. Log Nalu nesepa lok meneggooin alam rak yoh vu yö kwa, in bë demedo malaj-tumsën nabë saga. ²² Ama su rëk gengo mehöti yi gagek degwa rë. Gak vo huk saga pin lok yah Nalu nema ggovek ya. ²³ Nebë saga in alam pin rëk degeko Nalu jak, nabë sën deneko Ama rak lo. Alam sën su deneko Nalu rak rë lo, og su deneko Ama sën vông yi yam lo rak ving rë.

²⁴ Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Mehöti bë gengo sa gagek bayo na timu vu Amag sën vông sa meseyam lo, og rëk medo mala-tumsën degwata los degwata. Su rëk natök jak nyëvewen rë, gak kesuu diiksën ggovek ya genedo mala-tumsën vorot.

²⁵ Log sa nanër vu ham yönon nabë: Buk ti vôngin berup, balam-diiksën degengo Anutu Nalu aye, lob buk saga verup ggovek ya. Lob alam sën degengo aye lo, rëk demedo malaj-tumsën. ²⁶ Mala-tumsën degwa neggëp vu Ama yö timu, lom vo niwëek vu Nalu gemalata-tumsën degwa neggëp vu yi ving. ²⁷ Mehönon Nalu yi, om sën Ama ggooin yi rak in bë gengo mehönon hir gagek. ²⁸ Ham su gwelëk in gagek sënë. Gak buk vôngin berup, lob alam-diiksën pin sën deneggëp bedub lo, rëk degengo aye medekedi jak medenam. ²⁹ Alam sën denevong ngaa nivesa lo, rëk dekedi jak medemedo malaj-tumsën. Galam sën denevong ngaa nipaya lo, rëk dekedi jak nah medenatök jak hir nipaya nyëvewen.

Ngaa Nebë Sënë Tatekin Yesu Degwa Rëk Su Devong Ving Rë

³⁰ Sa su yoh vu bë gevong ngaa ti noh vu sengo kwag rë. Gak sa nesepa lok gagek sën sa nehango vu Amag lo menesepa alam hir gagek rak. Lob sa gagek neya niröp in sa su kwag nevo bë sepa dok ngo kwag rë, gak sa nesepa lok yi sën vông sa meseyam lo kwa.

³¹ Bë sengo tatekin sa degwa og su yoh vu rë. ³² Rëk mehö ngwë nedo metatekin sa degwa, lob serak ni bë netatekin yoh vu.

³³ Wirek ham vông alam deya vu Mehö-neripek-alam Jon in bë degengo yi gagek, lob tatekin gagek anon vu sir ggovek ya. ³⁴ Rëk mu sa su nesero mehöti in bë dok vu sa metatekin sa degwa rë. Gak sa nanër sënë in bë ham gwërin ham bAnutu geko ham nom. ³⁵ Mehö-neripek-alam Jon nebë rangah sën nejëh rak nyëg lo, om ham kwamin vesa dus teka in rangah saga.

³⁶ Yönon, Jon tatekin sa degwa vu ham, rëk mu ngaa böp sën sa nehevong lo tatekin sa degwa rot bekesuu Jon yi gagek. Sa nehevong huk pin sën Amag vu vu sa in bë sa gevong begovek na lo. Lob huk pin sën sa nehevong lo netato vu mehönon in bë dejak ni nabë Amag vông sa beseyam. ³⁷ Lob Amag sën vông sa beseyam lo, yi yö nër sa degwa rangah. Ham su nengo aye rë, geham su malamin neraq yi rë. ³⁸ Geyi gagek sënë su neggëp lok ham ayomin rë. In ham su vông ving mehö sën Anutu vông yi yam lo rë. ³⁹ Ham nesero gagek lok Anutu-yi-ka-piya, in ham kwamin nevo bë mala-tumsën degwa lok neggëp beham rëk natök jak bemedo malamin-tumsën degwata. Rëk ka-piya saga sën tatekin sa degwa. ⁴⁰ Rëk ham nimin lël geham su neyam vu sa in bë ham medo malamin-tumsën rë.

⁴¹ Sa su yam in bë alam degeko sarëg jak rë! ⁴² Rëk serak ham nimin bë ham su ahëmin ving Anutu neggëp ham ayomin rë. ⁴³ Seyam rak Amag niwëek, rëk ham su ko sa rak rë. Bë mehöti nam jak yö yi niwëek, og ham rëk gweko yi jak. ⁴⁴ Ham ahëmin neving bë mehönon degeko ham arëmin jak, rëk ham su nevongin bë Anutu timu geko ham arëmin jak rë, om ham rëk gwevong geving yi nabë va? ⁴⁵ Ham su kwamin bo nabë serëk gevong gagek vu ham vu Amag. Gak mehö sën mëm rëk gevong gagek vu ham lo, og Moses. Yi sën ham kuung

bê rëk doq vu ham lo! ⁴⁶ Bê ham gwevong geving Moses yi gagek, og rëk ham gwevong geving sa gagek geving. In kevu gagek rak sa. ⁴⁷ Gaq bê ham su gwevong geving ngaa sên Moses kevu lo rë, og ham rëk gwevong geving sa gagek nabê va?"

6

Yesu Vet Alam 5,000

(Mt 14:13-21; Mk 6:30-34; Lk 9:10-17)

¹ Gagek sênê maya, log buk ti lob Yesu ya ngaggee böp Galilea nenga vahi-sên denenêr arê ngwê nebê Ngaggee-böp Tiberias* lo. ² Lob alam yu böpata delê ngaa böp sên vong vu alam niraksên lo, lob denetamuin yi. ³ Lob Yesu rak meya kedu beya nedo ving yi hur maluh lo, ⁴ log alam Yuda hir Buk-ggöksên-yi* dus rak. ⁵ Loq Yesu mala neko loq nyêg, lob lê bê alam yu böpata verup deneyam vu yi, lob loq tepêk vu Pilip bê, "Hil rëk bago nos vu tena balam sênê dega?" Nêr nebê sênê meseggi Pilip, ⁶ gaq yô rak ngaa sên bê gevong lo ni ggovek ya.

⁷ Loq Pilip nêr yah vu yi bê, "Bê hil bago nos jak monê K200, og sakaq su rëk noh vu sir pin bedega teka teka rë!" ⁸ Rêk yi hur maluh ngwê Andreas, sên Simon Pita ari lo, nêr vu yi bê, ⁹ "Hurmahen ti ko brêt nemadvahi gegêl luu menedo sênê. Rêk mu sakaq su yoh vu alam yu böpata sênê rë!" ¹⁰ Lom Yesu nêr bê, "Ham nanêr vu sir nabê degeto demedo." Lob pahup ngahisekê taya menedo, lom to denedo rak, lob sir maluh 5,000.

¹¹ Log Yesu ko nos rak bejom rak in los kwa vesa ya vu Anutu, log vo ggelek sir. Log vong gël luu lo ving nebê saka. Vo vu sir medejom ggelek sir yoh vu kwaj. ¹² Degga ggovek meyohe vu sir, log Yesu nêr vu yi hur maluh bê, "Ham ngupin nos vahi sên nahên nedoga. In hil su basap na meris." ¹³ Lob desupin bedevasu loq sap nemadluho-bevidek-luu, yik degga brêt nemadvahi sên meyohe vu sir geveven nedo.

¹⁴ Alam delê ngaa böp sên vong-ê, lob denêr bê, "Yönon rot, mehö-nenêr-gagek-rangahsên sên denenêr bê rëk nam dob lo yik sênê." ¹⁵ Lob Yesu rak ni bê vongin denajom yi ahon bedegetung yi natu hir mehö-los-bengö, lom yô ti tah yi meyah los kedu.

Yesu Vare Neya Rak Ngaggee Vavunê

(Mt 14:22-33; Mk 6:45-52)

¹⁶ Log sehuksên lob Yesu yi hur maluh deluk medeya ngaggee nenga ¹⁷ bederak ya yag in bê denah Kapernaum. Lob buk loq in sir geYesu yô nahên nedo kedu, ¹⁸ log sang yam niwêêk bengaggee têê böp. ¹⁹ Log detee yag meto deya ngaggee vuheng rot, (yoh vu 5 ma 6 kilomita), lom delê Yesu rak nare ngaggee vavunê meverup dus vu yag, lob deggöneng rot. ²⁰ Rêk Yesu nêr ya vu sir bê, "Yik sa sên verup agi, om ham su göneng!" ²¹ Lob devongin bê degeko yi jak na yag rëk pevis metök ya ngaggee nenga sên bê dena lo.

Alam Desero Yesu

²² Log heng to lob alam yô nahên denedo ngaggee nenga vahi, gederak ni bê su yag ngahi nedo veseveng rë. Gaq yik timu nedo, geYesu su rak ya yag sênê ving yi hur maluh rë gema. Gaq yi hur maluh meris yô derak ya yag saga medeya. ²³ Rêk yag la vu nyêg böp Tiberias* deverup monbuk anon medenedo roneknê vu nyêg sên Yesu jom rak nos degdegga lo. ²⁴ Lom delê bê Yesu losho yi hur maluh su denedo rë, lom derak ya yag saga beya desero Yesu vu Kapernaum.

Yesu Yô Nêr Yi Bê Nos Mala-tumsên-yi

²⁵ Desero yi meya detök vu yi ggêp ngaggee nenga vahi, lob delok tepêk vu yi bê, "Tatovaha! Geyoh bê tena megeyam-a?" ²⁶ Rêk Yesu nêr yah bê, "Sa nanêr vu ham yönon rot nabê: Ham su kwamin nevo ngaa böp sên sa hevong lo beham yam nesero sa rë, gaq ham wa nos bahêmin pup, om sên ham yam nesero sa. ²⁷ Ham su gwevong huk in nos sên rëk petar agi! Gaq ham gwevong huk in nos sên rëk medo degwata geyoh vu bê gevong beham medo malamin-tumsên lo. Mehönon Nalu rëk bo nos sênê vu ham, in Ama Anutu tato yi ggovek ya bevong yi yam."

²⁸ Lob denêr yah vu yi bê, "He gevong nabê va in he gevong Anutu yi huk-a?" ²⁹ Rêk Yesu nêr yah vu sir bê, "Anutu yi huk nebê sênê: Ham ayomin na timu vu Mehö sên Anutu vong yam lo." ³⁰ Loq denêr yah bê, "Rêk gwevong ngaa böp va ti mehe galê loq mêm he rëk gevong geving hong-a? Geyoh vu bê rëk gwevong va? ³¹ He kënumin lo degga mana* ggêp nyêg-yumeris wirek, nebê sên dekevu meneggêp loq Anutu-yi-kaipiya lo nebê: Vo nos-yagek-yi vu sir medegga."

³² Lom Yesu nêr vu sir bê, "Sa nanêr vu ham yönon rot nabê: Moses su vo nos-yagek-yi vu ham rë, gaq mêm Amag nevong nos-yagek-yi sogek vu ham. ³³ Nos sên Anutu nevong lo, og luk yam vu yagek in bê gevong bemehönon demedo malaj-tumsên." ³⁴ Rêk denêr yah vu yi bê, "Om Mehöböp, gebo nos sênê vu he noh vu buk!" ³⁵ Rêk Yesu nêr bê, "Sengo ti nos-mala-tumsên-yi. Mehöti bê nam vu sa, og su rëk nadiikahê gökin nah rë. Log bê mehöti ayo na

timu vu sa, og su rëk ayo bev in bêl gökin rë. ³⁶ Rëk senër vu ham vorot bê ham nelë sa rëk ham su ayomin neyam timu vu sa rë. ³⁷ Mehönon pin sën Amag vo sir vu sa lo, og rëk denam vu sa. Lob mehöti bê nam vu sa, og sa su rëk juuk yi rë. ³⁸ In sa su vu yagek meyam in bê ngo sepa kwag rë. Gag seluk yam in bê gevong noh vu Mehö sën vong sa meseyam lo kwa. ³⁹ Lob Mehö sën vong sa meseyam lo kwa nebë sënë bê: Alam sën vong vu sa ggovek lo, saga sa su rëk gevuu sir ti bemala nama rë, gag sengo rëk nanër bedekedi jak nah vu Buk-tamusën. ⁴⁰ Kë! Amag kwa nebë sënë bê: Alam pin sën degelë Nalu mayoj na timu vu yi lo, og rëk demedo malaj-tumsën degwata. Gesëk nanër bedekedi jak nah vu Buk-tamusën."

⁴¹ Log nër bê, "Sengo ti nos sën luk yam vu yagek!" Nër bê sënë lob alam Yuda devong ayej vu medenër gagek ngahisekë rak yi. ⁴² Denër bê, "Mehö sënëk mak Yesu sën Yosep nalu yi lo? Behil arak ama lu ata nij. Ma nebë va sën nër bê yi vu yagek meluk yam-ë?"

⁴³ Lom Yesu nër yah vu sir bê, "Ham su nanër gagek ngahisekë vu ham! ⁴⁴ Mehöti su yoh vu bê nam vu sa meris rë. Gag Amag sën vong sa meseyam lo, bê geko mehöti nam, og mehö saga rëk nam vu sa. Lob sëk nanër bekeki jak nah vu Buk-tamusën. ⁴⁵ Alam-denenër-gagek-rangahsën dekevu gagek meneggëp lok Anutu-yi-kapiya nebë: Anutu yö rëk tatekin gagek vu sir pin. Lob alam pin sën denengo Amag yi gagek venuh lo, og rëk denam vu sa. ⁴⁶ Mehöti su lë Amag rë. Mehö timu sën nedo ving Anutu beyam lo, yik mehö timu saga sën lë Ama. ⁴⁷ Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Bë mehöti ayo nam timu vu sa, og rëk medo mala-tumsën degwata los degwata. ⁴⁸ Sengo ti nos-mala-tumsën-yi. ⁴⁹ Wirek ham kenumin lo degga mana* vu nyëg-yumeris medenedo, lok dediik. ⁵⁰ Gag bê mehöti ga nos sën luk yam vu yagek agi, og su rëk nadiik rë. ⁵¹ Nos-mala-tumsën-yi sën luk meyam vu yagek lo, yik sa. Bë mehöti ga nos sënë, og rëk medo mala-tumsën degwata. Nos sën sebo vu yi lo, yik sa reggos. Sëk bo vu alam vu dob in demedo malaj-tumsën."

⁵² Lob alam Yuda yö yah denër vu sir bê, "Nebë va sën mehö sënë bo yi reggos mehil aga-ë?"

⁵³ Lok Yesu nër vu sir bê, "Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Nabë ham su gwa Mehönon Nalu reggos los nanum yi kök rë, og ham su rëk medo malamin-tumsën rë. ⁵⁴ Alam sën dega sa reggos los denanam sa kök lo, og rëk demedo malaj-tumsën degwata los degwata, om sëk nanër bedekedi jak nah vu Buk-tamusën. ⁵⁵ In sa reggos saga og nos sogek, gesa kök saga sën tu bêl sogek. ⁵⁶ Mehöti bê ga sa reggos los nanum sa kök, og rëk medo dok sa, gesa medo dok yi. ⁵⁷ Amag sën mala-tumsën degwa lo vong sa beseyam, lob sa nado malag-tumsën rak Amag yi niwëëk. Nebë saga, om mehöti bê ga sa, og rëk medo mala-tumsën jak sa nig wëëk. ⁵⁸ Nos sagi sën luk vu yagek meyam. Su nebë nos sën ham kenumin lo degga lok dediik lo rë. Gag mehöti bê ga nos sënë, og rëk medo mala-tumsën degwata los degwata." ⁵⁹ Yesu nër gagek sënë vu sir lok dub-supinsën-yi vu Kapernaum.

Gagek Mala-tumsën Degwa Yesu

⁶⁰ Lob yi hur maluh ngahisekë dengo gagek sënë, lom denër bê, "Gagek sënë su yoh vu rë! Re yoh vu bê rëk jak degwa ni?" ⁶¹ Rëk Yesu rak ni bê yi hur maluh denër gagek ngahisekë rak gagek sënë, lom nër vu sir bê, "Gagek sënë vong beham ahëmin sengën-a? ⁶² Om nabë ham gwelë Mehönon Nalu jak menah nyëg sën nedo wirek meyam lo, og ham rëk nanër nabë va? ⁶³ Anon Vabuung yö ti nevong bemehönon denedo malaj-tumsën. Hil navid su yoh vu bê dok vu hil rë, gag gagek sën senër vu ham gwëbeng agi, og yoh vu bê dok vu ham anomin begevong beham medo malamin-tumsën. ⁶⁴ Rëk ham la su devong ving rë." Alam sën su devong ving rë lo, og Yesu yö rak nij muğin. Gerak mehö sën rëk nanër yi rangah vu alam-begö-yi lo ni ving. ⁶⁵ Lob nër ggökin bê, "Ham la su devong ving sa gagek rë, om yik rak degwa saga sën senër vu ham nebë: Bë Amag su geko mehöti nam rë, og su yoh vu bê yö rëk nam vu sa rë."

⁶⁶ Dengo Yesu yi gagek saga, lob yi hur maluh vahi devuu yi gedeyah medeya, gesu deneya ving yi ggökin rë. ⁶⁷ Lom Yesu lok tepëk vu sir nemadluho-bevidek-luu bê, "Mak ham rëk kwehe ham in sa nabë saga geving mena?"

⁶⁸ Lok Simon Pita nër yah vu yi bê, "Mehöböp, rëk he na vu re? Ma. Hong timu gagek mala-tumsën degwa hong! ⁶⁹ Behë ayomin yök timu vu hong ggovek ya, behe rak nim bê Anutu yi Mehö Vabuung hong!"

⁷⁰ Lob Yesu nër gagek yah vu sir bê, "Sehoo in ham nemadluho-bevidek-luu rak, rëk ham tik memö!" ⁷¹ Nër nebë saga rak Yudas sën Simon Iskariot nalu. Hur maluh nemadluho-bevidek-luu hir ti yi sën rëk nanër Yesu rangah medengis yi nadiik lo.

7

Yesu Ari Lo Su Devong Ving Yi Rë

¹ Sënë ggovek log Yesu tah yi meyah nedo distrik Galilea. Gesu ya neko lok distrik Yudea rë, in alam Yuda denevongin bê dengis yi menadiik. ² Lob alam Yuda hir buk vabuung

ngwê sên denenêr bê Buk-vabuung-numeng-yi lo dus raq, (in wirek kenuj lo delev numeng mahen mahen medeggêp loq vu nyêg-yumeris, om sên denetahu bedenese pa loq yoh vu ta).³ Lob ari lo denêr vu yi bê, “Gwevuu nyêg sênê gegena Yudea in hong hur maluh degelê hong huk sên genevong lo. ⁴ Bê mehôti kwa bo nabê gevong bengô jak, og su nevun yi huk meneggêp vunsên rê. Genevong ngaa nebê sênê, om gena getato hong vu mehônnon pin medegelê hong.”⁵ Ari lo sên su denevong ving yi bê Anutu nalu rê, om sên denêr nebê sênê. ⁶ Lob Yesu nêr yah vu sir bê, “Sa buk yô nahên! Gaq buk pin sênêk ham ngo ham buk. ⁷ Alam sên denese pa loq aggata dob yi lo su deyoh vu bê degelê ham paya rê. Gaq denelê sa paya in sa nanêr hir ngaa nipaya sên denevong lo rangah. ⁸ Ham ngo na gwelê buk vabuung saga! Gaq saq su rêk na doq buk vabuung sênê rê in sa buk yô nahên.”⁹ Nêr bê sênê vu sir genedo Galilea.

Yesu Ya Melê Buk-vabuung-numeng-yi

¹⁰ Loq ari lo demugin meya denelê buk vabuung geyô ti rêk tamu in sir meraq meya. Su ya rangah rê, gaq vun yi meya. ¹¹ Rêk alam Yuda desero yi loq buk vabuung saga bedenêr bê, “Mehô sênê lo nedo tena?” ¹² Lob alam depatereng medenêr gagek ngahisekê raq yi. Vahi denenêr bê, “Yi mehô nivesa!” Gevahi denenêr bê, “Ma! Nekuungin alam!” ¹³ Rêk deneggôneng in hir ggev, om sir ti su nêr gagek raq yi ya rangah rê.

¹⁴ Denelê buk vabuung saga beyi buk vahi ggevek ya meya verup vuheng atov, lom Yesu ya verup meluk ya dub-vabuung-bôp katum ayo metatekin gagek vu alam. ¹⁵ Lom alam Yuda deranga nemaj gedenêr bê, “Maq re rêk tahu mehô sênê loq gagek sênê om sên nenêr-ê? Mehôti su Tatekin vu yi rê!” ¹⁶ Rêk Yesu nêr yah bê, “Gagek sên senêr vu ham lo, saga su sengo ti sa ngaa rê. Gaq Anutu sên nevonng sa meseyam lo yi ngaa. ¹⁷ Genabê mehôti ahê geving nabê gevong Anutu yi gagek banon jak, og rêk jak gagek sên sa nanêr agi degwa ni nabê neyam vu Anutu, ma, sengo nanêr yoh vu kwaq. ¹⁸ Mehôti bê nanêr gagek noh vu yô kwa, og sagak nevonngin bê yô geko arê jak mu. Gaq mehôti bê geko mehô sên vong yi meyam lo arê jak, og mehô saga rêk nanêr gagek los anon gesu gekuung jak rê. ¹⁹ Wirek Moses vong horek vu ham, rêk ham ti su nesepa loq yi horek saga rê. Ma ham bê ngis sa nadiik in degwa va?” ²⁰ Rêk alam saga denêr yah vu bê, “Memô nipaya ti negwang ya ayom! Re bê ngis hong nadiik-a?” ²¹ Rêk Yesu nêr yah bê, “Sa hevong ngaa bôp ti lob ham pin kwamin ya ngahi. ²² Moses vo gagek vu ham bê ham gwerah* navimin. Yônnon, rêk mu gagek sênê su verup nyêdahis vu Moses rê, gaq yô verup wirek vu ham dobahê lo. Rêk ham nerah* nalumin navij loq Buk-sewahsên-yi*.” ²³ Ham nerah* hurmahen navij loq Buk-sewahsên-yi* in bê ham su kweyêh Moses yi horek. Loq nebê va sên ham ahêmin sengên vu sa in sên sa hevong bemehôti nivesa raq los dahis loq Buk-sewahsên-yi*-ê? ²⁴ Ham su nanêr gagek jeggin jeggin jak alam, gaq ham jak degwa ni meseggi rê loq mêm ham nanêr sir nirôp.”

Denêr Bê Maq Mehô Sênêk Yi Mehô Sên Anutu Ggooin Raq In Bê Geko Hil Nah

²⁵ Log alam Yerusalem la denêr kwaj luu luu bê, “Maq yik mehô sên denesero yi in bê dengis yi menadiik lo saga? ²⁶ Ham lê! Nare rangah menenêr gagek rêk su denenêr gagek ti raq yi rê! In maq alam ggev derak ni bê yi Kerisi* yônnon ma va? ²⁷ Rêk mu hil arak mehô sênê yi nyêg ni, gaq bê Kerisi* berup, og hil su rêk ajak yi nyêg ni rê!”

²⁸ Lob Yesu nedo dub-vabuung-bôp katum ayo metatekin gagek vu alam, genêr rangah bê, “Ham raq sa nig, beham raq sa nyêg ni! Rêk sa su yam yoh vu sengo kwaq rê. Gaq mehô sên vong sa meseyam lo, og gagek anon pin degwa yi, rêk ham su raq ni rê. ²⁹ Gaq saq serak ni. In sa nado ving yi bevong sa meseyam.”

³⁰ Nebê saga lob sir bê denaduu yi na karabus, rêk su dejom yi ahon rê in yi buk yô nahên. ³¹ Alam ngahisekê ayoj ya timu vu yi medenêr bê, “Mesia sên bê rêk nam lo maq yik yi sênê! Gaq mehô ngwê su yoh vu bê rêk berup megevong ngaa bôp bôp kesuu ngaa sên mehô agi nevonng-ê rê.”

Devong Ahêvavu Deya In Bê Denaduu Yesu

³² Alam Parisai* dengo alam denenêr gagek aggagga nebê sênê raq Yesu, lom losho alam-deneko-seriveng hir ggev lo devong ahêvavu la deya in bê denaduu na karabus. ³³ Lob Yesu nêr bê, “Yik sa medo buk dus teka geving ham, log sêk nah mena vu yi sên vong sa meseyam lo. ³⁴ Ham rêk sero sa, rêk ham su rêk natôk jak sa rê. Lob ham su yoh vu bê na nyêg sên sena medo lo rê.”

³⁵ Lob alam Yuda yô denêr vu sir bê, “Rêk na tena gehil su ayoh vu bê rêk natôk vu yi rê? Maq rêk na vu hil alam vu alam Grik hir nyêg betahu alam Grik-a?” ³⁶ Om sên nêr bê, “Ham rêk sero sa, rêk ham su rêk natôk vu sa rê’-ê? Log nêr ving bê, ‘Ham su yoh vu bê rêk na nyêg sên sena medo lo rê’. Ma maq gagek sênê degwa nebê va?”

³⁷ Dus rak bë Buk-vabuung saga yi buk govek na, lob yi buk böpata sën deneseggi hus lo verup, lob Yesu kedi nare getahi bë, “Bë mehöti ayo bev in bël, og nam nanum vu sa! ³⁸ Saga yoh vu sën dekevu meneggëp loğ Anutu-yi-kaŋiya lo nebë: Bël-mala-tumsën-yi rëk benguv doğ mehöti sën ayo nam timu vu sa lo ayo rot megeto mena.” ³⁹ Nër rak Anon Vabuung sën bë rëk bo vu alam sën ayoj na timu vu yi lo. In vu buk saga Anon Vabuung su yam rë, in Anutu nahën gesu ko Yesu rak yah vu yi rë.

Alam Denesap Sir Rak Mesia Ggökin

⁴⁰ Alam la dengo gagek saga, lob denër bë, “Mağ mehö sënë, yi Mehö-nenër-gagek-rangahsën ti sën hil nehegin-ë lo yönon.” ⁴¹ Gesir vahi denenër ngwë nebë, “Yi Mehö sën Anutu ggooin rak in bë geğo hil nah lo.” Loğ vahi denenër bë, “Mu mağ Kerisi* su rëk berup gëp Galilea rë! ⁴² In dekevu gagek rak Kerisi* meneggëp loğ Anutu-yi-kaŋiya bë Davit* yi mewis, om yö rëk berup gëp nyëğ Betlehem sën Davit yi nyëğ lo.” ⁴³ Nebë saga lob alam devasuh sir ya yu luu in Yesu. ⁴⁴ Vahi bë degeğo yi na karabus, rëk ti su jom yi ahon rë.

Alam Yuda Hir Ggev Su Devong Ving Yesu Rë

⁴⁵ Nebë saga lob ahëvavu deyah medeya vu alam-deneğo-seriveng hir ggev losho alam Parisai* ggökin. Lob alam Parisai* delok tepëğ vu sir bë, “Ham su ko yi yam rë in va?” ⁴⁶ Rëk ahëvavu denër yah bë, “Mehöti su nenër gagek nebë sën mehö agi nenër-ë wirek rë!” ⁴⁷ Loğ alam Parisai* denër yah vu sir nebë, “Kuungin ham ving-a? ⁴⁸ Mağ ham lë bë he ggev los Parisai* ti ayo ya timu vu yi? Ma! ⁴⁹ Rëk alam meris sënë desepa loğ yi in su derak horek ni rë, om Anutu rëk gevong bemalaj nama.”

⁵⁰ Loğ sir ti sën Nikodemus, sën wirek ya vu Yesu buk lo, nër vu sir bë, ⁵¹ “Mağ hil horek nër bë hil gevong gagek vu mehöti meris mu? Ma! Hil gango yi gagek namugin, behil ajak ngaa sën vong lo ni nivesa rë, loğ mëm.” ⁵² Rëk denër gagek yah vu yi bë, “Mağ hong Galilea ti ving-a? Bë genatevin Anutu-yi-kaŋiya nivesa, og rëk gejak ni nabë alam-denenër-gagek-rangahsën ti su rëk berup gëp distrik Galilea rë.” ⁵³ Log deketëkin sir medeyah medeya bej.

8

Avëh Sën Nevong Baggëb

¹ [Log Yesu yah meya Kedu Kele-oliv. ² Log kedi monbuk anon meyah dub-vabuung-böp katum ayo ggökin. Lob alam pin deya vu yi, lom to nedo getatekin gagek vu sir. ³ Lob alam-horek-yi los alam Parisai* delë bë avëh ti vong baggëb, lom deko medevarah ya alam pin malaj ⁴ gedenër vu Yesu bë, “Tatovaha! Avëh sënë vong baggëb lom alam detök vu yi. ⁵ Moses vo horek vu hil bë hil tengwa avëh nabë sënë jak gelöng menadiik. Ma hong og rëk genanër nabë va?” ⁶ Denër bë saga in bë deseggi yi, bedenatök vu gagek ti berup avi bedegevong gagek vu yi. Rëk Yesu dudek bemedo neseröö dob rak nema deggis.

⁷ Delok tepëğ pangсэн rot, lob mëm vër vu sir bë, “Bë ham ti su nevong ngaa nipaya rë, og mëm namugin betengwa avëh sënë jak gelöng ti.” ⁸ Log dudek yah bemedo neseröö dob ggökin. ⁹ Dengo nebë sënë, lom sir ti ti to medo deneya dobnë vër vër. Alam ggev to deya muğin, log sir vahi detamu. Devuu Yesu geyö ti nedo gavëh nahën nare loğ mala.

¹⁰ Lob Yesu vër mala rak benër vu avëh bë, “Avëh, sir tena? Mağ mehöti su vongin bë ngis hong rë?” ¹¹ Rëk bë, “Mehöböp, ma-o!” Lob Yesu nër bë, “Sa ving, sa su hevongin bë ngis hong rë. Om gena, gesu gwevong ngaa nipaya gökin nah!”]

Yesu Tu Dob Yi Rangah

¹² Lob Yesu nër vu sir ggökin yah bë, “Sa og setu dob yi rangah. Mehöti bë tamuın sa, og su rëk ketul doğ in aggata rë, gağ rëk nama. In rangah rëk geli yi mena medo mala-tumsën.”

¹³ Nebë saga lob alam Parisai* denër yah vu yi bë, “Ngo genetatekin hong degwa, om hong gagek saga su anon rë.”

¹⁴ Loğ Yesu nër yah vu sir bë, “Yönon, sengo netatekin sa degwa. Rëk sa gagek saga yönon, in serak nyëğ sën sa nado meseyam gesëğ nah lo ni. Rëk ham duğin sa nyëğ sën sa nado meseyam gesëğ nah mena medo lo. ¹⁵ Ham ngo nevo nyëvewen loğ yah vu mehöti yoh vu ham alam-dob-yi ngo kwamin, rëk sa, og sa su navo nyëvewen loğ yah vu mehöti rë. ¹⁶ Gağ nabë sa gevong nyëvewen vu mehöti, og sëğ gevong noh vu, in su sengo ti rë. Gağ Mehö sën vong sa meseyam lo nelok vu sa, om sëğ gevong nıröp. ¹⁷ Yönon, ham horek ti neggëp nebë sënë: Bë mehö luu denanër gagek gëp ti, og luho hir gagek saga yönon. ¹⁸ Log yik sa, og sengo netatekin sa degwa rangah, gAmağ sën vong sa meseyam lo netatekin sa degwa rangah ving.”

¹⁹ Nër nebë saga lob delok tepëğ in bë, “Amam tena?” Loğ Yesu nër yah bë, “Ham su rak sa niğ rë, geham su rak Amağ ni rë. Bë ham jak sa niğ, og ham rëk jak Amağ ni gevong.”

²⁰ Netatekin gagek sënë vu alam loḵ dub-vabuung-böp katum ayo, genenër vu sir loḵ dub ayo ti sën monë ben lo rëḵ mehöti su jom yi ahon rë, in yi buk yö nahën.

Yesu Nër Bë, “Ham Su Rëḵ Na Nyëḡ Sën Sëḵ Na Lo Rë”

²¹ Log Yesu nër yah vu sir ggökin bë, “Sëḵ na geham rëḵ sero sa, rëḵ nama beham nadiiḵ los ham nipaya. Geham su yoh vu bë rëḵ nöḵ nyëḡ sën sena-ë rë.”

²² Lob alam Yuda denër bë, “Nër bë hil su ayoh vu bë rëḵ ana nyëḡ sën na lo rë! Maḵ nër sënë in bë yö rëḵ ngis yi menadiiḵ-a?” ²³ Loḵ nër yah vu sir bë, “Ham vu dob sënë, gesa vu vavunë. Om ham nesepa loḵ aggata-dob-yi, gaḵ saḵ su nesepa loḵ aggata-dob-yi rë. ²⁴ Om sën senër vu ham ggovek bë ham rëḵ nadiiḵ los ham nipaya. Bë ham su gwevong geving nabë sa Mehö sënë lo rë, og ham ngaa nipaya rëḵ gëp vu ham, beham nadiiḵ los.”

²⁵ Lom delok tepëḵ yah vu yi bë, “Hong re?” Lok Yesu tatekin yah vu sir bë, “Yik sa Mehö lo sënë, nebë sën sa nanër vu ham wirek lo. ²⁶ Sa gagek ngahiseḵë nahën neggëp besa bë nanër jaḵ ham beseggi ham. Rëḵ Mehö sën vong sa meseyam lo yi Mehö gagek anon degwa, om gagek pin sën sa nehango vu yi lo, yik sën sa nanër vu alam pin vu dob.” ²⁷ Nenër Ama Anutu vu sir rëḵ su derak ni rë.

²⁸ Log Yesu nër vu sir ggökin bë, “Nahub rëḵ ham ngis Mehönon Nalu jaḵ kelepeḵo*, lob mëm ham rëḵ jaḵ ni doḵ buk saga nabë yik sa Mehö lo sënë. Lob ham rëḵ jaḵ ni nabë sa su nehevong ngaa ti yoh vu sengo kwaḡ rë. Gaḵ sa nanër gagek yoh vu sën Amaḡ tato vu sa lo. Log Mehö sën vong sa meseyam lo nelok vu sa. ²⁹ Su nevuu sa besengo ti nado rë. In sa nehevong ngaa sën ahë neving lo yoh vu buk pin.”

³⁰ Nër nebë sënë lob alam ngahiseḵë ayoj ya timu vu yi.

Yesu Nër Bë Gagek Anon Rëḵ Gevong Behil Medo Malad-Tumsën

³¹ Lob Yesu nër vu alam Yuda sën ayoj neya timu vu yi ggovek lo bë, “Bë ham medo doḵ sa gagek, og ham rëḵ natu sa alam yönon, ³² beham rëḵ jaḵ gagek anon ni, lob gagek anon saga rëḵ geḵo ham vër.”

³³ Loḵ denër yah vu yi bë, “Abraham yi mewis he, om he su nado loḵ mehö ngwë nema benehevong huk karabus vu yi rë! Rëḵ nebë va sën genër bë hong gagek rëḵ geḵo he vër-ë?”

³⁴ Loḵ mëm Yesu tatekin yi gagek vu sir bë, “Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Alam pin sën denevong ngaa nipaya lo, og denedo loḵ ngaa nipaya, bengaa nipaya negin sir. ³⁵ Alam sën denedo loḵ mehö ngwë nema menegin sir lo, og su rëḵ demedo degwata geving yi rë. Gaḵ yi yö nalu og mëm rëḵ medo doḵ yi beggang degwata geving yi. ³⁶ Om Nalu bë geḵo ham vër in ngaa nipaya, og rëḵ geḵo ham vër yönon, beham medo nivesa anon. ³⁷ Serak ni bë Abraham yi mewis ham! Rëḵ sa gagek su nedo loḵ ham ayomin rë, om sën ham bë ngis sa mesa nadiiḵ. ³⁸ Sa nanër gagek rak ngaa sën Amaḡ tato vu sa ggovek lo, rëḵ ham nesepa loḵ ngaa sën ham amamin netato vu ham lo!”

Yesu Nër Alam Yuda Bë Satan Nalu Sir

³⁹ Lom denër yah bë, “He degwa vu Abraham!” Rëḵ Yesu nër vu sir bë, “Bë ham degwa vu Abraham yönon, og ham rëḵ gwevong ngaa nabë sën Abraham nevong lo. ⁴⁰ Senër gagek anon pin sën sa hangö vu Anutu lo vu ham, lom ham bë ngis sa mesa nadiiḵ, rëḵ Abraham su vong nebë sënë rë. ⁴¹ Gaḵ ham ngo nesepa loḵ amamin vaha!” Loḵ denër yah bë, “He atamin su deḵo he duum rë! He amamin Anutu timu.”

⁴² Rëḵ Yesu nër yah bë, “Bë ham amamin Anutu yönon, og rëḵ ham ahëmin geving sa, in sa nado ving Anutu besën seyam. Sa su yam yoh vu sengo kwaḡ rë, gaḵ Anutu vong sa meseyam. ⁴³ Ma nebë va sën ham su rak sa gagek degwa ni rë-ë? Sënë degwa nebë ham ayomin nilëlin sa gagek. ⁴⁴ Ham amamin Satan genalu ham, om ham nimin wëëḵ pangsën bë ham sepa doḵ amamin kwa. Vu muginsën yi mehö begö degwa menesis alam medenediik. Rot begwëbeng. Gesu nesepa loḵ gagek anon rë, in gagek anon su neggëp vu yi rë. Bë nanër gagek ti, og rëḵ nanër gagek kuungsën, in yö yi ngaa nebë saga. Yi mehö gagek kuungsën, lob gagek kuungsën ala los degwa yi. ⁴⁵ Gaḵ saḵ nanër gagek anon mu, om sën ham su nevong ving sa rë. ⁴⁶ Ham ti tena yoh vu bë rëḵ natöḵ vu ngaa nipaya ti gegëp vu sa? Ma! Sa nanër gagek anon mu, rëḵ nebë va sën ham su nevong ving rë-ë? ⁴⁷ Anutu nalu lo, og denebë nengaj vu Anutu yi gagek. Gaḵ su Anutu nalu ham rë, om sën ham su nebë nengamin vu yi gagek rë.”

Gagek Rak Yesu Lu Abraham

⁴⁸ Lob alam Yuda denër yah vu yi bë, “He rak nim bë hong Samaria* ti, rëḵ memö nipaya ti gwang ya ayom. Sagaḵ yönon!” ⁴⁹ Rëḵ Yesu nër yah bë, “Su memö nipaya gwang yam sayog rë. Gaḵ sa nehaḵo Amaḡ rak, rëḵ ham nedahun sa. ⁵⁰ Sa su nehevongin bë gaḵo arëḡ jaḵ rë. Gaḵ Mehöti nedo beyö rëḵ kwa bo meseggi sa gagek begeḵo sarëḡ jaḵ. ⁵¹ Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Bë mehöti sepa doḵ sa gagek, og su rëḵ mala nama na veröḵ yi rë.”

⁵² Lob alam Yuda denër bē, “Gwëbeng he rak ni ggovek ya bē memö nipaya ti gwang ya ayom menelok vu hong. Abraham diik ggovek, galam-denenër-gägek-rangahsën dediik bemaya, loḵ genër bē, ‘Bē mehöti sepa doḵ sa gägek, og su rëḵ mala nama na veröḵ yi rë.’
⁵³ In gëkuung bē kwesuu hil dobahë Abraham sën diik wirek lo? Gekwesuu alam-denenër-gägek-rangahsën sën dediik wirek lo ving-a? Log bē gweḵo hong jak megenatu re?”

⁵⁴ Lob Yesu nër yah bē, “Bē sengo gaḵo arëḵ jak, og serëḵ natu ngaa meris. Rëḵ Amag neḵo sarëḵ rak, Mehö sën ham nër bē ham amamin yi lo. ⁵⁵ Rëḵ ma geham su rak ni rë. Gaḵ sa, og serak ni. Bē sa nanër nabë sa duḡin yi, og rëḵ sa mehö gägek kuungsën nabë ham. Rëḵ serak ni ggovek ya besa nesepa loḵ yi gägek nivesa rot. ⁵⁶ Ham dobahë Abraham sën kwa vesa anon rot in bē gelë sa huk sënë, lob lë ggovek ya, lob ayo nivesa rot.”

⁵⁷ Lob alam Yuda denër bē, “Su hong ta mehödahis luu menemadluho rë geyö nahën, log maḵ gelë Abraham-a?” ⁵⁸ Rëḵ Yesu nër yah vu sir bē, “Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Vu muginsën gAbraham su nedo rë, vu buk saga sa nado.” ⁵⁹ Dengo gägek saga lom deḵo gelöng rak in bē detengwa yi menadiik, rëḵ Yesu vun yi loḵ alam ggëp dub ayo, beto meyah dobnë.

9

Gagek Raḵ Mehö Mala Kenod

¹ Yesu tetuu aggata meya, loḵ töḵ rak mehö mala kenod ti. Yiḵ yö mala kenod loḵ buk sën ata ḵo yi lo. ² Lob Yesu yi hur maluh deloḵ tepëḵ in yi bē, “Tatovaha! Re vong ngaa nipaya lom sën ata ḵo yi to los mala kenod-a? Degwa neggëp vu mehö sënë yö yi ngaa nipaya, ma vu ama lu ata hir ngaa nipaya?”

³ Lob Yesu nër yah vu sir bē, “Degwa su neggëp vu mehö sënë yi ngaa nipaya ma, vu ama lu ata hir ngaa nipaya rë! Gaḵ ngaa sënë yö rak yi in bē Anutu yi niwëëḵ natöḵ nam rangah. ⁴ Gwëbeng hes yö nahën netum, gehil gevong Mehö sën vong sa meseyam lo yi huk. In rëḵ buk doḵ in hil, lob mehöti su yoh vu bē rëḵ gevong huk rë. ⁵ Buk sën sa nado dob agi, og setu dob sënë yi Rangah.”

⁶ Yesu nër nebë sënë log pesuv nyë ḵos loḵ dob, log sarömin los, gejegwi loḵ mehö mala kenod mala gahis, ⁷ log nër vu yi bē, “Gena gejepek duk ngaggee Siloam!” (Arë sënë degwa nebë ‘Vong ya’). Lom ya meripek luḵ, lob mala tum, log yom.

⁸ Lob yi alam begganḡnë ving alam sën denelë yi wirek loḵ buk sën neketag monë lu ngaa vu alam lo delë medelok tepëḵ bē, “Maḵ yiḵ mehö sën medo neketag alam in monë lu ngaa wirek lo sënë?” ⁹ Lom la deyogek bē, “Ëë-ë! Yiḵ mehö lo sënë!” Log la denenër bē, “Oo sakaḵ mehö ngwë, rëḵ ni nebë mehö saga!” Rëḵ mehö sënë yi yö nër rak avi bē, “Yiḵ sa lo sënë!”

¹⁰ Lom deloḵ tepëḵ yah vu yi bē, “Rëḵ malam nivesa rak nebë va?” ¹¹ Loḵ nër yah bē, “Mehö sën denenër arë nebë Yesu lo sarömin dob ving nyë ḵos gejegwi loḵ sa malag, log nër vu sa bē, ‘Gena gejepek duk ngaggee Siloam!’ Lom seya meripek luḵ, lob sa malag nivesa rak besa halë nyëḡ.” ¹² Lob denër vu yi bē, “Mehö saga nedo tena?” Rëḵ nër yah bē, “Sa duḡin!”

¹³ Lob deḵo mehö sën mala kenod wirek lo, bedeya vu alam Parisai*. ¹⁴ In Yesu sarömin dob los nyë ḵos sënë betateḵin mehö sënë mala loḵ Buk-sewahsën-yi* ti. ¹⁵ Lom mëm Parisai* deloḵ tepëḵ in mehö saga ggökin bē, “Malam nivesa rak nebë va?” Loḵ nër yah vu sir bē, “Mehö saga jegwi dob rumengsën loḵ sa malag, log seripek, lob sa malag tum.” ¹⁶ Lob Parisai* la denër bē, “Mehö saga keyëh horek Buk-sewahsën-yi*, om maḵ Anutu su vong yi yam rë.” Rëḵ la denër bē, “Bē mehö nipaya ti, og su yoh vu bē rëḵ gevong ngaa böp nabë sënë rë!” Lob devasuh sir ya yu luu.

¹⁷ Lom denër yah vu mehö mala kenod bē, “Mehö sën vong malam nivesa rak lo, rëḵ ganenër yi nabë va?” Loḵ nër yah bē, “Yi mehö-nenër-gägek-rangahsën ti!”

¹⁸ Wirek mehö sënë mala kenod, rëḵ gwëbeng mala netum, rëḵ alam Yuda su devong ving sënë rë. ¹⁹ Lob detahi mehö mala kenod sënë ama lu ata yam, bedelok tepëḵ in luho bē, “Maḵ melu nalumin sënë sën melu nër bē ata ḵo yi to los mala kenod lo? Rëḵ nebë va sën gwëbeng nelë nyëḡ-ë?”

²⁰ Lom ama lu ata denër yah bē, “Alu arak ni bē alu nalumin sënë, balu arak ni bē ata ḵo yi to los mala kenod. ²¹ Rëḵ alu su arak ni bē mala netum nebë va rë! Galu duḡin mehö sën tateḵin mala lo. Om ham ngo doḵ tepëḵ vu yi rë. Yi böp rak ggovek ya, om yö nanër yi gägek!” ²² Ama lu ata deggöneng in alam Yuda lom denër nebë sënë. In alam Yuda hir ggev denër gägek venuh bē: Bē mehöti nanër Yesu nabë yi Mesia, og rëḵ degetii yi na in dub-supinsën-yi. ²³ Yiḵ rak degwa sënë sën ama lu ata denër bē, “Yi böp rak ggovek ya, om ham ngo doḵ tepëḵ vu yi.”

²⁴ Lob detahi mehö sën mala kenod lo beron ngwë ggökin bedenër vu yi bē, “Ganenër gägek sënë gëp Anutu mala nabë genenër yönon! In he og he rak ni bē yi mehö nipaya.”

²⁵ Lob nêr yah vu sir bê, “Mağ yi mehö nipaya ma ma? Sa duğin. Gağ yik serak ngaa timu ni. Wirek sa malag kenod, rëk gwëbeng sa malag netum.”

²⁶ Loğ deloğ tepëk yah bê, “Vong nebë va vu hong-a? Tatekin malam nebë va?” ²⁷ Rëk nêr yah vu sir bê, “Senêr vu ham ggovek, ma ham su ngo rë? Ma nebë va sên ham bê gwengo nah gökin-ê? Mağ ham bê natu yi hur maluh geving-a?”

²⁸ Lom deggo yi medenêr bê, “Yik yi hur maluh hong saga! Gağ he, og Moses yi hur maluh he! ²⁹ He rak ni ggovek ya bê Anutu vengwëng ving Moses, gağ mağ mehö saga yam vu tena? He duğin yi degwa.”

³⁰ Lom mehö sênê nêr yah vu sir bê, “Alam-e! Ngaa sênê yô agga ti! Ham su rak degwa ni rë, rëk vong besa malag netum! ³¹ Hil arak ni bê Anutu su nengo alam nijpaya hir gagek rë, gağ bê mehöti geko Anutu arê jağ los sepa dok yi gagek lo, og mêm Anutu rëk gengo aye. ³² Vu buk muğinsên sên Anutu tung yagek los dob lo rot beyam tók gwëbeng, og su denêr bê mehöti ata ko yi to los mala kenod rëk mehö ngwë tatekin mala rë. ³³ Bê Anutu su gevong mehö sênê nam rë, og su yoh vu bê rëk gevong ngaa nabê sênê rë.” ³⁴ Rëk denêr yah vu yi bê, “Atam avêh nipaya meko hong los ngaa nipaya, lob gerig los ngaa nipaya, loğ bê getatekin gagek vu he?” Denêr bê sênê gedetii vu dub ayo meto meyah dobnê.

Yesu Nêr Gagek Peggirinsên Rak Alam Malaj Kenod

³⁵ Yesu ngo bê deruuk mehö sênê, lob sero menêr vu bê, “Ayom neya timu vu Mehönon Nalu, ma ma?” ³⁶ Loğ nêr yah bê, “O mehö böp, Mehönon Nalu sênêk re? Genanêr tato vu sa rë, loğ mêm sêk ayog na timu vu yi.” ³⁷ Lom Yesu nêr vu yi bê, “Gelê yi ggovek ya, mehö sênê sên gwëbeng yik nevengwëng ving hong-ê!”

³⁸ Lob mehö sênê nêr bê, “Mehöböp, sayog neyök timu vu hong!” Log yun lus vu Yesu.

³⁹ Lob Yesu nêr bê, “Seyam dob sênê in mehönon hir gagek natök rangah. Alam malaj kenod rëk malaj natum, galam sên denekuung bê malaj netum lo, og malaj kenod dok.” ⁴⁰ Lob Parisai* la denedo medengo yi gagek sênê, lob deloğ tepëk vu yi bê, “Mağ he malamin kenod ving-a?” ⁴¹ Rëk Yesu nêr yah vu sir bê, “Bê ham malamin kenod, og ham ngaa nipaya su rëk gëp vu ham rë. Rëk ham nenêr bê ham malamin netum, om ham ngaa nipaya nahên neggëp vu ham!”

10

Yesu Nêr Gagek Peggirinsên Rak Tete-sipsip-yi

¹ “Sa nanêr vu ham yönon rot nabê mehöti sên su neyoh ya sipsip hir tete avi rë genepesöng ggök tete vu meneluk ya lo, og yi mehö-hodek-ata los begö-yi. ² Gağ mehö sên neyoh ya tete avi lo, og sipsip alaj yi. ³ Mehö sên negin tete avi lo, og netahinin tete avi in bê sipsip alaj dok na geko sir. Nelem yi sipsip lo arêj ti ti, geyi sipsip denengo aye medeneyam beneko sir to deneya dobnê. ⁴ Neko yi sipsip meto deneya dobnê ggovek, log nemuğin geyi sipsip lo denetamuin yi, in denerak aye ni. ⁵ Su rëk desepa mehö ngwë rë. Gağ rëk debeya in mehö ngwë in su derak ayej ni rë.” ⁶ Yesu nêr gagek peggirinsên sênê vu sir, rëk su derak degwa ni rë.

Yesu Tu Sipsip Alaj

⁷ Nebë saga lom Yesu nêr yah ggökin bê, “Sa nanêr vu ham yönon rot nabê sengo ti tu sipsip hir tete avi. ⁸ Alam pin sên demuğin meyam denêr bê Anutu vong sir yam lo, og sir alam-hodek-ata los begö-yi. Rëk sipsip su denego ayej rë. ⁹ Gağ sengo ti tu tete avi. Bê mehöti nam vu sa in bê dok na tete ayo, og rëk medo nivesa, lob dok na tete ayo gegeto mena mega nos benah genom noh vu buk pin.

¹⁰ Mehö-hodek-ata su neyam in ngaa ngwë rë. Gağ neyam in bê godek sipsip gengis sir nadiik megevong ri jağ sir. Gağ sa, og seyam in bê demedo malaj-tumsên medemedo los kwaj vesa. ¹¹ Sipsip alaj nivesa sa. Sipsip alaj nivesa, og nediik in dok vu yi sipsip lo. Gağ hur sên denebago yi lo, og su negin sipsip nivesa rë. ¹² In su sipsip alaj yi sogek rë, om nelê bê anöo bemên neyam, og nevu sipsip geneveya meneya, ganöo bemên negga sipsip genetii sir ya denepalêt loğ. ¹³ In mehö sênê nevong huk in bagosên mu gesu kwa nevo sipsip lo rë.

¹⁴ Gağ sa, og sa sipsip alaj nivesa. Sa narak sa sipsip lo nij, gesa sipsip lo denerak sa nig, ¹⁵ nebê sên Amag rak sa nig geserak Amag ni. Om sa nadiik in sedok vu sipsip lo. ¹⁶ Log sa sipsip vahi denedo ving, rëk su denedo dob Yudea sênê rë. Om sêk gağo sir saga geving lom degenö sayeg medesepa dok. Lob rëk sipsip pin denatu yu timu, galaj timu. ¹⁷ Amag ahê neving sa in sêk nadiik in sir. Sêk nadiik gesêk vesag dok nah gökin. ¹⁸ Nabê sa su ngoekin nabê sa nadiik rë, og mehöti su yoh vu bê rëk ngis sa rë. Gağ sengo yoğekin bê sêk nadiik. Sa nig wëek yoh vu bê sa nadiik, gesa nig wëek yoh vu bê sêk vesag dok nah gökin. Gagek sênê rëk anon jağ noh vu sên Amag nêr vu sa lo.”

¹⁹ Alam Yuda dengo gagek sënë lob devasuh sir ya yu luu ggökin. ²⁰ Balam ngahisekë denenër bê, “Memö nipaya gwang ya yi, om sën nenër gagek jeggjin jeggjin. Ma nebê va sën ham nebê nengamin vu yi gagek-ê?” ²¹ Gela denenër bê, “Nabê memö nipaya nevonng yi, og su rëk nanër gagek nabê sënë rê! Bê memö nipaya, og su yoh vu bê gevong bemehö mala kenod sënë nivesa jak rê!”

Alam Yuda Desis Begö Raķ Avij Vu Yesu

²² Nelok buk-ayöong-yi og kwaj nevo buk sën dejom rak dub-vabuung-böp vu Yerusalem wirek lo bedenegga nos böp neyoh vu ta pin. ²³ Nebê saga lob Yesu vare neggök dub nengagelusën sën denenër bê Solomon yi yi lo, ²⁴ lob alam Yuda ya denare tetup yi, gedelok tepëk vu yi bê, “Rëk medo gwevong behe ayomin ketul doķ noh vu buk va la? Bê hong Kerisi*, og genanër rangah vu he.”

²⁵ Lob Yesu nër yah vu sir bê, “Senër vu ham ggovek ya, rëk ham su nevonng ving rë. Huk pin sën sa nehevong rak Amağ niwëek lo, og saga netato sa rangah. ²⁶ Ham su ayomin neyam timu vu sa rë, in su sa sipsip ham rë. ²⁷ Sa sipsip lo, og denengo sayeg, gesa narak nij, gedenetamuin sa. ²⁸ Gesëķ gevong bedemedo malaj-tumsën degwata los degwata gesu rëk malaj nama rë. Gemehöti su yoh vu bê rëk geķo sir vër in sa nemag rë. ²⁹ Amağ vong sir vu sa, log Amağ niwëek rot bekesuu nгаа pin, om mehöti su yoh vu bê rëk geķo sir vër in nema rë. ³⁰ In alu Amağ og yiķ aluu timu.”

³¹ Lom alam Yuda dejom gelöng rak in bê detengwa yi menadiiķ. ³² Lok Yesu nër vu sir bê, “Sa tato Amağ yi huk nivesa vesa ngahisekë vu ham, rëk ham kwamin nevo sa huk ti tena besën ham bê ngis sa jak gelöng-ê?”

³³ Lok alam Yuda denër yah vu yi bê, “He su kwamin vo huk nivesa ti behe bê angis hong jak gelöng rê! Gaķ genenër gagek jeggjin jeggjin. Hong mehö dob yi mu, rëk genër hong bê hong Anutu.”

³⁴ Lom Yesu nër yah vu sir bê, “Maķ gagek neggëp loķ horek sën Anutu vo vu ham lo bê, ‘Senër ham bê ham anutu’ ma ma? ³⁵ Anutu nër alam sën vong yi gagek ya vu sir wirek lo bê sir anutu, om hil su ayoh vu bê mehoo Anutu yi gagek sënë rê. ³⁶ Rëk ham nër vu Mehö sën Ama ggoin rak bevong yam dob lo bê nenër gagek jeggjin jeggjin in nër bê Anutu nalu yi! ³⁷ Nabê sa su nehevong Amağ yi huk rë, og mëm ham su ayomin nam timu vu sa beyiķ ggovek. ³⁸ Rëk mu sa nehevong yi huk, om nabê ham su ayomin nam timu vu sa rë, og ham gwelë huk sën sa nehevong-ê lo, lob ham jak ni nabê Amağ nedo loķ sa, gesa nado loķ yi.”

³⁹ Lob devong beron ngwë in bê degeķo na karabus, rëk ma geruu sir geto meya. ⁴⁰ Bemëm yah meya vaseķ bê! Yordan beyah tōķ ya nyëğ sën Jon neripek alam loķ nyëdahis lo, benedo nyëğ sagu. ⁴¹ Lob alam ngahisekë deyam vu yi bedenër bê, “Mehö-neripek-alam Jon su vong nгаа böp rë, gaķ gagek pin sën nenër rak mehö agi, sën anon rak.” ⁴² Lob sir ngahisekë ayoj neya timu vu Yesu vu sagu.

11

Lasarus Diiķ

¹ Mehöti arë nebê Lasarus nedo Betania lob nirak meneggëp. Betania sën Maria luho ari Marta hir nyëğ lo. ² Lob Maria sën keseh nгаа reggu nivesa rak Yesu vaha gerevu rak yu viis lo sën maluhnö Lasarus nirak. ³ Nebê saga, lob avëhnö luho devong gagek ya vu Yesu bê, “Mehöböp, mehö sën ahëm neving rot lo, nirak!” ⁴ Yesu ngo bê nirak rëk nër bê, “Nirak, rëk mu niraksën saga su rëķ gevong menadiiķ rê! Gaķ nirak in bê tato Anutu niwëek nam rangah bAnutu Nalu niwëek natōķ nam rangah geving.”

⁵ Yesu ahë ving Marta lööho ari Maria lu maluhnö Lasarus rot. ⁶ Rëk ngo bê Lasarus nirak lob nedo buk luu ving vu nyëğ sën nedo lo, ⁷ loķ nër vu yi hur maluh bê, “Hil anah mana distrik Yudea.”

⁸ Lom yi hur maluh denër vu yi bê, “Tatovaha! Alam Yuda nahën denevong in bê detengwa hong jak gelöng, log bê genah megena gökin-a?”

⁹ Lom Yesu nër yah bê, “Hes mala nemadluho-mevidek-luu neggëp yoh vu buk pin, lob bê mehöti na jak rangah, og su rëķ taleķ rë, in nelë nyëğ. ¹⁰ Ma bê mehöti na doķ buk, og rëķ taleķ in nyëğ malakenu.”

¹¹ Nër nebê sënë ggovek, loķ nër vu sir ggökin bê, “Hil mehö Lasarus neggëp ying rëķ sëķ na megee vu yi.” ¹² Lob yi hur maluh denër bê, “Mehöböp, nabê neggëp ying, og rëķ nivesa jak nah pevis!” ¹³ In dekuung bê neggëp ying mu, gaķ mu Yesu nër bê Lasarus diiķ.

¹⁴ Lom mëm Yesu tateķin vu sir bê, “Lasarus diiķ! ¹⁵ Lob sa kwağ vesa in ham in sa su nado ving yi vu buk saga rë. Nebê saga om ham rëķ ayomin nam timu vu sa, om hil ana vu yi.”

¹⁶ Lom Tomas sën denenër yi nebê Pepid lo, nër vu hur maluh vahi bê, “Maam ham na behil ana, gedengis hil behil nadiiķ geving yi.”

Mehönon Dekedi Jak Nah Vu Bedub Bedemedo Malaj-Tumsën Degwa Yesu

¹⁷ Log mêm Yesu ya beya verup, lob denër vu bê Lasarus ya neggëp bedub yoh vu buk lubeluu ggovek. ¹⁸ Lob Betania neggëp dus vu Yerusalem (ading yoh vu kilomita löö). ¹⁹ Lob alam Yuda ngahi vu Yerusalem bedeyam vu Marta luho Maria in bê degevonng beluho ayoj nivesa jak dok buk sën luho maluhnöj diik lo. ²⁰ Nebë saga lom Marta ngo Yesu bengö bê neyam, lob ya nebuu aggata. GeMaria nedo beggang.

²¹ Lob Marta nër vu Yesu bê, "Mehöböp, bê gemedo sënë, og sa maluhnög su rëk nadiik rë. ²² Rëk serak ni, bê gekwetag ngaa ti vu Anutu og rëk bo vu hong."

²³ Lok Yesu nër yah vu yi bê, "Maluhnöm rëk kedi jak nah!" ²⁴ Rëk Marta nër yah vu bê, "Serak ni bê rëk kedi jak nah vu Buk-tamusën, sën alam pin rëk dekedi jak nah lo." ²⁵ Rëk Yesu nër bê, "Mehönon dekedi jak nah los demedo malaj-tumsën degwa sa. Mehöti sën ayo nam timu vu sa lo, nabë nadiik, og rëk medo mala-tumsën. ²⁶ Galam sën denedo malaj vesa gayoj neyam timu vu sa lo, su rëk denadiik bemalaj nama na verök yi rë. Gak rëk demedo malaj-tumsën degwata los degwata. Gevonng ving gägek sënë ma na?"

²⁷ Lob Marta nër yah vu Yesu bê, "Ëë-ë Mehöböp! Sa hevong ving hong ggovek ya bê Mesia hong! Anutu Nalu hong! Mehö sën Anutu nër wirek bê rëk duk nam dob lo."

Yesu Su

²⁸ Marta nër bê sënë, log yah tahi ari Maria. Log ya patereng vu yi lok beggang ayo bê, "Tatovaha verup nedo betahi hong." ²⁹ Maria ngo lob kedi rak pevis meya vu Yesu. ³⁰ Yesu su verup beggang rë, gejö nahën nedo nyëg len ti sën Marta ya metök vu yi lok lo. ³¹ Lom alam Yuda sën denedo ving Maria ggëp beggang ayo lo, delë bê kedi rak pevis meya dobnë, lob detamuin yi, in dekuung bê neya in bê ngu jak bedub avi.

³² Lok Maria tök ya nyëg sën Yesu nedo lo belë yi, lob petev meneggëp lok vaha genër vu yi bê, "Mehöböp, bê gemedo sënë, og sa maluhnög su rëk nadiik rë!" ³³ Yesu lê bê nesu, gelë alam Yuda deyam ving yi, medenesu ving. Lob kwa paya gayo maggin rot lom lok tepëk bê, "Ham bê meneggëp tena?" ³⁴ Lok denër bê, "Mehöböp, genam rëk gwelë!" ³⁵ Lob Yesu su.

³⁶ Lob alam Yuda delë medenër bê, "Ham gwelë! Ahë neving mehö sënë rot!" ³⁷ Rëk la denenër bê, "Mehö sënë vong bemehö mala kenod mala nivesa rak, om bê berup og mak yoh vu bê rëk gevong beyi mehö sënë medo vesa geving gesu rëk nadiik rë, ma su yoh vu rë?"

Yesu Nër BeLasarus Vesa Lok Yah

³⁸ Yesu ayo maggin rot beya meto bedub. Bedub saga yik waak ti gedepeka gelöng böpata ti ggërin avi. ³⁹ Lob Yesu nër bê, "Ham kwehe gelöng saga na!" Lok mehö sën diik lo avëhnö Marta nër bê, "Mehöböp! Diik mebuk lubeluu ya ggovek benivë rak!" ⁴⁰ Rëk Yesu nër yah vu yi bê, "Senër vu hong gwëbeng lo bê, nabë gwevonng geving, og rëk gwelë Anutu niwëëk!"

⁴¹ Lob mêm dekehe gelöng ya, log Yesu vër mala rak ya yägek genër bê, "O Amagi! Sa ketag vu hong begengo sa jom-raksën ggovek ya. ⁴² Serak ni bê genengo sa jom-raksën yoh vu buk, rëk sa kwag nevo alam sën denare agi, gesa nanër sënë in bê dejak ni nabë gevong sa yam."

⁴³ Nër bê sënë log tahi niwëëk bê, "Lasarus! Gweto genam dob!" ⁴⁴ Lob mehö diiksën Lasarus tur to meyam los tob sën debom yi lok lo. Devevir yi lok tob ggëp vaha beya metök bagë, gengwë ggërin mala. Lob Yesu nër vu sir bê, "Ham gwepuh tob vër in yi!"

Alam Devengwënj Rak Yesu Medenër Bë Dengis Menadiik
(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Lk 22:1-2)

⁴⁵ Alam Yuda ngahisekë sën deyam vu Maria lo, delë ngaa sën Yesu vong, lob ayoj ya timu vu yi. ⁴⁶ Rëk sir la yah denër ngaa sën Yesu vong agi rangah vu alam Parisai*.

⁴⁷ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev losho Parisai* desupin sir ving Kaunsor medenër bê, "Hil rëk gevong nabë tena? In mehö sënë nevonng ngaa böp böp ngahisekë. ⁴⁸ Bê hil agöneng in yi gegevonng nabë sënë rot, og rëk alam pin ayoj na timu vu yi. Lob alam Rom rëk nam dekevoh hil hed dub-vabuung-böp los alam pin."

⁴⁹ Lok hir mehöti arë nebë Kayapas nedo. Tu alam-deneko-seriveng hir ggev böp lok ta saga, lob nër vu sir bê, "Ham su nerak ngaa ti ni rë. ⁵⁰ Om sën ham su kwamin tök rak bê: Nabë mehö timu nadiik dok nah alam pin bej, og mêm nivesa rë. In mêm alam pin su malaj nama." ⁵¹ Rëk su nër sënë yoh vu yö kwa rë. Gak tu alam-deneko-seriveng hir ggev böp lok ta ta saga, om yik netu mehö-nenër-rangahsën ti ving menër gägek rangah rak sën Yesu rëk nadiik dok nah alam Yuda bej lo. ⁵² Rëk mu su rëk nadiik in alam Yuda mu rë, gak rëk nadiik in ngupin Anutu nalu lo pin sën denedo ya ya, bedenatu degwa timu.

⁵³ Lob dejoj gägek venuh lok buk sënë bê dengis yi menadiik. ⁵⁴ Lom Yesu su vare neyoh rangah lok alam Yuda malaj ggök in rë, gak tah meya beggang-bu ti arë nebë Epraim, sën neggëp dus vu nyëg-yumeris. Belosho yi hur maluh ya denedo sagu.

⁵⁵ Lob alam Yuda hir Buk-ggöksën-yi* dus raq, lob alam ngahisekë vu nyëg pin derak medeya Yerusalem in bë desemu sir in dega nos-ggöksën-yi. ⁵⁶ Gedenesero Yesu. Denare dub-vabuung-böp yi katum ayo, gedenenër vu sir bë, "Ham kwamin nevo nebë va? Maq Yesu su rëk nam gelë buk vabuung sënë rë?" ⁵⁷ Galam-deneço-seriveng hir ggev losho alam Parisai* denër ggovok bë, "Bë mehöti raq ni bë nedo bë tena, og nanër tato vu he, mehe najom yi ahon."

12

Maria Keseh Ngaa Reggu Nivesa Raq Yesu Vaha
(Mt 26:6-13; Mk 14:3-9)

¹ Yesu ya metök ya Betania sën nër bemehö diiksën Lasarus kedi raq vu bedub lo, gebuk nemadvahi-vidék-ti nahën neggëp in bë mëm degelë Buk-ggöksën-yi*. ² Lom devong nos böp vu Yesu vu nyëg sënë, lob Marta neruu nos gelasarus losho vatëvek medo denegga nos ving Yesu. ³ Lob Maria ko ngaa reggu nivesa buayo böp ti yam. Alam Yuda denerikin ngaa reggu nivesa saga raq heljëng. Arë nebë nart beyi monë böpata rot. Lom Maria rikin raq Yesu vaha, gerevu raq yu viis, lob ngaa reggu nivesa saga reggu ya tagwavek loq beggang ayo pin. ⁴ Rëk yi hur maluh ti arë nebë Yudas Iskariot, mehö sën rëk nanër Yesu rangah vu alam-begö-yi lo, nër bë, ⁵ "Hil su bë gevong balam debago ngaa reggu nivesa sënë jak K300 in hil adok vu alam-kupek-masën jak-a?" ⁶ Rëk su kwa vo alam-kupek-masën lo yönon benër rë. Gaq mehö-hodek-ata! In negin Yesu losho yi hur maluh lo hir jej-monë-yi, lom neggodek monë sën denetung loq lo.

⁷ Rëk Yesu nër bë, "Ham naqöök! Genevong tahutahu raq sa buk sën dedev sa na lo. ⁸ Alam-kupek-masën rëk demedo geving ham gesu rëk nama na rë, gaq saq su rëk medo geving ham hus ading rë!"

Alam-deneço-seriveng Devengwënj Raq Bë Dengis Lasarus Nadiik

⁹ Lob alam Yuda ngahisekë derak ni bë Yesu nedo Betania lom deyam vu yi. Rëk su deyam in bë degelë Yesu yö ti rë, gaq deyam in bë degelë Lasarus sën Yesu nër bekedo raq vu bedub lo geving. ¹⁰ Lom alam-deneço-seriveng hir ggev dejuo gagek revuh ti bë dengis Lasarus nadiik geving. ¹¹ In alam Yuda ngahisekë kwaj nevo Lasarus bayoj ya timu vu Yesu gevevu alam-deneço-seriveng ya.

Yesu Loq Ya Yerusalem Nebë Mehö-los-bengö
(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Lk 19:28-40)

¹² Alam ngahisekë yam denedo ggovok ya in bë dega nos böp ggöksën-yi, loq heng to lom dengo Yesu bengö bë vongin berup Yerusalem. ¹³ Lom deko kapah meya denebuu yi vu aggata, lob depisek in yi bë:

"Hosana!

Anutu gevong semusemu vu Mehö sën neyam los Mehöböp niwëek lo!

Alam Israel hir mehö-los-bengö!"

¹⁴ Lob Yesu tök vu dogi meraq nedo. Yoh vu sën Anutu-yi-kaپیya nër lo bë:

¹⁵ "Alam Sion*-e! Ham su göneng in ham rë!

Ham gwelë rë!

Ham mehö-los-bengö neyök vu ham.

Nedo raq dogi nalu meneyök!"

¹⁶ Vu muğinsën yi hur maluh su derak ngaa sënë degwa ni rë, rëk nahub geYesu kedi raq garë böp raq ggovok, loq mëm kwaj vo yah gagek sën neggëp loq Anutu-yi-kaپیya lo, lom derak ni bë anon raq yoh vu.

¹⁷ Lob alam ngahisekë sën denare ving Yesu genër beLasarus kedi raq betah yi in waak geto meyom lo, denër bengö ya meya. ¹⁸ Lob alam pin ya denebuu yi loq aggata, in dengo bengö bë vong ngaa böp sënë. ¹⁹ Lob Parisai* yah denër vu sir bë, "Kë! Ham lê! Hil hed gagek su rëk anon jak rë, in alam pin yah detamuin yi."

Alam Grik La Bë Degelë Yesu*

²⁰ Log alam ngahi derak medeya Yerusalem loq buk vabuung sënë in bë degeko Anutu arë jak gedega nos Buk-ggöksën-yi*. Balam Grik* la deya ving, ²¹ lob deya vu Pilip sën yi nyëg Betsaida vu distrik Galilea lo bedelok tepëk vu yi bë, "Mehö böp, he bë galë Yesu." ²² Lob Pilip ya menër vu Andreas, lob Andreas luho Pilip ya denër vu Yesu.

* **12:20:** Jon kevu bë alam Grik la deyam in bë degelë Yesu. Alam Grik sënë su alam Yuda rë. Rëk mu dengo Anutu bengö bekwaj vo bë yik Anutu sogek, lom denesepa loq yi horek medenejom raq vu yi. Lob deneya ving alam Yuda, lob sir sënë deya Yerusalem in bë degelë dub-vabuung-böp medenajom jak dok. Loq tum dengo Yesu bengö bedeya vu yi in bë degelë. Alam-yu-ngwë pin og su denesepa loq Anutu rë, gaq yik sir ti ti nebë sënë.

²³ Loḵ Yesu nēr yah vu luho bē, “Buk sēn Mehōnon Nalu niwēēk los arē bōp natōk nam rangah lo dus rak. ²⁴ Sa nanēr vu ham yōnon nabē: Bē hil su gehin sakōm ḡahis ti duk na dob bemengēk na rē, og yīk sakōm ḡahis timu saga beyō rēk medo. Rēk mu nabē duk na dob bemengēk na, og rēk nakip banon ngahisekē berup jak. ²⁵ Mehōti bē ahē geving navi vu dob sēnē, og rēk anon mala nama. Gaḵ mehōti bē nidēlin navi vu dob sēnē, og rēk medo mala-tumsēn degwata. ²⁶ Bē mehōti gevingin nabē natu sa hur ti, og sepa doḵ sa vahag. Lob nyēḡ sēn sa medo lo, og sa hur lo rēk demedo nyēḡ saga geving sa. Mehōti bē natu sa hur ti, og rēk Anutu geḵo yi jak.”

Yesu Nēr Bē Rēk Dejekō Yi Jak Kelepeḵo

²⁷ “Sayoḡ maggin rot, om sēk nanēr nabē va? Maḵ sēk nanēr nabē, ‘Amaḡ, gwēko sa vēr in ngaa sēn vōngin natōk vu sa agi? Ma! Sa su rēk nanēr nabē sēnē rē. Gaḵ seyam sēnē in bē sa gaḵo maggin nabē sēnē. ²⁸ Om Amaḡ, getato nim wēēk los arēm bōp na rangah!” Yesu nēr nebē sēnē log gagek ti yam vu yagek bē, “Sa tato nig wēēk los arēḡ bōp ya rangah vorot, gesēk gevōng ḡōkin nah!” ²⁹ Loḵ alam sēn denare dus vu lo, denḡo lob denēr bē, “Vakuvek verōp!” Gela denēr bē, “Angēr ti nēr gagek vu yi!”

³⁰ Lom Yesu nēr vu sir bē, “Gagek sēnagi su yam in bē bo niwēēk vu sa rē, gaḵ yam in ham. ³¹ Gwēbeng og Anutu joo alam dob sēnē hir gagek venuh ggovek ya bē rēk bo nyēvewen doḵ nah vu sir yōnon. Log gwēbeng vōngin juuk dob ala nipaya sēn lo na. ³² Dejekō sa jak na vavunē, lok mēm sēk getah alam doḵ mehōnon pin medenam vu sa.”

³³ Yesu nēr gagek sēnē in bē tato nabē rēk dengis yi jak kelepeḵo* menadiik.

³⁴ Loḵ alam denēr yah vu bē, “He hango gagek nebē sēnē lok horek bē Mesia rēk medo degwata los degwata. Rēk nebē va sēn genēr bē dejekō Mehōnon Nalu jak na kelepeḵo*-ē? Maḵ Mehōnon Nalu sakaḡ re?”

³⁵ Loḵ Yesu nēr yah vu sir bē, “Yīk Rangah rēk medo geving ham dus teka geving. Lob ham medo mena jak Rangah sēnē doḵ buk sēn nahēn nedo ving ham agi, in malaḵenu rēk ḡerin ham. Mehōti bē na doḵ malaḵenu, og rēk dugin nyēḡ sēn neyoh lo. ³⁶ Om ham ayomin na timu vu Rangah sēnē doḵ buk sēn nahēn nedo ving ham agi, log mēm ham ngo rēk natu alam dob sēnē hir rangah.”

Yesu nēr nebē saga ggovek log vuu sir geya mevun yi.

Alam Yuda Ngahisekē Su Devong Ving Yesu Rē

³⁷ Yesu vōng ngaa bōp ngahisekē medenelē, rēk su ayoj ya timu vu yi rē, ³⁸ lob mehōnenēr-ḡagek-rangahsēn Yesaya yi ḡagek anon rak nebē sēnē. Sēn kevu meneggēp nebē: “Mehōbōp, alam tena devōng ving alu hed gagek-a?

Log Mehōbōp, re rak nim wēēk ni?”

³⁹ Su deyoh vu bē ayoj na timu vu Yesu rē, in gagek ngwē sēn Yesaya kevu meneggēp lo anon jak geving. Sēn nebē:

⁴⁰ “Anutu kebu malaj,

gevōng kwaj ma in sir,

in bē su rēk degelē ngaa jak malaj los kwaj bo bedejak ni rē,

log su deyoh vu bē degērin ayoj nom vu sa,

besa gevōng nijvesa jak rē. Gerēk nama!”

⁴¹ Yesaya lē Yesu niwēēk los vunēk vunēk yagek yi wirek, lom nēr gagek saga rak yi. ⁴² Rēk mu alam ngahisekē ayoj ya timu vu yi, geggev la ving. Rēk deneggōnengin alam Parisai*, lom su denēr rangah rē, in kwaj nevo bē rēk dejuuk sir in dub-supinsēn-yi. ⁴³ Om su ahēj ving pangsēn bē Anutu geḵo arēj jak rē. Gaḵ mēm ahēj ving pangsēn rot bē mehōnon yō degeko arēj jak.

Gagek Rak Sēn Yesu Gēgo Alam Hir Gagek Degwa

⁴⁴ Lom Yesu tahi ya rangah bē, “Mehōti sēn ayo nam timu vu sa lo, og su ayo neyam timu vu sengo ti rē. Gaḵ ayo neya timu vu Mehō sēn vōng sa meseyam lo ving. ⁴⁵ Gemehōti sēn gelē sa lo, og nelē Mehō sēn vōng sa meseyam lo ving. ⁴⁶ Seluḡ yam dob sēnē nebē rangah in bē alam pin sēn ayoj nam timu vu sa lo su demedo doḵ malakenu. ⁴⁷ Bē mehōti gēgo sa gagek rēk su gevōng banon jak rē, og sa su rēk gevōng nyēvewen doḵ nah vu yi rē. In sa su yam dob in bē gevōng nyēvewen vu mehōnon rē gaḵ seyam in bē gaḵo sir nom. ⁴⁸ Mehōti bē geruu demi vu sa gesu gebē nenga vu sa gagek rē, og ngaa sēn rēk seggi yi betatekin nabē vōng paya lo nedo. Yīk gagek sēn sa nanēr lo. Rēk seggi yi menanēr nabē geḵo nyēvewen nipaya doḵ nah vu Buk-tamusēn. ⁴⁹ In sa su nehevōng gagek yoh vu sengo kwag rē. Gaḵ Amaḡ sēn vōng sa meseyam lo, yō nēr gagek pin sēnē vu sa bē sa gevōng los nanēr. ⁵⁰ Nēr vu sa bē sa nanēr yi gagek vu ham in ham medo malamin-tumsēn degwata, geseraḵ ni bē yi gagek saga yōnon om sēn senēr.”

13

Yesu Ripek Yi Hur Maluh Vahaj

¹ Alam Yuda hir Buk-vabuung-ggöksën-yi yô nahën geYesu rak ni bê buk dus rak ggovek ya bê gevuu dob sënë genah vu Ama. Ahë neving yô yi alam sën denedo dob sënë vu muginsën rot meya verup lok buk sën diik lo.

² Medo denegga nos sehuksën lok Satan lok ya Yudas Iskariot sën Simon nalu lo ayo ggovek ya bê gevong Yesu dok na alam Yuda nemaj. ³ Rêk Yesu yô rak ni ggovek ya bê Ama lêëin ngaa pin lok ya nema, berak ni ving bê Anutu vong yi yam, gerêk nah mena vu Anutu gökin. ⁴ Lom Yesu kedi rak vu tevor mekah yi rôpröp ngwë sën neröp ggök vavunë lo ya, log ko taor ti bevêh neggëp balo, ⁵ log keseh bêl lok ya perë böp ti betung ya, generipek yi hur maluh vahaj, generevu rak taor sën vêh neggëp balo lo.

⁶ Lob neripek vahaj meverup lok Simon Pita. Lom Pita nêr vu yi bê, "Mehöböp, bê gejipek sa vahag-a?"

⁷ Lob Yesu nêr yah vu bê, "Gwëbeng og su geraḡ ngaa sën sa nehevong agi ni rê. Gaḡ nahub rêk rêk gejak ni."

⁸ Lok Pita nêr yah vu bê, "Su rêk gejipek sa vahag rê! Gaḡ rêk nama!" Rêk Yesu nêr yah vu yi bê, "Bê sa su jipek vaham rê, og alu su rêk nemad dok ti in huk rê." ⁹ Lob Simon Pita nêr yah bê, "Om Mehöböp, su gejipek sa vahag mu, gaḡ gejipek sa nemag los sa yug geving!" ¹⁰ Rêk Yesu nêr bê, "Mehöti sën ripek yi ggovek lo, og yik rêk jipek vaha mu gökin, gaḡ anon pin niveseek rak ggovek ya, rêk mu su ham pin rê." ¹¹ In Yesu rak ni ggovek ya bê mehö saga rêk nanêr yi rangah vu alam Yuda hir ggev, lom mêm nêr bê, "Ham pin su nimin veseek rak rê!"

¹² Yesu ripek vahaj ggovek, log rôp yi rôpröp yah geto nedo. Log nêr vu sir bê, "Maḡ ham rak ngaa sën sa hevong vu ham-ê ni? ¹³ Ham nenêr sa nebë Tatovaha los Mehöböp, lob ham nêr yoh vu in sa nebë saga. ¹⁴ Ham Mehöböp los Tatovaha sa, rêk seripek ham vahamin. Om ham jipek arimin lo vahaj geving nabë saga. ¹⁵ In gwëbeng sa tato tahutahu vu ham, om ham gwevong nabë sën sa hevong vu ham-ê. ¹⁶ Sa nanêr vu ham yönon rot nabë: Hur ti su kesuu ala rê. Genabë mehöti gevong ngwë geḡo gaḡek mena, og ngwë sën ḡo gaḡek meneya lo, su kesuu mehö sën vong yi ya lo rê. ¹⁷ Bê ham jak ngaa saga ni, beham gwevong nabë saga, og rêk ham kwamin vesa. ¹⁸ Sa su nanêr rak ham pin rê, gaḡ sengo rak alam sën sehooin sir rak tu sa alam ggovek lo nij. Rêk gaḡek sën neggëp lok Anutu-yi-kapiya lo anon jak. Gaḡek sën nêr nebë: Mehö sën negga nos ving sa, vêr vaha rak in bakë sa. ¹⁹ Gaḡek sën sa nanêr vu ham lo su anon rak rê geyö nahën, rêk sa nanêr vu ham namugin in bê nahub rêk natök rangah, lob ham rêk gwevong geving sa nabë yik Mehö lo sënë. ²⁰ Sa nanêr vu ham yönon rot nabë: Mehöti bê gevong nivesa vu mehö sën sa gevong nöḡ lo, og mehö saga vong nivesa vu sa nebë saga. Log mehöti bê gevong nivesa vu sa, og vong nivesa vu Mehö sën vong sa meseyam lo ving."

Yesu Tato Mehö Sën Bê Rêk Nanêr Yi Rangah Lo

(Mt 26:20-25; Mk 14:17-21; Lk 22:21-23)

²¹ Yesu nêr nebë saga ggovek, log ayo maggin genêr bê, "Sa nanêr vu ham yönon nabë ham sënë ti rêk gevong sa dok na alam sën denelë sa paya lo nemaj." ²² Lom yi hur maluh degët sir meyah meyom in sir dugin mehö sën Yesu nêr gaḡek rak yi lo. ²³ Log hur maluh ti sën Yesu ahë neving yi lo* nedo dus vu Yesu. ²⁴ Lob Simon Pita tê kwa in genêr vu bê, "Gedok tepëḡ vu yi nabë nenêr re!"

²⁵ Lob kepë yi yah dus vu Yesu genêr vu bê, "Mehöböp, genenêr re saga?" ²⁶ Lob Yesu nêr yah vu bê, "Rêk sa daḡoo nos teka sënë dok gabum besebo vu yi. Og yik mehö lo sënë." Lob daḡoo nos kemu teka lok gabum bevo vu Yudas sën Simon Iskariot nalu. ²⁷ Yudas vo nos vêr ggovek log pevis geSatan lok ya ayo. Yesu nêr vu bê, "Ngaa sën bê gwevong lo, og gwevong pevis." ²⁸ Lom sir pin sën medo denegga nos los reggu saga lo sir ti su rak gaḡek sën Yesu nêr agi degwa ni rê. ²⁹ Derak ni bê Yudas negin jej-monë-yi, lom vahi kwaj nevo bê maḡ Yesu nêr vu bê na baḡo nos-buk-vabuung-yi borot. Ma, maḡ nêr vu bê bo ngaa vu alam sën denerak vu in ngaa lo. ³⁰ Log Yudas gga nos teka saga ggovek, log pevis meto meyah dobnë. To meyah log buk lok.

Horek Mewis Ti

³¹ Yudas to meyah dobnë ggovek, log Yesu nêr bê, "Gwëbeng Mehönon Nalu niwëëk los arë böp tók yam rangah ggovek ya, log Mehönon Nalu vong bAnutu niwëëk los arë böp tók yam rangah ving. ³² Yönon, vong bAnutu niwëëk los arë böp tók yam rangah, om Anutu rêk gevong beMehönon Nalu niwëëk los arë böp natök nam rangah geving, om vongin gevong

* 13:23: Mehö sën Yesu ahë neving yi lo og maḡ yik yi Jon, rêk mu yô kevu kapiya om sën lah yi vun bekevu meneggëp vunsën.

pevis. ³³Nalug lo! Sa medo geving ham teka rë, loḵ ham rëḵ sero sa nabë sën senër vu alam Yuda wirek lo nebë, 'Ham su yoh vu bër rëḵ na nyëḡ sën sëḵ na-ë rë.' ³⁴Sa bër bo horek mewis ti vu ham nabë: Ham ahëmin geving ham. Ham ahëmin geving ham nabë sën sahëḡ neving ham lo. ³⁵Bë ham ahëmin geving ham nabë sënë, og rëḵ alam pin deḵaḵ ni nabë sa hur ham."

Yesu Nër Vu Pita Bër Rëḵ Dah Yi Vun

(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Lk 22:31-34)

³⁶Loḵ Simon Pita loḵ tepëḵ vu yi bër, "Mehöböp, rëḵ gena tena?" Lom Yesu nër yah vu bër, "Su geḡoh vu bër rëḵ gesepa sa megenam nyëḡ sën sena-ë rë. Gaḵ nahub rë, loḵ rëḵ getamuin sa." ³⁷Rëḵ Pita nër bër, "Mehöböp! Sa su rëḵ sepa hong mena pehi rë in va? Sëḵ nadiiḵ in hong!"

³⁸Lob Yesu nër yah bër, "Rëḵ genadiiḵ in sa yönon-a? Sa nanër vu hong yönon rot nabë pehi sënë og kökrëeh su rëḵ ngu rë, log rëḵ gedah sa vun beron löö!"

14

Yesu Neli Hil Ya Vu Anutu

¹"Ham su göneng in ham. Ham ayomin na timu vu Anutu, gayomin nam timu vu sa geving. ²Amag yi beggang los ayo ngahiseḵë neggëp. Bër nama, og sa su rëḵ nanër vu ham wirek nabë sena gero nyëḡ vu ham rë. ³Rëḵ nyëḡ neggëp, om sën sena gero vu ham govek rë, loḵ mëm senom meḡaḵo ham jaḵ geving sa in nyëḡ sën sa medo lo, og ham rëḵ medo geving. ⁴Log nyëḡ sën sa bër na lo, og ham rak yi aggata ni ggovek."

⁵Rëḵ Tomas nër yah vu yi bër, "Mehöböp, gena tena? He duḡin! Lob he rëḵ ajaḵ aggata saga ni nabë va?"

⁶Lom Yesu nër vu yi bër, "Aggata sa, gegageḵ anon los mala-tumsën degwa sa. Mehöti su rëḵ noh aggata ngwë mena vu Amag rë, gaḵ rëḵ nama! Gaḵ yik sengo timu. ⁷Bër ham jaḵ sa nig, og ham rak Amag ni ving. Gwëbeng ham rak ni, in ham lë yi ggovek."

⁸Rëḵ Pilip nër yah vu bër, "Mehöböp, getato Amam vu he, loḵ mëm he kwamin vesa."

⁹Rëḵ Yesu nër yah vu bër, "Pilip! Sa nado hus adingsekë rot ving ham, rëḵ ngo genahën gesu geraḵ sa nig rë? Alam sën delë sa lo, og yik nebë delë Amag. Ma genër bër 'Getato Amam vu he' in va? ¹⁰Ma su gevong ving bër Amag nedo loḵ sa gesa nado loḵ Amag rë? Gageḵ sën sa nanër vu ham lo, og sa su nehevong yoh vu sengo kwaḡ rë, gaḵ Amag sën nedo loḵ sa lo yö nevang yi huk. ¹¹Ham gwevong geving sa gageḵ sënë nabë sa nado loḵ Amag, gAmag nedo loḵ sa! Bër nama, og ham kwamin bo huk pin sën sa nehevong lo, lom ham gwevong geving saga. ¹²Sa nanër vu ham yönon rot nabë: Bër mehöti ayo nam timu vu sa, og yik rëḵ gevong huk pin nabë sën sa nehevong agi geving. Log rëḵ gevong huk böpata rot kesuu sehög, in sa nayah vu Amag. ¹³Log ngaa pin sën ham kwetaḡ in jaḵ sarëḡ lo, og sëḵ gevong vu ham, in sa gevong bAmag niwëëḵ los arë böp natöḵ nam rangah nabë saga. ¹⁴Bër ham kwetaḡ in ngaa jaḵ sarëḡ, og sëḵ gevong vu ham."

Yesu Nër Bër Rëḵ Gevong Anon Vabuung Nam

¹⁵"Bër ham ahëmin geving sa, og rëḵ ham sepa doḵ sa horek. ¹⁶Lob sëḵ ketag na vu Amag, lob rëḵ gevong ham Mehö ngwë nam in gadu ham los gevong niwëëḵ vu ham, gerëḵ medo geving ham degwata los degwata. Mehö sënë yik yi Anon Vabuung begageḵ anon ala yi. ¹⁷Alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, og su deyoḡ vu bër degeḵo yi rë, in su delë yi bederaḵ ni rë. Rëḵ hameḵ ham rak ni. In nedo ving ham, gelok nedo ham ayomin. ¹⁸Sa su rëḵ gevuḡ ham meham medo kwetul doḵ nabë hur meten rë. Gaḵ sëḵ nom vu ham. ¹⁹Buk su hus ading rë galam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo pin su rëḵ degelë sa gökin rë, gaḵ hameḵ rëḵ gwelë sa. Sa nado malag-tumsën, om ham rëḵ medo malamin-tumsën geving. ²⁰Doḵ buk saga og ham rëḵ jaḵ ni nabë sa nado loḵ Amag, geham nedo loḵ sa, gesa nado loḵ ham. ²¹Mehöti sën geḵo sa horek mesepa doḵ nivesa lo, og mehö sënë ahë neving sa. Lom bër mehöti ahë geving sa, og Amag rëḵ ahë geving yi, gesahëḡ geving yi geving, gesëḵ tateḵin sa vu yi bejaḵ sa nig."

²²Yesu nër nebë sënë, lom mehö ngwë arë nebë Yudas, saga su Iskariot rë, nër vu Yesu bër, "Mehöböp, genër va saga? Sën bër getato hong rangah vu he gesu rëḵ getato hong vu alam sën denesepa loḵ aggata-dob-yi lo rë-ë? Saga nabë va?"

²³Loḵ Yesu nër yah vu bër, "Bër mehöti ahë geving sa, og rëḵ sepa doḵ sa gageḵ megero, lob mëm Amag rëḵ ahë geving yi, galu rëḵ anam medo geving yi. ²⁴Mehöti bër su ahë geving sa rë, og su rëḵ sepa doḵ sa gageḵ rë. Gageḵ sën ham nengo lo, og su sengo ti sa ngaa rë, gaḵ yam ggëp Amag sën vong sa meseyam lo. ²⁵Sa nahën nado ving ham gesenër gageḵ sënë vu ham. ²⁶Gaḵ Mehö sën doḵ vu ham anon lo, sagaḵ Anon Vabuung sën Amag rëḵ gevong nom los sa nig wëëḵ doḵ nah sa böḡ lo, og rëḵ tateḵin ngaa pin vu ham los bër ham kwamin jaḵ beham kwamin bo ngaa pin sën senër vu ham. ²⁷Sa bër na jaḵ om sa gevong beham ayomin geto revuh. Sa nehevong beham ayomin neto revuh nebë sën sayoḡ neggëp revuh

lo. Alam sên denesepa loḡ aggata-dob-yi lo, og su deyoh vu bê degevang beham ayomin geto revuh rê, gaḡ saḡ seyoh vu om sa nehevong. Om mêm ham su newamin jaḡ, geham su gôneng in ham. ²⁸ Ham ngo sa gaḡek sên senêr vu ham bê sa ḡevuu ham gesena rêḡ sêḡ nom vu ham. Bê ham ahêmin neving sa, og ham kwamin vesa in sa naya vu Amaḡ, in Amaḡ og bôp bekesuu sa. ²⁹ Gaḡek sênê yô nahên gesa nanêr vu ham namugin, in nabê anon jaḡ og ham jaḡ ni.

³⁰ Sa su rêḡ nanêr gaḡek pangsên rot vu ham rê, in dob sênê ala nipaya vingin berup, rêḡ mu su yoh vu bê rêḡ kepê sa rê. ³¹ Sa bê alam sên denesepa loḡ aggata-dob-yi lo deḡaḡ ni nabê saḡêḡ neving Amaḡ, gesa nehevong ngaa yoh vu gaḡek sên Amaḡ vong vu sa meseyam in lo. Om ham kwedi jaḡ mehil ana!”

15

Yesu Nêr Bê Tu Wain Jes Degwa

¹ “Wain jes degwaseḡê soḡek sa, gAmaḡ tu wain ala. ² Sa nemaḡ pin sên su denesis anoj rê lo, og Amaḡ neketôv vêr menetê ya, gesa nemaḡ nivesa pin sên denesis anoj lo, og neketôv dus genetongin, in bê dengis anoj ngahiseḡê rot. ³ Lob gaḡek sên senêr vu ham ggovek lo, tongin ham ggovek ya nebê saga. ⁴ Ham medo dok sa, loḡ mêm sêḡ medo dok ham. Bê ham su medo dok sa rê, og ham su rêḡ ngis anomin rê. Sa tahu raḡ nema sên su raḡ nare jes rê lo, in saga su yoh vu bê ngis anon rê. ⁵ Wain jes sa, genema ham. Mehôti sên nedo loḡ sa gesa nado loḡ yi lo, og rêḡ ngis anon ngahiseḡê rot. Bê sa su medo geving ham rê, og ham su yoh vu bê rêḡ gwevong ngaa ti nirôp rê. ⁶ Mehôti bê su medo dok sa rê, og rêḡ mala nama nabê wain nema sên deneketôv vêr benebebov ya lob denesupin beya denevesi raḡ ya nengwah lo.

⁷ Nabê ham medo dok sa gesa gaḡek medo dok ham yônon, lom nabê ham ahêmin geving ngaa ti bekwetag, og rêḡ ham gweko. ⁸ Bê ham ngis anomin ngahiseḡê, og saga rêḡ geḡo Amaḡ arê jaḡ los tato niwêek, lob ham rêḡ natu sa hur. ⁹ Saḡêḡ neving ham nebê sên Amaḡ ahê neving sa, om ham su gwetah ham vêr in sa ahêḡ-vingên saga. ¹⁰ Bê ham sepa dok sa horek, og sêḡ ahêḡ geving ham pangsên, nabê sên sa nesepa loḡ Amaḡ yi horek, gaḡê neving sa pangsên lo. ¹¹ Senêr gaḡek pin sênagi yôk vu ham, in bê ham kwamin vesa nabê sa, beham kwamin-vesasên ḡêrin ham ayomin los dahis.

¹² Sa horek nebê: Ham ahêmin geving ham nabê sên saḡêḡ neving ham. ¹³ Mehôti bê nadiik dok nah yi alam lo bej, og ahê neving sir kesuu sên mehônôn pin ahêḡ neving hir alam lo. ¹⁴ Log nabê ham sepa dok sa horek sên sevo vu ham lo, og ham tu salam yônon. ¹⁵ Om sa su rêḡ nanêr ham ḡôkin nah nabê sa hur meris ham rê, in hur meris og sir duḡin huk sên alaj kwa nevo bê gevang lo. Gaḡ senêr ham bê ham tu sa alam soḡek, in ngaa pin sên sa nehangô ḡḡêp Amaḡ lo, og senêr rangah vu ham ggovek ya. ¹⁶ Ham su hooîn sa raḡ rê, gaḡ sehooîn ham raḡ mehevong ham ya in bê ham ngis anomin ngahiseḡê beham anomin saga medo degwa. Lom nabê ham kwetag ngaa ti jaḡ sarêḡ vu Amaḡ, og rêḡ bo vu ham. ¹⁷ Lob sa horek nebê sênê: Ham ahêmin geving ham!”

Yesu Nêr Bê Alam Sên Denesepa Loḡ Aggata-dob-yi Lo Rêḡ Degevang Begô Vu Yesu Yi Alam

¹⁸ “Alam sên denesepa loḡ aggata-dob-yi lo, bê ahêḡ sengên vu ham, og ham jaḡ ni nabê ahêḡ sengên vu sa nebê saga mugin. ¹⁹ Bê ham degwa vu dob, og rêḡ alam sên denesepa loḡ aggata-dob-yi lo ahêḡ geving ham, in ham los degwa timu. Rêḡ ma geham su degwa vu dob rê. Sehooîn ham rak loḡ alam sên denesepa loḡ aggata-dob-yi lo, om sên ahêḡ sengên vu ham. ²⁰ Ham kwamin bo gaḡek sên senêr vu ham lo bê: Hur ti su kesuu ala rê. Dedêginengin sa raḡ ngaa maggin, om rêḡ dedêginengin ham jaḡ ngaa maggin nabê saga geving. Gaḡ bê desepa dok sa gaḡek, og rêḡ desepa dok ham gaḡek geving. ²¹ Rêḡ mu mehônôn rêḡ degevang nij paya vu ham in salam ham, in su derak Mehô sên vong sa meseyam lo ni rê. ²² Bê sa su nam nanêr gaḡek rangah vu sir rê, og su rêḡ degeruu demij vu sa bengaa nipaya ḡêp vu sir rê. Rêḡ seyam nêr vu sir, om gwêbeng sênê su yoh vu bê dedahun jaḡ hir ngaa nipaya rê. ²³ Mehôti bê gelê sa paya, og nelê Amaḡ paya ving nebê saga. ²⁴ Ngaa bôp bôp sên mehôti su vong wirek rê lo, bê sa su nam ḡevong medegelê rê, og su rêḡ degeruu demij vu sa bengaa nipaya ḡêp vu sir rê. Rêḡ delê bê sa nehevong ngaa bôp ngahiseḡê nebê sênê, lom nahên denelê alu Amaḡ paya. ²⁵ Nebê saga in bê gaḡek sên dekevu meneggêp loḡ hir horek lo anon jaḡ nabê: Denelê sa paya meris mu gedegwa ma. ²⁶ Lob Mehô-dok-vu-ham, Anon Vabuung gaḡek-anon-yi sên yam vu Amaḡ lo, sên sêḡ ḡevong vu Amaḡ menom vu ham lo, og rêḡ tateḡin sa degwa. ²⁷ Geham rêḡ tateḡin sa degwa rangah nabê saga geving, in ham nedo ving sa vu muginsên mejom ahon menedo.

16

¹ Senër gagek sènë vu ham in bè ham su bès bemalamin nama. ² Alam rëk dejuuk ham in hir dub-supinsën-yi, gebuk rëk berup lob dengis ham beham nadiik, gerëk degekuung nabë sakağ denevong Anutu yi huk. ³ Rëk degevong ngaa saga pin in su derak Amag ni rë, besu derak sa nig rë. ⁴ Om senër gagek saga vu ham vorot, in nabë buk saga natök vu ham, og ham kwamin bo nah gagek sën senër vu ham lo.”

Yesu Tatekin Anon Vabuung Yi Huk

⁵ “Vu muginsën sa su nër gagek nebë sènë vu ham rë, in sa nahën nado ving ham. Log gwëbeng sa bè nah mena vu Mehö sën vong sa meseyam lo, rëk ham ti su loğ tepëk in sa bè, ‘Gëya tena?’ rë, gema. ⁶ Senër gagek saga vu ham gwëbeng, lob ham ayomin maggin rot. ⁷ Rëk sa nanër gagek anon sènë vu ham bè sa nayah in bè dok vu ham. Bè sa su nah rë, og ham Mehö sën dok vu ham lo su rëk nom vu ham rë. Gağ senah loğ mëm sëk gevong nom vu ham. ⁸ Mehö saga rëk nam, lob rëk tatekin vu alam sën denesepa loğ aggata-dob-yi lo nabë ngaa nipaya neggëp vu sir, gengaa nivesa neggëp vu sa, lob rëk tatekin nabë nyëvewen rëk natök vu sir. ⁹ Rëk tatekin nabë ngaa nipaya neggëp vu sir in su ayoj neyam timu vu sa rë. ¹⁰ Gerëk tatekin nabë ngaa nivesa neggëp vu sa, in seyah meya vu Amag geham su nelë sa gökin yah rë. ¹¹ Gerëk tatekin nabë denatök vu nyëvewen in Anutu nër ggovek bè dob sènë ala nipaya rëk natök vu yi ngaa nipaya nyëvewen. ¹² Sa gagek ngahisekë rot sën sa bè nanër vu ham lo neggëp, rëk ham nahën gesu yoh vu bè ham jak ni venuh rë. ¹³ Gağ mëm Anon Vabuung gagek-anon-yi nam lo, lob mëm rëk tatekin gagek anon los dahis vu ham beham jak ni. In su rëk nanër yö yi gagek rë. Gağ gagek sën ngo lo, sën rëk nanër, gerëk nanër gagek sën nahën gesu anon rak rë lo rangah vu ham borot. ¹⁴ Rëk geğo sarëğ jak, in rëk geğo gagek vu sa benom nanër rangah vu ham. ¹⁵ Amag yi ngaa pin tu sa ngaa, om sën senër rak Mehö saga bè rëk geğo gagek vu sa menom nanër rangah vu ham.”

Yesu Nër Bë Ayoj Maggin Rëk Gërin Natu Kwaj Vesa

¹⁶ “Buk su rëk hus ading rë lob ham su yoh vu bè rëk gwelë sa rë, log buk su rëk hus ading rë gağ ham rëk gwelë sa gökin.”

¹⁷ Lob yi hur maluh lo yö delok tepëk vu sir bè, “Nenër gagek va sènë? Bë, ‘Buk su rëk hus ading rë lob hil su ayoh vu bè rëk galë yi rë, log buk su rëk hus ading rë lob hil rëk galë yi gökin-ë.’ Log nër ving bè neya vu Ama-ë? ¹⁸ Nër bè buk su rëk hus ading rë sènë degwa nebë va? Hil dugin yi gagek saga!”

¹⁹ Lom Yesu rak ni bè denevongin bè dedok tepëk in yi, lom nër vu sir bè, “Ham nelok tepëk in ham in sa gagek saga sën senër bè buk su rëk hus ading rë lob ham su yoh vu bè rëk gwelë sa rë, log buk su rëk hus ading rë lob ham rëk gwelë sa gökin. ²⁰ Sa nanër vu ham yonon rot nabë: Ham rëk ngu böpata, gekwamin paya paya, galam sën denesepa loğ aggata-dob-yi lo rëk kwaj vesa. Ham rëk kwamin paya, rëk mu ham kwamin paya saga rëk gërin natu kwamin vesa. ²¹ Avëh ti bè bimeng in geğo nalu, og ayo maggin rot in vanë tök vu yi, loğ nabë mëm geğo nalu govek lo, og mëm su rëk kwa bo vanë lo gökin nah rë, gağ kwa vesa in ko nalu metu yi ngaa ggovek ya. ²² Lob ham nebë vesa. Ham ayomin maggin gwëbeng, rëk sëk galë ham gökin, lob mëm ham rëk kwamin vesa rot gemehönon su deyh vu bè degevong beham kwamin paya gökin nah rë. ²³ Vu buk agu ham su rëk dok tepëk in ngaa ti nah vu sa rë. Sa nanër vu ham yonon rot nabë: Bè ham kwetağ ngaa ti vu Amag jak sarëğ, og rëk gevong vu ham. ²⁴ Wirek ham su kwetağ ngaa ti rak sarëğ rë. Bè ham kwetağ, og ham rëk gwëko lom ham kwamin vesa rot.”

Yesu Kesuu Ngaa-dob-yi Pin

²⁵ “Senër gagek pin sènë vu ham rak gagek peggirinsën mu. Gak buk vongin berup, lob sa su rëk nanër vu ham jak gagek peggirinsën gökin rë, gağ sëk nanër Amag degwa gëp rangah vu ham. ²⁶ Lob buk saga bè berup, og rëk ham kwetağ ngaa vu yi jak sarëğ. Sa su nër bè sëk ketag vu Amag in ham rë, ²⁷ in Amag yö kwa pesivin ham, in ham ahëmin neving sa geham vong ving bè sa nado vu Anutu beseyam. ²⁸ Sa nado ving Amag beseluk yam dob. Log sa hevongin gevuu dob sènë, gesenah mena vu Amag gökin.”

²⁹ Lob yi hur maluh denër yah vu yi bè, “Kë! Mëm gwëbeng genër neggëp rangah, gesu genër rak gagek peggirinsën rë. ³⁰ Gwëbeng he rak ni ggovek bè gerağ ngaa pin ni megenedo. Su hong dugin mehönon hir tepëk rëk mehö la denër vu hong rë. Sènë vong behe hevong ving bè Anutu vong hong yam.”

³¹ Lom Yesu nër yah vu sir bè, “Gwëbeng ham vong ving sa? ³² Om ham gwengö rë! Buk dus rak, lob tök yam ggovek ya, geham rëk kwetëkin beham ti ti nah mena bömin, gesengo perurek timu rëk medo. Rëk sa su perurek timu ngo rëk medo rë, in Amag nedo ving sa. ³³ Senër gagek pin sènë vu ham in bè ham kwamin bo sa gemëm ayomin geto revuh. Vu

dob sënë ngaa maggin rëk deginengin ham, rëk mu ham su newamin jak, in sa kəpə dob sënë ala nipaya ya ggovek ya.”

17

Yesu Jom Rak In Yi Hur Maluh

¹ Yesu nēr saga ggovek log varah mala rak yagek gejom rak bē:

“Amag, buk verup ggovek ya, om getato nalum niwëek los arē bōp natōk nam rangah. ² Gevong besetu mehōnon pin alaj in bē sa gevong balam pin sēn gevong sir vu sa lo demedo malaj-tumsēn degwata los degwata. ³ Log nabē dejak nim nabē Anutu anon perurek timu hong, los dejak Yesu Kerisi sēn gevong yam lo ni, og saga rëk gevong bedemedo malaj-tumsēn degwata los degwata. ⁴ Sa hevong benim wëek los arēm bōp tōk yam rangah vu dob, gesa semu huk sēn gevong vu sa bē sa gevong lo ggovek ya.

⁵ O Amag, gwevong besa niğ wëek los arēğ bōp natōk nam rangah gökin nabē sēn neggēp rangah wirek loğ buk sēn sa nado ving hong gedob yō nahēn lo.

⁶ Sa tatekin hong degwa rangah vu mehōnon sēn gehooin sir rak vu sa vu dob lo. Hong alam saga, loğ gevong sir vu sa, lom desepa loğ hong gagek. ⁷ Lob gwëbeng derak ni ggovek ya bē ngaa pin sēn gevong vu sa lo, og yō yam vu hong timu. ⁸ In gagek sēn gevo vu sa lo, og sevo vu sir bedeko rak bedevong ving rot bē sa vu hong meseyam. Bedevong ving bē gevong sa yam. ⁹ Sejom rak in sir sēnē. Sa su jom rak in alam sēn denesepa loğ aggata-dob-yi lo rē, gağ sejom rak in sir sēn gevo vu sa lo, in hong alam sir. ¹⁰ Salam pin tu hong ngaa, gehong alam pin tu sa ngaa, lob sir pin sēnē detato sa niğ wëek los arēğ bōp rangah.

¹¹ Sa su rëk medo dob rē, gağ sir yō rëk demedo gesenōk vu hong. O Amag Vabuung! Gwegin alam sēn gevong vu sa lo jak nim wëek, in demedo jevuh ti nabē sēn alu nado revuh ti agi. ¹² Sēn sa nahēn nado ving sir lo, og sa nehegin sir sēn gevong vu sa lo rak nim wëek. Sa nehegin sir rot gesir ti su mala ma rē, gağ yik mehō nipaya timu sēn vongin mala nama lo, saga mala maya verōk yi, in gagek sēn neggēp loğ hong kapiya lo anon jak. ¹³ Gwëbeng sēnē sa bē nōk vu hong, rëk sa nanēr gagek sēnē vu dob in sir pin kwaj vesa rot nabē sa. ¹⁴ Sevo hong gagek vu sir, lob alam sēn denesepa loğ aggata-dob-yi lo delē sir paya in su denesepa loğ aggata-dob-yi rē nebē sēn sa su nesepa loğ aggata-dob-yi rē lo. ¹⁵ Sa su ketag vu hong bē gweko sir vēr in dob rē, gağ sa ketag vu hong bē gwegin sir vu Mehō Nipaya. ¹⁶ Sir og su denesepa loğ aggata-dob-yi rē, nebē sēn sa su nesepa loğ aggata-dob-yi rē lo. ¹⁷ Gwevong bedejak gagek anon ni venuh, loğ mēm rëk denatu hong hur nirōp jak saga, in hong gagek og gagek anon. ¹⁸ Sa hevong sir medeney vu alam sēn denesepa loğ aggata-dob-yi lo, nebē sēn gevong sa meseyam vu alam sēn denesepa loğ aggata-dob-yi agi. ¹⁹ Sa dahun sa besetu hong hur nirōp in bē sedok vu sir bedejak gagek anon ni venuh medenatu hong hur nirōp nabē saga geving. ²⁰ Sa su ketag in sir sēnē mu rē, gağ sa ketag in alam sēn rëk degenō hir gagek bayoj nam timu vu sa lo ving.

²¹ O Amag! Gwevong sir pin demedo jevuh ti nabē sēn genedo loğ sa, gesa nado loğ hong lo, lob hil pin medo jevuh ti, in alam sēn denesepa loğ aggata-dob-yi lo dejak ni medegevong geving nabē gevong sa meseyam. ²² Log nim wëek sēn gevo vu sa lo, og sevo vu sir in demedo jevuh ti nabē sēn alu nado revuh ti agi. ²³ Sa nado loğ ayoj nebē sēn genedo loğ sayog lo, in bē demedo jevuh ti borot, galam sēn denesepa loğ aggata-dob-yi lo dejak ni nabē gevong sa meseyam, los dejak ni nabē ahēm neving sir nebē sēn ahēm neving sa.

²⁴ O Amag! Ahēm neving sa wirek loğ buk sēn dob yō nahēn gesu getung rē lo rot, lob gevong nim wëek los arēm bōp vu sa, om sa bē salam sēn gevong vu sa lo demedo geving sa doğ nyēğ sēn sēk medo doğ lo in degelē sa niğ wëek los arēğ bōp saga.

²⁵ O Amag, Mehō yohvu! Alam sēn denesepa loğ aggata-dob-yi lo su derak nim rē, gağ sa og serak nim gesir sēnē derak ni bē gevong sa meseyam. ²⁶ Senēr hong degwa vu sir, gesēk medo nanēr. In ahēvingsēn na menoh vu sir geving nabē sēn ahēm neving sa lo, log sa medo doğ ayoj.”

18

Yudas Nēr Yesu Rangah Vu Alam-begō-yi

(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Lk 22:47-53)

¹ Yesu jom rak ggovek log to meya ving yi hur maluh meya devasek bēl Kidron, meya deto huk oliv* yi ti ggēp nyēğ saga. Lob Yesu losho yi hur maluh ya deluğ ya. ² Log Yudas sēn nēr yi rangah lo, yō rak huk saga ni vorot, in Yesu losho yi hur maluh denesupin sir ggēp saga buk ngahi. ³ Lob ɔo alam-begō-yi yu ti ving alam-deneɔo-seriveng hir ggev lo hir hur

los Parisai* lo hir hur la bedeya huk saga. Detaggi nengwah los ram bedeko ngaa-begö-yi sepa. ⁴ Yesu rak ngaa pin sên vongin natök vu yi lo ni vorot, lom ya vu sir melok tepêk bê, "Ham nesero re?" ⁵ Rêk denêr yah vu bê, "Yesu Nasaret!"

⁶ Lom Yesu nêr yah vu sir bê, "Sa lo sênêl!" Lob Yudas sên tato yi rangah lo nare ving sir. Yesu nêr vu sir bê, "Sa lo sênêl!", lom deyah rak demij medekepê meya deneggêp dob. ⁷ Lom Yesu lok tepêk in sir ggökin bê, "Ham nesero re?" Lok denêr yah bê, "Yesu Nasaret!" ⁸ Lok Yesu nêr yah bê, "Senêr vu ham ggovek ya bê yik sa lo sênêl Nabê ham nesero sa, og ham gwevong alam sênê geto dena." ⁹ Nêr bê saga in yi gagek sên nêr vorot lo anon jak nabê, "Sir sên gevong sir vu sa lo, og sir ti su rêk mala nama rê."

¹⁰ Lom Simon Pita neko paêp-yu-anil ti sepa, lob tur vêr besap alam-deneko-seriveng hir ggev böp yi hur maluh ti nenga ris vesa ya. ¹¹ Hur maluh saga arê nebê Malkus. Rêk Yesu nêr vu Pita bê, "Gejöp hong paêp dok nah newis. Ma gekuung bê sêk noh nenga in ngaa maggin sên Amağ vong sa yam in lo?"

Deko Yesu Ya Vu Anas

¹² Log alam-begö-yi vu ti saga losho alaj, galam Yuda hir hur lo, medejom Yesu ahon gededuu yi. ¹³ Lob deko ya vu Anas atov mugin. In alam-deneko-seriveng hir ggev böp wirek, rêk ggen Kayapas lok yah ben benedo lok ngebek sagi. ¹⁴ Lob yik Kayapas sênê sên nêr vu alam Yuda wirek lo bê, "Bê mehö timu nadiik dok nah alam pin bej, og mêm nivesa."

Pita Lah Yi Vun

(Mt 26:69-70; Mk 14:66-68; Lk 22:55-57)

¹⁵ Simon Pita luho hur maluh ngwê detamuin Yesu medeya. Lok alam-deneko-seriveng hir ggev rak hur maluh ngwê saga ni, in mewa ma ngaa ti, lom lok ya alam-deneko-seriveng hir ggev böp saga yi beggang tete ayo ving Yesu. ¹⁶ GePita nare dobnê. Lok hur maluh ngwê sên alam-deneko-seriveng hir ggev rak ni lo to meyah menêr vu avêh sên negin veluung avi lo, log ko Pita meluho delok ya. ¹⁷ Lob avêh sên negin veluung avi lo lok tepêk vu Pita bê, "Mağ mehö saga yi hur maluh ti hong-a?" Rêk bê, "Sağ mal!"

¹⁸ Log nyêg ayöong, om alam-deneko-seriveng hir hur losho alam ahêvavu sên denemalajin nyêg lo devev nengwah medetetup mevare denevenguh. Lom Pita ya nare menevenguh ving sir.

Alam-deneko-seriveng Hir Ggev Böp Lok Tepêk In Yesu

(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Lk 22:66-71)

¹⁹ Log alam-deneko-seriveng hir ggev böp lok tepêk in Yesu yi hur maluh los yi gagek sên nenêr vu mehönon lo. ²⁰ Rêk Yesu nêr yah vu bê, "Sa nanêr gagek vu mehönon pin menado rangah, gesa nanêr lok dub-supinsên-yi pin, gelok dub-vabuung-böp sên alam Yuda denesupin sir lok lo. Sa su nanêr gagek menalah vun in ham rê. ²¹ Om su gedok tepêk in sa, gağ gedok tepêk in sa gagek vu alam sên denengo sa gagek lo rê, in denngo mederak ni."

²² Vare nenêr gagek saga, lob ahêvavu sên denevong huk medenare lo ti petap Yesu nenga genêr bê, "Su genanêr gagek nabê saga vu alam-deneko-seriveng hir ggev böp!" ²³ Rêk Yesu nêr yah vu bê, "Nabê senêr gagek ti paya, og genanêr rangah nabê senêr tena paya. Ma nabê senêr yoh vu, rêk nebê va sên gesis sa meris mu-ê?"

²⁴ Deduu Yesu ggovek benahên nare los aggis, log Anas vong yah vu alam-deneko-seriveng hir ggev böp Kayapas.

Pita Lah Yi Vun Ggökin

(Mt 26:71-75; Mk 14:69-72; Lk 22:58-62)

²⁵ Log Simon Pita vare nevenguh nengwah lom denêr vu yi bê, "Mağ yi hur maluh ti sên hong-ê?" Rêk Pita lah yi vun bê, "Sağ mal!"

²⁶ Lob alam-deneko-seriveng hir ggev böp yi hur ti sên Pita sap nenga ris ya lo gadê ma ngaa ti verup nêr bê, "Mağ sa halê hong sênê. Sên genare ving yi lok huk anon agu lo?" ²⁷ Rêk Pita lah yi vun ggökin yah bê, "Sağ mal!", lob pevis bekökrêh su.

Deko Yesu Ya Vu Pilatus

(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Lk 23:1-5)

²⁸ Lok heng to, lom deko Yesu ggêp Kayapas yi beggang beto deya Prêtoryam (sên nebê kiap böp yi beggang). Rêk alam Yuda su delok ya Prêtoryam ving Yesu rê, in deneggöneng in alam Rom hir beggang saga in bê rêk gevong benij paya jak, lob su deyoh vu bê dega nos-ggöksên-yi rê. ²⁹ Nebê saga lom Pilatus to meya dobnê vu sir menare malaj genêr bê, "Ham nêr gagek va rak mehö sênê?"

³⁰ Lom denêr yah vu bê, "Mehö saga bê su yi mehö nipaya rê, og he su rêk gaço yi manam vu hong rê!" ³¹ Rêk Pilatus nêr yah bê, "Maam ham gweko nök megwengo yi gagek noh vu ham horek!" Rêk denêr bê, "Ham alam Rom ham horek nêrin he bê he su ayoh vu bê rêk

angis mehōnon bedenadiik rē.”³² Nebē saga in bē Yesu yi gagek sēn nēr bē rēk nadiik jaḵ ḵelepeko* lo anon jaḵ.

³³ Lom Pilatus loḵ yah Prētoryam ggōkin metahi Yesu yah meloḵ tepēḵ in bē, “Alam Yuda hir mehō-los-bengō hong-a?”

³⁴ Loḵ Yesu loḵ tepēḵ yah vu yi bē, “Ngo kwam nevo gagek saga, ma mehō la denēr vu hong-a?”

³⁵ Loḵ Pilatus nēr yah vu yi bē, “O! Sa su Yuda ti rē! Hong alam losho hir alam-deneḵo-seriveng lo hir ggev yō deḵo hong yam vu sa. Ma ḡevong va paya?”

³⁶ Loḵ Yesu nēr bē, “Su sa nyēḡ neggēp dob sēnē rē. Bē sa nyēḡ ḡēp vu dob sēnē, og rēḵ salam sēn detamuin sa lo deḡevong begō jaḵ sa, lom alam Yuda su deyoh vu bē rēḵ denajom sa ahon rē.”

³⁷ Lom mēm Pilatus nēr yah bē, “Om maḵ hong mehō-los-bengōm ti yōnon-a?” Rēḵ Yesu nēr yah bē, “Genēr yoh vu! Sa mehō-los-bengōḡ ti, rēḵ setu mehōnon meluḵ yam dob in bē sa nanēr gagek anon rangah. Mehōti bē gagek anon ḡēp doḵ ayo, og rēḵ genḡo sayēḡ.”³⁸ Rēḵ Pilatus loḵ tepēḵ yah vu yi bē, “Gagek anon sagaḵ va?”

Pilatus Nēr Bē Denatul Brēm Na Yesu Betii Ḵelepeḵo

(Mt 27:15-31; Mk 15:6-20; Lk 23:13-25)

Pilatus nēr gagek saga gḡovek, log to meyah dobnē menēr vu alam Yuda bē, “Sa su tōḵ vu gagek ti geneggēp vu mehō sēnē rē.³⁹ Rēḵ mu ham ngo ham aggata neggēp bē sa gaḵo mehōti bēr in karabus doḵ Buk-ggōksēn-yi* benōk vu ham. Om ham nanēr rē, nabē ham vongin bē sa gaḵo ham alam Yuda ham mehō-los-bengō vēr vu ham ma ma?”⁴⁰ Rēḵ detahi yah nikelap vu bē, “Yiḵ ma! Gaḵ Barabas!” Barabas og mehō sēn nesis alam geneggodeḵ hir nḡaa lo.

19

¹ Lob Pilatus nēr medejom Yesu ahon medeḵo meya deveek yi raḵ aggis.² Gemēm alam-begō-yi detahu mehō-yurēmeḵ raḵ yi. Bededuu aggis niggin ggin tahu alam-los-bengōj hir madub gedetung raḵ yu, log derōp tob mala saḡap loḵ yi,³ log ya denare mala gedevong kewēsēn vu bē, “Alam Yuda hir mehō-yurēmeḵ! He haḵo hong rak!” Log deḡetap yi.

⁴ Lob Pilatus to meyah dobnē ggōkin menēr bē, “Ham lē, sa hevongin gaḵo yi geto menam vu ham, in mēm ham ngo jaḵ gagek sēn senēr vu ham lo ni nabē sa su tōḵ vu nipaya ti geneggēp vu yi rē.”⁵ Lob mēm Pilatus ḵo Yesu los madub niggin ggin, betob mala saḡap sēn beto meya vu sir genēr bē, “Ham lē! Mehō lo sēnē!”

⁶ Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev los ahēvavu sēn denemalajin nyēḡ lo, delē yi lom detahi bē, “Gengis yi jaḵ na ḵelepeḵo*! Gengis yi jaḵ na ḵelepeḵo*!” Lom Pilatus nēr yah vu sir bē, “Om ham ngo gweḵo yi nōk mengis yi jaḵ na ḵelepeḵo*. In sa su tōḵ vu nipaya ti geneggēp vu yi rē.”

⁷ Loḵ alam Yuda denēr yah vu bē, “He horek neggēp lom horek saga sēn nēr bē nadiik in ḵo yi raḵ benēr yi nebē Anutu Nalu yi.”

⁸ Pilatus ngo gagek saga, lob ggōngeng in yi pangsēn rot,⁹ lom loḵ yah Prētoryam meloḵ tepēḵ in Yesu ggōkin bē, “Geyam vu tena?” Rēḵ Yesu aye ma.¹⁰ Lom Pilatus nēr vu yi bē, “Su ḡevengwēng in sa rē? Gerāḵ ni bē setu ala! Seyoh vu bē gaḵo hong vēr, geseyoh vu bē ḡevong hong vu sir medengis hong jaḵ na ḵelepeḵo*!”

¹¹ Loḵ Yesu nēr yah vu yi bē, “Bē Anutu vu vavunē su ngoḡek rē, og su rēḵ genatu ala rē. Nebē saga, om mehō sēn vong sa loḵ yōk nemam lo, saga sēn vong nḡaa nipaya sevōḵ hong.”

¹² Pilatus ngo gagek saga, lom tum kwa vo bē ḡeḵo Yesu vēr, rēḵ alam Yuda detahi ya nikelap bē, “Bē gweḵo mehō saga vēr, og su mehō-los-bengō Sisar* yi mehō hong rē! Mehōti bē yō gooin yi jaḵ natu mehō-los-bengō, og neḵo yi rak bē kesuu Sisar*.”¹³ Pilatus ngo hir gagek saga gḡovek, lob ḵo Yesu meto meya gerāḵ nedo sēa-gageḵ-yi ggēp nyēḡ sēn denenēr bē Telig Gelōng lo. (Denenēr ggēp Hibru ayej bē Gabata.)

¹⁴ Lob loḵ buk saga alam Yuda denesemu sir in bē dega nos Buk-ggōksēn-yi*, gemēm siks krōk monbuk lob Pilatus nēr vu alam Yuda bē, “Ham gwelē ham mehō-los-bengō sēnē!”¹⁵ Rēḵ detahi yah nikelap bē, “Gweḵo na! Gweḵo na! Gengis yi jaḵ na ḵelepeḵo*!” Loḵ Pilatus loḵ tepēḵ in sir bē, “Ham vongin bē sengis ham mehō-los-bengō jaḵ na ḵelepeḵo*?” Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev denēr yah bē, “He hōmin mehō-los-bengō ma, gaḵ yik mehō-los-bengō Sisar* yō timu!”¹⁶ Denēr nebē saga, lob tum Pilatus lēein Yesu loḵ yah nemaj in dengis yi jaḵ na ḵelepeḵo*.

Desis Brēm Ya Yesu Vetii Ḵelepeḵo

(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Lk 23:26-43)

¹⁷ Lom Yesu yö kerë yi kelepeko* rağ gedeko yi medeya nyëğ sën denenër arë nebë Nyëğ Yusekë lo, (Hibru ayej nebë Golgota). ¹⁸ Lom ya desis yi rağ kelepeko* ggëp sagu, bedesis mehò luu denare vahi vahi, geYesu nare vuheng.

¹⁹ Log Pilatus nër medekevu yi gägek rağ neggëp kelepeko* yu nebë: *YESU NASARET, ALAM YUDA HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ*. ²⁰ Lom nyëğ sën desis Yesu rağ ya kelepeko* lo, neggëp dus yu nyëğ böp Yerusalem nenga, lom Yuda ngahisekò detevin gägek saga in dekevu lok ayej löö pin. Dekevu lok alam Yuda ayej, gelok alam Rom ayej, gelok alam Grik ayej. ²¹ Lom Yuda hir alam-deneko-seriveng hir ggev denër vu Pilatus bë, “Su gekwevu nabë alam Yuda hir mehò-los-bengö, gağ kwevu nabë yö nenër yi nebë alam Yuda hir mehò-los-bengö.”

²² Lok Pilatus nër yah vu sir bë, “Gägek sën sa kevu aga lo, yö gëp jağ!”

²³ Lob alam-begö-yi desis Yesu rak ya kelepeko* ggovek, lok mëm yom devong yi tob ggelek sir ya yu lubeluu yoh vu sir. Rëk yi röpröp ading sën neröp ya gebinë lo nahën neggëp, rëk devasu los ayo dahis vu kwa beya meto vaha. ²⁴ Delë bë devasu nebë saga, om denër bë, “Hil su nakweek, gağ hil getë gelöng mahen in nabë mehöti sën sevök hil lo, og geko los dahis.” Devong nebë saga lob gägek sën dekevu meneggëp lok Anutu-yi-kaþiya lo anon rağ. Gägek sënë nebë:

“Devong sa tob ggelek sir.

Gedetë gelöng mahen in bë gooin mehöti jağ megeko sa röpröp.”

²⁵ Lob Maria sën Yesu ata lo luho ari, geKlopa venë Maria, geMaria vu Magdala, beya denare dus vu Yesu yi kelepeko*. ²⁶ Lob Yesu lé bë ata luho hur maluh* ti sën ahë neving yi pangsen lo denare, lom nër vu ata bë, “Avëh-e! Gwelë nalum saga!” ²⁷ Log nër vu hur maluh saga bë, “Gwelë atam saga!” Lom lok buk saga hur maluh saga ço Yesu ata rağ meya nedo ving yi ggëp ben.

Yesu Diik

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Lk 23:44-49)

²⁸ Lom mëm Yesu rak ni bë semu ngaa pin ggovek ya, lom nër bë, “Sayog neven in bë!” in gägek sën neggëp lok Anutu-yi-kaþiya lo anon jağ. ²⁹ Lob wain ahëggin sën arë nebë vinega lo nedo lok gabum ti. Lom deko ngaa-ayo-sovinsën sën nedo lok loo lo ti, bededuu vetii ngesing ti mededagoo luk gedevo ya verup lok avi. ³⁰ Lob Yesu sesuvin log nër bë, “Sa semu ngaa pin ggovek ya!” Log kwa yun luk gelëin anon ya.

Alam-begö-yi Depejeh Yesu Kweben

³¹ Lok buk saga alam Yuda denesemu sir in bë monbuk lob dega nos Buk-ggöksën-yi*, lom deketag vu Pilatus bë gevong alam-begö-yi na dekeyeh lööho vahaj in denadiik pevis, log dejuh navij geto. In bë mehönön navij su bare jağ kelepeko* dok Buk-sewahsën-yi*, in Buk-sewahsën-yi* saga böpata rot kesuu.

³² Lom alam-begö-yi ya dekeyeh mehò luu sën lo ngwë vaha mugin, log devong ngwë sën nare vahi lo ving nebë saga. ³³ Log delok ya Yesu, rëk delë bë diik ggovek ya, lom su desis vaha mekeyeh rë. ³⁴ Rëk alam-begö-yi ti pejeh Yesu kweben rağ jeggevek lom kök los bël keseh yam pevis. ³⁵ Lom mehò sën lé ngaa agi rağ mala lo, sën kevu, om yi gägek sagi yönon. Yö rağ ni benenër gägek yönon in ham jağ ni geving begwevong geving. ³⁶ Devong nebë sënë lob gägek sën neggëp lok Anutu-yi-kaþiya lo anon rağ. Sën nenër bë:

“Sekë ti su rëk keyeh rë.”

³⁷ Gengwë neggëp bë:

“Alam rëk malaj jağ mehò sën depejeh lo.”

Debë Yesu Lok Gelöng Len

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Lk 23:50-56)

³⁸ Saga ggovek log Yesu yi hur maluh ti sën Yosep vu Arimatea, sën vong ving Yesu rëk mu neggöneng in alam Yuda hir ggev lom su nesepa lok Yesu ya rangah rë lo. Yi saga sën ya ketag vu Pilatus bë juh Yesu nihel vër in kelepeko* lom yögekin beya meruh vër. ³⁹ Lob Nikodemus ya ving, sën wirek ya vu Yesu lok buk lo. Lom ço ngaa reggu nivesa luu sepa, mesarömin luho revuh ti (denenër arëj nebë mur* los alos),* bemaggin yoh vu 50 kilo. ⁴⁰ Lob luho ya deruh Yesu vër lob desepa lok alam Yuda vahaj medebom nihel los ngaa reggu nivesa saga lok tob veroo. ⁴¹ Lob huk ti neggëp dus yu nyëğ sën desis Yesu rak kelepeko* lo, lom waak ti neggëp lok, rëk su debë heljeng ti lok rë, geyö nahën neggëp mewis. ⁴² Lom debë Yesu lok, in neggëp dus, galam Yuda hir buk sën desemu sir lo ggovek ya.

* 19:39: Alos og vos reggu nivesa ti sën deneko medenerikin rağ heljeng in bë su nivë na.

20

*Yesu Kedi Raḡ Ggökin**(Mt 28:1-8; Mk 16:1-8; Lk 24:1-12)*

¹ Alam Yuda hir Buk-sewahsën-yi* ggovek ya geSoda monbuk anon. Nyëg su heng to rë geyö nahën, log Maria Magdala ya verup bedub, lom lê bê gelöng tetolin ya in waak avi.

² Lom serög meya menër vu Simon Pita luho hur maluh* ngwë sën Yesu ahë neving yi pangsën lo, benër vu luho bê, “Deḡo Mehöböp vër in bedub gehe dugin sën ya debë lo!”

³ Lom Pita luho hur maluh ngwë sën lo deserög pevis medeya bedub. ⁴ Luho deserög loḡ ti, loḡ hur maluh ngwë sënë lo serög niwëek mekesuu Pita betöḡ ya muḡin. ⁵ Ya verup bê mala melë waak ayo, loḡ lê bê tob gam veroo sën lo neggëp, rëḡ su luḡ ya waak ayo rë. ⁶ Loḡ Simon Pita tamu beberup, lom sesor meluḡ ya waak ayo melë bê tob gam veroo sënë nahën neggëp vevirsën, ⁷ getob ngwë sën debun yu loḡ lo su nedo ving tob veroo saga rë, gaḡ yô ya nedo los vahininsën ya tahsën. ⁸ Lom hur maluh ngwë sën ya verup bedub avi muḡinsën lo luḡ ya waak ayo melë nebë sënë ving, lom vong ving bê Yesu kedi rak yah. ⁹ In wirek luho su derak gaḡek sën neggëp loḡ Anutu-yi-ḡapiya lo degwa ni rë. Sën neggëp nebë rëḡ kedi jaḡ nah vu bedub lo. ¹⁰ Ggovek, log luho deyah medeya beggang.

*Maria Vu Magdala Lë Yesu**(Mk 16:9-11)*

¹¹ Rëḡ Maria vare nesu loḡ waak sën debë Yesu loḡ lo nenga. ¹² Nahën vare nesu, log bê mala in waak ayo loḡ lê gangër luu deröp tob veroo meris bedenedo loḡ nyëg len ti sën debë Yesu loḡ lo. Ngwë nedo ya los sën yu neya lo, gengwë nedo yom sën vaha neyom lo.

¹³ Lob luho denër vu yi bê, “Avëh, genesu in va?” Loḡ nër yah vu luho bê, “Deḡo sa Mehöböp meya debë la, gesa dugin nyëg sën debë loḡ lo!” ¹⁴ Nër bê saga ggovek gepeggirin yi yom, lob lê Yesu genare, rëḡ su raḡ ni rë.

¹⁵ Lom Yesu nër vu yi bê, “Avëh! Gësu in va? Genesero re?” Rëḡ Maria kuung bê mehö sën negin huk saga, lom nër yah vu yi bê, “Mehö böp, bê gweḡo yi megeya, og genanër nyëg sën gebë yi loḡ lo tato vu sa, in senah gaḡo yi!”

¹⁶ Lom Yesu nër yom bê, “Maria!” Loḡ Maria raḡ ni pevis lom peggirin menër vu yi loḡ Hibru ayej bê, “Raboni!” (Arë sënë nebë Tatovaha.)

¹⁷ Lob Yesu nër vu yi bê, “Gedëin sa! In sa nahën gesa su raḡ meyah vu Amaḡ rë. Om ḡenah meḡena ḡenanër vu arig lo nabë, ‘Sëḡ jaḡ menah vu Amaḡ geham Amamin, vu sa Anutu geham Anutu.’”

¹⁸ Lob Maria Magdala ya menër rangah vu hur maluh bê, “Sa halë Mehöböp!”, log nër Yesu yi gaḡek pin rangah vu sir.

*Yesu Tato Yi Vu Yi Hur Maluh**(Mk 16:14-18; Lk 24:36-49)*

¹⁹ Soda saga ggovek ya gehes luḡ ya bebuk loḡ, lom Yesu yi hur maluh deneggöneng in alam Yuda, lom devehii reping in sir gedenedo. Lob Yesu yam nare rangah loḡ sir vuheng genër bê, “Ham ayomin gëp revuh!”

²⁰ Log mëm tato nema los kweben vu sir, lom kwaj vesa raḡ in delë Mehöböp. ²¹ Log Yesu nër vu sir ggökin bê, “Ham ayomin gëp revuh! Sëḡ ḡevong ham na nabë sën Amaḡ vong sa meseyam.”

²² Nër nebë saga, log rov saheng raḡ sir genër bê, “Ham gweḡo Anon Vabuung nöḡ!” ²³ Nabë ham dahun alam hir nḡaa nipaya na, og rëḡ nama na, ma nabë ham su dahun hir nḡaa nipaya na rë, og rëḡ nahën gëp vu sir rot.”

Tomas Tök Vu Yesu

²⁴ Rëḡ sir nemadluho-mevidek-luu sënë lo ti sën Tomas (sën denenër yi bê Pepid lo), su nedo ving sir loḡ buk sën Yesu tato yi vu sir lo rë.

²⁵ Lob Yesu yi hur maluh denër vu Tomas bê, “He halë Mehöböp!” Loḡ Tomas nër yah vu sir bê, “Bë sa su galë brëm len sën neggëp loḡ nema lo rë, besa su jöp nemaḡ doḡ brëm len rë, gesa su jöp nemaḡ doḡ ḡele len sën neggëp loḡ kweben lo rë, og sa su rëḡ ḡevong geving rë, gerëḡ nama!”

²⁶ Lob soda ti ya ggovek rë, loḡ yi hur maluh denedo loḡ beggang saga ggökin yah beTomas nedo ving sir. Devehii reping in sir gedenedo, loḡ Yesu yam nare rangah loḡ sir vuheng atov genër bê, “Ham ayomin gëp revuh!” ²⁷ Log nër vu Tomas bê, “Genam gwebë nemam deggis jaḡ sënë, gegwelë sa nemaḡ. Geḡejöp nemam doḡ sa kwebeg. Su kweyëh gaḡek, gaḡ gwevong geving!”

²⁸ Lom Tomas nër yah vu yi bê, “O sa Mehöböp los sa Anutu hong!”

²⁹ Lom Yesu nër yah vu yi bê, “Gelë sa om ḡevong ving-a? Rëḡ mu alam sën su delë sa rë, rëḡ degevong geving lo, og rëḡ kwaj vesa rot.”

Jon Kevu Ɔapiya S n  In Va?

³⁰ Yesu vong ngaa b p ngahisek  meyi hur maluh del , r k sa su kevu los dahis menegg p loƆ Ɔapiya s n  r . ³¹ Yik sa kevu dus ti ti s n  in b  ham jak ni begwevong geving nab  Yesu yi Kerisi* s n Anutu Nalu. Ham gwevong geving nab  saga benatu yi alam lob ham r k medo malamin-tums n jak ar .

21*Yesu Tato Yi Vu Yi Hur Maluh*

¹ Nahub r  loƆ Yesu tato yi ggökin vu yi hur maluh vu ngaggee b p Tiberias* nenga. Tato yi neb  s n : ² Simon luho Tomas (s n denen r yi neb  Pepid lo), geNataanael (vu Kana gg p distrik Galilea), log Sebedi nalu luho ving hur maluh luu bedenedo lok ti. ³ Lom Simon Pita n r vu sir b , “Sena gako g l!” Lom den r vu yi b , “He n k geving hong.” Lom ya derak ya yaƆ ti r k su deko g l ti loƆ buk saga r  gema rot. ⁴ Beny g heng lom Yesu nare ngaggee nenga r k yi hur maluh duƆin yi.

⁵ Lom tahi ya vu sir b , “Hur mag m-e! Ham Ɔo g l la?” R k detahi yah vu yi b , “Ma rot-o!” ⁶ Lob tahi vu sir b , “Maam hameƆ gwet  lek nah los yaƆ nenga vesa r , loƆ m m ham r k gweko.” Lom det  lek luk yah yoh vu s n n r-  gededadii rak yom, r k devimengin in g l ngahisek  vevii besu deyoh vu r .

⁷ Lob hur maluh* ngw  s n Yesu ah  neving pangsen lo, n r vu Pita b , “Sagik Meh b p!” Lom Simon Pita ngo b  Meh b p, lom kebu yi rak r pr p ti, in kah yi tob ya genare navi meris, lom pes ng ya b l beya vu Yesu. ⁸ Gehur maluh vahi s n denedo rak yaƆ lo, deko yaƆ mededadii lek los g l medeyam ngaggee nenga, in denedo dus vu roneƆ (yoh vu mita 100 mu).

⁹ Ya derak ya roneƆ lom del  b  nengwah medo netum beg l medo nen k rak gebr t la nedo ving. ¹⁰ Lob Yesu n r vu sir b , “Ham gweko g l s n gw beng ham Ɔo aga lo la nam.” ¹¹ Lom Simon Pita rak yah yaƆ medadii lek los g l b p b p rak yam roneƆ. Beg l 153 pup r k lek su vepul r .

¹² Lob Yesu n r vu sir b , “Ham nam gwa nos!” Lom hur maluh pin degg neng in sir gesir ti su loƆ tep k in yi r , in derak ni b  Meh b p. ¹³ Lob Yesu Ɔo br t beyam vo vu sir, bevo g l ggelek sir ving.

¹⁴ Yesu kedi rak vu bedub lob tato yi beron netu l o s n  vu yi hur maluh lo.

Yesu Luho Pita

¹⁵ Log denedo medegga nos ggovek ya, loƆ Yesu loƆ tep k vu Simon Pita b , “Jon* nalu Simon, maƆ ah m neving sa rot kesuu alam saga pin ma ma?” Lok Simon yogek b , “  - , Meh b p! Ngo gerak ni b  hong meh  sa!” Lom Yesu n r vu yi b , “Om gebet sa sipsip nalu lo!”

¹⁶ LoƆ Yesu loƆ tep k in yi beron ngw  gg kin b , “Jon* nalu Simon, maƆ ah m neving sa y non ma ma?” R k Simon n r yah b , “  - , Meh b p! Ngo gerak ni b  hong meh  sa!” Lom Yesu n r vu yi b , “Om gweƆin sa sipsip lo!”

¹⁷ LoƆ loƆ tep k in yi netu beron l o b , “Jon* nalu Simon, maƆ sa meh  hong y non-a?” Neb  saga, lom Pita ayo magƆin rak in loƆ tep k in yi tu beron l o ben r b , “Mak sa meh  hong y non-a?”, loƆ n r yah b , “Meh b p, ngo gerak ngaa pin ni, om gerak ni b  hong meh  sa!” Lom Yesu n r yah vu yi b , “Om gebet sa sipsip!” ¹⁸ Gesa nan r vu hong y non nab  ngo genah n mag m lom genev h hong Ɔabi megeneko loƆ ny g yoh vu s n ah m neving lo. R k mu nab  hong atov jak, og r k getel  nemam gemeh ti naduu hong Ɔabi ahon megeli hong na ny g s n su ah m neving r  lo.”

¹⁹ Yesu n r gaƆek saga rak Pita in b  tato s n r k nadiik begeƆo Anutu ar  jak lo. N r gaƆek saga ggovek log n r vu Pita b , “Gesepa dok sa!”

Hur Maluh S n Yesu Ah  Neving Lo*

²⁰ LoƆ Pita gg rin yi yah lom l  hur maluh ti s n Yesu ah  neving s n pangsen lo.* Meh  s n  s n medo denegga nos wirek lo, loƆ kep  yi yah negg p loƆ Yesu babu gelok tep k vu b , “Meh b p, re r k nan r hong rangah-a?” ²¹ Pita l  b  netamuin luho, lob loƆ tep k in vu Yesu b , “Meh b p, gaƆ meh  saguk r k nab  va?” ²² LoƆ Yesu n r yah vu yi b , “Gelok tep k in va? Sengo sa ngaa! Om nab  sa kwag bo nab  y  medo rot gesenom geto r , og y  r k medo rot. GaƆ hong og ngo gesepa dok sa!”

²³ Lob m m gaƆek lo ya meyoh vu ari lo vahi neb  hur maluh sagu su r k nadiik r . R k mu Yesu su n r b  su r k nadiik r , gaƆ n r b , “B  sa kwag bo nab  medo rot gesenom geto r , og y  r k medo rot.”

* **21:20:** Meh  s n Yesu ah  neving yi pangsen lo og maƆ yik yi Jon, r k mu y  kevu Ɔapiya om s n lah yi vun bekevu menegg p vuns n.

²⁴Yiḵ hur maluh sēnē sēn nēr ḡagek lo pin degwa rangah gekevu los dahis, lom he raḵ ni bē yōnon. ²⁵Gengaa vahi sēn Yesu nevonḡ lo nahēn neggēp. Rēḵ bē sa kwag bo mesepa doḵ los dahis mekevu doḵ na ḵapiya, og maḵ rēḵ ḵapiya sēnē na megērīn dob pin.

SinarĒ Hir Huk

Yesu Nĕr Gagĕk Ya Nare Vorot Bĕ Rĕkĕ Gevong Anon Vabuung Nam

¹ O Teopilus*! Gagĕk sĕn sa kevu mugĕnsĕn lo, saga sa tateĕin ngaa pin sĕn Yesu nevang los yi gagĕk sĕn nenĕr lo, ² vu mugĕnsĕn rot beverup loĕ buk sĕn yah meya yagĕk lo. Anon Vabuung tato huk vu yi lob nĕr tato vu sinarĕ sĕn ggooin sir raĕ vorot lo ggovek log Anutu ko yi raĕ yah yagĕk. ³ Mehō saga sĕn ko hil nivanĕ mediik in hil pin, loĕ tato yi vu sinarĕ lo beron ngahisekĕ in bĕ deĕak ni borot nabĕ nedo mala-tumsĕn lo. Denelĕ yi rangah los rangah yoh vu buk mehōdahis luu, log nenĕr sĕn Anutu-yi-nyĕg anon jaĕk lo degwa tato vu sir. ⁴ Lob medo negga nos ving sir loĕ buk saga ti, lob mĕm nĕr vu sir bĕ, “Ham su gwevu Yerusalem. Gaĕ ham medo gweĕin ngaa sĕn Amaĕ nĕr bĕ rĕkĕ gevong vu ham lo. Sĕn senĕr vu ham wirek lo. ⁵ In Jon neripek alam raĕ bĕl, rĕkĕ su buk hus ading rĕ gAnon Vabuung vongin jaĕ na ham.”

⁶ Loĕ buk saga desupin sir raĕ bedeloĕ tepĕk in yi bĕ, “Mehōbōp, maĕ buk yam ggovek bevongin gebĕr alam Israel hir nyĕg jaĕ gehil ngo vongin gegin hil gōkin nah nabĕ wirek ma va?” ⁷ Rĕkĕ nĕr yah vu sir bĕ, “Su ham ngaa in bĕ ham rĕkĕ jaĕ buk los ngebek saga ni rĕ, in Amaĕ yō tu ala mekwa vu meneggĕp vu yi. ⁸ Rĕkĕ mu Anon Vabuung rĕkĕ nam jaĕ na ham los bo niwĕĕk vu ham, beham nanĕr sarĕg rangah vu Yerusalem, gevu distrik Yudea los distrik Samaria bena menoh vu dob pin.”

Yesu Raĕ Yah Yagĕk

(Mk 16:19-20; Lk 24:50-53)

⁹ Yesu nĕr gagĕk sĕnĕ ggovek, gevare denemalajin yi gAnutu ko yi raĕ yah yagĕk, lob beggob ggĕrin yi log su delĕ yi ggōkin rĕ. ¹⁰ Log nahĕn vare malaj nesepa, lob pevis medelĕ mehō luu los tob veroo meris yam denare ving sir. ¹¹ Lob luho denĕr bĕ, “Ham alam Galilea, ham malamin nelĕ yagĕk pangĕn in va? Yesu sĕn vuu ham geraĕk yah yagĕk lo rĕkĕ duk nom nabĕ sĕn ham nelĕ yi geraĕk meyah agi!”

Deggooin Mehōti Raĕ In Doĕ Nah Yudas Ben

¹² Lob sir vu kĕdu sĕn denenĕr arĕ nebĕ Kele-oliv* lo medeyah medeya Yerusalem. Kĕdu Kele-oliv sĕnĕ neggĕp dus vu Yerusalem yik yoh vu sĕn horek nĕr bĕ mehōnon degee medena doĕ Buk-sewahsĕn-yi* lo. ¹³ Bedetōk yah Yerusalem mederaĕ ya bej meya denedo. Alam sĕn lo sagi: Pita, geJon, geYakobus lu Andreas, gePilip ving Tomas, geBartolomai ving Matai, geYakobus ngwĕ sĕn Alpeus nalu, log Simon ngwĕ sĕn mehō neruuk alam Rom lo, log Yudas sĕn Yakobus ngwĕ nalu. ¹⁴ Alam pin sagi sĕn ayoj timu medenejom raĕ medenedo. Gavĕh la loshō Maria sĕn Yesu ata ving Yesu ari lo pin dejom raĕ medenedo ving.

¹⁵ Ggovek, loĕ buk ti lob Pita kedi nare loĕ ari lo pin malaj benĕr gagĕk ti vu sir. Gesir pin saga raĕ neggĕp alam nemadvahi-bevidek-ti (120). ¹⁶ Pita nĕr bĕ, “Arig lo, gagĕk sĕn dekevu meneggĕp loĕ Anutu-yi-kapiya lo anon raĕ beyik ggovek. Wirek Anon Vabuung vong gagĕk verup Davit avi benĕr raĕ Yudas, mehō saga sĕn tato aggata vu alam bĕ denajom Yesu ahon lo, lob gagĕk wirek hen saga gwĕbeng anon raĕ ggovek ya. ¹⁷ In wirek Yesu ggooin Yudas raĕ medenedo ving he beko huk sĕnĕ ving he. ¹⁸ Ham raĕ ni bĕ Yudas sĕn agi ko dob len ti raĕ monĕ hel kōk sĕn devo vu yi lo, lob ya mevĕs bahĕ tetap bahĕ pin kesĕh to meya. ¹⁹ Lob alam pin sĕn denedo Yerusalem lo, denĕg gagĕk saga mederaĕ ni, lom denenĕr dob saga loĕ ayej nebĕ Akeldama. Sĕnĕ nebĕ Dob-hel-kōk. ²⁰ Log tum gagĕk neggĕp loĕ kaĕpiya Saam sĕn denevang raro raĕ wirek lo nebĕ:

‘Yi beggang yō medo menabumeng na,
mehōti su doĕ medo!’

Log gagĕk ngwĕ nĕr ving nebĕ:

‘Mehō ngwĕ pevis medok nah ben.’

²¹ Om hil pevis magooin mehōti vuheng doĕ alam sĕn deneya ving hil los Mehōbōp Yesu raĕ buk pin sĕn hil nehaĕ loĕ lo. ²² Mehōti sĕn neya ving hil wirek geJon neripek alam lo, beyam verup loĕ buk sĕn Anutu ko Yesu vĕr in hil geĕko yi yah vavunĕ lo. Mehōnon sĕn delĕ sagi pin, og mĕm hil agooin ti jaĕ begeĕko huk geving he benanĕr rangah nabĕ Yesu kedi raĕ vu bedub yōnon.”

²³ Pita nĕr bĕ saga, lob deggooin mehō luu raĕ. Ngwĕ Yosep sĕn denenĕr yi nebĕ Barsabas garĕ ngwĕ nebĕ Yustus lo, log ngwĕ arĕ nebĕ Matias. ²⁴ Lom dejom raĕ vu Mehōbōp bĕ, “Mehōbōp, geraĕk alam pin ayoj ni, om mĕm ngo getato vu he nabĕ gehooin mehō luu sagi ngwĕ tena rak ²⁵ in doĕ nah Yudas ben menatu sinarĕ nyĕdahis geving he. In Yudas vuu huk sagi ya geya nyĕg sĕn bĕ na lo.” ²⁶ Lob derekō veri raĕ luho lob lōo raĕ Matias, lom devong yi tu sinarĕ ving sir nemadluho-bevidek-ti sagi lo.

2

Anon Vabuung Luk Yam

¹ Buk-supinsën-yi sën denenër bē Pentekos lo verup ggovek lob desupin sir loḡ beggang ti. ² Lob pevis bededun ti yam ggēp yagek, benesu nebē sang niwēēk, begeyeh nengaj rot.

³ Lob delē ngāa nebē nengwah daggen netum, lob vepul dus dus beya merak ya sir ti ti.

⁴ Lob Anon Vabuung loḡ yam ggērin ayoj pin, lob denēr ayej aggagga yoh vu Anon Vabuung vong verup avij.

⁵ Lob alam Yuda ngahi sën sir vu nyēḡ pin meyam denedo Yerusalem in kwaj nevo Anutu lo, ⁶ denḡo ngāa sën dedun raḡ, lob desupin sir ya, lom delēk in denḡo alam sēnē denevengwēng loḡ ayej ti ti.

⁷ Lob delēk bekway ja ngahi medenēr bē, “Alam sën agi yiḡ sir Galilea pin! ⁸ Rēḡ nebē va sën hil pin nehango bē denevengwēng loḡ hil ayed ti ti nirōp-ē? ⁹ Hil Patia geMedia, gehil sën nado Mesopotamia, geYudea, geKapadosia, Pontus, gAsia*. ¹⁰ GePrugia los Pampulia, Ejep ga, hil vahi vu Libua sën dus vu Kurene lo ga, hil alam vatēvek vu Rom ving. ¹¹ Hil alam Yuda los alam-yu-ngwē sën deggērin sir medenesepa loḡ alam Yuda hir horek lo, gehil Krete los Arabia. Rēḡ hil pin nehango bē denenēr gāgek raḡ Anutu yi huk niwēēk loḡ hil ayed ti ti.

¹² Lob sir pin delēk gekway ja ngahisekē. Geya denēr vu sir nebē, “Ngāa sagi degwa nebē va?” ¹³ Rēḡ la denenēr gāgek pelēsēn nebē, “Denum bēl mengēēs pangsēn beyuj vong paya.”

Pita Nēr Gagek Rangah

¹⁴ Loḡ Pita losho sir nemadluho-bevidek-ti sēnē kedi denare, lob tahi niwēēk genēr rangah vu alam bē, “Ham Yuda los alam-yu-ngwē pin sën ham yam nedo Yerusalem agi! Ham gwebē nengamin vu sa gāgek, beham jaḡ ngāa sagi ni! ¹⁵ Ham kuung bē alam sagi denum meyuj vong paya, gaḡ ma! Yiḡ nahēn 9 krōk monbuk gemehōti su nenum bēl mengēēs monbuk rē. ¹⁶ Rēḡ mu mehō-nenēr-gāgek-rangahsēn Yoel nēr raḡ ngāa sēnē wirek bē:

¹⁷ ‘Anutu nēr bē, “Buk-tamusēn dus jaḡ,

og sēḡ kešeh sa Anon Vabuung jaḡ alam pin.

Geham nalumin maluh los avēh lo rēḡ denanēr gāgek rangah nabē alam-denenēr-gāgek-rangahsēn.

Log ham hur magēm rēḡ degelē ngāa aggagga nabē pesepsēn,

geham alam atov rēḡ degēp medegelē pesepsēn.

¹⁸ Kē! Vu buk saga rēḡ sa kešeh sa Anon Vabuung jaḡ sa hur maluh los avēh,

lob rēḡ denanēr gāgek rangah nabē alam-denenēr-gāgek-rangahsēn.

¹⁹ Lob mēm sēḡ gevong huk aggagga gēp yagek,

gesēḡ gevong ngāa bōp bōp gēp dob sēnē:

Kōḡ los nengwah genengwah aru.

²⁰ Log hes rēḡ malakenu dok,

gekwev mala kōḡ jaḡ.

Govek log mēm Mehōbōp yi buk natōḡ nam.

Yi buk rēḡ bōp los niwēēk.

²¹ Log alam sën detahi ya vu Mehōbōp lo pin,

og rēḡ Anutu geko sir nah vu yi.’

²² Om ham Israel! Ham gwengō gāgek sagi! Sa bē nanēr Yesu Nasaret vu ham: Ham ngo raḡ huk niwēēk los ngāa bōp sën Anutu vo loḡ mehō saga nema lo ni. Tato ngāa bōp saga vu ham in bē ham jaḡ ni nabē Anutu vong yi yam. ²³ Wirek Anutu yō kwa vo meduu ahon ggovek ya, log mēm tung mehō saga loḡ yōk ham nemamin. Loḡ ham vong loḡ ya alam-yu-ngwē sën denekeyēh horek lo nemaj, bedesis yi raḡ ya kelepeko* mediik. ²⁴ Rēḡ mu Anutu nēr mekedi raḡ yah vu bedub meḡo yi vēr vu nivanē nipaya pin sën diiksēn-yi lo. In diiksēn saga su yoh vu bē dahun mehō saga yōnon rē. ²⁵ In Davit nēr gāgek raḡ yi bē:

‘Sa nehalē Mehōbōp nedo sa malaḡ yoh vu buk pin.

Nare ggēp sa nemaḡ vesa gengāa ti su rēḡ kepē sa rē.

²⁶ Om sën sa ahēḡ nivesa, log mēm sa hevong ayeḡ in sa kwaḡ vesa rot.

Gesēḡ bo kwaḡ in hong bemedo,

²⁷ in su rēḡ gwevu sa keḡug bemedo Nyēḡ-diiksēn-yi rē.

Log su rēḡ gwevu hong mehō vabuung bepetar na rē.

²⁸ Getato aggata mala-tumsēn-yi vu sa, om rēḡ gemedo geving sa,

lom rēḡ sa kwaḡ vesa rot.’

²⁹ Arig lo, sa bē nanēr nirōp vu ham nabē hil mehō teta wirek hen Davit diik ggovek ya, bedelev. Geyi bedub nahēn neggēp vu hil gwēbeng. ³⁰ Rēḡ mu Davit yi mehō-nenēr-gāgek-rangahsēn ti, log yō raḡ ni bē Anutu nēr yōnon vunuh nebē, ‘Sēḡ getung hong mewis

ti bemedo jak hong sêa natu mehö-los-bengö dok nah böm.' ³¹ Wirek Davit lê ngaa sên Anutu rëk gevong lo, log nêr rak Kerisi bê rëk kedi jak nah. Nêr bê Anutu su rëk gevuu yi bemedo Nyêg-diiksên-yi benavi petar na rê. ³² Yönon, Anutu nêr beYesu saga kedi rak yah, behe pin halê ngaa sên agi ggovek ya om sên he nanêr. ³³ Gwëbeng rak yah vavunê ggovek beya nedo Anutu nema vesa, beko Anon Vabuung ggëp ama nema ggovek ya, yoh vu sên wirek Ama nêr bê rëk bo vu yi lo. Lob ngaa sên ham lê los ham ngo gwëbeng lo tato bê vong yam ggovek.

³⁴ Davit su rak ya yagek rê, rëk nêr bê:

'Mehöböp nêr vu sa Mehöböp nebê,

"Gemedo sa nemag vesa.

³⁵ Gevu tamusên og sêk getung alam sên denelê hong paya lo dedok na vaham gebinê." '

³⁶ Nebê sênê om hil Israel pin ajaq ni yönon nabê Yesu saga sên ham rekö yi rak ya kepepeko* lo, saga Anutu tung yi netu hil Mehöböp los hil Kerisi."

Alam Ngahisekê Deggërin Sir Mederipek Bêl

³⁷ Alam sênê dengo gagek saga lob gelu ayoj rot, lom denêr vu Pita losho sinarê saga nebê, "O arig lo! He rëk gevong nabê va?"

³⁸ Lok Pita nêr yah vu sir bê, "Ham ti ti ngo gwërin ayomin geham jipek bêl jak Yesu Kerisi arê in dahun ham ngaa nipaya pin na, lob mém Anutu rëk gevong Anon Vabuung vu ham. ³⁹ In wirek Anutu nêr bê gevong yi vu ham los nalumin, gevu alam pin sên nahên denedo ading in yi lo geving. Yönon! Rëk gevong vu alam pin sên hil Mehöböp Anutu tahi sir bê dena vu yi lo." ⁴⁰ Pita nêr gagek agga ngahisekê hus ading rot vu sir, log nêr niwëek bê, "Ham gwegin ham! Ham kwehe ham vër in alam nij paya sên denedo dob-ê!" ⁴¹ Nebê saga, lob sir vahi dejom Pita yi gagek ahon medenevong ving, lom deripek bêl. Lob vu buk saga sir 3,000 derevuh ya ving Mehöböp yi hur medenedo. ⁴² Nijwëek bê degengo alam sinarê hir gagek, lom detu degwa timu in dedok vu sir, lob denedo revuh ti bedenegga Pasa gedenejom rak.

Kerisi-yi-alam Mewis Hir Huk Nivesa

⁴³ Lom Anutu vong balam sinarê devong ngaa böp ngahisekê balam pin delê lob deggöneng.

⁴⁴ Lob alam pin sên ayoj neya timu vu Kerisi lo denedo revuh ti, log sir ti su ggulin yi ngaa rê, gak denevong ngaa pin tu sir pin hir ngaa. ⁴⁵ Devong hir dob los hir kupek in bê alam debago, lob deneko monê rak medenevo ggelek sir pin in bê ti su jak vu in nos lu ngaa. ⁴⁶ Sir pin ayoj timu gedeneva dub-vabuung-böp katum ayo yoh vu buk, log denesupin sir lok hir beggang ti ti medenegga Pasa, log kwaj vesa medenevong hir nos ggelek sir. ⁴⁷ Deneko Anutu arê rak yoh vu buk, galam pin ayoj netee yi in sir. GeMehöböp nevong balam deneggërin ayoj yah vu yi mederevuh yam ving sir sênê yoh vu buk.

3

Mehö Vaha Nipaya Nivesa Rak

¹ Buk ti lob Pita luho Jon deya dub-vabuung-böp rak 3 krök sehuksên in bê denajom jak. In alam Yuda denevong nebê sênê.

² Lob mehö vaha nipaya ti nedo, lob yi alam denevaku yi meyam denetung menedo dus vu veluung avi sên denenêr arê nebê Malangeri lo. Ata yö ko yi to los vaha nipaya, lom denevong nebê saga yoh vu buk in bê ketag los tahi monê lu ngaa vu alam sên deneya dub-vabuung-böp katum ayo lo. ³ Mehö saga lê Pita luho Jon geluhu bê dedok na dub-vabuung-böp, lob ketag vu luho bê luho debo ngaa vu yi. ⁴ Rëk Pita luho Jon degêt yi niwëek ata, log Pita nêr vu yi bê, "Gebarah malam jak megwelê aluu rê!"

⁵ Lob kwa vo bê mak luho rëk debo ngaa vu yi, lom peggirin mala yah vu luho. ⁶ Rëk Pita nêr bê, "Sehög monê ma! Gak mu sa bê dok vu hong nabê sênê: Sa nanêr vu hong jak Yesu Kerisi Nasaret arê nabê, 'Kwedi jak megena!' " ⁷ Lom jom lok nema vesa bedadii yi rak. Lob pevis bevaha los vaha pedus niwëek lok, ⁸ gemêm kedi pevis mevare neya. Belok ya dub-vabuung-böp katum ayo ving luho, genepisek menepesong geneko Anutu arê rak.

⁹ Lob alam pin delê bê ggee meneya geneko Anutu arê rak. ¹⁰ Lob derak ni bê yik mehö sên nedo yoh vu buk lok dub-vabuung-böp veluung avi Malangeri, meneketag los netahi monê lu ngaa vu sir lo. Lob delê bê nivesa rak lom delêk anon bekwaj neketul lok.

Pita Nêr Gagek Ggëp Dub-vabuung-böp Ayo

¹¹ Mehö sênê nahên nekebi Pita lu Jon, lob alam deserög meya detetup lööho lok dub nenga-gelusên sên denenêr bê Solomon yiyi lo, lob delêk böpata rot. ¹² Pita lê alam sagi lob nêr gagek vu sir bê, "Ham alam Israel! Nebê va sên ham ayomin ya ngahisekê in ngaa agi-ê? Ham su gwelê aluu! Mak ham kwamin nevo bê rak alu ngo he niwëek ma mak alu ngo vabuung om sên alu hevong mehö aga benivesa rak meneya-ê? Gak ma! ¹³ Abraham luho Isaak ving Yakop hir Anutu sên, hil kenud lo hir Anutu lo, sên ko yi hur Yesu arê rak

nebë sënë. Sën yik mehö saga sën ham vo yi loḵ ya alam-begö-yi nemaj, geham lah yi vun ggëp Pilatus mala lo. Pilatus bë dëëin yi mena, rëḵ ma geham ruu demimin vu yi! ¹⁴ Ham ruu demimin vu mehö vabuung los yohvu saga, log ham tahi vu Pilatus bë dëëin mehöti sën sis mehö la bedediik lo vër vu ham. ¹⁵ Mehö mala-tumsën degwa yi rëḵ ham sis yi bediik. Loḵ Anutu nër mekedi raḵ yah vu bedub, behe halë bë nedo mala-tumsën, besën he nanër rangah. ¹⁶ Galu ayomin neya timu vu yi, om sën alu anër arë, lob vong niwëëk vu mehö sënë besën ham nelë yi beham raḵ ni lo. Yesu vong mehö sënë nivesa raḵ raḵ ham pin malamin in alu ayomin neya timu vu yi. ¹⁷ Yönon, arig lo! Serak ni bë ham los ham ggev su raḵ degwa ni rë, om sën ham vong paya vu yi nebë sënë. ¹⁸ Rëḵ wirek Anutu yö tatekin gägek verup alam-denenër-gägek-rangahsën lo pin avij nebë yö yi Kerisi rëḵ nam begeḵo vanë. Lob vong gägek saga banon raḵ raḵ huk sën ham vong lo.

¹⁹ Om ham gwërin ham nom vu Anutu in Anutu dahun ham ngaa nipaya pin na, lob mëm Mehöböp rëḵ gevong beham nimin semë semë jak. ²⁰ Lob rëḵ gevong Yesu nom vu ham. Mehö saga sën Anutu ggooin raḵ in bë geko hil nah lo.

²¹ Log gwëbeng nedo yagek menegin buk sën Anutu bë gevong ngaa pin natu mewis lo. Nebë sën nër wirek verup alam-denenër-gägek-rangahsën vabuung lo avij lo.

²² Moses nër nebë, 'Ham Mehöböp rëḵ gooin ham arimin ti begetung yi natu ham mehö-nanër-gägek-rangahsën ti nabë sa. Om ham gwëbë nengamin vu gägek sën rëḵ nanër vu ham lo. ²³ Gaḵ nabë mehöti su gengo mehö-nenër-gägek-rangahsën saga aye rë, og Anutu rëḵ gevong bemala nama, gesu rëḵ medo mala-tumsën geving yi alam rë.'

²⁴ Log alam-denenër-gägek-rangahsën pin yik denenër gägek nebë saga. Samuel losho alam sën deneverup ggökin yi medenenër gägek rangah lo, sir pin denenër gägek raḵ buk sënë.

²⁵ Lob gwëbeng ham loḵ yah alam-denenër-gägek-rangahsën bej, begägek sën Anutu losho hil kenud lo deجو vunuh wirek lo anon raḵ vu ham, in nër vu Abraham bë, 'Hong mewis ti rëḵ natu mehö semusemu bedoḵ vu alam pin vu dob.' ²⁶ Yönon, Anutu kwa vo hil alam Yuda muḡin, lob ggooin nalu Yesu raḵ bevong yam in bë gevong semusemu vu hil. Log semusemu sënë nebë hil pin ti ti ngo gevuu hil nipaya na bagërin hil nom vu yi."

4

Detung Pita Luho Jon Ya Karabus

¹ Pita luho Jon nahën denenër gägek vu alam, log alam-deneḵo-seriveng losho mehö sën negin alam loḵ dub-vabuung-böp lo, galam Sadukai* lo, bedeverup. ² Ahëj sengën vu luho in luho denenër gägek rangah vu alam bë Yesu kedi raḵ yah vu bedub.

³ Lob dejom luho ahon medetung luho ya denedo karabus in sehuk luḵ, gemëm bë monbuk leju degevong gägek vu luho. ⁴ Rëḵ mu alam ngahiseḵë sën denḵo luho hir gägek lo devong ving, bederevuh yam ving alam muḡinsën besir 5,000 raḵ.

Devong Gägek Vu Pita Lu Jon Raḵ Alam Ggev Malaj

⁵ Heng to lob alam Yuda hir ggev losho alam teta, galam-horek-yi, desupin sir vu Yerusalem. ⁶ Alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp Anas, geKayapas luho mehöti arë nebë Jon, gAleksander, gAnas yi alam pin medesupin sir.

⁷ Log devarah Pita luho Jon ya denare malaj gedeloḵ tepëḵ in luho bë, "Melu vong ngaa sagi raḵ re niwëëk-a? Ma re vong meluu yam-a?"

⁸ Lob Anon Vabuung loḵ yam ggërin Pita ayo lom nër vu sir bë, "Ham ggev los alam teta vu Israel! ⁹ Gwëbeng ham maḵ bë doḵ tepëḵ in aluu in ngaa nivesa sën alu hevong vu mehö vaha nipaya-ë. Maḵ ham bë jak mehö sën nivesa raḵ agi degwa ni? ¹⁰ Nabë nebë saga, og mëm alu hevongin bë ham jak ni balam Israel pin dejak ni geving nabë: Yesu Kerisi Nasaret niwëëk vong mehö sagi benivesa raḵ los dahis begwëbeng nare ham malamin. Ham sis mehö saga bediik raḵ keḵeḵo*, rëḵ Anutu nër bekedü raḵ yah ggëp bedub. ¹¹ Yönon! 'Ham alam sën denelev beggang lo nimin lëlin gelöng ti sënë.

Rëḵ mu netu gelöng niwëëk beggang nyëḵetu yi.'
Og gelöng saga yik Yesu. ¹² Su mehö ngwë yoh vu bë doḵ vu hil rë. In vu dob pin og Anutu su tato arë agga ngwë vu hil bë rëḵ geko hil nah vu yi rë."

¹³ Denḵo bë Pita luho Jon denër rangah niwëëk, lob deranga nemaj in derak ni bë luho su deluḵ dub rë, gaḵ luho alam meris mu. Lob kwaj ya ngahi, rëḵ derak ni bë wirek luho deneya ving Yesu.

¹⁴ Log mehö sënë nare ving luho gedelë bë navi nivesa raḵ yönon, lob su deyoh vu bë denanër gägek ti doḵ nah vu luho rë. ¹⁵ Lob alam ggev denër vu lööho bë lööho degeto dena dobnë rë.

Lob lööho to deya, log mëm yö yah desap sir raḵ medenër bë, ¹⁶ "Rëḵ hil gevong va vu mehö luu saga? Luho devong ngaa böp sënë balam vu Yerusalem pin derak ni, om hil su

ayoh vu bê rëk abun gagek saga rë. ¹⁷ Gaḵ gagek saga rëk na menoh vu alam pin, om hil nanërin luho niwëëk nabë luho su dena denanër gagek jaḵ Yesu arë saga vu mehō la gōkin.”

¹⁸ Lob detahi luho yom bemëm denër vu luho bê luho su na denanër gagek jaḵ Yesu arë, beluho su detahu gagek sënë vu alam. ¹⁹ Rëk Pita luho Jon denër yah vu sir bê, “Nabë alu gevuu Mehōböp yi gagek sënë na galu sepa doḵ ham gagek, og maḵ Anutu rëk gelë aluu nivesa? Ham ngo kwamin bo saga rë. ²⁰ Alu su ayoh vu bê rëk ayemin nama rë. Gaḵ alu rëk nanër gagek rangah jaḵ ngaa pin sën alu halë los hango lo!”

²¹ Lob ggev lo devong gagek raḵ luho niwëëk ggōkin, log mëm delëëin luho beluho deya. Alam ggev deggōneng in alam, in sir pin deneko Anutu arë raḵ in ngaa sën luho devong agi, lob su kwaj ḵo aggata ti in bê debo vanë vu luho rë. ²² Gemehō sën luho devong ngaa böp raḵ yi benivesa raḵ lo, yi ta mehōdahis luu gekesuu meya.

Kerisi Yi Alam Dejom Raḵ Bë Anutu Bo Niwëëk Vu Sir Medenanër Gagek Rangah

²³ Devong luho ya, lob luho deyah medeya vu hir alam bedenër alam-deneko-seriveng hir ggev los alam teta hir gagek pin vu sir. ²⁴ Dengo ggovek, log sir pin ayoj timu gedejom raḵ vu Anutu bê, “O Mehōböp, ngo getung dob los yagek los loo bengaa pin sën denedo loḵ lo. ²⁵ Wirek hong Anon Vabuung vong gagek ti verup loḵ hong hur Davit avi, sën he ḵenumin lo, nebë:

‘Nebë va sën alam-yu-ngwë ahëj sengën pangсэн rot,

gemehōnon la medo denevengwëng yah nenga meris mu-e?

²⁶ Alam-los-bengōj vu dob sënë pin kedi dero sir in degevang begō,

log alam böp pin desupin sir medevengwëng raḵ begō

in bê dedahun Mehōböp luho Mehō sën ggōoin raḵ in bê geḵo hil nah lo na.’

²⁷ Yōnon rot, Herot* luho Pontius Pilatus ving alam-yu-ngwë, galam Israel, bedevengwëng yah nenga nebë saga ggëp nyëg böp Yerusalem in bê dedahun hong hur vabuung Yesu na. Mehō sën wirek ghooin yi rak lo. ²⁸ Dejoo gagek revuh ti nebë saga in bê degevang ngaa sën wirek geduu gagek ahon niwëëk bê rëk anon jaḵ lo. ²⁹ Om Mehōböp, ngo kwam bo gagek maggin pin sën bê degevang-ë rë megedok vu hong hur he, log gwevong niwëëk vu he in he nanër hong gagek rangah, gehe su agōneng. ³⁰ Gebër nemam niwëëk jaḵ begwevong alam niraksën nijvesa jaḵ, log gwevong ngaa böp los huk aggagga jaḵ hong hur vabuung Yesu arë.”

³¹ Nahën denejom raḵ nebë sënë, log beggang sën desupin sir loḵ lo ggee bōpata gAnon Vabuung yam ggërin ayoj, lob mëm denenër Anutu yi gagek niwëëk ata gesu deneggōneng rë.

Kerisi-yi-alam Ayoj Timu

³² Alam sën ayoj neya timu vu Yesu lo ahëj los ayoj neya timu vu sir vewen vewen ving. Su mehōti lë yi ngaa ti benër bê, “Sagik sa ngaa!” rë, gaḵ hir ngaa pin saga sën tu sir pin hir ngaa.

³³ Lob sinarë nyëdahis lo denenër gagek rangah bê Mehōböp Yesu kedi raḵ ggōkin, lob hir gagek saga los niwëëk balam pin deneko arëj raḵ. ³⁴ Sir ti su raḵ vu in nos los ngaa ti rë, in sir sën deyoh vu dob los beggang lo pin denevo vu alam vahi medeneko monë raḵ. Deneko monë raḵ, ³⁵ lob devo vu sinarë nyëdahis lo medeneḡin, loḵ mëm sinarë denevo ggelek alam sën deneraḵ vu in ngaa lo.

³⁶ Mehōti nedo, arë nebë Yosep, lob sinarë denër ggev ngwë rak yi nebë Barnabas. Arë sënë degwa nebë mehō nelev horek in alam. Yi Levi* ti, geyi vu dob Kupros. ³⁷ Lob yi dob len ti neggëp Yerusalem, lob vong bemehōti baḡo, lob ḵo monë saga beya mevo vu sinarë lo.

5

Ananias Luho Sapira

¹ Log mehō ngwë nedo arë nebë Ananias, gevenë arë nebë Sapira. Lob Ananias vong yi dob len ti bemehō la debaḡo. ² Rëk luho venë devengwëng loḵ ti, lom devun monë saga vewen betu luho yō hir ngaa. Log Ananias ḵo vewen beya mevo vu alam sinarë genër bê monë sën lo yik pin sënë.

³ Loḵ Pita nër vu yi bê, “Ananias, Satan nare loḵ ayom begevun dob sagi yi monë vahi gegetetuhin Anon Vabuung. ⁴ Wirek sën su debaḡo dob rë lo, og yik ngo hong ngaa! Log debaḡo om maḵ monë saga netu hong ngaa in bê gweḡin megwevong noh vu kwam. Ma re nër vu hong bê gwevong paya nabë sënë? Su ḡelah monë sënë vewen vun in mehōnon mu rë, gaḵ ḡelah vun in Anutu!”

⁵ Ananias ngo gagek sagi, lob diik pevis beto neggëp, lob alam sën vare denelë lo deggōneng bōpata rot.

⁶ Lob alam magëm kedi debom loĵ tob beya delev. ⁷ Ggovek gehes mala löö ggovek ya, log Ananias venë verup yam beggang ayo, lob su raĵ ngaa sën tök vu regga lo ni rë.

⁸ Lom Pita loĵ tepëĵ vu yi bë, “Maĵ yik melu ƙo monë yoh vu sën raĵ dob saga ma ma?”

Loĵ avëh nër yah bë, “Ëë-ë! Yoh vu! Alu haĵo nebë saga!” ⁹ Rëĵ Pita nër bë, “Melu reggam joo gaĵek revuh ti gemelu bë seggi Mehöböp yi Anon Vabuung-a? Om gwengo! Alam sën delev reggam lo yom denare loĵ veluung avi, om rëĵ debaĵu hong geving bena dedev!”

¹⁰ Lob pevis bavëh saga diik beto neggëp loĵ Pita vaha, lob alam magëm deloĵ yam beggang ayo medelë bë avëh diik meneggëp, lom devaĵu beya delev ving regga.

¹¹ Lom Kerisi-yi-alam pin ving alam pin sën denĵo gaĵek agi deggöneng böpata rot.

Nгаа Böp Aggagga Verup

¹² Lob sinarë nyëdahis devong ngaa böp aggagga raĵ alam vahi besir pin denelë, lob mëm alam sën denesepa loĵ Yesu lo pin ayoj timu gedenesupin sir loĵ dub-vabuung-böp nengagelusën sën denenër bë Solomon yiyi lo.

¹³ Lob alam vu Yerusalem pin deĵo arëĵ raĵ, rëĵ deggöneng gesu desupin sir ya ving sir rë. ¹⁴ Rëĵ alam maluh los avëh ngahiseĵe ayoj ya timu vu Mehöböp bederevuh yam ving yi alam, bedetu yu böpata raĵ.

¹⁵ Lob tum denevaĵu alam nijraksën meyam debë neggëp loĵ ƙanyë los bëk loĵ aggata, lob denebë sir ti ti ya ya in bë Pita geto mena, og hes gelu kenu na meĵaĵ sir. ¹⁶ Galam vu nyëĵ pin sën denedo dus vu Yerusalem lo denesupin sir yam. Deneĵo alam nijraksën ving alam sën memö nipaya gwang ya sir lo, lob alam saga pin nijvesa raĵ yah ggökin.

Angër Ƙo Sinarë Lo Vër In Ƙarabus

¹⁷ Nebë saga lob alam-deneĵo-seriveng hir ggev böp loſho yi alam Sadukai* pin denelë Yesu yi alam paya, ¹⁸ om deĵoo gaĵek lob kedi deĵom sinarë nyëdahis lo ahon bedetung sir luĵ ya ƙarabus. ¹⁹ Rëĵ Mehöböp yi angër yam tahinin reping in sir buk vuheng, log ƙo sir to meyah dobnë genër bë, ²⁰ “Ham na bare dub-vabuung-böp ƙatum ayo beham tateĵin gaĵek vu alam pin nabë degevonĵ nabë sënë in denatu mewis medemedo malaj-tumsën.”

²¹ Denĵo gaĵek saga, log monbuk anon lob deyah dub-vabuung-böp bedetateĵin gaĵek vu alam. Getum alam-deneĵo-seriveng hir ggev böp loſho yi alam ya medo denesupin kaunsor pin yam. Log denër gaĵek ya beggang ƙarabus bë deĵeko sinarë nam.

²² Lob hir hur deloĵ ya beggang ƙarabus, rëĵ sinarë su denedo rë. ²³ Lob yah denër vu sir bë, “He halë beggang ƙarabus yi reping rëĵ desis loĵ beniwëëĵ gahëvavu denare medeneĵin. Lob he tahinin, rëĵ he su atöĵ raĵ mehöti genedo beggang ayo rë.”

²⁴ Lob hir ggev sën neĵin alam loĵ dub-vabuung-böp lo loſho alam-deneĵo-seriveng hir ggev denĵo gaĵek saga, lob ƙwaj ya ngahiseĵe bedenesero degwa. ²⁵ Loĵ mehöti ya verup vu sir benër bë, “Alam sën ham tung sir ya ƙarabus lo denare dub-vabuung-böp ƙatum ayo medenetateĵin gaĵek vu alam.” ²⁶ Lob hir ggev sën neĵin alam loĵ dub-vabuung-böp lo, loſho ahëvavu la, ya deĵo sir. Rëĵ su desis sir gederot rë gema. In deneggöneng in alam bë rëĵ detengwa sir jaĵ ĵelöng.

Sinarë Su Deneggöneng In Kaunsor Rë, Gedenenër Gaĵek Rangah

²⁷ Deĵo sir yam medevarah sir nare vuheng loĵ kaunsor lo malaj, galam-deneĵo-seriveng hir ggev böp nër vu sir bë, ²⁸ “He nër niwëëĵ ata vu ham bë ham su na nanër bengö saga rangah vu alam, rëĵ ham nevong in va? Ham nenër gaĵek saga ya meyoh vu Yerusalem pin beham vongin bë gweko gaĵek jaĵ nom he nabë he sis mehö saga mediiĵ!”

²⁹ Rëĵ Pita loſho sinarë saga denër yah vu sir bë, “He bë sepa doĵ Anutu yi gaĵek namuĵin, gemehönon hir gaĵek ĵëp tamusën!” ³⁰ Ham vonĵ paya vu Yesu beham sis yi raĵ ƙelepeĵo*, rëĵ hil ƙenud hir Anutu nër mekedi raĵ yah. ³¹ Anutu ƙo yi raĵ yah vavunë betung yi nedo nema vesa. Lob tu ala in geĵo hil nah vu Anutu, gevonĵin ĵërin hil Israel ayod gekevoh hil ngaa nipaya na. ³² He halë ngaa pin saga, om sën he nanër rangah gAnon Vabuung sën Anutu vonĵ vu alam sën nengaj yes vu yi gaĵek lo tateĵin gaĵek sagi ving.”

Gamaliel Nër Bë Alam Kaunsor Denahubin Sinarë

³³ Kaunsor lo denĵo yi gaĵek saga lob ahëĵ sengën pangsën rot gedevonĵin bë dengis sinarë pin saga medenadiiĵ. ³⁴ Rëĵ kaunsor ti arë nebë Gamaliel kedi nare. Yi Parisai* ti, geyi tatovaha horek yi los bengö. Alam pin ahëĵ neving yi rot los deneko yi raĵ. Lob kedi menër vu sir bë degevonĵ sinarë geto dena dobnë teĵa rë, lob to deya.

³⁵ Log nër vu kaunsor pin bë, “Ham alam Israel! Bë ham gwevong ngaa ti vu alam sënë, og maĵ ham ngo kwamin bo nivesa rë. ³⁶ Ham raĵ ni bë wirek mehöti arë nebë Tiudas kedi benër bë, ‘Sa, sa mehö los nig wëëĵ böpata!’ Lob alam raĵ neggëp alam mehödahis ti (400) yah detamuin yi. Rëĵ desis yi bediiĵ, log alam sën denetamuin yi lo deveya beya depalët loĵ geyi huk vës bemala maya veröĵ yi. ³⁷ Log tum buk sën kiap böp nekevu mehönon arëĵ lo lob Yudas vu Galilea kedi raĵ beĵo alam vahi yah detamuin yi. Rëĵ desis yi ving bediiĵ,

log alam pin sĕn denetamuin yi lo deketĕķin sir bemaya. ³⁸ Om sĕn sa bĕ nanĕr vu ham nabĕ ham gĕnĕng in alam saga, geham nakĕok gedemedo rĕ. Nabĕ yĕ denevong huk yoh vu mehĕnon kwaj, og rĕķ noh paya bebĕs. ³⁹ Gaķ nabĕ degwa neggĕp vu Anutu yĕnon, og ham su yoh vu bĕ rĕķ kwepĕ sir rĕ, om ham gweģin ham in ham su ngis begĕ vu Anutu!”

Sinarĕ Kwaj Vesa In Devong Nimumsĕn Vu Sir In Yesu Arĕ

⁴⁰ Lob devong ving Gamaliel yi gageķ saga, gedetahi sinarĕ pin loķ yah bedeveek sir, log denĕr niwĕĕķ vu sir bĕ su denanĕr Yesu bengĕ rangah log delĕĕin sir medeya.

⁴¹ Lob mĕm devuu kaunsor ya geto deyah dobnĕ, lob kwaj vesa rot in Anutu ķo sir raķ belĕ sir bĕ deyoh vu bĕ alam degevong benij namum in Yesu arĕ. ⁴² Lob medo denetateķin gageķ rangah loķ dub-vabuung-bĕp gelok beggang la yoh vu buk pin. Beyĕ medo denenĕr Yesu Kerisi bengĕ rangah gaķ su denevuu rĕ.

6

Deggooin Alam Nemađvahi-bevideķ-luu Raķ In Dedoķ Vu Sinarĕ Lo

¹ Nahub geYesu yi hur ngahiseķĕ raķ, lob sir vahi sĕn denevengwĕng Grik ayej lo ahĕj sengĕn vu vahi sĕn denevengwĕng alam Yuda ayej* lo. Ahĕj sengĕn raķ degwa nebĕ sĕnĕ: Alam sĕn denevengwĕng Grik ayej lo denenĕr bĕ, “Ham nevo nos ggelek alam yoh vu buk pin log ham su nevo vu he hĕmin avĕh alov lo rĕ.”

² Lob hurmaluh nemadluho-bevideķ-luu muģinsĕn desupin Yesu yi hur lo pin yam medenĕr vu sir bĕ, “Bĕ he ģevuu Anutu yi gageķ na gehe bo nos geleķ, og su yoh vu rĕ!” ³ Arig lo! Ham ngo gooin ham alam nemadvahi-bevideķ-luu jaķ rĕ. Sir sĕn alam nijvesa gAnon Vabuung nedo loķ sir niwĕĕķ lo, gesir sĕn los kwaj lo. Lob mĕm hil gevong medegeģin huk sagi. ⁴ Gaķ heķ ngo rĕķ medo in najom jaķ noh vu buk pin los tateķin Anutu yi gageķ mu.”

⁵ Alam pin ahĕj ving gageķ saga, lob deggooin Stepan, sĕn mehĕ yĕ nevong ving niwĕĕķ ata gAnon Vabuung nedo niwĕĕķ ving yi lo. Log deggooin Pilip luho Prokorus ga, Nikanor luho Timon, geParmenas, geNikolas vu Antiok. Wireķ yi alam-yu-ngwĕ ti rĕķ ggĕrin yi beloķ ya metu alam Yuda ti. ⁶ Devarah alam saga loķ sinarĕ malaj, log dejom raķ gedebĕ nemaj raķ sir.

⁷ Log Anutu yi gageķ ya meyoh vu nyĕģ pin, balam ngahiseķĕ detu Yesu yi hur vu Yerusalem. Galam-deneķo-seriveng vahi ayoj neya timu vu yi ving.

Alam Yuda Devong Gageķ Vu Stepan

⁸ Anutu vong semusemu los niwĕĕķ bĕpata vu Stepan, lob nevong nĕaa bĕp aggagga balam denelĕ. ⁹ Rĕķ alam vahi kedi desis begĕ raķ gageķ yah vu Stepan. Alam sagi vu Kurene los Aleksandria, gedenenĕr hir dub-supinsĕn-yi saga nebĕ alam sĕn devo sir vĕr in mehĕ ngwĕ nemaj ggoveķ lo hir hir. Gesir vahi vu Kilisia los Asia* ving. ¹⁰ Rĕķ su deyoh vu bĕ dekeyĕh Stepan yi gageķ rĕ, in Anon Vabuung yĕ vo kwa nivesa vu yi.

¹¹ Lom devo monĕ vu mehĕ la in bĕ denanĕr gageķ kuungsĕn jaķ Stepan nabĕ, “He hango bĕ nenĕr gageķ pelĕsĕn raķ Moses lu Anutu!” ¹² Alam saga devong balam teta los alam-horeķ-yi galam pin ahĕj sengĕn vu raķ saga, lob mĕm sir yĕ depesĕng medejom Stepan ahon bedĕķo ya nare kaunsor mala.

¹³ Log devarah mehĕ la in bĕ denanĕr gageķ kuungsĕn jaķ yi lom denĕr bĕ, “Mehĕ saga nenĕr gageķ nipaya raķ dub-vabuung-bĕp sĕnĕ, geraķ Moses yi horeķ. ¹⁴ He hango mehĕ saga nĕr bĕ, ‘Yesu Nasaret saga rĕķ kevoh dub-vabuung-bĕp sĕnĕ gepeķwĕ gageķ wireķ hen sĕn Moses vong vu hil lo benatu agga ngwĕ jaķ.’”

¹⁵ Lob kaunsor pin detung malaj raķ Stepan niwĕĕķ ata, lom delĕ mala niķapiiķ raķ nebĕ angĕr ti.

7

Stepan Tateķin Gageķ Vu Kaunsor Lo

¹ Lob alam-deneķo-seriveng hir ggev bĕp loķ tepĕķ bĕ, “Gageķ sagi yĕnon-a?”

Lob Stepan nĕr yah bĕ, ² “O arig lo, amag lo! Ham gwengĕ rĕ! Wireķ hil dobahĕ Abraham nahĕn nedo Mesopotamia gesu ya Haran rĕ, lob vu buk saga niwĕĕķ ala Anutu tĕķ vu yi. ³ Lom nĕr vu yi bĕ, ‘Gvevuu hongĕ dob los hongĕ alam na gegĕna nyĕģ len ti sĕn sĕķ tato vu hongĕ.’”

⁴ Lob Abraham vuu Kaldia hir dob geya nedo Haran. Denedo saga bama diiķ ggoveķ, loķ mĕm Anutu vong yi yam nedo nyĕģ sĕn gwĕbeng hil nado loķ agi. ⁵ Rĕķ Anutu su vo dob sĕnĕ len mahen teķa vu Abraham in bĕ yĕ gĕgin menatu yi nĕaa nirĕp rĕ, gema. Rĕķ Anutu nĕr

* **6:1:** Vu nyĕ dahis og alam Yuda denevengwĕng Hibru ayej lob Anutu yi ķapiya muģeng neggĕp loķ Hibru ayej. Rĕķ verup loķ Yesu yi buk og ayej Hibru sĕnĕ peķwĕ yi bedenĕnĕr arĕ nebĕ Aram. Aram og dus vu Hibru ayej rĕķ yĕohu teķa.

bê tamusên og rëk bo dob sagi vu yi benajom ahon, in natu yi mewis lo pin hir dob geving. Rëk mu, lok buk sên Anutu nêr gâgek vu yi agi, og Abraham nalu ma. ⁶ Log Anutu nêr ving bê, 'Hong mewis rëk na demedo alam-yu-ngwê hir dob. Lob rëk denatu alam-yu-ngwê saga hir hur bededeginengin sir jak huk karabus noh vu ta jak gëp alam mehôdahis ti (400). ⁷ Rëk mu tamusên, og sêk gevong nyêvewen vu alam-yu-ngwê saga sên rëk dededeginengin hong mewis rak maggin bôp lo. Lok mêm rëk degevu nyêg sagi na, gedenam denajom jak vu sa gëp sagi.'

⁸ Lob Anutu joo gâgek vu Abraham bê gerah* nalu maluh lo navij. Lob nahub rê lok Abraham ko nalu Isaak, lob neggëp rot beyah verup lok buk sên netu nemadvahi-bevideklôö sên ata ko yi lo, lob ama rah* navi. Log Isaak vong nebê sênê vu nalu Yakop vung, geYakop vong vu hil degwa nemadluho-bevidek-luu nebê saga ving. ⁹ Rëk hil degwa lo saga denelê arij Yosep paya, lom devo yi vu alam-yu-ngwê bedebago yi. Bedeko medeya Ejep betu Ejep ti yi ngaa meris. Rëk Anutu nedo ving yi, ¹⁰ melok vu yi, beko yi vër vu ngaa nipaya pin sên deginengin yi lo. Vong semusemu los kwa bôpata vu yi lok Ejep hir mehôlos-bengô Parao mala belê. Lob tum Parao tung yi tu ggev yusekê vu Ejep benegin Parao yi beggang lu ngaa pin.

¹¹ Lob nahub rëk meyip bôpata neggëp dob Ejep los Kanaan pin, lob maggin bôpata tók vu sir, behil kenud lo su deyoh vu bê denatök vu nos rê. ¹² Rëk Yakop ngo bê nos nedo Ejep, lob vong hil kenud lo deya nos beron muginsên. ¹³ Ggovek ya lok sirek deyah netu beron luv, lob mêm Yosep nêr yi rangah vu ari lo bê, 'Ham arimin sa Yosep.' Lob mêm Parao rak ni bê Yosep yi alam sir. ¹⁴ Lob Yosep vong gâgek yah in ama Yakop losho yi alam pin bedeyam vu yi. Sir yoh vu dahis lôö benemadluho menemadvahi (75). ¹⁵ Lob Yakop luk meya nedo Ejep bediik, log hil kenud lo denedo bedediik ving. ¹⁶ Lob deko navij yom Sekem beyah debê lok waak sên wirek Abraham bago vu alam Hamor rak monê betu yi waak bedub lo.

¹⁷ Lom buk sên bê Anutu gevong ngaa sên wirek nêr vu Abraham bê rëk gevong lo neggovek in bê natök nam rangah, lob alam Israel deverong bedeggërin nyêg Ejep. ¹⁸ Beggovek, lok Ejep hir mehôlos-bengô mewis ti verup, lob su rak Yosep yi huk nivesa sên nevong lo ni rê. ¹⁹ Om sên nevong rii rak hil alam, genevong huk karabus vu hil kenud lo. Geniwëek rot bê dejuuk naluj maluh nikök lo na demedo dobnê medenadiik.

²⁰ Lok nahub rê, lok Moses ata ko yi lok buk saga. Lob Anutu ro hurmahen saga nivesa bemalangeri rot. Lob ata lu ama degin yi lok beggang ayo yoh vu kwev lôö. ²¹ Lok mêm ya debê yi lok bêl nenga, lok tum Parao nalu avêh ko yi ya menegin nebê sên yô nalu.

²² Lob Moses luk dub ving Ejep hurmahen bedenetahu yi lok alam Ejep hir gâgek los kwa pin, lom tum netu mehô los kwa-sevêrinsên-yi genevong huk los niwëek ving. ²³ Ggovek geMoses yi ta tu mehôdahis luu rak, lob kwa vo bê na gelê yi alam Israel. ²⁴ Lom tók rak Ejep ti genevasap Israel ti, lob lok vu Israel ti sagi bevong nyêvewen lok yah nipaya saga vu besis Ejep ti saga mediik. ²⁵ Moses kuung bê rëk yi alam kwaj bo yi nabê Anutu vong yi yam in bê dok vu sir. Rëk ma gesu kwaj nevo nebê saga rê.

²⁶ Lok heng to lob Moses yah verup betök vu Israel lu geluho denesis sir. Lob vingin bê gevong beluhu ayoj nakul gebeğô gëp, om nêr bê, 'Alam-a! Melu arimin ham lo! Rëk nebê va sên melu nevong paya vu ham-ê?' ²⁷ Rëk mehô sên vong paya vu ari lo ruuk Moses yah genêr bê, 'Re nêr vu hong bê genatu he ggev los mehô sên gebo nyêvewen vu he?' ²⁸ Mak bê gengis sa nabê sên gesis Ejep ti bediik veseveng lo?' ²⁹ Nêr bê saga lob Moses ggöneng beveya meya pevis. Beya nedo alam Median hir nyêg. Lob mêm rëk ko nalu maluh luu vu sagu.

³⁰ Log ta mehôdahis luu ggovek ya, lok mêm angêr ti tato yi vu yi neggëp nyêg-yumeris dus vu kedu Sinai. Angêr los nengwah daggen lok nare keles teka niggin ggîn. ³¹ Lob Moses lê lob kwa ya ngahisekê in ngaa sên tók vu yi. Lob ya in bê gelê nivesa, lob Mehôbôp aye nêr bê, ³² 'Sa Anutu sên kenum lo hir Anutu sa. Sa Abraham luho Isaak geYakop hir Anutu sa.' Lob Moses lëk beggöneng bê su gelê.

³³ Lob Anutu nêr vu yi bê, 'Genakah suu vër in vaham. In nyêg sên genare lok aga og nyêg vabuung. ³⁴ Sa halê huk nipaya los maggin pin sên dededeginengin rak sa alam vu Ejep, lob gwëbeng seluk yam in bê sa kevelekin sir los gako sir vër vu ngaa maggin. Om kwedi jak! Sa bê gevong hong megenah Ejep.' ³⁵ Yik Moses saga sên wirek deruu demij vu yi gedenêr bê, 'Re tung hong bê genatu ggev bôp los mehô sên gebo nyêvewen vu he?' lo. Rëk Anutu vong yi yah in bê natu hir ggev los kevelekin sir vër, om sên vong bangêr sênê tók vu yi lok kele mahen teka sên lo in bê bo niwëek vu yi.

³⁶ Log yik Moses saga sên vong ngaa bôp aggagga vu sir vu Ejep, lok ko sir vër beli sir beya deyoh Loo-kök vuheng meya deko lok nyêg-yumeris yoh vu ta mehôdahis luu.

³⁷ Log yik Moses saga sên nêr vu alam Israel bê, 'Anutu rëk gevong ham ti natu mehônanêr-gâgek-rangahsên nabê sa.'

³⁸ Log desupin sir ggëp nyëg-yumeris, lob yik Moses saga sën ya nedo kedu Sinai ving angër bevengwëng ving yi lo. Log Moses nedo ving hil kenud lo, lob ƙo Anutu yi gägek malatumsën-yi bevong vu hil, ³⁹ rëk hil kenud lo nij lëlin yi gedekeyëh aye bederuuk yi gekwaj vo bë denah Ejep.

⁴⁰ Lom denër vu Aaron bë, ‘Gesemu he anutu la in degeli he na. In Moses sën ƙo he vu Ejep meyam lo maƙ ya tena? He dugin!’ ⁴¹ Lom mëm desemu burmakau nalu maluh ti ƙenu rak goor betu anutu-kuungsën gedenetung seriveng vu. Log ahëj nivesa in ngaa sën yö desemu rak nemaj agi. ⁴² Rëk Anutu ruu demi vu sir in denejom rak los ayej loƙ hes los kwev gebetuheng pin sën denedo yaƙek babu lo, yoh vu sën alam-denenër-gägek-rangahsën dekevu meneggëp loƙ Anutu-yi-kapiya lo bë:

‘Ham alam Israel, wirek ham nedo ta mehödahis luu vu nyëg-yumeris,
lom ham sis burmakau los sipsip beham vesi netu seriveng.

Maƙ saga ham vong vu sa? Ma!

⁴³ Ham vaƙu anutu-kuungsën Molok yi dub sël
ving anutu-kuungsën Rompa yi betuheng ƙenu.

Ham semu ngaa ƙenu pin saga in bë ham najom jaƙ vu los gweƙo arëj jaƙ,
om sëƙ gevong nyëvewen vu ham,

besëƙ gevong beham kwesuu nyëg böp Babulon*
mena medo ƙarabus vu nyëg adingnë.’

⁴⁴ Wirek hil kenud denedo nyëg-yumeris, lob hir dub sël nedo. Saga sën Anutu yi dub sël getato bë nedo ving sir, lob desemu yoh vu sën Anutu nër tato vu Moses bë gevong lo.

⁴⁵ Ggovek loƙ hil kenud lo deyam ving Yosua in bë degeƙo alam-yu-ngwë hir dob, lob Anutu loƙ vu sir bekevoh alam saga in sir. Vu buk saga deƙo dub sël sën amaj vo vu sir lo sepa, beyam detung nedo rot Beverup loƙ Davit yi buk.

⁴⁶ Loƙ mëm Anutu nelë Davit nivesa, lom Davit jom rak vu bë rëk dev dub ti vu Yakop yi Anutu. ⁴⁷ Rëk ma geneggëp rot bemëm nalu Solomon rëk lev. ⁴⁸ Rëk mu Mehö-gayeheng Anutu su nedo loƙ dub sën mehönon denelev rak yö nemaj lo rë. In mehö nenër-gägek-rangahsën nër bë:

⁴⁹ ‘Mehöböp nër bë sënë:

“Yaƙek netu sa sëa sën sa nado rak,
gedob saga netu ngadoheng sën sa nehebë vahaƙ rak lo.

Om re yoh vu bë dev dub ti vu sa in bë sa sewah dok-a?

⁵⁰ Ma ham kuung bë sa nemaƙ su tung ngaa pin sënë rë?”

⁵¹ Ham alam ayomin niwëëƙ. Geham ayomin los nengamin dahis. Ham neruuk Anon Vabuung yoh vu buk pin nebë sën ham ƙenumin lo deneruuk wirek lo. ⁵² Mehö-nenër-gägek-rangahsën ti tena sën ham ƙenumin lo su denevong paya vu yi rë? Ma! Desis alam sën denenër gägek rangah bë mehö yohvu Yesu rëk nam lo bedediik. Lob yi saga yam, rëk ham tato yi vu alam-beƙö-yi medesis yi bediik. ⁵³ Angër denevo Anutu yi horek vu ham rëk ham su nesepa loƙ rë.”

Detengwa Stepan Raƙ Gelöng Mediik

⁵⁴ Dengo gägek sagi, lob gägek sagi gelu ayoj rot. Lom deneköö nyëj, gahëj sengën böpata rot vu Stepan. ⁵⁵ Rëk Anon Vabuung ggërin Stepan ayo, lob varah mala rak yaƙek niwëëƙ ata benelë Anutu niƙapiik, log lë bë Yesu nare Anutu nema vesa. ⁵⁶ Lob tahi bë, “Om ham gwengo rë! Sa halë bë yaƙek tateƙin yi, log Mehönon Nalu nare loƙ Anutu nema vesa!”

⁵⁷ Lob dereseeh rur rak gedemir nengaj, log sir pin kedi deseröƙ meya dejom Stepan ahon, ⁵⁸ gederot yi medeko medeya Yerusalem ƙatum degwa dobnë, log mëm detengwa yi rak gelöng bediik. Lob alam sën denër gägek kuungsën rak yi lo deƙah hir tob muƙin bedetung menedo loƙ mehö magëm ti arë nebë Saulus vaha bemedo neƙin, ⁵⁹ log mëm ya detengwa Stepan rak gelöng. Nahën denesis yi rak gelöng, log pevis mejom rak bë, “Mehöböp Yesu! Gweƙo sanog nöƙ vu hong!”

⁶⁰ Lom tung lus luƙ getahi bë, “Mehöböp, su gebo doƙ nah hir ngaa nipaya sënë!” Log diik ya.

8

Saulus Nevong Paya Vu Kerisi-yi-alam

¹ Saulus vo gadu loƙ sir in desis Stepan mediik. Lob vu buk saga alam deƙedi in bë debo maggin böpata rot vu Kerisi-yi-alam vu Yerusalem medebasap sir. Lob Kerisi-yi-alam pin deveya medeketëƙin sir medeya distrik Yudea lu distrik Samaria gesinarë nyëdahis mu yö nahën denedo nyëg böp Yerusalem. ² Galam vahi sën denesepa loƙ Anutu yi gägek medenero lo, sën mëm delev Stepan gedesu böpata rot in yi.

³ Log Saulus mala nesepa bë kevoth Yesu yi alam benama na verök yi, lob nesepa loğ beggàng pin benelok ya beneko maluh gavèh ving, benedadii sir ya qarabus.

Denër Bengö Nivesa Vu Samaria

⁴ Lob Kerisi-yi-alam sèn deveya medeya jeggín jeggín lo deneko loğ rot beya denenër Bengö Nivesa yoh vu nyèg. ⁵ Pilip loğ meya nyèg böp ti vu distrik Samaria, lob nër Kerisi vu sir. ⁶ Alam ngahisekè dengo yi gagek los delè ngaa böp sèn nevang lo, lom debè nengaj vu yi pangсэн. ⁷ In denelè gememó nipaya sèn negwang ya alam ngahisekè ayoj lo dengeek geto deya in sir. Log alam ngahisekè sekèj neselóngin, gevahaj nipaya, og nijvesa nerak. ⁸ Lom mèm alam ayoj tee yi rot vu nyèg saga.

⁹ Lob mehöti arè nebë Simon nedo saga, beyi mehö nerob alam los nevang yesek lu ngaa aggagga, menevang balam Samaria* kwaj neya ngahi in yi gedener bë yi mehö böp ti. ¹⁰ Lob alam ggev los alam meris pin nijwèek bë degengo yi gagek, lob denenër bë, "Mehö saga ko Anutu niwèek böpata yönon!" ¹¹ Nijwèek in bë degengo yi gagek in nerob alam buk ngahisekè los nevang yesek medenelè yi ngaa böp nebë sènè, lob kwaj neya ngahisekè.

¹² Lok tum mèm Pilip nër Bengö Nivesa rak Anutu-yi-nyèg los nër Yesu Kerisi bengö rangah, lom maluh los avèh pin devong ving bederipek bël. ¹³ GeSimon vong ving nebë saga ving beripek bël, lob tum nesepa Pilip beya ving yi. Nelè ngaa böp aggagga ngahisekè sèn Pilip nevang lo, lob kwa neya ngahisekè.

¹⁴ Log tum alam sinarè sèn nahèn denedo Yerusalem lo dengo bë alam Samaria* deko Anutu yi gagek rak, lom devong Pita lu Jon deya vu sir. ¹⁵ Luho deluk meya deto, lom dejom rak vu Anutu in bë gevong Anon Vabuung vu alam sèn denevong ving lo. ¹⁶ In Anon Vabuung su loğ yam ggèrin ayoj rë, geyö nahèn. Gak yik deripek bël rak Yesu arè mu. ¹⁷ Om luho debè nemaj rak sir, lom mèm Anon Vabuung loğ yam ggèrin ayoj.

¹⁸ Lob Simon lè bë sinarè luho debè nemaj rak sir bAnon Vabuung loğ yam ggèrin ayoj, lom ko monè ya vu luho ¹⁹ genër bë, "Melu bo niwèek saga vu sa geving, in nabè sa gebè nemaj jak mehöti, og Anon Vabuung dok nam gèrin yi." ²⁰ Rëk Pita nër vu yi bë, "Höm monè mala nama na verök yi, behong geving! In gekuung bë geyoh vu bë gebago Ngaa sèn Anutu vong nyemasèn vu hil lo jak monè! ²¹ Su rëk gedok vu he in huk sènè geving rë, in Anutu lè bë ayom nipaya. ²² Om gegwèrin ayom begweruu demim vu kwam nipaya saga, gegenjajom jak vu Mehöböp in kevoh hong ngaa nipaya sèn neggèp loğ ayom aga na. ²³ Sa halè bë ayom sis yi pangсэн, gengaa nipaya loğ nare ayom bejom hong ahon."

²⁴ Lom Simon neggöneng genër yah vu luho bë, "Om maam melu ngo najom jak vu Mehöböp in mèm dok vu sa gengaa sèn melu nër lo ti su natök vu sa!"

²⁵ Lob sinarè luho saga denër Yesu rangah bedevong Mehöböp yi gagek yoh vu alam, log mèm luho deyah Yerusalem. Lob luho yah denër Bengö Nivesa rangah vu beggàng-bu ngahisekè vu distrik Samaria ggèp aggata.

Pilip Nër Bengö Nivesa Rangah Vu Etiopia Ti

²⁶ Log Mehöböp yi angër ti nër vu Pilip bë, "Kwedi gena los ahè sèn aggata nevuu Yerusalem geya nehöo ayo Gasa. Aggata sèn neyoh ya nyèg-yumeris lo."

²⁷ Lob Pilip kedi rak meya. Lok mehö nyèg ngwè ti vu Etiopia neyoh aggata saga meneya. Etiopia hir avèh-los-bengö Kandase yi hur böp yi, beneğin yi monè los yi kupek nivesa vesa pin. Mehö sènè ya mejom rak vu Anutu ggèp Yerusalem geyom to aggata menyah. ²⁸ Medo netevin mehö-nenër-gagek-rangahsèn Yesaya yi kapiya rak yi karis meyom to aggata vuheng in bë nah mena yi nyèg. ²⁹ Lob Anon Vabuung nër vu Pilip bë, "Gena dus vu karis saga megena geving!"

³⁰ Lob Pilip serög saga meya dus vu, lob ngo bë mehö saga netevin mehö-nenër-gagek-rangahsèn Yesaya yi gagek, lob loğ tepèk in yi bë, "Mağ gagek sèn genër aga, mağ gerak degwa ni ma ma?"

³¹ Lok mehö saga nër yah vu Pilip bë, "Bë mehöti su tatekin vu sa rë, og sèk jak degwa ni nabè va?" Lob nër vu Pilip bë, "Gejak nam vavunè balu ajak karis mana!"

³² Gagek sèn neggèp loğ Anutu-yi-kapiya bemehö-è netevin lo sènè:

"Deli yi yam nebë sèn deneli sipsip yam in bë dengis menadiik, gesu nevangwèng rë.

Nebë sèn denekeping sipsip nalu ni viis, rëk su nesu rë.

³³ Devong nimumsèn rot vu yi, rëk mehöti su kedi rak melok vu yi menër yi gagek mero rë gema.

Ma rëk yi mewis tena in hil nanër rë?

In desis yi mediik pevis bemala ma gesu nedo dob rë."

³⁴ Lom avèh-los-bengö yi hur sènè nër vu Pilip bë, "Getatekin vu sa rë! Mehö-nenër-gagek-rangahsèn nër gagek sagi rak re? Yö nër rak yi, ma nër rak mehö ngwè?"

³⁵ Lob Pilip tatekin Anutu yi gagek dus ti saga genër Yesu yi Bengö Nivesa degwa tato vu yi. ³⁶ Ggovek geluho medo denetetu aggata medeneya beya deto bêl ti, lob mehö saga nêr bê, “Gwelê! Bêl neggêp! Yoh vu bê gejipek sa ma ma?”

³⁷ [Loĵ Pilip nêr yah vu yi bê, “Bê gevong ving anon loĵ ayom, og mêm!” Rêĵ bê, “Sa hevong ving Yesu Kerisi bê Anutu nalu yi!”] ³⁸ Lob mêm nêr bê karis bare, log luho medelûk ya bêl, bemêm Pilip dagoo yi lûk ya bêl.

³⁹ Log luho derak yom roneĵ, lob Mehöböp yi Anon Vabuung ĵo Pilip ya, gemehö sênê su lê yi ggökin rê, rêĵ mu kwa vesa rot mesepa yi aggata beya. ⁴⁰ Gak Pilip, og Anon Vabuung ĵo yi metöĵ ya Asotus pevis, lob ya meyoh vu nyêĵ böp pin menêr Bengö Nivesa rangah. Beya rot beya metöĵ ya Sisarea.

9

Saulus Ggêrin Yi Tu Kerisi Yi Mehö

(*Sn 22:4-16; 26:9-18*)

¹ Log Saulus nahên nenêr gagek los niwêek bê gevong paya vu Mehöböp yi hur bengis sir medenadiik. Lob ya vu alam-deneĵo-seriveng hir ggev böp, ² benêr vu yi bê kevu ĵapiya noh vu alam Yuda hir dub-supinsên-yi pin sên denedo Damaskus lo bebo vu yi. Lob ggev böp kevu gagek loĵ ĵapiya saga nebê, “Nabê Saulus sênê natöĵ vu maluh ma avêh la gedenesepa loĵ Yesu yi aggata, og gagek ma genaduu sir megeko sir nam Yerusalem.”

³ Log Saulus losho ahêvavu la deya rak beya deverup dus vu Damaskus, lob pevis bengaa ti vêr vu yagek nebê davês beluk yam jêh rak sir. ⁴ Lob Saulus vês betetolin beya neggêp dob, log ngo gagek ti yam vu vavunê bê, “Saulus, Saulus! Gêvo vanê vu sa in va?” ⁵ Rêĵ Saulus nêr yah bê, “Mehöböp, hong re?” Rêĵ gagek lo yom ggökin bê, “Sa Yesu sên genevong vanê vu sa lo. ⁶ Rêĵ mu kwedi ĵak megena nyêĵ böp sagu, genahub rêĵ mêm mehöti rêĵ nanêr ngaa sên gwevong lo tato vu hong!” ⁷ Galam sên deneya ving Saulus lo denare rêĵ denelêk besu deyh vu bê debengwêng rê. Log denĵo gagek saga dedun rêĵ su delê bê mehöti nedo rê.

⁸ Loĵ mêm Saulus kedi nare bemala netum rêĵ nahên mala nepengipin rot, lom maam dejom loĵ nema bedeli yi ya nyêĵ böp Damaskus. ⁹ Benedo buk löö, rêĵ mu yô nahên mala kenod rot, log su negga nos los nenum bêl rê.

¹⁰ Loĵ Anutu yi hur maluh ti nedo Damaskus arê nebê Ananias. Lob Mehöböp tato yi vu belê nebê pesepsên, genêr vu yi bê, “Ananias!” Rêĵ bê, “Mehöböp, sa nado-ê!” ¹¹ Lob Mehöböp nêr vu yi bê, “Kwedi gena aggata ti sên denenêr arê nebê Aggata Niröp agu. Gena Yudas yi beggang lob mêm gedok tepêĵ in Tarsus ti sên denenêr arê nebê Saulus. Mehö sagi medo nejom rak ¹² genelê ngaa nebê pesepsên bê mehöti arê nebê Ananias nelok ya beggang ayo mebê nema rak yi in bê gevong bemala natum megelê nyêĵ gökin.” ¹³ Rêĵ Ananias nêr yah vu bê, “Mehöböp, sa hango alam ngahiseĵê denenêr mehö saga bê nevong huk agga nipaya rot vu hong alam vabuung pin vu Yerusalem, ¹⁴ lob ĵo gagek vu alam-deneĵo-seriveng hir ggev in bê naduu alam sên ayej nelok hong vu agi, in bê dena ĵarabus.” ¹⁵ Rêĵ Mehöböp nêr yah vu bê, “Gena! Mehö saga og sa hur ti. Sehoo in yi rak ggovek ya in geko sa bengöĵ bena nanêr vu alam-yu-ngwê losho hir alam-los-bengöĵ, gevu alam Israel geving. ¹⁶ Log sengo rêĵ tato nivanê aggagga pin sên rêĵ natöĵ vu yi ĵak sên nanêr sarêĵ rangah lo vu yi.”

¹⁷ Lob Ananias ya rak. Ya verup beloĵ ya Yudas yi beggang ayo log pevis mebê nema rak Saulus genêr vu bê, “Arig Saulus! Mehöböp Yesu sên töĵ vu hong loĵ aggata lo vong sa beseyam in bê malam natum gökin nah, gemêm Anon Vabuung doĵ nam ggêrin ayom.”

¹⁸ Ngaa sên ggêrin Saulus mala lo ni nebê gël niĵepis mekehe ya pevis, log mala tum ggökin gemêm kedi beripek bêl.

¹⁹ Log mêm Saulus gga nos bemêm niwêek loĵ yah, benedo buk vahi ving Yesu yi hur vu nyêĵ böp Damaskus.

Saulus Nêr Bengö Nivesa Vu Alam Damaskus

²⁰ Log pevis meya meyoh vu alam Yuda hir dub-supinsên-yi ggêp nyêĵ böp Damaskus benêr Yesu yi gagek rangah nebê, “Mehö saga yi Mehöböp Nalu!” ²¹ Alam pin denĵo yi gagek lob delêk pangsên bekenuj ya gedelok tepêĵ vu sir bê, “Mehö saga maĵ sên yiĵ nevong paya vu alam sên ayej nelok Yesu arê vu Yerusalem lo! Maĵ yiĵ yi saga sên gwêbeng verup agi in naduu sir sênê megeko nah vu alam-deneĵo-seriveng hir ggev-ê?” ²² Rêĵ Saulus kedi menêr gagek los niwêek ata, lob alam Yuda sên denedo vu Damaskus lo denĵo yi gagek, lom kwaj ya ngahi in tato vu sir yônnon bê Yesu yi mehö sên Anutu ggoo in yi rak netu Kerisi.

Alam Yuda Desis Begö Vu Saulus Lom Veya Meya

²³ Buk ngahiseĵê ya ggovek ya lob alam Yuda vu nyêĵ böp Damaskus deĵoo gagek in bê dengis Saulus menadiik. ²⁴ Rêĵ ngo hir gagek saga bê vare denegin yi loĵ aggata avi pin yoh

vu buk los rangah in bê dengis yi benadiik. ²⁵ Rêk alam sên dengo yi gagek medenesepa lok lo deko yi buk medetung lok kadakaad medevong ggök ya katum gelöng yu vavunê vu nyêg böp saga nenga, medesejun aggis in yi geluk ya dobnê beya.

Saulus Yah Nedo Yerusalem

²⁶ Saulus yah meya betök yah Yerusalem, lom vongin bê losho Yesu yi hur demedo jevuh ti, rêk deneggöneng in yi, in kwaj nevo bê su Yesu yi hur maluh yi yonon rê. ²⁷ Rêk Barnabas ko Saulus beya vu sinarê nyêdahis lo, getatekin bê Saulus lê Mehöböp ggêp aggata benêr gagek vu yi om sên ggêrin yi menenêr Yesu arê rangah los niwêêk vu nyêg böp Damaskus rot. ²⁸ Ggovek lom mêm Saulus nedo ving sir medenesepa sir ggêp Yerusalem. Vong huk niwêêk benêr Mehöböp arê rangah gesu ggöneng rê. ²⁹ Nêr gagek rak Yesu vu alam Yuda sên denevongwêng Grik ayej lo ving, lob losho denemehoo sir in gagek saga, lom desero aggata in bê dengis yi benadiik. ³⁰ Rêk Kerisi-yi-alam vahi dengo, lob deko yi bedeluk medeya Sisarea, bedevong ya Tarsus. ³¹ Nebê saga lom mêm Kerisi-yi-alam pin vu distrik Yudea los Galilea geSamaria denedo nivesa gemaggin su netök vu sir ggökin rê. Yesu yi huk saga niwêêk rak, lob yi alam pin deneggöneng in Mehöböp gedeneko arê rak, log Anon Vabuung vu niwêêk vu sir lob alam medo deneyam vu sir bengahijsekê lok.

Pita Vong Ainias Benivesa Rak

³² Lob Pita ya meyoh vu nyêg pin beya meto Luda benedo ving Anutu-yi-alam ggêp sagu. ³³ Lob tók vu Luda ti arê nebê Ainias. Sekê pin selöngin beneggêp lok beggang ayo yoh vu ta nemadvahi-bevidek-löö. ³⁴ Lob Pita nêr vu yi bê, "Ainias! Yesu Kerisi vong benim vesa rak. Om kwedi gebahinin hong kanyê!" Lob Ainias kedi rak pevis.

³⁵ Lob alam Luda los Saron pin delê yi, lob mêm deggêrin sir yom vu Mehöböp.

Pita Ggee Vu Tabita Bevesa Lok Yah

³⁶ Yesu yi hur avêh ti nedo Yopa arê nebê Tabita. Sên Grik ayej nenêr nebê Dorkas lo. Lob nevong nivesa benelok vu alam sên denerak vu in ngaa lo yoh vu buk pin. ³⁷ Lob lok buk saga niraq lob diik. Lob deripek yi gedebê rak ya neggêp beggang ayo vavunê ti.

³⁸ Lob Yopa neggêp dus vu Luda, gehur maluh dengo bê Pita nedo Luda, lob pevis medevong mehö luu deko dik ya vu yi bê, "Genam vu he pevis, gesu genaköpek!"

³⁹ Lob Pita ngo gagek meya ving luho medeyah deverup lob deko yi ya beggang ayo vavunê. Lob avêh alov pin ya detetup lok yi gevare denesu medenetato tob los röpröp pin sên Dorkas semu vu sir lok buk sên yô nahên nedo mala vesa lo. ⁴⁰ Rêk Pita ruuk alam pin saga to deyah dobnê, log yun lus log jom rak. Log mêm peggirin mala ya vu heljêng genêr bê, "Tabita, kwedi jak!" Lob avêh mala tum belê Pita gekedi nedo. ⁴¹ Pita jom lok Tabita nema beloq vu bekedî rak, log tahi Anutu-yi-alam los avêh alov saga deyam betato Dorkas vu sir bê vesa lok yah. ⁴² Gagek saga yoh vu alam Yopa pin medengo, lob sir ngahisekê ayoj neya timu vu Mehöböp.

⁴³ Lob Pita nedo buk ngahisekê ggêp Yopa. Nedo ving Simon sên mehö nesemu kabi lu ngaa rak reggu navi lo.

10

Angêr Tök Vu Kornelius Menêr Gagek Vu Yi

¹ Rom ti nedo Sisarea arê nebê Kornelius. Alam-begö-yi vu Itali hir kapten ti menegin alam mehödahis nemadvahi (100). ² Log losho yi alam pin sên denedo lok ti lo deneggöneng in Anutu medeneko arê rak. Nevo monê ngahisekê in bê doq vu alam Yuda sên denerak vu in ngaa lo, geyö nejom rak vu Anutu yoh vu buk pin.

³ Lob buk ti lok 3 krök sheuksên, lob lê ngaa ti nebê pesepsên meneggêp rangah rot. Lê bê Mehöböp yi angêr ti lok ya beggang ayo vu yi benêr bê, "Kornelius!" ⁴ Lob Kornelius kënu verup begêt yi, lok nêr bê, "Mehöböp! Bê va?" Rêk angêr nêr yah vu Kornelius bê, "Anutu lê hong jomraksên gelê bê genelok vu alam sên denerak vu in ngaa lo, log lê bê yoh vu, lob kwa nevo menedo. ⁵ Om gwevong mehö la dena Yopa bena denatök jak Simon sên denenêr arê ngwê nebê Pita lo bedegeko nom. ⁶ Mehö saga nedo lok Simon ngwê sên yi mehö nesemu reggu navi lo yi beggang, dus vu loo nenga." ⁷ Angêr nêr gagek nebê saga vu Kornelius ggovek log ya rak, log Kornelius tahi yi hur luu ving mehö-begö-yi ti. Mehö-begö-yi saga yi mehö-jomraksên-yi ving. ⁸ Lob Kornelius nêr gagek saga pin mero vu löoho, log mêm vong löoho ya Yopa.

Pita Lê Ngaa Nebê Pesepsên

⁹ Löoho deya beya deneggêp aggata. Genyêg heng gelöoho deya medeya dus rak vu nyêg böp Yopa log hes vuheng rak. Log Pita rak ya Simon yi beggang yu-tamangsên vavunê in bê najom jak. ¹⁰ Lob diikahê, lob kwa vo bê ga nos rêk nahên deneyeh, lob lê ngaa ti nebê pesepsên yam vu yi. ¹¹ Lê yagek tatekin log ngaa ti luk meyam dob nebê sên denejom

loḵ tob nyēketu lubeluu lo, geḥōpata rot. ¹² Lob reggu aggagga pin loḵ nedo. Ngaa pin sēn denevēng, gengaa pin sēn vare deneya los deneggevek dob lo. ¹³ Lob gageḵ ti yam vu Pita ving bē, “Pita, kwedi gengis reggu beḡegwa!”

¹⁴ Lob Pita nēr bē, “Ma rot, Mehōbōp! Sa su rēḵ ga rē! Saḵ su naha ngaa nebē sēnē rē. In he horek nenēr in bē nipaya besu yohvu rē.” ¹⁵ Rēḵ gageḵ saga yom vu yi netu beron luu nebē, “Ngaa sēn Anutu nēr bē yohvu, saga su genanēr nabē su yohvu rē!” ¹⁶ Ngaa pin sēn agi tōḵ vu Pita beron lōō, log pevis betob sēn yah meya vavunē.

¹⁷ Pita nahēn kwa neya ngahi bē, “Ngaa sēn sa halē agi degwa nebē va?” log alam Rom sēn Kornelius vong sir yam lo deverup. Lōōho deloḵ tepēḵ in Simon sēn mehō nesemu reggu navi lo yi beggang, lob mēm verup denare loḵ veluung avi.

¹⁸ Log detahi medeloḵ tepēḵ bē, “Simon sēn arē ngwē nebē Pita lo nedo sēnē ma ma?” ¹⁹ Rēḵ Pita nahēn kwa nevo ngaa sēn lē nebē pesepsēn lo, loḵ Anon Vabuung nēr vu yi bē, “Gwengo? Mehō lōō denesero hong!” ²⁰ Om kwedi geduḵ megena vu sir beham na. Su kwam na ngahi. Sengo hevong sir medeyam.” ²¹ Lob Pita luḵ ya vu alam saga benēr bē, “Mehō sēn ham nesero lo, yiḵ sa sēnē. Ma ham yam in-a?”

²² Loḵ denēr bē, “Kornelius, sēn alam-begō-yi hir kapten lo vong he yam. Mehō yohvu sēn neggōneng in Anutu geneḵo arē raḵ, galam Yuda pin denēr bē yi mehō nivesa. Lob Anutu yi angēr ti to menēr vu yi bē gevong he nam in hong behil anah yi beggang in bē gengō hong gageḵ.”

²³ Lom Pita nēr bedeloḵ ya beggang ayo, bevo nos vu sir medegga gedeggēp. Log monbuk lob kedi meya ving sir, lob Kerisi-yi-alam la vu Yopa desepa sir medeya ving.

Pita Ya Kornelius Yi Beggang

²⁴ Ya deggēp buk ti vu aggata, loḵ mēm detōḵ ya Sisarea geKornelius medo negin sir. Tahi yi alam loشو yi mehō la ggovek bedesupin sir benedo denegin sir. ²⁵ Pita to meloḵ ya beggang ayo, lob Kornelius to meya vu bepetev meneggēp loḵ Pita vaha in bē geḵo arē jaḵ. ²⁶ Rēḵ Pita jom loḵ nema mekedi nare genēr vu bē, “Kwedi jaḵ! Sa, og sa mehōnon meris mul!” ²⁷ Lob luho devengwēng gedeyah beggang ayo vu alam ngahiseḵē sēn desupin sir medenedo lo.

²⁸ Lob Pita nēr vu sir bē, “Ham ngo raḵ ni bē horek niwēēk ata nēr in he alam Yuda bē he su ayoh vu bē ana medo geving alam-yu-ngwē, ma ana vatēvek vu sir rē. Rēḵ Anutu tato vu sa nebē sa su nanēr mehōti nabē nipaya ma su mehō yohvu rē. ²⁹ Om sēn sa su ḵeyēh gageḵ rē. Gaḵ ham kwetag sa lom seyam pevis. Rēḵ sa bē gango nirōp nabē ham tahi sa in va?”

³⁰ Lob Kornelius nēr bē, “Ngaa sēnē tōḵ vu sa bebuk lōō ruu ya ggovek ya. Sa medo najom raḵ loḵ sa beggang ayo raḵ 3 krōk sehuksēn lob pevis besa halē mehōti nare geḵi tob veroo benikapiik. ³¹ Lob nēr vu sa bē, ‘Kornelius, Anutu ngo hong jomraksēn ggovek gemedo mekwa nevo monē lu ngaa pin sēn genevong in bē doḵ vu alam sēn deneraḵ vu in ngaa lo. ³² Om gwevong mehō la dena Yopa bona denanēr Simon sēn denenēr arē ngwē nebē Pita lo. Mehō saga nedo loḵ Simon ngwē sēn mehō nesemu reggu navi lo yi beggang dus vu loo nenga.’ ³³ Om sēn sa hevong mehō la deyōk in hong. Lob gevong nivesa beḡeyam, om sēn gwēbeng he pin ayam nado loḵ Anutu mala agi in bē he gango gageḵ sēn Mehōbōp vong vu hong in bē genanēr vu he lo.”

Pita Nēr Gageḵ Ggēp Kornelius Yi Beggang

³⁴ Lom mēm Pita nēr bē, “Yōnon rot, gwēbeng seraḵ ni bē Anutu su kwa ya vu mehō los arē ma alam vahi mu rē. ³⁵ Gaḵ kwa nevo alam vu nyēḡ pin bē: Nabē sir ti gōneng in yi beḡevong ngaa nohvu, og nelē yi nivesa.

³⁶ Yōnon, Anutu vong yi gageḵ vu he Israel, bevong Yesu Kerisi yi Bengō Nivesa vu he. Bengō Nivesa sēn nēr gageḵ mamer vu he bē Yesu Kerisi to alam pin hir Mehōbōp. ³⁷ In ham ngo raḵ ngaa sēn Yesu Nasaret nevong lo ni vorot. Wirek Jon nēr gageḵ bēl-ripek-sēn-yi rangah, lob vu buk sagi Yesu verup ggēp Galilea, lob bengō ya meyoḵ vu nyēḡ pin vu distrik Yudea. ³⁸ Gemak ham raḵ ni bē Anutu ggooin yi rak bevong Anon Vabuung los niwēēk vu yi, lob ya meyoḵ vu nyēḡ pin beloḵ vu mehōnon. Anutu nevo niwēēk vu yi, lob vong alam sēn Satan nevong paya vu sir lo benijvesa neraḵ. ³⁹ Gehe sēnē halē yi wirek, lob sēn he nanēr gageḵ rangah raḵ ngaa pin sēn nevong vu Yerusalem los nyēḡ pin vu distrik Yudea lo. Gesēn dereḵo yi rak ḵelepeko* gedesis mediik lo. ⁴⁰ Rēḵ buk netu lōō lob Anutu nēr bekedi raḵ yah, log tato yi rangah. ⁴¹ Su tato yi balam Yuda pin delē rē. Gaḵ yiḵ yō tato yi vu he sēn wirek Anutu ggooin he rak in bē he nanēr yi gageḵ rangah lo. Kedi raḵ yah vu bedub, lob he ha los anum ving yi. ⁴² Log nēr vu he bē he nanēr yi gageḵ pin rangah vu mehōnon nabē Anutu ggooin yi raḵ in bē gengō alam-malaj-vesa los alam-diiksēn pin hir gageḵ. ⁴³ Alam-denenēr-gageḵ-rangahsēn pin denēr yi gageḵ rangah nebē: Anutu nekevoh alam pin sēn ayoḵ neya timu vu Yesu lo hir ngaa nipaya ya raḵ Yesu arē los niwēēk.”

Alam-yu-ngwë Deķo Anon Vabuung

⁴⁴ Pita nahën nenër gagek saga, log Anon Vabuung yam raķ ya alam pin sën denģo yi gagek agi lo. ⁴⁵ Alam Yuda sën ayoj neya timu vu Yesu wirek gedeyam ving Pita lo, delëk anon rot in denelë bë Anutu keseh Anon Vabuung raķ alam-yu-ngwë ving. ⁴⁶ Denģo sir gedenenër ayej aggagga bedeneko Mehöböp arë raķ, lob Pita nër bë, ⁴⁷ "Alam sënë deķo Anon Vabuung nebë hil, om re rëķ nanërin bël-ripeksën-yi in sir-a?"

⁴⁸ Lob nër vu alam sën deyam ving yi lo bë deķipek sir jaķ Yesu Kerisi arë. Lob tum deķetag vu Pita bë medo buk la geving sir rë.

11

Pita Tateķin Kornelius Yi Gagek Vu Kerisi-yi-alam Gģëp Yerusalem

¹ Sinarë nyëdahis losho arij lo sën denedo yoh vu distrik Yudea pin lo denģo gagek bë alam-yu-ngwë deķo Anutu yi gagek gģovek ya ving. ² Log Pita raķ meyah Yerusalem, lob alam Yuda sën denesepa loķ Yesu lo denër yi, in nijwëëķ bë deģerah* alam sën deneggërin sir yah vu Yesu lo navij pin nabë sën sir Yuda lo. ³ Gedenër yi bë, "Gerak ya alam sën su derah* navij rë lo hir beggang gëģewa nos ving sir!" ⁴ Rëķ Pita tateķin nģaa pin sën tōķ vu yi lo vu sir bë. ⁵ "Sa nado nyëģ böp Yopa, besa medo najom raķ loķ hes vuheng, lob sa halë nģaa ti nebë pesepsën. Sa halë nģaa böpata nebë sën denejom loķ tob nyëķetu lubeluu, beluķ vu yaģek meyam to nedo dob dus vu sa. ⁶ Lob sa hetuņ malaģ raķ tob saga ayo pegģo rot, lob sa halë bë regģu aggagga pin sën denedo dob lo denedo loķ. Regģu pin sën vare neya los negģevëķ dob lo, gesën nevëëģ vavunë lo. ⁷ Lob sa hangö gagek ti yam vu sa bë, 'Pita, kwedi gengis regģu beģegwa!' ⁸ Rëķ senër bë, 'Mehöböp, ma rot! Saķ su naha nģaa nebë sënë rë! In he horek nenërin bë nipaya gesu yohvu rë.' ⁹ Lob gagek sën yam vu yaģek lo nër vu sa netu beron luu nebë, 'Nģaa sën Anutu nër bë yohvu lo, og su genanër saga nabë su yohvu rë!' ¹⁰ Lob nģaa pin saga yam netu beron löö, log yah beya yaģek gģöķin.

¹¹ Log mehöti nedo Sisarea bevong mehö löö deyam in sa lob pevis belööho verup denare loķ beggang sën sa nado loķ lo veluung avi. ¹² Lob Anon Vabuung nër vu sa bë, 'Gena geving sir. Su kwam na nģahi!' Lob arig lo nemadvahi-bevidek-ti sënë deya ving sa behe ya malöķ ya Kornelius yi beggang. ¹³ Lob Kornelius nër vu he bë lë angë ti genare loķ yi beggang ayo benër vu yi bë, 'Gwevong mehö la dena Yopa bena denanër Simon sën arë ngwë nebë Pita lo nam. ¹⁴ Og rëķ nanër gagek la vu hong, lob Anutu rëķ geķo hong los hong alam pin nom vu yi jaķ gagek saga.'

¹⁵ Lob sa nahën nanër gagek vu sir, lob Anon Vabuung loķ yam gģërin ayoj nebë sën loķ yam gģërin hil muģinsën lo. ¹⁶ Lob sa kwag vo Mehöböp yi gagek gģöķin, sën nër bë, 'Jon neripek alam raķ bël mu, gaķ Anon Vabuung rëķ doķ nam gërin ham.' ¹⁷ Wirek hil ayod ya vu Mehöböp Yesu Kerisi, lob Anutu vong Anon Vabuung vu hil, lob yiķ vong Anon Vabuung vu sir nebë saga. Nebë saga lob sa su nebë re in bë seģërin Anutu rë?"

¹⁸ Denģo Pita yi gagek saga, lob devuu hir gagek saģi ya gedëķo Anutu arë raķ bedenër bë, "Oo maķ Anutu yoh vu bë gërin alam-yu-ngwë ayoj nah vu yi geving in demedo malaj-tumsën."

Kerisi-yi-alam Vu Antiok Deķo Huk Raķ Muģinsën

¹⁹ Desis Stepan gģovek loķ mëm magģin böpata tōķ vu Kerisi-yi-alam, lob deveya medeya beya depalët loķ bedeya Ponisia los Kupros gAntiok. Rëķ su denër Bengö Nivesa vu alam-yu-ngwë rë. Gaķ yö ya denenër vu alam Yuda mu. ²⁰ Loķ sir la vu dob Kupros, gevahi vu Kurene, deya nyëģ böp Antiok bedenër gagek vu alam Grik ving. Denenër Mehöböp Yesu yi Bengö Nivesa rangah vu sir, ²¹ lob Mehöböp loķ vu sir balam Grik nģahiseķë devong ving medeggërin sir yah vu yi.

²² Lob Kerisi-yi-alam vu Yerusalem denģo gagek saģi, lob devong Barnabas ya Antiok. ²³ Ya metōķ ya vu sir lob lë bë Anutu vong semusemu benedo ving sir, lob ahë nivesa. Lom mëm lev horek loķ sir pin bë degurek Mehöböp babu bekwaķ bo yi timu noh vu buk pin. ²⁴ Barnabas yi mehö nivesa gAnon Vabuung pup ayo, bevong ving niwëëķ ata.

Lob alam vu böpata degģërin sir medelöķ yam ving Mehöböp yi alam. ²⁵ Lob mëm Barnabas ya Tarsus in bë sero Saulus. ²⁶ Lob tōķ raķ yi beķo beyah Antiok, beluho denedo ving alam vu Antiok yoh vu ta ti, beluho detahu alam nģahiseķë loķ Anutu yi gagek. Lob mëm yiķ alam Antiok saga detahi gģev raķ Mehöböp yi hur muģinsën nebë Kerisi-yi-alam.

²⁷ Luho nahën denedo saga lob alam-denenër-gagek-rangahsën vahi vu Yerusalem deluķ medeya Antiok, ²⁸ lob sir ti arë nebë Agabus kedi nare, log Anon Vabuung nër gagek rangah verup avi bë meyip böpata rëķ natōķ vu dob pin. Lob yi gagek saga anon rak loķ mehö-los-bengö Klaudius yi buk. ²⁹ Lob Yesu yi alam vu Antiok deķoo gagek venuh bë deģevong monë noh vu nemaj na vu arij lo vu distrik Yudea in doķ vu sir. Denevong yoh vu sir ti ti, gesu

deneggulin rē. ³⁰Lob devo monē saga vu Barnabas lu Saulus beluho deko yah vu alam ggev vu Yerusalem.

12

Herot Sis Yakobus Mediik Geduu Pita Ya Karabus*

¹Loḵ buk saga mehō-los-bengō Herot* jom Kerisi-yi-alam vahi ahon in bē ngis sir. ²Lom nēr vu yi alam-begō-yi bedeketōv Jon ari Yakobus kwa rak paēp bediik. ³Lob lē bē alam Yuda ahēj ving huk nīpaya saga, lob nēr vu yi ahēvavu bedetung Pita luḵ ya karabus ving. Jom yi ahon loḵ Buk-ggōksēn-yi* yi buk ti, ⁴betung yi loḵ ya nedo karabus, in kwa nevo bē Buk-ggōksēn-yi* yi buk pin govek na log mēm geko menam bare alam Yuda malaj. Nebē saga log tato alam-begō-yi lubeluu lubeluu yoh vu yu lubeluu in degegin Pita medepekwe sir in.

⁵Lob medo denegin Pita loḵ karabus, rēḵ Anutu-yi-alam medo denejom rak in yi los ayoj dahis vu Anutu buk gerangah.

Angēr Ti Ko Pita Vēr In Karabus

⁶Deduu Pita rak sēng bōp luu benedo karabus gemēm Herot* vongin bē geko yi nam gagek monbuk. Alam-begō-yi bedeketōv Jon ari Yakobus kwa rak paēp bediik. ³Lob lē bē alam Yuda ahēj ving huk nīpaya saga, lob nēr vu yi ahēvavu bedetung Pita luḵ ya karabus ving. Jom yi ahon loḵ Buk-ggōksēn-yi* yi buk ti, ⁴betung yi loḵ ya nedo karabus, in kwa nevo bē Buk-ggōksēn-yi* yi buk pin govek na log mēm geko menam bare alam Yuda malaj. Nebē saga log tato alam-begō-yi lubeluu lubeluu yoh vu yu lubeluu in degegin Pita medepekwe sir in.

⁷Loḵ Mehōbōp yi angēr ti verup benikapiik jēh rak beggang karabus saga ayo. Lob angēr sis Pita kweben genēr vu yi bē, “Kwedi jak pevis!” Lob sēng luho vepul in Pita nema beto nedo. ⁸Log angēr nēr vu yi bē, “Gwevēh hong kabi los gwetung hong suu nah!”

Pita vong nebē saga, lob angēr nēr ggōkin bē, “Gejōp hong rōprōp-ayōōng-yi nah gegetamuin sa!”

⁹Lob Pita vuu beggang karabus ayo getamuin yi beya, rēḵ mu su rak ngaa sēn angēr vong vu yi agi ni bē yōnon rē, gaḵ kuung bē maḵ neggēp melē sepesēsēn mu. ¹⁰Luhō deya, beya dekesuu alam-begō-yi la ggovek ya, geluho ya deverup dekesuu la ving gedetōḵ ya reping aēn sēn deduḵ nah dobnē lo, lob reping saga yō tahinin yi in luho geluho to deya dobnē beya deyoh ya aggata ti. Log pevis bangēr mehor bevuu Pita geya.

¹¹Loḵ mēm Pita kenu loḵ yah lob nēr bē, “O gwēbeng mēm serak ni rot bē Mehōbōp vong yi angēr yam ko sa vēr loḵ Herot* nema, gelok ngaa pin sēn alam Yuda kwaj nevo bē degevong vu sa lo.” ¹²Pita kwa vo nebē saga ggovek, log mēm ya meya Jon sēn denenēr arē ngwē nebē Markus lo ata Maria yi beggang. Alam ngahisekē desupin sir rak beggang saga bemedo denejom rak. ¹³Log Pita ya verup nare dobnē gepepa rak reping, lob hur avēh ti arē nebē Roda ya in bē tahinin. ¹⁴Lob ngo Pita aye berak ni lob kwa vesa rot bekenu pesōng ya, lom kwa virek gesu tahinin reping rē, gaḵ serōg meyah beggang ayo benēr vu sir bē, “Pita verup nare loḵ veluung avi!” ¹⁵Rēḵ denēr vu bē, “O! Maḵ genepesep!” Rēḵ pasang nēr niwēēk bē, “Ma! Verup nare yōnon rot!” Loḵ denēr bē, “Om maḵ sakaḵ kenu!” ¹⁶Rēḵ Pita vare nepera rak reping benare rot, loḵ mēm detahinin gedelē yi, lob delēk mekenu ya.

¹⁷Loḵ Pita vong nema bē ayej nama, log mēm turin gagek pin sēn Mehōbōp ko yi vēr in beggang karabus beto meyom doḵ lo vu sir. Log nēr ving bē, “Ham na nanēr gagek sēnē vu Mehōbōp ari Yakobus losho hil arid sēn Kerisi-yi-alam lo.” Log Pita to meyah dobnē, beya nyēg ngwē.

¹⁸Log mēm rangah rak behes mala tōḵ lob alam-begō-yi delēk anon beyō deneloḵ tepēḵ vu sir medenenēr bē, “Pita ya tena?” ¹⁹Lob Herot* vong yi alam-begō-yi ya denesero Pita, rēḵ ma gesu detōḵ vu yi rē. Lom mēm Herot* loḵ tepēḵ in alam-begō-yi lubeluu sēn denegin Pita buk lo rot. Rēḵ ma lob nēr bedesis sir medediik, log tum Herot* vu distrik Yudea geluḵ meya nedo nyēg bōp Sisarea.

Herot Diik Ya*

²⁰Log Herot* ahē sengēn bōpata vu alam Ture los Sidon, lob desupin sir in bē dena vu yi. Lob desemu gagek vu Blastus sēn negin yi beggang los kupeḵ lo ggovek rē bē rēḵ doḵ vu sir, loḵ mēm desu vu mehō-los-bengō Herot* bē semu gagek saga gedemedo. Nij wēēk bē gevong nabē saga in denebago nos loḵ yi doḵ, gaḵ nabē nama, og rēḵ degeko nos vu tena?

²¹Lob Herot* ggooin buk ti rak, lob vuneḵ rak alam-los-bengōj hir tob vuneksēn, gerak nedo alam-los-bengōj hir sēa benēr gagek vu sir. ²²Lob alam saga detahi bedeko yi rak bē, “Aye nebē anutu ti nevengwēng! Gaḵ mehōnon og su denenēr gagek nebē sagu rē!” ²³Rēḵ Herot* su dahun arē vu sir genēr bē degeko Anutu soḵek arē jak rē, om Mehōbōp yi angēr vong bebebēn gga ahē pevis mediik.

²⁴Log Mehōbōp yi gagek niwēēk rak meyoh vu nyēg pin. ²⁵Lob Barnabas luho Saulus devong hir huk vu Yerusalem beggovek ya, log mēm luho deyah medeya Antiok. Luho deko Jon sēn arē ngwē nebē Markus lo sepa, meya ving luho.

13

Devong Barnabas Luho Saulus Deya Huk SinarĒ Nyĕmuġinsĕn

¹ Kerisi-yi-alam vu Antiok hir alam-denenĕr-ġagek-rangahsĕn la, getatovaha la, medenedo. Sir sĕn arĕj agi: Barnabas, geSimeon sĕn denenĕr arĕ ngwĕ nebĕ Veriik lo, geLusius vu Kurene ga, Manain sĕn luho mehō-los-bengō Herot* derig loĵ ti lo ga, Saulus. ² Denedo loĵ buk ti lob sir sĕn Kerisi-yi-alam agi ayej ggĕrin nos medenedo, gemedo denejom raĵ vu Mehōbōp. Lob Anon Vabuung nĕr vu sir bĕ, “Ham gooin Barnabas luho Saulus jaĵ in huk sĕn sa tato luho in bĕ luho degevang lo.” ³ Lob ayej ggĕrin nos gedenejom raĵ ggōkin, gemĕm debĕ nemaj raĵ luho gedevang luho ya.

Luho Denĕr Bengō Nivesa Ggĕp Kupros

⁴ Anon Vabuung vong luho ya, lob luho deluk medeya Selusia mederaĵ yaĵ vu saga bedeggōk loo medeya Kupros. ⁵ Luho detōk ya Salamis, lob luho denĕr Anutu yi ġagek loĵ alam Yuda hir dub-supinsĕn-yi la. Jon sĕn arĕ ngwĕ nebĕ Markus lo neya ving luho beneloĵ vu luho. ⁶ Lob lōōho detetuu aggata medeya deyoh vu dob Kupros vahi sagu, belōōho detōk ya Papos. Lob lōōho detōk raĵ Yuda ti arĕ nebĕ Bar-Yesu. Yi mehō nerob alam los nevang yesek lu ngaa aggagga, rĕk nenĕr yi bĕ yi mehō-nenĕr-ġagek-rangahsĕn ti. ⁷ Mehō-nenĕr-ġagek-kuungsĕn sĕnĕ nevang huk vu kiap bōp arĕ nebĕ Sergius Paulus, mehō kwa bōp. Lob Sergius sĕnĕ tahi Barnabas luho Saulus deya vu yi in bĕ luho denanĕr Anutu yi ġagek begengo. ⁸ Rĕk mehō nerob alam Bar-Yesu sĕn denenĕr arĕ loĵ Grik ayej nebĕ Elumas lo, nevang in bĕ ġĕrin luho gekiap su ġĕrin yi besepa doĵ Yesu. ⁹ Rĕk Anon Vabuung loĵ ya meggĕrin Saulus sĕn denenĕr arĕ ngwĕ nebĕ Paulus lo ayo, lob tung mala raĵ Elumas niwĕĕk genĕr bĕ, ¹⁰ “Satan nalu hong! Genevang ayem vu ġagek anon pin! Ġagek kuungsĕn pin los ġagek nipaya saga pup ayom ya! Genevang paya vu Mehōbōp yi aggata nivesa pin! Maĵ su kwam nevo bĕ gwewuu na rĕ? ¹¹ Om gwengo! Gwĕbeng Mehōbōp nema vongin ngis hong bemalam gemir. Su rĕk gwelĕ nyĕg rĕ gerĕk gemedo nabĕ saga noh vu buk ngahi rot!” Paulus nĕr bĕ sagi, log pevis bElumas mala raru loĵ, log ketul loĵ beya nesero mehōnon sĕn denajom dok nema bedetato aggata vu yi lo. ¹² Kiap bōp lĕ ngaa saga, lob vong ving. In lĕk anon meranga nema in Mehōbōp yi ġagek.

Luho Devong Huk Ggĕp Antiok Ngwĕ Vu Distrik Pisidia

¹³ Paulus losho alam sĕn desepa yi lo devuu Papos, log yaĵ ko sir ya Perga ggĕp distrik Pampulia, rĕk Jon sĕn arĕ ngwĕ nebĕ Markus lo vuu sir geyah meya Yerusalem. ¹⁴ Gesir vu Perga beya detōk ya Antiok vu distrik Pisidia. Log Buk-sewahsĕn-yi* lob deloĵ ya dub-supinsĕn-yi beto denedo ving alam Yuda. ¹⁵ Alam ggev detevin Moses yi horek los alam-denenĕr-ġagek-rangahsĕn hir ġagek vu alam ggovek ya, log mĕm denĕr vu Paulus losho alam sĕn desepa yi lo bĕ, “Arig lo, nabĕ ham ġagek la neggĕp in bĕ bo niwĕĕk doĵ alam ayoj, og ham nanĕr nam.”

¹⁶ Lob Paulus kedi nare mevong nema raĵ bĕ ayej nama, log mĕm nĕr bĕ, “Ham alam Israel sagi, geham alam-yu-ngwĕ sĕn ham nehōneng in Anutu meneĵo yi raĵ lo, ham gwengo rĕ! ¹⁷ Hil Israel hil kenud lo denedo nebĕ alam-yu-ngwĕ loĵ dob Ejep wirek, loĵ mĕm Anutu ggooin sir raĵ bevong bengahijsekĕ loĵ, loĵ tum ko sir vĕr in nyĕg saga raĵ niwĕĕk. ¹⁸ Lob jom yi ahon loĵ nyĕg-yumeris genĕgin sir yoh vu ta mehōdahis luu. ¹⁹ Tum vu Kanaan lob Anutu kevoh alam ya nemadvahi-bevidek-luu ya, log vo hir dob vu alam Israel. ²⁰ Lob dejom dob sĕnĕ ahon medenedo loĵ yoh vu ta 450. Log ggooin alam ggev raĵ in bĕ degegin sir. Rot beberup loĵ mehō-nenĕr-ġagek-rangahsĕn Samuel yi buk.

²¹ Lob vu buk saga denesu vu Anutu bĕ gevong mehō-los-bengō ti in ġĕgin sir, lob Anutu vong Saulus sĕn Kis nalu lo vu sir. Yi degwa vu Benyamin, lob tu mehō-los-bengō menedo yoh vu ta mehōdahis luu. ²² Rĕk mĕm Anutu ruuk yi ya getung Davit netu hir mehō-los-bengō loĵ yah ben. Tatekin Davit vu sir bĕ, ‘Sehooiin Yese nalu Davit raĵ ggovek. Sahĕg ving yi vorot, in rĕk tamuin sa ġagek.’ ²³ Anutu vong yoh vu sĕn nĕr wirek bĕ rĕk gevong lo, lob anon rak. Vong Davit* yi mewis ti sĕn Yesu verup vu Israel in bĕ geĵo hil vĕr in hil ngaa nipaya nyĕvewen. ²⁴ Yesu yō nahĕn, log Jon muġin benĕr ġagek rangah vu alam Israel pin bĕ degĕrin sir vu hir ngaa nipaya gedĕjipek bĕl. ²⁵ Lob dus raĵ in bĕ Jon yi huk govek na, lob nĕr bĕ, ‘Ham kuung bĕ sa rĕ? Sa su mehō sĕn ham nĕgin lo rĕ. Om ham gwengo rĕ! Mehōti sĕn rĕk tamuin sa menam, og sa su mehō nig vesa yohvu in bĕ sa natu yi hur ti meĵevelekin vaha suu rĕ.’

²⁶ Arig lo, ham sĕn Abraham yi mewis ham, geham alam-yu-ngwĕ vahi sĕn ham nehōneng in Anutu lo, og Anutu vong ġagek sĕnĕ yam vu hil pin in bĕ geĵo hil vĕr in hil ngaa nipaya nyĕvewen. ²⁷ Alam sĕn denedo Yerusalem losho hir alam ggev lo su derax Yesu sagi ni

nivesa rē, gesu detōk raḵ alam-denenēr-ḡagek-rangahsēn hir ḡagek sēn denenēr loḵ Buk-sewahsēn-yi* pin lo degwa rē. Om dejoj yi ḡagek bē nadiik, lom ḡagek sēn alam-denenēr-ḡagek-rangahsēn denenēr wirek lo anon raḵ. ²⁸ Su delē bē vong ngaa ti paya in bē dengis yi rē, rēḵ detaḥi niwēek vu Pilatus bē ngis yi menadiik. ²⁹ Devong yoh vu ngaa pin sēn alam-denenēr-ḡagek-rangahsēn dekevu wirek menegḡep loḵ Anutu-yi-ḡapiya lo, banon raḵ ḡgovek ya. Log deḡo yi vēv vu kelepeko* beya debē yi ya bedub. ³⁰ Rēḵ Anutu vong bekeḡi raḵ yah vu bedub ḡḡokin. ³¹ Kedi raḵ vu bedub, lob tato yi vu alam sēn denesepa yi vu Galilea wirek gederāḵ medeya Yerusalem ving yi lo. Lob ḡwēbeng alam saga sēn medo denenēr yi ḡagek rangah vu mehōnon.

³² Lob he yam in bē nanēr yi Bengō Nivesa vu ham nabē ngaa sagi sēn wirek Anutu nēr vu hil ḡenud lo bē rēḵ gevong lo, ³³ saga ḡwēbeng Anutu vong banon raḵ vu hir mewis lo sēn hil aḡi ḡgovek ya. Saga nebē vong meYesu kedi raḵ yoh vu ḡagek sēn negḡep loḵ Saam netu luu lo bē:

'Sa nalug hong. Sa hako hong ḡwēbeng!'

³⁴ Log nēr wirek bē rēḵ gevong bekeḡi jaḵ nah vu bedub, gesu yoh vu bē rēḵ ḡep mepetar na rē, in Anutu nēr bē:

'Sēḵ gevong ngaa nivesa vesa pin sēn wirek senēr bē sēḵ gevong vu Davit lo vu ham yōnon.'

³⁵ Log tateḡin ḡagek sēnē raḵ ḡagek ngwē sēn nebē:

'Su rēḵ ḡwevu hong mehō vabuung mepetar na rē.'

³⁶ Hil araḵ ni bē Davit nedo dob, lob nevong huk yoh vu Anutu kwa beverup loḵ buk sēn diik lo. Lob delev yi beya negḡep ving ama lo bu lo bemēm petar ya yōnon. ³⁷ Ḡaḵ mehō sēn Anutu vong mekeḡi raḵ lo, og saga su petar ya rē. ³⁸ Om arig lo, sa bē ham jaḵ ni, om sēn he nanēr ḡagek rangah vu ham bē: Mehō saga sēn yoh vu bē kevoh ham ngaa nipaya na. ³⁹ Moses yi horek og su yoh vu bē rēḵ kevoh ham ngaa nipaya na genanēr nabē ham alam yohvu rē. Rēḵ mehō saga sēn mēm yoh vu bē kevoh alam pin sēn ayoj na timu vu yi lo hir ngaa nipaya pin na, genanēr sir nabē sir alam yohvu. ⁴⁰ Nebē saga, om ham ḡweḡin ham! In ngaa sēn alam-denenēr-ḡagek-rangahsēn denenēr wirek lo su natōk vu ham. Sēn nebē:

⁴¹ 'Ham sēn nenēr ḡagek pelēsēn, ham ḡwelē!

Ham kwamin na ngahi, beham malamin nama!

In sa hevong huk ti loḵ ham buk sēn ham nedo-ē,

rēḵ mu nabē mehōti nanēr sagi vu ham,

og ham su rēḵ ḡwevong geving yi ḡagek rē! "

⁴² Ḡgovek log Paulus luho Barnabas bē geto denah dobnē, lob alam saga denēr vu luho bē luho nom denanēr ḡagek sagi doḡ Buk-sewahsēn-yi* ngwē tamusēn ḡōk nahin. ⁴³ Log deketēḡin sir, loḵ alam Yuda ngahiseḡē loḡo alam-yu-ngwē sēn degḡerin ayoj medenejom raḵ ving alam Yuda lo deya vu Paulus luho Barnabas, lob luho delev horek loḵ sir bē nij wēek bedevong geving Anutu yi semusemu sēn nevong vu sir lo.

⁴⁴ Log Buk-sewahsēn-yi* ngwēgu, lob alam vu nyēḡ saga pin yam desupin sir in bē degengo Anutu yi ḡagek. ⁴⁵ Rēḵ alam Yuda delē alam ngahiseḡē yam denedo, lob ayoj sis yi vu luho gedemehoo Paulus yi ḡagek pin bedenēr ḡagek nipaya raḵ. ⁴⁶ Nebē saga lom Paulus lu Barnabas denēr yah niwēek ata bē, "Yōnon! Huk negḡep vu aluu bē alu ḡaḡo Anutu yi ḡagek sēnē nam vu ham namugin. Rēḵ ma geham ruu demimin vu, lob saga tato bē ham su yoh vu bē rēḵ medo malamin-tumsēn degwata rē. Om ham ḡwengo rē! Alu rēḵ pegḡirin he nah bananēr vu alam-yu-ngwē sēnē. ⁴⁷ In Mehōbōp nēr vu he bē:

'Sa hevong hong in ḡenatu alam-yu-ngwē hir rangah,

meḡedok vu sir noh vu dob pin meḡweḡo sir nom vu sa.' "

⁴⁸ Alam-yu-ngwē saga denḡo yi ḡagek, lob ahēj nivesa rot in Mehōbōp yi ḡagek, galam pin sēn Anutu yō ḡgootin sir raḵ bē demedo malaj-tumsēn degwata los degwata lo devong ving.

⁴⁹ Lob Mehōbōp yi ḡagek saga ya meyoh vu nyēḡ saga pin. ⁵⁰ Rēḵ alam Yuda deloḵ avēh los arēj sēn denejom raḵ ving sir lo la ahēj, gedeloḵ ḡgev maluh vu nyēḡ sagu la ahēj ving bē nij tebō in Paulus lu Barnabas gedeḡeti luho na in hir nyēḡ.

⁵¹ Lob luho detetēhin kebus in vahaj in bē tato hir huk nipaya sēn rēḵ ḡep degwata vu sir lo vu sir, log luho deya Ikonium. ⁵² Lob sir sēn denḡo Yesu yi ḡagek ḡḡep Antiok medevong ving lo, ahēj nivesa rot ḡemēm Anon Vabuung luḡ yam ḡḡerin ayoj.

14

Paulus Luho Barnabas Devong Huk Vu Ikonium

¹ Vu Ikonium og luho devong nebē sēn Antiok lo. Luho deloḵ ya alam Yuda hir dub-supinsēn-yi bedenēr Bengō Nivesa rangah. Luho denēr nivesa, lob alam Yuda los alam Grik vu bōpata devong ving. ² Rēḵ alam Yuda vahi su devong ving rē, lob deloḵ alam dahis ahēj bedenēr ḡagek nipaya raḵ Kerisi-yi-alam. ³ Paulus luho Barnabas denedo buk ngahi vu

Ikonium gesu deneggöneng rë. Gağ luho nijwëek medenër Mehöböp yi gägek rangah, lob Mehöböp vong niwëek lok luho nemaj, beluho devong ngaa böp böp los huk aggagga in bë tato vu alam nabë gägek semusemu sën denenër lo yönon. ⁴ Rëk alam nyëg saga devasuh sir ya yu luu. Vahi degadu alam Yuda gevahi degadu sinarë luho.

⁵ Lob alam dahis ving alam Yuda medekedi ving hir alam ggev in bë degevang paya vu Barnabas luho Paulus. Devong in bë dengis luho jağ bëlöng beluho denadiik. ⁶ Rëk luho dengo, lob deveya medeya distrik ngwë arë nebë Lukaonia medeya Lustra los Derbe los beggang-bu sën denedo dus vu nyëg böp luu saga. ⁷ Bemëm luho denër Bengö Nivesa rangah vu alam beggang-bu pin saga.

Paulus Luho Barnabas Devong Huk Vu Lustra

⁸ Lob mehöti nedo Lustra, su neggee meneya rë, in ata ko yi to los vaha nipaya. ⁹ Mehö sënë nengo Paulus nenër gägek, lob Paulus gët yi niwëek gerağ ni bë ayo neya timu beyoh vu bë nivesa jağ. ¹⁰ Lob nër ya niwëek bë, “Kwedi jağ begebare!” Lob mehö sënë kedi rağ pevis beggee meneya.

¹¹ Lob alam ngahisekë delë ngaa sën Paulus vong agi, lob detahi loğ ayej Lukaonia nebë, “Anutu luu depöö mehönnon rağ bedelux yam vu hil!” ¹² Bedenër Barnabas bë hir anutu-kuungsën Seyus, log Paulus nenër gägek, om denër yi bë hir anutu-kuungsën Hermes. ¹³ Anutu-kuungsën Seyus yi dub ti nedo ya los nyëg böp sagu nenga, lob Seyus yi mehö-neko-seriveng vuneğ vu burmakau nalu maluh la rağ sesik beko meyam aggata avi in bë losho alam saga dengis bedebesi seriveng vu luho. ¹⁴ Loğ sinarë Barnabas lu Paulus dengo gägek sënë, lob luho ayoj maggin rot bedekweek hir röpröp, geluho deserög bedeya deloğ ya alam vuheng atov bedetahi bë, ¹⁵ “Alam-e! Ham nevongin bë gwevong va? Aluu mehönnon meris mu nebë ham! Alu bë nanër Bengö Nivesa vu ham in ham gwevuu ham ngaa kuungsën saga na geham peggin ham nom vu Anutu sën mala-tumsën degwa. Sën tung dob los yağek geloo los ngaa pin sën nedo loğ lo. ¹⁶ Yönon, wirek Anutu lë mehönnon mu, gedevong ngaa pin yoh vu yö kwaj. ¹⁷ Rëk su vun yi rot in bë ham dugin yi rë. Gağ nevong ngaa nivesa vesa vu ham mehönnon. Nevong hob neto vu ham, los nevong beham nos anon neloğ lok yi buk niröp. Nevong nos vu ham nebë saga, lob vong beham kwamin vesa.” ¹⁸ Luho devong gägek sagi bedenare saheng saheng rot in bë degërin alam saga besu debesi seriveng vu luho.

Detengwa Paulus Rağ Gelöng

¹⁹ Loğ alam Yuda vu Antiok los Ikonium deyam, lom deloğ alam saga ahëj, lob ahëj sengën bedetengwa Paulus rağ gelöng. Dekuung bë diik ya, lom dedadii to meya dobnë. ²⁰ Lom alam sën denevong ving lo yam detetup yi, rëk kedi rağ beyah meya beggang. Log monbuk lom luho Barnabas kedi deya Derbe.

²¹ Luho denër Bengö Nivesa rangah vu nyëg sagu, lob alam ngahisekë detu Yesu yi hur. Saga ggovek loğ luho deyah Lustra los Ikonium, medetök yah Antiok vu distrik Pisidia ggökin, ²² bedevo niwëek loğ Kerisi-yi-alam ayoj medegadu sir, log luho delev horek vu sir bë, “Ham ngo ayomin na timu vu Kerisi niwëek bemedo. Hil bë adoğ na Anutu-yi-nyëg, rëk mu hil gaço maggin namugin rë.”

²³ Mu luho deggooin alam la rağ yoh vu beggang-bu pin saga in denatu ggev medegegin Kerisi-yi-alam, log ayej ggërin nos gedejom rağ in sir medetung sir loğ ya Mehöböp sën ayoj neya timu vu yi ggovek lo nema in bë gegin sir.

Paulus Luho Barnabas Deyah Antiok Ngwë Sën Neggëp Suria Lo

²⁴ Ggovek ya saga log luho deyah ya distrik Pisidia medetök yah distrik Pampulia, ²⁵ lob luho denër Anutu yi gägek rangah ggëp Perga. Ggovek, log luho deluğ medeya Atalia. ²⁶ Loğ tum luho derak yağ vu Atalia, bedeyah medeya Antiok. Yik Antiok saga sën wirek alam detung luho loğ Anutu nema in bë gegin luho geluho na degevang yi huk sën luho denevong rot begwëbeng agi. ²⁷ Log luho detök yah Antiok lom mëm desupin Kerisi-yi-alam pin, log luho deturin ngaa pin sën Anutu nevong vu luho lo rangah, gedenër bë Anutu tatekin aggata vu alam-yu-ngwë bedeyoh vu bë ayoj na timu vu Yesu geving. ²⁸ Lob luho denedo buk ngahisekë ving Kerisi-yi-alam sagu.

15

Kerisi-yi-alam Hir Supinsën Ggëp Yerusalem

¹ Lob Kerisi-yi-alam la vu Yuda deluğ medeya Antiok bedenër gägek vu arij lo bë, “Nabë ham su sepa doğ Moses yi horek begwerah* navimin rë, og Anutu su rëk geço ham nah rë!” ² Denër nebë sënë, lob Paulus lu Barnabas ahëj sengën rot vu sir bedevo gägek rağ sir rot. Lob Kerisi-yi-alam deggooin Paulus lu Barnabas rağ, galam la ving, in bë dejak medena Yerusalem bedebengwëng jağ gägek rahsën* navij geving sinarë nyëdahis losho alam ggev.

³ Devong sir ya, lob ya deyoh aggata sên neyoh ya dob Ponisia lu Samaria lo, bedenër bengö vu Kerisi-yi-alam vu beggãng-bu mahen mahen pin loķ distrik luu saga bē alam dahis deggēr in ayoj yah vu Anutu. Lob arij lo ahēj nivesa in.

⁴ Lob ya detök ya Yerusalem, lob Kerisi-yi-alam losho sinarĒ, galam ggev, deķo sir rak. Lob Paulus lu Barnabas denēr ngaa pin sên Anutu vong vu luho lo vu sir. ⁵ Rĕķ alam Parisai* la sên ayoj neya timu vu Yesu lo deķedi medenēr yah bē, "Ham gwerah* navij, geham nanēr vu sir nabē desepa doķ Moses yi Horek geving, og mēm!"

⁶ Nebē saga lob sinarĒ nyēdahis losho alam ggev desupin sir in bē debengwĕng jaķ medegero. ⁷ Medo denesap sir rak gageķ hus adingsekĕ, loķ mēm Pita kedi menēr bē, "Arig lo! Ham rak ni bē wirek Anutu vo huk ggeleķ hil, log ggooin sa rak in bē sa nanēr Bengö Nivesa vu alam dahis in degengo bedegevong geving. ⁸ Anutu rak mehōnon pin ayoj ni, lob vo Anon Vabuung vu sir, nebē sên vo vu hil lo, in bē tato nabē nelē sir nivesa. ⁹ Su vong huk ti vu hil geving huk agga ngwē vu sir rē. Gaķ ayoj ya timu vu yi lob yik saga vong bayoj niveseek rak. ¹⁰ Ma ham bē seggi Anutu in va? Sên ham bē gwebē ngaa maggin saga jaķ Kerisi-yi-alam kwaj-ē! Gaķ yik hil los hil kenud lo su ayoh vu bē kerē horek sagi geving rē. ¹¹ Gaķ hil nehevong ving bē Anutu neķo hil yah vu yi rak Mehōböp Yesu yi semusemu, lob yik neķo alam saga yah nebē saga ving." ¹² Pita nēr bē sēnē, lob alam supinsēn pin ayej ma, gedebē negaj in Barnabas luho Paulus hir gageķ sên luho deneturin ngaa böp aggagga pin bē Anutu vo niwĕek vu luho beluho devong vu alam-yu-ngwĕ lo.

¹³ Luho denēr ggoveķ log Yakobus kedi menēr bē, "Arig lo, ham gwengö sa gageķ rē! ¹⁴ Simon nēr vu ham bē Anutu yam vu alam-yu-ngwĕ muģinsēn nebē sēnē in gooin sir vahi jaķ bedenatu yi alam. ¹⁵ Lob alam-denenēr-gageķ-rangahsēn yik denēr gageķ timu nebē sēnē. Sên neggĕp loķ Anutu-yi-ķapiya nebē:

¹⁶ 'Nahub rĕķ sĕķ nam,

lob Davit yi dub sên tamang meto nedo lo, saga sĕķ dev jaķ nah gökin.

Yi ngaa pin sên petar ya lo, saga sĕķ bo mewis doķ nah,
berĕķ medo nabē sên muģinsēn.

¹⁷⁻¹⁸ In mehōnon vahi rĕķ desero Mehōböp.

Alam-yu-ngwĕ sên sengö hoo in sir rak in bē denatu sa ngaa lo pin.

Mehōböp sên vong begageķ agi tōķ yam rangah wirek lo,
lob nēr nebē sēnē vu hil."

¹⁹ Log nēr ving bē, "Om sa kwag nevo bē hil su abo horek ngahiseķē medeginengin alam-yu-ngwĕ sên deneggēr in sir medeyam vu Anutu lo. ²⁰ Gaķ mēm hil ķevu ķapiya ti na vu sir nabē su dega reggu sên alam denetung netu seriveng vu anutu-kuungsĕn lo, gesu degevong baggĕb, log su dega reggu sên alam deneseyu kwaj medenediik lo, besu dega reggu nij kōķ. ²¹ Gaķ hil ngo arak ni bē mehōnon denedo yoh vu nyĕģ pin medenēr Moses yi horek loķ dub-supinsēn-yi yoh vu Buk-sewahsēn-yi* pin rot beberup gwĕbeng.

Deķevu Ķapiya Ya Vu Alam-yu-ngwĕ Sên Denevong Ving Lo

²² Lob sinarĒ losho alam ggev geKerisi-yi-alam pin deķoo gageķ, log deggooin hir mehō luu rak in bē luho dena Antiok geving Paulus lu Barnabas. Deggooin Yudas sên arē ngwĕ nebē Barsabas geSilas, sên luho detu Kerisi-yi-alam hir ggev lo. ²³ Lom deķevu ķapiya bedevo loķ luho nemaj. Deķevu nebē:

He sinarĒ los alam ggev sên ham arimin lo he.

He ķevu ķapiya dus ti sagi yōķ vu he arimin lo ham sên ham alam-yu-ngwĕ vu Antiok los Suria, geKilisia.

²⁴ He hanģo bē he alam la deyōķ bedenēr horek ngahiseķē vu ham bedevong ham ayomin maggin rak geham kwamin neketul loķ. Rĕķ he su anēr vu sir bē degevong nabē saga rē. ²⁵ He hanģo gageķ sagi, lob mēm he ayomin timu, gehe joo gageķ ggoveķ gemēm he hoo in arimin luu sēnē rak behevong luho deneyōķ vu ham ving he arimin luu sēn he ahēm in ving luho pangsēn lo, Barnabas lu Paulus. ²⁶ Luho su deneggōneng in navij bē rĕķ malaj nama jaķ sên denēķo hil Mehōböp Yesu Kerisi arē rak agi rē. ²⁷ Nebē sēnē, lob he hevong Yudas lu Silas deyōķ ving luho in bē mēm luho denanēr gageķ sagi jaķ avij geving vu ham. ²⁸ Anon Vabuung nēr vu he, behe joo gageķ bē he su getung horek ngahiseķē bedeginengin ham. Gaķ yik horek sagi sên mēm ham sepa doķ. ²⁹ Ham su gwa reggu sên alam denesis in bē degetung seriveng vu anutu-kuungsĕn lo, geham su gwa reggu nij kōķ, geham su gwa reggu sên deneseyu kwaj medenediik lo, geham su gwevong baggĕb. Nabē ham gweģin ham besu gwevong ngaa pin sagi rē, og rĕķ nivesa rot.

Gageķ ggoveķ saga.

Anutu geving ham begevong he.

³⁰ Ggoveķ, log mēm Kerisi-yi-alam devong sir medeluķ medeya Antiok, bedesupin Kerisi-yi-alam pin ggĕp sagu, log devo ķapiya vu sir. ³¹ Detevin ķapiya, lob kwaj vesa in gageķ

nivesa sĕn neggĕp loĵ ƙapiya lo vo niwĕĕk vu sir. ³² Lob alam-denenĕr-gagek-rangahsĕn luu sĕn Yudas lu Silas lo, denĕr gagek ngahisekĕ vu sir, bedevo niwĕĕk vu sir bedegadu sir ving. ³³ Luho denedo hus ading teka ggĕp Antiok ggovek, loĵ tum arij lo pin devong luho yah los gagek nahub, beluho deyah medeya vu alam sĕn devong luho ya lo. ³⁴ [Rĕk Silas yō vohg yoh vu kwa menedo Antiok.] ³⁵ Log Paulus lu Barnabas denedo Antiok, belosho alam vahi denetahu mehōnon medenenĕr Mehōbōp yi Bengō Nivesa rangah vu sir.

Paulus Luho Barnabas Devasuh Sir

³⁶ Buk la ya ggovek loĵ Paulus nĕr vu Barnabas bĕ, “Alu anah mana galĕ arid lo vu nyĕg pin rĕ, sĕn wirek alu anĕr Mehōbōp yi gagek vu sir lo. In alu ajaĵ ni nabĕ denedo nivesa ma ma!”

³⁷ Lob Barnabas bĕ geĵo Jon na geving luho. Jon sĕn arĕ ngwĕ nebĕ Markus lo. ³⁸ Rĕk Paulus nĕr bĕ, “Mehō sagi sĕn wirek vuu aluu ggĕp Pampulia gesu yam huk ving aluu rĕ lo, om alu su gaĵo yi na geving!” ³⁹ Lob luho denĕr sir rot, lom devasuh sir beBarnabas ƙo Markus beluho derak yaĵ bedeya Kupros. ⁴⁰ Log Silas ya ving Paulus geKerisi-yi-alam deketaĵ vu Mehōbōp bĕ yi semusemu medo geving luho, log devong luho ya. ⁴¹ Luho ya deĵo loĵ distrik Suria los Kilisia, beluho devo niwĕĕk loĵ Kerisi-yi-alam vu sagu ayoĵ.

16

Timoti Ya Ving Paulus Luho Silas

¹ Ggovek log Paulus luho Silas ya deverup Derbe medeya Lustra ving. Lob Yesu yi hur ti nedo sagu arĕ nebĕ Timoti. Yuda avĕh ti sĕn ayo neya timu vu Yesu lo nalu yi, gamaĵ Grik ti. ² Lob Kerisi-yi-alam vu Lustra los Ikonium denenĕr Timoti bĕ mehō nivesa. ³ Paulus ahĕ ving Timoti bĕ na geving yi, lob ƙo yi merah* navi. In ƙwa vo bĕ alam Yuda sĕn denedo agu, lob vohg nebĕ sĕnĕ in derak ni bĕ Timoti ama Grik, om rĕk dejuuk yi.

⁴ Lob detetuu aggata medeya deyoh vu beggang-bu ngahisekĕ, lob denevong gagek sĕn sinarĕ los ggev deĵoo vu Yerusalem lo vu Kerisi-yi-alam pin gedenĕr vu sir bĕ desepa doĵ. ⁵ Lob mĕm Kerisi-yi-alam devong ving niwĕĕk ata, log alam deneloĵ yam ving sir yoh vu buk, besir ngahisekĕ nerak.

Paulus Lĕ Alam Masedonia Ti Loĵ Pesepsĕn

⁶ Devongin bĕ dena distrik Asia* rĕk Anon Vabuung nĕrin sir bĕ su dena denanĕr Anutu yi gagek vu alam Asia*. Lom verup detetuu aggata meya deĵo loĵ distrik Prugia los Galata. ⁷ Lob ya deverup loĵ distrik Musia hir den atov, lom ƙwaj nevo bĕ dedoĵ na distrik Bitunia, rĕk Yesu yi Anon Vabuung nĕrin sir. ⁸ Lob deyoh ya Musia hir den atov meya deto Troas. ⁹ Lob Paulus lĕ ngaa nebĕ pesepsĕn loĵ buk, geMasedonia ti nare getahi ya vu yi bĕ, “Gĕgōk loo meĕnam distrik Masedonia meĕedoĵ vu he!” ¹⁰ Paulus lĕ ngaa saga ggovek, log he pevis benesero yaĵ in bĕ ajaĵ mana loo vahi distrik Masedonia, in he raĵ ni bĕ Anutu tahi he in bĕ he na nanĕr Bengō Nivesa vu alam sagu.

Ludia Gĕrĕn Yi Tu Kerisi Yi Hur Avĕh Ti

¹¹ Lob he raĵ yaĵ vu Troas besesor maya Samotrakia. Log monbuk lob he ya verup Neapolis, ¹² baya verup Pilipi sĕn alam Rom yam denedo loĵ benyĕg bōpata kesuu beggang-bu pin vu distrik Masedonia lo. Lob he nado buk la vu nyĕg saga. ¹³ Log Buk-sewahsĕn-yi* lob he heto mayoh bĕl nenga sĕn neggĕp dus vu beggang agi aggata avi, behe ya matōk vu nyĕg len teka sĕn alam Yuda denesupin sir medenejom raĵ loĵ lo. Lob he tōĵ raĵ avĕh la gedesupin sir medenedo bĕl saga nenga, lob he heto nado ving sir manĕr gagek rangah vu sir.

¹⁴ Lob Tuatira avĕh ti arĕ nebĕ Ludia ngo he gagek sagi. Avĕh sĕnĕ nevong huk monĕ yi raĵ tob mala saĵap, geyō nejom raĵ vu Anutu yoh vu buk. Nengo Paulus yi gagek lob Mehōbōp ggĕrin ayo gebĕ nenga in. ¹⁵ Lob losho yi alam deripek bĕl ggovek loĵ nĕr bĕ, “Bĕ ham gwelĕ nabĕ sayog neya timu vu Mehōbōp yōnon, og ham doĵ nam medo sa beggang.” Jij he niwĕĕk ata nebĕ sĕnĕ, lob he su ayoh vu bĕ ƙeyĕh aye rĕ.

Paulus Luho Silas Deya Ƙarabus Pilipi

¹⁶ Buk ngwĕ lob tum he tetuu aggata maya nyĕg jomraksĕn-yi, lok hur avĕh ti tōĵ vu he lok aggata. Mehōti bago avĕh sĕnĕ tu yi ngaa meris, lob yi avĕh sĕnĕ yutōksĕn benenĕr gagek vunsĕn rangah. Lom avĕh sagi ala neĵo monĕ bōpata raĵ yi huk yutōksĕn sĕnĕ. ¹⁷ Lob avĕh sagi sepa he los Paulus metahi bĕ, “Anutu vavunĕ yi alam sĕnĕ yōnon rot! Denenĕr aggata sĕn Anutu geĵo mehōnon nah lo tato vu hill!” ¹⁸ Avĕh sĕnĕ nevong nebĕ sĕnĕ raĵ buk, lob Paulus ni tebō raĵ, lom ggĕrin menĕr vu memō nipaya bĕ, “Senĕr raĵ Yesu Kerisi arĕ niwĕĕk vu hong bĕ gedĕĕin avĕh sĕnĕ geĕena!” Lob pevis bememō lĕĕin avĕh geto meya.

¹⁹ Lom avĕh sagi ala lo pin delĕ bĕ hir baĵosĕn degwa to meya, lob deĵom Paulus luho Silas ahon mededadii luho ya telig vu alam ggev. ²⁰ Deĵo luho ya vu ƙiap log denĕr bĕ,

“Alam Yuda luu sënë deyam in bë degevang bebegö berup dok hil nyëg. ²¹ In denenër bë hil sepa dok horek agga ti sën hil alam Rom hil su ayoh vu bë gevang ma sepa dok rè lo.” ²² Lob alam pin delok vu sir medenër gägek rak luho ving. Lob kiap kah luho hir tob ya in luho, log nër bedeveek luho rak beggi. ²³ Deveek luho rot ggovek, log detung luho lok ya karabus gedener niwëek vu mehö negin beggang karabus bë gegin luho nivesa. ²⁴ Mehö saga ngo gägek niwëek sënë, lob tung luho lok ya beggang karabus ayo peggo, gedevengin luho vahaj ahon rak ngadoheng.

²⁵ Log buk vuheng rak lob Paulus lu Silas medo denejom rak los denevang raro vu Anutu, galam karabus pin medo denengo luho. ²⁶ Lob pevis bejemapi ggee böpata beggee rak beggang karabus los mudeng pin, lob reping pin tahinin avuti, gesëng puh in alam karabus pin. ²⁷ Lob mehö negin karabus kedi melë bë reping pin tahinin, lom kuung bë alam karabus to deya pin, lom tur yi paëp-yu-anil in bë yö tetev yi benadiik. ²⁸ Rëk Paulus tahi niwëek ya vu bë, “Su gegasap hong! In he pin nado!”

²⁹ Log mehö negin karabus tahi bedeko ram yam. Log serög meluk ya karabus ayo, rëk neggöneng rot genelëk, lob petev meneggëp lok Paulus lu Silas vahaj. ³⁰ Log li luho to meyah dobnë genër bë, “Mehö böp luho! Sa gevang nabë va in Anutu geço sa nah vu yi?”

³¹ Lob luho denër vu yi bë, “Ayom na timu vu Mehöböp Yesu, og rëk Anutu geço hong los hong alam geving nah vu yi.” ³² Lob mëm luho detatekin Mehöböp yi gägek rangah vu losho yi alam sën deneggëp lok yi beggang lo. ³³ Lob buk vuheng rak rëk ko luho beya meripek beggi niben. Lom pevis belosho yi alam pin deripek bël lok yik buk saga. ³⁴ Log ko luho lok yah yi beggang ayo bevo nos vu luho, log losho yi alam ayoj tee yi in ayoj ya timu vu Anutu.

³⁵ Log heng to, lob kiap devong ahëvavu la ya medenër bë, “Ham gwëko mehö luu saga vër in karabus bedenah bej!” ³⁶ Lob mehö negin karabus yah menër gägek sënë vu Paulus bë, “Kiap devong gägek yam bë melu nah. Om melu dëëin beggang karabus na gemelu na los gägek nahub.” ³⁷ Rëk Paulus nër vu sir bë, “Aluu alam Rom, rëk alu su hevong ngaa nipaya ti in bë degetung aluu duk na karabus rë. Gak yö desis aluu meris mu rak alam pin malaj gedetung aluu yam karabus. Log gwëbeng maq bë degetii aluu vunsën geto mena? Ma rot! Yö denam medegeli aluu geto menah dobnë.”

³⁸ Lob ahëvavu deko gägek sënë meyah denër vu kiap lo, lob kiap dengo bë luho alam Rom yonon, lom deggöneng rot. ³⁹ Lob ya denër gägek nahub los kwaj paya vu luho gedeli luho to deyah dobnë. Log denër vu luho bë luho degevu nyëg sënë gedena. ⁴⁰ Lob luho to deya in beggang karabus, geto deyah Ludia yi beggang, bedelë Kerisi-yi-alam bedenër gägek vahi vu sir in bë bo niwëek dok ayoj. Log luho deya.

17

Alam Tesalonika Devongin Bë Dengis Paulus Luho Silas

¹ Luho deya rak meya deverup Ampipolis, lob luho dekesuu nyëg sagi geya deverup Apolonia, bedekesuu geya deverup Tesalonika. Sën alam Yuda hir dub-supinsën-yi ti nedo lo. ² Lob Paulus vong ggökin yah nebë sën nevong yoh vu nyëg lo. Lok ya dub-supinsën-yi ving alam Yuda lok Buk-sewahsën-yi* metatekin Anutu-yi-kaipiya yoh vu soda löö vu sir. ³ Nër Anutu yi gägek degwa tato getatekin vu sir bë Anutu yö joo gägek ggovek ya bë Kerisi duk nam dob begeko kerus menadiik, gekedi jak nah gökin. Log nër bë, “Yesu sën senër bengö vu ham lo, saga Mehö sën Anutu ggooin rak in bë geço hil nah lo.”

⁴ Lob sir sën dengo yi gägek lo la deggërin sir medesepa luho Silas. Galam Grik la sën denejom rak vu Anutu lo vu böpata detamuin luho. Lob avëh los bengöj-ggoreksën ngahisekë devong nebë sënë ving. ⁵ Rëk alam Yuda ayoj sis yi rot in alam denesepa Paulus luho Silas, lob debago alam sën nijpaya beyuj-lul-kök lo la ggëp telig, gedesupin mehönon ngahisekë rot beya delok alam beggang saga ahëj, bahëj sengën rak bededun böpata verup. Ya deggërin Yason yi beggang medesero Paulus luho Silas in bë degeko luho geto dena dobnë vu alam. ⁶ Rëk su detök vu luho rë, lob dedadii Yason losho Kerisi-yi-alam vahi to deya dobnë bedeko sir ya denare lok kaunsor malaj, log detahi böpata bë, “Alam sën denelok alam ahëj yoh vu nyëg pin bë degevang paya lo, sën gwëbeng deverup vu hil-ë. ⁷ Lob Yason sënë ko sir lok ya yi beggang. Alam saga sën denekeyëh alam Rom hir mehö-los-bengö Sisar* yi horek, gedenenër bë mehö-los-bengö ngwë nedo arë nebë Yesu.” ⁸ Kaunsor losho alam pin dengo gägek sënë lob newaj rak. ⁹ Lob denër beYason losho yi alam debago sir, gedener vu sir bë degegin Paulus luho Silas nivesa in su degevang bebegö berup. Log delëëin sir medeya.

Paulus Luho Silas Devong Huk Vu Beroya

¹⁰ Lok pevis beKerisi-yi-alam devong Paulus lu Silas deya Beroya lok buk. Luho ya deverup Beroya, lob luho delok ya alam Yuda hir dub-supinsën-yi ayo. ¹¹ Lob alam Yuda sën denedo Beroya agu sir alam nijvesa rot kesuu alam Yuda vu Tesalonika. In deko Anutu

yi gagek raq mahëj ving. Detevin Anutu-yi-kapiya yoh vu buk in bê dejak ni nabë luho denenër gagek anon ma. ¹² Lob alam Yuda ngahisekë losho alam Grik los bengöj-ggoreksën vahi ayoj ya timu vu Yesu. Sir maluh gavëh.

¹³ Ggovek loq alam Yuda vu Tesalonika denq Paulus bengö bê nenër Anutu yi gagek ggëp Beroya. Lob deya nyëg sagu, medetetuhin alam sagu in bê ahëj sengën jak vu Paulus losho alam sën denesepa ya lo. ¹⁴ Lob Kerisi-yi-alam depevis medevong Paulus ya loonë, geSilas lu Timoti denedo Beroya. ¹⁵ Lob alam sën deko Paulus ya aggata lo deli ya meto Atens gedenevah, lom deko gagek meyah denër vu Silas lu Timoti bê luho dena vu Paulus pevis.

Paulus Nër Gagek Ggëp Atens

¹⁶ Paulus medo negin luho ggëp Atens, loq lë alam nyëg sagu bê denesepa loq hir anutukuungsën ngahisekë rot, lob ayo maggin rot. ¹⁷ Lob loq ya dub-supinsën-yi belosho alam Yuda denesap sir raq gagek. Log nevengwëng ving alam-yu-ngwë sën denekom raq ving alam Yuda lo ving. Log neya telig yoh vu buk menenër gagek vu alam pin sën yam denedo lo.

¹⁸ Lob losho alam los kwaj böp la vu Epikurius hir dub, gela vu Stoik hir dub bedemehoo sir, lob denër bê, "Mehö gagek jeggin jeggin saga bê nanër gagek re?" Lob sir la denër bê, "Maq bê nanër alam nyëg la hir anutu!" Nër bê sënë in Paulus nër gagek raq Yesu los kediraksën.

¹⁹ Lom deko Paulus ya hir beggang kaunsor ggëp Kedu Ares medelok tepëk in yi bê, "Yoh vu bê he gango gagek mewis sën genenër agi lo degwa? ²⁰ He hango hong gagek rëk yö agga ti, om he hevongin bê gango gagek sagi los degwa!" ²¹ In yik alam Atens sogek ving alam nyëg ngwë sën yam denedo Atens lo pin su kwaj nevo ngaa ngwë rë. Gaq denedo in bê degengo gagek mewis medebengwëng jak mu.

²² Lob Paulus nare loq kaunsor vu Kedu Ares vuheng atov genër bê, "Ham alam Atens! Seraq ham nimin bê ham kwamin vo anutu pin menegin sir nivesa. ²³ Lob sa haqo loq nyëg mahalë ham jepö sën ham netung in bê ham najom jak vu sir lo. Lom sa halë jepö ti geham kwevu gagek raq neggëp nebë 'Anutu sën hil dugin lo yiyi'. Om anutu sën ham dugin rëk ham nejom raq meris mu vu yi lo, sën gwëbeng sa bê nanër yi gagek vu ham.

²⁴ Anutu sën tung dob los ngaa aggagga pin sën denedo loq lo, og Anutu saga sën yi Mehöböp sën tu yagek los dob ala. Rëk su nedo loq dub sën mehönon denelevev raq nemaj lo rë. ²⁵ Mehönon su deyoh vu bê dedok vu yi rë, in su neraq vu in ngaa ti rë. Gaq yö vong bemehönon denedo vesaj bemedo malaj netum, gevo ngaa nivesa vesa pin vu sir. ²⁶ Lob vong bemehönon pin depum raq degwa timu bedeyoh vu nyëg pin vu dob, geyo tung hir buk los den atov pin vorot. ²⁷ Nevong ngaa nebë saga in bê mehönon pin kwaj bo Anutu gëp ayoj. Genabë desero yi, og rëk denatök jak yi, in su nedo ading in hil rë. ²⁸ Gaq hil nado vesad gemedo nahee los nehevong hil ngaa pin degwa raq yi timu. Nebë sën ham alam kwaj böp la denenër bê, 'Hil degwa yi yönon!' lo. ²⁹ Om nabë hil degwa Anutu, og hil su kwad bo nabë Anutu ni nebë ngaa sën mehönon denesemu raq goor ma seriva ma gelöng lo rë. ³⁰ Wirek sën mehönon dugin Anutu lo, og Anutu yö lë ggovek ya rëk su kevoh sir ya rë. Rëk gwëbeng og nër niwëek vu mehönon pin vu dob bê degërin sir. ³¹ Log yö ggooin buk ti raq vorot in bê gengo mehönon pin hir gagek mebo nyëvewen vu sir niröp. Lob yö ggooin mehöti raq in huk sagi, gevong yi mekedi raq yah vu bedub in bê tato vu hil nabë yik mehö lo sagi."

³² Alam lo denqo gagek bê alam-diiksën dekedo jak nah vu bedub, lob vahi denöp raq yi, rëk vahi denër bê, "Nahub rëk genanër gagek sënë gökin nah vu he behe gango!" ³³ Denër ggovek log Paulus vuu sir geto meya. ³⁴ Rëk mu alam ti ti deggërin sir bayoj ya timu vu Yesu medetamuin Paulus medeya. Ti arë nebë Dionusius sën kaunsor Kedu Ares ti, log avëh ti arë nebë Damaris, galam la ving.

18

Paulus Vong Huk Ggëp Korint

¹ Paulus nedo Atens ggovek log ya Korint. ² Lob tök vu Yuda ti arë nebë Akwila geyi nyëg Pontus. Luho venë Priskila yö söb devuu Itali gedeyam Korint, in alam Rom hir mehö-los-bengö Klaudius yö tii alam Yuda pin bê degevu Rom gedena. Lob Paulus ya vu luho ³ in yik lööho hir huk timu, om nedo ving luho bemedo denesemu sël beggang-yi.

⁴ Lob Paulus neya Yuda hir dub-supinsën-yi pin menenër vu alam Yuda los alam Grik bê ayoj na timu vu Yesu. ⁵ Loq Silas luho Timoti vu Masedonia medeto, lom mëm Paulus nenër gagek yoh vu buk pin vu alam. Nër gagek niwëek vu alam Yuda bê Yesu yik yi Mehö sën Anutu ggooin raq in bê geqo hil nah lo. ⁶ Rëk dekeyëh yi gagek gedener pelë raq yi, lob Paulus tetëhin kebus to in yi tob log nër vu sir bê, "Bê ham malamin nama, og yö degwa vu

ham, su sa ngaa rē. Gesa naya in sena vu alam-yu-ngwē.” ⁷ Lob lēein dub-supinsēn-yi geto meya merak ya alam-yu-ngwē ti arē nebē Titius Yustus yi beggang benedo ving yi. Mehō sēnē yi mehō nejom raḡ vu Anutu, lob yi beggang nedo dus vu Yuda hir dub-supinsēn-yi. ⁸ Yuda hir dub-supinsēn-yi ala arē nebē Krispus, lob losho yi alam deggērin sir bayoj ya timu vu Mehōbōp. Galam Korint ngahisekē dengo Paulus aye medevong ving bederipek bēl.

⁹ Log buk ti lob Paulus lē ngaa ti nebē pesepsēn geMehōbōp nēr vu yi bē, “Su gegōng! Gaḡ hongek genanēr gaḡek rangah! Su genajom hong ahon! ¹⁰ Sa nado ving hong, om mehōti su rēḡ ngis hong rē, in alam ngahisekē vu nyēḡ bōp sēnē rēḡ denatu salam.”

¹¹ Lom mēm Paulus nedo Korint metatekin Anutu yi gaḡek vu sir yoh vu ta ti, gekwev nemadvahi-mevidek-ti. ¹² Rēḡ nahub geGalio tu alam Akaya hir kiap bōp, lob loḡ buk saga alam Yuda denēr gaḡek revuh ti gedeko Paulus ya gaḡek ggēp beggang-gaḡek-yi, ¹³ gedenēr gaḡek tetuhinsēn raḡ yi bē, “Mehō sagi netahu alam bē denajom jaḡ vu Anutu og desepa doḡ aggata ngwē medekeyēh he horek.”

¹⁴ Lob Paulus bē nanēr gaḡek nah, rēḡ Galio nēr vu alam Yuda mugin bē, “Ham alam Yuda, nabē gaḡek nipaya sogek ma, ngaa nipaya ti neggēp vu mehō sēnē yōnon, og yoh vu bē mēm sa gango ham los ham gaḡek. ¹⁵ Gaḡ nabē ham yam loḡ tepēḡ in sa in gaḡek meris meris ma, raḡ ham ngo ham degwa la, ma raḡ ham alam Yuda ngo ham horek, og maam nōk gēp! Ham ngo semu! Sa nig lēl bē sa su gango gaḡek in ngaa nabē sēnē!” ¹⁶ Log tii sir to deyah dobnē.

¹⁷ Nebē saga, lob tum alam Yuda deggērin yah beyō dejom hir dub-supinsēn-yi ala ti arē nebē Sostenes ahon, bedeveek yi loḡ beggang-gaḡek-yi mala. Rēḡ Galio su nēr gaḡek ti raḡ sir rē.

Paulus Yah Antiok Vu Suria

¹⁸ Paulus nedo Korint hus ading teka ving rē, loḡ jom Kerisi-yi-alam nemaj gerak ya yaḡ in na distrik Suria. Lob Priskila luho regga Akwila deya ving yi. Lōōho detōḡ ya Senkria, lob mēm Paulus keping yu viis in buk yah verup loḡ buk sēn aye ggērin yi neggēp Anutu mala wirek lo bē su rēḡ keping yu rē lo. ¹⁹ Log ya deverup Epesus lob vuu luho medenedo nyēḡ sēnē, geyō ti luḡ ya dub-supinsēn-yi ayo menēr gaḡek vu alam Yuda. ²⁰ Lob alam saga denēr vu yi bē medo buk la geving sir rē, rēḡ su sepa loḡ ayej rē. ²¹ Gaḡ jom nemaj gesemu gaḡek vu sir bē, “Nabē Anutu su nanērin sa rē, og sēḡ nom berup vu ham buk ngwē gōkin.” Log raḡ ya yaḡ ti ggēp Epesus meya. ²² Yaḡ ya meya nedo Sisarea, lob Paulus raḡ ya Yerusalem bejom Kerisi-yi-alam nemaj, log mēm luḡ meyah Antiok.

Paulus Neḡo Loḡ Nyēḡ Netu Beron Lōō

²³ Paulus ya nedo buk la ggovek, log kedi raḡ vu Antiok meyah beya meyoh vu distrik Galata los Prugia hir nyēḡ mahen mahen pin meya nevo gadu loḡ Kerisi-yi-alam pin ayoj.

Apolos Nēr Yesu Bengō Rangah

²⁴ Lob Yuda ti vu Aleksandria yam nedo Epesus, arē nebē Apolos. Sēn yi mehō-vengwēngsēn-yi, geyō raḡ Anutu-yi-ḡapiya ni nivesa rot. ²⁵ Detahu yi loḡ Mehōbōp yi aggata yō wirek vorot, gaḡ Yesu og su raḡ ni rē. Rēḡ ayo niwēek in bē nanēr bengō rangah, lob nēr nirōp rot vu sir. Gaḡ mēm Jon og mēm lē yi buk sēn neripek alam raḡ bēl lo raḡ mala, ²⁶ om mēm mehō saga nēr los ayo niwēek ata loḡ alam Yuda hir dub-supinsēn-yi. Loḡ mēm Priskila luho Akwila dengo yi lob mēm deḡo yi ya vu luho beluho denēr Kerisi yi aggata tato nirōp rot vu yi.

²⁷ Lob nahub geApolos kwa vo bē na Akaya, lob Kerisi-yi-alam vu Epesus deyogek in aye bē gevong nabē sēnē, lom dekevu ḡapiya vu Yesu yi hur vu Akaya bē degeko yi jaḡ. Apolos tōḡ ya Akaya lob Anutu vōng semusemu vu yi beloḡ vu alam sēn ayoj naya timu vu Yesu lo niwēek rot. ²⁸ In niwēek rot benēr yah bedahun alam Yuda hir gaḡek raḡ alam pin malaj, getato vu sir bē Anutu-yi-ḡapiya nēr meneggēp rangah nebē Yesu yik yi Mehō sēn Anutu ggooin raḡ in bē geḡo hil nah lo.

19

Paulus Vong Huk Vu Epesus

¹ Apolos nahēn nedo Korint, gePaulus yoh ya distrik Asia* vuheng atov metōḡ ya Epesus, lob tōḡ raḡ Kerisi-yi-alam la ggēp sagu. ² Lob loḡ tepēḡ in sir bē, “Sēn ham ayomin ya timu vu Yesu lo, lob maḡ Anon Vabuung loḡ yam ggērin ham ayomin ving-a?” Loḡ denēr yah vu bē, “Ma! Mehōti su nēr Anon Vabuung ti bengō mehe hangō rē.” ³ Lob Paulus loḡ tepēḡ yah ggōkin bē, “Log deripek ham raḡ bēl nebē tena?” Lom denēr yah vu bē, “Deripek he nebē sēn Jon neripek alam lo.”

⁴ Lom Paulus nēr yah bē, “Wirek Jon nēr vu alam bē degērin ayoj bederipek bēl, log nēr vu sir ving bē nahub rēḡ ayoj na timu vu mehō sēn rēḡ tamuin yi menam lo. Mehō sagi

arë nebë Yesu.”⁵ Dengo Paulus yi gägek saga lob denër meripek sir raq Mehöböp Yesu arë.⁶ Lob Paulus bë nema raq sir, lob pevis bAnon Vabuung loq yam ggërin ayoj medenër alam nyëg ngwë ayej aggagga, bedenënër gägek nebë alam-denenër-gägek-rangahsën.⁷ Sir yoh vu nemadluho bemaq videk luu.

⁸ Log Paulus lok ya alam Yuda hir dub-supinsën-yi betatekin Anutu-yi-nyëg degwa rangah vu sir bejjir sir yoh vu kwew löö.⁹ Rëk alam la ayoj niwëëk rot gesu denevong ving rë. Gedenenër gägek nipaya raq Mehöböp yi aggata raq alam malaj. Lob tum Paulus kehe yi in sir geya, lob qo alam sën denesepa lok yi gägek lo raq menenër gägek vu sir yoh vu buk pin ggëp Turanus yi dub-tatekinsën-gägek-yi.¹⁰ Bevong nebë sënë yoh vu ta luu, lob alam Yuda los Grik pin sën denedo Asia* lo dengo Mehöböp yi gägek.

Gägek Raq Siva Nalu Maluh Lo

¹¹ Anutu vong ngaa böp böp loq Paulus nema,¹² lob tum alam deneko agesip los tob la sën Paulus navi neraq lo beya denetung raq alam nijraksën, lob hir niraksën nemaya. Gememö to deneya in sir la ving.

¹³ Log alam Yuda sën denevongev raq tupaak medeneko loq nyëg pin in bë degetii memö na in alam gedegeko monë jaq lo la denër Mehöböp Yesu arë gedeneseggi in bë degetii memö na in alam. Bedenenër bë, “Ham gwevong noh vu sayeg in sa nanër vu hong raq Yesu arë sën Paulus nër gägek raq yi lo!”

¹⁴ Lob alam Yuda hir alam-deneko-seriveng hir ggev ti arë nebë Siva, lob nalu lo nemadvahi-bevidek-luu denevong huk nebë sënë.¹⁵ Rëk memö nër yah vu sir bë, “Yesu saga seraq ni. Geseraq Paulus ni ving. Gaq mu ham re lo?”¹⁶ Lob mehö sën memö negwang ya yi lo, pesong ggök sir gesis sir pin bekweek hej tob bedeko nipaya rot, bedepiv kök medevaya meto deyah dobnë los ahëj töksën.¹⁷ Ggovek rëk alam Yuda los Grik pin sën denedo Epesus deraq ngaa sënë ni, lob sir pin deggöneg böpata gedeko Mehöböp Yesu arë raq.¹⁸ Log alam sën ayoj neya timu vu Yesu lo vahi deyam ving medenër sën denetung bu raq ngaa pin lo rangah gedevuu ya.¹⁹ Galam ngahi sën denevong parahek los naböö lu ngaa lo desupin hir kapiya parahek los naböö yi gedevesi raq ya nengwah raq alam pin malaj. Lob detevin kapiya sënë yi monë sën denebago raq lo, lob yoh vu monë gahis 50,000.²⁰ Lob Mehöböp yi huk niwëëk raq nebë sënë genetato yi niwëëk bë yi böpata bekesuu.

Alam Dahis Depemëjin Kerisi-yi-alam

²¹ Paulus lë ngaa pin saga ggovek, log kwa vo bë na distrik Masedonia los Akaya loq mëm nah mena Yerusalem. Nër bë, “Sena sagu govek rë, loq sena galë Rom geving.”²² Lob vong yi mehö luu sën deneloq vu yi lo demugin medeya distrik Masedonia, Timoti lu Erastus. GePaulus yö ti nahën nedo ggëp distrik Asia*.

²³ Lob loq buk saga, alam demehoo sir in Yesu yi aggata gebë dengis sir raq degwa nebë sënë: ²⁴ Mehöti arë nebë Demetrius nedo belosho yi hur ngahisekë denesemu ngaa raq seriva. Denesemu anutu-avëh-kuungsën Artemis yi dub kënu mahen mahen raq seriva in alam debago.²⁵ Lob Demetrius sënë supin yi hur pin ving alam sën yik denevong huk nebë agi genër vu sir bë, “Alam-e! Ham ngo raq ni bë hil nehako monë nivesa raq hil huk seriva sënë.²⁶ Lob ham raq ni ving nebë mehö sën Paulus lo loq alam ngahisekë rot ahëj, beggërin ayoj raq yi gägek sën nenër nebë anutu pin sën hil nesemu raq nemad lo, saga og su anutu anon rë. Lob su vong nebë sënë vu hil Epesus mu rë, gaq vong yoh vu distrik Asia* pin ving.²⁷ Lob Paulus yi gägek sagi su rëk gevong balam degeruu demij vu hil huk-monë-yi sënë mu rë. Gaq rëk dahun anutu-avëh böp Artemis yi dub vabuung sënë na geving. Gwëbeng alam distrik Asia* los alam vu dob pin deneko arë raq, rëk mu nabë Paulus medo nanër gägek nabë saga, og rëk hil anutu-avëh böpata los niwëëk sënë rëk natu ngaa meris barë nama na.”

²⁸ Dengo gägek sënë lob ahëj sengën böpata rot gedetahi rot bë, “Hil Artemis vu Epesus yi böpata rot!”²⁹ Detahi böpata rot nebë saga galam pin vu nyëg saga dereseeh rur böpata mekedi deya. Dekedi loq ti medeserög medeya beggang-supinsën-yi, lob dejom Gayus luho Aristarkus ahon mededadii luho ya ving sir. Luho vu distrik Masedonia rëk luho deyam ving Paulus.³⁰ Paulus vongin bë begi na sir vuheng benanër gägek vu sir, rëk Yesu yi hur deggërin yi.³¹ Log alam distrik Asia* hir ggev böp la, og losho Paulus yö deneraq nij, om devong gägek ya vu yi ving bedenër niwëëk vu yi bë su dok na beggang-supinsën-yi.

³² Lob alam ngahisekë saga deneketul loq rot, in sir vahi denetahi gägek agga ti gevahi denetahi agga ngwë, lob alam vahi su deraq gägek sën desup sir in lo degwa ni rë.³³ Lob alam Yuda derot Aleksander ya nare malaj galam vahi denër bë mëm yö neraq gägek degwa ni. Lom Aleksander varah nema raq gebë nanër gägek tato vu sir.³⁴ Rëk ma gederak ni bë yi Yuda ti, lob sir pin ayej loq ti gedenetahi rot bë, “Hil Artemis vu Epesus yi böpata rot!” Detahi nebë saga yoh vu nyëg mala luu.

³⁵ Medo denevong medenevong, loq mëm mehö sën tu nyëg böp Epesus hir ggev benekevu hir gägek lu ngaa lo vong bededuj ma, log nër vu sir bë, “Ham alam Epesus!

Mehö re rëk dugin nyëg böp Epesus nabë negin avëh böp Artemis yi dub los kënu gelöng sën luk yam vu yagek lo? ³⁶ Mehöti su yoh vu bë keyëh gagek sagi rë. Om ham ayemin nama, geham su pevis megwevong ngaa ti. ³⁷ Ham ngo ko mehö luu sënë yam, rëk mu luhu su deggodek dub yi ngaa ti rë. Geluhu su denër pelësën rak hil anutu-avëh rë, gema! ³⁸ Om nabë Demetrius losho yi hur hir gagek ti neggëp vu mehöti, og buk-gagek-yi neggëp. Gekiap böp nedo. Om yö rëk gengo hir gagek. ³⁹ Genabë ham gagek la nahën neggëp, og ham semu dok supinsën yi buk niröp. ⁴⁰ Rëk mu alam Rom rëk denanër hil nabë hil hevong begö verup gwëbeng gedegwa ma! Genabë dedok tepëk in hil in supinsën nipaya sënë degwa, og gagek ti su neggëp in bë hil rëk nanër dok nah vu sir rë!" ⁴¹ Mehö sën nekevu gagek lu ngaa lo nër nebë sënë, log kevoh supinsën ya bedeketëkin sir.

20

Paulus Ya Meko Loğ Distrik Masedonia Los Grik

¹ Gagek sënë ahë yes rak ggovek, log Paulus supin Yesu yi hur lo deyam vu yi, menër gagek vahi vu sir in bë bo niwëek dok ayoj. Log jom nemaj geya rak beya distrik Masedonia. ² Ya meyoah vu nyëg pin menër gagek ngahisekë in gadu Kerisi-yi-alam beya verup dob Grik, ³ lom nedo sagu yoh vu kwev löö ggovek, log bë jak yağ mena Suria. Rëk ngo bë alam Yuda dejoj gagek bë dengis yi menadiik, lom sepa vaha meyoah distrik Masedonia beyah. ⁴ Yah log Purus nalu Sopater vu Beroya, gAristarkus lu MonSekudus vu Tesalonika, geGayus vu Derbe, geTimoti, geTukikus luhu Tropimus vu distrik Asia*, bedeneya ving yi. ⁵ Alam sënë demuğin meya denegin alu Paulus vu Troas. ⁶ Log alu halë Buk-ggöksën-yi* ggovek log alu hevuu Pilipi galu arak yağ maya. Alu aya buk nemadvahi loğ mëm atök ya vu sir ggëp Troas behe nado soda ti.

Etikus Vës Vu Troas Loğ Vesa Loğ

⁷ Lob Buk-sewahsën-yi* sehuksën, lob he supin he in bë aga nos los Pasa. Lob Paulus nër gagek vu alam, in monbuk og bë na jak. Lob nër gagek hus ading rot vu sir bebuk vuheng rak. ⁸ Lob detaggi loğ ram ngahisekë benare lok beggang ayo vavunë sën he nasupin he lok lo. ⁹ Lob maluh magëm ti arë nebë Etikus nedo rak veluung avi ayööng yi, gePaulus nenër gagek hus ading rot vu sir. Lob Etikus mala neggëp rot, lob ggëp ying lom vës vu beggang ayo ti sën tëb netu löö vu vavunë lo, beyam dob. Lob deluk meya devër yi rak rëk diik. ¹⁰ Loğ Paulus luk meya tabuu mehö magëm saga genër bë, "Ham su newamin jak, in anon nahën nedo lok yi."

¹¹ Lob Paulus rak yah vavunë belosho alam saga debu brët medegga. Ggovek loğ nër gagek hus adingsekë vu sir rot benyëg heng, log ya rak. ¹² Gedeko maluh magëm sënë medeya. Rëk su diik rë genedo vesa, lob kwaj vesa rak yah.

Paulus Vu Troas Meya Miletus

¹³ Paulus nër muğin bë noh dob mena geto Asos, lob mëm he gaço yi jak nom yağ vu sagu. Lob he rak yağ bamuğin baya nehegin yi ggëp Asos. ¹⁴ Loğ Paulus yök to metök vu he, lob he haço yi rak yom yağ mehe los aya Mitulene. ¹⁵ He kesuu Mitulene gaya, lob he hëp benyëg heng, gehe ya verup dus vu Kios. Log he ya bebuk loğ yah geheng, lob mëm he ya matök ya Samos. Lok he hëp yah beheng to, log mëm he ya matök ya Miletus. ¹⁶ Paulus kwa vo vorot bë kesuu Epesus gena in nilëi bë su medo distrik Asia* pangsën. Gağ bë pevis in kwa vo bë gelë Buk-supinsën-yi sën denenër bë Pentikos lo, gëp Yerusalem.

Paulus Jom Alam Epesus Nemaj

¹⁷ He tök ya Miletus, log Paulus vong gagek ya Epesus in Kerisi-yi-alam hir ggev lo bë denam vu yi. ¹⁸ Deverup vu yi lob nër vu sir bë, "Ham ngo rak ngaa pin sën sa nehevong wirek loğ sën sa nahën neverup mewis ggëp distrik Asia* lo ni. ¹⁹ Ham rak ni bë alam Yuda dejoj gagek vunsën beron ngahisekë in bë dengis sa, lob saga vo maggin vu sa pangsën. Rëk sa su haço sa rak rë, gağ sa malag ruğ keseh in Mehöböp yi huk gesa medo nehevong. ²⁰ Sa su vun gagek nivesa ti rë, gağ senër rangah behevong ngaa pin in bë dok vu ham. Gesenër rangah vu ham loğ ham supinsën, gelok ham beggang ayo ving. Besagağ ham rak ni. ²¹ Senër gagek niwëek rak buk vu alam Yuda, gevu alam Grik in degërin ayoj nah vu Anutu, gayoj na timu vu hil Mehöböp Yesu. ²² Om ham gwengo rë! Anon Vabuung negejiin sa bë sena Yerusalem. Lob mağ va rëk natök vu sa vu sagu? Sa dugin. ²³ Rëk Anon Vabuung tatekin vu sa yoh vu nyëg pin sën seya lo meserak ni bë sëk natök vu karabus gengaa maggin ngahisekë rëk deginengin sa. ²⁴ Rëk sa su kwag nevo navig sënë bë ngaa anon rë. Sa su nig wëek ata bë najom ahon rë, gağ sa bë sepa dok aggata sën sa nesepa loğ lo, benama na rë. Sa bë semu huk sën sa haço vu Mehöböp Yesu lo na. Huk sën sa nanër Bengö Nivesa jak Mehöböp yi semusemu lo. ²⁵ Om ham gwengo rë! Wirek seyök vu ham besa haço loğ menanër gagek rak Anutu-yi-nyëg. Rëk gwëbeng serak ni bë ham su rëk gwelë sa malag

gökin nah rê. ²⁶ Nebë saga, om gwëbeng sa bë nanër vu ham nabë: Nabë ham ti nadiik bemala nama, og su degwa vu sa rê, ²⁷ in sa su höneng rê, gağ sa tatekin Anutu kwa pin los dahis vu ham. ²⁸ Om ham gwegin ham nivesa, gegwegin Kerisi-yi-alam vahi geving, in Anon Vabuung ggooin ham rak tu alaj. Ham gwegin ham nivesa bëham gwegin Mehöböp yi alam sën yö bago sir rak nikök lo geving. ²⁹ In serak ni bë sëk gevuu ham gesena, log rëk alam gagek kuungsën la nabë anöö bemën nij paya rëk desarömin sir geving ham, lob degevonğ paya vu Kerisi-yi-alam. ³⁰ Geham ggev la rëk dekedi medenanër gagek kuungsën la in dedadii Kerisi-yi-alam nah detamuin sir. ³¹ Om ham gwegin ham noh vu buk. Ham kwamin bo nabë sa tato aggata niröp vu ham buk los rangah yoh vu ta löö. Gesa nasu in ham pin ti ti.

³² Lob gwëbeng sa hetung ham loğ ya Anutu nema, gelok yi gagek semusemu ayo, lob saga yoh vu bë bo niwëek vu ham gemëm ham rëk gweko ngaa nivesa vesa pin sën Anutu rëk gevonğ vu alam pin sën yö ggooin sir rak tu yi alam lo. ³³ Sa su malag anon in mehöti yi seriva ma goor ma tob lu ngaa ti rê. ³⁴ Gağ ham ngo rak ni bë sa nemag sënë yö jom huk belok vu sa in ngaa sën sa narak vu in lo. Genelok vu alam sën denesepa sa lo ving. ³⁵ Sa nehevong huk nebë sënë in tato vu ham nabë hil gevonğ huk niwëek in hil adok vu alam sekëj masën. Gehil kwad bo gagek sën Mehöböp Yesu yö nër lo nebë, 'Mehöti sën nabë bo ngaa vu mehö ngwë, gesu kwa bo nabë rëk geko nyëvewen dok nah rê lo, og kwa vesa rot kesuu kwa-vesasën sën kwa vesa in ngaa sën mehö ngwë denevo vu yi lo.'

³⁶ Paulus nër gagek saga ggovek, log yun lus gejom rak ving alam ggev pin. ³⁷ Lob sir pin desu rot gedekebi Paulus ahon gedemul* yi in bë rëk gevuu sir gena. ³⁸ Ayoj maggin rot in Paulus nër bë su rëk degelë yi gök nahin rê. Log mëm deko yi meya detung rak ya yağ.

21

Paulus Rak Ya Yağ In Na Yerusalem

¹ He hevuu sir gehe rak ya yağ maya, baya heto sesor niröp maya Kos. Geheng to lob he ya rot batök ya Rodos. Lob he kesuu Rodos gehe ya verup Patara. ² Lob he tök rak yağ ti vu saga geneya los Ponia. Lob he rak ya baya. ³ He ya heto halë Kupros neggëp ya los he nemamin këj, lob he kesuu gaya rot baya neto nyëğ böp Suria malok ya Ture. In yağ bë getung kupek duk gëp nyëğ sagu.

⁴ Lob he ya matök rak Kerisi-yi-alam la vu sagu, lob he nado soda ti ving sir. Loğ Anon Vabuung vër kwaj lob denër vu Paulus bë su na Yerusalem. ⁵ Rëk ma gehe buk ggovek ya, lob he hevuu nyëğ sagu gaya, lob Kerisi-yi-alam pin ving hir avëh los hur mahen deli he vu beggang ya loo nenga. Lob he yun lupin ggëp loo nenga genajom rak. ⁶ Log mëm he jom nemamin, log he rak ya yağ baya gedeyah bej.

Agabus Nër Gagek Rangah Rak Paulus

⁷ He rak yağ bekesuu Ture gaya rot batök ya Petolemais. Lob he jom Kerisi-yi-alam lo nemaj gehe nado buk ti ving sir. ⁸ Lob monbuk lob he vu Petolemais batök ya Sisarea, behe loğ ya sinarë Pilip yi beggang benado ving yi. Alam nemadvahi-bevidek-luu sën delok vu sinarë nyëdahis in nos vu Yerusalem wirek lo ti yi. ⁹ Lob nalu avëh avö lubeluu sën maluh su dehov sir rê lo, lob sir avëh-denenër-gagek-rangahsën.

¹⁰ He nado Sisarea buk la ving rot, lob mehö-nenër-gagek-rangahsën ti arë nebë Agabus vu distrik Yudea meluk meyam Sisarea. ¹¹ Yam in bë gelë he, lom ko Paulus yi kabi beduu yö vaha los nema rak, log nër bë, "Anon Vabuung nër bë, 'Alam Yuda vu Yerusalem rëk denaduu kabi sënë ala nabë sënë, log rëk debo yi dok na alam-yu-ngwë nemaj.'" ¹² He hanğo nebë sënë, lob he los alam pin sën he nado loğ beggang ti saga lo anër niwëek vu Paulus bë su jak mena Yerusalem. ¹³ Loğ Paulus nër gagek yom vu he bë, "Nebë va sën ham nesu benevonğ mesayog maggin nerak-ë? Seyoh vu bë sena karabus. Gağ nabë sa nadiik in Mehöböp arë geving gëp Yerusalem, og yik yoh vu ving!" ¹⁴ Lom he su ayoh vu bë rëk ağërin kwa rê, om sën he ayemin ma, gehe nër bë, "Om maam anon jak noh vu Anutu kwa!"

¹⁵ Ggovek loğ he semu ngaa ngaa loğ, garağ maya Yerusalem. ¹⁶ Lob Kerisi-yi-alam la vu Sisarea desepa he bedeli he ya vu mehö sën he bë ana medo geving yi lo. Yi Kupros ti barë nebë Menason, sën yö vong ving wirek nyëmuğsën lo. ¹⁷ He tök ya Yerusalem, lob Kerisi-yi-alam deko he rak los kwaj vesa. ¹⁸ Gemonbuk lob Paulus ya ving he, behe ya halë Yakobus. Lob alam ggev pin denedong ving yi. ¹⁹ Paulus jom nemaj ggovek, log turin huk pin sën Anutu gadu yi bevong vu alam-yu-ngwë lo los dahis vu sir.

Paulus Ngo Alam Ggev Hir Gagek Beya Dub Ayo

²⁰ Dengo lob deko Anutu arë rak, loğ tum denër vu yi bë, "Ari! Gerak ni bë alam Yuda rak neggëp mehömehö detu Kerisi-yi-alam ggovek ya, lom denesepa loğ horek sën Moses ko agi niwëek ata. ²¹ Rëk denengo bë genenër vu alam Yuda sën denedo ving alam-yu-ngwë lo bë degevu Moses yi horek na, gegenenër bë su degerah* naluj navij, gesu desepa dok ngaa

wirek hen gökin. ²² Om hil rëk gevong nabë va? Yönon rot, rëk degengo gägek nabë geyam gagek ya. ²³ Om gepevis begwevong ngaa noh vu sën he bë nanër vu hong agi. He alam lubeluu denër gägek ti venuh neggëp Anutu mala. ²⁴ Om gwëko alam saga, begesepa dok horek pin sën gevong beham nimin veseek jak gëp Anutu mala lo, gegwetung monë natu seriveng in sir gedekeping yuj viis na. Gwevong nabë sënë, og alam pin rëk dejak ni nabë gägek sën denenër rak hong lo, og anon ma. Gemëm yö rëk dejak ni nabë genesepa lok Moses yi horek ving. ²⁵ Gaç alam-yu-ngwë sën detu Kerisi-yi-alam lo, og hil kevu kapiya ya vu sir ggevek ya banër gägek sën hil ajoo wirek lo vu sir bë: Degegin sir nivesa, gesu dega reggu sën alam denesis in bë degetung seriveng vu anutu-kuungsën lo, gesu dega kök, gesu dega reggu sën alam deneseyu kwaj medenediik lo, gesu degevang baggëb.”

²⁶ Nebë saga, lob Paulus ko alam saga monbuk belosho desepa lok horek pin sën gevong benij veseek jak gëp Anutu mala lo. Log lok ya dub-vabuung-böp ving benër buk sën buk-niveseeksën-yi govek na lo tato vu alam-deneko-seriveng lo. Buk sën degetung seriveng balam-deneko-seriveng debesi jak jepö vu sir lo.

Alam Yuda Dejom Paulus Ahon Lok Dub Ayo

²⁷ Buk-niveseeksën-yi nemadvahi-bevidek-luu saga dus rak bë nama na, lok alam Yuda la vu distrik Asia* delë Paulus genedo lok dub-vabuung-böp ayo, lob delok alam pin ahëj bahëj sengën rak. Lob dekededi dejom Paulus ahon ²⁸ gedetahi bë, “Ham alam Israel, ham dok vu he! In mehö sagi nenër vu alam yoh vu nyëg pin bë dedahun hil hed alam los hil horek gedub-vabuung-böp sagi geving. Beko alam Grik la lok yam dub-vabuung-böp sënë ving bevong paya vu nyëg vabuung sënë!” ²⁹ Denër nebë sënë in delë Tropimas vu nyëg böp Epesus genedo Yerusalem ving Paulus, lob dekuung bë Paulus ko yi lok ya dub ayo ving.

³⁰ Nebë saga, lob alam Yerusalem pin ahëj sengën rak, lob deserög beya dejom Paulus ahon, dededadii to meyah in dub-vabuung-böp. Gedepevis bedevheii dub yi reping pin.

Alam-begö-yi Vu Rom Deko Paulus Medeya Hir Katum Ayo

³¹ Devongin bë dengis Paulus menadiik, rëk bengö ya verup vu Rom hir alam-begö-yi losho alaj bë begö verup beyoh vu Yerusalem pin. ³² Lob pevis beko alam-begö-yi la, geyi kapten, bedeserög medeluk medeya vu sir. Yuda delë alam-begö-yi losho alaj, lob devuu Paulus gesu desis rë. ³³ Lob alam-begö-yi alaj ya dus bejom Paulus ahon genër vu yi alam-begö-yi bededuu ahon rak sëng luu.

Log lok tepëk in sir bë, “Mehö re sënë? Vong va paya?” ³⁴ Rëk alam vu böpata, om detahi gägek ya nikelap bededun böp rot. Lob alam-begö-yi alaj su yoh vu bë gengo gägek degwa nivesa rë, lom nër vu alam-begö-yi bë degeko Paulus dok na hir katum ayo. ³⁵ Lob Paulus ya verup dus vu katum sënë yi lël lob alam nij wëek rot bë dengis yi menadiik, lob alam-begö-yi su deyoh vu bë degërin yi nivesa rë, lom devaku yi ya vavunë. ³⁶ Galam pin denesepa sir bedetahi bë, “Gengis menadiik!”

Paulus Nër Yi Degwa Vu Alam Yuda

³⁷ Alam-begö-yi bë degeko Paulus dok na hir katum ayo, rëk Paulus lok tepëk vu alaj bë, “Yoh vu bë sa nanër gägek ti vu hong rë?” Lok alam-begö-yi alaj lëk beloç tepëk yah bë, “Gerak Grik ayej ni?” ³⁸ Sa hekuung bë hong Ejep ti sën gesis begö vu gavman vu buk agu gegeko alam nij paya los begö hodek 4,000 megeya nyëg-yumeris lo!” ³⁹ Rëk Paulus nër yah vu bë, “O sak Yuda, gataç ko sa ggëp Tarsus vu distrik Kilisia. Sa nyëg los bengö. Om gengogek gesa nanër gägek dus ti vu alam sënë rë.” ⁴⁰ Lob alam-begö-yi alaj yogekin. Lob Paulus rak ya nare lël gevarah nema rak. Lob alam pin ayej ma, gemëm nër gägek ya vu sir lok Hibru ayej.

22

¹ Nër bë, “Arig lo amaç lo, ham gwengo rë! Sa bë tatekin sa gägek degwa rangah vu ham.”

² Dengo bë Paulus nër vu sir lok Hibru ayej, lob ayej ma rot gesu deggee rë. Log mëm Paulus nër bë, ³ “Sa Yuda ti. Satag ko sa ggëp Tarsus vu distrik Kilisia, rëk serig ggëp nyëg böp Yerusalem sënë geGamaliel ko sa luk yi dub betahu sa niröp lok hil kenud lo hir horek pin. Gesa niç wëek mesayoç ya vu Anutu timu nebë sën gwëbeng ham nimin wëek menetamuin yi agi. ⁴ Wirek sevo maggin vu alam sën denesepa lok Yesu yi aggata lo, lob sa bë ngis sir medenadiik. Lob seduu maluh los avëh ving rak sëng beya denedo beggang karabus. ⁵ Alam-deneko-seriveng hir ggev böp losho kaunsor hir alam teta pin deyoh vu bë rëk denanër gägek saga rangah vu ham, in dekevu kapiya vu arij lo vu nyëg böp Damaskus besa hako beya in bë sa naduu alam vu sagu begako nam Yerusalem bedegeko vanë.

*Paulus Tatekin Sën Ggërin Yi Tu Yesu Yi Hur
(Sn 9:3-19; 26:12-18)*

⁶ Lob sa nahën nayök aggata beseya verup dus raḵ nyëḡ böp Damaskus, lob hes vuheng rak. Loḵ pevis berangah ti vër böpata nebë davës vu yaḡek beyam jëh raḵ sa. ⁷ Lob sevës beya nahëp dob, log sa hango gagek ti yam vu sa bë, 'Saulus, gëvong vanë vu sa in va?' ⁸ Rëḵ seloḵ tepëḵ yah bë, 'Mehöböp-a? Hong re?' Loḵ nër yom bë, 'Sa Yesu Nasaret sën gënevong vanë vu sa lo!' ⁹ Galam sën deneya ving sa lo delë rangah sënë ving, rëḵ su denḡo mehö sënë aye rë.

¹⁰ Lob senër bë, 'Om Mehöböp, sëḵ gevong nabë va?' Loḵ Mehöböp nër yom vu sa bë, 'Kwedi jaḵ megena Damaskus. Lob vu nyëḡ sagu rëḵ mehöti nanër huk pin sën sehooïn rak vu hong lo tato vu hong.' ¹¹ Rangah sagi gelu sa malag, lob sa su yoh vu bë galë nyëḡ lu ngaa rë, om alam sën deya ving sa lo dejom loḵ sa nemaḡ bedeli sa ya Damaskus.

¹² Lob mehöti nedo barë nebë Ananias. Yi mehö nesepa loḵ Moses yi horek anon rot, lom alam Yuda pin sën denedo Damaskus lo deneko yi rak bë yi mehö nivesa. ¹³ Mehö saga yam vu sa benër bë, 'Arig Saulus! Malam natum nah!' Lob pevis besa malag tum ggökin yah besa halë yi. ¹⁴ Log nër ving bë, 'Hil kenud hir Mehöböp yö ggökin hong rak in bë gejaḵ kwa ni. Gelë Mehö yohvu sënë ggovek ya, gegengo gagek sën rak verup avi lo. ¹⁵ In rëḵ genanër yi gagek rangah. Genanër ngaa sën gelë los gengo lo vu mehönon pin. ¹⁶ Ma geneḡin va rot-a? Kwedi jaḵ beḡeḡipek bël. Genanër Yesu arë gerëḵ jipek hong ngaa nipaya na.' "

Anutu Vong Paulus Ya Vu Alam-yu-ngwë

¹⁷ "Seyom heto Yerusalem, gebuk ti lob sa medo najom rak loḵ dub-vabuung-böp, lob sa kenug ya nebë pesepsën ¹⁸ besa halë Mehöböp. Lob nër vu sa bë, 'Gepevis! Gwevuu Yerusalem gegena! Nabë genanër sa gagek vu alam sënë og su rëḵ degengo bedegevong geving rë!' ¹⁹ Lob senër bë, 'Mehöböp, yö deraḵ ni bë wirek seyoh vu dub-supinsën-yi pin beseduu alam sën ayoj neya timu vu hong lo, gesa neheveek sir. ²⁰ Gewirek desis Stepan sën nenër hong gagek rangah lo mediik, lob sayog nivesa in saga gesa vare nemalaḡin alam sën denetengwa yi lo hir röppöp.' ²¹ Rëḵ nër vu sa bë, 'Gena! Rëḵ sa gevong hong na aggata ading begena vu alam-yu-ngwë.' "

Alam-begö-yi Alaj Gin Paulus

²² Alam Yuda vare denengo Paulus yi gagek rot beya verup loḵ gagek vewen sagi loḵ detahi niwëëḵ bë, "Ham jaḵ na genadiik! Mehö nebë saga su medo vesa!" ²³ Lom denetahi ya nikelap gedekah hir röppöp medenetetëhin, gedeneraa kebus rak medenetë ya vavunë.

²⁴ Nebë saga lob alam-begö-yi alaj nër bedeko Paulus loḵ ya hir katum ayo. Genër vu sir ving bë debeek yi in denatök jaḵ degwa sën alam Yuda denetahi gagek ya nikelap rak yi lo. ²⁵ Lom deduu Paulus ya vetii keḡe ggovek in bë debeek, rëḵ alam-begö-yi hir kapten nare dus vu Paulus, lob Paulus nër vu yi bë, "Ham horek nër bë yoh vu bë ham beek Rom ti geham su gwengö yi gagek namuḡin rë?"

²⁶ Lob kapten ngo gagek sënë, lob ya menër vu alam-begö-yi alaj bë, "Gevongin bë gwevong nabë va? Mehö saga lo yi Rom ti!" ²⁷ Lob ala yom vu Paulus meloḵ tepëḵ vu yi bë, "Genanër vu sa nabë hong alam Rom ti ma ma?" Rëḵ Paulus yoḡek bë, "Èë-è, sa Rom ti!" ²⁸ Loḵ alam-begö-yi alaj nër bë, "Sa hetë monë ngahiseḡë in sa vu gavman Rom gesetu Rom ti!" Rëḵ Paulus nër yah bë, "Gaḵ sa og amaḡ Rom, om atag ḡo sa besa Rom."

²⁹ Lob alam sën bë debeek yi lo pevis bedelëëin yi, galaj newa rak rot in kwa vo bë duu Rom ti rak sëḡ. ³⁰ Rëḵ vongin bë jaḵ ngaa sën alam Yuda denër bë Paulus vong paya lo ni niröp, om ḡo yi vër monbuk gevong gagek ya vu alam-deneko-seriveng hir ggev los kaunsor pin bedesupin sir yam, log ḡo Paulus luḡ ya nare malaj.

23

Paulus Nër Gagek Vu Yuda Hir Kaunsor

¹ Lob Paulus gët kaunsor genër bë, "Arig lo, setu Anutu yi hur ti besa medo mekwaḡ nevo bë sa nehevong yoh vu yi gagek rot Beverup gwëbeng!" ² Nër nebë sënë, lob alam-deneko-seriveng hir ggev böp Ananias nër vu yi alam sën denare dus vu yi lo bedepetap avi. ³ Rëḵ Paulus nër yah vu yi bë, "Hong gang nipaya rëḵ heveḵ nivesa rak nedo navi vavunë mu! Anutu rëḵ petap hong! Genedo sagi in bë gwengö sa gagek megeseggi jaḵ hil horek, rëḵ mu ngo kweyëh horek sagi in genër bedesis sa!"

⁴ Lob alam sën denare dus vu Paulus lo denër bë, "Su genanër gagek nipaya jaḵ Anutu yi ggev böp sënë!" ⁵ Rëḵ Paulus nër yah bë, "Arig lo, sa su rak ni bë yi alam-deneko-seriveng hir ggev böp rë. Gaḵ Anutu nër menegḡep loḵ yi ḡapiya bë: Su genanër gagek nipaya jaḵ ala sën neḡin hong alam lo!"

⁶ Lob Paulus rak ni bë alam teta Sadukai* la geParisai* la medenedo, lom tahi ya vu kaunsor bë, "Arig lo! Sa og sa Parisai* soḡek rot! Sa nehevong ving bë alam-diiksën rëḵ dekedi jaḵ gökin, lob yik rak degwa saga sën gwëbeng devong gagek vu sa." ⁷ Nër gagek

saga lob gagek ahë sengën yi verup pevis loğ Parisai* losho Sadukai* vuheng atov, lob devasuh sir. ⁸ In alam Sadukai* denenër bē mehōnon su deyoh vu bē rēk dekedī jak nah gēp bedub rē, gangēr ma, gengaahur ma. Gağ alam Parisai* devong ving lööhoho. ⁹ Lom alam lo devong dedun böpata, lok alam Parisai* hir alam-horek-yi la kedi denare bedenër niwëek bē, “He halë mehō saga bē ngaa nipaya ti su neggēp vu yi rē! Mağ ngaahur ti ma angēr ti yō vengwēng vu yi!” ¹⁰ Lob gagek ahë-sengën-yi ya mehōp rak rot, lob Rom hir alam-begō-yi alaj ggōneng. In sir yu luu, lob bē rēk dedadii Paulus vewen vewen lob denabij teka teka benadiik. Lom nēr balam-begō-yi deluğ beya devo Paulus vēr in sir gedeko yi loğ yah hir katum ayo.

¹¹ Ggovek gebuk lob Mehōbōp yam nare rangah vu Paulus genēr vu bē, “Gemedo los nim wëek! Genēr sa gagek rangah ggēp Yerusalem ggovek, gerēk genanēr sa gagek gēp Rom nabë saga geving.”

Yuda Dejoo Gagek Bē Dengis Paulus Menadiik

¹² Nyëğ heng lob alam Yuda desupin sir medenēr gagek vunuh gedetato nemaj ya vavunë bē su dega los denanum rot bemēm nabë dengis Paulus benadiik loğ mēm. Gağ nabë dega ma denanum namugin og Anutu ngis sir. ¹³ Sir sën denēr gagek vunuh lo sir mehōdahis luu gela sevök.

¹⁴ Lob deya vu alam-deneko-seriveng hir ggev los alam teta bedenër bē, “He nēr gagek niwëek betato nemamin ya vavunë ganēr vunuh bē he su rēk aga nos los nanum bël rē rot, bona berup doğ buk sën he ngis Paulus menadiik lo lok mēm. ¹⁵ Om ham los kaunsor gwevong gagek na vu Rom hir alam-begō-yi alaj pehi nabë degeko Paulus duğ menam vu ham. Ham nanēr vu yi nabë ham bē gwengo Paulus yi gagek degwa gök nahin in ham jak ni nirōp. Gehe semu he ggovek ya. Su rēk nam natōk nam vu ham rē, gağ he rēk angis yi menadiik doğ aggata!” ¹⁶ Rēk Paulus mewa ngo gagek bē rēk degetung dum gēp aggata bedengis Paulus menadiik, lob ya meloğ ya Rom hir alam-begō-yi hir katum beloğ ya menēr rangah vu Paulus. ¹⁷ Lob Paulus tahi alam-begō-yi hir kapten ti yam, benēr vu bē, “Gweko hur magēm sagi na vu ham ggev, in ko gagek ti in bē nanēr vu yi.” ¹⁸ Lob kapten ko yi beli ya vu ala benēr vu bē, “Karabus Paulus tahi sa benēr vu sa bē sa gaço hur magēm sënë nam vu hong, in ko gagek ti beyam vu hong.”

¹⁹ Lom ala jom loğ nema, beko meya nenga, beluho yō luu ya denedo, log mēm lok tepēk in yi bē, “Gevongin bē genanēr gagek re vu sa?” ²⁰ Loğ hur magēm nēr bē, “Alam Yuda dejoo gagek ggovek bē rēk dedok tepēk in hong begweko Paulus duğ mena vu kaunsor neheng in dedok tepēk in yi gagek degwa pangsen vu yi. ²¹ Rēk mu su gwebë nengam vu hir gagek, in hir alam mehōdahis luu gela sevök bedenër gagek vunuh bē su rēk dega los denanum rē, rot bemēm yō dengis Paulus menadiik rē. Gwëbeng desemu sir gemedo denebuu aggata medenegin hong bē rēk gengogekin hir gagek ma nama.”

²² Lob alam-begō-yi alaj vong mehō magēm sënë yah, genēr niwëek vu yi bē, “Su gena genanēr vu mehōti nabë genēr gagek sënë rangah vu sa!”

Alam-begō-yi Vu Rom Alaj Vong Paulus Ya Vu Kiap Bōp Peliks

²³ Lob alam-begō-yi vu Rom alaj tahi kapten luu yam, benēr vu luho bē, “Melu barah alam-begō-yi. Alam sën denerağ hoos lo mehōdahis löö benemadluho (70), galam sën denejom ruğ lo jak gēp alam nemadluho (200). Bedegero sir in ham na Sisarea jak 9 krök buk. ²⁴ Log ham barah hoos la geving in Paulus jak, geham gwegin yi nivesa bona berup vu kiap bōp Peliks.”

²⁵ Lob alam-begō-yi alaj kevu kapiya ti ving nebë:

²⁶ Sehuksën! Kiap bōp Peliks, mehō-los-bengö!

Sa Klaudius Lusias, sa kevu kapiya sënë yök vu hong.

²⁷ Alam Yuda dejom mehō sagi ahon gebë dengis yi menadiik, rēk sa hango bē yi Rom ti lob seya ving alam-begō-yi behe tök ya vu sir, lob he haço yi vër loğ nemaj. ²⁸ Lom sa bē gango gagek degwa sën denēr rak yi lo, om sën sa haço yi luğ meyah vu hir kaunsor. ²⁹ Rēk sa hango denēr gagek rak yi in yō hir horek la. Gağ su devong gagek vu yi in ngaa nipaya ti in bē mēm hil angis yi menadiik ma, hil getung yi na karabus rē. ³⁰ Log gwëbeng gagek ti tök vu sa bē dekeyëhin yi vunsën in bē dengis yi menadiik. Om sën sa pevis behevong yi yök vu hong, gesenēr vu alam sën denenēr gagek rak yi lo bē yō nök denanēr hir gagek rangah jak malam nirōp.

³¹ Lob alam-begō-yi vu Rom devong yoh vu yi gagek, bedeko Paulus medeli ya Antipatris loğ buk. ³² Log nyëğ heng lob alam-begō-yi sën deneyoh dob lo deyah medeya Yerusalem, galam sën denerağ hoos lo deko Paulus ya Sisarea. ³³ Detök ya Sisarea, lob devo kapiya ya vu kiap bōp gedevong Paulus loğ ya nema ving. ³⁴ Kiap bōp tevin kapiya lob loğ tepēk in Paulus bē, “Hong distrik tena?” Rēk Paulus nēr bē, “Sa vu Kilisia.” ³⁵ Lob nēr bē, “Alam sën denenēr gagek rak hong lo deberup, log mēm sa gango hong gagek.” Lom nēr bedeko

Paulus beya neggëp mehō-los-bengō Herot* yi beggang böp sën denenër arë nebë Prëtoryam lo.

24

Alam Ggev Vu Yuda Devo Gagek Raḡ Paulus

¹ Buk nemadvahi ya ggovek ya, log alam-deneḡo-seriveng hir ggev böp Ananias luḡ meya, lob ḡo alam teta la ving, beḡo mehō sën nenër alam avij vu kiap lo ti ving, arë nebë Tertulus. Lob ya denër gagek sën denanër jaḡ Paulus lo rangah vu kiap böp. ² Kiap böp tahi Paulus beverup, log Tertulus kedi muḡin menër gagek raḡ yi bë, “Mehō los bengō Peliks! Ngo gelok vu he behe nado nivesa rot gebegō lu ngaa ma. Genḡo kwam böp begenelok vu he in huk begenevong ngaa aggagga pin sën he nehevong paya paya wirek lo benivesa nerak. ³ Om sën he ayomin nivesa rot in ngaa pin saga gehe kwamin vesa in hong rot. ⁴ Om sa su rëḡ agërin hong pangsën rot rë. Gaḡ sa bë ketag hong mu nabë gwengso sa gagek dus ti sën sa bë nanër agi. ⁵ He halë mehō sënaga bë mehō nipaya rot. Nevong balam Yuda yoh vu nyëḡ pin ahëḡ sengën nerak medenesis begō vu sir. Lob tu alam yu ti sën yō deggoin sir raḡ medenenër sir nebë Nasaret lo hir ggev ti. ⁶ Genevong in bë gevong paya vu he dub-vabuung-böp geving, rëḡ he jom yi ahon. [Lob he bë seggi yi jaḡ he horek, ⁷ rëḡ ham alam-begō-yi alaj Lusias yam, lob niwëek rot beḡo yi vër loḡ he nemamin ⁸ genër bë alam sën bë denanër gagek jaḡ yi lo denatōḡ nam malam.] Om nabë gedok tepëḡ in Lusias og maḡ yō rëḡ nanër ngaa pin sën he nër raḡ Paulus lo rangah vu hong nabë yōnon!”

⁹ Lob alam Yuda degadu mehō sënë yi gagek sën nër raḡ Paulus lo ving bë, “Gagek pin saga yōnon rot!”

Paulus Vong Gagek Vu Peliks

¹⁰ Lob kiap böp të kwa in Paulus, lob Paulus nër ya bë, “Seraḡ ni bë ngo genëgin he sënë yoh vu ta ngahiseḡë, om sën sa kwag vesa besa bë nanër gagek nyëvewen doḡ nah vu hong. ¹¹ Hong kiap böp, om geḡoh vu bë gedok tepëḡ vu hong alam, lob mëm rëḡ detatekin vu hong nabë seraḡ yaḡ menahën neverup Sisarea sagi. Log seyoh dob beseraḡ meya Yerusalem in bë najom jaḡ beyiḡ buk su hus ading rë, gaḡ yiḡ buk nemadluho-bevidek-luu mu ggovek ya. ¹² Lob alam Yuda su delë sa bë alu mehōti anër he rë. Gesu delë bë selok alam ahëḡ loḡ dub-vabuung-böp ma, loḡ dub-supinsën-yi ma, ggëp telig rë, gaḡ ma. ¹³ Gaḡ gagek sën gwëbeng denër raḡ sa agi lo, og saga su deyoh vu bë rëḡ denatōḡ vu degwa ti beḡejaḡ ni nabë yōnon rë. ¹⁴ Gaḡ mëm sa bë nanër rangah vu hong nabë sa nesepa loḡ aggata sën denenër pelë raḡ agi bë aggata kuungsën lo. Sa nesepa loḡ aggata saga in bë sa gaḡo he ḡenumin lo hir Anutu jaḡ. Log sa nehevong ving gagek pin sën neggëp loḡ horek lo los gagek pin sën alam-denenër-gagek-rangahsën dekevu lo. ¹⁵ Lob sa nehevong ving bë Anutu rëḡ gevong balam-diiksën dekedij jaḡ nah gökin, alam yohvu galam nij paya geving. Lob yiḡ sir sën yam denare-ë, denevong ving nebë saga.

¹⁶ Lob sa kwag nevo sa pangsën bë sa gevong ngaa nivesa vu Anutu gevu mehōnon noh vu buk. ¹⁷ Sa hevu sa nyëḡ gese ya nado nyëḡ ngwë bengebek la ggovek ya loḡ seyom vu sa alam. Sa haḡo monë lu ngaa yom in bë doḡ vu alam sën denerak vu in lo, gesa bë ḡetung seriveng la vu Anutu geving. ¹⁸ Sa nehevong nebë sënë, lob sa sepa loḡ he horek in sa niḡ veseek jaḡ ḡëp Anutu mala. Lob sa nado loḡ dub ayo balam delë sa bë mehōnon ngahi su denare ving sa rë, gemehō la su devong dedun rë. ¹⁹ Gaḡ mëm Yuda la vu distrik Asia* denedo, om nabë alam saga mëm maḡ yō detōḡ raḡ gagek nipaya ti geneggëp vu sa, og mëm nam debare malam gedenanër rangah vu hong. ²⁰ Gaḡ nama, om alam sagi mëm yō denanër ngaa sën delë gesa hevong paya loḡ buk sën sa nare kaunsor malaj vu Yerusalem lo vu hong. ²¹ Maḡ yiḡ gagek timu sënë, sën sa nare loḡ sir vuheng gesa tahi bë, ‘Sa hevong ving bë alam-diiksën rëḡ dekedij jaḡ nah gökin.’ Yiḡ raḡ degwa saga sën gwëbeng devong gagek vu sa.”

²² Rëḡ mu Peliks raḡ Yesu yi aggata sën Paulus nër lo ni vorot, lom nër vu alam Yuda bë deḡegin galam-begō-yi alaj Lusias duḡ menam rë, log mëm rëḡ genḡo hir gagek sagi gök nahin. ²³ Lob nër vu kapten bë ḡeko Paulus nah karabus, rëḡ mu su ḡeko duḡ na ḡarabus niwëek rot. Gesu ḡërin Paulus yi alam sën nabë dedoḡ vu yi in ngaa vahi lo.

Peliks Jom Paulus Ahon Menedo Ḳarabus Nḡebek Luu

²⁴ Buk la ya ggovek log Peliks ḡo venë Drusila yam. Drusila yi Yuda avëh ti. Lob Peliks tahi Paulus in bë tatekin degwa sën alam deḡevong geving Yesu Kerisi lo vu yi. ²⁵ Rëḡ Paulus tatekin gagek raḡ sën hil gevong ngaa niröp lo, geraḡ sën hil ḡëgin hil nivesa lo, geraḡ sën Anutu rëḡ gevong nyëvewen doḡ nah hil ngaa nipaya lo. Lob tum Peliks ggöneng benër bë, “Genah meḡena rë! Genabë buk len ti ḡëp og sëḡ tahi hong meḡenom gökin.”

²⁶ Log Peliks kwa nevo ngaa ngwë loḡ ayo ving. Kuung bë maḡ Paulus rëḡ bo monë la vu yi in bo yi vër, om sën tahi yi beron ngahi yam beluho denevongwëḡ. ²⁷ Lob Paulus nedo

karabus beta luu ggovek ya getum kiap mewis Porkius Pestos loḵ yah Peliks ben. Rêḵ Peliks vong in bê alam Yuda ahêj geving yi om su ḵo Paulus vēr rē geyō nahên nedo loḵ karabus.

25

Paulus Ketag Bê Alam Rom Hir Mehö-los-bengö Sisar Gengo Yi Gagek*

¹ Pestos verup betu kiap loḵ yah Peliks ben benedo Sisarea buk löö loḵ mêm raḵ meya Yerusalem. ² Lob alam-deneko-seriveng hir ggev losho alam böp vu Yuda deya vu yi bedenër gagek raḵ Paulus. Denër niwëëḵ vu Pestos bê, ³ “Gedoḵ vu he, begwevong Paulus nam Yerusalem.” In kwaj nevo bê degetung dum doḵ aggata bedengis Paulus menadiik. ⁴ Rêḵ Pestos nēr yah bê, “Dus raḵ in senah mena Sisarea, om Paulus medo karabus sagu. ⁵ Om ham alam ggev deduḵ medenam geving sa, in nabê mehö sagi vong nḡaa ti paya, og denanër gagek jak yi.”

⁶ Lob Pestos nedo ving sir maḵ yoh vu buk nemadvahi-bevidek-löö ma nemadluho ggovek, log luḵ meyah Sisarea. Log monbuk lob raḵ ya nedo beggang-gagek-yi, log nēr vu sir bê degeko Paulus nam. ⁷ Paulus verup lob alam Yuda sên deluḵ medeyam vu Yerusalem lo yam detetup yi gedenër gagek maggin ngahiseḵê raḵ yi. Rêḵ su deyoh vu bê detato hir gagek vu Pestos nabê yönon rē.

⁸ Lob Paulus nēr yah bê, “Sa su hevong nḡaa nipaya ti vu alam Yuda hir horek ma, vu dub-vabuung-böp ma, vu mehö-los-bengö Sisar* rē.” ⁹ Rêḵ Pestos vongin bê alam Yuda ahêj geving yi om loḵ tepêḵ vu Paulus bê, “Yoh vu bê hil anah Yerusalem besa ḡango hong gagek ḡêp sagu ma ma?” ¹⁰ Rêḵ Paulus nēr yah bê, “Gwëbeng sa nare loḵ mehö-los-bengö Sisar* yi beggang-gagek-yi, lom beggang sagi og beggang-gagek-yi om ham gwengo sa gagek dok! Gerak ni ggovek ya bê sa su hevong nḡaa nipaya ti vu alam Yuda rē. ¹¹ Nabê nipaya böp ti neggêp vu sa beyoh vu bê dengis sa dok nah mesa nadiik, og ggovek, gemêm dengis sa. Gaḵ nabê gagek sên denenër raḵ sa agi su anon rē, og mehöti su yoh vu bê bo sa doḵ na nemaj rē. Om sên sa ketag vu mehö-los-bengö Sisar* bê gengo sa gagek.”

¹² Lob Pestos vengwëḡ ving yi alam sên denevo kwa vu yi lo mugin, loḵ mêm nēr bê, “Gekwetag bê Sisar* gengo hong gagek, om gena vu Sisar*!”

Pestos Loḵ Tepêḵ In Paulus Vu Agripa

¹³ Buk la ya ggovek loḵ mehö-los-bengö Agripa luho venê Bernisi deyam Sisarea in bê degelê Pestos medenajom nema. ¹⁴ Luho denedo Sisarea buk ngahi lob Pestos nēr Paulus yi gagek bengö ya vu mehö-los-bengö bê, “Peliks ḵo mehöti ya karabus wirek meya nedo. ¹⁵ Lob serak meya Yerusalem lom alam-deneko-seriveng hir ggev los alam teta vu Yuda denër gagek raḵ yi, gedenër vu sa bê sebo nyëvewen vu yi. ¹⁶ Rêḵ senër yah vu sir bê he Rom, og he su navo maggin meris meris vu mehöti rē. Gaḵ mehö sên gagek neggêp vu yi lo, og mêm ya nare alam sên denenër gagek raḵ yi lo malaj mugin, gehe navo nyëḡ vu yi in bê bare menanër gagek nom jak gagek sên denenër raḵ yi lo.

¹⁷ Lob he sepa he mayam, lob sa su köpeḵ rē. Gaḵ heng to log sa nado raḵ beggang-gagek-yi gesenër bedeko mehö saga yam. ¹⁸ Lob alam sên denër gagek raḵ yi lo denare. Lob sa hekuung bê rêḵ denanër gagek nipaya jak yi, rēḵ ma. ¹⁹ Gaḵ losho deneggök sir in aggata sên degeko hir keriing lu nḡaa jak lo. Gedeneggök sir in mehö diiksên ti arê nebê Yesu, in Paulus nēr bê mehö saga nedo mala vesa. ²⁰ Lom serak ni bê sa su yoh vu bê ḡango gagek degwa la nabê saga rē, om seloḵ tepêḵ in Paulus bê, ‘Maḵ hil anah Yerusalem loḵ mêm sêḵ ḡango hong gagek sênê ḡêp sagu.’ ²¹ Rêḵ Paulus nēr bê yö medo dok karabus, gemehö-los-bengö Sisar* gengo yi gagek rē. Lom senër bê nah medo karabus besa natöḵ vu aggata rē, loḵ mêm sa ḡevong yi na vu Sisar*.” ²² Lob Agripa nēr vu Pestos bê, “Sa bê ḡango mehö sagi yi gagek!” Lob yokeḵ bê, “Neheng rêḵ gwenglo!”

²³ Lob monbuk lob Agripa luho Bernisi devunek log alam deko luho raḵ kapah medeyam. Luho deloḵ ya beggang-supinsên-yi ving alam-begö-yi alaj pin, los alam böp böp vu nyëḡ sagu, lob Pestos nēr bedeko Paulus yam. ²⁴ Log nēr bê, “Mehö-los-bengö Agripa, geham alam pin sên ham yam nedo ving he-ê, ham gwelê mehö sênê! Alam Yuda pin vu Yerusalem gevu sênê ving bedejij sa rot bedetahi niwëëḵ bê su medo mala vesa, gaḵ nadiik. ²⁵ Rêḵ sa halê bê su vong nḡaa nipaya ti in bê mêm hil angis yi menadiik rē. Log yö ketag raḵ avi bê Sisar* gengo yi gagek, om sên sa hevongin bê ḡevong yi na. ²⁶ Rêḵ sa su töḵ vu yi gagek anon degwa ti meneggêp rangah in bê mêm sa kevu kaḡiya betateḵin vu hil mehöböḵ Sisar* rē. Om mêm sên sa hako mehö sagi yam vu hong mehö-los-bengö Agripa, gevu ham pin saga ving in hil pin ḡango yi gagek nivesa, loḵ mêm sa natöḵ vu yi gagek la in sa kevu doḵ kaḡiya. ²⁷ Nabê sa ḡevong karabus ti na, gesa su ḡevong yi gagek degwa na geving rē, og saga su yoh vu rē.”

26

Paulus Tateḵin Yi Gagek Vu Agripa

¹ Lob Agripa nēr vu Paulus bē, “Bē genanēr hong gāgek la, og genanēr!” Lom Paulus kedi nare betelē nema genēr yi gāgek bē, ² “Mehō-los-bengō Agripa! Alam Yuda denenēr gāgek raḵ sa yoh vu buk, lob gwēbeng sa kwag vesa rot in sa nare malam megenēr bē gwengō sa gāgek. ³ Sa kwag vesa in ngo geraḵ ngaa pin sēn hil Yuda ngo nesepa lok lo ni, gengaa pin sēn hil nemehoo hil in lo. Om sa bē gwengō sa gāgek, og su nim tebō jaḵ pevis.

⁴ Ngaa pin sēn sengo nahēm magēm gesa hevong wirek rot beverup gwēbeng agi, og saga alam Yuda pin deneraḵ ni, in sa nado ving sir ggēp Yerusalem. ⁵ Yō deneraḵ sa niḡ rot, om nabē kwaj nevo, og deyhō vu bē denanēr rangah vu hong nabē sa Parisai* ti, besetu sir vahi sēn denesepa loḵ horek pin los dahis lo ti. ⁶ Om sēn gwēbeng sa nare agi, gedenevong gāgek vu sa in sa nehevong ving gāgek nivesa sēn wirek Anutu vu vu hil kenud lo lo, gesa navo kwag in buk sēn bē gāgek agi anon jaḵ lo. ⁷ Gehil degwa nemadluho-bevidek-luu lo yiḵ denevo kwaj in buk sēn bē gāgek agi anon jaḵ lo ving, lom denejom raḵ vu Anutu buk gerangah. O Mehō Gayeheng, yiḵ raḵ degwa sēnē sēn Yuda denēr gāgek kuungsēn raḵ sa. ⁸ Ma nebē va sēn ham kwamin nevo bē Anutu su yoh vu bē gevong balam-diiksēn dekedī jaḵ nah gōkin rē-ē? ⁹ Wirek sa hevong ngaa ngahisekē in bē sa dahun Yesu Nasaret arē, lob sa hekuung bē sa nehevong ngaa nivesa. ¹⁰ Sa nehevong nebē sēnē vu Yerusalem, lom alam-deneḵo-seriveng hir ggev devo niwēēk vu sa beseya naduu Anutu-yi-alam ngahisekē benehako yah karabus. Log kaunsor denenēr bē dengis sir medenadiik, lob sa navo veyovin hir gāgek ving. ¹¹ Gesa navo maggin ngahisekē vu sir loḵ dub-supinsēn-yi pin. Sa nehevong in bē denanēr pelē los degeruu demij vu Mehōbōp, gesahēg sengēn bōpata rot vu sir besa nesepa sir rot meya nayoh vu alam-yu-ngwē hir nyēg ving.”

Paulus Nēr Yi Gāgek Sēn Ggērīn Yi Mevong Ving Yesu Lo
(Sn 9:3-19; 22:6-16)

¹² “Log alam-deneḵo-seriveng hir ggev denēr gāgek niwēēk vu sa medegadu sa ving meseya Damaskus. ¹³ Lob Mehō Gayeheng! Sa medo naya raḵ hes vuheng atov, lob sa halē rangah ti vēr nebē davēs betum vu yaḡek begelu yam raḵ sa loḵ aggata. Tum bōpata rot kesuu nyēg mala, lom yam jēh raḵ he los alam pin sēn deneya ving sa lo. ¹⁴ Lob he pin avēs baya nahēp dob, lob sa hangō gāgek ti yam loḵ Hibru ayej bē, ‘Saulus, Saulus gēvo vanē vu sa in va? Vongin gebakē ngaa sēn los nevu lo, lob ngo vongin gebo vanē vu hong.’

¹⁵ Lob seloḵ tepēk bē, ‘Mehōbōp, hong re?’ Lom Mehōbōp nēr yom bē, ‘Sa Yesu sēn genevong vanē vu salo! ¹⁶ Om kwedi gebare niwēēk. Gwēbeng seyam vu hong in sa bē gooin hong jaḵ in genatu sa hur megena genanēr rangah nabē gelē sa nebē sēnē. Gerēk genanēr ngaa sēn sēk tato vu hong beron la vu tamusēn lo rangah geving. ¹⁷ Gesēk gēgin hong doḵ alam Israel los alam-yu-ngwē sēn sēk gevong hong na vu sir lo nemaj. ¹⁸ Sēk gevong hong na vu sir in tatekin malaj medegevu malakenu na gedegērīn sir nom vu rangah. Degevu Satan yi niwēēk gedenam vu Anutu, lom ayoj nam timu vu sa, log sengo rēk dahun hir ngaa nipaya na. Gemēm rēk denam sa nyēg geving alam sēn ayoj neyam timu vu sa bedeto sa ngaa ggevek lo.”

Paulus Nēr Vu Agripa Bē Nevong Yesu Yi Huk

¹⁹ “O Mehō-los-bengō Agripa, sa halē ngaa yaḡek yi sēnē, lob sa su keyēh gāgek rē. ²⁰ Gaḵ senēr gāgek rangah vu alam Damaskus muḡin, log senēr vu alam Yerusalem, gevu nyēg Yudea pin, gevu alam-yu-ngwē ving. Senēr vu sir bē degērīn sir vu hir ngaa nipaya gedenam vu Anutu, bedegevong ngaa nirōp in tato nabē deggērīn ayoj ggevek ya. ²¹ Sa hevong nebē sēnē, lob alam Yuda dejom sa ahon raḵ degwa saga loḵ dub-vabuung-bōp, gebē dengis sa besa nadiik. ²² Rēk Anutu loḵ vu sa, rot besēn verup gwēbeng besa nare genanēr gāgek yōk vu alam meris, gevu ham alam los arēmin lo agi. Sa su nanēr gāgek agga ngwē rē, gaḵ sa nanēr gāgek sēn wirek alam-denenēr-gāgek-rangahsēn losho Moses denenēr bē rēk berup lo. ²³ Denēr nebē, ‘Kerisi rēk geḵo vanē, log yō rēk kedi jaḵ namuḡin gēp bedub. Lob rēk nanēr gāgek-rangah-yi vu alam Israel, gevu alam dahis geving.’”

Paulus Nēr Gāgek Vu Agripa In Bē Ayo Na Timu Vu Yesu

²⁴ Paulus nēr nebē sēnē, lob kiap bōp Pestos petupek raḵ yi bē, “Paulus, hong bado! Geluḵ dub ngahisekē, lom kwam bōpata vong beyum vong paya!” ²⁵ Rēk Paulus nēr yah bē, “Mehō niwēēk Pestos, sa yug su vong paya mesenēr gāgek jeggīn jeggīn rē, gaḵ senēr gāgek nirōp beyōnon. ²⁶ Mehō-los-bengō sēnē neraḵ ngaa pin sēnē ni, om sa su nahōneng rē gesenēr rangah vu yi. Seraḵ ni bē ngaa pin sēn agi su yoh nenga in mala los nenga rē. Gaḵ raḵ ni, in ngaa pin sēnē su verup vunsēn rē. ²⁷ O Mehō-los-bengō Agripa, maḵ gevong ving alam-denenēr-gāgek-rangahsēn hir gāgek-a? Ēē-ē, seraḵ ni bē genevong ving!”

²⁸ Loḵ Agripa nēr yah vu Paulus bē, “Nabē genanēr hus ading teka rot og maḵ hong gāgek rēk gevong mesegērīn sa natu Yesu yi hur ti!”

²⁹ Lom Paulus nēr yah vu bē, “Ē-ē! Nabē sa nanēr dus, ma ading, og yik yoh vu! Sa najom rak vu Anutu bē, hong, galam pin sēn ham los nengo sa gāgek gwēbeng-ē lo gwērīn ham nabē sa, gaḱ mēm sēng sēnē og su natōḱ vu ham.” ³⁰ Paulus nēr nebē sēnē, loḱ mehō-los-bengō kedi nare ving kiap bōp Pestos, geBernisi, galam sēn denedo ving sir lo meto deya.

³¹ To deyah dobnē ggovek, loḱ desap sir rak medenēr bē, “Mehō saḱ su vong ngāa ti paya in bē nadiik ma medo ḱarabus rē.” ³² Lob Agripa nēr vu Pestos bē, “Nabē mehō sēnē su ketag nabē Sisar* gengo yi gāgek rē, og yoh vu bē ḱebo yi vēr mena.”

27

Deko Paulus Raḱ Ya Yag In Na Rom

¹ Kwaj vo gāgek venuh bē he jak yag mana Rom, lob detung Paulus loḱo ḱarabus vahi loḱ ya kapten ti nema. Arē nebē Yulius lob negin alam-begō-yi rak neggēp alam nemadvahi (100) loḱ yu bōpata ti sēn denenēr sir bē mehō-los-bengō Augustus yi alam lo. ² Lob Adramitiam hir yag ti bē geḱo kupeḱ na nyēg bōp la vu distrik Asia*, lob he raḱ ya baya. Lob Aristarkus vu Tesalonika vu distrik Masedonia ya ving he. ³ Heng to log he ya seyu yag ya Sidon, lob Yulius vong nivesa beyogekin Paulus bē yoh vu bē na gelē yi alam medegegin yi jak nos lu ngāa. ⁴ He vu Sidon maya, rēḱ sang bōp yam ggēp yag neru meruuk he. Lom yag yom rivin dob Kupros demi meya ⁵ meyoh ya Kupros gedistrik Kilisia los Pampulia vuheng atov, behe tōḱ ya Mura vu distrik Lusā. ⁶ Vu nyēg saga alam-begō-yi hir kapten tōḱ vu Aleksandria hir yag ti geneya los Itali, lom ḱo he raḱ ya. ⁷ Behe ya raḱ baya. He vimengin bakōpeḱ rot buk ngahiseḱē, loḱ mēm he tōḱ ya verup dus vu nyēg bōp Kenidus. Loḱ sang ggērīn he, lom he su ayoh vu bē ana rē, om he yah arivin dob Krete demi dus vu Salome baya, in sang bōpata.

⁸ He yoh loo nenga Krete bevimengin rot batōḱ ya nyēg ti arē nebē Yag-ben-nivesa neggēp dus vu nyēg bōp Lasea. ⁹ He vasap buk ngahiseḱē ggēp saga geBuk-dali-nos-yi-lo* maya ggovek ya, gebuk sēn hob los sang yi lo verup beloo vongin dahun he behe malamin nama. Lom Paulus nēr gāgek vorot vu sir bē, ¹⁰ “Alam-e! Nabē hil ana, og hil rēḱ natōḱ vu maggin bōpata. Hil rēḱ basap kupeḱ los yag, gehil mehōnon rēḱ malad nama geving.” ¹¹ Rēḱ alam-begō-yi hir kapten bē nenga vu yag ala luhō yag yi kapten, gesu ngo Paulus yi gāgek rē. ¹² Yag ben sēnē su nyēg nivesa in bē yag medo doḱ doḱ buk sang yi rē, om alam ngahiseḱē denēr gāgek venuh bē dekesuu nyēg saga gedena. Kwaj nevo bē rēḱ denatōḱ na nyēg bōp Poniks bedemedo nyēg sagu doḱ buk ayōōng los sang yi, og mēm nivesa. In Poniks saga yik yag ben nivesa ti vu Krete, geyag vaha neggēp luu. Ngwē neggēp ahē, gengwē neggēp nēn.

Sang Vong Meloo Nipaya Raḱ

¹³ Lob ayōōng nalu verup gesu yam niwēēk rot rē, lob dekuung bē deyhō vu bē na denatōḱ na nyēg saga. Lob dedadii anka raḱ yah gedeseapa loo nenga Krete rot medeya. ¹⁴ Rēḱ pevis besang niwēēk bōpata ti sēn denenēr bē Nyēhuhek lo, yam ggēp ḱedu Krete. ¹⁵ Lob rot he avuti ggēp hus bedu ya, lob he su ayoh vu bē pekwē yag neru nah vu sang rē, lom he hevuu besang ḱo he mehe ya rot. ¹⁶ He serōg meheto maya ḱedu loo vuheng sēn denenēr arē nebē Kauda lo demi. Lob he hevong huk bōp rot menaduu dēgi ahon. ¹⁷ Dedadii dēgi raḱ yam yag vavunē ggovek ya, log deduu aggis la loḱ yag anon atov in bē niwēēk jak. Rēḱ newaj raḱ bē yag rēḱ na mejak vu saap Surtis sēn neggēp dus vu Aprika lo, lom detē anka sēl luk ya loo gesang ḱo he gehe medo nahōk mu. ¹⁸ Sang los loo sis merot he niwēēk ata, lob kedi detē kupeḱ luk ya loo monbuk. ¹⁹ Gebuk netu lōo lob dejom kupeḱ yag yi pin raḱ nemaj medetē luk ya loo ving.

²⁰ Lob Nyēhuhek bōpata sēnē sis he rot gesu ahē yes neraḱ teka rē. Ggērīn he buk ngahiseḱē gehe su ayoh vu bē galē he mala lo betuheng rē, lom he kwamin nevo bē rēḱ he malamin nama yōnon. ²¹ Denedo mu buk ngahiseḱē genos ma, lob Paulus kedi menēr vu sir bē, “Alam-e, bē ham gwengō sa gāgek wirek behil medo Krete, og maḱ hil su rēḱ natōḱ vu maggin nabē sēnē rē, gehil su rēḱ basap ngāa pin sēnē rē.” ²² Rēḱ ma lo, om ham nimin wēēk! Mehōti su rēḱ mala nama rē, gaḱ yag mu yō rēḱ mala nama. ²³ In Anutu sēn setu yi hur besa najom rak vu yi lo, yi angēr ti yam vu sa gwēbeng buk ²⁴ benēr bē, ‘Paulus, su gegōneng! In rēḱ gena gebare mehō-los-bengō Sisar* mala. Om gwengō rē! Genejom raḱ in alam pin sēn denedo raḱ yag ving hong agi, lom Anutu yogekin bē rēḱ demedo vesaj geving hong.’ ²⁵ Om alam! Ham su gōneng! Sa hevong ving bē Anutu rēḱ gevong ngāa pin sēnē banon jak nabē sēn nēr vu sa agi. ²⁶ Rēḱ mu yag rēḱ na medah doḱ ḱedu loo vuheng ti.”

* **27:9:** Buk-dali-nos-yi sēnē og yik buk sēn alam Yuda hir alam-deneḱo-sriveng yuseḱē nesis sipsip tuveḱ meneko niḱōḱ meneloḱ ya dub-vabuung-bōp ayo vabuung soḱek in kevoh alam Yuda hir ngāa nipaya na lo. Denelē buk sēnē loḱ kwev Oktoba neyhō vu ta pin gayej nenēr dali ggērīn nos besu denega rē.

²⁷ Lob soda luu ggovek ya gehe nahën medo neketul loḵ baya verup Loo Adria. Gebuk vuheng raḵ lob alam yaḡ denḡo bē yaḡ maḵ ya medus raḵ dob ti. ²⁸ Lob deseyu gelöng loḵ aggis medetē luḵ ya loo medetahöo raḵ nemaj medelē bē ading yoh vu mehödahis ti. Loḵ heḵ heto maya teka ving lob detē ggökin yah, lob delē bē ading yoh vu nemadluho menemadvahi. ²⁹ Lom deggöng bē he hevongin ana ketul he jaḵ gelöng, om detē anka lubellu luḵ ggöp yaḡ hus, gedenejom raḵ bē rangah jaḵ pevis.

³⁰ Log alam yaḡ vahi denesero aggata in bē degevuu yaḡ gedebeya medena roneḵ, lob deseyesin dēgi luḵ ya, gedetetuhin bē degetē anka la na yaḡ neru. ³¹ Rēḵ Paulus nēr vu alam-begö-yi losho hir kapten bē, “Nabē alam sēnē geto dena in yaḡ, og ham pin rēḵ malamin nama!” ³² Lob alam-begö-yi delov aggis in dēgi geto meluḵ ya loo.

³³ Log nyēḡ ggovek in bē geheng, lob Paulus nēr vu alam gejjir sir bē dega nos teka rē. Nēr bē, “Ham ngo medo newamin neraḵ yoh vu soda luu ggovek ya beham diikahëmin rot, geham su newa nos rē. ³⁴ Om sën sa nanēr niwëek vu ham bē ham gwa nos teka benimin wëek doḵ. Ham ti su rēḵ mala nama rē!” ³⁵ Nēr bē saga loḵ ko brēt bejom raḵ ya vu Anutu rak malaj, log debu megga. ³⁶ Lom alam pin nij wëek raḵ gedeko hej nos rak ving medegga. ³⁷ He pin sën nado raḵ yaḡ lo raḵ neggöp alam nemadluho, bemehödahis löö menemadluho-menemadvahi-bevidek-ti (276). ³⁸ Degga ggovek log detē wit* los bëek ngahiseḵē sën nahën nedo loḵ yaḡ ayo lo luḵ ya loo in bē sepēp jaḵ in yaḡ.

Yaḡ Vong Paya

³⁹ Heng to dob bedelē nyēḡ, rēḵ mu sir duḡin. Rēḵ delē nyēḡ len ti geloo ggurek ya, geraggër nivesa, lom kwaj nevo bē maḵ degevang yaḡ na mejaḵ na sagu. ⁴⁰ Lob delov aggis in anka pin beluḵ nedo loo gedekevelekin aggis in stiya. Gededadii sël raḵ yah in bē ayöong doḵ megeko yaḡ na roneḵnē. ⁴¹ Rēḵ loo ḵo yaḡ beyoh paya meraḵ ya saap ti belah loḵ. Neru lah loḵ niwëek ata menedo, geloo nesis ya meneraḵ yaḡ hus rot lom veröp. ⁴² Nebë saga lob alam-begö-yi devong in bē dengis alam ḵarabus medenadiik, in bē ti su gök loo mebeya mena. ⁴³ Rēḵ hir kapten kwa vo Paulus lom nēr in sir. Genēr bē alam sën deyoh vu bē degök bël lo pin depesöng na loo namugin bena dejaḵ na roneḵnē. ⁴⁴ Galam vahi sën su deneggök bël rē lo, og jaḵ degöp yaḡ nyē veröpsën ti ti bena dejaḵ na roneḵ geving. Lom alam pin devong nebë saga meya deraḵ ya roneḵ los navij dahis.

28

Paulus Nedo Dob Malta

¹ He ya maraḵ ya roneḵ, lob he hango gedenenēr nyēḡ sēnē arē nebë dob Malta. ² Lob alam nyēḡ sēnē devong nivesa rot vu he. Hob to raḵ genyēḡ nikul lom devev nengwah böpata bedeko he pin ya behe venguh. ³ Lob Paulus supin nengwah bun ti bevev raḵ ya nengwah, rēḵ nyël ti lok neggöp benengwah pang, lob tur to beranga Paulus nema besoo loḵ. ⁴ Lob alam vu nyēḡ saga delē nyël sēnē gevare nesoo loḵ Paulus nema lob denēr bē, “Maḵ yönon, mehö sēnē sis mehöti mediik, rēḵ loo su rehöö yi rē, om sën yi nyēvewen töḵ vu yi besis yi agi.” ⁵ Rēḵ Paulus tetēhin nyël beya meto meraḵ ya nengwah rēḵ ngaa ti su vong yi rē. ⁶ Lob medo denegin yi in dekuung bē rēḵ buuk ma, rēḵ nadiik pevis. Lob medo denegin yi hus ading, rēḵ ma gedelē bē ngaa nipaya ti su nevong yi rē, lom tum depekwë medenēr bē, “Maḵ yi anutu ti!”

⁷ Lob alam saga hir ggev arē nebë Publius, yi dob neggöp dus vu nyēḡ sagu. Mehö saga ḵo he ya yi beggang, begin he nivesa rot yoh vu buk löö. ⁸ Lob Publius sēnē ama niraḵ meneggöp. Nivanē böp gahē neverup köḵ, rēḵ Paulus ya mejom raḵ yi, gebë nema raḵ lom vesa lok. ⁹ Vong nebë saga, lob alam niraḵ sën vu nyēḡ sagu pin deyam vu Paulus ving bevong benijvesa raḵ ggökin. ¹⁰ Lob deḵo he raḵ nivesa rot. Lob ggovek gehe bē ajaḵ na yaḡ mana, lob deḵo nos lu ngaa vu he medetung raḵ ya yaḡ.

Paulus Ya Metök Ya Rom

¹¹ He nado kwev löö ggöp sagu, loḵ he raḵ alam nyēḡ böp Aleksandria hir yaḡ ti sën anutu-kuungsën-pepid kenuj denare raḵ neru lo baya. In yaḡ saga rivin menedo loḵ buk sang los ayöong yi vu nyēḡ sagu.

¹² Lob he ya verup Surakus menado buk löö. ¹³ Mëm he raḵ mayoh dus vu loo nenga baya verup Regium. Lob buk ti ya ggovek, log ayöong nalu verup ggöp ahë gebuk netu luu lob he töḵ ya Puteoli. ¹⁴ He töḵ vu Yesu-yi-alam la vu sagu, lob denēr bē he medo geving sir soda ti rē. Lob he nado ggovek log he ya verup Rom. ¹⁵ Lob Yesu-yi-alam vu nyēḡ böp Rom denḡo bē he ya verup, lom yam denebuu he ggöp aggata. Lob vahi deyam medeto maket Apius, gevahi deto Beggang-vatëvek-löö. Paulus lē sir, lom jom raḵ ya vu Anutu los ahë nivesa in sir, gayo niwëek raḵ. ¹⁶ Log he loḵ ya nyēḡ böp Rom, lob kiap böp nēr bē yoh vu bē Paulus yö baḡo beggang vu dahis bemedo doḵ, galam-begö-yi ti medo geving in gegin yi.

Paulus Nër Bengö Nivesa Ggëp Nyëg Böp Rom

¹⁷ Buk löö ya ggovek ya log Paulus tahi alam Yuda hir ggev, log nër vu sir bë, “Arig lo, sa su nehevong ngaa nipaya ti in bë dahun hil hed alam ma, juuk ngaa wirek hen sën hil kenud lo hir ngaa lo rë. Rëk deduu sa ggëp Yerusalem gedetung sa loḵ alam Rom nemaj. ¹⁸ Lob alam Rom deloḵ tepëḵ in sa rot, rëk ma gesu denetök vu ngaa nipaya ti in bë mëm dengis sa mesa nadiik rë, lob kwaj vo bë dekevelekin sa vër. ¹⁹ Rëk ma, galam Yuda dekeyëh gägek sagi, lom sehög aggata ngwë su neggëp rë, om sën sa ketag bë mehö-los-bengö Sisar* gengo sa gägek. Gaḵ sa su bë rëk gevong gägek vu salam in ngaa ti rë. ²⁰ Om sën sa tahi ham raḵ degwa saga, gesa bë galë ham benanër gägek vu ham, in sa nehevong ving menehegin mehö sën hil Israel pin nehegin lo. Lob yik deduu sa raḵ sêng raḵ degwa sagi.”

²¹ Lob denër vu yi bë, “Alam Yudea la su dekevu ḵapiya yam in bë denanër hong vu he rë. Galam Yuda ti su yam nër vu he genër gägek nipaya raḵ hong rë. ²² Gaḵ he bë gango ayom jaḵ ngo avim. He su araḵ gägek saga degwa ni rë. Gaḵ he raḵ ni mu bë vu nyëg pin alam denenër gägek nipaya raḵ Yesu-yi-alam.”

²³ Lob deggoin buk ti raḵ, lob sir ngahiseḵë deyam vu Paulus ggëp yi beggang betatekin gägek degwa vu sir monbuk anon rot behes luḵ ya. Nenër gägek raḵ Anutu-yi-nyëg, log nenër Moses yi horek los alam-denenër-gägek-rangahsën hir gägek in tato Yesu rangah vu sir bayoj na timu vu yi. ²⁴ Lob sir la devong ving yi gägek, gela su devong ving rë. ²⁵ Lob demehoo sir log deya raḵ, loḵ Paulus nër gägek ti vu sir bë, “Anon Vabuung nër yönon rot beberup mehö-nenër-gägek-rangahsën Yesaya avi vu hil kenud lo bë:

²⁶ ‘Gena vu alam sënë beḡenanër vu sir nabë sënë:

“Rëk ham gwengo gägek gök gökin,
rëk mu ham su rëk jaḵ degwa ni rë.
Rëk ham gwelë gök gökin,
rëk mu ham su rëk natök jaḵ degwa rë.”

²⁷ In alam saga ayoj dahis raḵ,
gesu denengö gägek rë,
gedemir malaj.
Devong nebë sënë in bë malaj rëk gelë ngaa,
genengaj rëk gengö gägek,
lob ayoj rëk natök jaḵ gägek degwa,
lob degërin bedenom vu sa
besa gevong benijvesa jaḵ nah gökin.’

²⁸ Om ham gwengo rë, gägek nivesa sën Anutu vong yam in bë geḵo mehönon nah vu yi lo, og vo ya vu alam-yu-ngwë ggovek ya, om rëk degengö medegevong geving.” ²⁹ Paulus nër gägek saga ggovek, lob alam Yuda demehoo sir los ahëj sengën böpata geto deyah dobnë medeya.

³⁰ Lob Paulus nedo loḵ beggang sën nebaḡo genedo loḵ lo yoh vu ta luu, lob nevong nivesa vu alam sën deneyam vu yi lo pin. ³¹ Nenër gägek raḵ Anutu-yi-nyëg, genetatekin Mehöböp Yesu Kerisi yi gägek vu sir. Nenër rangah los niwëëk gemehöti su nërin yi rë.

Kapiya Sên Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Rom

Huk Sinarê Sên Paulus Nevong Lo Degwa

¹ Kerisi Yesu yi hur sa Paulus. Yö vong sa mesetu sinarê beggoin sa raq bê sa nanêr Bengö Nivesa rangah. ² Sên Anutu yô nêr verup alam-denenêr-gägek-rangahsên avij wirek rot meneggêp loq yi kapiya lo. ³ Bengö Nivesa sênê raq Nalu Yesu Kerisi, hil Mehôböp sên yam tu mehônôn loq Davit* yi mewis lo.

⁴ Lob Anon Vabuung vong bekedî rak yah vu bedub, lob sên kedi rak yah vu bedub lo tato rangah bê Anutu Nalu los niwêek yônôn. ⁵ Lob Anutu vong semusemu vu hil degwa rak yi timu. Bevong he behe tu sinarê in bê gako arê jak menanêr rangah vu mehônôn pin vu dob nabê ayoj na timu vu yi medegevek babu.

⁶ Log Anutu yi köök yök vu ham alam Rom bê ham natu Yesu Kerisi yi alam geving. ⁷ Om sên sa kevu kapiya sênê yök vu ham Rom pin sên Anutu kwa pesivin ham beggoin ham rak in bê ham natu yi alam lo. Hil Amad Anutu luho Mehôböp Yesu Kerisi degevang semusên vu ham bedegevang ham ayomin gêp revuh.

Paulus Kwa Vo Bê Na Gelê Alam Rom

⁸ Sa bê nanêr jak sênê namugin rê: Alam pin dengo medenenêr yoh vu nyêg pin bê ham ayomin neya timu vu Yesu, om sên sa najom rak vu Kerisi bê nanêr vu Anutu nabê sa kwag vesa rot in ham pin. ⁹ Sayog neya vu Anutu genekehe sa bê sa gevang yi huk benanêr Nalu yi Bengö Nivesa rangah. Lob Anutu yô raq ni bê sa kwag nevo ham menajom rak in ham yoh vu buk. ¹⁰ Sa su halê ham wirek rê, om sên sa neketag vu Anutu yoh vu buk bê kwa og yô natök vu aggata besenök vu ham. ¹¹ In sahêg ving pangsen bê senök galê ham, besa gevang Anon Vabuung yi semusên vahi sên vo vu sa lo vu ham geving in bo niwêek vu ham. ¹² Sa kwag nevo bê ham vongvingsên rêk gadu sa, gesa vongvingsên rêk gadu ham, behil abo niwêek dok hil vewen vewen nabê sênê.

¹³ Arig lo, om sên sa bê ham jak ni nabê beron ngahisekê og sa nehevongin bê senök vu ham. In sa bê gako ham vahi nom vu Anutu nabê sên sa nehako alam-yu-ngwê vahi deyom ggovek lo. Rêk sa hög aggata ma. ¹⁴ Anutu vo huk lok sa nemaq meneggêp bê sa tatekin yi gägek vu alam Grik sên denedo nivesa lo, gevu alam nyêg vahi sên denedo paya lo geving. Vu alam los kwaj, gevu alam kwaj masên geving. ¹⁵ Om sên sa kwag nevo pangsen bê sa nanêr Bengö Nivesa vu ham alam Rom geving.

Bengö Nivesa Sênê Tato Anutu Niwêek

¹⁶ In sa su niq nemum in Bengö Nivesa rê. In tu Anutu yi niwêek beyoh vu bê geqo alam sên ayoj neya timu vu Yesu lo nah. He alam Yuda namugin, loq mêm ham alam-yu-ngwê gökin. ¹⁷ Log Bengö Nivesa sênê netato bê Anutu mehô niröp los yohvu. Nabê mehôti gevang geving Bengö Nivesa, og rêk ayo na timu vu Yesu noh vu sên dekevu meneggêp loq Anutu-yi-kapiya lo bê, "Mehôti bê ayo na timu vu yi, og Anutu rêk nanêr mehô sênê nabê yi mehô yohvu, lob medo mala-tumsên."

Mehônôn Pin Deneruu Demij Vu Anutu

¹⁸ Hil narak ni bê, Anutu ahê sengên benevo nipaya nyêvewen neyam vu yagek loq yah vu alam pin sên deneruu demij vu yi, gedenevang ngaa nipaya medenedahun yi gägek anon rak hir ngaa nipaya lo. ¹⁹ In Anutu yi ngaa sên hil ayoh vu bê galê majak ni lo neggêp rangah vu alam sên deneruu demij vu yi agi. In Anutu yô tato rangah vu mehônôn pin ggovek ya. ²⁰ Yônôn, alam delê dob los ngaa pin sên Anutu tung lo wirek beyam verup gwêbeng, lom sênê tato Anutu yi ngaa vahi sên mehônôn su deyoh vu bê degelê jak malaj rê lo vu hil. Log ngaa sên hil su ayoh vu bê galê jak malad rê lo, og saga tatekin Anutu yi degwa los yi niwêek bôpata sên neggêp ving yi degwata los degwata lo rangah vu hil. Nebê sênê, om mehônôn su deyoh vu bê dedah hir nipaya vun gedenanêr nabê, "Sa su rak ni bê ngaa nipaya rê!" ²¹ In mehônôn derak Anutu ni rêk su kwaj nevo bê Anutu yônôn bedeko arê rak rê. Gesu kwaj vesa vu yi in ngaa nivesa vesa pin sên vo vu sir lo rê. Gak kwaj nesepa loq gägek meris meris bedenetu alam kwaj masên benedeno loq malakenu. ²² Deko sir rak medenenêr bê, "He alam los kwamin!" rêk ma gedetu alam kwaj masên. ²³ Gederuu demij vu Anutu, mehô los niwêek sên su nediiq rê lo. Log tum ngaa sên denediiq medenepetar ya lo nebê mehônôn, gesok los reggu genyêl lo, og denesemu kenuj medeneqo arê rak medenejom rak vu sir.

Nipaya Aggagga

²⁴ Lob Anutu nilêlin sir bê, maam kwaj nipaya yô geli sir na vu ngaa nipaya sên ahêj neving lo, gevu ngaa ningöhek sên su yoh vu rê lo, beyö debasap navij. ²⁵ Alam nebê sênê denevu Anutu yi gägek anon ya gedenepekwê medeneqo gägek kuungsên rak. Log

deneru demij vu Anutu sèn ngaa pin ala lo, gedenejom rak vu ngaa sèn Anutu tung lo gedenesepa loḵ yò hir aggata. Nij nelèlin Anutu sèn hil gako arè jak na vavunè mebare mena degwata los degwata lo. Yönon. ²⁶ Om sèn Anutu nilèlin sir bè yò demedo doḵ hir ngaa nipaya sèn malaj anon in lo. Avèh og nij nelèlin hir aggata niröp sèn dejak maluh lo, gedenegegèrin sir yah medenevong ngaa sèn su yoh vu rë lo ving avèh ngwë. ²⁷ Gemaluh ving nebë saga. Nij nelèlin aggata niröpsèn sèn degeḵo avèh lo gayoj vev rasap rasap nebë nengwah in bè yò degevang ngaa nipaya vu maluh ngwë. Maluh sènè denevong ngaa nimumsèn ving mehò ngwë lob yò deneko nyëvewen nipaya loḵ yah, yoh vu hir nipaya sènè. ²⁸ In nij nelèl bè su kwaj bo Anutu gëp ayoj, lom Anutu lëëin sir ya beyò medo denevong yoh vu kwaj nipaya sènè, bedenevong ngaa nipaya aggagga sèn su yoh vu bè mehònon degevang rë lo. ²⁹ Denevong ngaa pin sèn su niröp rë lo bengaa nipaya pin pup ayoj. Ayoj nevu nevu in ngaa nipaya pangsèn gedenelel alam vahi paya. Ayoj nesis yi vu alam vahi ga, denesis alam medenediik. Denenër sir ga, denetetuhin mehò ngwë gedenevong paya vu sir. Denevongwèng gagek yah nenga rak mehò ngwë ga, ³⁰ denenër gagek kuungsèn rak mehò ngwë ving bè nij paya. Denelè Anutu paya medenesis begò vu yi ga, denenër pelèsèn ga, deneko sir rak medenevong paang. Denevër ngaa nipaya mewis mewis verup. Gedenekeyèh amaj lu ataj ayej. ³¹ Kwaj ma! Denenër rëḵ su denevong yoh vu hir gagek rë. Su ahèj neving sir sèn yik sir degwa timu lo rë. Gesu kwaj nevongin mehò ngwë rë. ³² Anutu yi horek nër nebë alam sèn degevang ngaa nabë sènè og yoh vu bè denadiik bemalaj nama. Lob alam sènè derak horek sènè ni ggovek ya, rëḵ ma gemedo denevong ngaa nebë sènè. Lob su denevong sènè mu rë, gaḵ kwaj vesa in alam sèn denevong ngaa nebë agi ving, medenepisek in sir medenelev horek in.

2

Anutu Nengo Hil Gagek Degwa Og Neseggi Niröp

¹ Om sa nanër vu ham ti ti sèn ham nenër mehò ngwë bè nij paya lo nabë: Su geyoh vu bè gedah ngo hong nipaya vun rë. In gengo! Genenër mehò ngwë bè nipaya, lob sènè og yik genenër valek hong ving nebë saga bè nim paya. In yik ngaa sèn genenër rak yi lo, og yik genevong nebë sènè ving. ² Lob hil arak ni bè Anutu nevo nipaya nyëvewen vu alam sèn denevong ngaa nebë agi, lob sènè og Anutu nevong yoh vu. ³ Om hong sèn genenër alam sèn denevong ngaa nipaya nebë agi bè nij paya lo, rëḵ mu yik genevong nebë sènè ving, ma gekuung bè? Su geyoh vu bè rëḵ gebeya in Anutu megenoh nenga in nyëvewen rë. ⁴ Ma nebë va? Anutu nevong nivesa rot vu hong menegin hus adingsekë rot gesu nevo nyëvewen vu hong pevis rë. Anutu yi ngaa nivesa sènè, maḵ gekuung bè ngaa meris-a? Gaḵ Anutu nevong nivesa vu hong sènè in bè gegwërin hong. ⁵ Sèn ayom niwëek ata gesu genewërin hong rë lo, og sènè nebë sèn ngo genebun hong nipaya nyëvewen rak bun, lom Anutu ahè sengèn rot vu hong. Rëḵ mèm doḵ buk-ahësengèn-yi sèn Anutu bo nyëvewen niröp noh vu mehònon pin lo, og rëḵ genatök vu nyëvewen böpata jak hong nipaya sènè. ⁶ In rëḵ bo nyëvewen gelek mehònon pin noh vu ngaa sèn denevong lo. ⁷ Alam sèn denevong sir ahon medenedo rak ngaa nivesa medenevong in bè denatu alam-los-bengöj gelos arèj böp gedemedo malaj-tumsèn lo, og Anutu rëḵ gevong bedemedo malaj-tumsèn degwata los degwata. ⁸ Gaḵ alam sèn yò kwaj nevo sir mu gedeneruu demij vu gagek anon, gedenesepa loḵ ngaa nipaya lo, og Anutu rëḵ ahè sengèn böpata mebo nyëvewen nipaya rot vu sir. ⁹ Maggin böpata los nisansèn rëḵ gebom alam pin sèn denevong ngaa nipaya lo. Alam Yuda namugin, loḵ mèm alam-yu-ngwë gökin. ¹⁰ Gaḵ alam pin sèn denevong nivesa lo, og Anutu rëḵ gevong bedenatu alam-los-bengöj, garèj böp jak, bayoj gëp revuh. Rëḵ alam Yuda namugin, loḵ alam-yu-ngwë gökin. ¹¹ In Anutu su kwa nevo mehònon arèj bè sir böp benevong nyëvewen vu sir rë, gaḵ nevong nyëvewen yoh vu ngaa sèn denevong lo.

¹² Lob alam-yu-ngwë sèn su denesepa loḵ alam Yuda hir horek rë lo, og Anutu su rëḵ seggi sir jak alam Yuda hir horek rë, rëḵ mu rëḵ malaj nama geving in su denesepa loḵ yò hir aggata niröp rë. Gaḵ alam sèn denesepa loḵ alam Yuda hir horek lo, og Anutu rëḵ seggi sir jak, gebo nyëvewen vu sir in dekeyèh. ¹³ Alam sèn denengo horek meris mu lo su rëḵ arèj nabë sir alam yohvu gëp Anutu mala rë. Gaḵ alam sèn denesepa loḵ horek lo mu, sèn mèm rëḵ arèj nabë sir alam yohvu. ¹⁴ Nebë sènè lob alam-yu-ngwë vu denerak alam Yuda hir horek ni rë, rëḵ mu yò denesepa loḵ yò hir horek vahi beya nevalek gagek vahi sèn alam Yuda hir horek nër lo. Om sir dugin alam Yuda hir horek rëḵ mu saga tato bè Anutu yi horek vahi neggëp loḵ ayoj ving. ¹⁵ In hir horek neggëp loḵ ayoj bekwaj nevo ngaa vahi bè nivesa gengaa vahi bè nipaya, lom deneseggi sir lok ayoj bedenener bè denevong sènè, og yoh vu, gesagi, og su yoh vu rë. ¹⁶ Log Anutu rëḵ nanër vu Buk-tamusèn, lob Kerisi Yesu rëḵ seggi mehònon pin hir gagek vunsèn nabë sèn sa nanër rangah vu ham loḵ Bengö Nivesa lo.

Alam Yuda Devong Ving Bè Horek Yoh Vu Bè Doḵ Vu Sir

¹⁷ Gaḱ hong! Arēm nebē Yuda, gekwam nevo bē horek sēn Anutu vo vu alam Yuda lo yoh vu bē dok vu hong in gāgek. Gengo gēneko arēm raḱ megenenēr bē Anutu-yi-alam hong. ¹⁸ Gerāḱ Anutu kwa ni. Geluḱ dub loḱ horek saga ggovek, om sēn gerāḱ aggata nirōpsēs-yi ni bahēm neving. ¹⁹ Gekwam nevo bē geyoh vu bē ḡetato aggata nirōp vu alam malaj ḱenod, lob alam sēn denedo loḱ malakenu lo, og ḡetato rangah vu sir.

²⁰ Log kwam nevo ving nebē kwa los gāgek anon pin neggēp loḱ ham horek sagi, om sēn geyoh vu bē gebo kwa vu alam kwaj masēn meḡetahu alam sēn denedo ngōḱ ngōḱ nebē hurmahen lo dok gāgek. ²¹ Yōnon, ḡenetahu alam vahi, rēḱ nebē va sēn su ngo ḡenetahu hong loḱ rē-ē? Genenēr vu alam bē su degodeḱ, rēḱ mu ngo genehodeḱ. ²² Gegenenēr bē alam su degevonḱ baggēb, rēḱ mu ngo genevonḱ. Nim nelēlin anutu-kuungsēn rēḱ mu genelok ya alam dahis hir dub ayo meḡenehodeḱ hir anutu-kuungsēn hir ngāa. ²³ Ngo gēneko arēm raḱ megenenēr bē gerāḱ Anutu yi horek ni, rēḱ mu ngo genekweyēh yi horek meḡeivasap Anutu arē raḱ ngāa nebē saga. ²⁴ Yōnon, sēnē yoh vu bē gāgek sēn neggēp loḱ Anutu-yi-ḱapiya lo bē: Alam dahis denenēr pelēsēn raḱ Anutu arē, log ḡedwa vu ham.

Bē Degerah Navij Og Saga Su Yoh Vu Bē Geḱo Sir Nah Vu Anutu Rē*

²⁵ Sēn derah* navim lo, nabē ḡesepa doḱ Horek, og sagak ngāa nivesa. Yōnon, derah* navim vorot, rēḱ mu nabē gekweyēh horek, og yik nebē sēn su derah* rē. ²⁶ Nebē sēnē, om mehōti sēn su derah* navi rē lo, nabē sepa dok horek, og mehō sēnē rēḱ bengō na nabē alam sēn derah* navij vorot lo. ²⁷ Yōnon, Anutu vonḱ horek meneggēp vu hong Yuda, lob derah* navim ving. Rēḱ nim lēl meḡenekweyēh horek, om mehō-yu-ngwē sēn su derah* navi rē rēḱ nesepa loḱ horek anon lo, og yi huk saga tato rangah bē nim paya om rēḱ gweḱo nyēvewen. ²⁸ Alam Yuda og Anutu-yi-alam sir, rēḱ mu nabē mehōti ama lu ata Yuda, og saga mu su yoh vu bē gevonḱ bemehō saga natu Anutu-yi-alam yōnon rē. Log nabē degerah* mehōti navi, og saga mu su yoh vu bē gevonḱ bemehō saga natu Yuda ti yōnon rē. ²⁹ Gaḱ yik mehō sēn ayo neya timu vu alam Yuda hir ngāa lo, sēn yi Yuda soḱek. Log yik mehō sēn ayo neya timu vu Anutu lo, sēn netu Anutu-yi-alam soḱek. Mehō nebē sēnē su nesepa loḱ horek meris mu rē, gaḱ nesepa lok los kwa nevo, bayo neya timu. Mehōnon maḱ su rēḱ degeḱo mehō nebē sēnē jaḱ rē, gaḱ Anutu yō rēḱ geḱo yi jaḱ.

3

Ngāa Nipaya Su Yoh Vu Bē Dahun Ngāa Nivesa Rē

¹ Nebē sēnē, om alam Yuda rēḱ dekesuu mehō ngwē nabē va? Geva nivesa neverup raḱ sēn denerah* navij-ē? ² Alam-e! Yi ngāa nivesa aggagga neggēp! Nyēmuginsēn nebē sēnē: Anutu vo yi gāgek vu alam Yuda in bē degeḱin. ³ Yōnon, rēḱ mu sir la su denevonḱ yoh vu gāgek sēnē rē. Om Anutu maḱ rēḱ gevek hir ngāa nipaya saga babu bedahun yi gāgek nivesa na? ⁴ Rēḱ nama! Nabē mehōnon pin denanēr gāgek kuungsēn, og sēnē su rēḱ pekwē Anutu rē, gaḱ yō rēḱ medo menanēr yōnon degwata los degwata. Yik yoh vu gāgek sēn neggēp loḱ yi ḱapiya lo bē:

“Hong gāgek pin og nirōp rot.

Om nabē degevonḱ gāgek vu hong, og rēḱ kwesuu sir yōnon.”

⁵ Om hil rēḱ nanēr nabē va? Nabē hil nehevong ngāa nipaya gAnutu nevonḱ ngāa yohvu mu, og maḱ Anutu su yoh vu bē bo nyēvewen doḱ nah hil ngāa nipaya rē? In hil ngāa nipaya tato yi ngāa nivesa rangah bevong barē bōp raḱ mekesuu-a?—sēnēḱ sa nesepa loḱ mehōnon kwaj mu mesenēr—⁶ rēḱ nama! Hil su rēḱ nanēr nabē saga rē, in nabē Anutu su mehō yohvu rē, og su yoh vu bē rēḱ seggi mehōnon hir ngāa pin bebo nyēvewen doḱ nah vu sir rē.

⁷ Log nabē hil nanēr nabē mehōnon degeḱo Anutu arē jaḱ rot, in delē bē sa mehō gāgek kuungsēn, rēḱ yi og mehō nenēr gāgek los anon, og maḱ su yoh vu bē rēḱ bo nipaya nyēvewen doḱ nah vu sa rē? In ngāa nipaya sēn sa nehevong lo tato yi ngāa nivesa rangah barē bōp raḱ mekesuu-a? ⁸ Bē nabē sēnē, og hil rēḱ nanēr nabē, “Ham-o! Behil ḡevonḱ ngāa nipaya in ngāa nivesa rēḱ berup jaḱ!” Log alam vahi denekuung raḱ medenenēr gāgek raḱ he yah nenga bē he nanēr nebē sēnē! Rēḱ ma! Hil su ayoh vu bē ḡevonḱ nabē sēnē rē! Om alam sēn denenēr bē aga rēḱ degeḱo nyēvewen doḱ nah beyoh vu.

Mehō Nivesa Ti Su Nedo Rē

⁹ Om-a? Maḱ hil Yuda kesuu alam-yu-ngwē? Ma verōḱ yi! He nēr ggovek ya bē hil pin nado loḱ ngāa nipaya ayo peggo. Hil Yuda los alam-yu-ngwē pin. ¹⁰ In gāgek neggēp loḱ Anutu-yi-ḱapiya nebē:

“Mehō nivesa ti su nedo rē, gema verōḱ yi.

¹¹ Mehō los kwa ti su nedo rē,

ḡeti su nesero Anutu in bē jaḱ ni rē.

¹² Mehōnon pin deyoh paya in aggata nirōp, ḡesir pin los dahis nij paya raḱ.

Gaḵ mehōti su nevang ngaa nivesa rē, gema verōḵ yi.

Ti su nebē sēnē menedo rē.”

¹³ “Avij nebē asoreng vu bedub ggēp netōḵ,
gedaggej nenēr gāgēk kuungsēn.”

“Vong bē nyēl nevu parahek nīpaya nedo loḵ avij”,

¹⁴ “medeneterot mehōnon raḵ gāgēk nīpaya”.

¹⁵ “Deneserōg pevis in bē dengis mehōnon medenadiik.

¹⁶ Denevang rii raḵ ngaa nivesa pin vu nyēg pin sēn deneya lo,
bedenevang maggin vu alam.

¹⁷ Malaj nesepa begō gesir dugin gāgēk-ahē-yes.”

¹⁸ “Su kwaj nevo Anutu bedeneggōneng in yi rē.”

¹⁹ Yōnon, hil arāḵ ni bē gāgēk sēn neggēp loḵ horek lo neggēp vu alam sēn deneggevek horek babu lo. Rēḵ mu Anutu yi horek og neggēp in bē mehōnon pin nij namum bayej nama, gedejak ni nabē gāgēk neggēp vu sir berēḵ degeḵo nyēvewen jaḵ hir nīpaya. ²⁰ In sēn hil sepa doḵ horek lo, og su yoh vu bē gevang bemehōti natu mehō nirōp gēp Anutu mala rē. Gaḵ yiḵ timu sēnē nebē horek netato hil ngaa nīpaya rangah vu hil behil naraḵ ni bē hil keyēh.

Mehō Sēn Ayo Neya Timu Vu Kerisi Lo, Og Mēm Arē Nebē Mehō Yohvu

²¹ Wirek Anutu tato rangah raḵ horek los alam-denenēr-gāgēk-rangahsēn hir gāgēk bē yi mehō yohvu yōnon, rēḵ gwēbeng og yō tato raḵ agga ngwē. ²² Ngaa agga ngwē sēnē sēn netato bē Anutu mehō yohvu yōnon lo nebē: Nabē mehōti ayo na timu vu Yesu Kerisi, og Anutu rēḵ nanēr yi nabē mehō yohvu. Lob alam pin sēn ayoj na timu vu yi lo yiḵ arēj nebē sēnē. Alam Yuda galam-yu-ngwē ving. ²³ Yōnon! Hil mehōnon pin nehevong ngaa nīpaya, gehil arain besu ayoḵ vu bē gevang noh vu Anutu kwa rē. ²⁴ Rēḵ Anutu vong semusēn sēnē vu hil nyēmasēn nebē hil atu alam yohvu, degwa raḵ sēn Kerisi Yesu loḵ yah hil bed bediik in hil lo. ²⁵ Anutu ggooin Yesu raḵ in bē nadiik beḵōḵ keseh in kevoh alam sēn ayoj na timu vu yi lo hir ngaa nīpaya na. Anutu su nevang newa newa benevo nyēvewen loḵ yah alam hir ngaa nīpaya pevis rē, gaḵ yō jom yi ahon. Loḵ mēm vong Kerisi yam bediik loḵ yah hil bed in bē tato rangah nabē su kwa nevirek in mehōnon hir ngaa nīpaya rē, gaḵ yi og mehō yohvu benevo nyēvewen loḵ yah. ²⁶ Kē, vong Kerisi yam loḵ buk sēn gwēbeng agi in bē tato rangah nabē yi mehō yohvu yōnon. Lob vong yam in bē hil ajaḵ ni nabē Anutu su nevang ngaa jeggin jeggin rē. Gaḵ mehōti sēn ayo na timu vu Yesu lo, og Anutu rēḵ nanēr yi geving nabē yi mehō yohvu. ²⁷ Nebē sēnē, om hil anoh aggata tena in bē gaḵo arēd jaḵ nabē hil alam yohvu? Ma! Aggata su neggēp rē! In va nenērin sēn hil gaḵo arēd jak-ē? Horek nenērin-a? Ma huk sēn hil nehevong lo nenērin-a? Ma! Ngaa nivesa ti su neggēp vu hil rē, gaḵ hil nehevong ving bē Yesu diik loḵ yah hil bed, om hil su ayoḵ vu bē gaḵo ngo arēd jaḵ rē. ²⁸ In hil arāḵ ni nebē hil atu alam yohvu raḵ sēn hil ayod neya timu vu Yesu lo, gaḵ su neraḵ sēn hil nesepa loḵ horek lo rē. ²⁹ Ma nebē va? Maḵ alam Yuda mu yō hir Anutu sēnē ma, alam-yu-ngwē hir Anutu ving-a? Gaḵ yiḵ alam-yu-ngwē hir Anutu ving! ³⁰ In yiḵ Anutu yō timu. Lob alam sēn derah* navij gayoj neya timu vu Yesu lo, sēn Anutu rēḵ nanēr sir nabē sir alam yohvu. Log yiḵ alam sēn su derah* navij rē, rēḵ ayoj neya timu vu Yesu lo, yiḵ Anutu rēḵ nanēr sir geving nabē sir alam yohvu. ³¹ Om sēn hil ayod neya timu vu Yesu lo maḵ dahun horek ya betu ngaa meris-a? Ma! Gāgēk sēn sa ḵevu agi tato bē horekeḵ ngaa anon ving.

4

Anutu Nēr Abraham Bē Yi Mehō Yohvu

¹ Abraham ni nebē hil behil dobahē yi. Om hil rēḵ nanēr va jaḵ yi? ² Yōnon, nabē Abraham tu mehō yohvu raḵ yi huk, og yoh vu bē yō geḵo arē jaḵ. Gaḵ gēp Anutu mala og ma! ³ In Anutu-yi-ḵapiya nēr bē, “Abraham ayo neya timu vu Anutu, lob Anutu kwa nevo benēr yi nebē mehō yohvu.”

⁴ Log nabē mehōti gevang huk megeḵo monē jaḵ, og hil su nanēr nabē neḵo monē saga nyēmasēn. Gaḵ mu neḵo raḵ yi huk. ⁵ Nebē saga, om nabē mehōti ayo na timu vu Anutu sēn yoh vu bē nanēr mehōnon nij paya nabē sir alam yohvu lo mu, gesu kwa bo yi huk nabē Anutu rēḵ gevang nyēvewen doḵ nah menanēr yi nabē mehō yohvu rē, og mēm Anutu rēḵ gelē nabē ayo neya timu vu yi, lob rēḵ nanēr yi nabē yi mehō yohvu.

⁶ Log Davit nēr raḵ mehō nebē sēnē ving nebē, “Mehōti sēn hen huk nivesa ma, rēḵ Anutu nenēr yi nyēmasēn nebē mehō yohvu lo, og mehō nebē sēnē rēḵ kwa vesa rot.” ⁷ Log nēr ving bē:

“Alam sēn Anutu ḵo hir ngaa nīpaya vēr medahun ya lo, og kwaj vesa!

⁸ Gemehōti sēn Mehōbōp nēr yi bē ngaa nīpaya su neggēp vu yi rē lo, og kwa vesa.”

⁹ Om alam sën denerah* navij lo, kwaj vesa in sën Anutu kevoh hir ngaa nipaya ya lo, log yik alam sën denerah* navij rë lo, og kwaj vesa in Anutu kevoh hir ngaa nipaya ya ving. Ham kwamin bo Abraham gökin rë! Hil nanër nebë: Anutu kwa nevo bë Abraham ayo neya timu vu yi lom nër yi nebë mehõ yohvu.

¹⁰ Lob Anutu nër Abraham nebë yi mehõ yohvu nangërek-a? Maḵ rah* navi ggovek ya rëḵ mëm, ma su rah* navi rë? Gaḵ su rah* navi rë geyõ nahën, log Anutu nër yi nebë yi mehõ yohvu. ¹¹ Loḵ mëm rah* navi, lom navi tato bë ayo neya timu vu Anutu ggovek ya om sën Anutu nër yi vorot bë yi mehõ yohvu. Lob tu alam pin sën su denerah* navij rë rëḵ ayoj neya timu vu Anutu lo hir dobahë, in tato nebë Anutu rëḵ nanër sir geving nabë sir alam yohvu. ¹² Getu alam sën denerah* navij lo vahi hir dobahë ving. Sir sën denerah* navij lo rëḵ su kwaj nevo saga mu rë, gaḵ denesepa loḵ Abraham vaha bayoj neya timu vu Anutu, nebë sën Abraham su rah* navi wirek rë, rëḵ ayo neya timu vu yi lo.

Anutu Yi Gägek Yam Vu Alam Sën Ayoj Neya Timu Vu Yi

¹³ Anutu su kwa vo bë Abraham nesepa loḵ horek om sën ggooin losho yi mewis lo raḵ in bë mehõnon pin degevek babuj rë. Gaḵ lë bë Abraham ayo neya timu vu yi, lob nër yi bë yi mehõ yohvu, lom mëm sën nër bë rëḵ geving bemehõnon pin degevek yi mewis lo babuj. ¹⁴ Rëḵ nabë mehõnon pin saga degevek alam sën denesepa loḵ horek lo babuj mu, og sën hil ayod neya timu lo tu ngaa meris mu, gAnutu hen gägek sën joo venuh lo anon ma. ¹⁵ Hil arak ni bë horek netato bë hil rëḵ gaḵo nyëvewen dok nah hil ngaa nipaya. Gaḵ bë horek nama, og hil su ayoh vu bë nanër nabë mehõnon denekeyëh horek rë. ¹⁶ Nebë sënë, om Anutu yi gägek semusën rëḵ anon jaḵ vu alam sën ayoj neya timu vu yi lo. Lob vongin bë geving semusën sënë nyëmasën vu hil geving Abraham yi mewis pin benatu hil ngaa. Su rëḵ geving vu Abraham yi mewis sën denesepa loḵ horek mu lo menatu hir ngaa rë, gaḵ rëḵ geving vu alam pin sën ayoj neya timu vu yi nebë Abraham lo menatu hir ngaa. In Abraham tu hil pin sën hil ayod neya timu vu Yesu lo hil dobahë. ¹⁷ Yoh vu gägek sën neggëp loḵ Anutu-yi-kapiya lo bë: "Sa hevong hong tu alam ngahisekë hir dobahë." Lob Abraham tu hil dobahë ggëp Anutu mala in ayo neya timu vu yi. Geving ving bë Anutu yoh vu bë nanër balam-diiksën dekedi jaḵ nah medemedo malaj-tumsën, geboh vu bë nanër gägek jaḵ alam sën deberup vu tamusën lo geving nabë sën denedo vorot lo.

¹⁸ Ngaa sën Anutu nër agi su anon raḵ in Abraham lër vorot mevong ving niwëëk rë, gaḵ vong ving niwëëk bë rëḵ anon jaḵ yõnon nabë sën lë raḵ mala lo. Nebë sënë, om sën tu alam ngahisekë hir dobahë yõnon yoh vu sën Anutu nër lo bë, "Hong mewis lo rëḵ deberõng nabë betuheng!" ¹⁹ Abraham yi ngebek dus raḵ mehõdahis nepadvahi (100), lom navi su niwëëk yoh vu bë geḵo nalu rë. Lob yik venë Sara nebë saga ving. Abraham raḵ sënë ni, rëḵ ma geving ving niwëëk. ²⁰ Anutu nër bë ngaa sagi rëḵ berup, lom Abraham su kwa neya luu luu in rë. Gaḵ vong ving niwëëk geḵo Anutu arë raḵ, ²¹ gerak ni bë Anutu yoh vu bë rëḵ geving gägek sën nër lo banon jaḵ. ²² Lob Anutu raḵ ni bë Abraham ayo neya timu vu yi nebë sënë, lom nër yi bë yi mehõ yohvu.

²³ Log gägek sënë neggëp loḵ Anutu-yi-kapiya bë, "Anutu nër yi bë yi mehõ yohvu." Lob sënë og su nër Abraham yõ timu rë. ²⁴ Gaḵ nër raḵ hil ving. Bë hil ayod na timu vu Anutu sën nër behil Mehõböp Yesu kedi raḵ yah vu bedub ggõkin lo, og mëm rëḵ gelë hil nabë saga geving menanër nabë hil alam yohvu. ²⁵ Anutu vong Yesu yam beko hil ngaa nipaya nyëvewen raḵ yah yi mediik. Log Anutu nër mekedi raḵ yah ggõkin in bë nanër hil nabë hil alam yohvu.

5

Anutu Nër Hil Bë Hil Alam Yohvu

¹ Hil ayod neya timu vu Yesu lom Anutu nenër hil nebë hil alam yohvu, om sën hil los Anutu nado revuh ti degwa raḵ hil Mehõböp Yesu Kerisi. ² Hil ayod neya timu vu yi, lom sën gwëbeng og Anutu nelë hil nivesa gehil kwad vesa rot, in hil arak ni bë rëḵ geḵo hil nah yi nyëg mebo semusën nivesa vesa pin vu hil. ³ Rëḵ mu hil su napisek in sagi mu. Gaḵ hil napisek in maggin sën netõḵ vu hil lo geving. In hil narak ni bë maggin nevo niwëëk vu hil in bë mëm hil nid gengoin menajom hil ahon mekerë maggin. ⁴ Lob nabë hil najom hil ahon mekerë maggin, og hil rëḵ natu alam los nid wëëk gengaa maggin su rëḵ kepë hil rë. Lob nabë hil nid wëëk nabë saga, og hil rëḵ abo kwad in ngaa nivesa vesa sën Anutu ggooin raḵ bë geving vu hil lo. ⁵ Lob nabë hil abo kwad in ngaa sënë, og Anutu su rëḵ geving behil nid namum rë, in vong Anon Vabuung yam vu hil vorot, in bë bër hil kwad jaḵ buk pin nabë Anutu kwa pesivin hil. ⁶ Wirek og hil su ayoh vu bë gaḵo hil vër in hil ngaa nipaya rë, rëḵ Anutu ggooin buk raḵ, lob Kerisi diik loḵ yah hil mehõnon nid paya lo sënë bed. ⁷ Nabë mehõti nadiik in bë dok vu mehõ nivesa ti, og hil rëḵ kenud na in, in su alam ngahisekë denevong nebë saga rë. Yõnon, maḵ alam ti ti deyoh vu bë nij dël jaḵ sir medenadiik dok

nah mehō nivesa ti ben. ⁸Rêk mu hil ngo nahën nado los hil ngaa nipaya, log Kerisi diik in bê dok vu hil. Lob Anutu tato rak sënë bê kwa pesivin hil pangsen. ⁹Om sën nër hil bê hil atu alam yohvu ggovek ya, degwa rak Yesu nikök. Nebë sënë, om gwëbeng hil arak ni yōnon bê rêk dok vu hil rot gehil su rêk gako nyëvewen jak hil ngaa nipaya rë. ¹⁰Wirek hil ngo nahën medo nasis begō vu Anutu, loĸ Nalu diik loĸ buk sënë in bê gevong mamer vu hil los Anutu behil medo jevuh ti. Nebë saga lob gwëbeng hil los nado revuh ti, om hil arak ni yōnon bê Anutu rêk geĸo hil nah vu yi behil rêk medo malad-tumsën, in Kerisi nedo mala-tumsën vorot. ¹¹Lob yiĸ su nebë sënë mu rë, gaĸ gwëbeng og hil kwad vesa vu Anutu in hil Mehöböp Yesu Kerisi vong mamer vu hil los Anutu.

Adam Vong Bemehōnon Denediik, Loĸ Tum Yesu Vong Om Rëk Demedo Malaj-Tumsën

¹²Lob hil arak ni bê ngaa nipaya pum rak mehō timu nyëdahis, lok mëm ngaa nipaya lo yoh vu dob pin yiĸ degwa rak yi. Log diiksën pum rak ngaa nipaya, lob nevong bemehōnon pin denediik. In alam pin denevong ngaa nipaya. ¹³Vu buk muginsën Anutu su vo Horek-nemadluho vu mehōnon rë, lob vu buk saga ngaa nipaya neggëp dob vorot. Om loĸ buk saga og Anutu su yoh vu bê nanër nabë mehōnon denekyëh horek rë, in Horek su neggëp rë. ¹⁴Rëk mehōnon dediik loĸ Adam yi buk beyam verup loĸ Moses yi buk. Lob diiksën dahun mehōnon pin. Rëk mu mehōnon saga su dekeyëh horek nebë sën Adam keyëh lo rë, in Horek su neggëp loĸ hir buk saga rë. Rëk denediik ving. Lob yiĸ mehō sën verup vu tamusën lo vong ngaa ngwë nebë Adam. ¹⁵Rëk Anutu yi semusën og bōpata rot kesuu ngaa nipaya sën Adam vong lo. In alam ngahiseĸë denediik rak mehō timu saga yi ngaa nipaya, rêk mu Anutu vong mehō timu sën Yesu Kerisi beko yi semusën bōpata yam vu hil behil hako nyëmasën. Lob semusën nyëmasën sënë semu alam ngahiseĸë rot bekesuu diiksën.

¹⁶Lob ngaa nipaya sën verup rak mehō timu agi luhu semusën sën hil haĸo nyëmasën lo, luhu hir anon su neggëp ti rë. Gaĸ mehō timu sën nekeyëh horek lo, og Anutu seggi yi gagek benër bê mehō nipaya om mehōnon rêk denadiik bemalaj nama. Rëk vu tamusën galam ngahiseĸë denekyëh gagek, og Anutu vong yi semusemu nyëmasën yam, lob mëm nër hil bê hil alam yohvu. ¹⁷In vu muginsën mehō timu keyëh horek, rêk mehōnon pin dediik rak mehō saga yi keyëhsën. Log vu tamusën sagi, og Anutu nër alam pin sën deneko semusën vu Yesu Kerisi nyëmasën lo nebë sir alam yohvu. Om Yesu rêk gevong bedenatu alam-los-bengöj medemedo malaj-tumsën geving yi degwata los degwata. ¹⁸In yiĸ nebë sënë. Mehō timu vong ngaa nipaya, lob yi nyëvewen yoh vu mehōnon pin bê denadiik berëk malaj nama. Log yiĸ mehō timu vong ngaa yohvu, lob Anutu nër bê mehōnon pin deyoh vu bê denatu alam yohvu medemedo malaj-tumsën jak yi. ¹⁹Mehō timu keyëh gagek, lob sënë vong balam pin detu alam nij paya. Log yiĸ mehō timu sepa loĸ gagek, lob sënë rêk gevong balam ngahiseĸë denatu alam yohvu.

²⁰Log Horek verup ving, lom tato ngaa nipaya vahi ving bengahiseĸë loĸ. Ngaa nipaya ngahiseĸë loĸ, rêk mu semusën bōpata sënë yam bekesuu ngaa nipaya. ²¹Yōnon, ngaa nipaya tu ala mugin bevongin bê dahun hil behil malad nama. Rëk mu semusën yam in bê kesuu ngaa nipaya begevong mehōnon medenatu alam yohvu medemedo malaj-tumsën degwata. Semusën sënë nebë hil Mehöböp Yesu Kerisi diik in hil.

6

Bël-Ripeksën Tahu Bë Hil Adiiĸ Ving Kerisi

¹Om hil rêk nanër nabë va? Maĸ hil nanër nabë hil ngo medo gevong ngaa nipaya in Anutu yö medo gevong yi semusën nam vu hil nyëmasën gök gökin-a? ²Ma! Rëk nama! Bë hil atu Kerisi-yi-alam, og yiĸ nebë sën hil adiiĸ vorot, om hil su nehebe nengad vu ngaa nipaya benesepa loĸ ggökin yah rë. ³Sën hil aripek bël rak Yesu Kerisi arë lo tahu bê hil adiiĸ ving yi gehil atu mewis rak. Ma ham su rak ni rë? ⁴Nebë saga, om sën hil aripek bël lo tahu sën Kerisi diik medelev lo, gevong bê hil ngaa mugeng diik beneggëp loĸ söv. Om hil natu mewis jak nabë sën Anutu tato niwëëk beKerisi kedi rak vu bedub ggökin betu mewis lo.

Hil Rëk Medo Malad-Tumsën Geving Kerisi

⁵Yōnon! Hil ngaa mugeng diik ya nebë sën Kerisi diik lo gehil atu yi alam. Nebë sënë, om hil rêk natu mewis nabë sën Kerisi kedi rak ggökin betu mewis lo, behil medo malad-tumsën geving yi. ⁶Hil arak ni bê vong bê hil ayod mugeng diik ya rak kelepeko* ving Kerisi in bê gevong bengaa nipaya niwëëk sën nevong huk loĸ hil navid lo nama na, in hil su sepa dok ngaa nipaya gökin nah. ⁷In ngaa nipaya og su yoh vu bê kepë mehō sën diik lo gökin nah rë.

⁸Lob hil ngaa mugeng diik ya ving Kerisi, om hil gevong geving anon nabë hil rêk medo malad-tumsën geving yi. ⁹In hil arak ni bê Kerisi kedi rak ggökin ggëp bedub, om su rêk nadiik nah gökin rë. Diiksën su yoh vu bê dahun yi gökin rë. ¹⁰In diik beron timu, lob kevoh hil ngaa nipaya pin ya vorot. Rëk gwëbeng og nedo mala-tumsën beluhu Anutu denedo

revuh ti. ¹¹ Om ham jak ni rē nabē Yesu Kerisi diik, om yik vong bē ham diik ving beham su yoh vu bē sepa doḡ ngāa nipaya gökin nah rē. Gaḡ ham tu Anutu-yi-alam bevong bē ham nedo malamin-tumsēn ving yi. ¹² Ham navimin sēn rēḡ petar na lo nevongin bē ham sepa doḡ ngāa nipaya, rēḡ mu ham su gurek ngāa nipaya babu megwevong. ¹³ Ham su bo nemamin los vahamin lu ngāa vu ngāa nipaya in gwevong ngāa nipaya gökin nah. Gaḡ ham gwevong navimin pin los anomin dahis vu Anutu in ham nabē mehōnon sēn dediiḡ ggovek rēḡ dekedi raḡ ggökin ggēp bedub medenedo vesaj ggökin yah lo. Geham gwevong navimin pin los dahis vu Anutu in ham gwevong ngāa yohvu mu jaḡ. ¹⁴ Nabē saga loḡ mēm ngāa nipaya su yoh vu bē kepē ham gökin nah rē. In gwēbeng og ham su hurek horek babu menesepa loḡ rē, gaḡ ham nesepa loḡ Anutu yi gāgek semusēn sēn nevo vu ham nyēmasēn lo.

Hil Natu Ngāa Nirōpsēn Yi Hur

¹⁵ Om hil gevong nabē va? Gwēbeng hil su rēḡ sepa doḡ horek in geḡo hil nah vu Anutu rē, gaḡ hil nesepa loḡ Anutu yi gāgek semusēn sēn nevo vu hil nyēmasēn lo. Om maḡ hil ayoh vu bē medo gevong ngāa nipaya ma nama? Ma rot! ¹⁶ Ham raḡ ni ggovek! Bē ham bo navimin vu mehōti nabē ham gwevong huk vu yi megwevong noh vu aye, og ham tu yi hur. Yik nebē saga, om ham su yoh vu bē sepa doḡ ngāa nipaya genengamin yes vu Anutu geving rē. In ham rēḡ gweḡo nyēvewen doḡ nah ngāa nipaya beham malamin nama verōḡ yi. Gaḡ bē ham nengamin yes vu Anutu, og rēḡ gevong beham natu alam yohvu. ¹⁷ Hil kwad vesa vu Anutu in wirek ham nesepa loḡ ngāa nipaya, rēḡ Anutu vong yi gāgek yōk vu ham, lob ham nengamin yes benesepa loḡ los ayomin dahis. ¹⁸ Ngāa nipaya duu ham ahon rēḡ Anutu ḡo ham vēr in, gevong beham tu yi hur sēn denesepa loḡ ngāa yohvu mu lo. ¹⁹ Rēḡ ham kwamin su niwēēk loḡ rē geyō nahēn, om sēn senēr mesepa loḡ hil mehōnon ngo kwad. Wirek ham navimin kehe ham beham nesepa loḡ ngāa nipaya los ngāa sēn su neyoh vu rē lo beham kweyēh gāgek pangsēn. Om gwēbeng ham dahun ham navimin los dahis, beham sepa doḡ ngāa yohvu mu in ham ayomin nirōp jaḡ.

²⁰ Wirek ham nesepa loḡ ngāa nipaya, gaḡ ham su nesepa loḡ ngāa yohvu rē. ²¹ Lob vu buk saga maḡ ham neḡo nyēvewen nivesa nebē va raḡ ngāa nipaya sēn ham nevong lo? Ma! Lob gwēbeng og ham nimin nemum in ngāa nipaya saga, log ham raḡ ni bē diiksēn tu ham nyēvewen om ham vongin malamin nama! ²² Rēḡ ma gAnutu ḡo ham vēr in ngāa nipaya bevong ham tu yō yi hur. Lob nyēvewen sēn rēḡ bo doḡ nah vu ham lo nebē sēnē: Ham ayomin nirōp jaḡ, loḡ mēm ham rēḡ medo malamin-tumsēn degwata. ²³ In alam sēn denesepa loḡ ngāa nipaya lo, og rēḡ degeḡo nyēvewen doḡ nah medenadiik bemalaj nama. Rēḡ Anutu og nevo semusēn vu hil nyēmasēn raḡ hil Mehōbōp Yesu Kerisi yi huk nebē hil medo malad-tumsēn degwata.

7

Paulus Tahu Gāgek Raḡ Maluh Los Venēj

¹ Arig lo, sa nanēr gāgek sēnē vu ham sēn neraḡ horek ni rot lo nebē: Horek tu ala menegin mehōnon yoh vu buk pin sēn denedo vesaj lo. Ma ham su raḡ gāgek sēnē ni rē?

² Lob yik nebē sēnē: Nabē avēh jaḡ regga beregga nahēn nedo, og horek duu luho regga ahon. Rēḡ nabē regga nadiik, og horek saga maya gesu duu yi ahon rē. ³ Gaḡ nabē regga yō nahēn nedo gevenē ya meraḡ maluh ngwē, og horek nenēr yi nebē nevong baggēb. Gaḡ nabē regga nadiik, og horek sēnē su ggēr in yi rē, om nabē jaḡ maluh ngwē og su nevong baggēb rē.

⁴ Om arig lo, yik ham nebē sēnē. Kerisi loḡ yah ham bömin mediiḡ in ham, lob sēnē vong bē ham diik ving geHorek su negin ham ggökin rē, om ham yoh vu bē jaḡ vu reggamin mewis. Ham reggamin mewis saga yik mehō sēn kedi raḡ yah vu bedub ggökin in bē gevong behil gevong Anutu yi huk banon jaḡ lo. ⁵ Wirek hil ngo nahēn nesepa loḡ ngāa nipaya sēn hil malad anonin los navun hil in lo, loḡ horek nēr in ngāa nipaya sēnē, rēḡ mu sēnē vong behil kwad nevo bē hil pasang gevong rot. Hil nehevong rot, lob ngāa nipaya saga yi nyēvewen neggēp bē hil rēḡ nadiik bemalad nama. ⁶ Rēḡ vong bē hil adiiḡ ving Kerisi, om ḡo hil vēr in Horek sēn nedu hil ahon wirek lo, in bē su gēgin hil gökin. Gaḡ wirek, og hil nesepa loḡ Horek sēn dekevu meneggēp lo, rēḡ mu gwēbeng og hil atu mewis raḡ menesepa loḡ ngāa sēn Anon Vabuung netato vu hil lo.

Ngāa Nipaya Nevasap Hil

⁷ Om hil rēḡ nanēr nabē va? Hil nanēr nabē Horekeḡ ngāa nipaya? Ma! Nabē Horek su tato ngāa nipaya vu sa rē, og sa su rēḡ jaḡ ni nabē nipaya rē. Bē Horek su nanēr nabē, “Su ayom nevu nevu in mehō ngwē hir ngāa” rē, og sa su rēḡ jaḡ ayog nevu nevu sēnē ni nabē ngāa nipaya rē. ⁸ Rēḡ Horek saga tateḡin aggata vu ngāa nipaya benepelēpin sa, lob vong besayog nevu nevu in ngāa nipaya aggagga. Gaḡ bē Horek nama, og ngāa nipaya nebē

heljeng, in sa su rək galē nabē ngaa nipaya rē. ⁹Wirek sēn sa dugin Horek lo, og sa hekuung bē sa nado nivesa. Lok tum serak Horek ni, lob ngaa nipaya vesa loḵ yah vu sa, lob serak ni bē sək nadiik bemalag nama. ¹⁰Anutu vong Horek yam in bē geli sa na nirōp besa medo malag-tumsēn, rək mu ma geHorek tato vu sa bē sək nadiik bemalag nama. ¹¹In Horek nēr aggata tato vu ngaa nipaya, lob ngaa nipaya tetuhin sa, lob serak ni bē sək nadiik bemalag nama. ¹²Nebē sēnē, om hil arak ni bē Horek yō vabuung. Lob Horek yi gagek pin vabuung ving benirōp genivesa. ¹³Ma maḵ Horek nivesa sēnē vong besək malag nama? Ma! Ngaa nipaya mu sēn kepē sa, om sək malag nama. Yik nebē sēnē in bē nanēr ngaa nipaya tato nabē ngaa nipaya rot. Ngaa nipaya neḵo Horek nivesa sēnē in bē kepē sa jak besa malag nama. Lob Horek nenēr ngaa nipaya degwa tato vu sa bē ngaa nipaya yōnon.

Ngaa Nipaya Neggērin Hil Kwad

¹⁴Hil arak ni bē Horek sēnē vabuung in yam vu Anon Vabuung. Gaḵ sa, og ngaa muḡeng neggēp loḵ sayog besa nahurek ngaa nipaya babu. ¹⁵Yōnon, sa su narak ngaa sēn sa nehevong lo degwa ni rē. Gaḵ ngaa sēn sa nehevong pangsen bē sa gevong lo, og sa su nehevong rē. Rək ngaa sēn sa nig nelēlin verōk yi lo, og tum sa nehevong yoh vu buk pin. ¹⁶Gengaa sēn sa bē gevong in serak ni bē ngaa nivesa lo, og saga nebē serak Horek ni besoyogekin bē ngaa nivesa, rək mu sa su nehevong yoh vu rē. ¹⁷Rək su sengō ti nehevong ngaa nipaya sēnē rē, gaḵ ngaa nipaya sēn nedo loḵ sayog lo sēn yō nevong. ¹⁸In serak ni bē ngaa nivesa ti su neggēp loḵ sayog rē. Sa nanēr ngaa muḡeng sēn neggēp loḵ sayog lo. In sa nehevongin bē gevong ngaa nivesa, rək ma gesa su yoh vu bē gevong banon jak rē. ¹⁹Gaḵ ngaa nivesa sēn sa nehevongin bē gevong lo, og sa su nehevong rē. Gengaa nipaya sēn sa su nehevongin bē gevong rē lo, og tum sa nehevong. ²⁰Sa nehevong ngaa sēn sa su kwag nevo bē sək gevong rē lo, rək sa su ngo nehevong rē, gaḵ ngaa nipaya sēn nedo loḵ sayog lo yō nevong.

²¹Lob sa nehevong nebē sēnē raḵ buk pin: Sa nehevongin bē gevong ngaa nivesa, rək ma gengaa nipaya nedo loḵ sayog benepebip sa. ²²Yōnon, sahēḡ neving Anutu yi horek pangsen loḵ sayog. ²³Rək sa halē horek ngwē neggēp loḵ sa navig pin. Lob nesis begō vu Anutu yi horek sēn neggēp loḵ sayog lo. Log netung sa loḵ ya ngaa nipaya sēn nedo loḵ sa navig agi nema beneduu sa ahon. ²⁴Wōp-o! Lob sa mehō nig paya rot! Maḵ re rək bo sa vēr in ngaa muḡeng sēn rək gevong besa malag nama agi? ²⁵Om sa kwag vesa rot vu Anutu! In vong hil Mehōbōp Yesu Kerisi yam in bē geḵo sa vēr. Yōnon, sa kwag og nesepa loḵ Anutu yi horek, rək sa ngaa muḡeng sēn nedo loḵ sayog lo, og nesepa loḵ ngaa nipaya yi aggata beluho denepemēgin sir.

8

Kerisi Dahun Ngaa Nipaya Ya Gevong Anon Vabuung Vu Hil

¹Nebē saga, om hil sēn naha raḵ Kerisi Yesu lo, og gagek sēn nēr bē hil gaḵo nipaya nyēvewen lo ti su rək gēp vu hil rē. ²In Anon Vabuung yi horek nēr bē alam degevong ngaa nipaya, og denadiik bemalaj nama. Log nēr ving bē hil atu Kerisi Yesu yi alam lo, og hil su rək nadiik bemalad nama rē, gaḵ hil rək medo malad-tumsēn degwata. ³Ngaa muḡeng neggēp loḵ hil ayod, om Horek su yoh vu bē kevoh ngaa nipaya na rē. Rək ngaa sēn Horek su yoh vu bē gevong rē lo, og Anutu yō nevong. Vong nalu yam betu mehōnon raḵ, benavi nebē hil mehōnon nid paya vu dob sēnē navid.

Lob Anutu vong bemehōnon hir ngaa nipaya nyēvewen yah raḵ neggēp Kerisi, bediik loḵ yah hil bed in bē Horek yi nyēvewen su gēp vu hil. ⁴Horek nēr bē hil gaḵo nyēvewen dok nah hil nipaya, lob sakaḵ nēr nirōp beyoh vu. Rək Anutu vong beKerisi diik loḵ yah hil bed besis hil nyēvewen bemaya, om hil su rək malad nama rē. Hil su nesepa loḵ ngaa muḡeng sēn nedo loḵ hil ayod lo rē, gaḵ hil nesepa loḵ Anon Vabuung yi aggata om sēn vong nebē sēnē vu hil. ⁵In alam sēn ngaa muḡeng nedo loḵ ayoj lo, og kwaj neya vu ngaa dob yi mu. Gaḵ alam sēn denesepa loḵ Anon Vabuung lo, og kwaj neya vu Anon Vabuung yi ngaa. ⁶Nabē mehōti kwa na vu ngaa muḡeng mu, og mehō sēnē rək nadiik bemala nama. Gaḵ nabē mehōti kwa na vu Anon Vabuung yi aggata, og mehō sēnē rək ayo gēp revuh in rək medo mala-tumsēn.

⁷Log nabē mehōti kwa sepa dok ngaa muḡeng mu, og mehō sēnē nesis begō vu Anutu. In su neggurek Anutu yi horek babu rē, gesu yoh vu bē gevong noh vu rē. ⁸Alam sēn denesepa loḵ ngaa muḡeng lo, og alam nebē sēnē su deyoh vu bē degevong bAnutu kwa vesa in sir rē. ⁹Rək hameḵ su nesepa loḵ ngaa muḡeng rē. Gaḵ Anutu yi Anon Vabuung nedo ving ham yōnon beham nesepa loḵ. Rək nabē Kerisi yi Anon Vabuung su nedo ving mehōti rē, og su Kerisi-yi-alam yi rē. ¹⁰Yōnon, ham navimin nediiḵ, in ham nevong ngaa nipaya, rək mu nabē Kerisi nedo ving ham, og ham tu alam yohvu meham anomin nedo mala-tumsēn.

¹¹ Anutu nêr beYesu kedi rak ggökin vu bedub. Om ham navimin rêk nadiik mepetar na rêk mu nabê Anutu yi Anon Vabuung nedo lok ham ayomin, og Anutu sên nêr meYesu kedi rak yah lo rêk gevong bAnon Vabuung bo mala-tumsên vu ham navimin geving.

Anon Vabuung Nevong Behil Natu Anutu Nalu

¹² Arig lo, hil ngaa muğeng su nesemu hil rê, om hil su agurek babu besepa doğ. ¹³ Gağ nabê ham sepa doğ ngaa muğeng, og ham rêk nadiik bemalamin nama. Rêk nabê ham gweko niwêek vu Anon Vabuung bedoğ vu ham beham ninim dêlin ngaa nipaya sên ham navimin bê gevong lo, og ham rêk medo malamin-tumsên. ¹⁴ Alam pin sên deneggurek Anutu yi Anon Vabuung babu lo, og Anutu nalu sir. ¹⁵ In Anutu su vong Anon Vabuung yök vu ham in bê deginengin ham beham medo megöneng in yi rê. Gağ vong yök vu ham in bê ham jak ni nabê ham tu Anutu nalu. Lom nevong behil ayed nelok yi bê, “Amag! Amag!” ¹⁶ Yönon, Anon Vabuung nenêr rangah vu hil lok hil ayod bê hil atu Anutu nalu. ¹⁷ Hil atu Anutu nalu, om hil rêk medo ben geving yi, geyi ngaa pin rêk natu hil ngaa geving. Kerisi ko vanê wirek, lob hil atu yi alam menehako vanê nebê saga gwêbeng ving in bê hil medo nivesa rot geving yi vu tamusên, gAnutu yi ngaa nivesa vesa pin rêk natu hil los Kerisi hil ngaa.

Hil Medo Nivesa Rot Vu Tamusên

¹⁸ Sa kwag nevo bê vu tamusên sên hil ana medo nivesa lo, og mêm hil rêk galê ngaa maggin sên netök vu hil gwêbeng agi nabê ngaa meris. ¹⁹ In ngaa pin sên Anutu tung lo ggêp denengin buk sên Anutu tato nalu lo pin nam rangah lo. ²⁰ In ngaa pin sênê yô nahên denedo paya, rêk su nebê sênê yoh vu yô kwaj rê. Gağ Anutu yô tung sir nebê sênê, om denevo kwaj in buk sên ngaa pin nijvesa jak los dahis lo. ²¹ Anutu rêk geğo ngaa pin sên netung lo vêr in ngaa sên nevasap sir benevong bemalaj nema ya gwêbeng agi, berêk semu ngaa pin benijvesa jak bedemedo nijvesa rot geving nalu lo pin. ²² Hil arak ni bê ngaa pin sên Anutu tung lo medo denevo belol medenevimengin ngaa maggin, nebê sên avêh denevimeng lo, yô vu wirek rot begwêbeng.

²³ Lob su ngaa nebê sênê mu rê. Gağ hil sên hil hako Anon Vabuung vorot lo, og yik hil navo belol ving menehegin buk sên Anutu gevong behil natu nalu lo yönon lo. Sên hil natu nalu lo nebê: Geğo hil navid bêr vu dob los ngaa nipaya. ²⁴ Anutu ko hil yah vu yi ggovek ya, rêk hil nahên navo kwad in buk sên gevong banon jak lo. Gağ bê berup govek na, og hil su rêk abo kwad in gökin nah rê, in mehôti su nevo kwa in ngaa sên netök yam ggovek ya lo ggökin rê. ²⁵ Rêk ngaa sên yô nahên gesu anon nerak rê lo, nabê hil gevong geving rot nabê rêk anon jak vu hil, og hil najom hil ahon gemedo navo kwad in.

²⁶ Log nelok buk sên hil su nayoh vu bê kwad bo gagek menajom jak niröp rê lo, og Anon Vabuung nelok vu hil. Yönon, Anon Vabuung nejom rak in hil rak saheng mu, in hil su ayoh vu bê nanêr gagek sagi berup hil avid rê. ²⁷ Gehil Amad sên nelê mehônnon ayoj lo nerak Anon Vabuung yi gagek sagi ni, generak ni bê Anon Vabuung nesepa lok Anutu kwa menelok vu hil sên Anutu-yi-alam hil lo.

²⁸ Log hil narak ni bê ngaa pin sên netök vu alam sên ahêj neving Anutu lo, og yik Anutu nevong ngaa pin sênê nevong huk lok ti in bê gevong nivesa vu sir. Yik nevong vu yi alam pin sên ggooin sir rak yoh vu yô kwa lo. ²⁹ In Anutu ggooin sir rak vorot tu yi ngaa lo? Ma! Anutu nêr hil bê hil alam yohvu. ³⁴ Ma re rêk nanêr nabê hil mehônnon nid paya? Mağ Kerisi? Ma! Kerisi og lok yah hil bed bediik in hil ggovek ya. Log kedi rak yah ggökin vu bedub menedo Anutu nema vesa, beneketag vu Anutu ving bê doğ vu hil.

Anutu Kwa Pesivin Hil Om Su Rêk Gevuu Hil Rê

³¹ Om hil rêk nanêr va jak ngaa pin sên Anutu nevong-ê? Nabê Anutu doğ vu hil, og mehôti su yoh vu bê kepê hil rê! ³² In su ggulin Nalu rê, gağ vong yam in bê doğ vu hil pin. Vong ngaa böpata saga vu hil, om mağ rêk gevong yi ngaa vahi pin vu hil nyêmasên geving. ³³ Om re yoh vu bê gevong gagek jak alam sên Anutu yô ggooin sir rak vorot tu yi ngaa lo? Ma! Anutu nêr hil bê hil alam yohvu. ³⁴ Ma re rêk nanêr nabê hil mehônnon nid paya? Mağ Kerisi? Ma! Kerisi og lok yah hil bed bediik in hil ggovek ya. Log kedi rak yah ggökin vu bedub menedo Anutu nema vesa, beneketag vu Anutu ving bê doğ vu hil.

³⁵ Log re yoh vu bê bo hil vêr in Kerisi ahêvingsên sênê? Ma! Rêk mu nabê maggin natök vu hil ma, nabê hil kwad na ngahi ma, nabê hil gağo vanê, ma, nabê meyip gevong hil ma, nabê hil ajak vu in tob ma, ngaa nipaya basap hil ma, begö natök vu hil, og rêk nabê va? Mağ Kerisi su ahê neving hil rê? Gağ ahê neving hil! ³⁶ Yönon, ngaa nebê sênê netök vu hil yoh vu gagek sên neggêp lok Anutu-yi-kağiya lo bê:

“Denesis he mehe nadiik yoh vu buk pin in he tu hong alam.

Denelê he nebê sipsip, om sên denesis he mehe nadiik ya.”

³⁷ Rêk mu yik ngaa pin sênê og ngaa meris. In Kerisi ahê neving hil menevong behil kesuu menare nid wêêk. ³⁸ In sa hevong ving rot bê ngaa ti su yoh vu bê bo hil vêr in Anutu ahêvingsên sênê rê. Nabê hil nadiik ma hil medo vesad, og su yoh vu bê bo hil vêr rê. Log angêr los ggev-dob-yi gengaa sên nedo gwêbeng agi los ngaa sên rêk berup vu tamusên ma, niwêêk aggagga vahi ma, ³⁹ ngaa sên nedo yagek babu lo los ngaa sên nedo dob gëbinê lo, ma ngaa vahi sên nedo jeggin jeggin agi. Ngaa pin nebê sênê, og su deyoh vu bê dedok Anutu ahê bepekwê gagek sên ahê neving hil-ê rê. Gaq vong hil Mehôböp Yesu Kerisi yam in bê tato rangah nabê ahê neving hil.

9

Paulus Ayo Maggin In Alam Israel

¹ Ngaa sên senêr lo og yönon, gaq sa su tetuhin rê, in Kerisi-yi-alam sa. Log Anon Vabuung tatekin vu sa loq sayog ving bê senêr gagek sênê yönon. ² Sa nanêr vu ham nabê: Sayog maggin gesa kwag paya rot yoh vu buk pin. ³ Yönon, nabê yoh vu bê sa basap sa in mêm sa gaqo sa alam Israel denah vu Kerisi jak sên sa hetah sa vêr in Kerisi-yi-alam gesa malag nama na verök yi lo, og sêk kwag vesa in megevong nabê sênê. Rêk ma gesaga su yoh vu bê rêk dok vu sir rê. ⁴ Sir alam Israel sogek bedetu Anutu nalu lo, log denelê nikapiik rak malaj ving, log Anutu joo yi gagek ving sir gevo yi horek vu sir. Getato aggata sên degetung seriveng in bê dekevoh hir ngaa nipaya los degeko arê jak lo vu sir. Log nêr yi gagek vahi vu sir bê rêk gevong vu sir geving. ⁵ Alam Israel sênê og alam böp böp wirek hen hir mewis sir, lob Kerisi sên tu ngaa pin ala lo pum rak sir, rêk mu yi Anutu sogek, sên hil gaqo arê jak na vavunê degwata los degwata lo yönon.

Anutu Ggoin Yi Alam Rak

⁶ Rêk mu hil su nanêr nabê: Anutu hen gagek anon ma. Hil su nanêr nabê saga in alam sên depum rak Israel lo, og sir pin su Israel sogek rê. In sir vahi su denesepa loq Anutu rê. ⁷ Alam sên depum rak Abraham nikök lo, og su sir pin detu yi mewis yönon rê. In Anutu nêr vu yi wirek bê, "Rêk denanêr Isaak yi mewis mu nabê hong alam." ⁸ Nebê sênê in nalu lo sên depum rak nikök mu lo, og su detu Anutu nalu rê. Gaq hurmahen sên depum rak gagek sên Anutu joo lo, og mêm hil nanêr sir nabê Abraham yi mewis sogek. ⁹ Gagek sên Anutu joo lo nebê, "Sêk nom geto dok buk sên sehooïn rak lo, lom mêm Sara rêk geqo nalu maluh ti."

¹⁰ Log yik su gagek timu sênê rê. Gaq hil dobahê Isaak ko Rebeka, lob nalu luu loq pepid, lob Anutu nêr gagek ti vu Rebeka vorot. ¹¹ Luho nahên denare loq ataj ayo gesu denevong ngaa nivesa ma ngaa nipaya ti rê, rêk Anutu nêr gagek rak luho vorot in bê tato rangah nabê su nelê ngaa sên denevong lo menenêr rê, gaq yô neggoin mehônôn rak yoh vu kwa. ¹² Nêr vu Rebeka bê, "Aguu rêk gurek amon babu!" ¹³ Sênê yoh vu gagek sên neggêp loq Anutu-yi-kapiya lo nebê, "Sahêg neving Yakop, rêk sa nehalê Esau paya."

¹⁴ Om hil rêk nanêr nabê va? Mak hil nanêr nabê: Anutu su nevong ngaa yohvu rê? Ma! ¹⁵ In nêr vu Moses bê:
"Nabê sa hevongin bê semu mehöti, og sêk semu.

Log nabê sa hevongin bê kwag paya in mehöti, og sêk kwag paya in."

¹⁶ Om yik nebê sênê. Anutu su kwa paya in mehöti in mehö sênê kwa nevo bê Anutu kwa paya in yi rê. Log su kwa paya in mehöti in neving Anutu yi huk niwêêk rê, gaq yô nevong yoh vu kwa. ¹⁷ In Anutu nêr vu Parao wirek meneggêp loq yi kapiya nebê, "Maggin sên sa hevong vu hong lo, og sa hevong in bê tato sa nig wêêk vu mehônôn pin in denanêr sa bengög na menoh vu dob pin. Yik rak degwa saga sên sa hetung ggev Parao rak hong." ¹⁸ Om nabê Anutu kwa bo nabê kwa paya in mehöti, og rêk kwa paya in yi. Log nabê kwa nevo bê gevong bemehöti ayo dahis jak, og rêk gevong bayo dahis jak.

Anutu Yi Kwa-Vonginsên Los Ahê Sengên

¹⁹ Rêk mu mak ham ti rêk nanêr vu sa nabê, "Nebê saga, loq nebê va sên Anutu nenêr bê ngaa nipaya degwa neggêp vu hil mehônôn-ê? In hil su ayoh vu bê keyêh yi rê." ²⁰ Rêk hong re? Hong mehônôn mu rêk geyoh vu bê gwevong ayem jak Anutu? Dêg sogek su nelok tepêk in ala sên nejegwi yi lo bê, "Genesemu sa nebê sênê in va?" rê. ²¹ Gaq mehö sên nejegwi dêg lo yô nejegwi yoh vu kwa, log yoh vu bê geqo ngagek gobeng timu mejegwi dêg luu jak. Lob nabê semu ngwê malangeri in huk nivesa yi, log semu ngwê in bê huk meris meris yi, og yik ggovek. Yô yi ngaa.

²² Lob Anutu vongin bê tato ahê sengên rangah betatekin niwêêk vu mehônôn in sir pin denevong ngaa nipaya. Lob ahê sengên vu sir bê kevoh sir bermalaj nama na verök yi, rêk ma genejom yi ahon. ²³ Nejom yi ahon nebê saga in kwa nevo mehônôn vahi sên kwa nevongin sir lo. Kwa nevo sir in yô ggoin sir rak vorot in bê demedo nivesa dok yi nyêg geving yi, gerêk gevong yi ngaa nivesa vesa pin vu sir. ²⁴ Yik hil sênê. Ggoin hil rak. Su

ggooin loḵ he Yuda mu rë, gaḵ ggooin alam-yu-ngwë vahi ving. ²⁵ In Hosea nër nebë saga meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë:

“Alam sën su sa alam sir wirek rë lo, og sëḵ nanër sir nabë salam sir.

Galam sën sa su ahëg neving sir wirek rë lo, og sëḵ ahëg geving sir.”

²⁶ Loga,

“vu nyëḡ sën sa nanër sir wirek bë,

‘Su salam ham rë’ lo,

og sëḵ nanër vu sir saga nabë Anutu mala-tumsën nalu sir.”

²⁷ Log Yesaya nër raḵ alam Israel getahi bë:

“Nabë Israel ngahijsekë rot nabë raggër loo nenga,

og yik Anutu rëḵ geḵo sir yu mahen teka mu nah vu yi.

²⁸ In Mehöböp rëḵ govek gägek na gebepul pevis,

log bo nyëvewen dok nah vu alam vu dob.”

²⁹ Yoh vu gägek ngwë sën Yesaya nër wirek lo bë:

“Nabë Mehöböp sën negin angër-begö-yi pin vu yaḡek lo

su yoh nenga in hil hed vë yu mahen teka bedemedo rë,

og hil rëḵ malad nama na veröḵ yi

nabë sën Sodom los Gomora.”

Alam Israel Denevong Huk Mu In Bë Denatu Alam Yohvu Rëḵ Ma

³⁰ Om hil rëḵ nanër nabë va? Hil nanër nabë alam-yu-ngwë sën su malaj nesepa bë denatu alam yohvu rë lo detu alam yohvu. Ayoj ya timu vu Yesu lom sën Anutu nër sir bë sir alam yohvu. ³¹ Gaḵ alam Israel og kwaj nevo bë nabë desepa doḵ horek, og rëḵ gevong medenatu alam yohvu. Rëḵ ma gesu denesepa loḵ horek los dahis rë. ³² Rëḵ su detu alam yohvu rë, in su ayoj neya timu vu Yesu rë. Gaḵ kwaj nevo bë ngaa sën denevong lo yoh vu bë rëḵ geḵo sir nah vu Anutu, rëḵ ma. Denelë kelepeko* nebë su yoh vu rë, in ngaa nimumsën, lob sënë nebë sën deketul vahaj raḵ gelöng bedevës. ³³ In gägek sënë neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bë: “Ham ngo! Sa hetung gelöng ti vu Sion* in bë mehönon deketul vahaj jaḵ.

Sa hetung gelöng niwëëḵ ata in gevong rii jaḵ mehönon. Gaḵ alam sën ayoj na timu vu yi lo, og su rëḵ nij namum rë.”

10

Alam Israel Su Detu Alam Yohvu Rë

¹ Arig lo, sa hevongin rot bë Anutu geḵo alam Israel nah vu yi, om sa najom raḵ vu yi in sir rot. ² Seraḵ nij, om sën senër bë nij wëëḵ rot bë desepa doḵ Anutu. Rëḵ su denevong los kwaj rë. ³ In deneketul loḵ in aggata sën Anutu nanër sir nabë sir alam yohvu lo, in denevong ngaa yoh vu yö kwaj in bë denatu alam yohvu. Su denedahun sir medenesepa loḵ aggata sën Anutu vong in bë hil sepa doḵ menatu alam yohvu lo rë. ⁴ Hil araḵ ni bë Horek yi huk verup lah loḵ Kerisi, om sën Anutu rëḵ nanër alam pin sën ayoj na timu vu Kerisi lo nabë sir alam yohvu.

Anutu Nevongin Bë Geḵo Alam Pin Nah Vu Yi

⁵ Yik nebë sën Moses kevu gägek raḵ Horek bë: Horek yoh vu bë gevong mehönon medenatu alam yohvu lo. Kevu nebë sënë, “Mehöti bë sepa doḵ horek sënë pin, og rëḵ medo mala-tumsën.” ⁶ Rëḵ mu hil ayod neya timu vu Yesu, lom sën vong behil arëd nebë hil alam yohvu, om ham su kwamin bo doḵ ayomin nabë, “Re rëḵ dok na yaḡek, megeko Kerisi duk nam-a?” In hil araḵ ni bë luḵ yam ggovek ya. ⁷ Log su kwam bo nabë, “Re rëḵ duk na alam-diiḵsën hir nyëḡ in geḵo Kerisi nom-a?” Gaḵ kedi raḵ yah ggovek ya.

⁸ Log gerak ni ving bë, “Gägek yik neggëp vu hong. Neggëp loḵ avim geneggëp loḵ ayom.” Yik gägek sën hil nanër rangah bë hil ayod neya timu vu Yesu lo. ⁹ Om nabë genanër Yesu berup avim nabë yi Mehöböp, log gwevong geving doḵ ayom nabë Anutu nër bekedi raḵ yah vu bedub, og Anutu rëḵ geḵo hong nah vu yi. ¹⁰ In hil atu alam yohvu raḵ sën hil ayod neya timu vu Yesu lo, log Anutu rëḵ geḵo hil nah vu yi jaḵ sën hil nanër verup avid bë yi alam hil lo.

¹¹ Lob gägek neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë, “Alam sën ayoj na timu vu yi lo, og su rëḵ juuk sir benij namum rë.”

¹² Log alam Yuda los alam-yu-ngwë neggëp timu in yik hil pin hil Mehöböp timu nedo, lob nevong semusën böpata vu alam sën ayej nelok yi lo. ¹³ Yoh vu sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo nebë, “In alam sën ayej nelok Mehöböp lo pin, og rëḵ geḵo sir nah vu yi.” ¹⁴ Rëḵ nabë su ayoj na timu vu yi rë, og su rëḵ ayej doḵ yi rë. Log nabë su degengo yi gägek rë, og su rëḵ ayoj na timu vu yi rë. Log nabë mehöti su nanër yi gägek rangah vu sir rë, og su rëḵ degengo rë. ¹⁵ Log nabë Anutu su gevong alam sën denanër gägek lo dena vu sir rë, og re

rêk nanër rangah vu sir-a? Yoh vu gagek sên neggëp loĵ Anutu-yi-kaŋiŋa lo nebë, “Alam sên denanër Bengö Nivesa rangah lo deberup, og hil kwad vesa rot.”

Alam Israel Su Denesepa Loĵ Bengö Nivesa Rë

¹⁶ Rêk mu alam pin su debë nengaj vu Bengö Nivesa rë gema. Yoh vu sên Yesaya nër wirek lo nebë, “Mehöböp, re vong ving gagek sên he nanër lo?” ¹⁷ Om hil nehevong ving rak gagek sên hil nehango lo, lob gagek sên hil nehango lo, og neverup rak Kerisi avi. ¹⁸ Rêk seloĵ tepëĵ bë: Maĵ su denengo Bengö Nivesa sënë rë? Gaĵ dengo ggovek ya. In gagek neggëp loĵ Anutu-yi-kaŋiŋa nebë:

“Ayej ya meyoŋ vu dob pin.

Log hir gagek ya metöĵ ya dob nenga pin.”

¹⁹ Rêk seloĵ tepëĵ beron ngwë ggökin bë: Maĵ Israel su derak gagek sënë degwa ni rë? Gaĵ derak ni in Moses nër wirek bë:

“Sëĵ gevong beham ayomin rêk ngis yi in alam-yu-ngwë sên su los bengöj rë lo,

log sëĵ gevong beham ahëmin sengën vu alam-yu-ngwë sên kwaj masën lo.”

²⁰ Rêk Yesaya su neggöneng rë genenër rangah bë:

“Alam sên su denesero sa rë lo detöĵ vu sa,

log alam sên su deneloĵ tepëĵ in sa vu mehö la rë lo,

og sa tato sa rangah vu sir.”

²¹ Lob nër rak Israel nebë:

“Sa hetë nemag in alam sên denekeyëh los demehoo sa gagek lo yoh vu buk pin bë denom vu sa, rêk ma.”

11

Anutu Semu Alam Israel Vahi

¹ Lob sa bë doĵ tepëĵ in gagek ngwë nabë maĵ Anutu ruuk yi alam-a? Ma veröĵ yi! Yiĵ sa Israel ti ving. Abraham yi mewis sa, in sa degwa vu Benyamin.

² Log Anutu su rêk juuk yi alam sên ggooin sir rak wirek lo rë. Ma ham su rak gagek sên Anutu-yi-kaŋiŋa nër rak Elia lo ni rë? Elia su vu Anutu in alam Israel bë, ³ “Mehöböp! Denesis hong alam-denenër-gagek-rangahsên medenediik. Gedenekevoh hong jepö ya. Geyik sengo ti nahën nado, lob denesero sa in bë dengis sa mesa nadiik.” ⁴ Rêk Anutu nër yah vu yi nebë va? Nër nebë sënë, “Sehoo in alam 7,000 rak medenedo vu sa, su deneggurek anutu-kuungsên Baal babu rë.”

⁵ Lob yiĵ buk sên gwëbeng agi nebë ving. Anutu kwa pesivin alam Israel beggooin sir yu mahen teka rak medenedo. ⁶ Ggooin sir rak in yö kwa pesiv in sir, gaĵ su ggooin sir rak in denevong huk nivesa la rë. Gaĵ nabë ggooin sir rak in nelë bë denovong ngaa nivesa, og nevong loĵ yah nyëvewen vu sir mu gesu kwa pesiv in sir yönon rë. ⁷ Om maĵ nebë va? Nebë sënë: Alam Israel malaj nesepa bë Anutu gelë sir nivesa, rêk ma gesu nelë sir pin nivesa rë. Yönon, ggooin sir yu mahen teka rak benelë sir nivesa, rêk sir vahi pin og nengaj nemir; om su detöĵ rak gagek anon rë. ⁸ Yoh vu gagek sên neggëp loĵ Anutu-yi-kaŋiŋa lo bë: “Anutu vong benij tebö nebë sên deneggëp ying.

Nevong malaj bë degelë yi gagek rêk su deĵak ni,

genevong nengaj bë degengo rêk su denatöĵ ĵak degwa.

Lob denedo nebë sënë rot meverup gwëbeng.”

⁹ Log Davit nër rak Israel ving bë:

“Hir nos böp sên denegga lo rêk natu gegweeng los rasoh

in kevoh sir mebo nyëvewen vu sir.

¹⁰ Malaj kenu doĵ gesu degelë ngaa,

lom hir ngaa muğeng saga yö ĵak gëp demij meyo gëp degevek degwata.”

Anutu Ko Alam-yu-ngwë Yom

¹¹ Lob sa bë doĵ tepëĵ in gagek ngwë nabë: Alam Israel devës saga, om rêk malaj nama na veröĵ yi? Ma! Rêk nama! Dekeyëh gagek lob tum Anutu ko alam-yu-ngwë yom rak sënë. Vong nebë sënë in bë alam Israel ayoĵ ngis yi, lob mëm degërin sir nom vu yi geving. ¹² In dekeyëh gagek lom sënë loĵ vu mehönon pin. Deruu demij vu Anutu, lob sënë vong bengaa nivesa töĵ vu alam-yu-ngwë. Om alam Israel degërin sir nom vu Anutu, og sënë rêk gevong bengaa nivesa rot natöĵ vu mehönon pin mekesuu ngaa sên verup rak hir keyëhsên lo.

¹³ Sa bë nanër gagek vu ham alam-yu-ngwë: Ham sinarë sa, lob sa kwag vesa in huk sënë menehevong. ¹⁴ Sa nehevong in huk sënë rot in bë gevong mesa alam Yuda malaj anonin ngaa nivesa vesa sên ham neĵo lo, in sa gaĵo sir la denom geving. ¹⁵ In Anutu semu aye in mehönon rak sên ruuk alam Israel lo. Om buk sên Anutu geĵo alam Israel nom gökin lo, og rêk nabë sên deĵedi rak yah ggökin ggëp bedub. ¹⁶ Alam Israel denëĵo parawa-brët-yi nemaj beron ti vër nemuğin medenetung netu seriveng vu Anutu lob mëm brët pin los

dahis netu yi ngaa ving. Log nabë keke gega* tu Anutu yi ngaa, og keke nema pin los agga tu yi ngaa ving. ¹⁷ Yönon, mak Anutu keyëh keke oliv* nema vahi bevo vër, log ko hong nebë keke oliv* bemën nema ti megelu hong lok yah nema vahi sagu lo bej. Lob geneko jeji ggëp keke oliv* sënë gega ving nema sogek vahi lo. ¹⁸ Om su gweko hong jak vu nema sogek lo. Nabë gweko hong jak vu, og kwam bo rë. In genare rak gega, gak gega su nare rak hong rë. ¹⁹ Rëk mu mak rëk genanër nabë, “Anutu keyëh nema pin sënë in bë gelu sa ko nah bej.” ²⁰ Sënëk yönon, rëk mu ketöv sir in su ayoj neya timu vu Yesu rë. Gak hongëk genare niwëëk in ayom neya timu vu yi, om su gweko hong jak. Gak gegöneng megwegin hong. ²¹ In Anutu su lë nema sogek mu menedo rë, om su rëk gelë hong mu geving rë. ²² Kwam bo Anutu rë, nabë yi mehö kwa vonginsën los mehö niwëëk ving, om su nelë ngaa nipaya mu rë. Alam sën nij nelëlin yi lo, og nevong nyëvewen vu sir lok yah. Log hong, nabë gegurek babu, og rëk kwa gevingin hong, gak nabë nama, og rëk ketöv hong na geving. ²³ Om nabë nema sogek sën nij nelëlin yi lo vahi degërin sir nom bayoj na timu vu Yesu, og Anutu rëk gelu sir dok nah aggaj gökin. In Anutu yoh vu bë geving nabë saga. ²⁴ Gerak ni bë wirek og keke oliv* bemën nema hong, rëk Anutu ketöv hong vër megelu hong lok yah oliv* nivesa, gak su aggam sënë niröp rë. Om yönon rot, yoh vu bë rëk geke oliv* sogek nema lo sënë megelu sir dok nah yö aggaj gökin.

Anutu Kwa Nevongin Mehönon Pin

²⁵ Arig lo, sa bë ham su kwetul dok in gagek vunsën sënë. In rëk ham kwamin bo menanër ham nabë ham los kwamin. Om sa nanër gagek vunsën sënë rangah vu ham. Gagek sënë degwa nebë: Alam Israel vahi nengaj dahis, lob demedo nabë sënë rot mena berup dok buk sën Anutu gooin alam-yu-ngwë jak govek na bedegërin sir nom lo. ²⁶ Lob mëm Anutu rëk geko Israel vahi pin nom noh vu gagek sën neggëp lok yi kapiya lo bë: “Mehö sën dok vu hil megeko hil vër lo rëk berup gëp Sion*.”

Lob rëk kevoh Yakop yi mewis hir ngaa nipaya sën deneruu demij vu Anutu lo na.”

²⁷ Log yi gagek ngwë nër bë:

“Sëk najoo gagek sënë jak sir nabë

sëk kevoh hir ngaa nipaya pin na.”

²⁸ Alam Israel nij nelëlin Bengö Nivesa, lob denesis begö vu Anutu in ngaa sënë, rëk mu saga nelok vu ham. Rëk mu Anutu ggooin sir rak vorot in denatu yi alam, om sën nahën ahë neving sir. In kwa nevo kënuj los hir dobahë lo. ²⁹ In nabë Anutu gooin alam vu ti jak begevong semusën vu sir, og su rëk nom pekwë gagek rë. ³⁰ Wirek ham kweyëh Anutu aye, rëk ma geham wërin ham yom, lom ham ko semusën gwëbeng rak sën alam Israel dekeyëh aga lo. ³¹ Yönon, alam Israel dekeyëh gagek gwëbeng in bë ham gweko semusën jak, lok mëm rëk nom degërin sir medegeko semusën geving vu tamusën. ³² In Anutu vuu mehönon pin ya bedenedo los hir ngaa nipaya medeginengin sir in bë mëm rëk geving yi gagek kwa vonginsën noh vu sir pin.

Yik Hil Gaço Anutu Arë Jak

³³ Alam-e! Hil napisek in Anutu in kwa böpata benerak ngaa pin ni los dahis kesuu mehönon pin.

Hil su ayoh vu bë ajaç yi gagek sën kwa nevo lo ni rë,

gehil su ayoh vu bë ajaç ngaa sën nevong lo ni rë.

³⁴ Yoh vu sën dekevu meneggëp lok yi kapiya lo bë:

“Re rak Mehöböp kwa ni?

Ma re vo kwa vu yi?”

³⁵ “Ma re vo ngaa vu yi muçin

om rëk bo dok nah vu yi?”

³⁶ Ma! Yi yö tung ngaa pin.

Geyö ti tu ala benegin ngaa pin.

Bengaa pin tu yi ngaa.

Om hil gaço arë jak na vavunë degwata los degwata. Yönon.

12

Hil Getung Navid Na Vu Anutu Nabë Seriveng

¹ Om arig lo, Anutu kwa vongin hil, om sa gejiin ham bë ham gwevong navimin vu Anutu nabë sën mehönon denetung seriveng vu yi lo. Ham bo vabuung in ham navimin megwetung natu seriveng vu Anutu, rëk mu ham medo vesamin in ham gwevong yi huk,

* **11:16:** Gagek sënë rak parawa-brët-yi los keke gega, og yik gagek peggirinsën rak Abraham losho yi mewis. Bë Abraham tu Anutu yi alam, om yi mewis pin detu Anutu yi alam ving nebë saga. Rëk alam Israel ngahi deruu demij vu Anutu bedekehe sir vër in yi alam

loꝝ mēm rēꝝ kwa vesa in. In ngaa nebē saga og ngaa yohvu meneꝝo Anutu arē rak. ² Log ham su sepa dok ngaa sēn alam-dob-yi denevong lo, gaꝝ ham gwērīn ham kwamin menatu mewis in ham jaꝝ ngaa sēn Anutu kwa nevo bē nivesa los yohvu genirōp rot lo ni.

Hil Dahun Hil Gadok Vu Hil Arid Lo

³ Anutu vong semusēn vu sa, om sa bē nanēr vu ham pin ti ti nabē ham su gweꝝo ham jaꝝ mesevōꝝ ham huk, gaꝝ ham ngo sepa dok ham huk megwevong nirōp. Log ham ti ti ngo seggi ham huk saga nirōp noh vu niwēēk sēn Anutu vo vu ham lo. ⁴ In hil navid len ti ti lo neggēp, rēꝝ mu hir huk su neggēp ti rē, gaꝝ denevong huk aggagga yō yoh vu sir. ⁵ Lob yīꝝ hil ngahiseꝝe nebē saga, rēꝝ hil atu Kerisi-yi-alam yu timu. Lob hil pin yīꝝ anon timu gelen ti ti lo. ⁶ Anutu vong semusemu vu hil nyēmasēn, gevo kwa aggagga vu hil, om nabē mehōti yoh vu bē nanēr gaꝝek rangah in ꝑo semusēn sēnē vu Anutu, og mehōti sēnē nanēr gaꝝek rangah noh vu niwēēk sēn Anutu vo vu yi lo. ⁷ Genabē semusēn neggēp vu mehōti in bē gegin ari lo in huk og gegin. Log nabē mehōti yoh vu bē tahu alam in ꝑo semusēn sēnē vu Anutu, og mehō sēnē natu tatovaha betahu alam. ⁸ Log nabē mehōti kwa neggēp in bē nanēr Anutu yi gaꝝek tato vu alam, og gevong banon jaꝝ. Log nabē mehōti bē bo ngaa vu ari lo, og gevong vu sir los ayo timu. Log ggev sēn negin yi alam lo, og gegin sir nirōp gesu ni tebō. Log mehōti bē kwa paya in ari medok vu yi, og dok vu yi los kwa vesa.

Ham Ahēmin Geving Ham Arimin Sēn Kerisi-yi-alam Lo Yōnon

⁹ Sēn ham ahēmin geving arimin lo lo, og ham su gwekuung jaꝝ. Gaꝝ ham ahēmin geving sir yōnon. Ham gweruu demimin vu ngaa nipaya geham napiiꝝ vu ngaa nivesa. ¹⁰ Ham kwamin bo Kerisi-yi-alam pin nabē ham arimin sir bemēm ham ahēmin geving sir yōnon. Ham pin ti ti gweꝝo arēmin jaꝝ vewen vewen. ¹¹ Ham ayomin kehe ham beham gwevong Mehōbōp yi huk niwēēk noh vu buk geham su nimin tebō. ¹² Ham bo kwamin in Mehōbōp bemedo los kwamin vesa. Nabē maggin natōꝝ vu ham, og ham bare niwēēk. Geham ngo medo najom jaꝝ noh vu buk. ¹³ Nabē Anutu-yi-alam la deꝝaꝝ vu in ngaa, og ham dok vu sir, log nabē alam-yu-ngwē deberup vu ham, og ham gwegin sir nivesa. ¹⁴ Bē alam degevong paya vu ham, og ham najom jaꝝ nabē Anutu gevong nivesa vu sir. Kē! Ham najom jaꝝ nabē gevong nivesa vu sir. Gaꝝ ham su terot sir los najom jaꝝ nabē Anutu gevong paya vu sir. ¹⁵ Alam sēn kwaj vesa lo, og ham kwamin vesa geving sir, log ham semu ayemin in alam sēn ayoj maggin medeneso lo. ¹⁶ Ham medo jevuh ti. Ham su kwamin bo nabē ham bōp, gaꝝ ham los alam sēn su los bengōj rē lo sepa ham. Ham su ngo kwamin bo ham menanēr nabē, “Sengo timu los kwag!” ¹⁷ Nabē mehōti gevong paya vu ham, og ham su gwevong nipaya dok nah nyēvewen vu yi. Gaꝝ ham kwamin bo ngaa nivesa mu megwevong jaꝝ alam pin malaj. ¹⁸ Ham gwegin ham in begō degwa su gēp vu ham, gaꝝ ham malamin sepa sēn ham medo jevuh ti geving alam pin lo. ¹⁹ Om sa mehō lo, ham su ngo bo dok ngaa nipaya sēn denevong vu ham lo, gaꝝ ham nakōōꝝ gAnutu ahē sengēn vu sir megevong dok nah vu sir. In gaꝝek neggēp loꝝ Anutu-yi-ꝑapiya nebē: Mehōbōp nēr bē, “Voloksēn nipaya nyēvewen og sengo sa huk, om ham nakōōꝝ gesengo rēꝝ bo dok nah.” ²⁰ Rēꝝ mu nabē:

“Mehō sēn nevong paya vu hong lo nadiiꝝkahē,

og gebo nos vu yi.

Genabē ayo bev in bēl og gebo bēl kul vu yi.

Yōnon, nabē gwevong nabē sēnē,

og rēꝝ getah yi nah bekwa bo yi ngaa nipaya sēn lo bemēm ni namum in.”

²¹ Su gwevong bengaa nipaya kepē hong, gaꝝ gebare niwēēk megekwpē ngaa nipaya jaꝝ ngaa nivesa.

13

Hil Agurek Gavman Babu

¹ Ham pin gurek alam sēn detu gavman medenegin ham lo babuj. In gavman su yō deggoin sir rak rē, gaꝝ Anutu vo niwēēk vu gavman vu nyēꝝ pin in huk pin. Lob Anutu yō tung gavman vu nyēꝝ pin medenedo. ² Nebē saga om nabē mehōnon dekeyēh gavman, og dekeyēh Anutu ving. Om rēꝝ denatōꝝ vu nyēvewen. ³ Alam nijvesa su deneggōneng in kiap rē, gaꝝ mēm alam sēn denevong ngaa nipaya lo mu mēm deneggōneng in. Nabē ahēm ving bē su gegōneng in gavman, og gwevong ngaa nivesa jaꝝ buk pin, lob mēm rēꝝ gavman geꝝo arēm jaꝝ. ⁴ In Anutu tung gavman in bē dok vu hong megemedo nivesa. Rēꝝ mēm nabē gēkweyēh horek og gegōneng. Gerak ni bē begō sēn nejom loꝝ nema lo, og su neꝝo meris rē. Gaꝝ Anutu tung gavman in bē degevong yi huk medebo nipaya dok nah vu mehōti sēn gevong ngaa nipaya lo. ⁵ Nebē saga om hil agurek gavman babu. Rēꝝ mu hil su agōneng in ngaa nipaya nyēvewen sēnē mu mesepa dok hir gaꝝek, gaꝝ hil kwad bo nabē sēnēꝝ ngaa nirōp, om hil sepa dok.

⁶ Log sên hil getung takês lo, og ngaa niröp ving, om gwetung in Anutu vo huk lok alam gavman nemaj metedu yi hur. ⁷ Om nabê gavman degetung horek in ngaa ti nabê degeko takês jak, og gebo monê jak vu sir noh vu saga. Alam sên deneko takês lo, og ham gwetung takês vu sir niröp. Galam sên deneko takês-kupek-yi (kastams) lo, og ham bo takês-kupek-yi vu sir niröp geving. Log alam sên denegin ham lo, og ham gurek babuj, galam sên denetu ggev lo, og ham gweko arêj jak.

Bê Ham Ahêmin Geving Mehônnon Og Sagağ Ham Nesepa Loğ Horek Yönon

⁸ Ham göneng in nyêvewen pin nabê su gêp vu ham. Gağ yik nyêvewen timu sênê yô gêp vu ham vewen vewetu degwata nabê: Ham ahêmin geving ham vewen vewen jak buk pin. Nabê ham gwevong nabê saga, og ham nevong yoh vu sên Horek nêr lo. ⁹ In Horek nêr nebê sênê bê, “Su gegodek mehô ngwê venêj los reggaj. Su gengis mehônnon medenadiik. Su gegodek. Su ayom nevu nevu in mehô ngwê hir ngaa.” Horek sênê gevahi sên neggêp lo, og yik pin degwaj timu sênê nebê, “Ahêmin geving alam sên denedo dus vu hong lo nabê sên ngo ahêmin neving hong.” ¹⁰ In mehô sên ahê neving mehô ngwê lo, og su rêk gevong paya vu yi rê. Om nabê hil ahêd geving mehônnon, og hil nesepa loğ horek pin menehevong yoh vu.

Hil Gevong Ngaa Niröp

¹¹ Ham ahêmin geving ham nabê sênê in ham rak ni bê buk verup ggevek ya, om ham malamin natum beham kwedi jak. Buk sên Anutu geko hil nah vu yi lo yam dus teka, gağ su neggêp ading in hil nebê sên neggêp loğ buk sên hil nehevong ving nyêdahis lo rê. ¹² Mala vahis vongin nama na gedus rak bê rangah vongin berup. Om mak hil gevuu ngaa malakenu yi pin na, gehil agêrin hil navid jak ngaa rangah yi. ¹³ Hil ana aggata niröp nabê sên mehônnon deneya rangah. Hil su sepa dok alam sên denesup sir in bê denanum böp medegevong ngaa jeggin jeggin lo. Hil su gevong baggêb gegevong ketod vu ngaa ningôhek jeggin jeggin. Hil su ayod nevu nevu in mehô ngwê hir ngaa, log hil su ahêd sengên bemehoo hil. ¹⁴ Gağ ham gweko Mehöböp Yesu Kerisi begwevêh nabê tob in gêrin ham in ngaa nebê saga. Geham su kwamin bo megwevong ngaa nipaya sên ham malamin anon in lo.

14

Hil Su Seggi Arid Lo

¹ Mehöti sên ayo neya vu Yesu mahen teka mu lo, og ham gweko yi nam geving ham sên Anutu-yi-alam ham lo. Rêk mu ham su ngis begö vu yi in gagek vahi. ² In alam vahi ayoj neya timu vu Yesu niwêêk, lob denegga reggu los ngaa aggagga pin. Rêk alam vahi mu su denevong ving niwêêk rê, lom sên denegga jojeng los nos mu. ³ Om mehöti sên negga ngaa pin lo su kwa bo gagek jak mehô ngwê sên neggöneng in reggu lo. Gemehö sên su negga reggu rê lo su kwa bo gagek jak mehô ngwê sên negga ngaa pin lo nabê nevong paya. Gağ Anutu ko mehô ngwê sên negga reggu lo yom ving. ⁴ Hong mehô re om genenêr gagek nipaya rak mehô ngwê yi hur-a? Nabê bare, ma nabê bês, og ala yô yi ngaa. Rêk mu rêk bare niwêêk. In Mehöböp yô yoh vu bê bo niwêêk vu yi mebare niwêêk.

⁵ Log mehô la kwaj nevo buk vahi bê böpata rot kesuu buk vahi. Log mehô ngwê kwaj nevo bê buk pin neggêp ti gesu ngwê kesuu ngwê rê. Om alam pin ti ti yô deseggi gagek sênê bedegevong noh vu ngaa sên kwaj nevo bê neko Anutu arê rak lo. ⁶ In mehô sên kwa nevo buk ti nebê buk böpata rot lo, og nevong nebê sênê in geko Anutu arê jak. Gemehö sên negga ngaa pin lo, og negga in geko Anutu arê jak. In nejom rak ya vu Anutu los kwa vesa in reggu genegga. Log mehô ngwê sên su negga reggu rê lo, og su negga rê in geko Anutu arê jak. Genejom rak ya vu Anutu los kwa vesa in nos meris mu genegga. ⁷ Hil ti ti su ngo atu ala menanêr bê hil medo vesad ma, hil nadiik na rê. ⁸ Gağ nabê hil medo vesad, og Mehöböp yô yi ngaa. Genabê hil nadiik, og Mehöböp yô yi ngaa. Om nabê hil medo vesad ma hil nadiik, og Mehöböp yô ti yi ngaa hil. ⁹ Om sên Kerisi diik gevesa loğ yah in bê natu alam diiksen los malaj-vesasên hir Mehöböp. ¹⁰ Nebê saga, om su gwelê arim paya megenanêr nabê yi mehô nipaya. Ham vahi nevong nebê saga rêk su yoh vu rê, in hil pin rêk bare Anutu mala begengo hil gagek. ¹¹ Sênê yik yoh vu gagek sên neggêp lok yi kapiya lo nebê:

“Mehöböp nêr bê, ‘Sa nado malag-tumsên yönon rot,
om sa gagek sênê rêk anon jak yönon rot geving nabê:
Alam pin rêk dengun lusej gedenadudek vu sa,
galam pin rêk avij geko sarêğ jak.’”

¹² Om hil pin ti ti ngo rêk nanêr hil huk degwa tato vu Anutu.

Hil Su Gevong Ngaa Nipaya Begevong Paya Vu Arid Lo

¹³ Nebê saga, om hil su kwad bo gagek nipaya jak arid lo gökin. Gağ hil kwad bo hil arid lo nabê hil su tato aggata paya vu sir in rëk debês bermalaj nama. ¹⁴ Setu Mehöböp Yesu yi mehö meserak ni bê nos los reggu ti su yö nipaya vorot rë. Gağ nabê mehöti yö kwa bo ti nabê nipaya besu yohvu rë, og nos ma reggu saga tu nipaya vu yi. ¹⁵ Nebê sënë om nabê ngaa sën genewa lo nevang paya vu arim sën Kerisi yi mehö lo bekwa neya ngahi, og su ahëm neving yi yönon rë. Kerisi diik in arim ti sënë, om su gwevong paya vu yi jak nos sën genewa lo. ¹⁶ Om su gwevong ngaa nabê sënë, in kwam nevo bê nivesa, rëk alam vahi rëk kwaj bo nabê su yohvu rë. ¹⁷ In ngaa sën hil aga los nanum lo su yoh vu bê gevong behil natu Anutu-yi-alam rë, gağ nabê Anon Vabuung gevong behil malad sepa ngaa niröp, gehil ayod gëp revuh, gehil kwad vesa, og saga sën tato bê hil atu yi alam. ¹⁸ Bê mehöti natu Kerisi yi hur mesepa dok aggata sënë, og Anutu rëk kwa vesa in yi gemehönon rëk degelê yi nabê yi mehö nivesa. ¹⁹ Nebê saga om hil sepa dok aggata pin sën gevong mehil medo jevuh ti lo, gaggata sën bo niwëek vu hil arid lo lo. ²⁰ Ham su nanër ham in nos megwevong paya vu Anutu yi huk. Yönon, ngaa pin nivesa sën bê hil aga. Rëk mu nabê ngaa sën genewa lo gevong bemehö ngwê bês, og sënë netu hong ngaa nipaya. ²¹ Nabê arim ti gelê gegegwa reggu ma genanum wain ma, gwevong ngaa ngwê, lob sënë gevong bebês, og maam su gwevong genök gëp. ²² Rëk mu nabê gejak ni nabê ngaa pinek yohvu, og yik melu Anutu nom ham ngaa gesu gwevong gagek berup jak begwevong paya vu arim lo. Nabê mehöti kwa bo ngaa ti nabê ngaa nivesa gesu kwa na luu luu in rë, og yö kwa vesa. ²³ Gağ nabê mehöti nega ngaa ti gayo nena luu luu in, og nipaya neggëp vu yi. In su ayo neya timu rë geyö gga jeggîn. Ngaa pin sën mehönon su ayoj ya timu vu rë geyö denevong lo, og netu ngaa nipaya vu sir.

15

Hil Sepa Dok Kerisi Kwa

¹ Hil sën nare nid wëek lo, hil najom hil ahon in dok vu alam sën su denare nij wëek rë lo. Gağ hil su sepa dok hil ngo kwad megevong paya vu ayoj. ² Hil pin ti ti ngo kwad bo hil alam madok vu sir in degeko kwa nivesa bemëm nij wëek jak. ³ Hil arak ni bê Kerisi og su nesepa lok yö kwa rë. Gağ ngaa sën netök rak yi lo neyoh vu gagek sën neggëp lok Anutu-yi-kaپیya lo bê, “Gagek pelêsên sën alam denenër rak hong lo yam nerak sa.”

⁴ Log gagek pin sën dekevu wirek meneggëp lo, og dekevu in bê bër hil kwad. Dekevu gagek sënë in bê bo niwëek vu hil, log gevong behil bare nid wëek, gehil gevong geving, gabo kwad in sën Anutu geکو hil nah lo. ⁵ Ham sepa dok Kerisi lob Anutu sën negadu mehönon los nevang behil nare nid wëek lo gevong beham medo jevuh ti nabê sën Kerisi Yesu luho Ama denedo revuh ti lo. ⁶ In ham kwamin gëp ti gayemin dok ti megweکو hil Mehöhöp Yesu Kerisi Ama Anutu arê jak.

Kerisi Neloک Vu Alam Yuda Losho Alam-yu-ngwê

⁷ Om ham pin gweکو arimin sën Kerisi-yi-alam lo beham medo los ahëmin geving ham nabê sën Kerisi ahê neving ham lo, lok mëm saga sën rëk geکو Anutu arê jak. ⁸ Lom sa bê nanër vu ham nabê Kerisi tu hur in dok vu alam Yuda sën denerah* navij lo. Vong nebê sënë in bê tato nabê Anutu yi gagek anon, los gevong bAnutu yi gagek pin sën joo vu kenuj lo wirek lo anon jak. ⁹ Lob nevang in bê alam-yu-ngwê degelê nabê Anutu kwa vongin sir, lom degeکو arê jak noh vu gagek sën neggëp lok Anutu-yi-kaپیya lo nebê:
“Om sën sëk nanër arëm rangah vu alam dahis.

Gesëk gevong raro meگاکو arëm jak.”

¹⁰ Log gagek ngwê neggëp lok yi kaپیya ving nebê:

“Ham alam-yu-ngwê, ham kwamin vesa geving yi alam.”

¹¹ Log dus ngwê nër ving nebê:

“Ham alam-yu-ngwê pin, ham gweکو Mehöböp arê jak.

Geham mehönon pin, ham gweکو arê jak jak raro.”

¹² Log Yesaya nër ving bê:

“Yese yi mewis ti rëk berup,

lob rëk arê böp jak megegin alam-yu-ngwê.

Lob rëk debo kwaj in yi nabê

gegin sir megevong nivesa vu sir.”

¹³ Om Anutu sën nevang mehil navo kwad in yi lo gevong beham kwamin vesa rot, geham ayomin gëp revuh jak sën ham ayomin neya timu vu yi lo. Log mëm Anon Vabuung gevong niwëek vu ham, beham bo kwamin in buk sën geکو ham nah vu yi lo bemedo gwegin yi los ayomin dahis.

Paulus Kwa Vesa In Huk Sinarê Sën Nevang Agi

¹⁴ Arig lo, sa kwag vo loꝝ ayog meseraꝝ ni bē: Ham malamin nesepa ngaa nivesa geham kwamin neggēp in ngaa vahi pin, om ham ngo yoh vu bē doꝝ vu ham mebo kwa vu arimin lo. ¹⁵ Rēꝝ gagek vahi sēn sa nekevu yōk vu ham lo, og niwēēk teka. Rēꝝ sa su nahōneng rē, gesa kevu in bē bē ham kwamin. In Anutu vong huk sēnē loꝝ sa nemaꝝ ¹⁶ in bē sa natu Yesu Kerisi yi hur mena vu alam-yu-ngwē menanēr Anutu yi Bengō Nivesa rangah vu sir. Sa nebē alam-deneꝝo-seriveng ti, lob sa bē gaꝝo alam-yu-ngwē denam vu Anutu bAnon Vabuung gevong medenatu vabuung gesa getung sir denatu seriveng sēn Anutu gelē nivesa lo.

¹⁷ Lob Kerisi Yesu negadu sa balu nehevong huk loꝝ ti, om sēn sa kwag vesa in huk sēn sa nehevong vu Anutu agi. ¹⁸ Sa su hevongin bē nanēr ngaa ngwē rē, gaꝝ yīꝝ sa bē nanēr ngaa timu sēnē nabē: Kerisi vo niwēēk lok sa gagek los ngaa sēn sa nehevong lo, lob ggēr in alam-yu-ngwē yom rak sēnē. ¹⁹ Vo niwēēk vu sa nebē sagi, lob sa hevong ngaa bōp aggagga. Gevo Anutu yi Anon Vabuung niwēēk vu sa ving. Om sēn senēr Kerisi yi Bengō Nivesa pin rangah ggēp Yerusalem nyēdahis, beseya meyoh vu nyōꝝ pin beverup Ilirikum.

²⁰ Lob sa bē nanēr Bengō Nivesa vu nyēꝝ vahi sēn yō nahēn denedo gesu denengo Kerisi bengō rē lo, in sa su bē rēꝝ dev beggang jaꝝ na mehō ngwē hir mudeng vavunē rē. ²¹ Gaꝝ sa bē gevong nabē sēn gagek neggēp loꝝ Anutu-yi-ꝝapiya lo bē:

“Alam sēn su denengo bengō rē lo,
og rēꝝ degenꝝo.
Galam sēn su denengo yi gagek rē lo,
rēꝝ deꝝaꝝ ni.”

Paulus Kwa Nevo Bē Na Berup Gelē Alam Rom Gena Spain

²² Lob huk sēnē ggēr in sa rot, lob sa su yoh vu bē nōk vu ham wirek rē. ²³ Gaꝝ sahēꝝ neving yoh vu ngebek ngahisekē rot bē senōk galē ham rēꝝ ma. Rēꝝ gwēbeng og huk su ggēr in sa vu sēnē rē, ²⁴ lob sa bē na dob Spain, om maꝝ sēꝝ nōk berup galē ham namugin rē loꝝ mēm sena. Gesa bē medo teka geving ham bekwag vesa rē, loꝝ mēm ham rēꝝ gweꝝo sa na geto aggata Spain. ²⁵ Rēꝝ mu sēꝝ na Yerusalem rē, in sa bē doꝝ vu Anutu-yi-alam gēp sagu rē. ²⁶ In alam Masedonia los Akaya yō kwaj nevo medenēr gagek venuh bē dengupin seriveng medebo na Yerusalem vu Anutu-yi-alam sēn deneraꝝ vu in ngaa lo. ²⁷ Yō kwaj nevo bē degevong nabē sēnē, og nivesa, in alam Yerusalem hir nyēvewen neggēp vu sir. Alam Yuda devo Bengō Nivesa vu alam-yu-ngwē in bē doꝝ vu anoj, om sēn nyēvewen neggēp vu alam-yu-ngwē in bē dedoꝝ vu sir geving jaꝝ ngaa navij yi. ²⁸ Om sa bē gevong seriveng sēnē los dahis doꝝ na nemaj nirōp behuk sēnē nama na rē, loꝝ mēm senōk berup aggata vu ham mesena Spain. ²⁹ Lob seraꝝ ni bē nabē senōk berup vu ham, og sēꝝ gaꝝo Kerisi yi semusēn bōpata benōk vu ham.

³⁰ Arig lo, sa bē ketag vu ham nabē ham tu hil Mehōbōp Yesu Kerisi yi alam vorot, log Anon Vabuung vong ahēvingsēn vu ham, om ham nimin wēēk menajom jaꝝ in sa pangsēn geving nabē Anutu doꝝ vu sa. ³¹ Ham najom jaꝝ nabē Anutu gevong balam Yudea vahi sēn denekeyēh gagek lo su denajom sa ahon. Log ham najom jak nabē Anutu gevong beyi alam vu Yerusalem su nij dēlin seriveng sēn sa nehako ya in bē doꝝ vu sir agi. ³² Om nabē Anutu kwa, og sēꝝ nōk berup vu ham los kwag vesa besewah memedo teka geving ham rē.

³³ Anutu sēn nevong behil ayod neggēp revuh lo nōk bemedo geving ham pin. Yōnon.

16

Paulus Nēr Gagek Yoh Vu Alam Ngahisekē Bē Kwa Nevo Sir

¹ Sa hevongin bē ham gwēgin hil avēhñod Poebe nivesa. In nevong huk meneloꝝ vu Kerisi-yi-alam vu Kengkreai. ² Geham kwamin bo Mehōbōp begweꝝo Poebe nōk medo geving ham. In hil sēn Anutu-yi-alam hil lo, og hil gevong ngaa nivesa nabē sēnē. Log nabē maggin ti neggēp vu yi, og ham doꝝ vu yi. In neloꝝ vu alam ngahisekē geneloꝝ vu sa ving.

³ Ham nanēr sayeg vu Priska luho regga Akwila nabē sa kwag nevo luho. Luho sēn alōō nehevong Kerisi Yesu yi huk timu lo. ⁴ Luho deloꝝ vu sa in gagek wirek. Su deneggōneng rē, gedus rak in bē luho denadiik doꝝ nah sa bōꝝ rēꝝ ma. Lom su sengo ti kwag vesa in luho rē. Gaꝝ alam-yu-ngwē pin sēn detu Kerisi-yi-alam lo denepisek in luho ving.

⁵ Geham nanēr vu Kerisi-yi-alam sēn denesupin sir loꝝ luho hir beggang medenelē Soda loꝝ lo geving nabē sa kwag nevo sir.

Log ham nanēr vu Epainetus sēn sahēꝝ neving yi rot lo nabē sa kwag nevo yi. Yi sēn ggēr in yi muḡin betu Yesu yi mehō kesuu alam distrik Asia vahi pin lo.

⁶ Geham nanēr vu Maria sēn nevong huk niwēēk meneloꝝ vu ham sēn Kerisi-yi-alam ham lo nabē sa kwag nevo yi ving.

- ⁷ Geham nanër vu Adronikus luho Yunia sën alöö anër Bengö Nivesa rangah lo geving nabë sa kwag nevo luho. Luho detu Kerisi-yi-alam mugin loğ mëm sa tamu, lob luho arëj loğ ya ving alam sinarë nyëdahis bë sir ggev.
- ⁸ Log ham nanër vu Amplias nabë sa kwag nevo yi. Sa mehö saga, in alu atu Mehöböp yi hur.
- ⁹ Geham nanër vu Urbane, sën alu nehevong Kerisi yi huk lo nabë sa kwag nevo yi, geham nanër vu sa mehö Stakus geving.
- ¹⁰ Geham nanër sayeg vu Apeles sën denenër bë nesepa loğ Kerisi yönon lo nabë sa kwag nevo yi.
- Gevu Aristobulus losho alam pin sën deneggëp ving yi loğ yi beggang lo geving.
- ¹¹ Geham nanër vu Herodion sën alu he degwa timu lo, gevu Mehöböp-yi-alam sën denedo loğ Narkisus yi beggang lo geving nabë saga.
- ¹² Log ham nanër vu Trupena luho Truposa sën luho denevong Mehöböp yi huk niwëëk lo geving, gevu Persis sën sahëg neving yi lo, in nevong huk vu Mehöböp pangsen lo.
- ¹³ Geham nanër vu Ropus, mehö nivesa sën Mehöböp ggooin yi rak in natu yi hur lo, nabë sa kwag nevo yi, geham nanër vu ata sën vong bë satag ving lo geving.
- ¹⁴ Geham nanër vu alam pin sënë: Asunkritas, Plegon, Hermas, Patrobas, Hermes, gevu hil arid lo pin sën denedo ving sir lo nabë sa kwag nevo sir.
- ¹⁵ Gevu Pilologus luho Yulia, gevu Nereus luho avëhnö, gevu Olumpas losho Kerisi-yi-alam pin sën denedo ving sir lo geving.
- ¹⁶ Ham najom* arimin sën Kerisi-yi-alam lo nemaj in Mehöböp-yi-alam ham, log Kerisi-yi-alam pin vu sënë denevong gägek semusën yök vu ham ving.

Alam La Bë Debasuh Kerisi-yi-alam

¹⁷ Arig lo, sa bë bër ham kwamin in alam sën denevongin bë debasuh ham bedekëpë ham lo. Denekeyëh Yesu yi gägek sën ham ço ggovëk ya lo, om ham gweruu demimin vu alam nebë sënë! ¹⁸ In alam nebë sënë og su denevong hil Mehöböp Kerisi yi huk rë. Gağ malaj anonin ngaa aggagga pin sën nesemu hil navid lo mu gesu denejom sir ahon rë. Yönon, nabë alam nijvesa su kwaj bo hir gägek medeseggi nivesa rë, og alam sagi hir gägek nengën los jeji rëğ tetuhin sir. ¹⁹ Alam pin deno ham bengömin bë ham nesepa loğ Anutu yi gägek, lob mëm sa kwag vesa rot in ham. Rëğ mu sa bë ham ngo jağ ngaa nivesa ni rot, geham su kwamin bo ngaa nipaya. ²⁰ Loğ mëm Anutu sën nevong behil ayod neggëp revuh lo bağë Satan gevek na ham vahamin gebinë beham gwevong rii jağ. Hil Mehöböp Yesu Kerisi gevong yi semusën nöğ vu ham.

Alam Vahi Denër Gägek Los Ahëj Nivesa Ya Vu Alam Rom

²¹ Log sa mehö Timoti sën alu nehevong huk loğ ti lo nër bë kwa nevo ham ving. GeLusius lööho Yason lu Sosipater sën yik he degwa ti lo, yik denenër nebë sagi ving.

²² Log sa Tertius,* sa hango gägek sënë rak verup Paulus avi besa kevu kapiya sënë rak ngo nemag. Sa hevong gägek yök vu ham bë sa kwag nevo ham ving in Mehöböp-yi-alam hil.

²³ Log Gayus sën neğin sa loğ yi beggang agi losho Kerisi-yi-alam pin sën denesupin sir medenelë Soda loğ ben lo, denenër bë kwaj nevo ham ving. Gehil arid Kwartus† luho Erastus, sën tu kuskus menegin kaunsor nyëğ böp sënë hir monë lo denenër nebë sënë ving.

²⁴ [Hil Mehöböp Yesu Kerisi yi semusemu nöğ gëp geving ham pin. Yönon.]

Yik Hil Gağo Anutu Yö Ti Arë Jağ

²⁵ Hil gağo Anutu arë jağ na vavunë in yö yoh vu bë gadu ham meham sepa doğ Yesu Kerisi yi Bengö Nivesa sën sa nanër lo. Mehönon su denerağ gägek sagi ni rë, gağ yö neggëp vunsën wirek wirek, rëğ mëm gwëbeng sënë og Anutu tato yam rangah. ²⁶ Anutu sën yö nedo degwata lo yö nër meneggëp rangah, om sën he nanër gägek sënë rangah vu alam-yu-ngwë pin yoh vu sën alam-denenër-gägek-rangahsën dekevu wirek meneggëp loğ Anutu-yi-kapiya vorot lo. Anutu vong nebë sënë in bë alam-yu-ngwë degevong geving medesepa doğ yi aggata. ²⁷ Yik Anutu timu sënë sën yi mehö los kwa yönon, om hil gağo arë jağ na vavunë degwata los degwata jağ Yesu Kerisi. Yönon.

* 16:22: Hil nanër arë sënë dok hil ayed nabë Gwee † 16:23: Hil nanër arë sënë dok hil ayed nabë See

Kapiya Sën Paulus Kevu Muginsën Vu Kerisi-yi-alam Vu Korint

¹ Sa Paulus sën Anutu tato sa ggovek bë getung sa natu Yesu Kerisi yi sinarë lo. Sa nado ving hil arid Sostenes, ² balu kevu kapiya sënë yök vu ham sën Anutu-yi-alam ham vu Korint aga. Vu ham sën Anutu ggooin ham rağ in bë ham natu Kerisi Yesu yi alam yohvu lo. Log nenër ham bë ham Kerisi-yi-alam ving alam vu nyëğ pin sën denejom rağ vu hil Mehöböp Yesu Kerisi lo. In hir Mehöböp yi, gehil Mehöböp yi ving. ³ Hil Amad Anutu luho hil Mehöböp Yesu Kerisi degovong semusën vu ham beham ayomin gëp revuh.

Paulus Kwa Vesa Vu Anutu

⁴ Sa kwag vesa in ham rağ buk vu Anutu in vong semusën vu ham degwa rağ Yesu Kerisi. ⁵ Sa kwag vesa vu Anutu rot in vong semusemu ngahisekë rot vu ham, beham nenër yi gagek anon pin rangah los kwamin, geham rağ gagek pin saga degwa ni. ⁶ In he nër Kerisi yi gagek rangah vu ham wirek, lob ham rağ ni bë gagek anon beham jom ahon. ⁷ Om sën ham negin hil Mehöböp Yesu Kerisi sën rëk duk nom lo, geham su nerağ vu in Anon Vabuung yi semusemu ti rë. ⁸ Gağ Yesu Kerisi nejom ham ahon, om ham rëk medo niwëëk bena berup doğ Buk-tamusën, lob gagek ti su rëk gëp vu ham doğ buk sën hil Mehöböp Yesu Kerisi duk nom lo rë. ⁹ Anutu su mehö kua luu in bë rëk tetuhin ham rë, gağ ggooin ham rağ in bë ham los Nalu Yesu Kerisi sën hil Mehöböp lo medo los ayomin timu.

Kerisi-yi-alam Devasuh Sir

¹⁰ Rëk arig lo, hil Mehöböp Yesu Kerisi vo niwëëk vu sa, om sën sa bë gejiin ham nabë ham gwevong ngaa nabë sënë: Ham pin gwevong gagek gëp ti, geham su basuh ham. Gağ ham medo jevuh ti los kwamin gëp ti, gayomin gëp ti. ¹¹ In arig lo, Kloe yi alam denër vu sa bë ham vasuh ham in gagek la, beham ahëmin sengën böpata vu ham. ¹² Sa hango bë ham pin ti ti netatekin ham degwa nebë sënë: La denenër bë, “Paulus yi mehö sa!” Log ham vahi denenër bë, “Apolos yi mehö sa!” Gela denenër bë, “Pita yi mehö sa!” gela denenër bë, “Kerisi yi mehö sa!” ¹³ Ham nenër nebë saga in va? Mağ Kerisi nevasuh yi? Ma sa Paulus sediik rağ kelepeko* in bë sedok vu ham-a? Gemak ham ripek bël rağ sa Paulus arëğ-a? ¹⁴ Ma! Sa kwag vesa vu Anutu in sën sa su ngo ripek ham rë, gağ yiğ seripek Krispus luho Gayus luho luu mu. ¹⁵ Om mehöti su yoh vu bë rëk nanër nabë ripek rağ sarëğ rë. ¹⁶ E, kë, log seripek Stepanas losho venë lo nalu lo ving. Log mağ seripek mehöti ving ma va, sa kwag virek. ¹⁷ In Kerisi su vong sa yam in bë sejipek alam rë! Gağ vong sa yam in bë sa nanër yi Bengö Nivesa rangah vu ham. Su vong sa yam in bë sa nanër mehönon hir gagek los kwaj rë, gağ bë nabë sënë, og mağ Kerisi yö vasap yi rağ kelepeko* meris gedegwa main.

Kerisi Tato Anutu Yi Niwëëk Vu Hil

¹⁸ Alam sën bë malaj nama lo, og kwaj nevo kelepeko* yi gagek bë gagek jeggin jeggin ganon ma. Rëk mu hil sën Anutu nevongin bë geğo hil nah lo, og hil narağ ni bë kelepeko* yi gagek saga sën tato Anutu yi niwëëk. ¹⁹ In gagek neggëp loğ Anutu-yi-kapiya nebë: “Sëğ dahun alam los kwaj hir gagek,

log sëğ kevoh alam sën denerağ gagek böp böp degwa ni lo kwaj.”

²⁰ Mağ alam los kwaj böpata denedo tena? Galam-horek-yi denedo tena? Log alam-dob-yi sën denenër gagek nivesa los kwa in mehönon degadu jak sir lo denedo tena? Ma! Anutu tato mehönon nebë saga pin bë hir gagek los kwa böp böp pin tu gagek kwa masën ganon ma. ²¹ In Anutu mehö los kwa benerağ ni bë mehönon sën denedo dob lo su deyoh vu bë kwaj bo bedenatök jak aggata sën geğo sir nah vu yi lo rë gema. Om sën Anutu kwa vo aggata sënë bë he nanër Bengö Nivesa rangah in geğo alam sën denevong ving lo nah vu yi, rëk ma gedelë bë gagek kwa masën. ²² Nebë sënë, lob alam Yuda nij wëëk rot bë degelë ngaa böp, galam Grik denevongin bë denatök jak gagek böp böp los degwa, og mëm desepa doğ. ²³ Log he nanër gagek rangah bë Yesu diik rağ kelepeko* in hil, rëk alam Yuda denelë bë gagek sënë su yoh vu rë om denepesuv nyëğ rağ, log alam Grik denelë bë gagek kwa masën gağ su anon rë. ²⁴ Gağ hil sën Anutu ggooin hil rağ lo, hil Yuda los Grik, hil arağ ni bë Kerisi tato Anutu niwëëk los kwa vu hil rağ sën Yesu diik rağ kelepeko* agi.

²⁵ Kë! Vong beKerisi diik lob mehönon denekuung bë Anutu og mehö kwa masën, rëk mu kwa sënë kesuu mehönon los kwaj böp pin kwaj. Log denekuung bë su niwëëk rë, rëk mu niwëëk sënë kesuu mehönon pin nijwëëk.

²⁶ Kë! Log arig lo, ham kwamin bo rë. Anutu ço ham yam lob ham tu Kerisi-yi-alam, rëk alam-dob-yi su deneko ham ngahi rağ medenenër ham bë ham alam los kwamin ma, ham ggev ma, ham los bengömin rë. ²⁷ Gağ alam sën alam vu dob denenër bë alam kwaj

masèn lo, saga Anutu ggooin rak in bë gevong balam los kwaj nij namum. Log alam sèn alam vu dob denenër sir bë sekëj masèn lo, saga Anutu ggooin sir rak in bë dahun mehõnon los nijwëek vu dob. ²⁸ Log ggooin alam sèn alam-dob-yi denelë sir paya nebë ngaa meris lo rak. Neggooin alam sèn detu ngaa meris vu dob lo rak in bë kevoh alam sèn denenër bë sir alam-los-bengõj lo na. ²⁹ Vong nebë sënë in bë mehõti su geko arë jak gëp Anutu mala.

³⁰ Log Anutu supin ham yah ving Kerisi Yesu in bë bo kwa vu hil. Log vo kwa vu hil in bë hil gevong ngaa pin nirõp behil natu yi alam lob rëk geko hil nah vu yi. ³¹ Nebë sënë, om hil gevong noh vu gagek sèn dekevu meneggëp lok Anutu-yi-kapiya lo nebë, "Mehõti bë napisek, og napisek in Mehõbõp timu."

2

Paulus Kevu Kelepeko Yi Gagek

¹ Lob arig lo, wirek seyök vu ham besenër Anutu yi gagek anon vu ham, lob sa tatekin gagek sepëp gesa su nër gagek nebë mehõnon los kwaj ti mevo maggin vu ham rë. ² Sa kwag nevo lok ayog nebë buk sèn sa medo geving ham lo, og sa su rëk kwag bo ngaa ngwë rë, gak sëk kwag bo Yesu Kerisi yõ timu gesëk kwag bo nabë diik rak kelepeko*. ³ Lob seyök nado ving ham, rëk sa su yoh vu rë, lom sehõnengin ham gesa nehëlëk rot. ⁴ Log gagek los Bengõ Nivesa sèn senër rangah vu ham lo, saga sa su nër nebë mehõ los kwa in bë bo bël dok ham rë, gak senër los ayog ggõnengsën rëk mëm Anon Vabuung vo niwëek vu sa gagek. ⁵ Sa hevong nebë sënë in bë mehõnon hir gagek los kwa su gërin ham beham ayomin na timu vu Yesu, gak yik Anutu yi niwëek timu gevong beham ayomin na timu vu yi.

Anutu Yi Anon Vabuung Nevo Kwa Vu Hil

⁶ Yõnon, alam sèn denerak Anutu yi gagek degwa ni ggovek ya lo, og mëm he nanër gagek degwa bõp bõp vu sir. Gak he su netatekin degwa rak kwa dob yi rë, gehe su netatekin degwa rak alam ggev los bengõj vu dob sënë kwaj rë. In malaj rëk nama lo. ⁷ Gak he nanër Anutu kwa rangah. Wirek gagek los kwa sënë neggëp vunsën lok buk sèn Anutu su tung dob rë lo rot. Log yõ ggooin gagek sënë rak in bë semu hil jak behil medo malad-tumsën. ⁸ Alam ggev los bengõj vu dob sënë ti su rak gagek sënë degwa ni rë. Gak bë dejak ni, og su rëk degeko Mehõbõp los arë bõpata sënë bedengis yi jak na kelepeko* rë. ⁹ Rëk mu he nanër ngaa sèn dekevu meneggëp lok Anutu-yi-kapiya lo nebë:

"Ngaa sèn mehõti su lë rak mala los ngo lok ya nenga rë lo,

geengaa sèn mehõnon su kwaj vo lok ayoj mugin rë lo,
og ngaa saga Anutu yõ nero vorot vu alam sèn ayoj neya timu vu yi lo,
om rëk natu hir ngaa."

¹⁰ Gagek sënë neggëp vunsën rëk Anutu vong yi Anon Vabuung yam in bë tatekin degwa vu he. In Anon Vabuung neraç ngaa pin degwa ni venuh generak Anutu ayo los dahis ni ving. ¹¹ Mehõ re neraç ngwë ayo ni? Ma! Mehõ sèn lo yõ anon sèn nedo lok yi lo, saga sèn neraç ni. Lob mehõti su rak Anutu ayo ni rë nebë saga, gak yik Anutu yi Anon Vabuung yõ timu rak ni. ¹² Ngaa dob yi su vo kwa vu he rë, gak Anutu yi Anon Vabuung yam vu he in bë tatekin gagek nivesa vesa pin sèn Anutu vong vu he lo. ¹³ Tatekin vu he lom sèn he nanër rangah. Gak he su nanër gagek sèn he nehako ggëp mehõnon kwaj lo rë. Anon Vabuung yõ tahu he lok gagek sèn he nanër-ë, behe netatekin gagek rak Anutu yi ngaa vu alam sèn Anon Vabuung nedo lok sir benetatekin kwaj lo. ¹⁴ Rëk mu alam sèn Anon Vabuung su nedo lok sir rë lo, og su denebë nengaj vu Anon Vabuung yi gagek rë. In kwaj nevo gagek sënë bë ngaa meris gesu deyoh vu bë dejak ni rë, gak Anon Vabuung yõ timu yoh vu bë tatekin degwa vu hil. ¹⁵ Mehõti sèn Anon Vabuung nedo lok yi lo, og neseggi ngaa pin menerak ni bë ngaa nivesa ma ngaa nipaya, rëk mehõti sèn Anon Vabuung main yi lo, og su yoh vu bë seggi mehõ sënë rë. ¹⁶ Sagak yõnon, in Anutu-yi-kapiya nër bë:

"Mehõti su yoh vu bë jak Mehõbõp ayo ni
benanërin yi gebo kwa ngwë vu yi rë."

Rëk mu Kerisi vo kwa vu he behe nesepa lok.

3

Alam Sèn Detu Hur Medenelok Vu Kerisi-yi-alam Lo Detu Anutu Yi Hur Ving

¹ Lob arig lo, wirek sa su yoh vu bë nanër gagek vu ham nabë sèn sa nanër vu alam sèn Anon Vabuung nedo lok sir-ë rë. Gak sa nanër vu ham nebë sèn sa nanër vu alam dahis, in ham ngo nahën nedo ngõk ngõk nebë hurmahen in Kerisi yi gagek. ² Sevo rur vu ham mu gesa su vet ham rak nos niwëek rë in ham su yoh vu rë. Log gwëbeng ving, bë sa gevong, og ham ngo nahën geham su yoh vu rë, ³ in ham ngo nahën nesepa lok ngaa dob yi pin. Ham ayomin nesis yi geham nepemëgin ham, lom ham nevong sënë nebë alam sèn denesepa lok ngaa dob yi lo los alam dahis. ⁴ Ham vahi nenër nebë, "Paulus yi mehõ sa!" Log ham

vahi nenêr nebê, “Apolos yi mehô sa!” Ngaa nebê sênê tato bê ham alam dahis. ⁵ Ham kwamin bo nivesa rê nabê Apolos sênê yi va? Gesa Paulus sênê sa va? Ma! Yiğ aluu hur meris mu rêk Mehôböp vo huk ggelek aluu. Nebê sênê lob alu anêr Bengô Nivesa vu ham beham ayomin ya timu vu Anutu. ⁶ Sênê nebê sa nevaroh nos vê, gApolos nepevuh bêl loğ, rêk mêm Anutu nevang banon nerağ. ⁷ Om mehô sên nevaroh nos vê lo su los bengô rê. Gemehô sên nepevuh bêl lok lo bengô ma ving. Gak yiğ mehô sên nevang benos anon nerağ lo, saga Anutu sên mehô-los-bengô. ⁸ Lob mehô sên nevaroh nos vê lo luho mehô sên nepevuh bêl loğ lo yiğ deneggêp ti. Lob luhoho rêk degeko nyêvewen doğ ti noh vu hir huk sên denevong lo. ⁹ In alu nalok vu he benehevong Anutu yi huk timu, geham nebê Anutu yi huk. Ham nebê beggang sên Anutu nelev.

Alam Sên Detu Hur Medeneloğ Vu Kerisi-yi-alam Lo Sir Nebê Kamuda

¹⁰ Anutu vo semusên vu sa bevong sa nebê kamuda los kwa, om sên sa varah mudeng degwa luğ ya ham nyêg ggevek ya. Lok mêm mehô ngwê nelev beggang rağ ya mudeng sênê vavunê. Rêk mu sa nanêr nabê alam sên dedev lo, og degegin sir nivesa bededev beggang niröp. ¹¹ Ham beggang yi mudeng soğek sên nare ya vorot lo, saga Yesu Kerisi. Gak mehôti su yoh vu bê dev mudeng ngwê duk na geving kesuu ti sênê rê. ¹² Lob bê mehôti dev beggang jak mudeng sênê, og mak dev jak goor, los seriva, gegelöng malangeri, ma keke, gesêh, ma gus, ¹³ og hir huk rêk natök rangah vu Buk-tamusên behil galê nabê nivesa ma ma. Anutu rêk seggi huk pin nabê sên nengwah loğ beggang meseggi ngaa niyes los niwêêk. ¹⁴ Om nabê mehôti yi huk sên nelev rağ mudeng agi nivesa, og yi huk sagi yô rêk gêp rot, lob natök jak nyêvewen nivesa. ¹⁵ Rêk mu nabê huk sên nelev rağ mudeng agi lo natu ngaa meris bemala nama na nabê sên nengwah loğ beggang begga ngaa niyes pin lo, og su rêk geko nyêvewen nivesa jak rê. Gak rêk medo mala-tumsên mu nabê mehôti sên hil hetah yi vêr loğ nengwah lo.

Kerisi-yi-alam Detu Anutu Yi Dub Vabuung

¹⁶ Om ham jak ni nabê ham tu Anutu yi dub vabuung, lob yi Anon Vabuung nedo loğ ham. ¹⁷ Nebê sênê om bê mehôti gevong paya vu Anutu yi dub vabuung og Anutu rêk kevoh yi. In Anutu yi dub og vabuung, lob ham tu yi dub.

Hil Su Gağo Mehônnon Arêj Jak

¹⁸ Ham su gwekuung in ham! Nabê ham ti kwa nevo nebê yi mehô los kwa böp benerağ dob sênê yi ngaa pin degwa ni, og gêrin yi natu mehô los kwa masên gökin in Anutu bo kwa vu yi bemêm natu mehô los kwa yônnon. ¹⁹ In Anutu nelê kwa dob-sênê-yi nebê ngaa kwa masên. Yoh vu sên dekevu meneggêp loğ Anutu-yi-ğapiya lo nebê, “Vong balam-los-kwaj-böp kwaj los hir ngaa kuungsên aggagga tu jaheng besis sir.” ²⁰ Log dekevu meneggêp loğ Anutu-yi-ğapiya ving nebê, “Mehôböp rağ alam-los-kwaj-böp kwaj ni nebê ngaa meris.” ²¹ Om ham su basuh ham menapisek in mehônnon ti ti sên detu ggev medenegin ham lo, in ggev lu ngaa pin og detu ham ngaa. ²² Paulus lu Apolos, gePita, gedob sênê, gemala-vesasên, gediksên, gengaa sên nedo gwêbeng agi, gengaa sên rêk berup vu tamusên. Ngaa pin sênê detu ham ngaa. ²³ Log ham tu Kerisi yi ngaa, geKerisi tu Anutu yi ngaa.

4

Mehôböp Yô Neseggi Yi Alam-huk-yi

¹ Ham kwamin bo he nabê Kerisi yi hur huk-yi he los Anutu yi ggev he sên he netatekin yi gağek vunsên degwa. ² Lob alam ggev lo og gağek rağ sir meneggêp bê degevong hir mehôböp yi huk niröp rot. ³ Rêk nabê ham ma, mehônnon vahi deseggi sa medenanêr nabê sa nehevong huk paya, og sagak ngaa meris. Gesa ving, sa su ngo neseggi sa huk benanêr nebê sa nehevong paya rê. ⁴ Yônnon, sa su rak ni bê ngaa nipaya ti neggêp vu sa rê, rêk mu sa su yoh vu bê nanêr nabê sa mehô nigröp rê. Gak Mehôböp yô timu yoh vu bê seggi sa menanêr. ⁵ Om ham su nanêr mehônnon namugin nabê sir nivesa ma nipaya. Gak gêp rot geMehôböp duk nom rê. Duk nom lom mêm rêk gevong ngaa pin sên neggêp vunsên loğ malakenu lo natök nam rangah, lob rêk alam pin ayoğ tato yi nam rangah. Lob vu buk saga Anutu rêk bo nyêvewen vu hil noh vu huk sên hil nehevong lo.

Alam Korint Yô Deneğ Arêj Rağ

⁶ Arig lo, sa tahu gağek sênê rağ alu Apolos mu, in bê ham kwamin bo bejağ ni rêk mêm ham gwelê mehônnon pin nabê saga geving. Om ham su kweyêh gağek sên dekevu meneggêp lok Anutu-yi-ğapiya lo bê, “Ham ti su geko mehô ngwê arê jak gedahun mehô ngwê arê.” ⁷ Re vông hong begetu mehô los arê? Log hong va yô neggêp vu hong vorot gAnutu su vo vu hong rê? Om nabê geneğo vu Anutu yô timu, loğ nebê va sên geneğo arêm rağ bê ngo getu ngaa pin sênê ala-ê? ⁸ Ê kê! Ham ahêmin pup ya? Geham tu alam los ayomin ggevek ya? Geham kwesuu he getu Anutu-yi-alam los bengömin ggevek ya? Oga! Nabê ham tu yi

alam los bengömin yönon, og mëm nivesa! In mëm he natu yi alam los bengömin geving ham behil gëgin alam dok ti. ⁹ Sa kwag nevo nebë Anutu mak tung he sinarë nado nebë alam sën denedo yah deminë lo, behe tu alam meris meris. Yik nebë sën alam denenër bë he nadiik lo, lob bë dengis he jak alam pin malaj, mehönön gangër geving.

¹⁰ Alam-dob-yi denenër he nebë he alam kwamin masën in he tu Kerisi-yi-alam, gak mëm ham saga nesepa loq Kerisi betu alam los kwamin. He su ayoh vu rë, gak hamek alam los nimin wëek. Hamek alam los bengömin, gak denelë he bë he alam nimin paya. ¹¹ Yönon, he medo nadiikahëmin los ayomin neveu in bël, gehe narak vu in tob lu ngaa yö vu buk agu rot beberup gwëbeng. Alam denepesu nemaj gedeneketul he, gehe bömin sën he medo revuh dok lo ma. ¹² Gehe ngo nehevong huk böp rot rak nemamin in dok vu he. Gedenenër pelë rak he, rëk he najom rak in sir bë Anutu semu sir. Denedëginengin ngaa maggin rak he, rëk he nehalë sir mu. ¹³ Deneko gagek nipaya rak he, rëk he nanër gagek ahë yes yah vu sir. Gedenenër he nebë dob sënë yi sengo sengo nipaya he, log denelë he nebë alam hir kale kale sën denekëkël ya nedo nenga lo. Rot beberup gwëbeng.

Alam Korint Detahu Paulus Yi Aggata

¹⁴ Sa su kevu kapiya sënë in bë geving beham nimin namum rë. Gak sa kwag vongin ham in sa nalug lo ham, lom sa bë bo horek vu ham. ¹⁵ Bë hil natevin alam sën detahu ham lok Kerisi yi gagek lo, og hil rëk natevin sir ngahisekë rot, rëk mu ham amamin su ngahisekë nebë saga rë. Gak yik sa sën sa nanër Kerisi Yesu yi Bengö Nivesa vu ham nyëdahis, om sën sa nebë ham amamin sogek. ¹⁶ Om sën sa nanër vu ham niwëek bë ham sepa dok sa vahag. ¹⁷ Ham nebë sa nalug lo ham, om yik rak degwa saga sën sa hevong Timoti yök vu ham. Sa hako yi yom vu Kerisi betu sa nalug, om sën sahëg neving yi pangsen rot in neggurek Mehöböp babu yönon. Om rëk bër ham kwamin in ngaa sën sa nesepa loq in setu Kerisi yi hur lo gök nahin. Yik senër ngaa sën sa nanër vu Kerisi-yi-alam pin yoh vu nyëg pin bë desepa dok lo. ¹⁸ Mak ham la denekuung bë mak sa su rëk nök vu ham rë, lom deneko sir rak bë sir gayeheng. ¹⁹ Rëk mu nabë Mehöböp ngogek, og sëk nök vu ham pevis bemë sejak alam sën deneko sir rak lo nij wëek ni, gesa su rëk göneng in hir gagek rë. ²⁰ In gagek meris meris su netato Anutu yi nyëg rangah rë, gak hil sepa dok megevong banon jak og mëm. ²¹ Ham vongin bë sa geving nabë tena? Ham bë sa gako begö benök vu ham-a? Ma ham bë sa kwag paya in ham besa nahub nök-a?

5

Alam Korint Ti Vong Baggëb

¹ Sa hangö bë ham ti nevang baggëb, lob baggëb sënë og nipaya rot balam dahis deneggönengin gesu deyoh vu bë degevang rë. Gagek lo nebë mehöti ko ama venë.* ² Om mak ham ngo nahën neko ham rak-a? Maam ham dahun ham genimin namum! Gemaam ham gwetii mehö sën nevang ngaa nebë aga na gesu medo geving ham! ³ Yönon, sa nado adingnë rëk sa kwag nevo ham. Lob vong bë sa nado ving ham yönon besa hangö mehö sën nevang ngaa agi yi gagek ggovek ya. ⁴ Lob sa kwag nevo nebë sënë: Ham ngupin ham jak hil Mehöböp Yesu arë, lob ham kwamin bo nabë sa nado ving ham beham nimin wëek, log Mehöböp Yesu rëk bo niwëek vu ham geving. ⁵ Gemëm ham gwetii mehö sënë na vu Satan in navi gesang gedëin ngaa nipaya na. Hil geving nabë sënë in mëm gërin yi nom vu Anutu, lob Anutu geko anon nom dok Mehöböp yi buk vu tamusën.

Alam Korint Degetii Mehö Nipaya Na

⁶ Ham neko ham rak sënë og ngaa nipaya, ma ham su rak ni rë? Yiist* og yik mahen teka rëk nevang brët böpata menerig. ⁷ Om ham gwetë yiist* mugeng na geham natu brët mewis sën yiist* su lok nedo rë lo. In Kerisi tu sipsip Buk-ggöksën-yi* bediik in natu hil seriveng. ⁸ Nebë saga om hil galë Buk-ggöksën-yi* gehil su najom yiist* mugeng ahon, in yiist* saga og aggata nipaya yi benipaya rot. Gak hil gako brët sën yiist* main lo natu hil nos Buk-ggöksën-yi*. Brët sënë nebë hil natu alam-gagek-niröp-yi los nanër gagek anon mu.

⁹ Log sa kevu loq kapiya ngwë sën sa kevu yök vu ham wirek lo nebë ham su gwa jak alam sën denevang baggëb lo. ¹⁰ Sa su nër bë ham gweruu demimin vu alam pin vu dob sënë sën denevang baggëb lo rë, gevu alam sën malaj anonin mehö ngwë hir ngaa lo rë, gevu alam hodek los alam sën denesepa loq anutu-kuungsën lo verök yi rë. Nabë ham gwevuu alam nabë sënë na verök yi, og ham rëk gwevuu dob sënë gena medo tena? ¹¹ Rëk gagek sën sa kevu yök vu ham lo degwa nebë sënë: Nabë Kerisi yi mehö ti geving baggëb ma, mala anonin mehö ngwë hir ngaa ma, nesepa loq anutu-kuungsën ma, nenër gagek nipaya ma, nenum menekeyevin ma, neko mehö ngwë hir ngaa, og ham su bengwëng geving yi! Gak gëp beham su gwa nos geving yi. ¹² Sa su tu jaas in bë ganö alam dahis hir gagek rë gak

* 5:1: Sën Paulus nër bë ama venë lo, og mak nër rak ama venë ngwë tamusën.

ma, rëk Kerisi-yi-alam og maḥ ham yoh vu bê gwengö hir gägek bejaḥ nij. ¹³ Gaḥ alam sën denedo nenga lo, og Anutu yö rëk gengö hir gägek. Rëk mu ham gwetii mehö nipaya sënë na in ham, nabë sën dekevu meneggëp loḥ Anutu-yi-ḱapiya lo.

6

Kerisi-yi-alam Su Degevang Kot Vu Arij

¹ Log sa hango bê ham alam vahi hir gägek neggëp vu arij lo vahi sën Kerisi-yi-alam lo, lob deneya vu alam dahis sën detu jaas lo in bê degengö hir gägek. Sagaḥ su yoh vu rë. In Kerisi-yi-alam teta denedo vu ham bedeyoh vu bê degengö gägek medeseggi, om nebë va sën nij nelëlin sir-ë? ² Hil sën Anutu-yi-alam hil lo hil rëk gango alam-dob-yi pin hir gägek vu tamusën, ma ham su raḥ saga ni rë? Yönon, ham rëk gwengö mehönon pin hir gägek, om maḥ ham yoh vu bê gwengö gägek mahen mahen nabë saga megwero! ³ In hil rëḥ gango angër hir gägek geving, om hil ayoh vu rot bê gango ngaa dob sënë yi gägek meris meris pin. ⁴ Loḥ nebë va sën ham gägek neggëp vu ham rëḥ ham neya vu alam sën denedo nenga in Kerisi-yi-alam lo in bê degengö ham gägek-ë? ⁵ Sa ḱevu gägek sënë in bê ham nimin namum! Ma ham mehöti su los kwa menedo in bê gengö ham gägek rë? ⁶ Om sën ham ti nenër ngwë, lob luho denepevis medeneya vu alam sën su denesepa loḥ Kerisi rë lo in bê degengö luho hir gägek-ë?

⁷ Yönon, bê ham gwevong gägek vu arimin, og saga ham vong paya beham vës vorot. Gaḥ bê ham arimin ti gevong paya vu ham rëḥ ham nanër nabë, “Ggovek, gägek ma!”, og sagaḥ ham nevong nivesa. Genabë ham arimin la degekuungin ham medegodeḥ ham ngaa, rëḥ ham gwelë sir mu, og sagaḥ nivesa. ⁸ Rëḥ ma geham ngo nevong paya vu ngo arimin sën Kerisi-yi-alam sir lo beham nekuungin sir genehodek hir ngaa! ⁹ Alam sën denevong ngaa nipaya lo su rëḥ arëj in Anutu-yi-nyëg rë. Ma ham su raḥ gägek sënë ni rë? Alam sën denevong baggëb, galam sën denesepa loḥ anutu-kuungsën lo, galam sën nij nelëlin reggaj los venëj geya denevong baggëb vu maluh los avëh ngwë lo, gemaluh sën ahëj neving ngaa nebë avëh bedenevong ngaa nimumsën vu maluh ngwë lo, ¹⁰ galam sën denevong hodek lo, galam sën malaj anonin mehö ngwë hir ngaa lo, galam sën denenum medenekeyevin lo, galam sën denenër pelësën lo, galam sën denëḱo mehö ngwë hir ngaa jeggin lo. Ham su gwekuung nabë alam sën rëḥ arëj in Anutu-yi-nyëg, gaḥ rëḥ nama! ¹¹ Lob ham la denevong nebë sënë wirek, rëḥ Anutu ripek ham ggovek ya beggöoin ham raḥ beḱo ham yah tu yi ngaa, lob nër ham ggovek ya nebë ham alam yohvu. Hil Anutu vong nebë sënë raḥ yi Anon Vabuung gedegwa raḥ Mehöböp Yesu Kerisi.

Hil Gaḱo Anutu Arë Jaḱ Jaḱ Hil Navid

¹² Yönon, ngaa pin og yoh vu bê sa gevong! Rëḥ mu ngaa pin su rëḥ doḱ vu sa rë. Kë', ngaa pin og yoh vu bê sa gevong! Rëḥ mu sa su rëḥ gevong ngaa ti benatu sa alaḡ in gegin sa rë. ¹³ Yönon, noseḱ hil ahëd kevus yi ngaa gehil ahëd kevus neggëp in bê hil aga nos, loḥ tum Anutu rëḥ kevoh luhoho na doḱ ti. Rëḥ mu hil navid su neggëp in bê hil gevong baggëb rë, gaḥ yiḱ Mehöböp yi ngaa, geMehöböp tu hil navid ala. ¹⁴ Anutu nër beMehöböp kedi raḥ bevuu alam-diiḱsën ya, navi niwëëḱ saga sën rëḥ gevong behil rëḥ kedi jaḱ gevong nabë saga. ¹⁵ Maḥ ham raḥ ni bê ham navimin tu Kerisi navi len ti ti lo? Om maḥ yoh vu bê sa ḱehe Kerisi navi len ti vër megevong natu avëh baggëb navi len ti? Ma! Su yoh vu rë! ¹⁶ Ma ham su raḥ ni rë? Mehöti luho avëh baggëb ti bê degodeḱ sir og yiḱ luho detu anon timu nebë saga, in Anutu nër gägek menare vorot rak maluh los avëh bê, “Bë degehov sir og detu anon timu!” ¹⁷ Rëḥ mehöti sën ga jaḱ Mehöböp lo og yiḱ luho anon timu. ¹⁸ Om ham nimin dëlin baggëb gebeya in. Ngaa nipaya vahi pin sën mehönon denevong lo, og neggëp nenga in navij, gaḥ mehöti sën gevong baggëb lo, og vong paya vu yö navi. ¹⁹ Ham navimin tu Anon Vabuung yi dub vabuung, ma ham su raḥ ni rë? Anutu vong yök vu ham ggovek ya benedo loḥ ham ayomin, geham navimin su ala ham rë gaḥ Anutu. ²⁰ In baḡo ham yom raḥ ngaa böpata rot beham tu yi ngaa, om ham gweḱo Anutu arë jaḱ, jaḱ ham navimin.

7

Maluh Los Avëh Degeḱo Sir Nabë Sënë

¹ Mëm sa bê ḱevu gägek doḱ nah tepëḱ sën ham kwevu loḥ ham ḱapiya lo. Nabë mehöti gegin yi gesu geḱo avëh rë, og mëm nivesa. ² Rëḥ mu baggëb neggëp, om alam pin degeko venëj natu sir, gavëh pin dejaḱ reggaj natu sir. ³ Maluh navi tu venë yi ngaa, om su nanërin yi. Log avëh nebë saga, navi tu regga yi ngaa om su gulin yi. ⁴ Avëh su tu navi ala rë, gaḥ regga tu ala. Gemaluh nebë saga, maluh su tu navi ala rë, gaḥ venë tu ala. ⁵ Melu ḱo ham om ngwë su geruu demi vu ngwë begulin navi. Yönon, nabë melu najoo gägek doḱ ti nabë melu gulin navimin dus ti gemelu medo menajom jaḱ vu Anutu rë, og mëm nivesa. Loḥ mëm tum melu medo doḱ ti göḱ nahin, in nabë nama og melu su yoh vu bê rëḥ najom ham

ahon rë geSatan rëk pelëpin meluu. ⁶ Sengo kwag nevo gagek sënë besa kevu yök vu ham, gağ su horek sogek ti rë, ⁷ in sa bē alam pin demedo maluh bu los avēh bu nabē sēn sa. Rëk mu Anutu vo niwēek ggelek alam yoh vu yō kwa. Gadu mehō ngwē rot bevo huk vu sir bē demedo avēh bu, ma maluh bu, rëk vo huk ngwē vu mehō ngwē om su deyh vu bē demedo bu rë.

⁸ Log sa bē nanēr gagek ti vu alam sēn nahēn gesu deneko sir rë lo, gevu avēh alov nabē: Bē demedo nabē sa, og mēm nivesa. ⁹ Rëk mu nabē su deyh vu bē denajom sir ahon rë, og maam degeko sir. In nabē degeko sir og nivesa, in rëk ayoj gurekin sir rot begevong paya vu sir.

¹⁰ Log sa bē nanēr gagek ti vu maluh los avēh sēn denejom nemaj ggovek lo, rëk su sengo sa horek rë gağ Mehōbōp yi horek. Nabē: Avēh su gevuu regga! ¹¹ Gağ nabē gevuu regga, og yō medo meris. Gağ nabē nama, og luho regga degero gagek genah vu yi gökin. Gemaluh su juuk venē nabē saga! ¹² Log gagek vahi sënë og sengo nanēr, gağ su Mehōbōp yi gagek rë. Nebē: Nabē hil arid ti venē su ayo neya timu vu Kerisi rë, rëk avēh sënë ahē ving bē medo geving yi, og hil arid sënë su juuk yi. ¹³ Log nabē avēh ti regga su ayo neya timu vu Kerisi rë, rëk maluh sënë ahē ving bē medo geving yi, og su gevuu regga. ¹⁴ In ham rağ ni, mehō sēn su ayo neya timu vu yi rë lo tu Anutu yi ngaa, in luho venē detu anon timu, log avēh sēn su ayo neya timu vu yi rë lo tu Anutu yi ngaa, in luho regga detu anon timu. Gağ bē nama, og naluj lo rëk nabē alam dahis, rëk ma gedetu vabuung. ¹⁵ Rëk nabē ngwē sēn su ayo neya timu vu Yesu rë lo nidēlin ngwē og ggovek. Horek ti su deginengin hil arid ma avēhnōd sënë benēr in rë, gağ gevuu gena. Rëk mu Anutu vongin bē ham medo revuh. ¹⁶ Hong avēh! Mağ geyoh vu bē gedok vu reggam benatu Kerisi yi mehō ma ma? Su gerağ ni rë! Gehong maluh! Mağ geyoh vu bē gedok vu venēm benatu Kerisi yi avēh ma ma? Su gerağ ni rë! Om melu su gwetah ham vēr pevis rë.

Ham Medo Nabē Sēn Ham Nedo GAnutu Ggoin Ham Rağ Lo

¹⁷ Rëk mu ngaa sēn Mehōbōp vo ggelek ham ti ti lo, gehuk sēn ham nedo lok bAnutu ggooin ham rak beham tu yi ngaa lo, og ham ngo medo nabē saga. Sa nehevong horek nebē sënë vu Kerisi-yi-alam yoh vu nyēğ pin. ¹⁸ Nabē mehōti rah* navi ggovek loğ mēm Anutu ggooin yi rak betu yi ngaa, og saga su gero navi nah bebun. Log nabē mehōti su rah* navi rë rëk Anutu ggooin yi rak betu yi ngaa, og su gerah* navi, gağ medo nabē sēn nedo vorot lo. ¹⁹ In sēn hil gerah* navid lo, og yik ngaa meris. Gesēn hil su gerah* navid rë lo, og yik ngaa meris ving. Gağ bē hil sepa dok Anutu yi gagek og mēm ngaanon. ²⁰ Om ham gwevong noh vu ngaa sēn ham medo nevang bAnutu ggooin ham rak tu yi ngaa lo. ²¹ Nabē mehōti bago hong megetu yi ngaa in gwevong huk vu yi meris, loğ Anutu ggooin hong rak megewēr in hong yah vu yi, og yik ggovek gesu kwam paya in hong, gağ malam sepa hong huk saga megwevong. Rëk mu nabē genatōk vu aggata geneggēp megeyoh vu bē gebo hong vēr in hong ala sēn deginengin hong lo, og mēm nivesa. Gebo hong vēr in nema bengo gwēgin hong. ²² In mehō sēn tu mehō ngwē yi ngaa lo, og Mehōbōp ggooin yi rak in bē natu Mehōbōp yi mehō los arē. Log mehō los arē sēn Anutu ggooin yi rak lo, og ggooin yi rak in bē mehō saga su rëk gēgin yi gökin rë, gağ natu Kerisi yi ngaa. ²³ Anutu bago ham yom rak ngaa bōpata, om ham natu yi ngaa geham su natu mehō ngwē hir ngaa mededēginengin maggin jağ ham. ²⁴ Arig lo, ham malamin sepa huk sēn ham nevang wirek gAnutu ggooin ham rak tu yi ngaa lo.

Gagek Rağ Maluh Los Avēh Sēn Denedo Bu Lo

²⁵ Log ham lok tepēk in avēh avō vu sa loğ ham kapiya nebē, “Yoh vu bē dejağ maluh ma nama?” Mehōbōp su tatekin ngaa saga vu sa rë, rëk mu vo semusēn vu sa in bē sa gevong yi huk nivesa, om sa bē nanēr sengo sa gagek ti jağ avēh avō lo. ²⁶ Sa kwag nevo bē: Vu buk sagi ngaa maggin netōk vu hil, om maam ham ngo medo bu nabē sēn ham nedo gwēbeng agi. ²⁷ Nabē gēko avēh ggovek, og su kwam bo nabē gejuuk yi. Gağ nabē su gēko avēh rë, og su gesero avēh nabē gweko. ²⁸ Rëk mu nabē gwēko avēh, og su gevong ngaa nipaya rë. Genabē avēh avō jağ maluh, og su vong ngaa nipaya rë. Gağ mu maluh los avēh sēn deneko sir lo, og rëk degeko maggin vu dob sēnē, lob sa bē ngaa nebē sēnē su natōk vu ham.

²⁹ Arig lo, sa nanēr nebē sēnē vu ham in buk dus rak. Om alam sēn los venēj lo degevong huk vu Mehōbōp nabē alam sēn venēj ma lo. ³⁰ Galam sēn denesu in hir heljēng lo degevong huk vu Mehōbōp nabē alam sēn su denesu rë lo. Galam sēn denepisek in ngaa nivesa tōk vu sir lo, degevong huk nabē alam sēn su denepisek rë lo. Galam sēn denebago ngaa lo degevong huk vu Mehōbōp nabē alam sēn hej kupeğ ma lo. ³¹ Galam sēn denevong huk in ngaa dob yi lo, og su degelē ngaa dob yi nabē hir ngaanon. In hil arağ ni bē dob sēnē rëk pekwē yi menatu agga ngwē jağ yōnon.

³² Sa nig lēl bē ham su kwamin na ngahi. Mehōti sēn su neko avēh rë lo, og kwa neya vu Mehōbōp yi huk timu in bē Mehōbōp kwa vesa in yi. ³³ Gağ mehō sēn neko avēh lo, og kwa

neya vu ngaa dob yi in bê venê kwa vesa in yi, ³⁴lob kwa neya luu luu. Gavêh bu ma avêh avô, og yoh vu bê kwa na vu Mehôböp yi huk timu megevong huk in bê navi los ayo yô gëp niröp. Gağ avêh sên nerağ maluh lo, og kwa neya vu ngaa dob yi benevong huk in bê regga kwa vesa in yi. ³⁵Senêr gağek sênê in bê doğ vu ham beham medo nivesa. Sa su hevong in bê deginengin ham rê, gağ sa bê ham medo niröp begwevong Mehôböp yi huk noh vu buk, gengaa ngwê su geğo ham kwamin seggi.

³⁶Nabê mehôti kwa neya luu luu bê mağ nevong paya vu nalu in nedo rot bavêh bu rağ, gağ ahê ving bê jağ maluh rêğ ma gedenejom yi ahon rot, og maam mehô sênê gevong noh vu yô kwa. Nabê gevong bavêh avô sênê jağ maluh, og ggovek, mehô sênê su nevong ngaa nipaya rê. ³⁷Rêğ mu nabê ngaa ti su vong newa newa loğ yi rê gesu kwa neya luu luu rê, gağ ayo niwêek genêr vorot bê nalu yô medo bu, og yik ggovek, nevong nivesa. ³⁸Nebê saga om nabê mehôti gevong menalu jağ maluh og nivesa. Log mehôti bê najom nalu ahon gesu jağ maluh rê, og nivesa rot. ³⁹Nabê avêh ti regga yô nahên nedo mala vesa, og mala sepa regga timu. Rêğ mu nabê regga nadiik gevongin bê jağ maluh ngwê, og jağ. Rêğ mu jağ maluh sên nesepa loğ Mehôböp lo ti. ⁴⁰Rêğ mu sengo kwag nevo nebê: Nabê medo meris, og rêğ kwa vesa rot. Lob sa kwag nevo nebê Anutu yi Anon Vabuung nedo ving sa bevo kwa vu sa.

8

Reggu Sên Denetung Netu Seriveng Vu Anutu-kuungsên Lo

¹Log ham loğ tepêk in reggu sên denetung netu seriveng vu anutu-kuungsên lo loğ ham kağiya. Yönon, "Hil los kwad!" rêğ mu hil kwad nevong mehîl nehağo hil rağ, gağ bê hil ahêd gevong mehônong og saga sên nevong behîl neğedi los nid wêek. ²Nabê mehôti kwa bo nabê yô nerağ ngaa pin ni ggovek ya, og mehôti saga yô nahên gesu kwa toğ rağ yönon rê. ³Gağ nabê mehôti ayo ya timu vu Anutu, og Anutu rağ ni bê yi mehô saga. ⁴Om sa bê nanêr gağek jağ reggu sên denetung netu seriveng vu anutu-kuungsên lo nabê: Hil arağ ni bê anutu-kuungsên sênê su ngaanon rê. Besu anutu ngahi denedo rê, gağ yik Anutu perurek timu nedo. ⁵Yönon, ngaa ngahisekê denedo ggêp yağek los dob, lob alam dahis denenêr sir nebê anutu lo. Kê', anutu los mehôböp ngahisekê nebê sênê denedo, ⁶rêğ mu hil narağ ni bê Anutu timu nedo, sên hil Amad Anutu soğek. Ngaa pin degwajsekê yi, gehîl degwad yi. Geyik Mehôböp perurek timu nedo, sên Yesu Kerisi, beyô tung ngaa pin. Behîl nado malad-tumsên rağ yi. ⁷Rêğ Kerisi-yi-alam vahi su derağ gağek sênê ni rê, om sir la nahên denekuung bê anutu-kuungsên denedo. Om sên nabê dega reggu sên alam dahis denetung netu seriveng vu anutu-kuungsên lo, og denelê bê ngaanon, lom ayoj neggönengin gekwaj nevo bê ngaa nipaya neggêp vu sir. ⁸Yönon, Anutu su nelê nos sên hil naha lo lom nelê hil paya ma nivesa rê. Nabê hil nid dêlin nos vahi, og saga su rêğ semu hil rê. Log bê hil aga reggu pin, og hil su rêğ nid paya jağ rê. ⁹Rêğ mu ham gwegin ham. Nabê ham nevong ving Anutu niwêek beham yoh vu bê gwa reggu saga, rêğ mehô sên su nevong ving niwêek rê lo bê gelê ham geham gwa, og ham rêğ gwevong paya vu yi bengaa nipaya kepê yi.

¹⁰Hong mehô sên gerağ gağek ni ggovek-e! Nabê gena medo gëgwa reggu gëp anutu-kuungsên yi dub, genabê mehôti sên ayo neggönengin lo gelê hong, og mağ rêğ gwevong bemehô saga ga anutu-kuungsên yi seriveng gevong. ¹¹Gwelê! Hong mehô los kwam, rêğ nabê gwevong nabê saga, og rêğ gebasap mehô sên Kerisi diik in yi lo ti berêğ mala nama in ayo neggönengin. ¹²Bê ham gwevong nabê saga, lob ham arimin lo vahi sên ayoj neggönengin lo degelê bedevong ngaa sên ayoj neggönengin lo, og ham nevong paya vu sir gevu Kerisi ving. ¹³Om nabê nos los reggu sên sa naha lo nekepê arig lo, og maam sa su rêğ aga nah gökin rê rot besa nadiik, in sêğ gevong bengaa nipaya kepê arig lo.

9

Paulus Kwa Vesa In Su Neğo Monê Rağ Huk Sinarê Bê

¹Mağ setu mehôti yi ngaa meris-a? Ma sa su sinarê ti rê? Mağ sa su halê hil Mehôböp Yesu rağ malag rê? Gehuk sên sa nehevong vu Mehôböp lo, mağ sa anon ham rê? ²Yönon mağ mehô la su derağ sa nig bê sa sinarê ti rê, rêğ mu ham og ham ngo rağ ni, in ham vong ving rağ sa gağek, lob saga tato rangah bê Mehôböp yi sinarê sa.

³Kê! Loğ senêr yah vu alam sên denenêr pelê rak sa lo bê: ⁴Mağ su yoh vu bê Kerisi-yi-alam dedoğ vu he medebo nos los bêl kul vu he rê gena? ⁵Ma mağ su yoh vu bê he gağo Kerisi yi avêh medenatu he venêmin in degeko doğ gevong he nabê sên sinarê vahi geMehôböp ari lo losho Pita denevong-ê rê? ⁶Gemağ alu Barnabas ngo luu mu, balu su ayoh vu bê gevu huk navimin yi geKerisi-yi-alam dedoğ vu aluu rê? ⁷Om mağ alam-begô-yi tena denebago yô hir nos los tob gengaa begô yi in bê degevong begô jağ-a? Ma! Alam-begô-yi su denevong nebê saga rê! Log mehô sên nevaroh huk wain lo, og yô neğo anon

menegga. Log mehö sên negin burmakau lo, og nepip hir rur menenum. ⁸ Om gägek sên sa nanër agi lo, og su mehônön meris yö hir gägek rë, gağ dekevu meneggëp loğ Horek ving. ⁹ Moses kevu gägek meneggëp loğ yi horek bë, “Bë burmakau gevong huk mebakë wit* lu ngaa, og su genaduu avi.” Mağ Anutu yö nër rağ burmakau mu, ¹⁰ ma nenër rağ hil mehônön ving-a? Gağ yik nenër gägek sênë rağ hil mehônön ving! In mehö sên nevang huk menejiliin dob lo nevo kwa in nos bë anon doğ, gemehö sên nepelubin wit* gahis vër lo medo nevo kwa in in rëğ ga geving. ¹¹ Nebë saga, om he nehevong huk in bë adok vu ham anomin, om yik yoh vu bë ham doğ vu he navimin megwevong nos los ngaa dob yi vahi vu he! ¹² Gağ ham nelok vu alam vahi nebë saga, om yoh vu bë ham doğ vu he mekesuu sir. Rëğ mu he hağo Bengö Nivesa yök vu ham, log he nado los maggin gehe su nehağo ngaa vu ham rë, in he nimin lël bë he su agërin Kerisi yi Bengö Nivesa in ham. ¹³ Alam sên denevong huk loğ dub-vabuung-böp lo, og deneko hir nos los reggu teka vër in jepö medenegga. Ma ham su rağ sênë ni rë? ¹⁴ Om sên Mehöböp nër gägek nare vorot bë alam sên denevong yi huk medenenër Bengö Nivesa rangah lo, og degeko ngaa sên doğ vu navij lo vu Kerisi-yi-alam sên denanër Bengö Nivesa rangah vu sir lo. ¹⁵ Rëğ sa su hağo ngaa ti nebë sênë vu ham rë. Log gwëbeng sênë ving og sa su kevu gägek sênë in bë gako ngaa nabë sênë vu ham rë, log sa su rëğ pekwë sa megağo rë, gağ sa kwag vesa rot in sa su nehağo ham ngaa saga rë. Om nabë sa nadiikahëğ menadiik na, og ggovek gesa su rëğ ketag nos lu ngaa vu ham rë. ¹⁶ Sa su nehağo bengög rağ in sên sa nanër Bengö Nivesa rangah agi rë, in Anutu vo huk sênë vu sa lob sa su yoh vu bë gevuu na rë. Gağ nabë sa gevuu na gesa su nanër Bengö Nivesa rangah rë, og gëp in sa! ¹⁷ Bë sengo gevong huk sênë noh vu sengo kwag, og mağ sëğ gako monë jak. Rëğ mu sa su kwag nevo huk sagi behooin sa rağ in bë sa gevong rë, gağ Anutu yö vo loğ ya sa nemağ om sa su yoh vu bë gevuu na rë. ¹⁸ Om sa su hağo nyëvewen ti rağ rë, gağ sa hağo nyëvewen nebë sênë: Ngaa sên seyoh vu bë gako jağ Bengö Nivesa lo, og yik sa su nehağo rë gema. Sa nanër Bengö Nivesa sênë vu alam nyëmasën beyik sa nyëvewen lo ggovek sênë.

Paulus Tu Alam Pin Hir Hur-huk-yi

¹⁹ Su mehöti yi hur sa rë! Rëğ sengo nehevong sa tu alam pin hir hur in bë sa gağo alam ngahisekë nom. ²⁰ Om sên sa hevong sa tu alam Yuda ti rağ alam Yuda malaj in bë segërin alam Yuda nom. Rëğ Moses yi horek sên denesepa loğ lo su nejom sa ahon niwëëk rë, gağ sa nesepa loğ yi horek rağ malaj in bë sa gağo sir nom vu Anutu. ²¹ Log sên sa nado ving alam sên su denesepa loğ Moses yi horek rë lo, og sa nesepa loğ hir aggata in bë sa gağo alam sên Moses yi horek main sir lo nom vu Anutu. Rëğ sênë su nebë sa hevuu Anutu yi horek rë, gağ sa nesepa loğ Kerisi yi horek. ²² Log sên sa nado ving alam sên ayoj neggönengin ngaa lo, og sa nahönengin ngaa nebë saga ving in bë sa gağo sir nom. Gesa nesepa loğ alam pin vahaj in bë sa gağo sir vahi nom. ²³ Sa nehevong huk pin sênë in bë Bengö Nivesa na menoh vu nyëğ pin geBengö Nivesa rëğ semu sa geving.

Hil Serög Niwëëk Begako Madub-kesuusën-yi

²⁴ Ham rağ ni bë alam sên deneserög in bë dekesuu sir lo, sir pin deneserög, rëğ mu sir timu nekesuu meneko kupek. Om ham gwevong nabë saga! Ham serög niwëëk in ham kwesuu megweko kupek-yağek-yi. ²⁵ Lob alam pin sên denevongin bë dekesuu sir vahi lo, og denejom sir ahon gemedo denetahu sir rağ buk. Denevong nebë sênë in bë degeko madub sên mehônön denero rağ kele ris, berëğ meran na pevis lo, gağ hil og hil nehevong in bë gağo madub nivesa sên medo degwata lo. ²⁶ Om sa neserög, og sa su neserög gemalag malag rë; gesa napëëng mehö ngwë, og sa su nehetë nemağ meneketul nyëğ meris meris rë. ²⁷ Sengo netahu sa loğ ngaa maggin in bë navig gengoin. In bë sëğ nanër balam vahi denam log tum Anutu juuk sa besa medo tamu.

10

Hil Gegin Hil In Pelëpinsën Rëğ Kepë Hil

¹ Arig lo, sa bë nanër vu ham nabë beggob neyoh vavunë meneli hil kenud lo ya wirek lob Loo-kök ruu yi ya vahi vahi gedeyoh tewit medeya. ² Log sir pin deripek bël rağ beggob los loo nebë saga benetato bë detu Moses yi alam. ³ Lob sir pin degga nos sên Anutu yi Anon Vabuung vong yam lo, ⁴ gesir pin denum bël sên Anon Vabuung vong yam lo. Denum bël sên Anon Vabuung vong meneya ving sir beberup loğ gelöng lo, lob gelöng saga yik Kerisi. ⁵ Rëğ ma gesir ngahisekë denevong ngaa nipaya bAnutu ahë sengën vu sir, om sên kevoh sir mesekëj neggëp nyëğ yu meris meris. ⁶ Lob ngaa pin sênë tato vu hil bë hil su malad anon in ngaa nipaya nabë sên malaj anonin agi. ⁷ Geham su sepa doğ anutu-kuungsën yi ngaa nabë sên sir la denevong wirek-ë. In gägek nër neggëp loğ Anutu-yi-kapiya nebë, “Alam Israel to denedo in bë dega los denanum log mëm dekedo rağ in bë dedöo medejağ sir. ⁸ Log hil su gevong baggëb nabë sên sir la denevong wirek besir 23,000 malaj ma hes ti lo. ⁹ Gehil

su seggi Mehöböp nabë sën sir la deseggi wirek lob nyël gga sir bermalaj ma lo. ¹⁰ Geham su gwevong ayemin vu Anutu nabë sën alam la denevong ayej vu wirek lob Anutu vong yi angër ya kevoth sir bermalaj ma lo. ¹¹ Ngaa pin sënë tøk vu alam Israel in bë mehönon pin dejak ni, lob gägek sënë neggëp lok kapiya in bë bo kwa vu hil mehönon sën hil nado gwëbeng gedob vongin govek na agi. ¹² Om mehö sën yö kwa nevo yi bë nare niwëek lo gëgin yi nivesa in rëk bës. ¹³ Seggisën sën netök vu ham lo, og saga su agga ngwë rë, gaç yik luho seggisën sën netök vu alam pin lo neggëp ti. Rëk Anutu su mehö kwa luu menetetuhin ham rë, om rëk gërin seggisën sën rëk kesuu ham nimin wëek lo in ham. Gaç nabë seggisën natök vu ham, og rëk Anutu tato aggata in ham noh nenga in geham bare niwëek gesu ngaa nipaya kepë ham.

Hil Su Ayoh Vu Bë Tamuin Anutu Luho Memö Nipaya Doç Ti Rë

¹⁴ Arig lo! Sahëg neving ham om ham gweruu demimin vu anutu-kuungsën yi ngaa geham beya in. ¹⁵ Ham alam los kwamin, om senër vu ham geham ngo rëk seggi sa gägek. ¹⁶ Kap los semusemu sën hil najom raç los ahëd nivesa vu Anutu lo, sënë vo Kerisi nikök ggelek hil besupin hil lok ti ma ma? Log brët sën hil nedebu ggelek hil lo, maç sënë vo Kerisi navi ggelek hil besupin hil lok ti ma ma? ¹⁷ Yik brët timu, rëk supin hil ngahisekë lok ti behil atu anon timu, in yik hil pin naha brët timu.

¹⁸ Ham kwamin bo alam Israel rë. Sën denetung seriving raç ya jepö log denegga vewen lo, og denetung in bë ngupin losho Anutu sën yi jepö agi doç ti ma ma? ¹⁹ Ma senër va sënë? Senër bë anutu-kuungsën yi seriveng ngaa anon-a? Ma senër bë anutu-kuungsën yö ngaa anon-a? ²⁰ Ma! Senër bë ngaa sën alam dahis denetung seriveng vu lo, saga denetung vu memö nipaya, gaç su denetung vu Anutu rë. Lob sa bë ham los memö nipaya saga su ngupin ham dok ti. ²¹ In ham su yoh vu bë nanum doç Mehöböp yi kap genanum doç memö nipaya yi kap geving rë. Log ham su yoh vu bë gwa nos jaç Mehöböp yi tevor gegwa jaç memö nipaya hir tevor geving rë. ²² Maç bë hil gevong beMehöböp ahë sengën vu hil-a? Gemak hil nid wëek kesuu yi?

Hil Gako Anutu Arë Jaç Noh Vu Buk

²³ Yönon! "Ngaa pin og yoh vu bë hil gevong" rëk mu ngaa pin su rëk doç vu hil rë. Kë! "Ngaa pin yoh vu bë hil gevong", rëk ngaa pin su nevong niwëek vu hil sën Kerisi-yi-alam lo rë. ²⁴ Mehöti su kwa bo nabë gëgin yi jak ngaa nivesa, gaç ham pin kwamin bo alam vahi beham gwegin sir nivesa. ²⁵ Reggu sën ham nebago ggëp maket lo, og ham gwa. Ham su kwamin na ngahi begwevong tepëk in nabë, "Anutu-kuungsën hir seriveng ma ma?" ²⁶ In hil araç ni bë, "Dob sënë los ngaa pin sën nedo dob-ë, yik Mehöböp yö ti yi ngaa pin." ²⁷ Nabë mehöti su vong ving Yesu rë, rëk tahi ham bë ham na megwa nos geving yi, lob ham kwamin bo nabë na, og ggovek. Ham na megwa ngaa sën gevong vu ham lo, geham su kwamin na ngahi begwevong tepëk in. ²⁸ Rëk mu nabë mehö ngwë nanër vu ham nabë, "Sënëk reggu seriveng anutu-kuungsën yi!", og ham kwamin bo mehöti sën nër gägek vu ham aga beham su gwa, in ayo neggöneng in.

²⁹ Degwa sën senër bë ham su gwa reggu agi lo su neggëp vu ham rë, gaç neggëp vu mehö sën ayo neggöneng in lo. Log nabë sa kwaç bo anutu-kuungsën yi seriveng nabë ngaa meris, og sa su rëk ga rë, in mehö sën ayo neggöneng in lo rëk kwa na ngahi megelë sa paya. ³⁰ Rëk mu nabë sa najom jaç na vu Anutu los ahëg nivesa in reggu gesega, og alam sën ayoj neggöneng in lo rëk denanër gägek nipaya jaç sa in va? ³¹ Om doç buk sën ham gwa ma ham nanum, ma ham gwevong ngaa ti lo, og ham gwevong ngaa pin sënë in bë geko Anutu arë jaç. ³² Ham kwamin bo alam pin, alam Yuda los alam Grik, gAnutu-yi-alam, beham su gwevong ngaa sën negelu vahaj bengaa nipaya nekepë sir lo. ³³ Ham gwevong nabë sën sa nehevong lo. Sa nehevong ngaa pin in bë alam pin degelë nivesa. Sa su nehevong in bë doç vu sa rë, gaç sa nehevong ngaa pin in bë doç vu alam pin bedegërin sir nom vu Anutu.

11

¹ Ham gwevong ngaa mesepa doç sa vahag nabë sën sa nesepa lok Kerisi vaha.

Avëh Degenum Yuj Medenajom Jak

² Ham nevong nivesa, in ham ngo medo nesepa lok gägek sën sa haço meyök nër vu ham wirek lo menejom ahon. ³ Rëk sa hevongin bë ham jaç ni nabë Kerisi tu maluh pin alaj, gemaluh detu venëj ala, gAnutu tu Kerisi ala. ⁴ Om nabë maluh ti genum yu in najom jak, ma nanër Anutu yi gägek rangah, og mehö saga ço yi raç kesuu ala. ⁵ Log nabë avëh ti su genum yu rë genajom jak ma, nanër Anutu yi gägek rangah, og ço yi rak kesuu regga in nevong paya nebë saga, genabë nakër yu mepepaab jaç og nevong paya nebë saga ving beyik luho neggëp ti. ⁶ Gaç nabë avëh ti su genum yu rë, og ham kweping yu viis na. Rëk nabë ni nemumin bë su keping yu ma nakër yu na rë, og maam yik genum yu. ⁷ Gaç maluh og su degenum yuj in Anutu semu sir nebë yi in tato nabë Anutu mehö los niwëek, rëk

avèh og tato nebè maluh los niwèèk bekesuu yi. ⁸ In Anutu su semu maluh rak avèh rè, gak semu avèh rak maluh. ⁹ Log Anutu su tung maluh in bè gadu avèh rè, gak tung avèh in bè gadu maluh. ¹⁰ Nebè saga, om avèh yò degenum yuj in tato nabè deneggurek reggaj babuj, bangèr lo degelè. ¹¹ Rèk mu avèh su yoh vu bè yò gègin yi genidèlin maluh rè, log maluh su yoh vu bè yò gègin yi genidèlin avèh rè, gak detu Mehòbòp yi alam, om luho dedok vu sir wewen wewen. ¹² In Anutu semu avèh rak maluh kweben, loḵ mèm avèh denèḵo maluh. Rèk mu degwa vu Anutu.

¹³ Ham ngo nanèr rè. Nabè avèh su genum yu rè genajom jak vu Anutu og mak sènè nivesa? ¹⁴ Gak nipaya, in hil maluh gavèh hil aggata tato vu ham nebè: Nabè maluh ti yu viis duk ading rot kesuu avèh, og rèk ni namum. ¹⁵ Gak nabè avèh gevong beyu viis duk ading, og sagak yi vuneksèn nivesa. In Anutu yò tung bè yu viis duk ading in genum yu jak. ¹⁶ Gak nabè mehòti bè mehoo gagek sènè menanèr gagek jak pangсэн, og su yoh vu rè, in he los Anutu yi dub pin nehevong nebè sènè.

Alam Korint Devasap Pasa

¹⁷ Log sa bè nanèr horek vahi vu ham, rèk sa su rèk gaḵo ham arèmin jak in ngaa nipaya sèn ham nevong agi rè. In ham nesupin ham in bè ham najom jak, lob ngaa nipaya neverup loḵ saga kesuu ngaa nivesa sèn ham nevong lo. ¹⁸ Sa hango bè buk sèn ham nesupin ham lo, og ham nevasuh ham ya yu ngahi, lob sa kwag nevo bè mak sagak yonon. ¹⁹ Kè! Mak ham nevasuh ham nebè saga in bè tato alam sèn denedo nivesa loḵ ham lo medenatòḵ nam rangah. ²⁰ Om nabè ham ngupin ham nabè sènè, og ham su yoh vu bè gwa Pasa niròp rè. ²¹ In ham nesupin ham in bè ham gwa Pasa, rèk ma geham nevong newa newa meham ti ti ngo newa ham nos lok yah ham. Log mehò ngwè medo denediikahèj, log ngwè denenum wain pangсэн medenekeyevin. ²² Ham nevong nebè saga in va? Mak ham su bömin nedo in bè ham gwa los nanum dok rè? Ma mak ham kwamin vu Anutu-yi-alam sènè bè ngaa meris, om sèn ham nevong nimumsèn vu sir vahi sèn hej nos nomain sir lo? Sèḵ nanèr nabè va vu ham-a? Mak sa gaḵo ham arèmin jak-a? Ma rot! Sa su rèk gaḵo ham arèmin jak in ngaa nabè sènè rè.

Mehòbòp Yesu Vo Pasa Vu Yi Hur Maluh

²³ In sa haḵo gagek sènè vu Mehòbòp behaḵo yòḵ vu ham wirek nebè: Loḵ buk sèn Yudas nèr Yesu rangah vu alam-begò-yi lo, lob Yesu ḵo brèt rak ²⁴ bejom rak los kwa vesa ya vu Anutu gedebu, log nèr bè, “Sa navig sènè! Sa hevong in bè dok vu ham! Ham gwevong nabè sènè in kwamin bo sa.” ²⁵ Degga gagek log ḵo kap rak nebè saga benèr bè, “Wain sènè tato bè sejoj gagek mewis ving ham rak sa nig kòḵ meneggèp. Dok buk sènè bè ham nanum sènè, og ham gwevong nabè sènè in kwamin bo sa.” ²⁶ Log nabè ham gwa brèt los nanum dok kap sènè, og sagak ham tato rangah bè Mehòbòp diik in ham. Lob ham gwevong nabè sènè rot bona berup dok buk sèn Yesu duk nom gökin lo.

Mehòti Gevong Paya Vu Pasa Og Rèk Natòḵ Jak Nyèwewen

²⁷ Om sèn nabè mehòti su jak ni nivesa rè geyò ga Mehòbòp yi brèt sènè los nanum dok kap sènè meris mu, og vasap Mehòbòp navi los nikòḵ bengaa nipaya neggèp vu yi. ²⁸ Alam pin ti ti yò kwaj bo ayoj medegero rè, loḵ mèm dega brèt sènè los denanum dok kap sènè. ²⁹ In mehòti bè ga los nanum jeggin jeggin gesu geḵo Mehòbòp navi jak rè, og nevong ngaa nipaya berèḵ natòḵ jak nyèwewen. ³⁰ Yik rak degwa sènè sèn ham vahi seḵej nema genij neraḵ gevahi denediik. ³¹ Gak bè hil ti ti ngo kwad bo ayod megero, og Anutu su rèk gevong nyèwewen natòḵ vu hil rè. ³² Gak nabè Mehòbòp bo nyèwewen vu hil nabè saga, og nevong in bè hil navid gesang baḵèrin hil in hil su malad nama geving alam sèn denesapa loḵ aggadob-yi lo. ³³ Nebè saga om arig lo, nabè ham ngup ham in gwa Pasa, og ham gwegin ham vahi rè, loḵ mèm ham gwa dok ti. ³⁴ Nabè mehòti nadiikahè, og yò ga nos gèp yi beggang borot, in nabè ham ngupin ham og ngaa nipaya su gèp vu ham. Log gagek wewen yò nahèn neggèp, om senòḵ berup vu ham rè loḵ mèm sa gero.

12

Anon Vabuung Yi Semusèn Aggagga

¹ Log arig lo, sa bè ham su kwetul dok in Anon Vabuung yi semusèn. ² Ham ngo rak ni ggovek rè, wirek sèn ham ngo nahèn alam dahis lo, og ham ayomin tee yi in anutukuungsèn sèn su yoh vu bè bengwèng rè lo beham nesepa loḵ sir. ³ Om sèn sa bè ham jak ni nabè: Bè Anutu yi Anon Vabuung medo dok mehòti bedok vu yi in gagek, og mehò saga su yoh vu bè nanèr nabè Anutu nelè Yesu paya rè. Log alam sèn Anon Vabuung su nelok vu sir in gagek rè lo, og su deyoh vu bè denanèr nabè, “Yesu yik yi Mehòbòp!” rè.

⁴ Log Anon Vabuung yi semusèn aggagga neggèp rèḵ yik Anon Vabuung timu nedo. ⁵ Log hil huk aggagga sèn hil gevong vu Mehòbòp lo neggèp, rèḵ yik Mehòbòp perurek timu nedo.

⁶ Log aggata aggagga neggëp in bê hil sepa dok megevong yi huk, rëk yik Anutu timu sënë sên nevong niwëek vu alam pin bedeyoh vu bê degevong. ⁷ Lob Anon Vabuung nevo semusên aggagga ggelek Kerisi-yi-alam pin ti ti in bê dok vu sir pin. ⁸ Kê! Yik Anon Vabuung nevonng semusên vu mehöti in bê nanër gägek los kwa. Log yik Anon Vabuung timu sënë nevonng semusên ngwë vu mehö ngwë in bê tatekin gägek degwa. ⁹ Log yik Anon Vabuung timu sënë nevonng bemehö ngwë ayo neya timu vu Yesu niwëek beyoh vu bê gevong huk niwëek. Geyik Anon Vabuung timu sënë sên nevonng bemehö ngwë neyoh vu bê gevong balam nijraksên nijvesa jak. ¹⁰ Log ngwë ko niwëek vu Anon Vabuung in bê gevong ngaa böp böp, gengwë ko kwa in bê seggi ngaahur aggagga mejak nij nabë nijvesa ma nijpaya. Log Anon Vabuung vong benyëg ngwë ayej verup mehö ngwë avi, gemehö ngwë ko kwa vu bepekwe ayej saga lo yam rangah. ¹¹ Ngaa pin sënë degwa vu Anon Vabuung yö timu rëk mêm nevo ggelek alam ti ti yoh vu yö kwa.

Hil Pin Atu Navid Timu Rëk Mêm Len Ti Ti Lo

¹² Mehönon navij timu rëk mêm navij len ti ti lo neggëp. Lok mêm navij len ti ti lo supin yom tu navij timu. Lob yik Kerisi-yi-alam lo pin supin yom tu Yesu anon nebë saga ving. ¹³ In hil pin aripek bêl rak Anon Vabuung timu sënë behil atu anon timu. Hil Yuda los Grik, hil sên atu alam ngwë hir ngaa meris lo, gehil sên hil ngo nehegin hil lo. Anon Vabuung timu sënë gwang ya hil pin ti ti ayod. ¹⁴ Hil navid su len timu rë, gak yi ngaa los arë arë neggëp. ¹⁵ Om mak vaha rëk nanër nabë, “Sak su nema rë om su navi len ti sa rë!” Nabë nanër nabë sënë og hen gägek anon ma, gak yik navi len ti. ¹⁶ Log mak nenga rëk nanër nabë, “Sa su mala rë, om su navi len ti sên sa-ë rë!” Nabë nenga nanër nabë sënë, og hen gägek anon ma, gak yik navi len ti. ¹⁷ Nabë hil navid pin yik hil malah, og hil rëk gango gägek nabë va? Log nabë hil navid pin yik hil nengad, og hil rëk pamu ngaa nabë va? ¹⁸ Rëk hil navid su nebë sënë rë, gak Anutu yö tung len ti ti lo nedo rak hil navid yoh vu yö kwa. ¹⁹ Nabë hil navid len ti ti pin neggëp ti, og rëk hil navid sogek medo tena? ²⁰ Rëk su nebë sënë rë! Gak hil navid len ngahisekë neggëp log hil navid yik timu. ²¹ Om hil malah su yoh vu bê rëk nanër nabë nilëlin hil nemad rë. Log hil yud su yoh vu bê rëk nanër nabë nilëlin hil vahad rë. ²² Gak hil narak ni bê hil navid len vahi sên su niwëek rë lo, og nabë su demedo rë, og hil navid su yoh vu bê medo rë, gak rëk nama! ²³ Log hil navid len vahi sên hil nid nemumin lo, og hil nehako rak menaröp tob nivesa vesa lok. Log hil navid len vahi sên su malangeri rë lo, og hil navunëk vu pangsen. ²⁴ Log hil navid len vahi sên nivesa lo og hil su nekebu rë. Rëk mêm Anutu nesupin hil navid len ti ti pin revuh ti yoh vu kwa, log nevonng behil nesemu len ti ti sên su malangeri rë lo menehero. ²⁵ Vong nebë sënë in bê hil navid len ti ti su debasuh sir rë, gak demedo jevuh ti mededok vu sir nivesa. ²⁶ Log nabë hil navid len ti gesang, og nesang yoh vu hil navid pin. Genabë hil semu len ti, og len ti ti pin kwaj vesa. ²⁷ Om yik Kerisi navi ham geham pin tu navi len ti ti lo.

²⁸ Lob Anutu ggooin Kerisi-yi-alam rak in bê degevong yi huk. Ggooin sinarë rak muginsên, lob mêm ggooin alam-denenër-gägek-rangahsên rak netu luu, log tatovaha netu löö. Log alam sên denevonng ngaa böp böp lo ggökin, log alam sên denevonng alam niraksên nijvesa narak lo ggökin sënë, lob alam sên denelok vu alam lo, galam ggev sên denegin huk pin lo, galam sên alam nyëg ngwë ayej aggagga neverup avij lo. ²⁹ Gak sir pin su detu sinarë rë, gesir pin su detu alam-denenër-gägek-rangahsên rë. Gesir pin su detu tatovaha rë. Gesir pin su deko niwëek in bê degevong ngaa böp böp rë. ³⁰ Gesir pin su deko niwëek in bê degevong alam nijraksên nijvesa jak rë. Genyëg ngwë ayej aggagga su neverup sir pin avij rë. Gesir pin su deyoh vu bê depekwe ayej saga lo nam rangah rë. ³¹ Rëk mu ham malamin sepa semusên böp böp sên senër mugin lo pangsen. Log sa bê tato aggata nivesa ti sên kesuu aggata pin lo vu ham.

13

Aggata Sên Hil Ahëd Geving

¹ Nabë sa nanër gägek dok mehönon ayej ti ti lo, gedok angër ayej geving, rëk mu sa su ahëg neving mehönon rë, og sëk gevong dedun meris mu nabë pedideng los ggageng nesu. ² Log nabë seyoh vu bê nanër Anutu yi gägek rangah los sejak gägek sên neggëp vunsên lo degwa pin ni venuh, genabë sejak ngaa pin ni, genabë sayog na timu vu yi niwëek ata beseyoh vu bê nanër kedu meseyesin yi megeto mena, rëk mu nabë sa su ahëg neving mehönon rë, og setu ngaa meris. ³ Log nabë sebo sa ngaa pin gelek alam-kupek-masên, ma nabë sa gevong navig na in nengwah ga besa nadiik, rëk mu sa su ahëg neving mehönon rë, og ngaa pin sënë su yoh vu bê dok vu sa rë.

⁴ Bê mehöti ahë geving mehönon yönon, og nejom yi ahon gesu nevo lok yah nipaya nyëvewen vu alam sên denevonng vu yi lo rë, gak nevonng ngaa nivesa mu vu sir. Mehö nebë sënë su ayo nesis yi vu mehö ngwë in hir ngaa nivesa rë, gesu netee yi rak menenër gägek

paang paang rē, log su neko arē rak rē. ⁵ Log mehō nebē sēnē su nevong bemehō ngwē ni nemum rē. Gesu kwa neya vu yi ngaa pangсэн rē, gesu yi mehō ahē sengēn rē, gesu kwa nevo ngaa nipaya sēn denevong vu yi lo rē. ⁶ Log mehō nebē sēnē su kwa vesa in ngaa nipaya rē, gak kwa vesa in Anutu yi gāgek anon. ⁷ Su pevis menelē mehō ngwē nebē mehō nipaya rē, gak kwa nevo bē mak mehō nivesa berēk gērin yi megevong ngaa nivesa, lob nejom yi ahon menekerē maggin pin sēn netōk vu yi lo. ⁸ In ahē vingsēn su rēk nama na rē, gak yō rēk gēp degwata! Gak mēm huk sēn hil nanēr Anutu yi gāgek rangah lo, mu sēn rēk nama na. Genyēg ngwē ayej su rēk berup hil avid gōkin rē, gengaa pin los kwa sēn hil narak ni gwēbeng agi rēk natu ngaa meris. ⁹ In gwēbeng hil narak ngaa vahi mu ni. Log Anutu su tatekin kwa pin los dahis vu hil rē, gak vahi yō nahēn neggēp vu yi. ¹⁰ Gak vu tamusēn gAnutu gero ngaa pin benirōp jak, og huk pin sēn hil nehevong teka teka agi rēk nama na. ¹¹ Wīrek sengō nahēn hurmahen og vu buk saga sa nanēr gāgek nebē hurmahen. Loḱ mēm sa bōp rak, lob sa hevuvu ngaa hurmahen yi ya. ¹² Kē! Log gwēbeng hil nehālē ngaa pin paya paya nebē sēn hil nehālē malad loḱ dubdub malakenu ti, om su neggēp rangah rot rē. Rēk mēm vu tamusēn og hil rēk galē Anutu anon soḱek jak malad. Gwēbeng serak ni teka teka, gak nahub rēk sēk jak ni venuh nabē sēn Anutu rak sa nig-ē. ¹³ Om ngaa lōō mu sēnē neggēp berēk gēp degwata: Sēn hil ayod neya timu vu Anutu, gesēn hil navo kwad in yi, gahē-vingsēn. Rēk mēm ahē-vingsēn netu muginsēn vu luu sēnē.

14

Anon Vabuung Yi Semusēn Sēnē Netu Muginsēn

¹ Om ham malamin sepa ahē-vingsēn namugin, lob ham kwamin bo Anon Vabuung yi semusēn geving, rēk mu ham kwamin bo semusēn ti sēnē namugin, sēn nebē ham nanēr Anutu yi gāgek rangah.

² Log mehōti sēn alam-nyēg-ngwē ayej neverup avi lo, og su nenēr vu mehōnon rē, gak yō nenēr vu Anutu timu. In mehōti su rak gāgek sēnē ni rē geyō nenēr gāgek vunsēn rak Anon Vabuung niwēēk. ³ Gak mehō sēn nenēr Anutu yi gāgek rangah lo, og nenēr vu mehōnon menelok vu sir benevo niwēēk vu sir benegadu sir. ⁴ Rēk mehōti sēn alam-nyēg-ngwē ayej neverup avi lo, og yō nelok vu yi mu, gak mehōti sēn nenēr Anutu yi gāgek rangah lo, og mēm nelok vu Kerisi-yi-alam pin. ⁵ Sa bē alam-nyēg-ngwē ayej berup ham avimin pin, rēk mu sahēg neving pangсэн rot bē ham nanēr Anutu yi gāgek rangah. Mehō sēn bē alam-nyēg-ngwē ayej berup avi lo, nabē su pekwē gāgek sēnē in bē dok vu alam rē, og bengō ma. Gak mehō sēn nenēr Anutu yi gāgek rangah lo, og yi mehō-los-bengō. ⁶ Om arig lo, nabē senōk vu ham balam-nyēg-ngwē ayej berup savig, rēk sa su nanēr gāgek mewis la sēn Anutu tato vu sa lo rē, gesa su tatekin gāgek degwa la vu ham rē, gesa su nanēr Anutu yi gāgek begēp rangah rē, gesa su navo kwa vu ham rē, og saga su rēk dok vu ham rē.

Hil Nanēr Anutu Yi Gāgek Doḱ Ayej In Dejak Ni

⁷ Log yik gevēēg los gita nebē sēnē! Nabē hil gevē gevēēg ma angis gita jeggin jeggin, og alam su deyh vu bē desepa doḱ raro rē. ⁸ Log nabē degevē biuka rēk su ngu nirōp noh vu sēn begō yi lo rē, og alam su rēk desemu sir in degevong begō rē. ⁹ Lom ham gāgek nebē saga. Nabē ham nanēr gāgek jeggin jeggin balam degengo dedun mu gesu dejak ni rē, og rēk dejak ham gāgek sēnē degwa ni nabē va? Ma! Ham gāgek saga yō ya meris mu. ¹⁰ Yōnon, mehōnon ayej ngahisekē rot neggēp dob, lob ti su dedun meris mu rē. Gak yō denengo medenerak degwa ni. ¹¹ Log nabē sa su rak alam sēnē ayej ni rē, og rēk degelē sa paya nabē mehō kwa masēn ti. Log sēk galē sir paya nabē sir alam kwaj masēn. ¹² Lob ham nebē saga. Ham ahēmin neving pangсэн bē gweko Anon Vabuung yi semusēn, om ham malamin sepa semusēn sēn nelok vu Kerisi-yi-alam lo namugin.

¹³ Nebē saga, om mehōti sēn alam-nyēg-ngwē ayej neverup avi lo, og najom jak vu Anutu nabē bo niwēēk vu yi in pekwē gāgek sēnē betatekin degwa geving. ¹⁴ In nabē sa najom jak vu Anutu doḱ alam-nyēg-ngwē ayej, og mak sanog nejom rak, rēk sa kwag su nesepa loḱ rē. ¹⁵ Om mak sa gevong nabē va? Sa kwag nevo nebē sēnē bē: Sanog bē najom jak, log sa kwag jak ni geving, og nivesa. Log sanog bē gevong raro, log sa kwag jak degwa ni geving, og nivesa. ¹⁶ Rēk mu nabē anom kwa vesa menajom jak na vu Anutu galam-nyēg-ngwē ayej berup avim, og mehō meris sēn nedo ving hong lo su yoh vu bē ngōḱekin hong jomraksēn sēnē rē. In nengo dedun rēk su rak hong gāgek sēnē degwa ni rē. ¹⁷ Yōnon, mak genejom rak megenenēr gāgek nivesa, rēk mu su getatekin Anutu yi gāgek vu mehō ngwē sagi megelok vu yi rē. ¹⁸ Sa kwag vesa vu Anutu in alam-nyēg-ngwē ayej neverup savig kesuu ham pin. ¹⁹ Rēk mu nabē sa bare Kerisi-yi-alam malaj doḱ dub ayo, og sa bē nanēr gāgek dus nemadvahi mu doḱ ayej gegāgek hus adingsekē doḱ alam-nyēg-ngwē ayej nōk gēp, in su rēk dejak ni rē.

²⁰ Arig lo, ham su medo los kwamin ngök ngök nabë hurmahen. Gağ mëm nabë ngaa nipaya, og mëm ham medo ngök ngök nabë hurmahen. Rëk mëm ham kwamin bo ngaa nabë alam böp. ²¹ Loğ Anutu yi horek, og dekevu meneggëp nebë sënë:

“Mehöböp nër bë,
‘Sa hevong sa gägek vu alam sënë loğ ayej rëk ma,
om tum sêk gevong alam sën denevngwëng nyëg ngwë ayej lo denök in bë denanër sa gägek vu sir.

Log sêk gevong sa gägek berup alam begganğ-bu ngwë avij geving,
rëk mu rëk nama gesu rëk degevang geving sa gägek rë.’ ”

²² Nebë saga om hil arak ni bë Anon Vabuung su nevang balam-nyëg-ngwë ayej neverup hil avid in bë tato niwëek vu Kerisi-yi-alam rë, gağ nevang in bë tato niwëek vu alam dahis. Log su nevang behil nanër Anutu yi gägek rangah in tatekin yi gägek degwa vu alam dahis rë, gağ nevang in bë tatekin vu Kerisi-yi-alam. ²³ Om nabë alam dahis la ma alam meris la deduk la demedo dub ayo geving ham sën Kerisi-yi-alam lo galam-nyëg-ngwë ayej berup ham avimin pin, og rëk denanër ham nabë ham yumin vong paya. ²⁴ Gağ nabë ham pin nanër Anutu yi gägek rangah, galam dahis ti ma mehö meris ti yam nedo ving ham, og ham gägek pin rëk gelu ayo geham gägek pin rëk tato vu nabë nevang ngaa nipaya meneggëp vu yi. ²⁵ Log ham gägek rëk balek yi ngaa nipaya pin sën kwa nevo meneggëp kesii loğ ayo lo, lob rëk nadudek gegeko Anutu arë jağ genanër rangah nabë, “Yönon rot, Anutu nedo ving ham!”

Hil Su Najom Jağ Los Gevong Raro Nikelap

²⁶ Om arig lo, ham gwevong nabë va? Nabë ham ngupin ham dok dub ayo, og huk neggëp vu ham pin. Ti gevong raro, gengwë nanër Anutu yi gägek vu ham, geti tatekin gägek ti sën Anutu tato vu yi lo, galam-nyëg-ngwë ayej berup ngwë avi, log ngwë pekwë gägek sënë in ham jağ ni, beham gwevong ngaa pin sënë in bo niwëek vu Kerisi-yi-alam pin.

²⁷ Lob nabë alam-nyëg-ngwë ayej berup mehö la avij, og luu mu degevang, ma mağ löö, og yik ggovek. Gesu denanër gägek nikelap, gağ sir ti ti kedi denanër mesepa dok, log mehö ngwë pekwë hir gägek in alam dejak ni. ²⁸ Rëk nabë mehöti su nedo in bë pekwë alam-nyëg-ngwë ayej sagi rë, og mehö sën bë nanër lo najom yi ahon gesu bengwëng dok dub ayo. Gağ yö getah yi na loğ mëm nanër yi gägek vu yi geving Anutu.

²⁹ Log alam sën denanër Anutu yi gägek rangah lo, og sir luu ma löö mu denanër, gesir vahi pin medo degengo hir gägek mekwaj bo. ³⁰ Log nabë mehöti köök nedo, loğ Anutu tato gägek ti vu yi avuti, og mehö sën vare nenër gägek lo aye nama. ³¹ In ham pin ti ti nanër Anutu yi gägek rangah in alam pin dejak gägek ni bebo niwëek vu sir. ³² Galam sën denanër Anutu yi gägek rangah lo deyoğ vu bë degeğin sir nivesa, gağ anoj sën Anutu tung loğ sir lo su rëk kehe sir medebengwëng nikelap rë. ³³ In Anutu su ahë ving bë hil gevong ngaa jeggin jeggin rë, gağ ahë ving bë hil medo revuh. Log ham gwevong nabë sën Anutu-yi-alam pin denevang loğ hir dub lo. ³⁴ Avëh ayej nama dok dub ayo gesu debengwëng. Gağ dedahun sir nabë sën dekevu meneggëp loğ Horek lo. ³⁵ Genabë sir duğin gägek ti degwa bedevongin bë dejak ni, og sir ti ti yö rëk dedok tepëk in reggaj gëp bej. Gağ nabë avëh denanër gägek dok dub ayo og su yoh vu rë.

³⁶ Ma nebë va? Mağ ham tu Anutu yi gägek degwa? Ma ham ngo neko Anutu yi gägek gesu alam vahi deneğö ving rë? ³⁷ Nabë mehöti nanër nabë yi mehö-nenër-Anutu-yi-gägek-rangahsën ti ma, nanër nabë ço Anon Vabuung kwa, om nabë yönon, og rëk jağ gägek sën sa kevu vu ham-ë ni nabë Mehöböp yi horek. ³⁸ Gağ nabë mehöti su rağ gägek sënë ni rë, og mağ yi su mehö-nenër-gägek-rangahsën ti rë. ³⁹ Nebë saga om arig lo, ham malamin sepa nabë ham natu alam sën denanër Anutu yi gägek rangah lo, geham su gwërin alam sën nyëg ngwë ayej neverup avij lo. ⁴⁰ Rëk mu ham jegelin huk pin megwero geham gwevong megëp niröp.

15

Kerisi Diik Ggovek Gekedi Rağ Yah

¹ Log arig lo, sa bë bër ham kwamin gökin nah jağ Bengö Nivesa sën senër vu ham lo. Sën ham ço rağ lob ham medo nesepa loğ lo. ² Nabë ham vong ving Bengö Nivesa sën senër rangah vu ham lo yönon, beham medo nesepa loğ, og rëk geğö ham nom vu Anutu beham medo malamin-tumsën.

³ Log senër gägek sën sa hağo wirek lo. ⁴ Vu ham muginsën. Senër bë Kerisi diik in hil ngaa nipaya pin yoh vu sën dekevu wirek meneggëp loğ Anutu-yi-kağiya lo. ⁵ Log debë yi loğ ya bedub. Loğ buk netu löö, lob kedi rağ yah ggökin yoh vu sën dekevu wirek meneggëp loğ Anutu-yi-kağiya lo. ⁶ Lom tato yi vu Pita muğin, loğ mëm tato yi vu yi hur nemadluho-bevidek-luu lo. ⁷ Log mëm tato yi ggökin vu hil arid lo ngahisekë loğ ti, sir 500 gela sevök.

Lob hil arid lo sënë, sir ngahisekë rot nahën denedo vesaj gela dediik ggovek ya. ⁷ Lob mëm tato yi vu ari Yakobus, gevu sinarë lo pin. ⁸ Loğ tum mëm tato yi vu sa nabë hurmahen sën pesuv loğ atayo, gata su ƙo yi loğ yi buk niröp rë lo. ⁹ Yönon, sinarë nyëdahis pin lo arëj neggëp, gak sak ma! In sa hevong paya vu Anutu-yi-alam, om mağ su yoh vu bë denanër sa nabë sinarë rë. ¹⁰ Rëğ mu Anutu vu semusën vu sa, lom setu sinarë nebë sën sa nado gwëbeng-ë, lob yi semusën sagi su tu ngaa meris banon ma rë, gak sa nehevong huk böp menekesuu sinarë pin. Rëğ su sengo ti nehevong rë, gak yiğ Anutu yi semusën sën nevo vu sa lo, sën yö nevong. ¹¹ Rëğ mu sa su nanër gagek agga ngwë rë, gak yiğ he sinarë pin nanër gagek rangah neggëp ti, lom ham nevong ving gagek sagi.

Alam Diiksën Rëğ Dekedi Jağ Nah

¹² Lom he nanër gagek rangah rak buk bë: Kerisi diik, loğ Anutu nër mekedi rak yah ggökin. Loğ nebë va sën ham vahi denenër nebë, “Alam sën denediik lo su deyoh vu bë rëğ dekedi jağ nah gökin rë”—ë? ¹³ Nabë alam-diiksën su rëğ dekedi jağ nah yönon rë, og Anutu su nër meKerisi kedi rak ving rë! ¹⁴ Log nabë Anutu su nër meKerisi kedi rak yah yönon rë, og gagek sën he nanër-ë anon ma, geham ayomin neya timu vu yi meris mu. ¹⁵ Om nabë nebë sënë, og he tu alam-gagek-kuungsën menanër rangah bë Anutu nër meKerisi kedi rak yah ggökin, gehe netetuhin ham bë Anutu yi gagek. Gak nabë Anutu su rëğ nanër balam-diiksën dekedi jağ nah yönon rë, og su nër beKerisi kedi rak ggökin yah ving rë! ¹⁶ Yönon, nabë Anutu su rëğ nanër balam-diiksën dekedi jağ gökin nah rë, og Anutu su nër beKerisi kedi rak yah ving rë.

¹⁷ Log nabë Anutu su nër beKerisi kedi rak yah yönon rë, og ham ayomin neya timu vu yi meris mu, geham ngaa nipaya nahën neggëp vu ham. ¹⁸ Galam sën ayoj ya timu vu Kerisi wirek rëğ dediik lo malaj ma ving. ¹⁹ Log nabë hil ayod neya timu vu Kerisi, rëğ hil kwad bo nabë nelok vu hil ggëp dob sënë mu, gesu rëğ doğ vu hil vu tamusën rë, og gëp in hil. Hil nado paya yönon gemehönon pin rëğ kwaj paya in hil. ²⁰ Rëğ mu su nebë sënë rë! Gak Kerisi diik, loğ Anutu nër bekedi rak yah yönon rot, betu alam-diiksën hir mehö muginsën.

²¹ Yönon! Sën hil nadiik lo degwa neggëp vu mehönon timu, log yiğ sën hil kedi jağ nah gökin lo, og degwa neggëp vu mehönon ngwë nebë saga. ²² In mehönon pin denediik gedegwa neggëp vu Adam, log mehönon pin rëğ dekedi jağ nah gökin gedegwa neggëp vu Kerisi. ²³ Rëğ mu hil pin yu ti ti lo ngo rëğ kedi jağ nah doğ hil buk. Kerisi kedi muginsën gebuk sën duk nom lo, og hil sën yi alam hil lo, hil rëğ kedi jağ gökin yi.

²⁴ Lob mëm tum ngaa pin mala nama na, log Kerisi rëğ geving gavman pin geggev pin los alam niwëek vahi pin denatu alam meris, log mëm bo yi nyëğ pin doğ nah Ama Anutu nema. ²⁵ In Kerisi tu Mehö-los-bengö berëğ medo bena berup doğ buk sën bakë ngaa sën denevong in bë dedahun yi na lo pin geto dedoğ nah vaha gebinë. ²⁶ Rëğ kevoh ngaa sën bë dahun yi na lo pin govek, log rëğ kevoh diiksën geving jağ gëp hus. ²⁷ In Anutu tung ngaa pin ggevek Kerisi vaha gebinë, lob hil arak ni vorot bë: Nabë Anutu tung ngaa pin ggevek vaha, og yi su ggevek vaha ving rë gema, in yö tu ala metung. ²⁸ Gemëm nahub gengaa pin degevek Kerisi babu begovek na rë, loğ mëm tum Anutu Nalu yö rëğ gurek Mehö sën tung ngaa pin deggevek vaha lo babu, in Anutu yö rëğ natu ngaa pin ala.

²⁹ Gak nabë mehönon su rëğ dekedi jağ nah gökin vu bedub rë, og alam deneripek bël beron ngwë ggökin in bë dedoğ vu alam-diiksën in degwa va? Nabë alam-diiksën su rëğ dekedi jağ nah yönon rë, og alam deneripek bël in bë dedoğ vu alam-diiksën in va? ³⁰ Log he ving! He nado loğ maggin sën bë kevoh he na lo in degwa va? ³¹ Arig lo, sa kwag vesa rot in ham in hil atu hil Mehöböp Yesu Kerisi yi alam ggëp ti, om sën sa nanër rangah vu ham bë: Rak buk pin og ngaa maggin nedeginengin sa benevongin bë sa malag nama. ³² Log nabë sa kwag nevo bë sa gağo nyëvewen vu dob sënë mu, og sa su rëğ ngis begö vu reggu bemën nipaya lo gëp Epesus wirek rë. Nabë alam-diiksën su rëğ dekedi jağ nah gökin yönon rë, og maam vayikë:

“Hil ngo medo maga los nanum
in hil rëğ nadiik neheng
bemalad nama.”

³³ Om ham su gwebë nengamin vu mehönon hir gagek in rëğ degekuung jağ in ham. Nabë hil sepa doğ alam nij paya, og hil rëğ nid paya jağ geving sir. ³⁴ Om ham gwewuu ngaa ngök ngök na geham kwamın bo ngaa niröp. Ham su gwevong ngaa nipaya gökin nah. Om ham gwengo rë! Ham la yö denahën gesu denerağ Anutu ni rë. Senër gagek sënë in bë ham nimin namum.

Hil Kedi Jağ Nah, Og Hil Rëğ Agga Ngwë Jağ

³⁵ Rëğ mu mehöti mağ rëğ doğ tepëğ nabë, “Alam diiksën rëğ dekedi jağ nah nabë va? Log rëğ navij nabë va medenom-a?” ³⁶ Hong-e! Kwam ma! Gahis sën genehin lo, bë nakip og navi rëğ petar na. ³⁷ Lob ngaa sën genehin lo, saga su genevaroh agga los ris los dahis rë.

Gaḡ genehin gahis meris mu nebë sën saköm gahis ma ngaa gahis vahi. ³⁸ Lob mêm nekip beni nebë sën Anutu kwa nevo lo. Log nevonḡ nos gahis pin agga ti ti lo yô denekip lom yô nij nelok yah sir. ³⁹ Log ngaa mala-tumsën pin sën denedo dob lo, og su nij neggëp ti rë. Gaḡ mehônön yööhu gereḡḡu yööhu. Sok yööhu gegël yööhu. ⁴⁰ Log ngaa yaḡek yi denedo, gengaa dob yi denedo, rëḡ ngaa yaḡek yi malaj ngeri nebë ngaa yaḡek yö yi, gengaa dob yi malaj ngeri nebë ngaa dob yö yi. ⁴¹ Log hes netum benivesa rot rëḡ yööhu, log kwev netum benivesa rot rëḡ yööhu, gebetuheng pin denetum benijvesa rot, rëḡ su nij neggëp ti rë. ⁴² Lob sën alam-diiḡsën deked i jak nah lo yik nebë saga. Navi sën hil nalev ya lo, saga nepetar ya. Gaḡ navi sën kedi jak nah lo, og su rëḡ petar na rë. ⁴³ Navi sën hil nalev ya lo, sagak su ngaa nivesa rë, gaḡ navi sën kedi jak nah gökin lo, og saga sën mêm ngaa anon los arë. Navi sën hil nalev ya lo, og sagak ngaa sekë masën, gaḡ navi sën kedi jak nah lo, og saga ngaa los niwëëk. ⁴⁴ Navi sën hil nalev ya lo, og sagak ngaa dob yi, gaḡ navi sën kedi jak nah gökin lo, saga anon yö yi. In hil navid dob yi neggëp om sën hil navid anod yi neggëp ving.

⁴⁵ Log gaḡek neggëp lok Anutu-yi-ḡapiya ving nebë, "Adam ngwë muginsën tu mehônön rak menedo vesa", log tum Adam ngwë tamusën rëḡ gevong behil anod medo mala-tumsën. ⁴⁶ Rëḡ mu hil su nado malad-tumsën vu muginsën rë, gaḡ hil nado vesad mu vu dob sënë vu muginsën gehil rëḡ medo malad-tumsën yönon vu tamusën. ⁴⁷ Mehö muginsën navi dob, om sën tu ngaa dob yi, rëḡ mehö tamusën yam vu yaḡek. ⁴⁸ Om hil pin vu dob nebë mehö-dob-yi sënë, log hil ana yaḡek, og hil pin rëḡ nid nabë mehö-yaḡek-yi sagi. ⁴⁹ Gwëbeng hil nid nebë mehö-dob-yi sënë, om rëḡ hil nid nabë sën mehö-yaḡek-yi saga.

⁵⁰ Arig lo, sa nanër niröp vu ham nabë hil navid dob yi su yoh vu bë doḡ na Anutu-yi-Nyëḡ rë, gengaa sën nepetar lo su yoh vu bë doḡ na ngaa sën su nepetar rë lo bej rë. ⁵¹ Ham gwengö rë! Sa bë nanër gaḡek vunsën ti rangah vu ham: Hil pin su rëḡ nadiiḡ rë! Gaḡ hil pin sën nahën nado malad vesa lo ngo rëḡ napöö agga ngwë jak ⁵² pevis avuti doḡ buk sën avuuk ngu vu tamusën lo. In avuuk rëḡ ngu, log alam-diiḡsën deked i jak nah gesu rëḡ depetar gökin nah rë. Log hil sën hil nahën nado vesad lo, hil rëḡ pekwë menapöö agga ti jak. ⁵³ Yik nebë sënë: Navi sën nepetar lo rëḡ pekwë menatu ngaa sën su rëḡ petar rë lo, genavi sën nediiḡ-ë, rëḡ pekwë bemedo mala-tumsën bemedo degwata. ⁵⁴ Kë! Om nabë hil galë nabë navi sën nepetar lo pekwë yi metu ngaa sën su nepetar rë lo, gehil galë nabë navi sën nediiḡ lo pekwë yi benedo mala-tumsën, og dok buk saga hil rëḡ ajaḡ ni nabë gaḡek sën neggëp lok Anutu-yi-ḡapiya lo anon rak. Sënë nebë, "Anutu kesuu ngaa pin bekevoḡ diiḡsën ya verök yi."

⁵⁵ "Hil nadiiḡ rëḡ mu diiḡsën su niwëëk rot bedeginengin hil rë.

Hil nadiiḡ rëḡ mu diiḡsën su rëḡ kevoh hil yönon rë."

⁵⁶ Horek tato bë hil nehevong ngaa nipaya, lob hil ngaa nipaya sagi tu diiḡsën yuseḡ. ⁵⁷ Rëḡ ma, om mêm hil kwad vesa vu Anutu in nevonḡ behil Mehöböp Yesu Kerisi lok yah hil bed bemêm hil rëḡ kesuu diiḡsën gemedo malad-tumsën, yik degwa rak Kerisi. ⁵⁸ Om arig lo, sahëḡ neving ham, om ham medo los nimin wëëk geham su medo los nimin yes yes. Gaḡ ham medo gwevong Mehöböp yi huk jak buk pin geham su najom ham ahon, in ham nerak ni nebë huk sën ham nevonḡ vu Mehöböp lo og ham su nevonḡ meris rë.

16

Seriveng Sën Doḡ Vu Anutu-yi-alam Lo

¹ Log seriveng sën ham gwetung in doḡ vu Anutu-yi-alam vu Yerusalem lo, og ham semu noh vu gaḡek sën senër vu Kerisi-yi-alam vu Galata bë degevong lo. ² Ham pin ti ti kwamin bo noh vu Soda pin nabë ham neko monë va la rak huk sën Anutu lok vu ham meham nevonḡ lo, og mêm ham gwëko ti ti vër in megwetung natu seriveng, in senök vu ham og ham su medo sero seriveng. ³ Lob ham ngo gooin ham alam la jak, in senök vu ham og sa ḡevu ḡapiya besebo medegeḡo geving ham seriveng sagi medena Yerusalem. ⁴ Gaḡ nabë seriveng böp besa kwag bo nabë maḡ sena geving, og he pin rëḡ ana.

Paulus Bë Na Gelë Alam Korint

⁵ Lob sëḡ noh na distrik Masedonia vuheng rë, lok mêm senök vu ham. In sa bë na Masedonia namuḡin rë. ⁶ Lok mêm sëḡ nök berup ham nyëḡ, lob sa medo saga teka geving ham. Maḡ sëḡ medo geving ham bena berup doḡ kwev sën loo nesis böp lo benama na rë ma sa duḡ. Lok mêm sena nyëḡ ngwë, og ham yoh vu bë bo nos teka vu sa geham gwëko sa na aggata. ⁷ In sa su bë nök galë ham mu gesena pevis rë, gaḡ nabë Mehöböp ngoḡek, og sëḡ medo geving ham hus ading teka rë. ⁸ Rëḡ sa hevongin bë medo Epesus bebuk vabuung Pentikos govek na rë. ⁹ In sa halë bë sa huk böpata neggëp sënë beyoh vu bë ngis anon ngahiseḡ, rëḡ alam sën denelë sa paya lo denedo ving. ¹⁰ Genabë Timoti nök berup vu ham, og ham semu yi in medo geving ham los kwa vesa, in yik nevonḡ Mehöböp yi huk nebë sa. ¹¹ Ham su gwelë yi nabë ngaa meris megweru demimin vu yi, gaḡ ham nahubin

yi rot megweko yi nom aggata benom vu sa, in sa medo nehegin losho hil arid lo vahi. ¹² Gak hil arid Apolos og sejj yi rot bë nõk vu ham geving hil arid lo vahi, rëk gwëbeng su bë rëk nõk rë, gak yõ rëk medo bemëm nabë natõk vu aggata og mëm yõ rëk nõk.

Gagek Hus La

¹³ Ham malamin ham los gwegin ham, geham ayomin na timu vu Yesu meham bare niwëek nabë maluh. ¹⁴ Ngaa pin sën ham gwevong lo, og ham ahëmin geving mehõnon megwevong ham huk nivesa los ayomin sepëp.

¹⁵ Arig lo, sa bë nanër gagek ngwë vu ham. Ham rak Stepanus vu distrik Akaya ni bë losho yi alam detu Kerisi-yi-alam mugin kesuu alam Akaya pin, lob kwaj nevo Anutu-yi-alam pangsën medenelok vu sir. ¹⁶ Nebë saga, om sa bë ham nengamin yes vu alam nabë saga, gevu alam sën denelok vu sir bedenevong huk ving sir lo. ¹⁷ Sa kwag vesa rot in Stepanus luho Potunatus gAkaikus bedeyam vu sa in ham su yoh vu bë nam sënë rë, om delok yah ham bömin medeyam vu sa. ¹⁸ Sir saga devong besa geham behil pin ayod nivesa, om ham gweko alam nebë saga arëj jak.

¹⁹ Lob Kerisi-yi-alam vu distrik Asia* pin kwaj nevo ham medenenër. Log Akwila luho Priska losho alam sën denesupin sir bedenejom rak vu Anutu lok luho hir beggang lo ahëj neving ham medenenër gagek semusën yök vu ham in Mehõböp yi alam ham los sir. ²⁰ Hil arid lo pin kwaj nevo ham medenenër. Om ham pin ahëmin nivesa vu ham geham najom* nemamin in Mehõböp yi alam ham.

²¹ Log sa Paulus, sengo kevu gagek dus teka sën neggëp hus agi rak nemağ bë ham medo nivesa. ²² Mehõti bë su ahë geving Mehõböp rë, og Anutu gevong bemala nama. *Maranata!* (Degwa nebë Mehõböp duk nom pevis!) ²³ Mehõböp Yesu yi semusemu nõk gëp geving ham. ²⁴ Sahëg neving ham pin in Kerisi Yesu duu hil pin revuh ti.

Kapiya Sên Paulus Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam Vu Korint

¹ Sa Paulus sên Anutu ggooin sa raḵ in bê sa natu Kerisi Yesu yi sinarê lo. Alu hil arid Timoti kevu kapiya sênê yök vu ham sên Kerisi-yi-alam vu Korint aga, gevu Anutu-yi-alam pin sên denedo yoh vu distrik Akaya pin lo. ² Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevang hir semusemu nök gëp geving ham beham ayomin gëp revuh.

Paulus Kwa Vesa In Anutu Lok Vu Yi

³ Hil gaḵo hil Mehöböp Yesu Kerisi Ama Anutu arê jaḵ, in yi Anutu, mehö kwa vonginsên nos aye semusên ala. ⁴ He nado los ngaa maggin medeginengin he pangsen rëḵ Anutu nesemu aye in he. Yö medo nevang nebê saga, om he ngo ayoh vu bê rëḵ semu ayemin in alam sên denedo loḵ maggin ayo lo, nabê sên Anutu nesemu aye in he agi. ⁵ In vanê aggagga sên tøk vu Yesu lo tøk vu he pangsen, rëḵ mu yik Kerisi aye semusên nedo ving he nebê saga ving. ⁶ Ngaa maggin tøk vu he in bê gevang beham ayomin sepëp beham nom vu Anutu. Log Anutu semu aye in he behe ayomin sepëp in bê gevang beham ayomin sepëp jaḵ doḵ buk sên ham kwerê maggin nabê he lo, bemëm ham bare niwëëk. ⁷ He kwamin nevo ham behe raḵ ni vorot bê ham rëḵ gwëḵo maggin nabê sên he, om Anutu rëḵ gevang beham ayomin sepëp jaḵ geving nabê he.

⁸ Arig lo, ngaa maggin sên tøk vu he ggëp distrik Asia* lo, saga he su ayoh vu bê adah vun in ham rë. Gaḵ vasap he pangsen medeginengin he ahon rot kesuu behe kwamin nevo bê maḵ he su rëḵ medo vesamin rë. ⁹ Ngaa saga tøk vu he rot behe kwamin vu bê he rëḵ malamin nama yönon. Rëḵ he raḵ ni bê ngaa nebê saga netök vu he in bê he jaḵ ni nabê he nimin wëëk su yoh vu bê adok vu he rë, om hil getung malad in Anutu timu sên nenêr balam-diiksên denekedi raḵ yah lo. ¹⁰ Anutu ḵo he vër in ngaa saga gehe su adiik rë, gerëḵ geko he vër nabê saga gökin. Yönon, he nehetung malamin in yi yö timu bê rëḵ geko he vër in ngaa vahi pin gök gökin nabê saga. ¹¹ Om hameḵ najom jaḵ in doḵ vu he geving. Nabê sênê in Anutu gengo alam ngahiseḵê hir jomraksên medoḵ vu he, behe doḵ vu alam ngahiseḵê bemëm kwaj vesa vu Anutu in he.

Paulus Su Nekuungin Alam Korint Rê

¹² He kwamin vesa in ngaa sênê behe raḵ ni bê yönon. Sênê nebê: He su kwamin nevo bê alam debo ngaa doḵ nah he huk rë, gaḵ Anutu og neloḵ vu he, gehe nehevong ngaa niröp los gaḵek anon sên Anutu vong vu he lo vu ham los alam pin. ¹³ Gehe su nekevu gaḵek peggirinsên malah gaḵek vun in ham rë, gaḵ he nekevu meneggëp rangah in bê ham natevin beham jaḵ degwa ni. ¹⁴ Ham ngo raḵ he gaḵek vahi ni ggovek beham kwamin vesa in he nebê sên he rëḵ kwamin vesa in ham doḵ buk sên hil Mehöböp Yesu duḵ nom lo. ¹⁵ Sa kwag nevo gaḵek saga gesayog kehe sa vorot bê senök vu ham, besa gevang beham kwamin vesa natu beron luu rë, rëḵ ma. ¹⁶ Wirek og sa kwag nevo bê senök geto ham nyëḡ loḵ mëm sena Masedonia. Log nabê sa vu sagu mesenom, og sëḵ nom geto ham nyëḡ gökin, loḵ mëm ham gweli sa na aggata besenah Yudea. ¹⁷ Rëḵ ma gesa su yoh vu rë. Ma ham kwamin nevo bê senêr bê sëḵ nök rëḵ ma gesengo nêr jeggin jeggin gesa su kwag nevo nivesa rë? Ma ham kwamin nevo bê sa nanêr nebê sa gevang ngaa, loḵ ma gesa nehako seggi seggi nebê alam-dob-yi? ¹⁸ Ma! Anutu mehö gaḵek anon degwa, om sa nebê saga ving. Sa su nayogek los nanêr ma loḵ ti rë. ¹⁹ In Anutu Nalu Kerisi Yesu sên alu Silvanus* geTimoti behe netatekin yi degwa vu ham lo su nenêr gaḵek luu loḵ ti rë, gaḵ yik nenêr yönon mu. ²⁰ In gaḵek pin sên Anutu joo lo, og degwa los anon neggëp vu Yesu yö timu, om mëm hil gaḵo Anutu arê jaḵ behil angogekin nabê Anutu og mehö nenêr gaḵek anon mu. In Yesu vong banon raḵ. ²¹ Yik Anutu saga sên nêr ving vu he gevu ham bê hil atu Kerisi-yi-alam yönon lo, lob ggooin hil raḵ in bê hil gevang yi huk. ²² Log vong yi Anon Vabuung vu hil vorot in bê tato rangah nabê hil atu yi alam ggovek ya, gAnon Vabuung sênê nedo loḵ hil ayod in bê tato nabê Anutu yi gaḵek sên geḵo hil nah vu yi lo rëḵ anon jaḵ yönon.

Paulus Su Ya Pevis Vu Sir Rê

²³ Nabê sa hekuung raḵ, og Anutu rëḵ gelê lob ngis sa mesa nadiik. Rëḵ ma gesenêr yönon rot bê sa su bê gevang beham nimin namum in ngaa nipaya sên ham nevang lo rë, om sên sa su yök Korint pevis rë. ²⁴ He su atu ham vongvingsên ala rë, gaḵ ham ngo vong ving Anutu niwëëk vorot menedo, rëḵ he bê adok vu ham in ham kwamin vesa in Anutu.

2

¹ Om sên sengo kwag nevo loꝝ ayog wirek beneggëp bê sa su nôk vu ham begevong mehil ayod maggin in ham ngaa nipaya saga natu beron luu. ² Gaꝝ nabê sa ãevong beham ayomin maggin, og re yoh vu bê gevong mesa kwag vesa? Ma! Alam vahi su deyoh vu bê degevong besa kwag vesa gökin rê. ³ Nebê saga om sên sa ãevu ãapiya saga yök vu ham wirek in bê ham gwêrin ham in ngaa nipaya. In nabê senök berup vu ham, og ham su gwevong besayog maggin in ham, gaꝝ ham gwevong besa kwag vesa. Log sa kwag nevo ham nebê: Nabê sa kwag vesa in ngaa ti, og ham kwamin vesa geving behil kwad vesa dok ti. ⁴ In wirek sa ãevu ãapiya vu ham, lob sayog maggin gesa ayog ketul loꝝ bemalag ruk keseh, rêꝝ sa su ãevu in bê gevong nimumsên vu ham rê, gaꝝ sa ãevu in bê ham ãak ni rot nabê sahêg neving ham pangsên.

Alam Korint Dekevoh Mehö Sên Vong Ngaa Nipaya Lo Yi Nipaya Na

⁵ Lob mehöti sên vong paya lo, og su vong mesengo ti ayog maggin rê. Gaꝝ vong beham pin ayomin maggin ving,—rêꝝ mu sa su ãekev gaꝝek, gaꝝ sa bê nanêr nabê vong beham vahi ayomin maggin. ⁶ Rêꝝ ham vahi ngahisekê devo nyêvewen vu mehö saga vorot om ggovek, ⁷ gemêm ham kwevoh yi nipaya na geham semu ayemin in yi, in rêꝝ ayo maggin pangsên rot mekesuu, lom maggin sênê kepê yi bemala nama. ⁸ Om sa bê ham tato rangah nabê ham ahêmin neving yi yönon.

⁹ Lob sa ãevu ãapiya yök vu ham in bê sa seggi ham mesejak ni nabê, ham rêꝝ nengamin yes los dahis ma rêꝝ nama! ¹⁰ Nabê ham dahun mehöti yi ngaa nipaya na, og sêꝝ kwag birekin geving. Log ngaa nipaya sên sa dahun ya lo, og sa dahun ya neggëp Kerisi mala in bê dok vu ham. Mu sa kwag nevo bê mak su ngaa nipaya ti neggëp in bê sa dahun na rê. ¹¹ Rêꝝ sa bê gero gaꝝek rê, in Satan rêꝝ pelêpin hil bekepê hil. In hil ngo arak kwa ni vorot.

Paulus Ayo Maggin Ggëp Troas

¹² Wirek seya verup Troas in bê nanêr Kerisi yi Bengö Nivesa rangah, lob Mehöböp vong bedebê nengaj in sa gaꝝek rot, lob sa medo nehevong yi huk vu sagu. ¹³ Rêꝝ sa su nado nivesa rê, in arig Titus su verup vu sa rê. Lom tum sejom nemaj gesejom heto Masedonia.

Sinarê Denevong Mehöböp Yi Huk Raꝝ Anutu Niwêêk

¹⁴ Om sa nehaꝝo Anutu arê raꝝ in Kerisi tu ngaa pin ala gehil atu yi alam meneli hil ving yi raꝝ buk. Lom nevo huk vu hil bê hil gevong yi gaꝝek na menoh vu nyêg pin nabê ngaa reggu nivesa balam pin degengo medejak ni. ¹⁵ In Anutu nelê hil nebê Kerisi yi ngaa reggu nivesa sên neya vu alam sên deneggërin sir los alam sên rêꝝ malaj nama lo. ¹⁶ Lob vahi dengo bê nivê vongin gevong medenadiik, log vahi dengo bê reggu nivesa lok sir in demedo malaj-tumsên degwata. Lob huk saga mak re rêꝝ gevong menoh vu los dahis-a? Ma! ¹⁷ Rêꝝ mu heꝝ su nanêr gaꝝek nebê alam vahi rê. Senêr sir ngahisekê sên denenêr Anutu yi gaꝝek medeneꝝo monê raꝝ lo. Gaꝝ heꝝ atu Kerisi-yi-alam, om sên he ayomin timu genanêr Anutu yi gaꝝek menare mala.

3

Gaꝝek Mewis Sên Anutu Joo Ving Mehönon

¹ Mak ham kwamin nevo bê he nehaꝝo arêmin raꝝ ggökin yah-a? Ma mak he rêꝝ gaꝝo ãapiya vu mehö ngwê in bê tatekin he vu ham nabê sên alam vahi denevong lo? Ma mak ham kwevu ãapiya nebê sênê ti in dok vu he? Ma! ² Yiꝝ ham ngo tu he ãapiya sên tatekin he. Lob gaꝝek sên neggëp loꝝ ãapiya sagi lo neggëp loꝝ he ayomin, balam pin deyoh vu bê degelê medenatevin. ³ Lom neggëp rangah nebê ham tu Kerisi yi ãapiya in tatekin yi Bengö Nivesa sên vo vu he behe hako yök vu ham lo. Rêꝝ su kevu raꝝ bêl veriik rê, gaꝝ kevu raꝝ Anutu sên malatumsên degwa lo yi Anon Vabuung. Log su kevu meneggëp raꝝ gelöng petes la rê, gaꝝ nekevu loꝝ ham ayomin.

⁴ Lob he su ahöneng in gaꝝek sagi rê, gaꝝ he nanêr rangah meneggëp Anutu mala, in sên he tu Kerisi-yi-alam ggovek ya lo. ⁵ Yönon, he su ngo ayoh vu bê gevong Anutu yi huk rê, om sên he su rêꝝ nanêr nabê he ngo nehevong rê, gaꝝ Anutu yô timu nelok vu he behe nehevong yi huk. ⁶ Yiꝝ yi timu sênê sên negadu he ahon behe yoh vu bê tatekin gaꝝek mewis sên Kerisi joo vu hil lo. Lom gaꝝek mewis sênê og su Horek sên dekevu wirek meneggëp loꝝ ãapiya lo rê, gaꝝ sênêk Anon Vabuung yô yi gaꝝek. In Horek sên neggëp loꝝ ãapiya lo og denedeginengin hil bedenenêr bê hil rêꝝ malad nama. Rêꝝ ma gAnon Vabuung vêr hil rak in bê hil medo malad-tumsên.

⁷ Anutu kevu Horek sagi raꝝ neggëp gelöng bevo vu hil kenud lo wirek, rêꝝ hil su ayoh vu bê sepa dok rê, lob tato bê hil vongin malad nama. Nebê saga rêꝝ mu buk sên vo Horek vu hil kenud lo lo, og buk böpata los arê, lob Moses mala niãapiik ata bejêh loꝝ alam Israel malaj besu deyoh vu bê degelê yi rê. Loꝝ nahub rê lob niãapiik saga nemaya. ⁸ Nebê saga

rêk mu hil narak ni bê buk sên Anon Vabuung gegin hil lo, og buk bôpata rot mekesuu buk ngwê sagi. ⁹ Gağ bê hil nanêr Horek sên nenêr rangah bê hil nehevong paya lo yi buk nabê bôpata los arê, og hil nanêr Anon Vabuung sên nenêr bê hil mehônôn yohvu lo yi buk nabê bôpata rot mekesuu ngwê muginsên. ¹⁰ Yônôn, buk sên hil anêr wirek bê bôpata los arê lo, og gwêbeng arê mağ maya, in buk ngwê sagi arê bôpata rot bekesuu. ¹¹ Hil nanêr Horek sên yi huk maya lo nebê nivesa, om hil nanêr ngaa sên gevong behil rêk medo degwata lo nabê nivesa rot mekesuu.

¹² Lob he nehevong ving gagek sênê, om sên he su nimin ggôneng rê, gağ he nanêr rangah. ¹³ He su nehevong nebê Moses rê. Sên nekebu mala rak tob in bê alam Israel su degelê nabê mala nikapiik nemaya in nama na verôk yi lo rê. ¹⁴ Rêk mu alam Israel ayoj dahis rak besu derak ni nivesa rê, rot begwêbeng. Om nabê denanêr gagek mugeng sên Anutu joo ving sir nyêdahis lo rangah, og kwaj nahên maggin bevong bê tob nekebu malaj in gagek anon. Gağ bê ayoj na timu vu Kerisi og mêm yi timu yoh vu bê kehe tob sênê vêr in malaj medejak gagek anon ni. ¹⁵ Rêk mu ma, in yô nahên denetevin Moses yi kapiya, lob vông bê tob neggêrin ayoj. Rot begwêbeng. ¹⁶ Rêk mu nabê degêrin ayoj nom vu Mehôbôp og rêk bo tob saga vêr in sir. ¹⁷ In Mehôbôp sênê og yik yi Anon Vabuung, lob Mehôbôp yi Anon Vabuung sênê neko hil vêr in ngaa pin sên nedegingengin hil lo gehil nado nivesa.

¹⁸ Lob hil sênê, og ngaa ti su neggêrin hil malah rê, gağ Mehôbôp yi nikapiik netum rak hil gehil nebê dudub, om hil abêr nikapiik saga na menoh vu mehônôn vahi pin. Log nikapiik netum rak hil yoh vu buk, lom nepekwê hil behil rêk nid nabê yi Mehôbôp yô kenu. Log Mehôbôp yik yi Anon Vabuung menevong nebê sênê vu hil.

4

Alam Sinarê Nebê Dêg Sogek

¹ Anutu kwa vôngin he lom vu huk sênê vu he, om sên he su sekêmin nema in huk sagi rê. ² Gağ he kehe he in ngaa nimumsên sên neggêp vunsên lo, gehe su nanêr gagek kuungsên rê, gehe su nehako gagek ngwê menanêr lok yah Anutu yi gagek rê. Gağ he nanêr gagek anon ya rangah in bê alam pin degengo medejak huk sên he nehevong ggêp Anutu mala lo ni nabê yoh vu.

³ Lob Bengô Nivesa sên he nanêr lo neggêp rangah. Yônôn, mak yô neggêp vunsên in alam sên rêk malaj nama lo mu, ⁴ in su denevong ving rê. Gağ dob ala Satan kebu kwaj in bê Kerisi sên ni nebê Anutu lo, yi Bengô Nivesa niwêêk los arê bôpata su natum dok ayoj medejak ni. ⁵ In he su nanêr he ngo bengômin rê, gağ he nanêr Kerisi sên tu Mehôbôp lo bengô, lob he nesepe lok Yesu om sên he tu ham hur ving. ⁶ In yik Anutu sên nêr nyêdahis bê malakenu rangah jak lo vông berangah rak ggêp hil ayod ving behil arak Anutu niwêêk los nikapiik ni. In Yesu tôk yam rangah, behil halê bê rangah sênê neggêp rak mala.

⁷ Log he alam nimin paya nebê dêg sogek sên ningôhek lo, rêk Anutu tung yi ngaa nivesa anon lok yam he ayomin in bê mêm alam degelê medejak ni nabê he su alam los nimin wêêk rê. Gağ mu yô nevong yi huk los niwêêk bôpata lok he behe nehevong yi huk. ⁸ Yônôn ngaa maggin neketumin he, rêk su nedahun he rê. He kwamin neketul lok, rêk he su kwamin nema verôk yi rê. ⁹ Mehônôn denetii he, rêk Anutu su nevuu he ya rê. Denesis he behe heto navuv dob, rêk ma gehe su nadiik rê. ¹⁰ He hağo Yesu yi diiksên rak yom he navimin rak buk vu nyêg pin behe nehako vanê bedus rak bê he nadiik. Rêk he su nimin tebô in rê, gağ he nehako vanê nebê saga in bê alam degelê medejak ni nabê Yesu yoh vu bê gevong behil medo malah-tumsên nabê yi geving. ¹¹ He nehevong Yesu yi huk om sên denesis he sên nado vesamin lo yoh vu buk bebê he nadiik. Nebê saga in bê alam degelê he navimin medejak ni nabê Yesu nedo mala-tumsên menelok vu he. ¹² Yônôn, yoh vu buk pin og vông bê he nadiik, rêk mu yik nebê saga in bê mêm ham rêk medo malamin-tumsên vu tamusên.

¹³ Log Anon Vabuung vu niwêêk vu he in bê he ayomin na timu vu Anutu nabê sên dekevu meneggêp lok Anutu-yi-kapiya lo nebê, "Sayog neya timu vu Anutu om sên senêr gagek rangah." Lom he ayomin neya timu vu yi ving, om sên he nanêr yi gagek rangah ving. ¹⁴ In he rak ni ggovek ya bê Anutu nêr bê Mehôbôp Yesu kedi rak yah, gerêk nanêr behe kedi jak nah geving yi, gerêk geko he geving ham behil ana medo geving yi. ¹⁵ Kê! Ngaa maggin pin sênê netok vu he in bê dok vu ham, log Anutu yi semusemo noh vu alam ngahisekê menapup ayoj. Lob sênê gevong balam ngahisekê rot kwaj vesa rot vu Anutu medegeko arê jak mekesuu.

Ngaa Maggin Sên Netok Vu Hil Lo Rêk Gevong Behil Arêd Bôpata Jak

¹⁶ Om sên he su sekêmin nema in huk sênê rê. Yônôn, he navimin nevongin bê nipaya jak, rêk Anutu nevo niwêêk vu he ayomin benetu mewis rak yoh vu buk pin. ¹⁷ In maggin sên netok vu he agi, yik he nehalê nebê ngaa meris benedo buk dus teka mu. Rêk Anutu nevong

vu he in bê he arëmin böpata rot megëp degwata los degwata bekesuu, lob he su ayoh vu bê tahu luhu vu yi rë.

¹⁸ Lob he su malamin nesepa ngaa sën hil nehalë rak malad lo rë, gak he malamin nesepa ngaa sën hil su nehalë rak malad rë lo. In ngaa sën hil nehalë rak malad lo og yik nedo buk dus teka mu, rëk ngaa sën hil su nehalë rak malad rë lo, og nedo degwata los degwata.

5

Hil Rëk Ajöp Navid Mewis Yagek-yi

¹ In hil arak ni ggovek bê hil navid sën hil nado loḵ vu dob gwëbeng agi og yik nebë numeng mu. Log nabë numeng sënë petar na, og hil beggang ngwë sën Anutu rëk bo vu hil lo nedo. Mehönon su delev beggang saga rak nemaj rë, gak yö nedo yagek beyö nedo degwata los degwata. ² Yönon, hil nado loḵ numeng sënë lob hil nado los susën. Om hil ahëd neving pangсэн rot bê hil ajöp hil navid mewis gërin hil nabë tob benatu hil beggang yagek-yi. ³ In nabë hil ajöp hil navid yagek-yi, og rëk gërin hil gehil kenud su rëk medo meris rë. ⁴ In hil nahën nado loḵ numeng sënë, lob hil medo nehango vanë menasu. Rëk mu hil su nehevongin bê rëk hil kenud medo meris rë, gak hil navid sënë rëk nadiik, om hil nehevongin bê ajöp hil navid mewis yagek-yi gök na hil nabë tob mewis, behil medo malad-tumsën yönon.

⁵ Log Anutu yö ggoin hil rak in bê hil medo malad-tumsën nabë sënë, lob vo Anon Vabuung vu hil vorot in bê tato vu hil nabë rëk anon jak. ⁶ Om sën he ngo nado los ayomin timu yoh vu buk, in he rak ni bê he navimin vong bê he beggang behe nado loḵ, rëk mu vu buk sën he nado agi, og he su nado ving Mehöböp loḵ yi nyëg rë geyö nahën. ⁷ In gwëbeng hil ayod neya timu vu yi mu gemedo naya, gak hil su malad nerak yi rë. ⁸ Rëk mu senër ggovek bê he nado los ayomin timu gehe ahëmin neving pangсэн bê he gevuu navimin sënë na gehe na medo nivesa geving Mehöböp gëp ben. ⁹ Nebë saga, om nabë he medo geving yi dok ben, ma nabë he ngo nahën nemedo adingnë, og yik he kwamin nevo Mehöböp niwëëk ata yoh vu buk bê he gevong ngaa noh vu sën ahë neving lo. ¹⁰ In hil pin rëk bare Kerisi mala megengo hil gagek pin nabë hil nado loḵ hil navid dob yi sagi, og mak hil nehevong ngaa nivesa ma hil nehevong ngaa nipaya. Lob hil pin ti ti ngo rëk gako nyëwewen dok nah.

Hil Adok Vu Alam In Denam Vu Anutu

¹¹ Lob he nahönging in Mehöböp, om sën he nehevong huk in bê gevong balam ayoj na timu vu yi. Rëk he nado rangah atov ggëp Mehöböp mala, lob sa kwaḡ nevo bê mak ham rak he nimin ving. ¹² He su kevu gagek sënë yök vu ham in bê ham gwëko he arëmin jak rë, gak he kevu in bê ham jak ni. Lob ham yoh vu bê nanër gagek dok nah vu alam sën deneḵ sir rak in ngaa sën denevong rak alam malaj rëk anon su neggëp loḵ ayoj rë lo. ¹³ Yönon, nabë he kwamin masën nebë sën alam aga denenër lo, og he kwamin masën in bê he gevong Anutu yi huk beyik ggovek. Gak nabë he nado los kwamin, og he nado los kwamin in bê he dok vu ham. ¹⁴ In Kerisi yi ahëvingsën kengev he, om sën he nehevong yi huk. In he rak ni bê loḵ yah hil bed mediik in hil pin, lom sënë vong bê hil pin adiik ggovek ya. ¹⁵ Mehö sënë loḵ yah hil pin bed bediik in hil, om mëm hil mehönon sën nado malad vesa agi su medo mana noh vu ngo kwad gökin. Gak hil kwad bo Mehö sën loḵ yah hil bed bediik in hil gekedi rak yah lo, behil gevong noh vu yö kwa jak buk pin.

¹⁶ Wirek he nehalë mehönon navij mu benanër sir bê nijvesa genij paya, rëk gwëbeng he su nehevong nebë saga ggökin rë. Log wirek he nehalë Kerisi meseggi yi nebë saga ving, rëk gwëbeng he su neseggi yi nebë sënë ggökin rë. ¹⁷ Om nabë mehöti tu Kerisi-yi-alam, og Anutu vong yi betu mewis rak, gak yi ngaa mugeng og maya verök yi genelë ngaa pin nebë pekwë yi bemewis rak.

¹⁸ Anutu yö timu vong ngaa pin sënë, log vong Kerisi yam in bê gevong mamer vu hil, loḵ mëm vo huk-mamer-yi sënë loḵ yam hil nemad ving. ¹⁹ Huk-mamer-yi nebë hil nanër rangah nabë Anutu vong Kerisi yam in bê geḵo mehönon pin denom vu yi, gesu rëk kwa bo hir ngaa nipaya sën denevong lo nabë nahën neggëp vu sir rë. Lob vo huk sënë vu hil bê hil nanër gagek-mamer-yi rangah. ²⁰ Om sën hil hako Kerisi avi menanër yi gagek rangah. Yik sënë nebë Anutu netahi alam pin rak hil avid. Hil nalok yah Kerisi ben menanër yi gagek vu alam pin menajij sir nebë, "Ham dahun ham, geham gwevuu keyëhsën na geham los Anutu medo jevuh ti." ²¹ Mehö sënë su nevong ngaa nipaya ti rë, rëk Anutu supin hil ngaa nipaya pin yah rak yi betum loḵ yah hil bed bediik. Log saga vong bAnutu nelë hil nebë sën hil aloḵ yah Kerisi ben batu mehönon yohvu lo.

6

Alam Sinarë Denekö Maggin Ngahiseḵë Rak Huk Sënë

¹ He nehevong huk ving Anutu om sën he nër niwëek vu ham bë: Ham ço Anutu yi semusën ggovek ya om ham su basap na meris. ² Gaç Anutu nër meneggëp loç yi kapiya bë:

“Getahi yam vu sa, lom sa hango loç buk sën sa halë hong nivesa lo.

Selok vu hong loç buk sën sehooïn raç in bë sa gaço mehõnon denom vu sa lo.”

Om ham wengo rê! Buk sën Anutu nelë hil nivesa lo yik gwëbeng sënë, log buk sën geço hil nah lo yik gwëbeng sënë.

³ He nimin lël bë alam su denanër gagek nipaya jak Anutu yi huk sën he nehevong lo, om sën he su nehevong ngaa ti bemehõnon vahaj nelah loç medenevës rë. ⁴ Gaç he najom he ahon raç buk pin menahaço vanë sën netök vu he lo. Loç buk sën he narak vu in ngaa lo, gelok buk sën ngaa maggin nedeginengin he lo, og he nimin wëek menekerë vanë nebë sënë in bë tato nabë he tu Anutu yi hur yõnon.

⁵ Log deneveek he gedenetung he ya karabus. Alam pin denereseeh rur raç he, geyam denetëp he in bë dengis he. He nehevong huk böp rot gehe su nahëp buk nivesa rë, gemeyip nevang he. ⁶ He nehevong ngaa niröp, gehe nehaço kwa nivesa. He su hevong ahëmin sengën pevis rë. He nehevong nivesa vu alam, log Anon Vabuung nelok vu he, gehe ahëmin neving mehõnon yõnon. ⁷ He nanër gagek anon mu, gehe nehevong huk raç Anutu niwëek. He najom gagek niröpsën-yi betu he ngaa-begö-yi loç he nemamin vahi vahi, behe nahërin begö raç vahi log nasis begö raç vahi. Yõnon, he nehevong ngaa pin sënë in bë tato nabë Anutu yi hur he.

⁸ Log alam la deneko he arëmin raç, galam vahi denedahun he arëmin. Gesir la denenër gagek nipaya yah nenga raç he, gesir la denenër vu alam vahi bë he nehevong ngaa nivesa. Gesir vahi og denekuung bë he alam gagek tetuhinsën, rëç ma gehe nanër gagek anon mu, gehe nehevong Anutu yi huk.

⁹ Log alam vahi su denengo he bengõmin rë, rëç mu he bengõmin neggëp. Denevongin bë dengis he behe nadiik, rëç ma gehe nahën nado vesamin. Denejoo gagek bë he nadiik, rëç ma gesu anon neraç rë. ¹⁰ He ayomin maggin, rëç ma gehe kwamin vesa rot yoh vu buk. He nado nebë alam sën deneraç vu in ngaa lo, rëç ma gehe navo ngaanon vu alam ngahisekë. He alam sën he hõmin kupek lu ngaa ma lo, rëç ma gegaanon pin tu he ngaa. ¹¹ O ham alam Korint, he su nalah he gagek ti vun in ham rë gaç he tatekin he ayomin los dahis vu ham. ¹² He ahëmin neving ham yõnon, rëç ham su ahëmin neving he nebë saga rë. ¹³ Om ham gwevong nabë saga—sa nanër gagek sënë nebë sën sa nanër vu nalug lo—benanër ayomin nom vu he geving.

Hil Atu Anutu Yi Dub Vabuung

¹⁴ Ham su najoo gagek menaduu ham betii alam sën su ayoy neya timu vu Yesu rë lo. In ngaa yohvu los ngaa nipaya su denegga raç sir rë, log rangah los malakenu su hir ngaa neggëp ti rë. ¹⁵ Ma Kerisi ahë neving Satan meluho denedo loç ti? Ma alam sën ayoy neya timu vu Yesu lo los alam sën su ayoy neya timu vu yi rë lo, og deyoç vu bë kwaj bo ngaa gëp ti? Ma rot! ¹⁶ Anutu yi dub los nyëg gebus hir ngaa su neggëp ti rë, log ham raç ni bë hil atu Anutu mala-tumsën yi dub vabuung yoh vu sën Anutu nër wirek meneggëp loç yi kapiya lo bë, “Sëç medo geving sir gesena geving sir. Gesëç natu hir Anutu, log rëç denatu salam.”

¹⁷ Nebë saga log Mehöböp nër ving bë:

“Ham gooin ham jak doç sir

geham na medo yu ngwë.

Ham pesu nemamin in ngaa nipaya,

loç mëm sëç gaço ham nom.”

¹⁸ “Sëç natu ham amamin

geham rëç natu sa nalug maluh los avëh lo.

Niwëek ala Mehöböp nër nebë sënë.”

7

¹ Om arig lo, sahëg neving ham log Anutu nër gagek semusemu nebë sagi vu hil meneggëp. Om hil kevoh ngaa nipaya pin na in hil navid los hil ayod gehil medo nid veseek, lob hil agõneng in Anutu gesemu hil in hil natu alam niröp yõnon.

Alam Korint Deggërin Sir Lom Mëm Paulus Kwa Vesa Rot

² Ham ahëmin geving he. He su hevong ngaa nipaya vu mehõti rë, gehe su tahu mehõti loç ngaa nipaya rë, gehe su hekuung in mehõti gehaço yi kupek rë. ³ Sa su nanër gagek sënë in bë nanër jak ham rë, gaç senër ggovek bë he ahëmin neving ham rot. Om nabë ham medo vesamin, og he medo vesamin, genabë ham nadiik, og he nadiik geving. ⁴ Senër rangah rot vu ham gesa su nalah vun rë. Ngaa maggin tök vu sa rot, rëç sa kwaç vesa gesa napisek in ham. ⁵ Yõnon, he ya verup distrik Masedonia wirek, lob he su nesewah navimin teka rë,

gak maggin aggagga netök vu he. Begö tetup he rot, lob he newamin neraḵ gekwamin neya ngahi rot. ⁶ Rêḵ mu Anutu sên nevang balam ayoj maggin ayoj sepêp neraḵ lo vong behe ayomin sepêp raḵ, in vong Titus yam vu he. ⁷ Titus yam, lob saga mu su vong behe ayomin sepêp raḵ rê. Gak ham vong beTitus ahê nivesa lob ḵo gageḵ sênê yam, lob yîḵ raḵ saga sên Anutu vong behe ayomin sepêp raḵ ving. Titus nêr vu he bê ham ahêmin ving pangsen rot bê ham gwelê sa, beham ayomin maggin in ham vong ngaa nipaya, geham kwamin vo sa pangsen rot bê ham doḵ vu sa. Sa hango gageḵ pin sênê, lob sa kwag vesa rot. ⁸ Seraḵ ni bê sa ḵapiya vong beham ayomin maggin, rêḵ sa su ayog maggin in sênê rê. E! Wirek sayog maggin, in seraḵ ni bê kapiya sênê vong beham ayomin maggin, rêḵ yîḵ dus teka mu. ⁹ Rêḵ gwêbeng og sa kwag vesa. Sa su kwag vesa in sên ham ayomin maggin agi rê, gaḵ sa kwag vesa in ham ayomin maggin sênê vong beham wêrin ham. Seraḵ ni bê Anutu yô vong beham ayomin maggin, gak he gageḵ su vong paya vu ham rê. ¹⁰ Yönon, ngaa maggin sên netök vu hil lo, nabê gevong behil agêrin hil nah vu Anutu bAnutu geḵo hil, og maggin saga og ngaa nivesa gehil su kwad na luu luu in. Rêḵ mu alam sên denesepa loḵ aggata-dob-yi lo, nabê ngaa maggin natök vu sir, og su rêḵ degêrin sir nah vu Anutu rê. Gaḵ nengaj dahis, lob maggin saga nekepê sir benevang bemalaj rêḵ nama verök yi. ¹¹ Om ham kwamin bo maggin sên nedeginengin ham lo nabê Anutu nevang vu ham, in maggin saga vong beham pevis beseggi gageḵ sên neggêp vu ham lo. Beham vengwêng raḵ pevis betatekin degwa, log ham höneng in Anutu benimin lêlin ngaa nipaya saga. Kê, log ham ahêmin ving rot bê ham gwelê sa, geham kwamin nevo sa rot, geham nimin wêêḵ bevong nyêvewen vu mehö sên nevang ngaa nipaya aga lo. Ham nevang ngaa pin saga in bê ham semu ham gageḵ, lob töḵ rangah ggoveḵ ya bemaya. ¹² Om degwa sên sa kevu gageḵ yök vu ham wirek lo, og sa su kevu raḵ mehö sên vong ngaa nipaya lo mu rê, gesu degwa raḵ mehö ngwê sên ngwê nevang paya vu yi lo mu rê, gaḵ sa kevu in bê ham jaḵ ni gêp Anutu mala nabê ham ahêmin neving he yönon. ¹³ Lob ham nero gageḵ nebê saga, lob mêm he kwamin vesa.

Lob he kwamin vesa pangsen rot in ham vong beTitus ayo sepêp bekwa vesa rot. ¹⁴ In wirek sa haḵo ham raḵ rak Titus mala, rêḵ sa su nig mum in sa gageḵ sagi rê, gaḵ he gageḵ pin sên he nêr vu ham wirek lo, og yönon. Om sên he haḵo ham arêmin raḵ rak Titus mala lo, og mêm gwêbeng töḵ yam rangah ving bê yönon rot. ¹⁵ Lob Titus kwa vesa pangsen vu ham in yök vu ham, lob ham pin nengamin yes meḵo yi raḵ los ham hureḵ babu. ¹⁶ Lob sahêḵ nivesa in sa halê bê ngaa pin sên ham nevang lo og ham nevang nivesa.

8

Kerisi-yi-alam Hir Huk Nebê Dedoḵ Vu Arij Lo

¹ Arig lo, sa bê geturin Anutu yi semusen sên vong banon raḵ vu Kerisi-yi-alam vu distrik Masedonia lo yi gageḵ vu ham rê. ² In maggin nedeginengin sir yoh vu buk rêḵ kwaj vesa rot. Sir alam sên deneraḵ vu in ngaa yönon, rêḵ mu kwaj nevo gageḵ tu medenero. Gageḵ lo nebê degetung seriveng in doḵ vu alam vahi, lom detung beböpata rot. ³ Seraḵ ni om sên sa nanêr sir rangah bê yô denevang yoh vu kwaj, gaḵ mehöti su gejiin sir rê, log hir monê sên yoh vu bê degetung natu seriveng lo, og saga denetung gedenetung hi nesevök ving beneya böpata rot. ⁴ Gedeneketag vu he yoh vu buk bê he ngoḵek gegako hir seriveng na medoḵ vu Yesu-yi-alam vu Yerusalem geving. ⁵ Lob su denetung monê mu yoh vu sên he kwamin nevo bê degetung lo rê, gaḵ denetung sir netu seriveng vu Anutu muginsên, loḵ mêm denetung monê ving. Denesepa loḵ Anutu kwa bedenetung sir loḵ yam he nemamin bedenêr bê degevong noh vu he ayemin. ⁶ Om sên he nêr vu Titus bê gero huk sên nevang loḵ ham nyêḵ wirek lo benama na geving rê. Nabê sên alam Masedonia devong vorot lo. Sênêḵ sa nanêr huk sên ham doḵ vu alam sên hej kupek lu ngaa ma lo. ⁷ Ngaa pin sên ham nevang lo, og ngaa nivesa rot. Ham ayomin neya timu vu Anutu yönon, lob ham netahu alam loḵ Kerisi yi gageḵ rot. Ham los kwamin, lob ham kwedi yönon bê gwevong Anutu yi huk, lob ham ahêmin neving he pangsen rot, om sa nanêr vu ham nabê hameḵ pasang doḵ vu alam sên deneraḵ vu in ngaa lo rot geving. ⁸ Sa su bê rêḵ bo horek vu ham rê! Gak alam pin sagi denetung seriveng los nij yes, om sa bê seggi ham nabê ham rêḵ ahêmin geving Anutu yi huk yönon ma nama. ⁹ Ham raḵ ni bê hil Mehöbö Yesu Kerisi semu hil yönon. Yi mehö los arê ggoreksên-yi rêḵ vong yi loḵ yah tu mehö nema masên in ham, in bê nema masên sagi gevong beham gwêrin ham, lob ham natu alam los bengömin ggoreksên-yi gêp yaḵek. ¹⁰ Rêḵ mu sengo nêr yoh vu kwag mu, in sa kwag nevo bê: Nabê ham gwetung seriveng nabê sênê, og nivesa, in ham ngo nêr huk sênê mugin beham tung seriveng la ggoveḵ ya loḵ ta ngwê wirek. ¹¹ Om ham semu huk sên ham ḵo raḵ wirek lo menama na rê. Ham nengamin yes megwetung seriveng noh vu sên ham monê neggêp vu ham lo. ¹² Nabê mehöti ayo kehe yi begetung seriveng noh vu sên yi monê neggêp vu yi lo, og Anutu rêḵ gelê yi nivesa. Gaḵ nabê yi ngaa pin sên neggêp rê, og Anutu raḵ ni beyiḵ ggoveḵ. ¹³ Sa su nêr bê

ham gwetung seriveng böp in bë doḱ vu alam vahi geham jaḱ vu in ngaa rë, gaḱ sa bë ham pin medo nivesa gëp ti. ¹⁴ Gwëbeng sënë og ham ngaa ngahiseḱë neggëp, om ham doḱ vu sir sën hej ngaa ma lo. Rëḱ mu nahub genabë hir kupeḱ la gëp vu sir geham hōmin nama, og tum rëḱ dedoḱ vu ham beham semu ham vewen vewen nabë saga. ¹⁵ Noh vu gaḱek sën dekevu meneggëp loḱ Anutu-yi-ḱapiya lo bë, “Alam sën denesupin mana* ngahiseḱë lo, og su la nedo mepetar ya rë, gesir sën denesupin hej paya teka mu lo, og su dediḱahëj rë.”

Alam-huk-yi La Ya Deverup Korint

¹⁶ Sa kwag vesa vu Anutu in vong beTitus ahë neving ham nebë sa. ¹⁷ Yōnon, nenga yes vu sa gaḱek, rëḱ mu yō ahë neving ham, om sën yō kwa vo meneyōḱ vu ham.

¹⁸ Log he hevong hil arid ti sën Kerisi-yi-alam pin denḱo bengō bë nenër tanësën nivesa lo bevōyōḱ ving yi. ¹⁹ Lob su saga mu rë, gaḱ Kerisi-yi-alam pin deggōoin yi raḱ in bë na geving sa balu gaḱo seriveng semusën sën hil nehetung lo na vu alam sën hej ngaa ma lo. He kwamin ya vu huk sagi gehe nimin wëëḱ menehevong in bë gaḱo Anutu arë jaḱ. ²⁰ Rëḱ he nimin lël bë mehō la su denanër gaḱek nipaya jaḱ he nabë he su nehegin seriveng bōpata sënë nivesa rë, om sën he hevong hil arid sënë yōḱ ving. ²¹ He su kwamin vo bë he gevong ngaa nirōp gëp Mehōbōp timu yō mala mu rë, gaḱ he bë gevong gëp mehōnon malaj geving.

²² Log he hevong hil arid ngwë in bë nōḱ geving luho. He seggi mehō ngwë sënë loḱ huk aggagga buk ngahiseḱë, rëḱ he halë bë niwëëḱ menevong. Lob seraḱ ni bë rëḱ niwëëḱ rot megeving huk sënë geving, in ayo ya timu bë ham rëḱ gwevong ngaa nivesa.

²³ Log Titus, og ham jaḱ ni nabë sa mehō sën alu nehevong huk loḱ ti in bë adok vu ham lo. Gehil arid luu sënë, og ham jaḱ ni nabë Kerisi-yi-alam hir hur luho, lob luho denēḱo Kerisi arë raḱ rot rak luho hir huk. ²⁴ Om ham ahëmin geving löōho megweḱo sir jaḱ, bAnutu-yi-alam pin degelë medejaḱ ni. Geham gwevong begaḱek sën he nehako ham raḱ vu löōho lo anon jaḱ.

9

Seriveng Sën Doḱ Vu Anutu-yi-alam

¹ Ham ngo gaḱek raḱ seriveng sën doḱ vu Anutu-yi-alam lo ggovek ya, om sa su rëḱ kevu gaḱek adingseḱë vu ham jaḱ ngaa sënë rë. ² In seraḱ ni bë ham ayomin kehe ham vorot menedo, om sën sa haḱo ham raḱ vu alam Masedonia nebë, “Alam distrik Akaya detung seriveng ggovek ya loḱ ta ngwë wirek.” Lob denḱo ham bengōmin bë ham nevang nebë saga, lom sir ngahiseḱë ayoj ggee rot, lom detung ving nebë ham. ³ Om sën sa hevong behil arid lo sagi deyōḱ in bë he su gaḱo ham jaḱ in gaḱek saga meris mu, gaḱ sa bë ham gwero ngaa sënë borot begovek na. ⁴ Gaḱ nabë alam Masedonia la denōḱ geving sa behe nōḱ natōḱ vu ham geham su supin ham seriveng ggovek ya rë, og ham rëḱ gwevong behe, geham, behil nid namum pangsën rot. In sayog ya timu vu ham behako ham arëmin raḱ bë ham supin ggovek ya. ⁵ Nebë saga, om sën sa gejiin hil arid lo sagi bë denamugin medenōḱ vu ham in degevang beham gwetung ham seriveng sën ham nër lo begovek na borot. Rëḱ mu ham gwetung los ahëmin nivesa, gaḱ ham su gwetung los gwevong ayemin vu. ⁶ Om ham kwamin bo sënë rë: Mehōti bë baroh nos mahen teka, og yik rëḱ geḱo nos anon mahen teka. Log mehōti bë baroh nos huk bōpata, og rëḱ geḱo nos anon ngahiseḱë. ⁷ Om ham pin ti ti ngo kwamin bo doḱ ayomin nabë ham neyoh vu bë gwetung va la natu seriveng, og mëm ham gwetung noh vu saga. Ham su gwetung los ayomin maggin, geham su gwetung in ham nehōneng in mehō ngwë malaj. Gaḱ Anutu ahë neving bë mehōnon degetung seriveng vu yi los kwaj vesa. ⁸ In Anutu yoh vu bë rëḱ bo semusën nivesa vesa pin vu ham, beham su jaḱ vu in ngaa ti rë, gaḱ ham yoh vu bë rëḱ medo nivesa bedoḱ vu alam vahi geving jaḱ buk pin. ⁹ Sënë yoh vu gaḱek sën neggëp loḱ Anutu-yi-ḱapiya lo nebë:

“Mehō sënë neloḱ vu alam sën hej ngaa nema lo

gesu neggulin yi ngaa in sir rë.

Yō nevang ngaa nirōp nebë sënë,

om arë rëḱ gëp degwata.”

¹⁰ Anutu nevo nos vë vu mehō sën nevaroh lo, genevo nos anon sën ga lo vu yi ving. Om rëḱ gevong vë vu ham geving in ham gwetung natu seriveng, lob gevong beberōng rot. In mëm ngaa nirōp sën ham nevang lo rëḱ doḱ vu alam ngahiseḱë. ¹¹ Lob mëm rëḱ ham ngaa ngaa ngahiseḱë beham noh vu bë doḱ vu alam ngahiseḱë. Lob ham kupeḱ lu ngaa sënë rëḱ gevong bekwaj vesa vu Anutu in he huk. ¹² Yōnon, ham nevang huk nivesa nebë sënë beham neloḱ vu Anutu-yi-alam in ngaa sën deneraḱ vu in lo. Lob ham su nevang saga mu rë, gaḱ ham nevang bekwaj vesa bōpata rot vu Anutu in ngaa nebë sënë ving. ¹³ Huk sën ham nevang meneloḱ vu hil arid lo agi rëḱ tato ham rangah vu sir bedejaḱ ham nimin rot nabë: Ham nesepa loḱ Anutu yi gaḱek menero geham nehurek Kerisi yi Bengō Nivesa babu. Log rëḱ degelë nabë ham vo kupeḱ lu ngaa vu sir rot, gevu alam vahi pin ving, lom degeḱo

Anutu arê jak in ham. ¹⁴ Lob rêk dejak ni nabê Anutu yi semusên bôpata neggêp vu ham, lob mêm ahêj geving ham pangсэн геденajom jak in ham vu Anutu. ¹⁵ Lob hil kwad vesa rot vu Anutu in ngaa bôp ti sên vo vu hil lo, in ngaa bôpata rot mekesuu ngaa vahi pin.

10

Paulus Dahun Gagek Nipaya Sên Denêr Rak Alam Sinarê Lo Ya

¹ Alam la denenêr gagek rak sa Paulus bê: Sa nado ving ham, og sa nanêr gagek ahê yes vu ham, gak sa nado adingnê og sa nekevu gagek ahê sekê rak ham. Nebê saga, om sa kevu gagek dus ti sênê neyôk vu ham. Sa dahun sa bemalag yes rak nebê Kerisi gesa ketag vu ham. ² Sa ketag vu ham nabê ham gwengin ham in senôk berup vu ham, og sa su nanêr gagek ahê sekê jak ham. Rêk mu sa kwag nevo bê mak sêk nanêr niwêek vu ham la sên kwaj nevo bê he nehevong ngaa nebê alam-dob-yi lo. ³ Yônnon, he mehônong, rêk he su nasis begô nebê sên mehônnon denesis lo rê. ⁴ In ngaa-begô-yi sên he nasis begô rak lo, og su ngaa-dob-yi rê. Gak he nasis begô rak Anutu niwêek, om sên he ayoh vu bê kevoh katum niwêek sên alam nij paya lok denedo lo na. ⁵ Katum sênê nebê hir gagek tetuhinsên sên kwaj nevo lo, gegagek sevôksên pin sên alam denenêr in bê degêrin alam sên bê dejak Anutu ni lo. Gehe nahêrin ngaa pin sên mehônnon kwaj nevo lo, in bê alam yô dedahun sir medetamuin Kerisi.

⁶ Lom ham wêrin ham ggovek ya beham tamuin Kerisi vorot, om nabê ham gwevong ngaa ti paya, og he rêk abo nyêvewen dok nah vu ham. ⁷ Ham kwamin bo ngaa sên neggêp rangah ggêp ham malamin agi rê! Nabê mehôti kwa nevo bê tu Kerisi-yi-alam ti ggovek ya, og kwa bo nah bejak ni nabê su yi perurek timu tu Kerisi yi mehô rê, gak he tu Kerisi-yi-alam ving nebê yi, behil pin neggêp ti. ⁸ Mehôbôp vong mesetu ggev in bê sedok vu ham beham gwevong geving niwêek, gak su vong sa in bê sa kevoh ham na rê. Mak ham kwamin nevo bê sa nehaço sa rak in huk sênê, rêk mu sa su rêk nig namum in ngaa sên Anutu vong vu sa lo rê. ⁹ Gak sa su hevongin bê ham gôneng in sa kapiya mu, gesa malag og nama rê. ¹⁰ Yônnon, mehô la denenêr gagek yah nenga rak sa bê, "Yi kapiya los maggin genenêr gagek ahê sekê rak hil, gak nabê berup og hil rêk galê yi nabê niwêek ma genepegôpin gagek." ¹¹ Om mehô sên nenêr gagek agi, og yô jak ni rê nabê: He nôk berup vu ham, og yik he rêk gevong ngaa timu noh vu gagek sên he nekevu lok kapiya vu ham lo.

¹² Lob he su ayoh vu bê tahu alam sên deneko sir rak lo begako he jak nabê sir rê. In alam saga, og alam kwaj masên medenetahu sir vu mehô ngwê medeneseggi sir rak yô hir huk gedeneço sir rak meris mu. ¹³ Rêk he, og he su ayoh vu bê gako he jak pangсэн mekesuu huk sên Anutu vong lok he nemamin lo rê. Gak he nesepa lok huk sên Anutu vo ggelek he lo, lob he hevong yoh vu saga bayôk verup vu ham ving. ¹⁴ He su ngo kwamin nevo beverup ayôk vu ham meris rê, gak he haço Kerisi yi Bengô Nivesa mayôk vu ham nyêdahis in Anutu yô vo huk sênê vu he. ¹⁵ Mehô ngwê su denevong huk sênê rêk he nehaço he rak in rê, gak he ngo hevong huk in ham. Lob he malamin nesepa bê ham ayomin na timu vu Yesu anon rot rê, lok mêm ham gwevong behe gevuu ham gana nyêg la geving. ¹⁶ Nabê sênê in he gako Bengô Nivesa na vu alam vahi vu nyêg ngwê. He su rêk adok na mehô ngwê hir huk megako arêmin jak meris in ngaa sên denevong lo rê. ¹⁷ Rêk mu nabê mehôti napisek, og napisek in Mehôbôp timu. ¹⁸ In mehôti sên yô neço arê rak lo, og Anutu su rêk ngogekin yi gagek rê. Gak mêm nabê Mehôbôp geko mehô sênê arê jak, og mêm rêk yi mehô-los-bengô yônnon.

11

Paulus Nêr Alam Sinarê Gagek-kuungsên-yi Hir Huk Rangah

¹ Sa bê kevu gagek-kwamasên-yi ti meham natevin rê! Om ham nakôok geham natevin! ² Sa gagek sênê nebê: Anutu ahê neving ham pangсэн meneggooin ham rak netu yi ngaa, lom sa ahêj neving ham pangсэн rot nebê sênê ving. Yônnon, sehooin ham rak ggovek ya in bê ham jak vu maluh timu. Sa bê gevong ham vu Kerisi nabê sên avêh avô yô nedo nirôp anon meraç vu maluh lo. ³ Rêk mu sa nahôneng in bê ngaa ti rêk kepê ham nabê sên nyêl tetuhin Eva wirek bekepê yi lo. In mak ham rêk kwamin bo ngaa nipaya geham rêk gevuu Kerisi na geham su ayomin na timu vu yi rê. ⁴ Sa nahôneng nebê saga in sa kwag nevo bê mehô nidahis ti bê nôk berup vu ham benanêr kerisi ngwê yôohu sên he su anêr vu ham rê lo vu ham, ma nabê geko memô ngwê sên su Anon Vabuung sogek rê lo, ma bengô ngwê yôohu sên ham su vong ving wirek rê lo, og mak ham rêk gwêko mehô saga jak pevis. ⁵ Rêk serak ni bê alam sên ham nêr bê sinarê sogek lo, og sir saga su dekesuu sa rê. ⁶ Yônnon, mak sa nanêr gagek mekwag neketul lok in. Rêk mu ham rak ni bê sa kwag neggêp, in he netatekin gagek anon pin vu ham wirek beham nengo.

⁷ Ham rak ni bê sa nanêr Anutu yi Bengô Nivesa vu ham wirek, og sa su nehaço monê rak saga rê. Ma sên sa nedahun sa in bê gako ham jak agi, og mak sa nehevong paya ma

nivesa? ⁸ Sa haḱo monë vu Kerisi-yi-alam vahi in bê doḱ vu sa gesa gevong huk in ham, lob sënë vong bê sën sa nahodeḱ hir monë. ⁹ Wirek sa nado ving ham lob sa naraḱ vu in ngaa, rëḱ sa su neḱetag ngaa menavo maggin vu ham ti rë. Gaḱ arig lo vu Masedonia medeverup Korint lom mêm deloḱ vu sa in ngaa lu ngaa sën sa naraḱ vu in lo. Yönon, sa nehegin sa nivesa gesa su neḱetag in ngaa ti menavo maggin vu ham rë. Gesëḱ gegin sa nivesa noh vu buk nabë saga. ¹⁰ Kerisi yi gägek anon neggëp lok sayog, om senër beyönon rot bê sa su navo maggin vu ham rë, om mehöti su yoh vu bê rëḱ mehoo sa rë. ¹¹ Maḱ sa su nehako monë lu ngaa vu ham rë in degwa va? Maḱ sa su ahëḱ neving ham rë? Ma! Anutu rak ni bê sahëḱ neving ham yönon! ¹² Rëḱ sengo rëḱ medo gevong noh vu sa gägek sagi, in alam la denesero aggata in bê yö degeḱo arëj jaḱ balam degelë sir nabë he los sir neggëp ti. Rëḱ ma gesa neheving in bê segërin aggata in sir. ¹³ In alam sënë sir sinarë kuungsën. Denepekwë arëj medenetetuhin ham bê Kerisi yi sinarë sir, rëḱ ma gesu denevong yi huk niröp rë. ¹⁴ Om ham su gwelëk in ngaa sënë, in hil naraḱ ni bê Satan yö nepekwë yi benavi nivesa neraḱ neyoh vu angër rangah-yi. ¹⁵ Nebë saga, om nabë yi hur depekwë sir nabë saga geving balam degelë sir nabë sir alam nijvesa, og hil su avid natöḱ in sir. Rëḱ mu alam sënë rëḱ denatöḱ jaḱ nipaya nyëvewen doḱ nah hir huk sënë vu tamusën.

Paulus Neko Maggin Ngahiseḱë Raḱ Huk Sinarë

¹⁶ Senër nebë sënë ggovek, rëḱ sa bê nanër gökin nah nabë: Mehöti su gekuung nabë sa mehö kwag masën. Gaḱ nabë ham kwamin nevo nebë sënë, og ggovek. Ham ngo kwamin bo nabë saga, om ham naköök gemëm sa napisek in sa teka rë. ¹⁷ Mehöböp su vo gägek sënë vu sa rë, gaḱ sa bê ngo nanër nabë sën alam ngöḱ ngöḱ denenër lo, in serak ni bê ngaa anon neggëp vu sa, om sëḱ napisek in. ¹⁸ Sa halë bê alam ngahiseḱë denepisek in ngaa sën denevong ggëp dob lo, om maam sa bê napisek in sa ngaa vahi geving. ¹⁹ E kë mêm, ham alam los kwamin nivesa, om sën alam ngöḱ ngöḱ og ham nelë sir mu gedenenër gägek jeggin jeggin vu ham! ²⁰ Yönon! Nabë mehöti gedu gägek in ham nabë ham natu yi ḱarabus megvong yi huk, ma nabë ga ham ngaa pin, ma gevong sebul in ham, ma geḱo yi jaḱ vu ham, ma ketul ham malamin, og ham su neveya in yi rë. ²¹ Rëḱ he, og he su nehevong nimin wëëḱ bevasap ham nebë alam saga rë, om sën mêm maḱ sëḱ nig namum, in ham nër sa bê sa mehö nig wëëḱ masën.

Rëḱ mu nabë mehöti niwëëḱ menapisek in yi ngaa ti-om sa hevongin nanër gägek-kwamasën-yi-og sa nig wëëḱ mesa napisek in sa ngaa geving. ²² Sir alam Hibru? Og yik sa ving! Sir alam Israel-a? Og yik sa ving! Sir Abraham yi mewis-a? Og yik sa ving! ²³ Log Kerisi yi hur sir-a?—Sa nahën nesepa loḱ gägek-kwamasën-yi lo!—Og sa kesuu sir loḱ Kerisi yi huk. Sa nehevong huk böp niwëëḱ ata kesuu sir. Seya ḱarabus beron ngahiseḱë rot rak yi huk kesuu sir, gedeneveek sa beron ngahiseḱë rot kesuu sir bedus neraḱ in bê sa nadiik. ²⁴ Alam Yuda deveek sa ving buk nemadvahi, lob deveek sa beron 39* yoh vu pin. ²⁵ Log buk ti lob alam Rom deveek sa rak beggi, loḱ sireḱ deveek buk ngwë yah, loḱ sireḱ denevong buk ti yah ving benetu beron löö. Log buk ngwë lob alam detengwa sa rak gelöng beron ti. Log sa nehako loḱ nyëḱ rot rak yaḱ, lob yaḱ löö devong paya in sa beron löö bedeluk ya loo gebinë. Beron ti saga og sehëp nahök loo yoh vu buk ti gerangah ngwë bedus rak bê sa nadiik na rëḱ ma. ²⁶ Sa naya aggata ading rak buk, lob bêl nevaar benevongin bê geko sa na beron ngahi, rëḱ ma. Log buk vahi og alam-begö-hodeḱ bê dengis sa. Log buk vahi og sengo salam Yuda bê dengis sa mesa nadiik, log buk vahi og alam-yu-ngwë bê dengis sa. Gebuk vahi og alam bê dengis sa gëp beggang telig atov mesa nadiik, log buk vahi bê dengis sa gëp vos ayo. Log buk vahi og loo bê jehöo sa, gebuk vahi og alam sën denetetuhin bê Kerisi-yi-alam sir lo bê dengis sa mesa nadiik. ²⁷ Sa nehevong huk böp rot mesekëḱ nemaya. Sehëp natum yoh vu buk ngahiseḱë. Sa nadiikahëḱ in nos gayog nevev in bêl kul. Meyip nevong sa beron ngahi, gayöong nesis sa in tob nema in sa.

²⁸ Lob yik su sagi mu rë, gaḱ maggin ngahiseḱë nedeginengin sa yoh vu buk, log sa nado mekwaḱ kwag rak buk pin ving besa nesero aggata in bê mêm sa gegin Kerisi-yi-alam nivesa. ²⁹ Bê mehöti ayo neggöneng in ngaa, og sayog neggöneng in ngaa saga ving bê sa su rëḱ gevong rë in rëḱ kepë yi. Log bê ngaa nipaya nekepë mehöti, og sahëḱ sengën in ngaa nebë saga. ³⁰ Nabë sa napisek, og sëḱ napisek in sën sa nig wëëḱ ma lo.

³¹ Lob Mehöböp Yesu Ama Anutu sën arë böpata neggëp degwata lo rak ni bê sa su netetuhin rë. ³² Sa nado nyëḱ böp Damaskus wirek, lob kiap sën mehö-los-bengö Aretas tung in gegin nyëḱ sagu lo, nër bahëvavu la medo denengin aggata avi pin in bê denaduu sa medegetung sa na ḱarabus. ³³ Rëḱ hil arid lo detung sa loḱ ya ḱadaḱaad medejom sa ggök ya ḱatum yu meseya dobnë, bemëm sa veya in yi meseyam.

* **11:24:** Moses yi horek nër bê debeek mehöti og debeek mena berup dah doḱ mehödahis luu, in nabë dekesuu og maḱ rëḱ degelë mehönon nabë ngaa meris bedegevong rii jaḱ menadiik. Nebë saga om alam Yuda bê debeek mehöti og deneveek beron 39 mu.

12

Anutu Tato Ngaa Ngahisekē Loḵ Pesepsēn Vu Paulus

¹ Aggata ngwē su neggēp rē! Yōnon, ngaa sēnē su yoh vu bē doḵ vu hil rē, rēḵ maam sengo napisek benanēr pesepsēn los gagek vunsēn sēn Mehōbōp tato vu sa lo rangah rē. ² Serak Kerisi yi mehōti* ni, gAnutu ḵo yi raḵ ya yaḡek yi teb ti sēn netu löö lo. Yō wirek rot beta nemadluho bevidek lubeluu ggovek ya-maḵ mehō sēnē ya yōnon ma ggēp banon mu ya ma, sa duḡin. Anutu yō raḵ ni.

³⁻⁴ Log serak ni bē Anutu ḵo mehō sēnē ya Paradis ving-maḵ ya yōnon, ma ggēp banon mu ya ma, sa duḡin. Anutu mu yō neraḵ ni. Log nengo gagek vabuung sēn su yoh vu bē mehōti nanēr rangah rē lo vu sagu. ⁵ Bē mehōti nabē sēnē, og seyoh vu bē napisek in, rēḵ sa, og sa su rēḵ napisek in rē. Bē sa napisek in sa, og yīḵ sēḵ nanēr nabē sa su niḡ wēēk rē beyīḵ ggovek saga. ⁶ Nabē sēḡo napisek in sa, og sa su rēḵ niḡ namum rē, in sēḵ nanēr los anon. Rēḵ sa su ngo rēḵ napisek in sa rē, in sa niḡ lēl bē mehōti su kwa bo sa gagek saga megelē nabē sa mehō niḡ vesa. Gaḵ sa hevongin bē ham gwelē ngaa sēn sa nehevong los ham gwengo gagek sēn sa nanēr lo mu, beham jaḵ sa niḡ nirōp jaḵ saga.

Ngaa Nebē Rureḵ Duu Paulus Navi

⁷ Gagek sēn Anutu tato vu sa agi, og ngaa bōpata rot, lob Anutu nilēl bē sa su gaḵo sa jaḵ pangsēn, om sēn vong ngaa ti nebē rureḵ yam bemedo neduu sa navig. Sēnē vong bē Satan yi angēr ti verup sis sa in bē dahun sa gesa su gaḵo sa jaḵ pangsēn.

⁸ Lob sa ketaḡ vu Mehōbōp niwēēk rot beron löö bē geḵo ngaa sēnē vēr in sa. ⁹ Rēḵ ma genēr yom vu sa bē, “Sa semusēn neyōḵ vu hong rot om ggovek, in nim wēēk ma, om sēn sa niḡ wēēk yoh vu bē gevong huk begēp rangah in mēm alam degelē medejaḵ ni.” Mehōbōp nēr nebē sēnē, om sēn sēḵ napisek in sēn sa niḡ wēēk ma agi. Lob sa kwag vesa rot in serak ni bē Kerisi niwēēk nedo loḵ sa. ¹⁰ Nebē sēnē, om nabē sa gevong paya, ma alam denanēr gagek nipaya jaḵ sa, ma ngaa maggin aggagga natōḵ vu sa, ma alam degevong paya vu sa in Kerisi yi hur sa, og sa kwag vesa rot. In nelōḵ buk sēn sa niḡ wēēk nema lo, og Anutu negadu sa bemēm sa niḡ wēēk neraḵ yōnon.

Paulus Negadu Alam Korint In Bē Degevong Geving Niwēēk

¹¹ Gagek sēn senēr agi og yīḵ gagek-kwamasēn-yi, rēḵ mu degwa neggēp vu ham in ham su ḵo sa raḵ rē gema. Yōnon, sa mehō meris, rēḵ ham alam sinarē sogek sēnē su dekesuu sa rē. ¹² In sejom sa ahon gesa nehevong huk bōp ngahisekē ggēp ham nyēḡ besa tato sinarē hir gebum pin vu ham: Sa hevong ngaa bōp bōp los huk aggagga gengaa niduḡ. ¹³ Kerisi-yi-alam ham yōnon, rēḵ nebē va sēn ham kwamin nevo bē Kerisi-yi-alam vahi denevong ngaa nivesa medekesuu ham-ē? Maḵ yīḵ dekesuu ham loḵ ngaa timu sēnē, sēn sa su nehaḵo ham ngaa menavo maggin vu ham rē agi. Om nabē ham kwamin nevo bē sa hevong paya vu ham nebē saga, og ham dahun sa ngaa nipaya sēnē na!

¹⁴ Log gwēbeng sa semu sa netu beron löö in bē senōḵ vu ham, rēḵ sa su rēḵ gaḵo ham ngaa mebo maggin vu ham rē. Gaḵ sa bē gaḵo ham nom mu. Sa su malaḡ anonin ham ḵupeḵ lu ngaa rē. In ham raḵ ni bē hurmahen hej huk sēn dengupin ngaa in doḵ vu amaj los ataj lo ma. Gaḵ amaj lu ataj mu mēm sēn hir huk neggēp medenesupin ngaa in bē doḵ vu naluj lo. ¹⁵ Log nabē sa basap sa ngaa pin los sa geving in doḵ vu ham anomin, og sa basap los kwag vesa beyīḵ ggovek. Yōnon, nabē ham su rēḵ ahēmin geving sa rē, og yīḵ ggovek gesahēḡ geving ham pangsēn.

¹⁶ Rēḵ maḵ ham la rēḵ denanēr nabē, “Yōnon, su neḵo hil ngaa benevo maggin vu hil rangah atov wirek rē, rēḵ mu yi mehō tetuhinsēn, om netetuhin hil in bē geḵo hil nah vu yi.” ¹⁷ Om alam sēn sa hevong sir medeyōḵ vu ham lo, maḵ sa tetuhin geti ḵo ham ngaa yom vu sa? Ma! ¹⁸ Yōnon, sa gejiin Titus beyōḵ vu ham wirek, log saḵ hevong hil arid sēnē yōḵ ving yi. Lom maḵ Titus kuung in ham geḵo ham ngaa ti? Maḵ Anon Vabuung timu su neli alu rē? Ma maḵ alu su nesepa loḵ aggata timu rē?

¹⁹ Sa kwag nevo bē maḵ ham tevin gagek pin, lom ham kwamin nevo bē he neḵevu in bē semu he gagek jaḵ ham malamin. Rēḵ su nebē saga rē, gaḵ he tu Kerisi yi hur om he nanēr gagek sēnē beneggēp Anutu mala. Arig lo, saḡēḡ neving ham, om sēn he neḵevu gagek pin sēnē in bē gadu ham beham gwevong geving niwēēk. ²⁰ In sa nahōneng bē sēḵ nōḵ berup vu ham, lob sēḵ natōḵ vu ham geham su medo nabē sēn sa kwag nevo bē ham medo nabē lo rē. Log ham rēḵ gwelē sa gesa medo nabē sēn ham su ahēmin ving bē sa medo rē lo. Lom rēḵ ngaa aggagga nabē sēnē rēḵ natōḵ vu hil nabē: Hil rēḵ nanēr hil, hil ayod ngis yi vu hil, hil ahēd sengēn, hil basuh hil in gagek, hil nanēr gagek nah nenga jaḵ hil, gehil tanē gagek nipaya jaḵ hil. Gemak he ngo rēḵ gaḵo he jaḵ geham ngo rēḵ gwēḵo ham jaḵ, lob begō berup begevong paya vu hil huk.

* 12:2: Paulus yō nenēr yi rēḵ nelah yi vun menenēr bē mehōti.

²¹ Log sa nahöneng ving bë sêk nökö vu ham, lob sa Anutu gevong besa nig namum in sên nabê ham ngaa nipaya nahên negêp vu ham lo. Lob sêk ayog maggin rot in ham alam vahi ngahisekê sên denevong ngaa nipaya wirek lob mak su deneggêrin sir bedeneruu demij vu rê lo. Sir sên kwaj verok medenevong ngaa nipaya, gedenevong baggêb, gedenevong ngaa sên su yoh vu bë degevong rê lo.

13

Alam Korint Degegin Sir Nivesa Medegevong Geving

¹ Gwëbeng sa bë nökö vu ham beron natu löö. Lob nabê mehö luu ma löö denanêr gagek timu, og saga tato bë yönon, om hil rêk sesor. ² Sa nado ving ham lox sên seyök beron netu luu lo, lom senêr ngaa sên sa bë gevong lo vu alam sên denevong ngaa nipaya wirek lo, geham vahi ving. Log gwëbeng sa nado ading gesa bë nanêr nökö vu ham gökin nabê: Nabê senök vu ham gökin, og sa su rêk galê alam sên denevong ngaa nipaya lo mu rê. ³ Gağ ham vongin bë jağ ni nabê Kerisi nevong gagek verup savig, om sêk gevong nyëvewen niröp vu sir. In ham rak ni ggovek ya bë Kerisi og su mehö sekê masên meneggöneng in ham rê. Gağ tato yi niwëek vu ham vorot. ⁴ Yönon, wirek og su tato yi niwëek rangah rê, lom desis yi rak kepepeko*, rêk gwëbeng nedo mala-tumsên rak Anutu niwëek. Lob he nesepa lox vaha, lom he nimin wëek masên nebê saga ving. Rêk mu he rêk medo malamin-tumsên geving yi jağ Anutu niwëek, lob he rêk tato yi niwëek sênê vu ham. ⁵ Ham ngo seggi ayomin noh vu buk mejağ ni nivesa nabê mak ham ayomin neya timu vu yi yönon ma ma! Ham ngo gwelê ham mejağ ni rê! Mak ham rak ni bë Yesu Kerisi nedo lox ham ayomin-a? Nabê ham duğin og su yi alam ham rê.

⁶ Log sa kwag nevo bë: Nabê ham seggi he, og ham rêk jağ ni nabê he tu Kerisi-yi-alam yönon. ⁷ He najom rak vu Anutu bë doğ vu ham in ham su gwevong ngaa nipaya. He su anêr nebê sênê in bë he bengömin natök nam rangah nabê he nehevong huk nivesa rê. Gağ nabê alam denanêr he nabê he su nehevong huk nivesa rê gağ mëm ham mu nevong ngaa niröp, og yik ggovek. He rêk kwamin vesa in ngaa nabê saga. ⁸ In he su ayoh vu bë rêk gevong ngaa ti medahun gagek anon rê, gağ he yoh vu bë nanêr na rangah metatekin mu. ⁹ Om nabê he nimin wëek nama geham nimin wëek gêp, og he rêk kwamin vesa, in he neketag vu Anutu yoh vu buk bë gevong beham natu alam yohvu. ¹⁰ Mehöböp vo niwëek vu sa in bë sa gadu ham geham ayomin na timu vu yi yönon. Gağ su vo vu sa in bë sa kevhoh ham jağ rê, om sên gwëbeng sa nado nyëg ading gesa kevu gagek sênê yök vu ham in bë nabê senök berup medo geving ham, og sa su nanêr gagek ahê sekê jağ ham.

Gagek Hus

¹¹ Om arig lo, sa bë semu gagek hus nabê ham kwamin vesa. Ham malamin sepa nabê ham natu alam yohvu. Ham gwebê nengamin vu sa gagek sagi! Ham gwevong ngaa gêp ti bemedo los ahêmin geving ham. GAnutu sên ahê neving hil genevong behil nado revuh lo rêk medo geving ham.

¹² Lob ham najom* ham nemamin los ayomin timu. ¹³ Yesu yi alam pin sênê denenêr bë kwaj nevo ham. ¹⁴ Mehöböp Yesu Kerisi semu ham, gAnutu ahê geving ham, geham los Anon Vabuung gwa jağ ham.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Galata

¹ Sa sinarë Paulus sënë, sa su haço niwëek vu mehõnon rë, log mehõnon ti su ggooin sa rak in huk sagi rë. Gaç Yesu Kerisi ggooin sa rak, luho hil Amad Anutu sën ko yi vër in alam-diiksën lo. ² Sa ving hil arid lo pin sën denedo ving sa agi, he kevu kapiya sënë yök vu ham sën Kerisi-yi-alam ham lo pin vu distrik Galata. ³ Hil Amad Anutu luho Mehõböp Yesu Kerisi degevong semusën vu ham bedegevong beham ayomin gëp revuh. ⁴ Geyik Yesu sagi sën lok yah hil bed mediik in hil ngea nipaya, yoh vu sën hil Amad Anutu kwa vo benër vu yi lo. Vong nebë sënë in bë geço hil vër in ngea nipaya sën nepelëpin hil vu dob agi, ⁵ om hil gaço arë jaç na vavunë kesuu ngea pin degwata los degwata. Yõnon.

Yik Bengö Nivesa Timu Neggëp

⁶ Sa kenug ya in ham, in ham pevis beruu demimin vu Mehõ sën ggooin ham rak bevong semusën vu ham in bë ham natu Kerisi-yi-alam lo. Log ham wërin ham yah menesepa lok gaçek agga ngwë. ⁷ Rëk mu gaçek agga ngwë su neggëp rë, gaç yik alam vahi denevongin bë dekepë ham, gedenevongin bë depekwë Kerisi yi Bengö Nivesa sënë benatu agga ngwë jaç. ⁸ Om nabë he ma angër ti vu yaçek pekwë Bengö Nivesa sën he nër rangah vu ham wirek lo benatu bengö agga ngwë jaç, og Anutu rëk kevoh yi bemala nama. ⁹ Senër vorot gesa bë nanër beron ngwë gökin nabë: Bë mehõti pekwë Bengö Nivesa sën ham ngo lo benatu Bengö agga ngwë jaç, og Anutu rëk kevoh mehõ sagi bemala nama. ¹⁰ Nebë saga, om maç ham kwamin nevo bë sa nanër nebë sënë in bë mehõnon degelë sa nivesa ma, Anutu gelë sa nivesa? Ma ham kwamin nevo bë sa nehevongin bë mehõnon degeço sa jaç-a? Bë nabë saga og maç sa su rëk natu Kerisi yi hur ti bemedo rë, gaç sëk gevuu na.

Degwa Sën Paulus Tu Sinarë

¹¹ Rëk arig lo, sa nanër vu ham yõnon nabë Bengö Nivesa sën senër rangah lo su mehõnon hir gaçek rë. ¹² Log mehõ la su denër tato vu sa rë, gesu denetahu sa lok rë, gaç Yesu Kerisi yõ tatekin vu sa beseraç ni. ¹³ Maç ham ngo sa bengög ggoek ya bë sa alam Yuda ti besa medo nesepa lok hir Horek niwëek rot-a? Lob sa nedeginengin ngea maggin rak Kerisi-yi-alam rot gesa su kwaç paya in sir rë, gaç sa nevasap sir rot.

¹⁴ Log maç ham ngo bë sa nig wëek rot bekesuu alam Yuda sën he rig lok ti lo pin, in sa nesepa lok alam ggev wirek hen hir gaçek pin. ¹⁵ Rëk mu sa nahën nare lok atag ayo log Anutu ggooin sa rak bevong yi semusën vu sa in bë rëk geço sa nah vu yi. ¹⁶ Lob tato Nalu vu sa in bë sa nanër yi Bengö Nivesa rangah vu alam dahis. Nebë saga, lom sa su nesero mehõ ngwë in bë gaço kwa vu yi rë. ¹⁷ Gesa su ya Yerusalem balam sën detu sinarë muginsën lo detahu sa rë. Gaç sa kedi rak pevis beseya distrik Arabia lok tum sa sesor meyom verup Damaskus. ¹⁸ Lob sa nado Damaskus ta löö rë, lok mëm seya verup Yerusalem in bë galë Pita, lob seya verup nado soda luu ving yi. ¹⁹ Rëk sa su halë sinarë vahi ving rë, gaç yik sa halë Mehõböp ari Yakobus mu. ²⁰ Lom gaçek sën sa kevu-ë, og yõnon meneggëp Anutu mala, sa su nehekuung rak rë.

²¹ Nebë saga, lob sa nado Yerusalem ggoek, lok mëm seya distrik Suria los Kilisia, ²² galam sën denesepa lok Kerisi vu distrik Yudea lo denahën gesu deneraç sa nig rë. ²³ Gaç yik dengo mu bë mehõ sën nevongin bë kevoh sir wirek lo, mëm gwëbeng nenër rangah bë alam ayoj na timu vu Yesu. ²⁴ Denengo nebë saga lob mëm deneko Anutu arë rak in sa.

2

Sinarë Vahi Pin Deyogekin Bengö Nivesa Sën Paulus Nenër Rangah Lo

¹ Lob sa nado rot beta nemadluho-bevidek-lubellu ggoek ya, lok mëm alöo Barnabas luho Titus sepa he bayah verup Yerusalem ggökin. ² Seyah verup in Anutu tato gaçek ti vu sa bë sa gevong nabë saga. Lob mëm he los alam ggev lo ngo nado, lob senër Bengö Nivesa sën senër rangah vu alam dahis lo tato vu sir. Sa hevong nebë sënë in sa nehevongin bë dejak ngea sën sa nehevong lo los ngea sën sëk gevong lo ni bedengegokin.

³ Lom deyoğekin bemëm Titus sën alu nesepa he lo, og yi Grik ti rëk su denër bë gerah* navi rë gema! ⁴ Yõnon, hil arid lo vahi denenër bë gerah rëk ma. Rëk mu su hil arid sën Kerisi-yi-alam sir yõnon lo rë, gaç denekuungin he bë hil arid sir gedeneyam vunsën lok he supinsën. Denevongin bë dejak ni nabë Kerisi ko hil vër in Horek sën deginengin hil wirek lo, og mëm denaduu hil bedegevong hil behil agevek Horek babu gökin medeginengin hil nah. ⁵ Lok sa nig lëlin bë su dedahun gaçek anon sën neggëp lok Bengö Nivesa lo in ham, om sën sir alam los arëj rëk ma gesa su nahõneng in malaç rë. Gaç sa nig wëek rot bë he su gebë nengamin vu hir gaçek.

⁶ Lob alam sên arêj neggêp nebê sir ggev lo, rêk sa su nahöneng in sir in sir alam ggev rê. Gağ Anutu nelê hil pin neggêp ti og su denenêr gägek ti va ving Bengö Nivesa sên sa nanêr rangah lo rê. ⁷ Gağ yik denenêr bê, “Yönon, Anutu ggooin hong rak in bê genanêr Bengö Nivesa rangah vu alam sên su denerah* navij rê lo. Nebê sên ggooin Pita rak in bê nanêr Bengö Nivesa rangah vu alam sên denerah* navij lo.” ⁸ In Anutu nevang Pita netu alam sên denerah* navij lo hir sinarê, log nevang niwêek vu sa ving in bê sa gevong huk nabê saga vu alam-yu-ngwê. ⁹ Lom mêm Yakobus lööho Pita lu Jon sên detu Yesu yi dub vabuung yi mudeng lo, derak ni bê Anutu nelê sa nivesa. Lom dejom alu Barnabas nemamin in bê tato nabê he pin nalok vu he menehevong huk timu bemêm alu rêk ana vu alam-yu-ngwê. Gesir mêm dena vu alam sên denerah* navij lo. ¹⁰ Lob yik lööho denêr gägek timu vu aluu bê he rêk kwamin bo alam sên denerak vu in ngaa lo badok vu sir, lob sa kwag nevo gägek saga bê nivesa in sengo kwag vo mugin.

Paulus Nêr Pita Yi Ngaa Nipaya Rangah

¹¹ Saga ggovek, lok tum nahub gePita verup vu he ggêp Antiok lob sa hevong gägek rak yi rak mala, in vong paya nebê sênê. ¹² Negga nos ving alam-yu-ngwê sên detu Kerisi-yi-alam lo. Lok tum Yakobus yi mehö la ya deverup, lob tah yi ya gesu negga nos ving sir ggökin rê in neggöneng in alam sên denenêr niwêek bê hil pin gerah* navid lo. ¹³ Lob alam Yuda vahi desepa lok vaha medenevang nebê saga ving, lob Barnabas ving. Kwa ya vu alam Yuda saga ving betah yi in alam-yu-ngwê.

¹⁴ Sa halê sênê bê su denesepa lok Bengö Nivesa niröp rê, lob senêr vu Pita galam pin vare denengo. Senêr bê, “Hong alam Yuda ti rêk mu su genesepa lok alam Yuda vahaj rê, gağ genesepa lok alam-yu-ngwê vahaj. Rêk genevang maggin vu alam-yu-ngwê bê desepa dok alam Yuda vahaj in va?”

Mehö Sên Ayo Neya Timu Vu Yesu Lo Tu Mehö Yohvu

¹⁵ He atamin Yuda bedeko he Yuda, gağ he su alam-yu-ngwê benimin paya rê. ¹⁶ Rêk mu hil arak ni bê nabê mehöti sepa dok Moses-yi-horek, og sênê su yoh vu bê gevong benatu mehö yohvu rê, gağ nabê ayo na timu vu Yesu Kerisi og mêm. Lob he ayomin neya timu vu Yesu Kerisi nebê ham, gaggata ngwê su neggêp rê, om sên he nanêr bê hil ayod na timu vu Kerisi Yesu in bê hil natu mehönon yohvu. Gağ nabê hil sepa dok Moses-yi-horek, og hil su ayoh vu bê rêk natu mehönon yohvu rê. Yönon, nabê mehöti sepa dok Moses-yi-horek, og horek sagi su yoh vu bê dok vu yi begevong yi natu mehö yohvu rê. ¹⁷ Om gägek sên senêr bê he Yuda su sepa dok Horek, gağ he sepa dok Kerisi nabê ham in he natu alam yohvu lo, og saga tato bê he alam nimin paya nebê ham alam-yu-ngwê. Nebê saga, om mak saga nêr bê Kerisi vongin bê hil sepa dok ngaa nipaya? Ma rot! ¹⁸ Om nabê segêrin sa nah vu Horek sên sa hevuu ya lo, og mak seyoh paya geseyom. ¹⁹ In Horek nêr sa bê sêk nadiik bemalag nama, om sên gwêbeng sa su rêk gebê nengav vu Horek gökin rê. Gağ sêk malag sepa Anutu mu mesa gevong noh vu kwa. In yik sênê vong bê sediik rak kelepeko* ving Kerisi, ²⁰ rêk ma gesa nahên nado vesag. Rêk mu yik su nebê sên sengo nado vesag rê. Gağ yik Kerisi sênê nedo vesalok sayog lob gwêbeng sa nado vesag, in sayog neya timu vu Anutu Nalu sên kwa pesivin sa bediik lok yah sa böğ lo. ²¹ Sa su rêk juuk Anutu yi semusen sênê rê, gağ nabê Moses-yi-horek yoh vu bê gevong behil natu mehönon yohvu, og Kerisi vasap yi bediik meris.

3

Paulus Tatekin Horek Los Sên Hil Ayod Na Timu Lo Degwa

¹ Ham alam Galata! Va vong ham-a? In he nêr Yesu Kerisi tato vu ham geham rak ni bê diik rak kelepeko* in ham ggovek ya. Rêk mehöti mak tong ham kwamin ma va om sên ham su nesepa lok gägek anon rê-ê? ² Sa bê dok tepêk in gägek ti vu ham rê. Mak ham nesepa lok Moses-yi-horek lom Anutu vong Anon Vabuung vu ham-a? Ma ham ngo Bengö Nivesa beham vong ving rêk mêm-a? ³ Ham kwamin ma rot, in Anon Vabuung neko ham yom, lok ham newêrin ham yah vu ngaa sên ham nevang wirek lo! ⁴ Anutu vo semusen ngahisekê vu ham rêk ham kwamin nevo bê ngaa meris-a? Bê ham kwamin bo nabê saga og ham nevasap yi ngaa betu ngaa meris yönon! ⁵ Ma mak Anutu vong Anon Vabuung yök vu ham benevang ngaa böp lok ham in ham nesepa lok Moses-yi-horek-a? Ma nevang vu ham in ham nevang ving gägek sên he nêr rangah vu ham wirek lo? Gağ ham nevang ving rak he gägek.

⁶ Ham kwamin bo Abraham rê! Dekevu meneggêp lok Anutu-yi-kapiya bê, “Ayo neya timu vu Anutu lob Anutu rak ni benêr yi bê mehö yohvu.” ⁷ Om ham jak ni nabê alam sên ayoj neya timu vu Anutu lo og Abraham yi mewis sir yönon. ⁸ Anutu rak ni wirek beneggêp lok yi kapiya bê, alam-yu-ngwê rêk ayoj na timu vu yi lob mêm geko sir nah vu yi. Bengö Nivesa sênê neggêp lok yi kapiya vorot, lok gägek sên Anutu nêr vu Abraham wirek lo nebê,

“Sêk gevong semusên vu alam-yu-ngwê pin degwa jak hong!”⁹ Nebê saga om sên alam sên ayoj neya timu vu yi lo denêko semusên sên Abraham ko wirek in ayo ya timu vu Anutu lo.

¹⁰ Rêk mu alam sên kwaj nevo bê desepa dok Horek in demedo malaj-tumsên lo, og rêk malaj nama, in gâgek neggêp lok Anutu-yi-kapiya bê, “Mehôti sên nesepa lok Horek sên neggêp lok kapiya-horek-yi rêk su niwêek menevong yoh vu gâgek pin los dahis rê lo, og rêk mala nama.”¹¹ Lob mehôti su yoh vu bê sepa dok Horek pin los dahis megevong yi natu mehô yohvu gêp Anutu mala rê. Gak gâgek neggêp lok Anutu-yi-kapiya bê, “Alam yohvu ayoj neya timu vu Anutu lom mêm sên denedo malaj-tumsên degwata.”¹² Rêk Horek su nêr gâgek rak alam sên ayoj neya timu vu Anutu lo rê, gak nêr bê, “Mehôti sên nesepa lok Horek pin los dahis lo rêk medo mala-tumsên degwata.”¹³ Rêk hil su ayoj vu bê sepa dok Horek pin los dahis rê, om Horek nêr bê hil rêk malad nama na verôk yi. Rêk mu rêk nama, in Kerisi du hil gâgek-nyêvewen-yi saga rak yah yi. Nebê saga, in dekevu wirek meneggêp lok Anutu-yi-kapiya nebê, “Anutu nelê mehônnon sên dereko rak keke lo paya.”¹⁴ Lom Anutu nevong nebê saga in bê Kerisi gevong begâgek semusên sên nenêr vu Abraham wirek lo anon jak. Gâgek semusên sênê nebê rêk geke alam-yu-ngwê nah vu yi geving. Genevong in bê Anon Vabuung nam medo geving hil jak sên hil ayod neya timu vu Kerisi.

Anutu Yi Horek Su Yoh Vu Bê Dahun Yi Gâgek Semusên Sên Joo Vu Abraham Wirek Lo Na Rê

¹⁵ Arig lo, sa bê nanêr gâgek ti metahu jak ngaa sên hil mehônnon nehevong vu dob lo rê. Bê mehôti najoo gâgek venuh nabê nadiik lok mêm debo yi kupek gelek nalu lo losho yi alam, lob kevu megêp balam degelê, og mehô ngwê su yoh vu bê jesôo gâgek vewen na, ma kevu yi gâgek dus ngwê megelu dok na geving rê.¹⁶ Lob gâgek sên Anutu nêr wirek lo, og nêr rak Abraham bê, “luho yi mewis”. Su dekevu bê “losho yi mewis” rê. Bê nabê saga og denanêr jak alam ngahi, gak yik dekevu rak mehô timu bê, “luho yi mewis”, lob sênê valek Kerisi.¹⁷ Om gâgek sên sa bê nanêr lo nebê: Anutu joo gâgek ving Abraham ggovek ya nebê saga beneggêp, lok mêm ngebek 430 maya lob mêm Anutu vong Horek vu Moses. Rêk Horek sênê yô nahên neverup tamusên rot, om su yoh vu bê kevoh gâgek mugînsên sên Anutu joo vorot lo na benatu gâgek meris rê.¹⁸ Gak nabê hil nanêr nabê alam sên su denesepa lok Horek rê lo su deyoh vu bê degeko Anutu yi gâgek semusên sênê rê, og hil kevoh gâgek semusên sên Anutu joo ving Abraham mugînsên lo ya betu gâgek meris.¹⁹ Nebê saga, om mak nevong Horek yam ving in va? Nevong yam in bê nanêr ngaa nipaya tato vu hil bona berup dok buk sên Abraham yi mewis ti berup lo. Yi mewis ti sên Anutu nenêr gâgek semusên rak yi lo. Lob angêr denenêr Horek saga vu Moses in bê geke nam vu hil kenud lo.²⁰ Rêk mu wirek og Anutu nevong gâgek semusên saga nirôp vu Abraham, gangêr los mehônnon su delok vu yi medenêr rê.

Horek Yi Huk Bê Geke Hil Nam Vu Kerisi

²¹ Om Horek mak neggêrin Anutu yi gâgek semusên benetu ngaa meris-a? Gak ma! Bê Horek ti neggêp beyoh vu bê gevong behil medo malad-tumsên og nivesa. Yik rêk gevong behil natu mehônnon yohvu.²² Rêk ma, geti su nebê saga rê. Anutu-yi-kapiya tatekin bê hil pin nehevong ngaa nipaya meneggêp vu hil, om aggata timu neggêp. Bê hil ayod na timu vu Yesu Kerisi, og Anutu rêk gevong yi gâgek semusên saga vu hil banon jak.²³ Wirek sên gâgek vongvingsên-yi yô nahên lo, og Horek tu ala bedeginengin hil. Rot beya verup lok buk sên Kerisi tatekin aggata vongvingsên-yi rangah vu hil lo.²⁴ Horek tu ala menengin hil in bê geli hil na vu Kerisi, in hil ayod na timu vu yi lob mêm Anutu nanêr hil nabê hil alam yohvu.²⁵ Lok mêm gwêbeng hil ayod neya timu vu yi, lom mêm Horek su nedeginengin hil ggökin yah rê.

Sên Hil Ayod Neya Timu Vu Kerisi Lo Vong Behil Atu Anutu Nalu

²⁶ Yônnon, ham pin tu Anutu nalu in ham ayomin neya timu vu Kerisi.²⁷ Log ham pin sên neripek bêl rak Kerisi arê lo, ham tu Kerisi-yi-alam beham los nevong ngaa neggêp ti.²⁸ Beham su rêk basuh ham gökin nah nabê ham alam Yuda ma ham alam-yu-ngwê rê. Geham su rêk basuh ham nah nabê ham vahi og hur meris geham vahi og ala rê. Geham su rêk basuh ham menanêr ham nabê, “Hek maluh gehamek avêhl!” rê. Gak ham pin netu alam degwa timu beham los Kerisi Yesu nedo revuh ti.²⁹ Ham tu Kerisi-yi-alam om mêm ham tu Abraham yi mewis ving nebê saga, om ham rêk natôk vu semusên pin sên Anutu bago rak Abraham wirek lo geving.

4

Kerisi Yi Hur Hil Om Rêk Gevong Behil Natu Anutu Nalu

¹ Bê mehôti nanêr borot nabê nalu rêk dok nah ben megeko yi ngaa pin natu yi ngaa, rêk mu nalu yô nahên mahen, og yik su anon rak beko pevis rê. Gak yô nahên nedo nebê hur

ti. ² Log ama lo mewa lo getatovaha bedenegin yi rot beya neverup loḵ buk sèn ama ggooin rak lo. ³ Log hil nebè saga. Hil nahèn nado nebè hurmahen gehil su arig rè, lob ngaahur sèn denegin dob agi denedeginengin hil. ⁴ Rêḵ mu buk sèn Anutu tung lo verup ggovek ya, lob vong Nalu yam bavèh ti ko yi. Lob dahun yi gesepa loḵ Horek, ⁵ in bè doḵ vu hil mehōnon sèn Horek deginengin hil lo begeko hil nah natu Anutu nalu.

⁶ Lob ham tu Anutu nalu ggovek, om sèn nevong Nalu yi Anon Vabuung yam menedo loḵ hil ayod, benevong behil netahi bè, “Aba! nebè Amagi!” ⁷ Om su hong hur meris megenevong huk vu ala ngwè rè, gaḵ getu Anutu nalu. Getu Anutu nalu om nêr bè yi ngaa pin tu hong ngaa.

Paulus Kwa Ya Ngahi In Alam Galata

⁸ Wirek ham duḡin Anutu, lob ham tu anutu-kuungsèn hir hur bedenegin ham, rêḵ mu anutu-kuungsèn saga su sir anutu soḡek rè.

⁹ Loḵ mêm gwèbeng sènè ham neraḵ Anutu ni ggovek ya-E mu maḵ sa nanêr nabè Anutu neraḵ ham nimin-loḵ ham bè gwèrin ham nah vu ngaahur meris nebè saga benatu hir hur gökin in va? Su deyoh vu bè degevong ngaa nivesa ti vu ham rè, gesu deyoh vu bè dedoḵ vu ham rè. ¹⁰ Ham nahèn nesepa loḵ meneḵo hir buk los hir kwev mewis gesoda böp böp los ta mewis rak. ¹¹ Wöp-o! Sa vasap sa mesa nehevong huk rot in ham rêḵ ma gesa huk anon ma!

¹²⁻¹³ Arig lo! Ham sepa doḵ sa vahag nabè sèn sa nesepa loḵ ham vahamin wirek lo. Sa nig rak wirek rêḵ ham su nevong paya vu sa rè. Gaḵ niraksèn jom sa ahon besa nado ham nyèḡ, lom senêr Bengö Nivesa vu ham nyèdahis. ¹⁴ Niraksèn saga vong huk böp vu ham, rêḵ ham su nimin nelèlin sa ma ham ruu demimin vu sa rè. Gaḵ ham ḵo sa rak nebè Anutu yi angêr ti, ma nebè Kerisi Yesu yô yôḵ vu ham. ¹⁵ Lob ham kwamin vesa rot in sa, rêḵ gwèbeng og maḵ nebè va? Yōnon! Seraḵ ni bè wirek og ham kwamin paya in sa rot beham vongin bè selupek malamin gahis vèr mebo vu sa!

¹⁶ Loḵ nebè va? Ham nelè sa paya gwèbeng in senêr gaḡek anon rangah vu ham ma va? ¹⁷ Loog seraḵ alam saga nij vorot bè deneko ham rak, rêḵ mu sir alam nij paya. Denevongin bè hil basuh hil gemêm ham nimin dèlin sa geham napiḵ vu sir mu pangsèn. ¹⁸ Sa su newag neraḵ in ham rè! Gaḵ nabè sa su medo geving ham rè galam vahi kwaj bo nabè dedoḵ vu ham yōnon, og sagaḵ nivesa. ¹⁹ Rêḵ nalug lo! Sayog niḵerus rot nebè sèn ata vimeng in nalu beni nesang lo, in bè ham natu Yesu yi alam gökin nah. ²⁰ Sa hevongin bè sa medo geving ham loḵ mêm seyoh vu bè nanêr gaḡek niröp vu ham. Rêḵ mu ma gesa kwag neya ngahi bè sa gevang nabè va!

Gagek Peggirinsèn Rak Hagar Lu Sara

²¹ Ham bè ḡurek nah Moses-yi-horek babu beham sepa dok-a? Om ham gwengo gaḡek sèn Horek nêr agi rè! ²² Neggêp loḵ Horek nebè Abraham nalu luu. Luho yi hur avèh ti deḵo ngwè, geluho venè soḡek yô deḵo ngwè. Venè soḡek sènè og su hur avèh ti yi rè, gaḵ yô tu ala menengin yi. ²³ Lob nalu ngwè sèn luho yi hur avèh deḵo lo, og deḵo nebè sèn hil pin nehako nalud lo. Gaḵ ngwè sèn luho venè soḡek deḵo lo, og luho deḵo sir, lob Anutu nevong benalu loḵ in bè yi gaḡek sèn nêr vorot lo anon jaḵ.

²⁴ Lob gaḡek peggirinsèn rak gaḡek sagi. Avèh luu sènè nebè gaḡek luu sèn Anutu joo vu mehōnon lo. Hagar nebè Horek muginsèn sèn Anutu vu vu alam Yuda ggêp Kedu Sinai wirek lo, beyi mewis lo detu Horek yi ngaa meris. ²⁵ Kedu Sinai nedo dob Arabia sèn Hagar yi mewis lo yô hir dob lo, lob sènè nebè Yerusalem sèn nedo dob agi. Lob Yerusalem sèn nedo dob agi, loشو yi mewis lo detu ngaa-dob-yi yi ngaa meris bedeginengin sir pin. ²⁶ Rêḵ mu Yerusalem ngwè sèn nedo vavunè lo, og saga nebè Abraham venè soḡek, gengaa ti su tu ala medeginengin yi rè. Lob avèh saga vong bè hil pin atad. ²⁷ In dekevu meneggêp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebè:

“Hong avèh sèn genare newam meris

gesu geḵo nalum ti rè lo,

kwam vesa rot!

Hong sèn su genevimengin nalum ti rè lo.

Ayam jaḵ megenanêr rangah nabè ahêm nivesa rot!

In avèh sèn regga ni nelèlin yi lo yi mewis rêḵ ngahij seḵê rot

kesuu avèh sèn nedo ving regga lo hen.”

²⁸ Log arig lo! Ham nebè Isaak. Ham nebè hurmahen sèn Anutu vong yam in bè gaḡek semusen sèn nêr vorot lo anon jaḵ lo. ²⁹ Rêḵ hurmahen sèn ata ḵo yi nebè hil atad deneko hil pin lo nelè hurmahen ngwè sèn degwa vu Anon Vabuung lo paya wirek besis begö vu yi, lom yik gwèbeng nebè saga ving. ³⁰ Rêḵ mu dekevu Sara yi gaḡek meneggêp loḵ Anutu-yi-ḵapiya bè, “Gwetii hong hur avèh luho nalu dena in hur avèh nalu su rêḵ doḵ nah böm

geving sa nalug rē, gaḵ rēḵ nama!" ³¹ Om arig lo, hil su nebē hur avēh nalu hil rē, gaḵ hil nebē venē sogek nalu hil.

5

Hil Sēn Kerisi Ƙo Hil Vēr In Ngaa Nipaya Lo Hil Su Malad Anonin Ngaa Nipaya Gōkin

¹ Kerisi ƙo hil vēr in ngaa sēn deginengin hil lo in bē hil su agurek nah ngaa ti babu megegin hil nah gōkin. Om ham bare niwēēk geham su gurek Horek babu medeginengin ham. ² Ham ngo! Sa Paulus sa bē nanēr vu ham nabē: Nabē degerah* ham navimin, og Kerisi su rēḵ doḵ vu ham rē, gaḵ rēḵ nama!

³ Lob sa bē nanēr gagek sēnē vu ham gōkin nah rē nabē: Bē ham gwerah* navimin, og ham rēḵ sepa doḵ Horek megwewong noh vu pin geving. Rēḵ nabē ham kweyēh horek timu og ham rēḵ malamin nama. ⁴ Nabē ham kwamin bo nabē ham sepa doḵ Horek in geving meham natu mehōnon yohvu, og ham kwehe ham vēr in Kerisi-yi-alam. Om Anutu su rēḵ nanēr ham nabē ham alam yohvu rē, gaḵ rēḵ nama. ⁵ Rēḵ Anon Vabuung neloḵ vu hil behil nid wēēk menavo kwad in buk sēn Anutu nanēr hil nabē hil mehōnon yohvu jaḵ sēn hil ayod neya timu vu Kerisi lo. ⁶ In hil sēn Kerisi-yi-alam hil lo, nabē hil herah* navid ma hil su herah* navid rē, og sagaḵ ngaa meris besu neloḵ vu hil rē. Gaḵ ngaa anon sogek nebē hil ayod neya timu vu yi, bahēd neving yi losho alam vahi pin sēn ayoj neya timu vu yi lo. ⁷ Wirek ham neseпа loḵ yi nivesa, loḵ maḵ re ggēr in ham om sēn gwēbeng ham su neseпа loḵ gagek anon rē-ē? ⁸ Anutu sēn ggooin ham raḵ lo su ggēr in ham yah nebē saga rē! ⁹ Ngaa nipaya yiḵ nebē yiist*. Gagek nipaya mahen teka neloḵ ya ham ti ti ayomin, lob denenēr yoh vu ham pin lob neving beham pin nimin paya nerak. ¹⁰ Rēḵ Mehōbōp vu niwēēk vu sa besa kwaḡ nevo bē ham rēḵ gwevuu gagek nipaya saga na, gemēm hil sepa doḵ kwa timu. Rēḵ mu alam sēn denevong gagek nipaya neverup loḵ ham lo, nabē sir los arēj ma alam meris, og hir ngaa nipaya sēnē neggēp vu sir berēḵ degeḵo nyēvewen doḵ nah.

¹¹ Lob arig lo, alam saḡi ahēj sengēn vu sa, in senēr bē Yesu diik raḵ kelepeḵo* in bē geḵo hil nah vu Anutu. Gaḵ bē sa nanēr nabē hil gerah* navid in bē hil anah vu Anutu, og su rēḵ ahēj sengēn vu sa rē, gesu rēḵ dedeginengin ngaa maggin jaḵ sa rē. ¹² Ham nanēr vu alam sēn denevong gagek nebē aḡi neverup loḵ ham lo nabē sahēj neving bē degerah paya dedeketōv navij na!

¹³ Lob arig lo, Anutu ggooin ham raḵ in bē geḵo ham vēr in ngaa sēn deginengin ham lo. Rēḵ mu ham gwegin ham nivesa geham su kwamin bo nabē neḵo ham vēr in Horek, om mēm ham gwevong ngaa sēn ham malamin anonin lo jegg in jegg in noh vu kwamin. Gaḵ mu ham ahēm in geving ham beham ngo dahun ham. Ham su kwamin bo nyēvewen rē, gaḵ ham doḵ vu ham nyēmasēn. ¹⁴ In hil nasup in Horek pin loḵ yah gagek timu sēnē nebē: Ahēm geving alam sēn denedo dus vu hong lo nabē sēn ngo ahēm neving hong! ¹⁵ Ham gwegin ham nivesa. Gaḵ nabē ham medo nanēr ham menakwēr yalek doḵ ham ayomin, og ham rēḵ basap ham beham kwetēḵ in ham genyēḡ ḡēp meris.

Anon Vabuung Yi Ngaa Los Hil Ngaa Mugeng

¹⁶ Om sa nanēr vu ham nabē: Nabē ham sepa doḵ Anon Vabuung megegin ham, og ham su rēḵ malamin anonin ngaa nipaya meham gwevong rē. ¹⁷ In hil nemalad anonin ngaa sēn Anon Vabuung nelē bē su yoh vu rē lo, log Anon Vabuung ahē neving bē hil geving ngaa nivesa sēn hil ayod ninelēlin lo. Luho medo denesis begō vu sir, om ham su yoh vu bē rēḵ gwevong ngaa nivesa sēn ham kwamin nevo lo banon jaḵ rē. ¹⁸ Rēḵ mu nabē ham neseпа loḵ Anon Vabuung, og Horek su negin ham rē.

¹⁹ Lob ngaa sēn hil nemalad anonin lo nebē sēnē: Hil nehevong baggēb, gehil nehevong ngaa sēn su yoh vu rē lo, gehil kwad nevo ngaa jegg in jegg in rak ngaa sēn alam denevun sir in lo. ²⁰ Hil kwad neya vu ngaa vahi kesuu Anutu, hil nehevong parahek los ƙatoong. Hil nevasuh hil menasis begō vu hil vewen vewen, hil nanēr hil, hil ayod nesis yi, hil ahēd sengēn menehevong paang. Hil nevingwēng raḵ ngaa nipaya vunsēn in bē gaḵo hil jaḵ, hil nemehoo hil, hil nevasuh hil. ²¹ Hil nehalē mehō ngwē paya in ngaa nivesa tōḵ vu sir, hil nanum bēl mengēēs menekeyevin, hil nehevong nos bōp los nanum benehevong raro nipaya gengaa jegg in jegg in, log hil nehevong ngaa nipaya aggaga pin nebē saga ving. Lob sa bē nanēr vu ham gōkin nabē sēn senēr vu ham wirek lo nabē: Alam sēn denevong ngaa nebē aga, og su rēḵ dedoḵ na Anutu-yi-nyēḡ bedemedo geving yi rē. ²² Rēḵ mu Anon Vabuung tahu hil loḵ ngaa nebē sēnē: Hil ahēd geving hil, hil medo los kwad vesa, hil ayod ḡēp revuh, hil su abo dok nipaya nyēvewen, hil kwad bo mehō ngwē madok vu sir, hil napiḵ vu ngaa nivesa, hil geving nirōp noh vu sēn hil nanēr lo. ²³ Hil malad yes, hil najom hil ahon in ngaa nipaya. Gaḵ horek ti su neggēp in bē nanēr in ngaa nebē sēnē rē.

²⁴ Lob mehōnon sēn detu Kerisi-yi-alam lo, og desis ngaa sēn malaj anonin lo los ngaa nipaya sēn ayoj nevu nevu in lo raḵ ya kelepeḵo* in bē nama na. ²⁵ Anon Vabuung nevo

niwëek vu hil, lob hil ayoh vu bê sepa doḡ ngaa nivesa, om hil agurek babu mesepa doḡ vaha jak buk pin. ²⁶ Hil su sepa doḡ ngaa sën geko hil arêd jak lo, gehil su gevong bemehö ngwë ahë sengën jak, gehil su galë mehö ngwë sën alam vahi deneko sir rak lo paya.

6

Hil Adoḡ Vu Hil Arid Lo Sën Denetöḡ Raḡ Maggin Lo

¹ Arig lo! Bë ham ti gevong ngaa nipaya ti beham jak ni, og ham sën nesepa loḡ Anutu niwëek lo tato aggata niröp vu yi. Rëḡ mu ham gwevong nabë saga los malamin yes. Geham su gweko ham jak, gaḡ ham gweḡin ham, in ngaa nipaya rëḡ pelëpin ham beham rëḡ bës gevong. ² Ham doḡ vu ham vewen vewen beham kwerë maggin sën netöḡ vu ham lo. Ham gwevong nabë saga in ham gwevong noh vu Kerisi yi horek. ³ In nabë mehö meris ti kwa bo yi nabë yik mehö-los-bengö ti, og mehö saga nekuung in yi. ⁴ Rëḡ mu alam pin yö deseggi hir huk medejak ni rë, loḡ mëm nabë nivesa og mëm kwaj vesa in, gaḡ su degeḡo sir jak in nabë dekesuu mehö ngwë. ⁵ In Mehöböp rëḡ seggi hil pin ti ti in hil ngo hil huk sën hil nehevong lo.

⁶ Log ham doḡ vu ham alam sën denenër Anutu yi gagek vu ham lo jak ngaa navij yi. ⁷ Ham su gwekuung in ham! In hil su ayoh vu bê tetuhin Anutu rë, gaḡ rëḡ gevong nyëvewen vu hil noh vu ngaa sën hil nehevong lo. ⁸ Bë mehöti sepa doḡ ngaa nipaya sën mala anonin lo, og rëḡ natöḡ jak nyëvewen nipaya bemala nama. Gaḡ nabë sepa doḡ Anon Vabuung megevong ngaa nivesa, og rëḡ geko nyëvewen nivesa vu Anon Vabuung bemedo malatum-sën degwata. ⁹ Om hil su nid tebö in ngaa nivesa. In nabë hil su sekëd nama in rë gehil gevong niwëek, og hil rëḡ gaḡo nyëvewen nivesa doḡ nah vu tamusën. ¹⁰ Om nabë aggata neggëp behil ayoh vu bê gevong ngaa nivesa vu mehö ngwë, og hil gevong. Hil adoḡ vu mehönon pin nabë saga, rëḡ mu hil kwad bo hil arid lo sën ayoj neya timu vu Yesu lo namuḡin kesuu alam dahis.

Paulus Kwa Vesa In Sën Kerisi Diik Raḡ Kelepeko

¹¹ Log ham gwelë gagek dus ti sën agi nivesa! Yik sengo kevu rak nemaḡ niröp gesa kevu böpata! ¹² Alam sën denevongin bë ham gwerah* navimin lo denevong nebë saga in bë alam vahi degelë sir nivesa medegeḡo sir jak. Log denevong saga in bë denoh nenga in ngaa maggin sën netöḡ vu alam sën denenër bë Kerisi diik rak kelepeko* in hil lo. ¹³ Yönon, denerah* navij, rëḡ mu su denesepa loḡ Horek pin rë gema. Gaḡ denevongin bë ham gwerah* navimin in bë yö denenër hir huk rangah medegeḡo sir jak in. ¹⁴ Rëḡ sa, og sa nehako sa rak in ngaa timu sënë nebë: Hil Mehöböp Yesu Kerisi diik rak kelepeko*, lob vong bengaa dob yi su yoh vu bë najij sa gökin rë. Lob sa su rëḡ malag anonin ngaa dob yi gökin nah rë. ¹⁵ In mehöti sën tu Yesu Kerisi yi alam rak lo, nabë rah* navi ma su rah* navi rë, og sakaḡ ngaa meris, gaḡ ngaa anon nebë mehö saga tu mewis rak. ¹⁶ Lob alam pin sën kwaj nevo gagek agi bedenesepa loḡ lo, og Anutu kwa gevongin sir begevong bayoj gëp revuh, in detu alam Israel rak.

¹⁷ Om mehöti su geko gagek saga jak gökin nah. Alam denevong rii rak sa in Yesu yi hur sa, bebegö niben neggëp loḡ sa navig vorot beyik ggovek saga.

¹⁸ Arig lo, hil Mehöböp Yesu Kerisi gevong semusën vu ham anomin. Yönon.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Epesus

¹ Sa Paulus sën Anutu ggooin sa rak in bê sa natu Kerisi yi sinarê. Sa kevu kapiya sënë yök vu Anutu-yi-alam ham sën ham ayomin neya timu vu Kerisi menepiik vu lo. ² Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevang semusën vu ham beham ayomin gëp revuh.

Anutu Vo Semusën Pin Vu Hil Rak Kerisi

³ Hil gaço hil Mehöböp Yesu Kerisi Ama Anutu arê jak in vong Kerisi yam, lom ko yagek yi semusën nivesa vesa pin sën nelok vu hil anod lo yam vu hil. ⁴ Yönon, yö ggooin hil rak wirek gesën su tung yagek los dob rê geyö nahën lo. Ahê neving hil beggooin hil rak betato hil bê hil natu Yesu yi alam gehil natu mehönon nid röpsën, gesu gelê nabê ngaa nipaya gëp vu hil. ⁵ Geyö kwa vo wirek ving bê rëk semu hil nabê sënë, lom nêr vorot bê Yesu Kerisi rëk gëko hil nah vu yi lom mêm nanêr hil nabê nalu hil. ⁶ Hil su nehevong ngaa nivesa ti in bê mêm gevong nabê saga doğ nah vu hil rê, gak ahê neving Nalu Yesu om sën nevang vu hil nyemasën, om hil gaço arê jak na vavunê rot.

⁷ Log Nalu sagi keseh nikök ya in bê kevoh hil ngaa nipaya na gesu gëp vu hil, log mêm gëko hil nah vu Anutu. ⁸ Lob nevang yi semusën sënë böpata rot vu hil gesu neggulin rê. Genevo kwa los netatekin gagek degwa vu hil ving. ⁹ Tatekin gagek sën kwa nevo wirek beyö neggëp vunsën vu yi lo vu hil. ¹⁰ Nebê, buk govek na rê, loğ mêm Kerisi natu ala bengupin ngaa pin jevuh ti bedegevek babu. Ngaa pin vu yagek gengaa pin vu dob.

¹¹ Lob Anutu nevang ngaa pin banon nerağ neyoh vu yö kwa, om kwa vo wirek benêr vorot bê Kerisi rëk gëko hil nom behil natu yi alam. ¹² Ggooin he alam Yuđa rak wirek loğ sën Nalu yö nahën gesu yam dob rê lo, in bê he kwamin bo Kerisi megegin yi. Lob saga neko Anutu arê rak benetato niwëek rangah vu mehönon. ¹³ Loğ mêm gwëbeng sënë ham alam-yu-ngwê nengo gagek anon ving beham hurek babu. Gagek anon sënë nebê Bengö Nivesa sën tatekin vu ham nebê Anutu ro aggata in bê gëko ham nah vu yi lo. Ham vong ving ggovek, loğ mêm Anutu vong Anon Vabuung yam beloğ ya nedo ham ayomin yoh vu sën nêr vorot lo, in bê tato nabê yi alam ham. ¹⁴ Lob Anon Vabuung saga netato rangah bê Anutu bağo hil tu yi alam ggovek ya. Geyö rëk medo tato nabê sënë in gëko Anutu arê los niwëek jak. Röt bona berup doğ buk sën anon jak bAnutu gëko hil nah medo geving yi lo.

Paulus Jom Rak Bê Anutu Bo Kwa Vu Alam Epesus

¹⁵ Nebê saga lom sa hango bê ham ayomin neya timu vu Mehöböp Yesu geham ahëmin neving yi alam. ¹⁶ Lom sa ahêg nivesa rot vu Anutu in ham buk gerangah, mesa medo najom rak in ham gesa su nehevuu rê. ¹⁷ Sa medo najom rak nebê hil Mehöböp Yesu Kerisi yi Anutu sën Ama los niwëek lo gevong beham natu alam los kwamin beham jak gagek los degwa ni beham jak Kerisi ni nivesa.

¹⁸ Lob sa najom rak ving bê gevong beyi gagek gëp rangah vu ham beham jak ni, gemêm ham jak ni geving nabê ham nevo kwamin in yi menedo. In ggooin ham rak in bê ham natu yi alam bemedo geving yi gëp yagek. Log vongin bê gevong yi ngaa nivesa los arê arê ngahisekê rot vu ham. ¹⁹ Log sa bê ham jak ni nabê Anutu niwëek böpata rot kesuu ngaa vahi pin, log nevang niwëek saga vu hil ving behil ayod neya timu vu yi. Nebê sën vong ngaa niwëek böpata ²⁰ sën ko Kerisi ver in alam-diiksën bevesa loğ yah, betung yi ya nedo nema vesa ggëp yagek lo. ²¹ Lob tu ala mekesuu alam böp los ggev gëngaa los arêj, gengaa niwëek pin sën denedo yagek babu lo. Yönon, kesuu ngaa pin sën arêj neggëp vu dob agi, gesën arêj rëk berup gëp Buk-tamusën lo. ²² Log Anutu tung ngaa pin lok ya nema ggovek ya bevong tu Kerisi-yi-alam pin hir yusekê in ngaa pin ala yi. ²³ Lom vong bê Kerisi-yi-alam pin detu Kerisi navi, lob Kerisi sën nedo loğ ngaa pin vu yagek los dob lo nedo loğ yi alam pin ti ti ving benero sir yoh vu kwa.

2

Hil Bê Rëk Malad Nama Rëk Kerisi Luğ Yam In Hil

¹ Lob wirek ham bê rëk malamin nama na verök yi in ham nekweyêh gagek los nevang ngaa nipaya. ² In ham nesepa loğ aggata-dob-yi. Ham nevang ngaa nipaya geham nengamin des vu memö nipaya hir ala Satan sën tu ala menegin ngaa pin sën neggëp yagek babu los dob lo. Gememö sënë yö nahën nevang huk loğ alam sën su nengaj yes vu Anutu rê lo ayoj. ³ Wirek oh hil naha rak sir gehil medo nesepa loğ ngaa sën hil ahêd neving lo menehevong. Hil ngo nesepa loğ ngaa los ayo nevu nevu sën hil kwad nevo los hil malad anonin lo, gehil su kwad nelah loğ rê. Lob Anutu ahê sengën vu hil rot wirek bevongin bê kevoh hil na. Nebê sën nahën ahê sengën vu alam vahi bevongin kevoh sir na agi, in nahën denesepa loğ ngaa nebê sagi. ⁴ Rëk mu Anutu mehö kwa vongsën degwa lob kwa pesivin

hil pangsën rot. ⁵In hil nгаа nipaya tato bë hil rëk malad nama, rëk ma gAnutu vong behil atu mewis nebë sën vong beKerisi vesa loq yah bekedi raq yah vu bedub lo. Ko hil yah vu yi nyëmasën, gaq su vong loq yah hil nгаа nivesa ti rë. ⁶Hil atu Yesu-yi-alam lom Anutu ko hil rak ving yi benër vorot bë hil rëk medo doq ti gëp yaqek. ⁷Nevong nebë saga in bë alam degelë degwata los degwata vu Buk-tamusën nabë Anutu mehõ semusën degwa yõnon rot, in nevong nгаа nivesa saga vu hil degwa raq Kerisi Yesu. ⁸Ham su yoh vu bë gwevong nгаа ti doq nah in gweko ham vër in ham nipaya nyëvewen rë. Gaq mu Anutu semu ham rak sën ham ayomin neya timu vu Yesu lo, bevong ham vër nyëmasën. ⁹Degwa su neggëp vu nгаа nivesa sën ham nevong lo in bë ham rëk gweko arëmin jaq rë. ¹⁰In Anutu nesemu hil yoh vu yö kwa. Nevong behil atu Kerisi-yi-alam in bë hil gevong huk nivesa vesa sën kwa vo wirek benër vorot bë hil gevong lo.

Kerisi Supin Alam Yu Luu Detu Yu Timu

¹¹Om ham su kwamin birek in sënë: Wirek ham navimin tato ham nebë ham alam-yu-ngwë. Log alam sën denerah* navij lo denenër ham bë 'alam sën su denerah* navij rë' lo. ¹²Og vu buk saga ham su nevo kwamin in Kerisi rë, gaq alam Israel denelë bë ham alam-yu-ngwë, log gagek sën Anutu joo raq sir lo, og su joo raq ham ving rë. Log ham su nevo kwamin in nгаа nivesa ti menegin nebë alam Israel rë, gAnutu soqek su nedo ving ham in bë doq vu ham rë. ¹³Rëk mu mëm gwëbeng sënë og ham sën nedo adingnë wirek lo yam dus vu he Israel, in Kerisi keseh nikõk in ham. ¹⁴In netu hil mehõ-mamer-yi in bë hil medo jevuh ti, lob supin he alam Yuda ving ham alam-yu-ngwë yam. Log kevoh katum sën neruu hil lo ya gesupin hil behil atu alam degwa timu. ¹⁵In degwa nebë vasap navi bediik mekevoh gagek sën nevong behil nehalë hil paya lo ya. Gagek sën kevoh ya-ë, og yik Horek sën nedegingengin gagek ngahisekë rak he menenërin nгаа vahi vu he ving lo. Log nevong nebë sagi in bë he Yuda geham alam-yu-ngwë behil natu yö yi alam mewis degwa timu bemedo jevuh ti. ¹⁶Yõnon, diik raq kelepeko* in bë gevong behil natu anon timu begagek sën neggëp vu hil lo nadiik na, loq mëm geko hil pin doq ti nah vu Anutu. ¹⁷Om sën ko Bengõ Nivesa mamer-yi beyam nër. Vong mamer vu ham sën nedo adingnë lo, gevu he sën nado dus lo ving. ¹⁸Yõnon, Yesu vong behil yu luu ayam loq ti vu Ama, gevong Anon Vabuung yam tatekin aggata vu hil.

Hil Sën Kerisi-yi-alam Lo Og Hil Atu Anutu Yi Dub Sogek

¹⁹Nebë saga om gwëbeng sënë ham su nebë alam-yu-ngwë los alam nenga nenga rë. Gaq ham tu Kerisi-yi-alam geyi nyëg tu ham nyëg, geham nebë alam sën denedo loq Anutu yi beggang ving yi. ²⁰Log ham nebë beggang sën Anutu lev, gemudeng sën ham nare raq nebë alam sinarë nyëdahis losho alam-denenër-gagek-rangahsën. GeYesu tu degwasekë nebë gelõng niwëek sën beggang nyëketu yi. ²¹Lob gadu beggang sekë pin ahon bebeggang anon pin kopek, lob beggang saga tu dub vabuung yõnon betu Mehõbõp yi nгаа. ²²Log Kerisi-yi-alam ham, lob ham nebë beggang sekë sën delev beggang rak beham tu Anutu yi dub in Anon Vabuung doq medo.

3

Paulus Yi Huk Bë Nanër Bengõ Nivesa Vu Alam-yu-ngwë

¹Nebë saga, om sën sa Paulus seya nado qarabus in sën senër Yesu Kerisi rangah vu ham alam-yu-ngwë lo. ²Maq ham ngo ggovek bë Anutu vo gagek semusën sën vongin bë nanër vu ham lo vu sa in bë sa gaqo nõk vu ham. ³Log yik tato gagek sën neggëp vunsën wirek lo rangah vu sa, yoh vu gagek dus sën sa kevu yök vu ham wirek lo. ⁴Om nabë ham natevin, og ham yoh vu bë jaq ni nabë seraq Kerisi yi gagek sën neggëp vunsën wirek lo ni. ⁵Anutu su tatekin gagek sënë vu alam sën denedo dob wirek lo ti beraq ni rë. Gaq gwëbeng og Anon Vabuung tatekin vu Anutu yi sinarë los yi alam-denenër-gagek-rangahsën mederak ni. ⁶Log gagek sënë nër bë Yesu Kerisi vong Bengõ Nivesa yam in bë ham alam-yu-ngwë doq nam geving he alam Yuda behil natu alam degwa timu. Lob gagek sën Anutu joo wirek bë gevong vu he lo, og vong vu ham ving.

⁷Lob Anutu vong semusën vu sa nyëmasën rak yö yi niwëek, gevong besetu yi hur in bë sa nanër Bengõ Nivesa sënë rangah. ⁸Gaq sa mehõ nig paya gAnutu-yi-alam pin nijvesa kesuu sa. Rëk vong semusën anon saga loq yam sa nemag nyëmasën, in bë sa nanër Kerisi yi nгаа anon nivesa sën nevong in bë doq vu alam-yu-ngwë lo rangah vu sir. ⁹Log sa tatekin vu mehõnon pin nabë Anutu vong gagek sën neggëp kesii wirek lo tõk yam rangah banon rak nebë sënë. In gagek sagi yö neggëp kesii lok Anutu ayo vu buk sën tung dob lo rot begwëbeng. ¹⁰Neggëp kesii wirek in bë nгааhur hir ggev los nгааhur nij wëek vu yaqek babu degelë Kerisi-yi-alam gwëbeng sagi medejaq ni nabë Anutu mehõ kwa bõp kesuu sir pin. ¹¹In yö kwa vo nyëdahis meneggëp loq ayo vorot bë hil Mehõbõp Kerisi Yesu rëk gevong nгаа sënë banon jak. ¹²Hil ayod neya timu vu Yesu om sën hil su nahõneng in Anutu mala rë, gaq jak

naha raḡ yi los najom raḡ ya vu yi nebë sën hil atu yi alam niröp lo. ¹³ Om sën sa bë nanër vu ham nabë ham su newamin jaḡ geseḡemin nama in ngaa maggin sën nedeginengin sa lo rë. Gaḡ mu ham napisek in ngaa saga tōḡ vu sa, in netōḡ vu sa raḡ degwa sën sa nehaḡo Bengö Nivesa yōḡ vu ham lo.

Paulus Vongin Bë Alam Epesus Dejak Ni Nabë Kerisi Ahë Neving Sir

¹⁴ Om sën sa najom raḡ in ham pangsën genekeḡag vu hil Mehöböp Yesu Kerisi Ama Anutu bë doḡ vu ham. ¹⁵ In alam yageḡ-yi los dob-yi pin degwaj yi. ¹⁶ Sa najom raḡ vu yi nebë: Ngaanon los niwëëḡ nivesa pin neggëp vu yi, om gevong Anon Vabuung nōḡ vu ham in bo gadu doḡ ham ayomin beham bare niwëëḡ. ¹⁷ Gesa najom raḡ nebë: Ham ayomin na timu vu Kerisi, lom mëm yō rëḡ medo doḡ ham ayomin. Lob ham jaḡ ni nabë Anutu ahë neving ham rot, bemëm ham bare niwëëḡ jaḡ degwa saga, nabë sën keḡe gega neluḡ ya dob benare niwëëḡ. ¹⁸ Bemëm ham los Anutu-yi-alam pin rëḡ jaḡ ni nabë Anutu ahë neving hil pangsën raḡ buk pin kesuu ngaa vahi pin, gesu mala nenga in hil ma ni nelëlin hil rë. ¹⁹ Gesa najom raḡ bë ham jaḡ ni nabë Kerisi ahë neving hil rot kesuu ngaa pin sën hil mehōnon naraḡ ni lo. Om mëm Anutu rëḡ doḡ medo ham ayomin begevong beham nabë yi, gengaa nipaya ti su gëp vu ham. Gaḡ ham gwevong ngaa pin nabë sën Anutu nevong lo.

²⁰ Log hil gako Anutu arë jaḡ, in yō yoh vu bë gevong ngaa böp böp vu hil kesuu ngaa pin sën hil ayoh vu bë ḡetag in los kwad bo lo. Nevong ngaa nebë saga raḡ yō niwëëḡ sën nevong huk loḡ hil ayod lo. ²¹ Nebë saga om hil sën Kerisi-yi-alam hil lo, og hil los Kerisi Yesu ngo medo gaḡo Anutu arë jaḡ noh vu buk pin degwata los degwata. Yōnon.

4

Hil Sën Kerisi-Yi-Alam Hil Lo Atu Kerisi Anon

¹ Sa nado ḡarabus in Mehöböp yi mehō sa. Om sa bë nanër vu ham nabë Anutu ggooin ham raḡ, om ham gwevong ngaa pin nivesa noh vu sën kwa nevo bë yi alam degevong lo. ² Ham su gweḡo ham jaḡ, gaḡ ham malamin yes beham nahubin ham, geham najom ham ahon geham su bo doḡ ngaa nipaya sën ham vahi denevong vu ham lo, gaḡ ham ahëmin geving ham. ³ Ham ninim wëëḡ in ham su basuh ham, gaḡ ham medo jevuh ti nabë sën Anon Vabuung ahë neving bë ham gwevong lo. In nabë ham gwelë ham nivesa bemedo jevuh ti, og saga rëḡ naduu ham ahon beham natu degwa timu. ⁴ In yik hil atu anon timu, geḡik Anon Vabuung timu nedo, log ham bo kwamin in sën Anutu ggooin ham raḡ lo. ⁵ Kë! Yik hil Mehöböp timu nedo, gehil nehevong ving ggëp ti, gehil naripek bë! ggëp ti. ⁶ Log yik hil Anutu timu nedo. Hil pin Amad yi, genetu hil pin alad, genevong behil pin nehevong yi huk, genedo loḡ hil pin ayod. ⁷ Rëḡ Kerisi vo yi semusën ti ti ggelek hil pin, behil haḡo nyëmasën yoh vu yō kwa.

⁸ Yoh vu sën dekevu meneggëp loḡ Anutu-yi-ḡapiya lo nebë:
“Kesuu alam sën denesis begö vu yi lo

beduu sir ahon,
log mëm raḡ yah vavunë
bevo semusën ggelek mehōnon nyëmasën.”

⁹ Rëḡ gageḡ sën nër agi bë raḡ yah vavunë om saga maḡ tato bë luḡ yam dob sën neggëp gebinë agi muḡin. ¹⁰ Gaḡ mehō sën luḡ yam lo, yik mehō sën raḡ yah vavunë mekesuu gageḡ teb pin lo, lob raḡ yah vavunë in bë natu ala megeḡin ngaa pin.

¹¹ Log vo semusën aggagga vu yi alam nebë sënë: Vahi denetu sinarë, gevahi denetu alam-denenër-gageḡ-rangahsën, gevahi denëḡo loḡ nyëḡ medenenër Bengö Nivesa vu alam dahis. Vahi denëḡin Kerisi-yi-alam gevahi denetu tatovaha. ¹² Nevong yi semusën ggelek nebë sënë in bë Anutu-yi-alam pin denatu anon timu medegevong yi huk mededoḡ vu sir, geKerisi-yi-alam ngahijsekë jaḡ bedebare nijwëëḡ. ¹³ Rot behil pin gevong geving gageḡ gëp ti, gehil pin ajaḡ Anutu nalu ni, lob mëm hil natu mehōnon yohvu nabë Kerisi sën mehō yohvu geniröp los dahis lo. ¹⁴ Rëḡ mu hil su medo gevong ngōḡ ngōḡ nabë hurmahen. Bë hil gevong nabë saga, og mehōnon pin hir gageḡ sën kwaj nevo medenenër lo rëḡ geḡo hil nah menom nabë sën sang neḡo keḡe nema los ris. Mehōnon kuungsën rëḡ deḡep hil galam nijpaya los kwaj rëḡ detetuhin hil. ¹⁵ Rëḡ mu nabë hil ahëd geving hil benanër gageḡ anon mu, og hil rëḡ nabë Kerisi behil gevong ngaa pin nabë sën nevong lo, geyō rëḡ natu yuseḡë begeḡin hil pin. ¹⁶ Saga nebë sën yuseḡë nesupin mehōti ni len ti ti pin in bë semu anon jaḡ. Gehil pin ti ti nebë teliteḡ meneloḡ vu anon bevo niwëëḡ vu navi. Gelen ti ti nevong huk agga ti ti yoh vu sir. Gemëm ahëḡ neving sir mesir böp neraḡ loḡ ti medenare niwëëḡ medenetu anon timu.

Kerisi-yi-alam Desepa Doḡ Aggata Mewis

¹⁷ Ham tu Mehöböp yi alam om sa bë nanër niwëëḡ vu ham nabë ham su gwevong ngaa jeggin jeggin nabë sën alam dahis denevong lo. In su deneseḡa loḡ ngaa anon rë, gaḡ kwaj

nevo ngaa meris meris mu. ¹⁸ Alam saga og denedo loꝝ malakenu, om sën su deyoh vu bē deseggi gagek medejak degwa ni rē. Anutu vongin bē gevong medemedo malaj-tumsën rēk ma gedenedo adingnē, in ayoy ni tebō in yi gesu denerak ni rē. ¹⁹ Alam dahis og su deyoh vu bē deseggi ngaa nipaya los ngaa nivesa medejak ni rē, om sën deggēr in sir yah bemedo mekwaj nevo ngaa sën maluh los avēh denevun sir in lo mu pangsën. Log malaj anonin ngaa nipaya pin bedeneya vu pangsën. ²⁰ Rēk Kerisi su nēr bē ham gwevong nabē sēnē rē. ²¹ Ma mak ham su ngo Kerisi yi gagek anon sën he netahu ham loꝝ lo rē? ²² Gagek sēnē nebē ham nakah ngaa muḡengsën sën ham nevonḡ wirek lo vēr in ham, geham gwevuu ham ayomin wirek-hen-yi na. In ngaa muḡeng og nesepa loꝝ ngaa nipaya sën ham malamin anonin lo, genevonḡ beham nimin paya nerak. ²³ Om ham ayomin mewis jak geham kwamin bo ngaa nivesa mu. ²⁴ Geham jōp gagek anon nirōpsën-yi los vabuung doꝝ nah ham, beham natu mewis jak benimin nabē Anutu. ²⁵ Hil atu alam degwa timu om ham gwevuu gagek lahsën vun los gagek kuungsën pin na, geham nanēr gagek los anon mu vu ham. ²⁶ Bē ham ahēmin sengēn og ham gwegin ham nivesa in ngaa nipaya rēk ḡep vu ham, gak ham ahēmin nakul beham gwero gagek pevis gehes mala su duk na. ²⁷ In nabē nama og ham rēk tatekin aggata vu Memō Nipaya Satan berēk kepē ham. ²⁸ Log mehō sën neggodek ngaa lo, og su godek ngaa ti ḡokin nah. Gak yō sero huk ti megevonḡ jak nema nirōp in ḡeko monē teka jak medok vu yi, gerēk doꝝ vu mehō ngwē sën nerak vu in ngaa lo geving.

²⁹ Log ham su nanēr gagek jegg in jegg in berup ham avimin. Gak ham bosek menanēr gagek nivesa mu in doꝝ vu alam sën denengo lo mesemu sir. ³⁰ Anutu yi Anon Vabuung loꝝ ya nedo ham ayomin in bē tato namugin behil ajaꝝ ni nabē Anutu rēk ḡeko hil vēr in ngaa nipaya nyēvewen behil anah medo geving yi. Om ham su gevong bAnon Vabuung ayo maggin jak. ³¹ Ham su gwelē mehō ngwē paya, geham su ahēmin sengēn jak, geham su gwevong paang, geham su nanēr pelēsēn jak mehō ngwē, geham su ahēmin nipaya vu mehō ngwē. ³² Gak ham gwelē ham nivesa, geham doꝝ vu ham. Log ham su kwamin bo ngaa nipaya sën mehō ngwē denevong vu ham lo. Gak ham kwevoh na nabē sën Anutu kwa nevo Kerisi benekevoh ham ngaa nipaya ya lo.

5

Hil Sepa Doꝝ Ngaa-Rangah-Yi

¹ Anutu ahē neving ham beham tu nalu lo, om ham sepa doꝝ vaha begwevong ngaa noh vu sën Anutu nevonḡ lo. ² Log ham medo gwevong ngaa los ahēmin geving mehōnon pin, nabē sën Kerisi ahē neving hil belok yah hil bed lo. Lob saga rēk natu seriveng nabē seriveng reggu nivesa sën denevesi in reggu nivesa berup na vu Anutu lo.

³ Log baggēb los ngaa ningōhek sën hil navun hil in lo, gengaa nipaya sën ham ayomin nevu nevu in lo, og ham sën Kerisi-yi-alam ham lo, ham su bengwēng jak, in sagak su yoh vu rē. ⁴ Ham su nanēr gagek nipaya paya berup avimin, geham su sevēr in gagek kwamasēn-yi, geham su nanēr gagek jegg in jegg in sën su yoh vu rē lo genanōp in. In ngaa nebē saga og su yoh vu bē ham gwevong rē, gak ham nanēr ham kwamin vesa vu Anutu in ngaa nivesa vesa pin sën nevonḡ vu ham lo. ⁵ In ham rak ni ḡgovek bē mehō sën neggodek avēh avō, gemehō sën nevonḡ ngaa ningōhek, gemehō sën ahē neving baggēb benevonḡ jegg in jegg in lo, sēnē nebē nesepa loꝝ ngaa kuungsën wirek hen nebē jepō los nyēḡ ḡebus beḡo arēj rak, og alam nebē sēnē su deyoh vu bē dedok na Kerisi luho Anutu hir nyēḡ rē. ⁶ Ham su gwebē nengamin vu alam sën denevongin bē detetuhin ham beham gwevong ngaa nipaya lo. In Anutu ahē sengēn vu alam sën denekeyēh aye medenevong ngaa jegg in jegg in nebē aḡi, log rēk bo nyēvewen vu sir geving. ⁷ Om ham los su gwebē doꝝ ti. ⁸ In ham nedo loꝝ malakenu wirek, rēk gwēbeng og Mehōbōp nevonḡ beham nedo loꝝ rangah, om ham gwevong ngaa pin nabē alam sën denedo loꝝ rangah lo. ⁹ In alam sën denedo loꝝ rangah lo, og denevong ngaa nivesa mu los ngaa yohvu, gedenesepa loꝝ gagek anon. ¹⁰ Ham seggi ngaa pin bemalamin sepa ngaa sën Mehōbōp ahē neving lo. ¹¹ Ham noh nenga in ngaa nipaya los ngaa malakenu-yi in su nelok vu hil rē, gak ham tato rangah vu alam nabē ngaa nebē saga og nipaya. ¹² In ngaa nipaya pin sën denevong vunsën lo, og hil su bengwēng jak, in hil nid nemum in. ¹³ Gak ngaa pin sën neggēp rangah lo, og alam pin denelē medenerak ni, ¹⁴ in ngaa pin sën rangah gelu rak lo, og neggēp rangah rot. Nebē gagek sën dekevu meneggēp lo nebē:

“Hong sën genewēp lo! Kwedi!

Gwevuu diiksën na in

lob Kerisi gevong benyēḡ geheng in hong
gegemedo doꝝ rangah!”

¹⁵ Om ham gwegin ham nivesa. Ham su gwevong ngaa jegg in jegg in nabē alam kwaj masēn, gak ham gwevong ngaa pin nabē alam los kwaj. ¹⁶ Ham su basap buk na meris rē,

gak ham nimin wëek megwevong huk jak buk pin, in ngaa nipaya neggëp loğ buk sën hil nado agi. ¹⁷ Om ham su gwevong nabë sën alam kwaj masën denevong lo, gak ham kwamin bo mejak ngaa sën Mehöböp ahë neving lo ni. ¹⁸ Geham su nanum mekweyevin, in saga nevasap ham beham rëk nimin paya jak, gak mu Anon Vabuung napup ham ayomin og mëm. ¹⁹ Ham medo gwevong Anutu yi sengii los raro, gegwevong tarot nivesa sën gadu ham kenumin, geham gwevong raro doğ ham ayomin los kwamin vesa vu Mehöböp. ²⁰ Geham nanër vu Anutu jak buk nabë ham ahëmin nivesa vu yi in ngaa pin sën neving benetök vu ham lo. Ham nanër nabë saga vu hil Amad Anutu jak Mehöböp Yesu Kerisi arë.

Gagek Rak Maluh Los Venëj

²¹ Log ham su gweko ham jak vu arimin, gak ham dahun ham in lob saga geğo Kerisi arë jak. ²² Log ham avëh, ham gurek reggamin babuj nabë sën ham nehurek Mehöböp babu lo. ²³ In ham reggamin tu ham alamin menëgin ham nebë sën Kerisi tu yi alam alaj meneko sir yah vu Anutu lo. ²⁴ Om avëh nengaj yes vu reggaj in ngaa pin nabë sën Kerisi-yi-alam pin nengaj yes vu Kerisi lo.

²⁵ Log ham maluh! Ham ahëmin geving ham venëmin nabë sën Kerisi ahë neving yi alam pin bediik loğ yah bej ²⁶ in bë geving benij röp los nij mewis jak lo. Log neripek sir rak bël los neving yi gagek vu sir, ²⁷ in bë denatu yi alam los nij veseek benijvesa jak, gengaa ningöhök ma ngaa nipaya su gëp vu sir, log mëm rëk geving bedenatu yi ngaa vabuung gengaa nipaya nama na verök yi in sir. ²⁸ Om ham maluh! Ham ahëmin geving ham venëmin nabë saga. Ham ahëmin geving ham venëmin nabë sën ham ngo ahëmin neving ham navimin lo, in mehöti sën ahë neving venë lo, og yö ahë neving yi. ²⁹ In mehöti su ni nelëlin yö navi rë, gak yö nevet yi menëgin yi nivesa rot nebë sën Kerisi yö negin yi alam lo. ³⁰ Kerisi negin hil nivesa in hil nebë yi reggos los sekë gehil atu navi len ti ti. ³¹ Yoh vu sën Anutu yi gagek nër lo bë, "Maluh rëk gevuu ama lu ata genapiik vu venë beluho denatu anon timu."

³² Log gagek vunsën sënë og degwa böpata ngwë neggëp. Yönon, nenër rak Kerisi losho yi alam lo ving. ³³ Rëk mu ham maluh pin, ham ti ti ngo ahëmin geving venëmin nabë sën ham ngo ahëmin neving ham lo. Log ham avëh, og ham gurek reggamin babuj.

6

Gagek Rak Hurmahen Losho Amaj Lu Ataj

¹ Log ham hurmahen, ham huk neggëp. Ham tu Mehöböp yi alam, om ham nengamin yes vu ham amamin lu atamin megwevong noh vu hir gagek. ² In Anutu yi horek nër bë, "Gegurek amam lu atam babuj." Lob horek saga tu ham Horek muginsën geyi gagek semusën neggëp ving. ³ Gagek semusën sënë nebë, "Ham rëk medo nivesa meham medo hus adingsekë rot gëp dob."

⁴ Log ham alam hib, ham su gwevong paya vu ham nalumin lo bahëj sengën vu ham, gak ham gwegin sir nivesa bedesepa doğ Mehöböp yi gagek los degevong ngaa pin niröp.

Gagek Rak Hur Losho Alaj

⁵ Log ham hur, ham nengamin yes megwevong noh vu mehö sën tu alamin menëgin ham lo aye. Ham gönengin sir, geham ayomin na timu vu sir nabë sën ham neving vu Kerisi lo. ⁶ Geham su gwevong huk jak malaj mu in nabë ahëj nivesa in ham, gak ham gwevong nivesa vu sir, in ham tu Kerisi yi hur beham nesepa loğ Anutu kwa los ayomin timu. ⁷ Ham su gwevong huk in nabë mehönon degelë ham nivesa, gak ham kwamin vesa megwevong huk los niwëek in Anutu gelë ham nivesa. ⁸ In ham nerağ ni vorot bë: Nabë ham gwevong huk nivesa geham su nimin tebö rë, og Anutu rëk geving nyëvewen doğ nah vu ham sën tu hur lo, gevu ham sën tu ala lo geving.

⁹ Log ham sën tu ala lo, ham gwegin ham hur nivesa geving. Ham su gwevong paang los nanër gagek nipaya jak sir, in ham rak ni bë ham los ham hur ham alamin timu nedo yagek benelë ham pin neggëp ti.

Kerisi-yi-alam Nebë Alam-begö-yi

¹⁰ Log arig lo, sa gagek hus sënë nebë: Ham nimin wëek menatu Mehöböp yi alam yönon! Yi mehö niwëek ata, om ham gweko niwëek vu yi. ¹¹ Ham jöp Anutu yi kelenavi los ngaa sën neggërin begö lo doğ na ham navimin, in ham bare niwëek gengaa sën Memö Nipaya Satan neving in bë tetuhin ham lo su kepë ham. ¹² In hil su nasis begö vu mehönon rë, gak hil nasis begö vu ggev los ngaa niwëek sën denëgin ngaa malakenu-yi lo, gevu memö nipaya sën denëgin yagek babu lo. ¹³ Om ham jöp Anutu yi kelenavi los ngaa sën neggërin begö lo pin doğ na ham, in nabë buk nipaya natök vu ham, og ham bare niwëek bengis begö rot begovek na, gemëm ham medo. ¹⁴ Ham gwevëh gagek anon gëp ham balomin beham bare. Geham gwevong ngaa niröp mu in gërin ham newamin. ¹⁵ Log ham jöp Bengö Nivesa sën

nevang behil ayod neto revuh lo doḡ na ham vahamin natu ham suu, in ham bare niwëek geham su jöpek. ¹⁶ Log ham ayomin na timu vu Yesu jaḡ buk, lob saga natu ham kelenavi sën gërin ham navimin pin lo, in Memö Nipaya Satan yi apop sën netum daggen lo pin dejak vu medenakul. ¹⁷ Log ham kwamin bo sën Kerisi ko ham yah vu Anutu lo besaga natu ham aseeng sën ham nabun yumin doḡ in gërin begö. Geham gwëko gagek sën neggëp loḡ Anutu-yi-kaḡiya lo pin in Anon Vabuung gevong benatu ham paëp-yu-anil beham ngis begö jak.

¹⁸ Log ham najom jaḡ los kwetag vu Anutu buk gerangah, gAnon Vabuung rëk doḡ vu ham. Ham su nimin tebö! Gaḡ ham pasang najom jaḡ in Anutu-yi-alam pin. ¹⁹ Log ham najom jaḡ in sa geving nabë sa bengwëng og Anutu gevong gagek berup savig besa nanër Bengö Nivesa sën neggëp kesii wirek lo nam rangah, gesa su gönengin mehönon malaj. ²⁰ Setu Bengö Nivesa sënë yi hur ti in nanër rangah, lom deduu sa besën seyam nado karabus agi. Om ham najom jaḡ nabë sa su göneng in mehönon megevuu huk sënë na, in saga og su yoh vu rë, gaḡ saḡ nanër rangah metateḡin mena rot.

Gagek Hus

²¹ Hil arid Tukikus nelok vu sa balu nehevong Mehöböp yi huk lob sa ahëḡ neving yi. Lob neyök vu ham berëḡ nanër sa los ngaa pin sën netök vu sa lo rangah vu ham bemëm ham jak huk sën sa nehevong lo ni. ²² Yik sa hevong yi meyök vu ham rak degwa sënë in bë nanër sa bengög vu ham begevong beham nimin wëek jaḡ. ²³ He arimin ham, om hil Amad Anutu luho hil Mehöböp Yesu Kerisi degevong beham pin ayomin gëp revuh, geham ahëmin geving ham, geham ayomin na timu vu luho. ²⁴ Luho degevong semusën vu ham sën ham ahëmin neving hil Mehöböp Yesu Kerisi rot menedo lo.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Pilipi

¹ Kerisi Yesu yi hur sa Paulus geTimoti, balu kevu kapiya sënë yök vu ham Pilipi pin sën Kerisi Yesu yi alam ham lo, ving ggev sën denegın dub los alam sën deneloğ vu ham lo. ² Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevonğ semusën vu ham bedegevonğ ham ayomin gëp revuh.

Paulus Kwa Vesa Vu Anutu

³ Sën sa kwag nevo ham lo, og sa najom rak vu sa Anutu los kwag vesa in ham rot. ⁴ Lob sën sa neketag vu Anutu bē doğ vu ham lo, og sa neketag los ahëğ nivesa in ham. ⁵ Sa kwag vesa in ham nelok vu sa gesa nanër Bengö Nivesa rangah. Vu nyëdahis rot beverup gwëbeng. ⁶ Lob serak ni ggovek bē Anutu yō vonğ huk nivesa loğ ham ayomin vu nyë dahis, lob yō rëğ medo gevonğ rot begovek na doğ buk sën Kerisi Yesu duk nom lo.

⁷ Log sën sa kwag vesa in ham lo, og sakağ yoh vu. In buk vahi og sa nado karabus, log buk vahi og sa nehevong huk in bē gadu Bengö Nivesa balam degevonğ geving niwëëk. Lob nelok buk saga pin, og ham kwamin nevo sa, om huk sën sa nehevong banon nerak menesemo alam vahi lo, og yik ham nevonğ huk sagi ving behil kwad vesa loğ ti, om sën sa kwag nevo ham yoh vu buk pin. ⁸ Senër yōnon neggëp Anutu mala bē sayog nepebip sa in bē senök galë ham pin, in sahëğ neving ham nebë sën Kerisi Yesu ahë neving ham lo. ⁹ Lob sa najom rak in ham bē ham ahëmin geving ham niwëëk rot noh vu buk pin bena meböpata jak. Gesa najom rak ving bē ham natök vu kwa nivesa rot beham seggi ngaa pin, ¹⁰ in ham jak ni nabë nivesa ma nipaya. Nabë saga in ham natu alam yohvu gengaa nipaya su gëp vu ham rë, rot bena berup doğ buk sën Kerisi duk nom lo. ¹¹ Lob ngaa niröp sën Yesu Kerisi yoh vu bē gevonğ banon jak doğ hil ayod lo napup ham ayomin rot. In sënë rëğ geğo Anutu arë jak nabë mehö niwëëk los arë böpata.

Paulus Ya Karabus Lob Sënë Loğ Vu Bengö Nivesa

¹² Arig lo, sa bē ham jak ni nabë ngaa sën tōğ vu sa agi, og su ggërin Bengö Nivesa rë. Gağ nelok vu meneya rot. ¹³ In alam-begö-yi pin sën denegın mehö-los-bengö Sisar* yi beggang lo, galam vahi pin, og derak sa nig ggovek ya bē seyam karabus in Kerisi yi hur sa.

¹⁴ Lob arig lo ngahisekë sën ayoj neya timu vu Mehöböp lo kwaj nevo sa bē seyam karabus, lob ayoj niwëëk rak in sënë, lob devuu ggönengsën ya genij wëëk rak medenër Anutu yi gägek rangah. ¹⁵ Yōnon, sir vahi og ahëj nipaya in sarëğ ya, lob denevonğ in bē dedahun sa, om sën denenër Kerisi yi gägek rangah rak degwa sënë, rëğ sir vahi og ahëj nivesa medenenër Kerisi arë los ayoj niröp. ¹⁶ Alam sënë derak ni bē sa nado sënë in bē sa gadu Bengö Nivesa, om sën ahëj neving sa medenenër gägek rangah. ¹⁷ Rëğ sir vahi og denenër Yesu yi gägek in bē degeğo yō arëğ jak. Gağ ayoj su niröp rë. Yōnon, denevonğ in bē debo maggin la doğ na geving vu sa doğ karabus. ¹⁸ Rëğ yik sakağ ngaa meris. Bē denanër los ayoj niröp, ma su denanër los ayoj niröp rë, og yik ggovek. Denenër Kerisi yi gägek rangah, om sa kwag vesa in sënë, gesëğ kwag vesa rot. ¹⁹ In serak ni bē ngaa sënë rëğ doğ vu sa besëğ medo nivesa, in serak ni ggovek ya bē ham nejom rak yoh vu buk in bē doğ vu sa, lob Yesu Kerisi yi Anon Vabuung gadu sa. ²⁰ Sa navo kwag in ngaa timu, gesa hevong ving bē rëğ anon jak nabë: Sa su rëğ nig namum in ngaa sën sa nehevong ggëp dob lo ti rë. Gağ nabë sa nadiik, ma nabë sa medo vesag, og sa bē gevonğ ngaa pin sënë los nig wëëk in geğo Kerisi arë jak. Vu pehi sënë, genoh vu buk pin. ²¹ In sa og sa kwag nevo nebë sënë: Nabë sa medo vesag og nivesa, in setu Kerisi-yi-alam ti ggovek ya. Gağ nabë sa nadiik og nivesa rot, in sëğ medo geving Kerisi yōnon. ²² Rëğ mu nabë sengo nahën medo vesag vu dob, og sëğ gevonğ huk vahi geving banon jak, om mak sëğ gevonğ nabë va? Sa duğın! ²³ Sa kwag luu luu in sënë. Sa bē nadiik bena medo geving Kerisi in sënëğ nivesa rot. ²⁴ Gağ mu nabë sengo nahën nemedo dob, og yik nivesa rot, in mëm sëğ medo medok vu ham rë. ²⁵ Om sa kwag neya timu meserak ni bē mak sëğ medo vesag medok vu ham in ham gwevonğ geving niwëëk bekwamin vesa rot. ²⁶ Nebë saga, om nabë dekevelekin sa besenök berup vu ham gökin, og ham rëğ kwamin vesa in begweğo Kerisi Yesu arë jak pangsën.

Alam Pilipi Loshö Paulus Degebë Doğ Ti MedengisBëğ In Bengö Nivesa

²⁷ Rëğ mu ham sepa doğ Kerisi yi Bengö Nivesa niröp in nabë senök galë ham, og sejak ni. Ma nabë sa gango ham bengömin mu, og yik ggovek, gesëğ gango nabë ham ahëmin neving ham menare loğ ti, bayomin ti, beneloğ vu ham menesis begö in Bengö Nivesa in bē na meniweëk jak balam degevonğ geving. ²⁸ Sa hevongın bē gango ham bengömin nabë ham su nehönengin alam sën denekeyëh ham gägek lo rë. Gağ sa bē gango nabë ham nare niwëëk. Bē ham bare niwëëk nabë saga, og saga netato bē rëğ malaj nama. Log netato ving

bë Anutu rëk geķo ham nah vu yi beham medo nivesa. ²⁹ In Anutu su vo semusën sënë vu ham bë ham ayomin na timu vu Kerisi mu rë, gaķ vu semusën ngwë vu ham bë kwerë maggin vahi geving in ham tu yi alam. ³⁰ Yiķ hil nasib begö ggëp ti in Bengö Nivesa, nebë sën ham lë gesa nehevong wirek lo, genebë sën ham ngo bë sa nahën nehevong gwëbeng agi.

2

Hil Dahun Hil Gahëd Geving Arid Lo

¹ Maķ ham neķo niwëëk vu Kerisi? Kerisi ahë neving ham lom saga vong beham ayomin to revuh-a? Gemaķ Anon Vabuung neduu hil tu alam vu timu? Gemaķ ham ahëmin neving mehönon gekwamin nevingin sir-a? ² Om nabë nebë saga og mëm ham sepa doķ kwa timu. Ham ahëmin geving ham anon rot, beham medo jevuh ti, beham malamin sepa huk timu. Bë ham gwevong nabë saga, og ham rëk gwevong besa kwaģ vesa böpata rot. ³ Ham su kwamin bo ham mu beham gweķo ham jaķ. Gaķ ham gurek alam vahi babuj geham kwamin bo sir nabë dekesuu ham raķ ngaa nivesa. ⁴ Geham su gweģin ham ngo ham ngaa mu, gaķ ham gweģin mehö ngwë hir ngaa geving.

Kerisi Dahun Yi Lob Anutu Ķo Arë Raķ

- ⁵ Ham kwamin bo ngaa nabë sën Kerisi Yesu nevang lo.
⁶ Anutu soģek yi,
 rëķ mu su kwa nevo bë najom aggata sën luho Anutu negģëp ti lo ahon rë.
⁷ Gaķ vuu aggata sënë ya getu mehönon raķ,
 bevong ngaa nebë hur meris.
⁸ Tu mehönon bedelë yi nebë mehönon soģek,
 rëķ mëm yö dahun yi genesepa loķ Anutu aye rot bediik.
 Yönon, diik raķ ķelepeķo* nebë alam nij paya.
⁹ Om sën Anutu ķo yi raķ, raķ yiķ degwa sënë,
 beķo yi raķ yah vavunë rot.
 Lob tung gģev ti sën kesuu gģev vahi pin lo raķ yi.
¹⁰ In nabë degengo Yesu arë,
 og alam pin vu yaģek gevu dob gevu dob geģinë
 rëķ dengun lusej vu yi.
¹¹ Log mehönon pin rëķ denanër rangah doķ ayej nabë:
 Yesu Kerisi tu Mehöböp.
 Gedeģeķo Ama Anutu arë jaķ nabë saga.

Hil Najëh Nabë Betuheng

¹² Om sa mehö lo! Ham ngo medo gwevong noh vu sayeg nabë sën ham nevang aga. Yönon, sën sa nado ving ham wirek lo og ham nevang, gaķ gwëbeng sënë sengo nado adingnë, om ham pasang gwevong nabë saga. Anutu ķo ham yah vu yi om ham ayomin na timu beham göneng in yi begurek babu in mëm rëķ geķo ham nah vu yi beham medo geving yi vu tamusën. ¹³ In hil araķ ni bë Anutu nevang huk loķ ham. Yö nevër ham kwamin, lob mëm ham nevang ngaa yoh vu sën ahë neving lo.

¹⁴ Log ngaa pin sën ham gwevong lo, og ham gwevong los nimin yes, gaķ ham su gwevong ayemin vu los gök ham in. ¹⁵ Ham gwevong nabë sënë in ngaa nipaya su ĝëp vu ham, gaķ ham medo niröp nabë sën Anutu nalu ham lo. Yönon, ham nedo loķ alam nij paya los alam gaģek tetuhinsën vuheng, rëķ mu ham rëķ najëh jaķ sir nabë betuheng. ¹⁶ Ham nanër gaģek sën yoh vu bë gevang bemehönon demedo malaj-tumsën lo vu sir in mëm sa napisek in doķ buk sën Kerisi duk nom dob lo. In sëķ jaķ ni nabë sa su nevasap sa menehevong huk meris rë. ¹⁷ Alam Yuda denesis reggu tu seriveng, lob denekeseh wain raķ ving, lob yiķ sën ham ayomin neya timu vu Kerisi lo nebë seriveng saga. Log nabë dengis sa, og yiķ gģovek, in sa nig ķöķ rëķ keseh nabë wain sën denekeseh raķ ham seriveng lo, lob sëķ kwaģ vesa geving ham. ¹⁸ Om yiķ ham kwamin vesa geving nabë saga behil kwad vesa doķ ti.

Timoti Yi Gageķ

¹⁹ Nabë Mehöböp Yesu kwa bo, og sëķ gevang Timoti nõk vu ham, loķ mëm rëķ nom nanër ham bengömin vu sa besa kwaģ vesa. ²⁰ In su sa mehö ngwë nedo balu kwamin nevo ngaa negģëp ti nebë Timoti rë. Yö kwa nevo ham rot bë doķ vu ham. ²¹ Gaķ alam vahi pin og yö denegin yö hir ngaa gesu kwaj nevo Yesu Kerisi yi huk rë. ²² Rëķ Timoti og ham raķ ni bë yi mehö nivesa beneloķ vu sa in Bengö Nivesa nebë sën hurmahen ti neloķ vu ama. ²³ Sa bë gevang yi nõk pevis vu ham, rëķ mu sejaķ ngaa sën rëķ natöķ vu sa lo ni namugin loķ mëm. ²⁴ Rëķ mu sa hevong ving bë Mehöböp rëķ tateķin aggata gesengo rëķ nõk vu ham geving.

Epaproditus Yi Gageķ

²⁵ Log sa kwag nevo bë maḵ sək̄ gevong hil arid Epaproditus nah vu ham gökin pevis. Wirek ham vonḡ yi loḵ yah ham bömin beyam loḵ vu sa, balu nehevong huk loḵ ti galam desis begö vu aluu in Bengö Nivesa. ²⁶ Rëḵ tum nevo kwa in ham bë nõk gelë ham. Gayo maggin rot in ham ngo bë nirak. ²⁷ Yönon, nirak böpata lob dus rak bë nadiik na. Rëḵ Anutu kwa vongin aluu belok vu yi in bë su nadiik besayog maggin böpata rot rë. ²⁸ Om sën sa kwag nevo rot bë sa gevong yi nõk pevis beham gwelë yi gökin bekwamin vesa lob ti mëm sa maggin rëḵ ahë yes jak teka geving. ²⁹ Om ham gweko yi nõk vu ham los kwamin vesa in Mehöböp yi hur yi. Geham gweko alam nabë sënë arëj jak. ³⁰ Dus rak bë nadiik doḵ Kerisi yi huk. In ham su yoh vu bë doḵ vu sa rë, om sën loḵ yah ham bömin benelok vu sa, rëḵ tõḵ vu niraksën sënë bedus rak bë nadiik.

3

Mehöti Sën Ayo Na Timu Vu Kerisi Lo, Og Yi Mehö Yohvu Yönon

¹ Arig lo, sa bë semu gagek sënë hus nabë ham kwamin vesa in Mehöböp. Sa nanër gagek timu sënë yoh vu buk, rëḵ mu sa su rëḵ niḡ tebö jak in rë, in gagek saga rëḵ gadu ham. ² Ham gwegin ham in alam sën denevong huk nipaya nebë anöö bemën lo. Ham gwegin ham in alam nij paya sën denevongin bë dekepë ham lo. Geham gwegin ham in alam sën denevongin bë degerah* ham navimin in mëm ham natu Anutu-yi-alam lo. ³ In degwa su neggëp vu ngaa saga rë, gaḵ hil sagi og Anon Vabuung nelok vu hil behil nehako Anutu arë rak, om hil atu yi alam sogek. Hil su kwad nevo navid rë, gaḵ hil napisek in Kerisi Yesu yö timu. ⁴ Yönon, maḵ sengo yoh vu bë kwag bo sa navig. Nabë mehö la kwaj nevo sën derah* navij lo bë yoh vu bë geḵo sir nah vu Anutu, og seyoh vu bë nanër rot kesuu sir. ⁵ In sataḡ ko sa lob buk tu nemadvahi-bevidek-löö lob derah* sa navig. Saḵ Israel ti. Sa degwa vu Benyamin. Saḵ Hibrü ti gesamaḡ lu ataḡ og Hibrü ving. Log sa Parisai* ti gesa nesepa loḵ Moses yi horek nebë sën sir lo. ⁶ Sa niḡ wëek rot bë sa gevong Anutu yi huk, om sën wirek og sa nasis Kerisi-yi-alam rot. Rëḵ mu nabë mehöti seggi sa jak Moses yi horek, og rëḵ gelë nabë sa nesepa loḵ pin los dahis.

⁷ Lob wirek sa hekuung bë ngaa pin sënë og ngaa böp rot, loḵ tum sehërin sa tu Kerisi yi mehö lob serak ni bë ngaa pin sënë og yik̄ ngaa meris. ⁸ Sa su nanër rak̄ Yuda hir ngaa mu rë. Gaḵ serak ni bë Kerisi Yesu tu sa Mehöböp, om sën sa nehälë ngaa vahi pin bë ngaa meris. Sa nesepa loḵ Kerisi vaha, besa hevuun ngaa vahi pin ya, besa nehälë nebë laa, gesa bë najom Kerisi ahon ⁹ benatu yi mehö. Yönon, Horek su yoh vu bë gevong besa natu mehö yohvu rë. Rëḵ sayoḡ neya timu vu Kerisi, om sën Anutu nër sa bë sa mehö yohvu, in Anutu nenër mehönon bë sir alam yohvu degwa rak̄ sën ayoj neya timu vu Yesu lo. ¹⁰ Sa bë sejak̄ Kerisi ni yönon. Gesa bë gaḵo niwëek vu yi in diik̄ gekedi rak̄ yah. Sa hevongin bë gaḵo kerus nabë sën ko lo, gesa bë sa su kwag bo sa, gaḵ sa bë dahun sa nabë sën Kerisi dahun yi bediik̄ lo. ¹¹ Sa nehevonḡ nebë sënë, in sa kwaḡ nevo bë rëḵ gevonḡ besëḵ̄ ked̄i jak̄ nah gëp bedub geving.

Paulus Seröj Niwëek In Bë Geḵo Kupek̄ Nivesa Vu Yagek

¹² Yönon, sa su kwaḡ nevo bë sa nehevonḡ ngaa pin saga niröp beseyoh vu ggovek ya rë. Gaḵ sengo nesepa loḵ ngaa pin sënë rot in bë sək̄ gaḵo nyëvewen nivesa sën Kerisi Yesu ggooin rak̄ in bë gevonḡ vu sa lo.

¹³ Arig lo, sa su rëḵ gaḵo sa jak̄ nabë sa haḵo anon ggovek ya rë. Gaḵ yik̄ sa nanër gagek timu sënë nabë: Sa hevuun ngaa wirek hen pin ya, gesa nehevonḡ huk niwëek in bë sa gaḵo ngaa tamusën-yi. ¹⁴ Sa neseröḡ niwëek in bë sa natök̄ na telḡ vewen sën lo medegebë sarëḡ, loḵ mëm Anutu tahi sa mesena vavunë megaḵo nyëvewen jak̄ Kerisi Yesu yi huk. ¹⁵ Om hil sën Anutu nër hil nebë hil alam yohvu lo, hil pin kwad bo gagek gëp ti nabë hil gevong nabë sagi. Rëḵ nabë ham kwamin nevo gagek ngwë yööhu, og Anutu rëḵ tatekin ham kwamin. ¹⁶ Rëḵ mu gagek anon sën hil nesepa loḵ agi, og hil ngo najom ahon menapiik̄ vu.

¹⁷ Arig lo, ham pin sepa doḵ sa vahaḡ. Geham gwelë alam vahi sën denesepa loḵ sa lo geving nivesa, beham sepa doḵ he vahamin. ¹⁸ Senër vu ham beron ngahisekë ggovek ya, log gwëbeng saḵ nanër vu ham gökin los malaḡ bël nabë: Alam ngahisekë denelë Kerisi paya bedenevongin bë dedahun gagek sën netatekin yi kelepeko* lo na. ¹⁹ Alam sënë malaj anon in nos los reggu lu ngaa rot bedeneḵo rak̄ tu hir anutu. Denepisek in ngaa numusën aggagga, gekwaj nevo ngaa dob yi mu. Om alam sënë rëḵ malaj nama gëp Nyëḡ Nipaya. ²⁰ Gaḵ hil og hil atu alam-yagek-yi, lob hil nehegin bë Mehöböp Yesu Kerisi vu yagek meduk̄ nom begeḵo hil nah. ²¹ Rëḵ gevonḡ behil navid nipaya sënë pekwë yi bemalangeri jak̄ nabë sën yö navi. Rëḵ gevonḡ nabë sënë jak̄ niwëek sën yoh vu bë getunḡ ngaa pin degevek babu lo.

4

Paulus Nër Bë Ahëj Geving Sir Gekwaj Bo Ngaa Nivesa

¹ Nebë sënë om arig lo, ham tu Mehöböp yi alam om ham ngo bare niwëëk. Sahëg neving ham, besa nehevongin bë galë ham gökin. In sa kwag vesa in ham, geham vong bë sa sok sengii yi.

² Log hong Ewodia, gehong Suntuke, melu gwengo rë! Melu semu gagek in Mehöböp yi hur avëh meluu. ³ Log hong sën alu nehebë loḱ ti in huk-e! Sa nanër vu hong nabë gedok vu avëh luu sënë. In wirek og alöö nalok vu he in Bengö Nivesa ving Klement losho alam vahi sën he nehevong huk timu barëj neggëp loḱ ḱapiya-mala-tumsën-yi lo. ⁴ Ham kwamin vesa in Mehöböp jak buk pin, gesak nanër gökin nabë ham pasang kwamin vesa rot. ⁵ Ham gwevong balam pin dejak ham nimin nabë ham nejom ham ahon, geham su neko ham rak rë. In Mehöböp yam dus rak ggovek ya. ⁶ Om ham su newamin jak! Gak nabë ham jak vu in ngaa ti, og ham najom jak bekwetag vu Anutu in, lob ham najom jak benanër los kwamin vesa vu yi geving. ⁷ Loḱ mëm Anutu rëḱ geving beham ayomin gëp revuh. Alam dob-yi dugin ngaa sënë degwa besu detök rak rë, rëḱ mu sën ham ayomin gëp revuh lo rëḱ geving beham ahëmin nivesa rot geham kwamin niröp jak in Kerisi Yesu yi alam ham.

⁸ Arig lo, sa bë nanër gagek ti vu ham gökin nabë ham kwamin bo ngaa nabë sënë noh vu buk: Ngaa pin sën anon lo, gengaa sën niröp lo, gengaa sën neyohvu lo, gengaa pin sën nivesa lo, gengaa sën malangeri lo. Geham kwamin bo ngaa sën hil galë nabë nivesa lo los ngaa pin sën yoh vu bë hil gako arë jak lo. ⁹ Ngaa pineḱ sa tahu ham loḱ, lob ham ko ggovek ya, gengaa pin sën sa nanër los sa nehevong lo, og ham ngo los ham lë ggovek ya, om ham gwevong nabë saga noh vu buk. Nabë saga, lob Anutu sën nevong behil ayod neggëp revuh lo rëḱ medo geving ham.

Paulus Kwa Vesa In Alam Pilipi

¹⁰ Sa kwag vesa rot gesa napisek in ham vu Mehöböp, in ham nedo hus ading rëḱ gwëbeng ham kwamin vo sa belok vu sa ggökin. Yönon, ham kwamin nevo sa wirek bë dok vu sa, rëḱ aggata su neggëp in bë ham gwevong nam rë. ¹¹ Sa su bë rëḱ nanër nabë sa narak vu in ngaa rë. Gak wirek og sa newag nerak in ngaa sën netök vu sa lo, rëḱ gwëbeng og setu Yesu yi hur, lob sa nado revuh in ngaa pin. ¹² Sehög ngaa bë paya teka, og yik ggovek, genabë ngahisekë og yik ggovek. Log bë sega nos menajom sa ahon, ma meyip geving sa, ma nabë senoh vu ngaa pin, ma sejak vu in ngaa, og sa nehalë ngaa pin sënë bë yik neggëp ti, lob vu nyëḱ pin geyoh vu buk pin, og sayog sepëp. ¹³ Mehö sën lo negadu sa, lob seyh vu bë geving ngaa pin jak niwëëk. ¹⁴ Rëḱ ham nevong nivesa, in ham nelok vu sa beham nekwerë sa maggin. ¹⁵ Yönon, ham alam Pilipi, ham ngo rak ni bë wirek sa nanër Bengö Nivesa vu distrik Masedonia nyëdahis lob ggovek gesa naya rak, rëḱ alam saga la su denevongwëng ving sa bë he dok vu he wewen vewen rë. Gak ham mu sën mëm ham nevong.

¹⁶ In sa nado Tesalonika wirek, lob ham nelok vu sa benevong kupeḱ vu sa, rëḱ su beron timu rë. ¹⁷ Rëḱ saga su nebë sa malag anonin kupeḱ rë. Gak sa hevongin bë ham gwevong huk nivesa nabë sënë in geving beham nyëvewen böp jak besemu ham. ¹⁸ Lob gwëbeng og sa hako ngaa pin ggovek ya bengahisekë rot, beseyoh vu ggovek ya. Ham vong kupeḱ vu sa bEpproditus ko yam loḱ ya sa nemag ggovek ya. Kupeḱ sënë vong bë seriveng sën ham nevesi bereggu nivesa verup neya vu Anutu lo. Om Anutu rëḱ gelë nivesa nabë yi seriveng, lob ahë nivesa in. ¹⁹ Lob ham tu Kerisi Yesu yi alam, om sa Anutu rëḱ gëgin ham nivesa in ngaa pin sën ham nerak vu in lo jak ngaa nivesa vesa pin sën neggëp vu yi lo. ²⁰ Om hil gako hil Amad Anutu arë jak na vavunë degwata los degwata. Yönon.

Gagek Hus

²¹ Sa bë nanër na vu Kerisi Yesu yi alam pin nabë sa kwag nevo sir. Log hil arid lo sën denedo ving sa agi denër bë kwaj nevo ham ving. ²² Yönon, Anutu-yi-alam pin denër bë kwaj nevo ham. Gesir vahi sën denevong huk ggëp mehö-los-bengö Sisar* yi beggang lo denër niwëëk bë kwaj nevo ham ving. ²³ Mehöböp Yesu Kerisi yi semusën nöḱ gëp geving ham ḱenumin.

Kapiya Sên Paulus Kevu Vu Kerisi-yi-alam Vu Kolosi

¹ Sa Paulus sên Anutu ggooin sa rak in bê sa natu Kerisi Yesu yi sinarê lo. Alu hil arid Timoti ²kevu kapiya sênê yök vu Kerisi-yi-alam ham sên ham nedo Kolosi aga. Vu he arimin ham sên ham ayomin neya timu vu Kerisi yönon lo. Sa neketag vu hil Amad Anutu in ham bê semu ham begevong ham ayomin gëp revuh.

Anutu Vong Balam Kolosi Ayoj Ya Timu Vu Kerisi

³ Alu kwamin vesa vu hil Mehöböp Yesu Kerisi Ama Anutu in ham neyoh vu buk pin sên alu najom rak in ham lo. ⁴⁻⁶ Yönon, he najom rak in ham rot loğ buk sên he hango ham bengömin bê ham ayomin neya timu vu Kerisi Yesu geham ahëmin neving Kerisi-yi-alam pin lo, rot besên verup gwëbeng. Ham ngo Bengö Nivesa yi gagek anon wirek, loğ mêm ham rak ni bê ham rëk medo malamin-tumsên degwata gëp yagek. Bengö Nivesa saga ya meyoh vu nyëg pin, lob neving balam denesepa loğ Kerisi. Lob tök verup vu ham ving, lob ham vong ving besepa loğ loğ buk sên ham ngo muginsên berak ni bê Anutu yi gagek semusên yönon lo, rot beberup gwëbeng. ⁷ Epapras sên tahu ham loğ Bengö Nivesa sênê beham rak ni lo, og yik mehö nivesa balu nehebê loğ ti in huk. Kerisi yi hur nivesa yi menelok yah he bömin bevonng yi huk ggëp ham nyëg. ⁸ Lok mêm nêr ham bengömin yom vu he bê Anon Vabuung loğ vu ham beham ahëmin neving Kerisi-yi-alam.

Paulus Jom Rak Bê Anutu Gadu Alam Kolosi

⁹ Epapras nêr gagek yom vu he nebê saga, lob mêm alu najom rak in ham yoh vu buk pin gehe su nehevuu rë. Gağ alu neketag vu Anutu bê gevong beham natu alam los kwamin yönon, gAnon Vabuung tatekin ham kwamin beham jağ ngaa pin ni nabê nivesa ma nipaya. In mêm ham jağ ngaa pin sên Anutu ahê neving bê hil gevong lo ni. ¹⁰ Nabê sênê, loğ mêm ham yoh vu bê sepa doğ Mehöböp yi aggata niröp bemêm kwa vesa in ham. Lob ham rëk gwevong ngaa nivesa jağ buk pin banon jağ, gemêm ham jağ Anutu ni gökin rot.

¹¹ Log alu najom rak in ham ving bê Anutu mehö niwëek ala los gayeheng bo niwëek vu ham rot in ham najom ham ahon beham kwerê maggin pin bebare los kwamin vesa ¹² begweko hil Amad arê jağ. In vong beham yoh vu bê doğ na geving yi alam pin behil rëk medo doğ yi Nyëg-rangah-yi. ¹³ Yönon, ko hil vër in malakenu niwëek, getung hil loğ ya ving Nalu sên ahê ving yi pangsen lo yi alam. ¹⁴ In Anutu Nalu bago hil yom ggovek ya bedahun hil ngaa nipaya ya.

Kerisi Yi Aggata Los Yi Huk

¹⁵ Anutu Nalu yik luho Anutu sên hil su ayoh vu bê galê yi rë lo neggëp ti. Yö nedo nyëdahis betu ngaa pin sên Anutu tung agi ala. ¹⁶ Tung ngaa pin vu yagek gevu dob. Tung ngaa pin sên nedo hil malad agi, gengaa vahi sên hil su nehalê rë lo. Tung alam-los-bengöj, gegavman, geggev, galam sên denetu ala lo. Yönon, tung ngaa pin sênê bengaa pin yö tu yi ngaa. ¹⁷ Yö nedo nyëdahis gengaa la su nedo rë, log medo negin ngaa pin sên tung lo medenedo nivesa rak yö niwëek. ¹⁸ Kerisi-yi-alam pin detu degwa timu log tu hir yusekê. Yi mehö muginsên sên kedi rak yah ggëp bedub lo. Kedi rak in bê yö ti natu ngaa pin ala. ¹⁹ Anutu vongin bê luho Nalu gëp ti, om sên vong yi ngaanon vu yi beggërin ayo los dahis. ²⁰ Anutu vongin bê gevong mamer vu mehönon los ngaa pin sên vu yagek los dob lo, in bê hil los medo jevuh ti. Om sên vong Nalu yam bediik rak kelepeko* loğ yah hil bed in bê gagek nadiik na.

²¹ Wirek og ham tu alam bemên in Anutu. Ham kwamin nevo ngaa nipaya mu menesepa loğ, lob saga vong beham los Anutu nelê ham paya. ²² Rëk Kerisi diik loğ yah ham bömin in bê ham los Anutu medo jevuh ti. Vong nebê sênê in bê geko ham nah vu yi beham natu alam nimin röp los alam nimin vesa gegagek su gëp vu ham gëp Anutu mala. ²³ Gağ ham ayomin na timu vu Kerisi beham bare niwëek ata. In ngaa ngwê rëk geko ham kwamin seggi lob tum ham rëk gwevuu aggata sên ham vong ving niwëek rak Bengö Nivesa sên ham ngo lo na. Denêr Bengö Nivesa sênê ya meyoh vu mehönon pin vu dob, lob sa Paulus setu hur ving menanêr ving.

Paulus Lok Vu Alam Kolosi

²⁴ Gwëbeng sênê sa haço maggin, rëk maggin sênê nelok vu ham om sa kwag vesa. Log maggin sên sa nekerê loğ sa naviğ agi, og sa nekerê loğ yah Kerisi ben. Sa nekerê in bê doğ vu Kerisi-yi-alam pin los dahis, om yik su sengo ti nekerê rë, gağ alu Kerisi nekerê loğ ti.

²⁵ Lob Anutu yö ggooin sa rak tu yi alam pin hir hur bevo huk loğ sa nemağ bê sa nanêr yi gagek pin vu ham. ²⁶ Gagek sênê yö neggëp vunsên in mehönon vu nyëg pin wirek, beneggëp rot beberup gwëbeng. Rëk gwëbeng og tök yam rangah vu Kerisi-yi-alam bederağ ni ggovek

ya. ²⁷ Anutu yö kwa vo bë tatekin gagek vunsën sënë vu yi alam pin, besir sën yu-ngwë lo dejak ni geving nabë gagek nivesa rot belos bengö. Gagek vunsën sënë nebë Kerisi nedo ving ham, lob ham nevo kwamin in yi bë geko ham nah medo nivesa rot geving yi. ²⁸ Om sën he medo nanër Kerisi yi Bengö Nivesa rangah gehe nalev horek vu mehönon bë degëgin sir nivesa. He netatekin gagek los kwa nivesa pin vu alam pin in bë gaço sir pin denah vu Kerisi medenatu yi alam niröp, gaç su demedo dug dug in ngaa ti. ²⁹ Nebë saga, om sën sa nehevong huk böp rot menavimengin, rëk Kerisi yö negadu sa menevong niwëëk vu sa.

2

Hil Gevong Geving Niwëëk Genid Dëlin Gagek Kuungsën

¹ Yönon, sa bë ham jak ni nabë sa nehevong huk böp rot in bë sedok vu ham los alam Laodisea galam ngahisekë sën su malaj nerak sa malag rë lo. ² Sa nehevong huk böp sënë in bë ham bare niwëëk los ahëmin nivesa, gesa nehevongin bë ham ahëmin geving ham, in saga rëk naduu ham ahon beham medo jevuh ti. Log sa hevongin bë ham jak gagek ni los degwa, bejak ni nabë gagek anon. Senër gagek sën netatekin Kerisi vu hil lo. In neggëp vunsën ving Anutu wirek, rëk tøk yam rangah gwëbeng beyoh vu bë gevong kwa nivesa rot vu ham. ³ Yönon, Anutu kwa pin los degwa geyi gagek los kwa böp böp pin neggëp vu Kerisi. ⁴ Senër gagek saga vu ham in bë mehöti su bo bël dok ham betetuhin ham. ⁵ Sa su nado ving ham rë, rëk sa kwag nevo ham rot bevong bë sën sa nado ving ham, lob sa kwag vesa in sën ham nedo revuh ti geham ayomin neya timu vu Kerisi lo.

Hil Aga Jak Kerisi In Hil Medo Malad-Tumsën Yönon

⁶ Ham ko Kerisi Yesu tu ham Mehöböpggovek ya, om ham bare mena geving yi nabë saga. ⁷ Ham bare niwëëk jak yi, nabë sën kele nare niwëëk rak dob, genabë sën beggah nedo niwëëk rak mudeng lo. He nër Bengö Nivesa vu ham, om ham gwëvong geving niwëëk bemëm rëk gadu ham beham bare, lob ham kwamin vesa vu Anutu jak buk. ⁸ Ham gwëgin ham. In rëk mehöti nanër gagek kwa dob yi mu benanër gagek meris vu ham begekuung in ham begërin ham. Alam nebë sënë og denevengwëng rak alam böp wirek hen hir ngaa los ngaa dob sënë yi horek meris aggagga, gesu denevengwëng rak Kerisi rë. ⁹ Yesu og Anutu sogek, log Anutu Anon nedo lok yi beggërin yi los dahis. ¹⁰ Lob ham tu yi alam, om ggërin ham ving nebë saga beham su nerak vu in ngaanon ti rë. In yi yö tu ala bekesuu angër los arëj gengaahur böp böp pin. ¹¹ Lob ham su rah* navimin in bë ham natu Kerisi-yi-alam rë, gaç vong bë Kerisi rah* ham navimin vorot, rëk su rah ham rak nema rë. Gaç ham vuu ham ngaa muğeng ya gewërin ham yah vu Kerisi, lob saga nebë sën rah* ham navimin beham tu yi alam. ¹² Ham ripek bël, lob sënë tahu bë ham diik bedeveng ham ya bedub ving yi. Log tahu ving bë ham kwedi rak ggökin, in ham vong ving bë Anutu og mehö niwëëk meko Yesu vër in bedub benedo mala-tumsën. ¹³ Wirek ham nevong ngaa nipaya aggagga, geham nesepa lok ngaa kwa-muğeng-yi, lob sënë vong beham tu ngaa diiksën-yi in bë malamin nama. Rëk ma gAnutu kevoh ham ngaa nipaya ya, om rëk gevong behil medo malad-tumsën geving Kerisi. ¹⁴ Horek yi gagek vahi sën nevongin bë dahun hil lo neggëp vu hil, bevong bë hil rëk bare gagek, rëk ma gAnutu kevoh ya. In sënë nebë sën tu brëm ya gagek sënë vetii kepepeko* ving Yesu bepin maya. ¹⁵ Om angër los arëj gengaahur böp böp su arëj neggëp in bë hil nadudek vu sir rë. Gaç Yesu kesuu sir rak kepepeko* betato rangah rak alam pin malaj bë detu ngaa meris benijwëëk masën.

Yik Hil Nebë Sën Hil Adiiik Ving Kerisi Ggovek Ya

¹⁶ Nebë saga, om nabë mehö la denanër ham in ngaa sën ham newa los nenum lo, gedenanër ham in ham su nesepa lok hir buk aggagga sën detung yoh vu ta gekwev gesoda lo rë, og ham su gwebë nengamin vu sir. ¹⁷ In ngaa nebë sënë og yik ngaa sën rëk anon jak vu tamusën lo yi tahusën mu. Gaç mëm Kerisi mu mëm yik ngaanon. ¹⁸ Om ham gwëgin ham in alam sën denenër ngaa sën denelë lok pesepsën lo. Geham gwëgin ham in alam sën denedudek vu angër lu ngaa lo. In alam nebë saga og kwaj nevo ngaa dob yi bedenevongin bë degërin ham nah vu sir, geham su gwëko nyëvewen nivesa sën Kerisi bë gevong vu ham lo rë. Gaç yö devongin bë degeko sir jak mu, ¹⁹ gesu denepiik vu Kerisi sën tu hil yud lo rë. Yönon, hil pedus los telitek nevo niwëëk yoh vu hil anod geneduu hil ahon. Rëk mu hil yud og negin hil anod los dahis nivesa in bë hil ajig benid wëëk jak noh vu Anutu kwa. Lob Kerisi yik nebë hil sën Kerisi-yi-alam hil lo yud. ²⁰ Vong bë ham diik ving Kerisi, lob ham vuu dob sënë yi ngaa meris meris ya. Rëk nebë va sën ham nevong ngaa nebë alam-dob-yi-ë? In ham nesepa lok Horek ggökin nebë, ²¹ "Su ženajom ngaa sënë; su gegwa ngaa saga; su gwebë nemam jak ngaa sënë!" ²² Horek nebë sënë og nenër rak ngaa sën hil aga bemala nama na verök yi lo. In horek nebë sënë og mehönon yö hir gagek mu, gaç su ngaanon rë. ²³ Yönon, maç hil rëk gekuung nabë horek nebë sënë og nivesa los kwa. In gejiin hil bë hil ana soda los raro lu ngaa, gedenenër bë hil ngo dahun hil gehil ngo basap hil navid besu

gegin nivesa rë. Rëk ma, gengaa nebë sënë og su yoh vu bè doḡ vu hil yōnon rë, in hil ayod maḡ nahën nevu nevu in ngaa nipaya behil nesepa loḡ.

3

Yiḡ Hil Nebë Sën Hil Kedi Raḡ Yah Ving Kerisi

¹ Nabë ham kwedi raḡ yah ving Kerisi, og ham malamin sepa ngaa sën nedo vavunë vu nyëḡ sën Kerisi tu Mehö-los-bengö menedo Anutu nema vesa lo mu. ² Ham kwamin bo ngaa-vavunë-yi noh vu buk, gaḡ ham su medo mekwamin bo ngaa-dob-yi. ³ In Kerisi diiḡ loḡ yah ham bömin lob saga vong bë ham diiḡ ya, rëk ma geham rëk medo malamin-tumsën geving Anutu. ⁴ Lom sën hil kedi jaḡ bemedo malad-tumsën lo, og degwa yō vu Kerisi, om yō rëk natōḡ rangah vu tamusën, lob vu buk saga ham rëk kwedi geving yi beberup los vunek vunek yageḡ yi.

Hil Natu Mehōnon Mewis

⁵ Nebë saga om ham gwevuu ngaa-dob-yi sën neggëp loḡ ham ayomin lo pin na. Ngaa-dob-yi sagi nebë: Baggëb aggagga pin, ngaa ningöhek sën su yoh vu bë hil gevong rë lo, gengaa nipaya sën hil ayod neggurek in lo, gengaa nipaya sën hil malad anon in lo. In sënë og nebë sën hil nesepa loḡ anutu-kuungsën. ⁶ Alam sën denevong ngaa nebë agi, og Anutu rëk gevong nipaya nyëvewen dok nah vu sir. ⁷ Wirek ham newa raḡ alam nebë sënë, beham nevong ngaa pin sënë ving. ⁸ Rëk mu gwëbeng sënë og ham gwevuu ngaa nebë sënë pin na. Ham su gwelë mehōnon paya, ham su gwevong paang, ham su ahëmin sengën, ham su nanër pelësën, geham su gwevong nevumin. ⁹ Ham su dah gageḡ vun genanër gageḡ kuungsën vu ham. In ham vuu ngaa mugeng ya, beham su nesepa loḡ yah rë. ¹⁰ Ham tu mehōnon mewis raḡ ggovek ya. Yōnon, Anutu semu ham beham tu mehōnon mewis raḡ, lob nevo kwa vu ham yoh vu buk in bë ham rëk nabë yi. ¹¹ Hil atu mewis, om hil su basuh hil nabë: Sireḡ alam-yu-ngwë gehileḡ alam Yuda. Genabë, hileḡ neherah* navid, gesireḡ su denerah* navij rë. Gehil su nanër alam vahi nabë: Sir sagi og alam bemën, gesir saga og alam duḡ duḡ, galam sënëḡ detu ngaa meris, galam sagak yō deneḡin sir. Ma! Gaḡ yiḡ Kerisi nevong balam pin neggëp ti geKerisi nedo loḡ alam pin neggëp ti.

Hil Sepa Dok Aggata Sën Hil Ahëd Geving Hil

¹² Anutu ggoin ham rak ggovek ya beham tu yi alam, lob ahë neving ham. Nebë saga, om ham sepa doḡ ngaa nabë sënë: Ham kwamin gevongin alam pin mesemu sir. Ham dahun ham, geham nahubin mehōnon geyiḡ maam degevong paya vu ham. ¹³ Ham su ahëmin sengën vu arimin sën Kerisi-yi-alam sir lo pevis rë, gaḡ ham ahëmin geving sir beham najom ham ahon. Lob nabë gageḡ neggëp vu ham ti in ari vong paya vu yi, og maam gelë ari mu gedahun ari yi nipaya na. In Mehöböp kevoh ham ngaa nipaya ya, om ham gwevong nabë saga vu arimin lo.

¹⁴ Log sën hil ahëd geving hil lo, og sënë kesuu ngaa vahi pin, beneduu ngaa nivesa pin revuh ti. Om ham sepa doḡ ngaa pin sën aga, beham ahëmin geving ham pangsën kesuu ngaa vahi. ¹⁵ Lob Kerisi gevong beham ayomin geto revuh, lob sënë yō gëgin ham rot. In Anutu tahi ham in bë ham natu degwa timu gayomin gëp revuh, geham kwamin vesa vu Anutu noh vu buk. ¹⁶ Lob Kerisi yi gageḡ napup ham ayomin rot, bemëm ham rëk medo nivesa menatu alam los kwamin. Log ham tateḡin gageḡ vu ham, bebarah ham verōḡ jak. Ham ayomin nivesa vu Anutu megwevong sengii jak arë los gwevong tarot sën neko arë raḡ loḡ ayo peggo lo, geham gwevong raro megweḡo arë jak. ¹⁷ Log ngaa pin sën ham nenër lo gengaa pin sën ham nevong lo, og ham gwevong in geḡo Mehöböp Yesu arë jak, in yō tateḡin aggata, om ham nah vu hil Amad Anutu menanër kwamin vesasën vu yi.

Gageḡ Raḡ Maluh Los Venëḡ Genaluj Lo

¹⁸ Ham avëh, ham gurek reggamin babuj, in Mehöböp nelë sënë bë yohvu. ¹⁹ Log ham maluh! Ham ahëmin geving ham venëmin, beham su bo maggin vu sir. ²⁰ Log ham hurmahen, ham nengamin yes vu amamin lu atamin in ngaa pin, in mëm Mehöböp gelë ham nivesa. ²¹ Log ham sën amaj ham lo, ham su gwevong paya vu nalumin ayoj bahëḡ sengën jaḡ, in rëḡ ayoj maggin jaḡ bedegōneng.

Gageḡ Raḡ Hur Los Ggev

²² Log ham sën hur lo, ham gwebë nengamin vu ham alamin hir gageḡ. Ham su gwevong huk jaḡ malaj mu in nabë kwaj vesa in ham. Gaḡ ham gönengin Mehöböp, geham ayomin na niröp vu huk. ²³ Gengaa pin sën ham gwevong lo, og ham ayomin na timu vu beham gwevong niwëëk. In ham su nevong huk vu mehōnon mu rë, gaḡ ham nevong vu Mehöböp. ²⁴ Om Mehöböp yō rëḡ bo doḡ nah beham gwëḡo nyëvewen sën ggoin raḡ vu ham lo. In

ham tu Mehöböp Kerisi yi hur. ²⁵ Gaq mehö sên nabê gevong paya lo, og rëk geko nyëvewen jak ngaa nipaya sên nevong lo. In hil su ayoh vu bê gevong bAnutu gurek hil babud rë.

4

¹ Log ham sên tu ala menegin hur lo, ham gwevong ngaa nivesa los nohvu vu sir niröp. In ham Mehöböp nedo yagek beyi hur ham ving.

Hil Najom Jak Vu Anutu Los Ayod Timu

² Ham najom jak los ayomin timu, geham su nimin tebö. Ham kwamin sepa beham najom jak los kwamin vesa vu Anutu. ³ Log ham najom jak vu Anutu in he geving nabê tatekin aggata vu he, in he nanër yi gagek rangah betatekin Kerisi degwa sên neggëp vunsên wirek rëk mêm tøk yam rangah gwëbeng agi. Yönon, deko sa yam karabus in sa nanër gagek sênê, ⁴ om ham najom jak in sa nabê sa tatekin nivesa begëp rangah noh vu huk sên Anutu vo vu sa lo. ⁵ Ham gwevong ngaa nivesa los kwamin jak alam dahis malaj, log nabê aggata neggëp in bê ham nanër Bengö Nivesa vu sir, og ham su nimin tebö. ⁶ Ham nanër gagek malangeri los nivesa vu sir noh vu buk, log ham kwamin bo sir ti ti nabê denedo nebê va og ham nanër gagek niröp bedok vu sir.

Paulus Vong Tukikus Luho Onesimus Deya

⁷ Tukikus mêm rëk nanër huk sên sa nehevong lo bengö vu ham. Hil arid anon Tukikus. Sahëg neving yi balu nesepa he menehevong Mehöböp yi huk, lob nelok vu sa rot gesu nitebö rë. ⁸ Sa hevong yi yök vu ham rak degwa sênê, in bê ham jak he huk ni, gegevong beham ayomin niwëek jak.

⁹ Lob sa hevong Onesimus yök ving yi. Ham ngo ham alam ti yi yönon, in yi vu Kolosi behil arid anon yi, gehil ahêd neving yi. Lob luho rëk denanër ngaa sên anon rak ggëp agi vu ham.

Paulus Kevu Bê Kwa Nevo Alam Kolosi

¹⁰ Aristarkus yam karabus ving sa, lob kwa nevo ham menenër. GeMarkus sên Barnabas gadê lo kwa nevo ham menenër ving. Sên sa kevu wirek vu ham lo bê: Nabê nôk berup vu ham, og ham gweko yi jak. ¹¹ Log Yesu Yustus kwa nevo ham ving menenër. Yik alam Yuda löö mu sagi sên denevong huk ving sa behe nehevong Anutu yi huk, in bê yi nyëg anon jak. Lööho sênê denegadu sa rot.

¹² Log ham mehö Kolosi ngwê sên Epapras lo kwa nevo ham ving menenër. Kerisi Yesu yi hur yi, log nejom rak in ham yoh vu buk. Nejom rak vu Anutu bê ham bare nimin wëek nabê maluh, beham jak Anutu kwa ni, besepa dok noh vu buk pin. ¹³ Serak ni ggovek ya, om sên senër bê nevong huk böp rot in bê dok vu ham gedok vu alam Laodisea los alam Hirapolis geving. ¹⁴ Hil dokta Lukas sên hil ahêd neving yi lo, luho Demas kwaj nevo ham ving bedenenër.

¹⁵ Log ham nanër sa vu hil arid lo sên denedo Laodisea agu nabê sa kwag nevo sir ving menanër. Geham nanër vu Numpa losho Kerisi-yi-alam sên denesupin sir medenejom rak lok yi beggang lo geving. ¹⁶ Ham natevin kapiya sênê govek log ham gwevong na vu Kerisi-yi-alam vu Laodisea bedenatevin geving. Gekapiya sên sa kevu ya vu Kerisi-yi-alam vu Laodisea lo, og ham natevin geving. ¹⁷ Geham gwevong gagek sênê na vu Arkipus nabê kwa bo huk sên Mehöböp vo lok nema lo, begevong niwëek banon jak. ¹⁸ Sa Paulus sengo kevu gagek dus teka sagi rak nemağ bê sa kwag nevo ham. Ham kwamin bo sa in sengo nahên nado karabus los sêng. Anutu gevong semusên vu ham.

Kapiya Sën Paulus Kevu Muginsën Vu Kerisi-yi-alam Vu Tesalonika

¹ Sa Paulus, geSilvanus* lu Timoti, alöö kevu kapiya sënë yök vu ham sën Kerisi-yi-alam lo vu Tesalonika. Vu ham sën ham ayomin neya timu vu hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi lo. Alöö hevongin bê Mehöböp luho nalu sagi degevang semusën vu ham, log degevang beham medo revuh.

Alam Tesalonika Devong Ving Niwëek Medenedo Nivesa

² Alöö najom rak in ham yoh vu buk gehe ahëmin nivesa vu Anutu in ham. ³ Gehe nër ham tato vu hil Amad Anutu yoh vu buk bê ham nevang huk nivesa beneggëp rangah bê ham ayomin neya timu vu hil Mehöböp Yesu Kerisi menehurek babu. Ham nevang huk böpata sagi in degwa nebë ham ahëmin ving yi, log ham nevo kwamin in yi bê rëk duk nom dob.

⁴ Arig lo! He arak ni ggovek bê Anutu ahë neving ham lob ggoin ham rak. ⁵ He narak ni nebë saga in he hako Bengö Nivesa yök vu ham, lob ham su kwamin vo bê sang meris rë, gak Anon Vabuung vo niwëek loğ beham rak ni venuh bê gagek anon. Log he nado ving ham, lob ham nelë ngaa pin sën he nehevong in bê doğ vu ham lo. ⁶ Ham nelë bekwamin nevo, lom mëm ham nesepa loğ ngaa sën he nehevong lo, geham nesepa loğ Mehöböp ving. Alam pin sën denedo dus vu ham lo dedeginengin maggin rak ham, rëk ham jom Bengö Nivesa ahon gemëm Anon Vabuung vong beham kwamin vesa. ⁷ Lom mëm ham vo niwëek vu Kerisi-yi-alam pin vu distrik Masedonia los Akaya rak saga, lom kwaj nevo bedenesepa loğ ham. ⁸ In ham vong Anutu yi gagek ya meyoğ vu dob pin. Su ya vu distrik Masedonia los Akaya mu rë, gak ham bengömin sën ham ayomin neya timu vu Anutu lo, ya meyoğ vu dob pin. He su ayoh vu bê rëk nanër ham vu mehöti rë, in derak ni ggovek ya. ⁹ Alam vu nyëğ pin denenër yom vu he bê he hako Anutu yi gagek mayök vu ham, lob ham vuu yesek los seriveng wirek hen ya, geham wërin ham yom vu Anutu beham tu Anutu anon sën mala-tumsën degwa lo yi hur. ¹⁰ Gedenenër vu he bê, ham nevo kwamin in Nalu Yesu sën Ama Anutu nër bekedi rak in alam-diiksën lo bê: Rëk nom vu yağek gökin beğeko hil vër in nipaya nyëvewen sën rëk nam natök vu mehönon pin lo.

2

Huk Sën Paulus Nevong Vu Tesalonika

¹ Arig lo! Ham rak ni bê he su ayök vu ham mehe huk ya meris rë. ² Geham rak ni bê deveek he vu Pilipi gedenër gagek nipaya rak he, log ham sis begö vu he ving. Rëk he Anutu vo niwëek vu he behe nër Bengö Nivesa rangah vu ham gehe su ahönengin ham rë. ³ He hako gagek anon rak menanër niwëek vu ham rak degwa nebë sënë: He su nehekuung rak menanër rë, log he su ayomin ningöhek genanër rë, gehe su nanër in bê tetuhin ham rë. ⁴ Gak Anutu nelë he nivesa bekwa vo he bê he nanër yi Bengö Nivesa rangah. Lob su he nanër gagek in bê mehönon ahëj nivesa vu he rë, gak he bê Anutu sën nerak he kwamin ni venuh lo ahë nivesa vu he. ⁵ Ham rak ni ggovek, gehe nanër nebë sagi los nanër yönon neggëp Anutu mala nebë: He nado ving ham wirek, og he su anër gagek in bê abo bêl doğ ham rë gema rot, gehe su alam ayomin luu manër in bê gağo ham monë rë. ⁶ Gehe su nehevong in bê mehönon degeko he arëmin jağ rë. Ham ma alam vahi. ⁷ Gak Kerisi yi sinarë he los arëmin, om he yoh vu bê nanër vu ham nabë ham doğ vu he in ngaa sën doğ vu he rëk ma. He su ayoh vu bê nanër gagek nabë saga medeginengin ham rë. Gak he nebë ata sën negin nalu nivesa menevet sir lo. ⁸ Nebë saga, gehe kwamin nevo ham benehegin ham in he ahëmin neving ham rot, om sën he pasang nanër Anutu yi Bengö Nivesa vu ham. Yönon, gehe yoh vu bê nadiik in ham geving.

⁹ Arig lo, ham kwamin bo nabë he nehevong huk rot. He su nesewah buk ma rangah rë, in bê he su ketag ngaa ngaa vu ham mabo maggin vu ham doğ buk sën he nanër Anutu yi Bengö Nivesa vu ham lo. ¹⁰ Lob ham lê beham rak ni, log Anutu rak ni ving bê he nehevong ngaa nivesa vesa los yohvu vu ham sën Kerisi-yi-alam ham lo, geham ti su yoh vu bê nanër gagek nipaya jağ he rë. ¹¹ Ham rak ni bê he nehegin ham pin nebë sën ama negin nalu lo. ¹² He vo horek vu ham in bê ham sepa doğ aggata niröp. Gehe gadu ham, gehe nër niwëek vu ham bê ham gwevong ngaa pin noh vu Anutu kwa. In Mehö los niwëek sagi ggoin ham rak in bê ham medo geving yi doğ yi nyëğ nikapiik.

Devong Ving Anon Medenare Niwëek Bë Degeko Maggin

¹³ Log he ahëmin nivesa vu Anutu raḵ buk pin ving in ham, in he nër gägek sënë vu ham bë Anutu yi gägek, lob ham pevis beḵo raḵ menër bë Anutu yi gägek anon gaḵ mehōnon su denër yoh vu yō kwaj rë. Lob yiḵ Anutu yi gägek yōnon, begwëbeng nahën nevang huk loḵ ham sën ham nevang ving lo ayomin.

¹⁴ In arig lo, ham nebë alam distrik Yudea sën denesepa loḵ Yesu Kerisi bedetu Anutu-yi-alam lo, in ham alam dedeginengin ham raḵ maggin nebë sën hir alam denedeginengin sir lo. ¹⁵ Alam Yuda desis Mehöböp Yesu losho alam-denenër-gägek-rangahsën bedediik, log denede-ginengin ngaa maggin raḵ he nebë saga ving gedenesepa loḵ aggata nipaya sën Anutu nilëlin lo. Om denesis begö vu mehōnon pin ¹⁶ medeneggërin he in bë he su nanër gägek rangah vu alam dahis meḵako sir nah vu Anutu. Medo denevang ngaa nipaya rot gesu denevuu ya rë, rëḵ mu Anutu ahë sengën vu sir rot bevongin malaj nama.

Paulus Ahë Ving Rot Bë Gelë Sir Gökin

¹⁷ Arig lo, he hevu ham ya. Senër he navimin mu, gaḵ he kwamin nevo ham yoh vu buk behe ahëmin ving pangsën bë he galë ham malamin gökin, ¹⁸ lob he sero aggata rot in bë anök vu ham rëḵ ma. Sa Paulus, sa hevongin bë senök vu ham veron ngahi rëḵ Satan ggërin he. ¹⁹ Ham kwamin nevo bë he kwamin vesa los he napisek in va? Gaḵ yiḵ ham! Ham netu he madub nivesa, om doḵ buk sën Mehöböp duk nom lo, og he rëḵ napisek in ham kesuu ngaa vahi pin. ²⁰ He napisek los he kwamin vesa rot in ham.

3

Paulus Vong Timoti Ya In Bë Gadu Sir

¹ He su ayoh vu bë anök rë in aggata ma, om sën he ayomin maggin rot gehe kwamin nevo bë su yoh vu bë he medo rë, om sa kwag vo bë maam sengo ti medo Atens beiyḵ ggovek. ² Om he hevong he arimin Timoti sën nelok vu Anutu benevang Kerisi yi Bengö Nivesa yoh vu nyëg pin lo yök vu ham in bë gadu ham in ham ayomin na timu vu Kerisi niwëëk. ³ In ngaa maggin sën töḵ vu ham gwëbeng lo su kepë ham. Anutu yi horek nër vorot nebë ngaa maggin vahi rëḵ natök vu hil yōnon. ⁴ He nahën nado ving ham, log he nër rangah vu ham bë hil rëḵ natök jak ngaa maggin medeginengin hil, loḵ mëm gwëbeng sënë ham töḵ raḵ. ⁵ Om sën sa su yoh vu bë naköpek bemedo meris rë, om sën sa hevong Timoti yök in bë sa ganḡo nabë ham ayomin neya timu vu Kerisi ma ma. Sa hekuung bë Mehö Pelëpinsën maḵ jij ham niwëëk rot bekepë ham gehe vasap he huk böpata raḵ ham ganon ma.

Timoti Ḳo Gägek Bengö Yom Lom Paulus Kwa Vesa

⁶ Loḵ mëm Timoti yök beyom verup vu he ggovek, loḵ nër gägek nivesa raḵ ham bë ham ayomin neya timu vu Yesu, geham ahëmin nevang mehōnon. Genër ving bë ham kwamin nevo he pangsën geham nevangin bë ham gwelë he malamin nabë sën he nehevongin bë galë ham lo.

⁷ Arig lo! Nebë saga lob ngaa maggin deginengin he bevong he ayomin maggin raḵ, rëḵ mu mëm he kwamin vo bë ham ayomin neya timu vu Yesu lom mëm he ayomin sepëp raḵ. ⁸ Gemëm he ayomin to revuh ggökin, in ham nahën kwamin nevo Mehöböp beham nejom yi gägek ahon. ⁹ Om he rëḵ gaḡo Anutu arë jak in ham bona berup tena? He su ayoh vu rë, in he kwamin vesa pangsën rot vu Anutu in ham. ¹⁰ He medo najom raḵ vu Anutu buk gerangah nebë gevong behe galë ham malamin gökin nah, loḵ mëm nabë ham su ayomin neya timu vu Yesu niwëëk rë, og he rëḵ adok vu ham babo niwëëk vu ham.

Paulus Jom Raḵ Bë Anutu GeḲo Yi Na Vu Sir

¹¹ Ko nabë hil Amad Anutu luho hil Mehöböp Yesu Kerisi detatekin aggata in he nöḵ vu hameḵ-a! ¹² Lob Anutu gevong niwëëk vu ham rot, in ham ahëmin geving ham los mehōnon pin pangsën nabë sën he ahëmin nevang ham lo. ¹³ Lob Anutu doḵ vu ham megevong ham ayomin niröp jak in gägek ti su gëp vu ham gëp hil Amad Anutu mala doḵ buk sën hil Mehöböp Yesu Kerisi losho yi alam vabuung pin denam lo.

4

Anutu Ahë Ving Bë Hil Gevang Nabë Sënë

¹ Lob arig lo, gägek ti nahën! He ḵetag los avo horek vu ham in Mehöböp yi alam hil, gehe nanër nebë ham gwevang ngaa pin niröp geham su gwevu na, gaḵ ham pasang gwevang niwëëk ata. Senër ngaa pin sën Anutu ahë neving bë hil gevong lo. Sën he nër rangah vu ham wirek beham nesepa loḵ lo. ² Ham raḵ gägek sën selok yah Mehöböp Yesu mala behaḡo yök vu ham lo ni. ³ Ngaa sën Anutu ahë neving bë ham gwevang lo nebë: Ham natu mehōnon niröpsën. Log ahë neving bë ham noh nenga in baggëb. ⁴ Log ahë neving bë ham gweḡo avëh ti ti beham gwevang niröp los noh vu sën ham los venëmin ḡo ham. ⁵ Gaḵ ham su malamin anonin ham jeggin jeggin nabë alam dahis sën su deraḡ Anutu ni rë lo. ⁶ Log

Anutu vongin bê mehöti su gevong ngaa nipaya vu mehö ngwë begodek venë rê, ma rot. In rêk bo nyëwewen doḡ nah ngaa nipaya nebë saga pin nabë sën he nër vu ham vorot lo. ⁷ In Anutu ggërin hil yah vu yi in bê hil gevong ngaa niröp gehil su gevong ngaa sën su yoh vu rê lo. ⁸ Om nabë mehöti nidëlin gägek sënë, og su nilëlin mehönon hir gägek rê, gaḡ nilëlin Anutu sën vong yi Anon Vabuung yök vu ham lo yi gägek.

⁹ Log gägek ngwë neggëp nebë hil ahëd geving hil arid lo sën denesepa loḡ Yesu lo. Rêk mehöti su yoh vu bê kevu gägek jaḡ ngaa sënë vu ham rê, in Anutu tato vu ham ggovek nebë saga beham ahëmin neving ham vorot. ¹⁰ Ham ngo nevong nebë sënë vu hil arid lo pin sën denedo distrik Masedonia lo. Rêk arig lo, he vo gadu loḡ ham bê ham pasang ahëmin geving sir pangësën, ¹¹ beham medo revuh bemalamin sepa. Ham ngo gwevong ham huk, geham gwevong huk bisnis teka in ham medo nivesa nabë sën he nër vu ham wirek lo. ¹² Ham gwevong nabë sënë in ham su jaḡ vu in ngaa ti rê, lob mëm alam sën su denesepa loḡ Yesu rê lo degelë ham medejaḡ ni nabë ham alam nimin vesa.

Mehöböḡ Rêk Gevong Behil Kedi Jaḡ Nah

¹³ Arig lo, he hevongin bê ham jaḡ ngaa sën rêk natöḡ vu alam-diiksën lo ni venuh in lob ham su ngu bengis ham in sir nabë alam sën su ayoj neya timu vu Anutu medenevo kwaj in yi rê lo. ¹⁴ Hil nehevong ving bê Yesu diik bekedî rak ggökin, lob hil nehevong ving bê alam sën denesepa loḡ Yesu rêk denediik lo, rêk nabë saga. Rêk malaj natum nah, lom Anutu geko sir nom geving Yesu. ¹⁵ He nanër sënë vu ham in Mehöböḡ yö nër rangah vu he vorot. Bê hil vahi rêk nahën nemedo vesad mena berup doḡ buk sën Mehöböḡ duk nom lo, og hil su nid vesa kesuu hil sën Kerisi-yi-alam lo vahi sën dediik ggovek lo rê. ¹⁶ Gaḡ Anutu yi avuuk rêk ngu log angër hir ggev aye jaḡ menanër, lob Mehöböḡ rak duk vu yagek menom. Lob alam sën denesepa loḡ Yesu rêk denediik lo, rêk dekedi jaḡ namugin. ¹⁷ Lob mëm rêk degeko hil vahi sën hil nahën nado vesad lo jaḡ na beggob ayo vavunë geving sir in hil gebuu Mehöböḡ vu yagek babu, lob mëm hil medo geving Mehöböḡ degwata los degwata. ¹⁸ Om ham kwamin bo gägek nabë sagi beham gadu ham jaḡ.

5

Hil Semu Hil Bemedo In Mehöböḡ Rêk Nom

¹ Arig lo, ham su gwekuung nabë he rêk kevu gägek jaḡ Yesu yi ngebek los buk vu ham. ² Gaḡ ham rak ni venuh nebë Mehöböḡ yi buk rêk nam natöḡ vu hil nabë mehö hodeḡ ti yam loḡ buk vuheng. ³ Yiḡ rêk nabë sënë: Alam rêk denanër nabë, "Buk nivesa behil medo revuh!" log doḡ buk saga ngaa maggin rêk nam vu sir avuti, nabë sën avëh nalu loḡ lob nivanë töḡ vu yi pevis gevi dugin. Yiḡ rêk nabë saga, lob mehöti su yoh vu bê beya doḡ buk saga rê.

⁴ Rêk arig lo, buk sagi su rêk natöḡ vu ham nabë sën mehö hodeḡ ti yam loḡ buk geham dugin yi lo rê, in ham su nedo loḡ malakenu rê. ⁵ Gaḡ ham alam rangah los hes tumsën yi. Su alam buk los mala-vahis-yi hil rê. ⁶ Om hil su agëp nabë alam vahi pin, gaḡ hil medo malad natum gehil su ketul doḡ bekwad birek nabë alam sën denenum bêl mengëës lo. ⁷ Alam deneggëp og deneggëp buk, log alam denenum medenekeyevin, og denenum buk. ⁸ Rêk mu hil alam-rangah-yi om hil su nanum mekeyevin, gaḡ hil medo los kwad bo ngaa niröp. Hil ayod na timu vu Yesu behil ahëd geving hil, og mëm saga natu kelenavi megërin hil newad in begö. Log hil kwad bo nabë Yesu yam in bê geko hil nah vu Anutu, og mëm saga natu bun sën gërin hil yud in begö. ⁹ Anutu su ggooin hil rak in bê hil natöḡ jaḡ hil ngaa nipaya nyëwewen rê, gaḡ ggooin hil rak in bê hil Mehöböḡ Yesu Kerisi geko hil behil anah vu yi. ¹⁰ Hil Mehöböḡ Yesu Kerisi sënë diik loḡ yah hil bed in bê nabë hil medo vesad ma hil nadiik, og hil rêk medo malad-tumsën geving yi. ¹¹ Om mëm ham gadu ham los doḡ vu ham in ham nimin wëëḡ jaḡ, nabë sën ham nevong lo.

Paulus Semu Gagek Hus

¹² Arig lo, he nanër vu ham nabë ham jaḡ Mehöböḡ yi alam sën detu ggev medenevong huk medenedo vu ham lo nij. ¹³ Ham gweḡo sir jaḡ, geham ahëmin geving sir in denevong huk sagi, geham medo jevuh ti.

¹⁴ Log arig lo, he nanër vu ham nabë ham gwevong nabë sënë: Ham bo horek vu alam sehëb, geham gadu alam sën deneggöneng lo. Geham doḡ vu alam sën su denevong ving niwëëḡ rê lo, log ham nahubin alam pin beham nanër gägek ahë yes vu sir. ¹⁵ Ham su bo doḡ nah ngaa nipaya nyëwewen vu mehöti sën vong vu ham lo, gaḡ ham nimin wëëḡ megwevong ngaa nivesa mu vu ham gevu mehönon pin. ¹⁶ Ham medo los kwamin vesa noh vu buk pin, ¹⁷ geham najom jaḡ pehi geneheng, buk los rangah. ¹⁸ Ham tu Yesu Kerisi yi alam, om ham ahëmin nivesa vu Anutu in ngaa pin sën netöḡ vu ham lo, in Anutu vongin bê ham gweḡo yi jaḡ nabë saga. ¹⁹ Ham su napuv Anon Vabuung yi nengwah, ²⁰ geham su nanër pelësën jaḡ gägek sën Anutu vo vu yi alam medenenër rangah lo. ²¹ Gaḡ ham seggi ngaa pin beham

najom ngaa nivesa ahon, ²² log ngaa nipaya pin og ham najulin. ²³ Log Anutu sën nevonğ behil nado revuh lo gevong beham natu mehõnon nimin röp anon. Log gegin ham kenumin los anomin genavimin nivesa, in ham medo nivesa gegagek su gëp vu ham doğ buk sën hil Mehöböp Yesu Kerisi duk nom lo. ²⁴ Anutu sën ggooin ham rağ lo su rëğ gevuu ham na rë, gağ yö rëğ medo medoğ vu ham. ²⁵ Arig lo, ham najom jağ in he. ²⁶ Ham najom* arimin lo pin nemaj noh vu sën ham nevonğ lo. ²⁷ Sa Mehöböp yi mehö sa, om sa nanër vu ham nabë ham natevin kapiya sënë barimin lo pin degengo. ²⁸ Hil Mehöböp Yesu Kerisi yi semusën gëp geving ham.

Kapiya Sën Paulus Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam Vu Tesalonika

¹ Sa Paulus geSilvanus* luho Timoti, balöö nekevu kapiya sënë vu ham sën ham tu hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi hir alam vu Tesalonika lo. ² Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevang hir semusemu vu ham bedegevang beham ayomin gëp revuh.

Alam Tesalonika Denare Niwëek

³ Arig lo, huk sënë neggëp vu he raq buk pin bê he kwamin vesa vu Anutu in ham. In ham ayomin neya timu vu yi rot beniwëek raq, lom ham nesepa lok bahëmin neving ham rot beya meniweëk raq. ⁴ Yik nebë sënë, om sën he nehaqo ham raq vu Anutu-yi-alam vahi pin. In ham tök vu maggin rot benekwerë vanë böpata, rëk ham nare niwëek bayomin neya timu vu Yesu.

Anutu Neseggi Hil Niröp

⁵ Lob vanë sën ham nekwerë gwëbeng agi, og sënë tato vu hil bê Anutu nevang ngaa pin niröp, in maggin sënë nevang beham yoh vu bê rëk na medo Anutu yi nyëg. ⁶ Lob Anutu nevang huk niröp mu, om nahub rë lok mëm rëk bo maggin vu alam sën denevo maggin vu ham gwëbeng agi. ⁷ Log Anutu rëk geko ham vër in ngaa maggin sën ham nekwerë gwëbeng agi, geham rëk medo nivesa geving he doq buk sën Mehöböp Yesu duk nom vu yagek geving yi angër niwëek lo lo. ⁸ Yesu rëk duk nom los nengwah daggen böpata in gevang nyëvewen vu alam sën su denegurek Anutu babu rë, gedeneruuk hil Mehöböp Yesu yi Bengö Nivesa ya lo. ⁹ Lob hir nyëvewen sënë nebë: Demedo nenga in Anutu doq Nyëg Nipaya degwata los degwata. Su deyoh vu bê demedo geving Mehöböp rë, gesu rëk malaj jak yi nabë yi Mehö niwëek los bengö ¹⁰ doq buk sën duk nom lo rë. Gaq Anutu-yi-alam, og rëk degeko yi jak rot kesuu, galam pin sën ayoj neya timu vu yi lo og rëk degelë yi medenapisek in. Lob yik ham og ham ayomin neya timu vu yi vorot raq gagek sën he nër vu ham lo.

Paulus Jom Raq Ya Vu Anutu Bë Gadu Alam Tesalonika Niwëek

¹¹ Yik nebë sënë, om he medo najom raq ya vu Anutu yoh vu buk bê: Ggooin ham raq tu yi alam, om doq vu ham beham sepa doq yi niröp. Ham nevang ving yi om bo niwëek vu ham in huk sën ham nevang los ngaa nivesa vesa pin sën ham malamin nesepa lo, banon jak nivesa. ¹² Nebë sënë in bê ham huk pin geko hil Mehöböp Yesu Kerisi arë jak na vavunë log hil Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevang hir semusemu vu ham, bedegeko ham arëmin jak geving.

2

Alam Sën Denekeyëh Horek Lo Rëk Detetuhin Ham

¹ Arig lo, hil Mehöböp Yesu Kerisi rëk nom gökin nah, lob hil rëk angupin hil na vu yi, om he bê nanër vu ham nabë ham su kwetul doq in gagek sënë. ² In mehö la rëk denanër vu ham nabë Mehöböp yi buk tök yam ggovek ya gedenanër nabë ngaahur ti nër vu sir mederak ni. Ma denanër nabë he kevu kapiya nebë saga ya vu sir. Rëk ma geham su kwam kwamin in hir gagek sënë genewamin jak pevis. ³ In mehöti rëk tetuhin ham, gaq buk sënë og su yoh vu bê rëk nam meris rë. Gaq mëm nabë alam ngahisekë degeko sir jak los degeruu demij vu Anutu namugin, gemehöti sën rëk natu Mehö-keyëhsën-horek-ala lo natök nam rangah geving rë, lok mëm. Yik Mehö Nipaya sën rëk mala nama doq Nyëg Nipaya lo. ⁴ Mehö sënë og rëk ngis begö vu ngaa pin sën mehönon denenër bê anutu lo los ngaa pin sën deneko raq lo, gegeko yi jak jak nabë kesuu. Om rëk getung yi sëa doq na Anutu yi dub böp ayo vabuung genanër nabë yik yi Anutu. ⁵ Ma ham kwamin virek in gagek sën sa nado ving ham wirek gesenër vu ham lo?

⁶ Log ham raq ngaa sën neggërin aggata in mehö agi gwëbeng-ë ni ving. In yi buk yö nahën, om su yoh vu bê natök nam rangah rë. ⁷ Yönon, Mehö-keyëhsën-horek-ala medo nevang huk gwëbeng menedo, rëk mu nahën neggëp vunsën beyö rëk gëp nabë saga bena berup doq yi buk. In Mehö ti nahën neggërin yi aggata gwëbeng, rëk mu getahin bê⁸ og mëm Mehö-keyëhsën-horek-ala rëk natök nam rangah. Lob Mehöböp Yesu Kerisi rëk ngis yi jak avi rasap menadiik. Log Mehöböp mëm rëk natök nam rangah los nikapiik böpata, lob nikapiik sënë rëk kevoth Mehö-keyëhsën-horek-ala bemala nama na verök yi. ⁹ Mehö-keyëhsën-horek-ala sënë natök nam rangah, og rëk nam los Satan yi niwëek begevang ngaa böp böp los niwëek, gehuk aggagga in tetuhin hil. ¹⁰ Rëk gevang ngaa nipaya aggagga pin in gekuungin alam sën vongin malaj nama lo. Bë ahëj geving gagek anon medegevang geving, og yoh vu bê geko

sir nom vu Anutu, rëk mu ma om rëk malaj nama. ¹¹ Su deko Anutu yi gagek anon rë, om Anutu rëk dëein sir lob gagek kuungsën los niwëek nam in tetuhin sir medegevong geving gagek sën anon ma lo. ¹² In alam pin sën su denevong ving gagek anon agi rë geyö denevong ahëj nivesa in ngaa nipaya mu lo degeko nipaya nyëvewen dok nah bemalaj nama.

Anutu Ggooin Ham Raḵ Bë Rëk Geḵo Ham Nom

¹³ Rëk mu arig lo, huk neggëp vu he bë he najom jaḵ los ahëmin nivesa vu Anutu in ham noh vu buk. In Anutu ahë neving ham beggooin ham raḵ vu nyëdahis vorot in bë Anon Vabuung gevong beham ayomin nüröp jaḵ. Lob ham gwevong geving gagek anon, loḵ mëm geko ham nom vu Anutu. ¹⁴ Vongin bë ham gweko hil Mehöböp Yesu Kerisi niḵapiik los arë böp nöḵ vu ham geving, om vong behe haḵo Bengö Nivesa yök vu ham in bë tahi ham nom vu yi. ¹⁵ Nebë sënë, om arig lo, ham ngo bare namin wëëk, beham sepa dok Anutu yi gagek pin sën he nër vu ham ggëp avimin los kevu loḵ kaḵiya lo. ¹⁶ Lob hil Mehöböp Yesu Kerisi luho hil Amad Anutu sën ahëj neving hil lo devong behil ayod sepëp raḵ berëk gëp nabë sënë degwata. Vong semusemu vu hil nyëmasën in bë hil ajaḵ ni nabë rëk geḵo hil nah vu yi yönon, om hil medo navo kwad in. ¹⁷ Om sa neḵetag in ham bë luho degevong beham ayomin sepëp jaḵ gedevong nij wëëk vu ham in ham nanër ngaa los gwevong ngaa nivesa mu.

3

Ham Najom Jaḵ Vu Anutu Nabë Dok Vu He

¹ Log arig lo, he hömin gagek ti nahën neggëp nebë: Ham najom jaḵ vu Anutu nabë dok vu he in Mehöböp yi gagek serög mena menoh vu nyëg pin, balam pin degeko jaḵ pevis barë böp jaḵ nabë sën ham aga. ² Log ham najom jaḵ vu Anutu nabë bo he vër in alam sën nij paya los su nij röp rë lo nemaj, in ham raḵ ni bë alam ngahiseḵë su ayoj neya timu vu Anutu rë. ³ Rëk mu Mehöböp og su mehö kwa luu rë, gaḵ rëk gevong niwëëk vu ham jaḵ buk los gëgin ham in Satan. ⁴ Log Mehöböp tatekin he kwamin behe raḵ ham namin bë ham medo nevong ngaa pin sën he nër vu ham lo gwëbeng menedo, geham rëk medo gwevong nabë saga rot geving. ⁵ Om Mehöböp bër ham kwamin in ham kwamin bo nabë Anutu ahë neving ham, lob gevong beham bare mekwerë maggin los ayomin niwëëk nabë sën Kerisi nevong lo.

Alam Pin Denajom Huk Noh Vu Sir

⁶ Log arig lo, hil atu Mehöböp Yesu Kerisi yi alam, om he vo horek vu ham banër niwëëk bë: Ham gwetah ham in arimin vahi sën nij tebö gesu denevong huk rë lo, in sagaḵ su denesepa loḵ gagek sën he nër vu ham lo rë. ⁷ Gaḵ ham sepa dok he vahamin, in ham ngo raḵ ni bë wirek sën he nado ving ham lo, og he su nahëp sehëb rë. ⁸ Lob he su haḵo ham nos lu ngaa meris rë. Gaḵ he nebago, gehe nehevong huk niwëëk rot menavimengin buk gerangah, in bë he su abo maggin vu ham. ⁹ He yoh vu bë gaḵo ham nos lu ngaa, rëḵ ma gehe nehevong nebë sënë in bë ham gwelë besepa dok he vahamin. ¹⁰ He nado ving ham wirek, lob he vo horek vu ham nebë sënë bë: Mehöti bë ni tebö in huk megëp sehëb, og ham su bo nos vu yi. ¹¹ Rëk mu he hangö gagek bë ham vahi deneggëp sehëb gesu denevong huk ti rë, gaḵ yö medo deneraḵ nij in mehö ngwë hir ngaa. ¹² He tu Mehöböp Yesu Kerisi yi hur om sën he vo horek vu alam nebë saga bahee vu sir bë degevong huk nivesa bedemedo gedegeko monë jaḵ, bemëm debago yö hir nos jaḵ medega nüröp.

¹³ Log arig lo, ham su namin tebö in huk nivesa, gaḵ ham medo gwevong noh vu buk. ¹⁴ Rëk mu nabë mehöti su sepa dok gagek pin sën he kevu loḵ kaḵiya agi rë, og ham ngo jaḵ mehö saga ni nivesa, beham ngo medo ading in yi. Lob mëm rëḵ ni namum in yi ngaa sën nevong lo begërin yi. ¹⁵ Rëk mu ham su gwelë mehö sënë paya rot, gaḵ ham kwamin bo nabë ham arimin rëḵ nevong paya, om ham bo kwa nivesa vu yi.

Paulus Semu Gagek Hus

¹⁶ Hil Mehöböp sën ayo neggëp revuh lo gevong beham ayomin gëp revuh in ngaa pin sën töḵ vu ham lo, begëp noh vu buk pin. Log Mehöböp medo geving ham pin.

¹⁷ Sa Paulus sënë, sengo kwag nevo ham bemëm sa kevu gagek dus ti sënë raḵ sengo nemag yoh vu sën sa nehevong loḵ sa kaḵiya pin lo, in bë ham jaḵ ni nabë sengo kevu yönon.

¹⁸ Hil Mehöböp Yesu Kerisi yi semusemu medo geving ham pin.

Kapiya Sën Paulus Kevu Muginsën Vu Kerisi-yi-alam Vu Timoti

¹ Sa Paulus sën Yesu Kerisi yi sinarë sa. Anutu sën ko hil yom vu yi lo luho Kerisi Yesu sën hil navo kwad in lo, yö denër bē sa gevong huk sagi. ² Lob sa kevu kapiya sënë yök vu hong Timoti sën sa nehalë hong bē sa nalug anon hong in ayom neya timu vu Kerisi lo. Hil Amad Anutu luho hil Mehöböp Kerisi Yesu degevonng semusemu vu hong los kwaj gevongin hong, gedevonng bayom gëp revuh.

Hil Dahun Gagek Kuungsën Na

³ Wirek sa hevongin bē sena Masedonia jak, lob senër vu hong, rëk sa bē nanër gökin nah vu hong nabë: Gemedo Epesus in genanërin alam vahi saga nabë su desarömin gagek kuungsën dok na medetahu alam dok. ⁴ Log genanër vu sir nabë degevuu kering los gagek sën denetekin degwaj lo na, in gagek nebë sagi nevonng mekwaj kwaj. Gağ su nelok vu sir bayoj neya timu vu Anutu rë. ⁵ Sa hevong horek sënë yök vu hong rak degwa timu sënë: Sa hevongin bē desepa dok bayoj niröp jak gekwaj verök jak bayoj na timu vu Yesu, lob mēm demedo los ahëj geving sir. ⁶ Yönon, in alam vahi devuu aggata niröp sënë ya, geya deneketul lok in gagek meris medenesap sir in jeggin jeggin. ⁷ Alam sënë denekuung bē detu alam horek degwa. Rëk su denerak yö hir gagek sën denevongwëng rak lo degwa ni rë, log sir dugin gagek sënë degwa ving.

⁸ Nabë hil galë Anutu yi horek niröp nabë neggëp in bē tato aggata niröp vu hil, og hil rëk ajağ ni nabë ngaa nivesa. ⁹ Yönon, hil arak ni bē horek og su yam in bē nanërin alam sën niröp rak lo rë, gağ yam in bē nanërin alam sën denekyëh horek lo, los alam sën denevonng ngaa jeggin jeggin los nengaj dahis lo. Geyam in bē nanërin alam sën deneruu demij vu Anutu lo, los alam nij paya, gesir sën denevasap Anutu yi ngaa vabuung lo, gesir sën denesepa lok ngaa dob yi mu lo; geyam in bē nanërin alam sën denesis amaj los ataj medenediik lo, los alam sën denesis mehönon vahi medenediik lo ving. ¹⁰ Geyam in bē nanërin maluh los avëh sën denevonng baggëb lo los denevonng paya vu maluh ngwë lo. Geyam in bē nanërin alam sën deneggodek alam in bē degeko monë jak sir lo, los alam gagek tetuhin sën, galam sën denelah gagek vun lo. Yönon, horek yam in bē nanërin ngaa nebë sënë los ngaa nipaya vahi pin sën nevonng paya vu gagek anon lo. ¹¹ Gagek anon sënë neggëp lok Bengö Nivesa sën Anutu vo vu sa in bē sa nanër rangah lo, log Bengö Nivesa sagi netatekin Anutu arë böp los niwëek vu hil bē semusën ala yi.

Paulus Ahë Nivesa Vu Anutu In Kwa Pesivin Yi

¹² Hil Mehöböp Kerisi Yesu vo niwëek vu sa, gekwa nevo sa bē seyoh vu bē sa gevong yi huk, lob vonng huk sënë lok ya sa nemağ, lom sa ahëj nivesa vu yi. ¹³ Yönon, wirek og senër pelë rak yi, log sa nehevong begö vu yi alam rot gesa nehako sa rak vu yi pangсэн. Sa nehevong nebë saga in sa su rak degwa ni rë, gesa su hevong ving yi rë, rëk ma gekwa pesivin sa. ¹⁴ Lob Mehöböp vonng semusemu ngahisekë rot vu sa, bemēm sayoğ neya timu vu Yesu Kerisi, besahëğ ving yi pangсэн. ¹⁵ Gagek sënëk yönon rot, beyoh vu bē alam pin degengo medevonng geving nabë Kerisi Yesu luk yam dob in bē geko hil alam nid paya nom vu yi. Lob sa mehö niğ paya verök yi rot kesuu alam nij paya vahi pin. ¹⁶ Rëk mu Kerisi Yesu kwa vonngin sa muğin betato rangah rak sa bē nejom yi ahon rot. Lob alam vahi pin sën rëk ayoj na timu vu yi lo degelë jak sa bedejak ni nabë rëk kwa gevongin sir nabë saga geving, bedemedo malaj-tumsën degwata. ¹⁷ Om hil gağo mehö-los-bengö sën nedo degwata los degwata lo arë jak. Arë böpata los niwëek gëp rangah beyö gëp degwata los degwata, in mehö sënë og su nediiğ rë, gehil su ayoh vu bē galë yi rë, log yik yi perurek timu saga sën Anutu soğek.

Timoti Bare Niwëek Begedu Alam Sën Denesis Begö Vu Anutu Lo

¹⁸ Nalug Timoti-e! Sebo horek sënë vu hong nabë: Kwam bo gagek sën alam-denenër-gagek-rangahsën denër rak hong wirek lo. Gebasu gagek sagi dok na ayom, lokmēm pasang gwevonng begö megebare niwëek nabë mehö-begö-yi nivesa ti. ¹⁹ Lob gwevonng geving niwëek megebare, gegemedo los ayom niröp. In alam vahi su denesepa lok ngaa nivesa in bē ayoj niröp jak rë, om sën deneyoh paya medevasap sir nebë sën yağ ya mesis yi rak saap. ²⁰ Yik Humenaius luho Aleksander devonng nebë sënë, lob sa hevong luho lok yah Satan nema in bē luho degeko vanë medejak ni, in luho su denanër pelësin jak Anutu arë nah gökin.

2

Hil Najom Jak Nabë Sënë

¹ Sa bë nanër niwëek vu hong nabë ham gwevongŋŋaa sënë natu muginsën: Ham najom jak in alam pin. Ham kwetag vu Anutu nabë dok vu sir bebo niwëek vu sir medebare, log ham najom jak los kwamin vesa vu yi in sir. ² Log su kwam birek in alam-los-bengöj galam pin sën denetu ala medenegin hil lo. Gağ genajom jak in sir noh vu buk in mëm hil sepa dok Anutu meğako arë jak niröp, log hil medo nivesa gengaa maggin su dahun hil. ³ Jomraksën nabë sënë og mëm yoh vu, bAnutu sën ko hil yom lo rëk kwa vesa in. ⁴ Neko hil yom vu yi, genevong in bë geğo alam pin nom geving, bemëm dejak gagek anon degwa ni. ⁵ In hil arak ni bë Anutu yö timu nedo, log Mehö mamer-yi timu nare lok Anutu los mehönon vuheng atov. Yik yi Kerisi Yesu, geyi mehönon. ⁶ Lob tök yam rangah lok yi buk niröp sën Anutu yö ggooin rak menër lo, bediik lok yah alam pin bej in bago sir nom. ⁷ Log Anutu ggooin sa rak bë sa natu sinarë begevongŋŋi huk menanër yi gagek sënë rangah. Sagi og sa su nehekuung rak rë, gağ sa nanër yönon. Geggooin sa rak, menevongŋŋa sa vu alam-yu-ngwë in bë sa tatekin gagek vu sir bayoj na timu vu yi medejak gagek anon ni. ⁸ Nebë sënë, om sa hevongin bë alam denajom jak noh vu nyëğ pin. Rëk mu degvevu gagek petuöksën los ahë sengënsën na gedepesu nemaj in ŋŋaa nipaya lok mëm debarah nemaj jak medenajom jak na vu Anutu.

Gagek Rak Avëh

⁹ Log sa hevongin ving bë: Avëh dedahun sir bedejöp röpröp lu ŋŋaa nivesa sën yik yoh vu bë avëh dejöp lo. Gağ su degeko sir jak medebii yuj los debunek vu navij jak kumkum goor lu vuneksën malangeri aggagga, los röpröp sën yi monë böpata lo. ¹⁰ Gağ degevong huk nivesa aggagga noh vu sën Anutu yi hur avëh lo degevong lo, og mëm sënë natu hir vuneksën anon rot. ¹¹ Avëh dedahun sir bayej nama gedegengo gagek medejak ni nivesa. ¹² Sa hevongin bë avëh ti su natu tatovaha ma ggev vu maluh rë, gağ sir avëh og avij gemir gemedo denapöö jak gagek mu. ¹³ In degwa nebë Anutu semu Adam mugin lok mëm semu Eva tamusën. ¹⁴ Lob Adam su bë nenga vu gagek kuungsën rë, gağ avëh mu yö keyëh mebë nenga vu gagek. ¹⁵ Rëk mu avëh hir huk bë degeko naluj, om yik degevong nabë saga, gayoj na timu vu Yesu geving bahëj nivesa vu mehönon medesepa dok aggata niröp los degegin sir nivesa, og Anutu rëk geğo sir nah vu yi.

3

Gagek Rak Ggev Sën Denegin Kerisi-yi-alam Lo

¹ Gagek sënë og yönon: Bë mehöti gevongin nabë natu ggev begegin Kerisi-yi-alam, og sënëk gevong in huk nivesa ti. ² Nebë sënë, om ggev gegin yi nivesa in ŋŋaa nipaya su gëp vu yi. Yik geğo avëh timu natu venë. Su gevongŋŋaa jeggin jeggin, gağ yik sepa dok kwa nivesa mu megevong huk niröp pin, gegegin alam vatëvek nivesa, getatekin Anutu yi gagek nivesa megero. ³ Ggev nebë sënë og su nanum pangsën mekeyevin, log su ahë sengën jak pevis, gağ nahubin alam gesu gevong begö jeggin jeggin, gesu gëp natumin monë pangsën. ⁴ Geyö gegin venë lo nalu lo nivesa begevong benalu lo nengaj yes vu aye medegurek babu. ⁵ In mehö sën su negin venë lo nalu lo nivesa rë lo, og su yoh vu bë rëk natu Anutu-yi-alam lo hir ggev megegin sir nivesa rë. ⁶ Log ham su gwevong bemehö mewis ti sën nahën neggerin yi yom vu Kerisi lo natu ggev. In rëk geğo yi jak jak lob rëk bës benatök vu nyëvewen nabë Satan. ⁷ Om nabë hil getung mehöti natu ggev, og alam dahis la denanër geving rë nabë yi mehö nivesa, og mëm yoh vu bë natu ggev. Gağ nabë hil su gango rë, og mağ rëk gagek nipaya natök rangah jak yi, lob dok Satan yi gegweeng.

Gagek Rak Kerisi-yi-alam Hir Hur

⁸ Log gwtung alam sën kwaj nivesa lo denatu Kerisi-yi-alam hir hur geving nabë saga. Alam sën su denevong kwaj luu rë lo, galam sën su denenum wain rot medenekeyevin rë lo, galam sën su ggëp denetumin monë luu ŋŋaa rë lo. ⁹ Gağ mëm sir sën ayoj yö neggëp niröp gedenerak gagek-anon-vongvingsën-yi ni venuh lo og mëm. ¹⁰ Ham seggi sir namugin rë, lok nabë gagek ti su neggëp vu sir rë, og mëm denatu Kerisi-yi-alam hir hur. ¹¹ Log ham gwtung avëh sën kwaj nivesa lo geving nabë saga. Avëh sën su denenër gagek nipaya yah nenga rak mehö ngwë rë lo, gesu denevongŋŋaa jeggin jeggin rë lo, gağ denenër gagek niröp bedenevongŋŋa yoh vu lo.

¹² Lob Kerisi-yi-alam hir hur lo, og degeko avëh ti ti natu venëj, lob degegin venëj los naluj nivesa. ¹³ Lob sir sën detu Kerisi-yi-alam hir hur bedenevong huk nivesa lo, og rëk bengöj nivesa, lob deyoh vu bë rëk degevong Kerisi Yesu yi huk nivesa los niwëek.

Anutu Yi Aggata Degwa

¹⁴ Yönon, gwëbeng sa nekevu काफी sa sënë yök vu hong, rëk mu sa bë nök vu hong pevis.
¹⁵ Rëk mu nabë sa su nök pevis rë, og gwelë gägek sënë megejak ni nabë Anutu-yi-alam sën detu Mehöböp Mala-tumsën-degwa yi alam lo, og rëk degevang nabë sënë in denegin gägek anon medenegadu. ¹⁶ Yönon, gägek sën duu hil yah vetii Anutu lo, og gägek böpata rot bedegwa neggëp. Gägek sënë nebë:

Tu mehönon rak betök yam rangah,

log Anon Vabuung tatekin yi degwa bë yi mehö yohvu.

Angër delë yi,

log bengö yoh vu alam dahis.

Mehönon ayoj neya timu vu yi,

lob Anutu ko yi rak yah vavunë beko arë rak.

4

Gägek Rak Alam Tetuhinsën

¹ Anon Vabuung nër rangah bë dus jak Buk-tamusën og alam vahi rëk degevu gägek sën hil nehevong ving lo na, getum rëk degebë nengaj vu memö kuungsën ayej bedesepa dok Satan yi angër nipaya lo hir gägek. ² Ngaa sënë rëk nam vu alam kwaj luu sën denenër gägek kuungsën lo. Alam sënë rëk ayoj bev rasap nabë aën ni kerus, besu deyoh vu bë deseggi ngaa nipaya los niröp medejak ni rë. ³ Log alam saga rëk denanërin nabë maluh los avëh su degeko sir, gak demedo bu, log rëk denanërin nos los reggu vahi nabë hil su aga. Rëk mu su yoh vu rë, gak Anutu yö tung ngaa pin sënë in bë hil mehönon sën hil ayod neya timu vu yi menarak yi gägek anon ni lo, hil aga gahëd nivesa vu Anutu. ⁴ In ngaa pin sën Anutu tung lo og nivesa, om hil su ajuuk, gak hil nanër ahëd nivesa vu Anutu gehil aga. ⁵ Eë, yönon, Anutu yi gägek los hil jomraksën saga nevang benivesa nerak.

Timoti Tu Kerisi Yi Hur Nivesa

⁶ Log nabë genanër gägek pin saga vu hil arid lo sën Kerisi-yi-alam lo, og mëm saga rëk tato nabë getu Yesu Kerisi yi hur nivesa ti gegenesepa lok gägek niröp megenerak gägek sën hil nehevong ving lo degwa ni. ⁷ Rëk mu nim dëlin keriiing nipaya los avëh atov hir gägek turinsën meris meris, gak mëm getahu hong dok Anutu yi aggata nivesa. ⁸ Yönon, hil netahu hil lok ngaa navid yi in bë hil navid gengoin, rëk mu yik nelok vu hil paya teka mu. Gak mu nabë hil tahu hil dok Anutu yi aggata, og yoh vu bë rëk dok vu hil pangsën rot. Sagi og yoh vu bë dok vu hil vu buk sën hil nado gwëbeng agi, gehil rëk medo malad-tumsën vu tamusën geving.

⁹ Gägek sënëk yönon rot, beyoh vu bë alam pin degengo medegevang geving. ¹⁰ Om sën hil nehevong huk böp los nid kerus kerus. Hil ahurek Anutu sën mala-tumsën degwa lo babu in nevingin bë geke alam pin nom vu yi, lob ko hil sën hil ayod neya timu vu yi lo yom yönon. ¹¹ Om genanër gägek sënë vu sir megetahu sir dok in desepa dok. ¹² Nabë alam degelë hong nabë genahën magëm, bekwaj bo nabë hong mehö meris, og su gwevu huk rë. Gak gemedo megetato aggata vu Kerisi-yi-alam pin jak ngaa pin sën genanër los gwevong lo. Getato vu sir nabë ahëm neving sir yönon gayom neya timu vu Yesu, gegenesepa lok ngaa niröp mu. ¹³ Su nim tebö, gak nim wëek megenatevin Anutu yi gägek vu alam, begenanër Bengö Nivesa rangah megetatekin vu sir rot bena berup dok buk sën senök berup vu hong lo. ¹⁴ Su nim yes yes in Anutu yi semusën sën vo vu hong lo, in alam ggev debë nemaj rak hong wirek. Log alam-denenër-gägek-rangahsën denër bë semusën sënë rëk natök vu hong. ¹⁵ Om gwegin huk sagi nivesa nöh vu buk begemedo dok rot, lob mëm alam pin rëk degelë nabë hong huk neya nivesa. ¹⁶ Gwegin hong los huk sën genevang agi bekwam bo gägek sën getahu sir dok lo nivesa. Gwevong huk sënë niwëek rot, og mëm rëk gweko hong nom vu Anutu, begweko alam sën degengo hong gägek lo nom geving.

5

Timoti Geli Alam Dok Aggata Niröp

¹ Su gebo gägek jak alam böp, gak gwelë sir nabë amam lo benahub gebo horek vu sir. Log gwelë alam magëm nabë arim lo sir. ² Log avëh böp og gwelë sir nabë atam lo, log gwelë avëh avö nabë avëhnöm lo gengaa nipaya nök gëp.

Gägek Rak Avëh Alov

³ Log gwegin avëh alov lo sën reggaj diik gehej alam ma lo nivesa. ⁴ Gak avëh alov sën nalu lo ma bu lo denedo lo, og mëm dejak ni nivesa nabë hir huk neggëp bë dedok vu amaj los ataj gebuj medegegin sir nivesa dok nah sën denegin sir wirek lo. In Anutu kwa vesa in ngaa nebë sënë. ⁵ In avëh alov sën yö perurek timu nedo lo, og rëk ayo na timu vu Anutu rot, lob rëk bengev jak meketag na vu Anutu in alam buk gerangah. ⁶ Rëk mu avëh alov sën

yö kwa nevo ngaa sën nesemu navi mu lo, og nahën nedo vesa rëk mu tu ngaa diiksën. ⁷ Om genanër ngaa sënë tato vu avëh geving, in desepa doḱ medemedo niröp gegagak la su gëp vu sir. ⁸ Rëk mu nabë mehöti su gëgin yö yi alam nivesa rë, og mehö sënë su ayo neya timu vu Yesu rë. Yönon, nabë mehöti su gëgin sir sën losho beggang ayo timu lo nivesa rë, og yi mehö nipaya verök yi rot kesuu alam dahis.

⁹ Lob nabë kwevu avëh alov arëj nabë Kerisi-yi-alam degegin sir, og kwevu sir nabë sënë arëj: Avëh sën rak maluh timu rëk diik genedo alov, lob yi ta mehödahis löö ya ggovek lo. ¹⁰ Gavëh sën alam denenër bengö bë nevonḱ ngaa pin nivesa lo, og kwevu avëh nabë sënë lo arëj. Gavëh sën negin nalu lo nivesa, genevet alam vatëvek, geneḱo Kerisi-yi-alam vahi rak genelöḱ vu alam sën denetök vu maggin lo, genevonḱ huk nivesa vesa aggagga lo. Kë, avëh nabë sënë og mëm kwevu arëj. ¹¹ Gaḱ su kwevu avëh sën nahën navij mewis gereggaj nediiḱ lo arëj, in rëḱ ayoj gureḱ in maluh, bahëj geving nabë deḱ maluh ngwë gökin, lob su kwaj bo Kerisi timu rë. ¹² Lob alam rëḱ denanër sir nabë nij paya, in dekeyëh gageḱ sën denër bë degevonḱ huk vu Kerisi timu lo. ¹³ Rëḱ su rëḱ degevonḱ nabë sënë mu rë. Gaḱ rëḱ nij tebö jaḱ pevis medegëp sehëb, gedegetup doḱ alam hir beggang medenengo mehö ngwë hir gageḱ medejaḱ nij in mena detanë medenanër gageḱ aggagga sën hil su ayoh vu bë nanër rë lo. ¹⁴ Nebë sënë om sa bë avëh alov sën nahën navij mewis lo, og deḱ reggaj nah in degeko naluj meyö degegin doḱ hir beggang. Yik degevonḱ nabë sënë in Mehö sën nesis begö vu hil lo su natök vu gageḱ nipaya ti menanër jaḱ hil. ¹⁵ In gerak ni bë avëh la devuu aggata nivesa ya ggovek ya nebë sënë gedenesepa loḱ Satan. ¹⁶ Nabë Anutu yi hur avëh ti yi alam la reggaj denadiiḱ gedemedo alov, og avëh saga yö gëgin sir. Yö gevonḱ nabë sënë in su debo maggin vu Kerisi-yi-alam vahi medegegin sir. Nabë sënë in Kerisi-yi-alam mëm yik degegin avëh alov sën hir alam main sir lo mu.

Gageḱ Rak Alam Ggev

¹⁷ Alam ggev sën denevonḱ huk nivesa rot lo, og ham sën Kerisi-yi-alam ham lo gweko arëj jaḱ geham doḱ vu sir nivesa rot. Sënëḱ sa nanër alam ggev sën denevonḱ huk niwëḱ medenenër Anutu yi gageḱ rangah medeneteḱin nivesa vu alam lo. ¹⁸ Nabë saga in gageḱ neggëp loḱ Anutu-yi-kapiya nebë, “Su getaya burmakau sën denevonḱ huk bedenevakë wit* lo avij,” gaḱ gëp in yik dega teka! In gageḱ ngwë neggëp ving bë, “Mehö sën nevonḱ huk lo, og yoh vu bë geko nyëvewen jaḱ.”

¹⁹ Log nabë mehö ti nanër ggev ti nabë nevonḱ paya, og su gwëbë nengam vu aye, gaḱ mëm nabë mehö luu ma mehö löö denanër og mëm. ²⁰ Gaḱ mëm nabë ggev ti gevonḱ ngaa nipaya ti, og gebarah yi verök jaḱ alam ggev pin malaj, in sir vahi degelë lob degöneng in sir. ²¹ Sa nanër vu hong niwëḱ jaḱ Anutu geKerisi Yesu losho angër sën Anutu ggooin sir rak lo malaj nabë: Gesepa doḱ gageḱ sën sa kevu agi niröp, besu kwam bo mehöti doḱ ayom namuḱin nabë vong paya, ma su vong paya rë, gaḱ gwengö gageḱ nivesa megeseḱgi loḱ mëm. Log su genanër gageḱ ahë seḱë vu alam vahi geḱenanër gageḱ ahë yes vu hong alam.

²² Log su gwëḱo mehö ti megwevonḱ natu ggev pevis rë, in yi ngaa nipaya rëḱ nom peka jaḱ hong geving, om ngo gwëgin hong nivesa in gemedo nivesa gengaa nipaya su gëp vu hong.

²³ Log su genanum bël kul meris mu rë, gaḱ genanum wain teka geving, in gevonḱ bahëm medo nivesa, geniraksën sën netök vu hong buk ngahi lo nivesa jaḱ teka.

²⁴ Log alam vahi, og hir ngaa nipaya neggëp rangah behil pin arak ni bë rëḱ denetök vu nyëvewen doḱ nah, rëḱ mu alam vahi, og hir ngaa nipaya yö neggëp vunsën, behahub rë loḱ mëm netök yam rangah. ²⁵ Yik ngaa nivesa vahi neggëp rangah nebë saga ving, gaḱ nabë neggëp vunsën og yö rëḱ netök yam rangah tamusën in su yoh vu bë gëp vunsën degwata rë.

6

Gageḱ Rak Hur Sën Detu Ngaa Meris

¹ Alam pin sën mehö la denebago sir medenetu hir ngaa meris lo, nabë Kerisi-yi-alam sir og degureḱ alaj lo babuj in gageḱ nipaya su jikin Anutu arë los yi gageḱ sën hil nanër lo.

² Log hur sën alaj detu Kerisi-yi-alam lo, og su kwaj bo nabë arij om degevonḱ huk paya paya gesu degöneng in sir rë. Gaḱ ahëj geving alaj sënë rot in Kerisi-yi-alam sir, gepasang degevonḱ huk nivesa rot vu sir. Om getateḱin vu alam nabë degevonḱ ngaa nabë sënë, log genanër bedegevonḱ.

Hil Su Ahëd Geving Monë Pangsën

³ Hil Mehöböḱ Yesu Kerisi yi gageḱ netateḱin Anutu yi ngaa rangah menero vu hil niröp. Om nabë mehöti gebë gageḱ sënë geto getahu mehönon doḱ gageḱ agga ngwë, ⁴ og hil ajaḱ ni nabë mehö sënë neḱo yi rak meris mu. Su kwa teka neggëp rë, gaḱ kwa nipaya neggëp vu yi. In ahë neving bë luho mehö ngwë degök sir in gageḱ la bedekesuu sir. Log ahë neving bë

demehoo sir in gagek degwa. Ngaa nebë sënë og nevong balam ayoj nesis yi, gedenevong begö, gedenenër pelësën rak sir, gekwaj nevo ngaa nipaya rak alam vahi. ⁵ Log denenër sir in gagek bahëj sengën yoh vu buk in kwaj nipaya, gağ gagek anon su neggëp vu sir rë, in denekuung bë hil nesepa loğ Anutu in hil agorek kupek lu ngaa.

⁶ Yönon, nabë mehöti sepa doğ Anutu niröp begelë ngaa sën neggëp vu yi lo nabë yik yoh vu yi, og nelë saga bë neko ngaa ngahisekë rot. ⁷ In hil atad ço hil los nemad meris vu dob, log buk sën hil gevuu dob lo, og hil rëk anah nemad meris nabë saga. ⁸ Om nabë hil nos los tob neggëp vu hil, og yik ggovek behil medo revuh los kwad vesa. ⁹ Rëk alam sën kwaj nevo bë degeko kupek ngahisekë rot lo, og seggisën rëk natök vu sir, lob rëk debës nabë sën mehönon deneko reggu luk söv. Ayoj nekehe sir in kupek lu ngaa, lob denesepa loğ ngaa kwamasën los ngaa nipaya agga ngahisekë, om rëk kebu jağ sir bedenadiik bemalaj nama. ¹⁰ In ngaa nipaya aggagga degwa neggëp vu sën alam ahëj neving monë lo. Yönon, alam vahi ahëj neving monë pangsën rot, lob nedadii sir gedenevuu vongvingsën ya, log denevasap sir rak sënë medenetök vu maggin böpata rot.

Genapiik Vu Sën Gemedo Malam-Tumsën Degwata Lo Niwëek

¹¹ Rëk mu hong sën Anutu-yi-alam hong lo, og gweruu demim vu ngaa nabë sënë gegebeya in. Gağ yik nim wëek megesepa doğ ngaa niröp los Anutu yi aggata soğek. Ayom na timu vu yi, log ahëm geving alam pangsën. Genajom hong ahon megebare niwëek gemalam yes. ¹² Ayom neya timu vu Kerisi, om getahu doğ alam sën deneserög in bë degeko kupek-yagek-yi lo bepasang geserög niwëek in gemedo malam-tumsën degwata los degwata. In Anutu ggooin hong rak wirek loğ buk sën genër rangah rak alam ngahisekë malaj bë rëk gesepa doğ gagek anon lo. ¹³ Sa nanër vu hong jağ Anutu sën nevo saheng vu ngaa malaj-tumsën pin lo, luho Kerisi Yesu sën nër yi gagek anon rangah rak Pontius Pilatus mala gesu ggöneng in rë lo malaj nabë. ¹⁴ Gwegin gagek pin sënë nivesa. Su genanër la paya, gesu gwevong bemehö ngwë denanër gagek nipaya jağ. Gağ ngo gwegin nivesa begëp niröp, rot behil Mehöböp Yesu Kerisi duk nom. ¹⁵ Yönon, Anutu ggooin yi buk rak ggovek ya bë rëk tato Kerisi rangah, lob yik Anutu timu sënë sën semusën degwa geyi ala menegin ngaa pin los dahis. Alam-los-bengöj pin hir mehö-los-bengö yi, gemehö böp pin hir Mehöböp. ¹⁶ Yik yi timu sënë sën su nedii rë. Yö nedo loğ rangah soğek, om hil su ayoh vu bë ana dus jağ yi rë. Mehöti su lë yi rë, gemehöti su yoh vu bë rëk gelë yi rë. Arë böpata rot geniwëek rot berëk medo degwata los degwata nabë saga. Yönon.

Gagek Rak Alam Sën Deneggorek Ngaa Ngahisekë Lo

¹⁷ Genanër vu alam sën deneggorek ngaa-dob-yi ngahisekë lo nabë su degeko sir jağ vu alam vahi, gesu kwaj na vu hir ngaa sënë nabë doğ vu sir, in rëk mala nama na pevis. Gağ mëm ayoj na timu rot vu Anutu, in yi saga yö nevong yi ngaa nivesa vesa ngahisekë vu hil in bë hil medo los kwad vesa. ¹⁸ Genanër vu alam sën deneggorek ngaa aga nabë degevong huk nivesa vesa ngahisekë, log degevong ngatum bedebo hir ngaa gelek alam bededoğ vu sir medegero. ¹⁹ Nabë degevong nabë saga, og rëk dengupin ngaa ngahisekë in doğ vu sir vu tamusën, lob deyoh vu bë rëk denatök vu mala-tumsën soğek.

Gwegin Hong Huk Nivesa

²⁰ O Timoti, gwegin huk sën Anutu vo loğ yök nemam aga nivesa. Gweruu demim vu gagek meris pin sën anon ma lo, los gagek jeggin jeggin sën su neya niröp vu Anutu yi gagek rë lo. Log gweruu demim vu gagek sën denenër medenekuung rak bë kwa böpata neggëp loğ, rëk ma genesis begö vu Anutu yi gagek lo. ²¹ Alam vahi ahëj neving gagek nebë saga bedeneko rak, lob deneyoh paya in gagek anon. Anutu yi semusemu medo geving ham.

Kapiya Sên Paulus Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam Vu Timoti

¹ Sa Paulus sên Anutu ggooin sa rak bevong sa tu Kerisi Yesu yi sinarê in bê sa nanêr rangah nabê Kerisi Yesu yoh vu bê gevong bemehônnon demedo malaj-tumsên. ² Lob sa kevu kapiya sênê yök vu hong Timoti in sahêg neving hong nebê sên sa nalug hong. Hil Mehöböp Kerisi Yesu luho Ama Anutu degevang hîr semusên nyêmasên vu hong bekwaj pesivin hong gedegevang bayom gëp revuh.

Hil Su Nid Namum In Bengö Nivesa

³ Sa kenug lo detu Anutu yi hur wirek medeneko yi rak, lom sa nesepa lok vahaj menehevong nebê saga ving, lob sa neseggi lok ayog menehangö, rëk mak sa nehevong niröp. Lob sa najom rak in hong los kwag vesa vu yi in hong rak buk pin. ⁴ Sa kwag nevo sên gesu wirek lo, om sa nehevong rot buk gerangah bê sa galê hong gökin, lok mêm sêk kwag vesa jak los dahis.

⁵ Lob sa kwag nevo bê ayom neya timu vu Anutu yônnon, gak su genetetuhin rê. In bum avêh Lois vong ving nyêmuğinsên, lob atam Ainike sepa lok vaha bevong ving, log serak nim bê hong nebê saga gwêbeng ving. ⁶ Om sa bê nanêr vu hong nabê: Sa hebê nemag rak hong wirek, lok mêm Anutu vu semusên vu hong in bê gwevong yi huk. Om gegwee dok semusên saga beniwêk jak. ⁷ In Anutu su vong Anon Vabuung vu hil in bê hil agöneng in hil rê, gak vong vu hil in bê hil nid wêk bahêd geving mehônnon, behil ngo gëgin hil nivesa. ⁸ Om su nim namum in hil Mehöböp begegöneng in sên genanêr yi gagek rangah lo. Gesu nim namum in sên seyam nado lok karabus in yi mehö sa agi. Gak mêm gweko niwêk vu Anutu bekwerê maggin jak Bengö Nivesa geving sa. ⁹ In Anutu ko hil yah vu yi beggooin hil rak in bê hil sepa dok ngaa niröp mu. Su vong nebê sênê rak sên hil nehevong ngaa nivesa lo rê, gak vong yoh vu yo kwa besemu hil nyêmasên, degwa rak Kerisi Yesu. In nêr vorot lok buk sên yô nahên gesu tung yagek los dob rê lo bê rêk gevong nabê saga. ¹⁰ Rêk mêm gwêbeng Kerisi Yesu, mehö sên ko hil vêr in hil ngaa nipaya nyêvewen lo, tok yam rangah ggovek ya betatekin gagek sênê lo degwa rangah vu hil. Log tatekin yam rangah bê: Nabê hil gevong geving Bengö Nivesa, og hil rêk medo malad-tumsên degwata los degwata, gak hil su rêk nadiik bernalad nama na verök yi rê.

¹¹ Lob tato sa bê sa natu yi sinarê benanêr Bengö Nivesa sagi rangah getahu mehônnon dok, ¹² om sên gwêbeng setök rak maggin. Rêk mu sa su nig nemum in rê, in sa narak mehö sên sayog neya timu vu yi lo ni, gesa narak ni bê yoh vu bê rêk gëgin ngaa sên tung lok yam sa nماغ lo nivesa rot, beberup dok buk sên hil bare mala lo. ¹³ Om gesepa dok gagek niröp sên senêr tato vu hong wirek lo, los ayom na timu vu yi bahêm geving yi losho yi alam, in Kerisi yi mehö hong. ¹⁴ Yônnon, Anutu tung ngaa nivesa anon sênê lok ya nemam in bê gwegin, om gwegin nivesa jak Anon Vabuung sên nedo lok hil ayod lo yi niwêk.

¹⁵ Log gerak ni vorot bê alam pin vu distrik Asia*, ving Pugelus luho Hermogenes, bedeneruu demij vu sa gesu denegga rak sa ggökin rê. ¹⁶ Rêk sa najom rak vu Anutu bê semu Onesiporus losho yi alam, in nevong besayog nivesa nerak yah beron ngahisekê. Su ni nemum in sên sa nado karabus agi rê, ¹⁷ gak yam Rom lom sero sa niwêk rot betök vu sa. ¹⁸ Om Mehöböp kwa pesivin yi dok buk sên duk nom dob lo. Yônnon, ngaa pin sên nevong ggëp Epesus wirek in dok vu sa lo, saga gerak ni venuh.

2

Genatu Yesu Kerisi Yi Hur-begö-yi Nivesa

¹ Om nalug-e! Gweco semusên sên Kerisi Yesu nevo vu hil nyêmasên lo in dok vu hong begebare niwêk. ² Log gagek pin sên senêr rangah vu mehônnon ngahisekê megenko lo, og genanêr vu alam nijvesa vahi sên su rêk dekeyêh ayem rê lo, in mêm na denanêr na vu alam vahi geving. ³ Genatu Kerisi Yesu yi mehö-begö-yi nivesa ti megekwerê maggin los kwam vesa nabê sa. ⁴ In mehö-begö-yi og su yah nejom huk agga ngwê ving rê, gak netahu yi lok begö mu, in bê mêm ala sên ko arê in bê natu yi mehö-begö-yi lo kwa vesa in yi. ⁵ Gekwam bo mehö sên neserög in bê kesuu alam vahi lo rê! Nabê su sepa dok horek sên denenêr bê alam desepa dok medekesuu sir lo rê, og su yoh vu bê rêk kesuu megeko madub rê.

⁶ Log mehö sên nevaroh nos lok huk anon benevong huk böp in lo, rêk geko nos nyê namugin mega. ⁷ Kwam bo sa gagek sênê nivesa rê, lok mêm Mehöböp rêk tatekin pin degwa vu hong megejak ni. ⁸ Log kwam bo Yesu Kerisi sên yi degwa vu Davit* lo, nabê diik, rêk kedi rak yah vu bedub yoh vu sên sa nanêr lok Bengö Nivesa lo. ⁹ Yik sa nanêr Bengö Nivesa sênê rangah, om sên sa nekerê maggin rak agi. Yônnon, deduu sa ahon rak sêng nebê sên sa

mehö nig paya ti, rëk mu su deyoh vu bë denaduu Anutu yi gagek rë. ¹⁰ Om sën sa nig wëek menekerë maggin pin sën netök vu sa lo, in bë sedok vu alam sën Anutu ggooin sir rak bë denatu yi alam lo. In Kerisi Yesu geko sir nah bedemedo geving Ama medemedo nivesa rot los vunëk vunëk yagek yi degwata los degwata. ¹¹ Gagek sënë og yönon:

Nabë hil dahun hil bayod na timu vu yi,

og yik nebë sën hil adiiik ving yi.

Om nabë hil gevang nabë saga yönon,

og hil rëk medo malad-tumsën geving yi geving.

¹² Log nabë hil kerë vanë bebare nidwëek,

og hil rëk natu alam los bengöd megegin ngaa pin geving yi.

Gak nabë hil nanër nabë hil dugin yi,

og rëk nanër nabë yi dugin hil geving nabë saga.

¹³ Hil mehönon su nehevong yoh vu hil gagek rë,

rëk Kerisi og yö nesepa lok yi gagek menevong yoh vu.

Gak su yoh vu bë rëk pekwë yi besepa dok aggata ngwë rë.

Hur Sogek Arëj Neggëp Nivesa Rak Anutu Mala

¹⁴ Om gebër kwaj in gagek sagi, gegenanër niwëek vu sir nabë su dengis begö jak gagek meris meris, in ngaa nebë saga og su nelok vu mehönon rë. Gak nevang paya vu alam vahi sën vare denengo lo benevasap sir. ¹⁵ Gegwëp genatum in ngaa sën gevang bAnutu kwa vesa in hong lo. Gwevong huk nivesa begetatekin Anutu yi gagek anon niröp in lob su nim namum in Anutu mala. ¹⁶ Gak genajul in gagek meris meris sën su nesepa lok Anutu yi gagek rë lo, los gagek kwamasën sën anon nema lo, in ngaa nebë saga neli alam yah gedeneruu demij vu Anutu. ¹⁷ Gagek nebë sënë nevasap hil nebë sën pegges böp nevang behil vahad lu ngaa nediiik lo. Lob Humenaius luho Piletus delok ya ngaa sënë. ¹⁸ Luho devuu gagek anon ya gedenenër bë hil kedi rak yah ggovek ya, gak hil su rëk kedi jak vu bedub gökin nah rë. Lob dekepë alam vahi rak gagek tetuhinsën saga bedeggërin sir yah gedevuu Kerisi ya. ¹⁹ Rëk mu mudeng sën Anutu varah luk ya lo nare niwëek begagek neggëp rak bë, "Mehöböp yö rak yi alam nij." Log gagek ngwë neggëp ving bë, "Alam pin sën denenër bë Mehöböp yi alam sir lo, og degevu ngaa nipaya na gesu degevang!"

²⁰ Log lok mehö-los-bengö yi beggang, og gabum su goor los seriva yö meris nedo rë, gak vahi og desemu rak keles ngagek. In vahi og denevenah in nos böp yi, gevahi og denegga nos lok rak buk. ²¹ Om nabë mehöti gevu ngaa nipaya sën sa nanër agi na, og yi rëk nabë gabum malangeri sën nos böp yi lo beyoh vu bë Mehöböp benah bemedo in rëk gevang huk nivesa vesa pin jak.

²² Log gebeya in ngaa nipaya paya sën magëm los avö ayoj nevu nevu in lo, gak gesepa dok ngaa niröp. Gwevong noh vu hong gagek sën genenër lo. Ahëm geving mehönon, geham los alam sën denejom rak ya vu Mehöböp los ayoj niröp lo medo jevuh ti. ²³ Genajul in alam sën denevongwëng rak gagek meris meris los kwamasën lo, in geraak ni bë ngaa nebë saga nevang balam deneggök sir in gagek. ²⁴ In Mehöböp yi hur og su neggök alam in gagek rë, gak nemala yes vu alam pin. Netatekin gagek vu sir nivesa genejom yi ahon gesu nevo lok yah nipaya vu sir rë.

²⁵ Log bë mehö la demehoo yi gagek, og netatekin gagek degwa niröp vu sir los ahë yes, in Anutu mak rëk gevang bedegërin ayoj medejak gagek anon ni nivesa. ²⁶ In Satan ko sir lok yi gegweeng in bë degevang noh vu kwa, rëk mu nabë denakah sir vër in, og mëm rëk kwaj bo ngaa niröp mu gökin.

3

Ngaa Nipaya Ngahisekë Rëk Berup Jak Gëp Hus

¹ Sa bë gejak ni nabë dus jak in dob sënë govek na, og buk nipaya rëk berup menatök vu hil. ² Alam rëk kwaj bo sir mu, gemalaj sepa monë lu ngaa rot. Degeko sir jak nabë sir alam böp gedegelë alam vahi nabë sir ngaa meris medenanër gagek nipaya jak sir. Su rëk degebë nengaj vu amaj lu ataj hir gagek rë, log su rëk kwaj vesa in ngaa nivesa sën alam denevang vu sir lo rë. Gesu rëk degönengin Anutu rë. ³ Su rëk ahëj geving naluj los amaj gataj lu ngaa rë, gesu rëk ahëj nakul rë. Rëk denanër gagek kuungsën jak mehönon ngwë, log su rëk denajom sir ahon rë, gak rëk desepa dok yö kwaj medegeko sir jak jak los ahëj sengën. Berëk degelë ngaa nivesa pin nabë nipaya, ⁴ log rëk debo hir alam dok na alam nij paya nemaj. Rëk degevang ngaa jeggin jeggin gesu degöneng in rë. Rëk degekuung nabë sir los bengöj, gesu rëk malaj sepa Anutu rë, gak rëk malaj sepa ngaa pin sën nesemu los nereyiv navij lo. ⁵ Rëk dena soda los raro bavij nanër nabë Anutu-yi-alam sir, rëk mu ma gerëk denanër nabë ngaa meris besu niwëek neggëp lok rë. Om ham su gwa jak alam nabë sënë.

⁶ Log alam la nebë sënë ving, og rëk denadëgek mededok na beggang in bë detetuhin avëh kwaj masën bedesepa dok hir gagek. Avëh nebë sënë og medo mekwaj nesero aggata sën kevoh hir ngaa nipaya na lo, gemalaj anon in ngaa aggagga medenevuu rak rak. ⁷ Denevong in bë dejak gagek degwa ni, rëk su deyoh vu bë denatök jak gagek anon sënë rë. ⁸ Alam nebë sënë denevong ayej vu gagek anon nebë sën alam-yuj-töksën luu devong ayej vu Moses yi gagek wirek lo, Yanes luho Yabres. Alam nebë sënë og kwaj nesepa lok ngaa nipaya mu, gesu denevong ving Anutu yönon rë. ⁹ Rëk mu hir ngaa sënë su rëk na meböpata jak rë, gak rëk alam pin dejak ni nabë ngaa kwamasën nebë sën Yanes luho Yabres hir ngaa wirek lo.

Genajom Anutu Yi Gagek Ahon

¹⁰ Gak hongek genesepa sa wirek, om gerak gagek sën sa nanër vu mehönon lo ni vorot, gegerak ngaa pin sën sa nehevong lo ni ving. Gerak huk sën sa bë gevong banon jak lo ni, gegerak ni bë sayog neya timu vu Anutu yönon. Gerak ni bë sa su ahëg sengën neraç pevis rë, gak sahëg neving alam pin besa nekerë maggin los kwag vesa. ¹¹ Gerak ngaa nipaya sën alam dedeginengin rak sa lo, los vanë sën tök vu sa ggëp Antiok los Ikonium geLustra lo ni. Yönon, gerak ngaa maggin pin sën sa nekerë lo ni bë netök vu sa, rëk mu Mehöböp nevo sa vër in ngaa pin saga. ¹² Yönon, gerak ni bë alam pin sën denesepa lok Kerisi Yesu bedenevongin bë degevong noh vu yi gagek lo, og rëk denatök vu vanë. ¹³ Rëk mu alam nij paya los alam gagek kuungsën saga rëk detetuhin alam vahi. Log yö rëk detetuhin sir geving, lob mëm rëk nij paya jak na verök yi rot.

¹⁴ Rëk mu hong, og gesepa dok gagek sën detahu hong lok begerak ni vorot bë gagek anon lo. Om kwam bo alam sën denetahu hong lo, ¹⁵ log kwam bo nah Anutu-yi-kapiya vabuung, sën wirek ngo genahën hurmahen gegerak ni rot beverup gwëbeng agi. Kapiya sënë yoh vu bë bo kwa vu hong megejak sënë ni nabë: Bë ayom na timu vu Kerisi Yesu og mëm rëk geko hong nah vu Anutu begemedo nivesa geving yi. ¹⁶ Gagek pin sën neggëp lok Anutu-yi-kapiya lo, og Anutu yö nër vu yi alam bedekevu yam rangah beyoh vu bë dok vu hil. Gagek sagi nevo kwa vu hil, genetato hil ngaa nipaya rangah vu hil, log neggërin hil yah benetato aggata niröp vu hil, ¹⁷ in bë hil sën Anutu-yi-alam hil lo anoh vu rot bemedo in hil gevong huk nivesa vesa pin niröp.

4

Getatekin Anutu Yi Gagek Anon Niröp

¹ Kerisi Yesu rëk gengo alam-malaj-vesa los alam-diiksën hir gagek, om sa nanër niwëek vu hong gëp Anutu mala, gegëp Kerisi Yesu sën rëk duk nom dob menatu ala lo mala nabë: ² Genanër yi gagek rangah! Nabë alam degebë nengaj vu, ma nij dëlin, og ggovek gehongek pasang genanër jak buk pin, in gwelu ayoj medegërin sir. Genanër hir ngaa nipaya rangah vu sir. Gegwejiin sir nabë desepa dok aggata nivesa. Su nim tebö jak, gak genajom hong ahon megetahu sir nivesa. ³ In nahub rë og maç su rëk degebë nengaj vu gagek anon rë. Gak rëk ahëj geving gagek mewis mewis begetup deserög in nabë degebë nengaj vu tatovaha agga ti ti lo in degevong bahëj nivesa. ⁴ Lob rëk degemir nengaj vu gagek anon, gedegërin sir nah vu keriing los gagek kuungsën. ⁵ Rëk mu hong, og gwëgin hong nivesa begesepa dok ngaa niröp mu. Gebare niwëek megweko vanë. Gegemedo megenanër Bengö Nivesa rangah nabë sinarë lo, lob gesemu hong huk pin megwero, gesu nim tebö in.

Paulus Vongin Semu Yi Huk Begovek Na

⁶ In sa, og yik vong bë sa nig kök keseh nebë sën denekeseh wain tu sriveng vu Anutu lo. Yönon, sa buk ggovek ya bedus rak bë sa nadiik. ⁷ Sa nasib begö nivesa rak buk, lob ggovek ya. Gesa nig wëek mesa neserög rot, om sëk sewah na. Sayog neya timu vu Yesu rot menado. ⁸ Lob sa madub nivesa sën tato nabë sa mehö yohvu lo neggëp, om Mehöböp rëk bo vu sa dok buk sën hil bare mala lo in yik rëk gengo mehönon hir gagek meseggi niröp. Su rëk gevong vu sengo timu rë, gak rëk gevong vu alam pin sën kwaj nevo bedenevongin bë duk nom lo.

Gagek Hus

⁹ Nabë geyoh vu bë genam vu sa, og su genaköpek, gak genam pevis. ¹⁰ In Demas ahë neving ngaa-dob-yi bevuu sa ya geya Tesalonika, log Kreskens ya distrik Galata, geTitus ya distrik Dalmatia. ¹¹ Gak yik Lukas yö timu nahën nedo ving sa. Om gweko Markus sepa bemelu nam, in mehö nivesa beyoh vu bë dok vu sa balu gevong huk dok ti. ¹² Gak Tukikus, og sa hevong ya Epesus. ¹³ Bë genam, og gweko tob-ayöong-yi sën sa hebë meneggëp Karpus ben vu Troas lo, los kapiya sën neggëp ving lo, megenam. Gesu kwam birek in sipsip navi sën hil nekevu gagek rak lo, gak gweko nam geving. ¹⁴ Gak Aleksander sën mehö nesemu dëg lu ngaa rak kopa lo, og mëm nevong paya vu sa rot, om Anutu rëk bo dok nah nyëvewen

vu yi noh vu ngaa sën nevang lo. ¹⁵ Om ngo gwegin hong nivesa vu yi geving, in nesis begö rak he gagek benemehoo he rot.

¹⁶ Log sën sa nare gagek nyëdahis lo, og mehöti su nare ving sa menelok vu sa rë. Gak alam pin deveya in sa, rëk yik ggovek gesa najom rak vu Anutu bë su bo dok nah vu sir.

¹⁷ Rëk mu Mehöböp nedo ving sa bevo niwëek vu sa in bë mëm Bengö Nivesa berup niröp gëp savig begëp rangah vu alam dahis medegengo, lob Anutu vo sa vër in reggu bemën saga avi. ¹⁸ Lob Mehöböp rëk geko sa vër in ngaa nipaya pin sën nabë degevong vu sa lo, gegeko sa na yi nyëg nivesa vu yagek. Om hil gako arë jak na vavunë degwata los degwata. Yönon.

¹⁹ Log genanër sayeg vu Priska luho regga Akwila losho Onesiporus yi alam nabë sa kwag nevo sir. ²⁰ Erastus nedo Korint, log Tropimus og nirak, lob sa hebë meneggëp Miletus.

²¹ Nabë genam, og genam pevis dok buk nivesa sën ayöong yö nahën agi. Ebulus luho Pudens geLinus luho Klaudia belosho hil arid lo pin denër bë kwaj nevo hong. ²² Mehöböp medo dok ayom, log Anutu gevong semusën vu ham.

Kapiya Sën Paulus Kevu Vu Titus

¹ Sa Paulus, Anutu yi hur sa, geYesu Kerisi yi sinarë sa, in bë sa gevang balam sën Anutu ggooin sir rak lo ayoj na timu vu yi medejağ gagek anon sën netatekin aggata niröp vu hil in hil sepa dok lo ni. ² Tato sa in bë sa nanër medejağ ni nabë deyoh vu bë demedo malaj-tumsën degwata los degwata, noh vu sën Anutu nër yö wirek lo, gağ su nekuung rak rë. ³ Log Anutu sën neko hil yah vu yi lo nër gagek sagi yam rangah niröp loğ buk sën yö kwa vu beggooin rak lo. Lob vo huk sënë loğ sa nemağ bë sa nanër rangah vu mehõnon.

⁴ Lob sa kevu kapiya sënë yök vu hong Titus in aluu hoho nehevong ving gagek sënë, om sën getu sa nalug yõnon rak saga. Hil Amad Anutu luho Yesu Kerisi sën neko hil yom vu yi lo degevang semusemu nyemasën nõk vu hong los degevang bayom gëp revuh.

Gagek Rak Alam Ggev Sën Denegın Kerisi-yi-alam Lo

⁵ Sa hevuu hong megenedo Krete in bë gesemu huk vahi sën nahën gesu niröp nerağ rë lo, begwetung ggev jak alam la noh vu beggang-bu pin saga in degegin Kerisi-yi-alam. Noh vu sën senër tato vu hong wirek lo bë: ⁶ Nabë alam denelë mehõti bë su nevang ngaa nipaya rë, geyik venë timu. Genabë nalu lo denevang ving Kerisi ving, log gagek su neggëp vu sir bë ahëj neving ngaa nipaya jeggın jeggın genengaj dahis rë, og mëm gwetung alam nabë saga denatu ggev. ⁷ In mehõ sën netu ggev lo, og tu Anutu yi hur in gegın yi alam los yi huk. Om sepa dok aggata niröp mu, in lob alam su denatök vu ngaa nipaya gegëp vu yi. Gesu geko yi jak jak, gesu ahë sengën jak pevis, gesu nanum mekeyevin, gesu ngis alam jeggın jeggın, gesu gëp natumin monë lu ngaa nabë gekol ngahisekë. ⁸ Gağ mëm gevang nivesa vu alam sën deneyam vu beggang-bu ngwë lo; gahë geving aggata nivesa pin besepa dok kwa nivesa mu, in bë medo niröp rot megevang noh vu Anutu kwa. Najom yi ahon, ⁹ genajom gagek anon sën denetahu yi lok lo ahon geving. Og mëm yi yö yoh vu bë tatekin vu mehõnon meğadu sir jak gagek niröp pin, geyoh vu bë nanër gagek los kwa, benanër alam sën bë dedahun gagek anon na lo hir gagek tato nabë su niröp rë.

Alam Kuungsën Ngahisekë Denedo Krete

¹⁰ Yõnon, alam ngahisekë rot vu saga su denesepa loğ gagek niröp rë, gağ yö medo denenër gagek meris meris gedenevangın bë degekuungın alam. Lob alam sën derah* navij bedetu alam Yuda lo, denevang nebë sagi pangsën rot. ¹¹ Om gwevang balam nabë sagi avij gemir, in denetahu mehõnon loğ gagek sën su yoh vu rë lo gedeneko monë rak. Lob denekepë alam ngahi rak hir gagek sagi beneggërin sir yah vu sir. ¹² In alam Krete ti sën denër yi bë hir mehõ-nenër-gagek-rangahsën ti yi lo, nër sir wirek bë, "Alam Krete sagi, og sir alam gagek kuungsën ata, gesir nebë reggu bemën nipaya, log denevang ahëjta gedeneğgëp sehëb." ¹³ Gagek sagi og yõnon rot. Om genanër niwëek vu sir in dejak hir ngaa nipaya ni borot bedegërin sir, lob mëm degevang geving gagek anon niwëek. ¹⁴ Gağ su degevang geving alam Yuda hir kerıing meris aggagga los alam sën deneruu demij vu gagek anon lo hir horek aggagga. ¹⁵ Nabë mehõti ayo niröp bekwä bo ngaa ti nabë nivesa, og ngaa saga nivesa vu yi. Rëğ mu alam ayoj ningõhek sën su denevang ving Anutu rë lo, og denelë ngaa pin nebë su nivesa rë, gağ kwaj nipaya los ayoj ningõhek rak. ¹⁶ In avij nenër bë derağ Anutu ni, rëğ mu ngaa sën denevang lo netato bë deruu demij vu yi. Sir alam nij paga gedenekeyëh yi gagek, log su deyoh vu bë degevang ngaa nivesa ti rë.

2

Gagek Rak Alam Atov

¹ Gağ hong, og genanër Anutu yi gagek megetatekin niröp vu sir megenanër nabë: ² Alam böp og su denanum medekeyevin. Gağ demedo revuh mekwaj bo ngaa niröp, gayoj na timu vu Kerisi niwëek bahëj geving mehõnon, log debare niwëek in ngaa maggin pin.

³ Log avëh böp degevang nabë saga geving. Desepa dok aggata sën yoh vu lo, gesu denanër gagek nah nenga jak mehõ ngwë, gesu denanum bël niwëek pangsën begëp denatumin. Gağ denatu tatovaha avëh medetahu aggata niröp vu alam vahi. ⁴ Detatekin vu avëh avõ nabë dejak reggaj log ahëj geving reggaj los naluj lo, bekwaj bo ngaa niröp gedegëgin sir nivesa in ngaa nipaya. ⁵ Degegin hir huk nivesa log degegin reggaj los naluj lo nivesa, gededok vu alam vahi geving, log degurek reggaj hir gagek babu. Degevang ngaa pin sënë in alam su denanër pelë jak Anutu yi gagek.

Gagek Rak Magëm Lo

⁶ Log getato aggata niröp vu magëm lo geving nabë saga, nabë degegin sir nivesa. ⁷ Lob ngaa pin sën genevang lo, og gwevang in degelë medejağ ni nabë degevang nabë sënë og

mëm nivesa. Log nabë getahu alam doḡ gagek, og su gesarömin gagek nipaya geving. Gaḡ kwam bo gagek nivesa jaḡ buk pin beḡenanër. ⁸ In nabë ḡenanër gagek niröp mu nabë saga, og mëm alam sën denelë hil paya lo su rëḡ denatök jaḡ nipaya ti gegëp vu hil rë, lob nij namum.

Gagek Raḡ Hur Sën Denevong Huk Vu Alaj

⁹ Log ḡenanër vu hur sën alam denebago sir bedenetu hir ngaa meris lo nabë degurek alaj babuj in ngaa pin. Degevong huk nivesa in alaj kwaj vesa in sir, gaḡ su denanër gagek nipaya nah vu alaj. ¹⁰ Log su degodek alaj hir ngaa mahen teka, gaḡ desepa dok aggata niröp mu noh vu buk pin. Loḡ mëm huk pin sën degevong lo ḡëp nivesa, in lob nabë hil nanër gagek jaḡ Anutu sën neḡo hil yah vu yi lo, og alam degelë nivesa.

Hil Gegin Hil Nivesa Bemedo Gegin Kerisi Yi Buk

¹¹ Anutu vong yi semusemu vu hil nyëmasën benegḡëp rangah rot bë alam pin deyoh vu bë denom vu yi bedemedo nivesa geving yi. ¹² Anutu yi semusemu sagi sën netatekin vu hil bë hil gevuu ngaa pin sën nevang behil su nesepa loḡ Anutu niröp rë lo na; los hil gevuu ngaa nevu nevu dob yi pin sën hil kwad neya vu lo na. Gehil gegin hil nivesa los tetuu aggata niröp mesepa dok Anutu yi ngaa noh vu buk pin sën hil nahën nado agi. ¹³ Gehil medo mabo kwad in Anutu yi semusemu nabë rëḡ anon jaḡ. In Kerisi Yesu diik in bë geko hil nom. Om hil medo gegin buk sën luho Anutu böp denatök nom rangah los arëḡ böpata gelos hir vuneḡ vuneḡ yagek-yi lo. ¹⁴ Yönon, Kerisi diik lok yah hil bed in bë bago hil nom los bo hil vër in ngaa nipaya pin, gejevu hil ayod mesemu. Bemëm hil natu yö yi alam, gehil malad sepa ngaa nivesa mu begevong. ¹⁵ Om ḡenanër gagek sagi vu mehönnon noh vu buk. Gegwee vu sir nabë desepa dok gagek sënë, ḡenanër hir ngaa nipaya rangah vu sir. Gelok yah Anutu ben, om ḡenanër gagek vu sir, gemehöti su nanër nabë hong mehö meris mekeyëh hong.

3

Hil Bare Nidwëëk Megevong Ngaa Nivesa

¹ Gebër mehönnon kwaj noh vu buk nabë degurek gavman los alam pin sën denevong huk gavman lo babuj, gedegetung malaj in huk nivesa pin bedegevong. ² Su denanër gagek nipaya jaḡ mehö ngwë, gesu degevong begö. Gaḡ demedo los mamer, gedegevong ngaa los malaj yes jaḡ alam pin malaj. ³ In ḡeraḡ ni bë wirek og hil kwad ma ving. Lob hil neḡeyëh gagek. Lob Satan nekuung in hil, behil nesepa loḡ ngaa nevu nevu los ngaa sën nesemu los nereyivi hil navid lo mu. Hil nehevong ngaa nipaya bayod nesis yi. Alam vahi denelë hil bë hil alam nid paya, gehil nehalë sir loḡ yah bë nij paya. ⁴ Rëḡ mu Anutu sën neḡo hil yom vu yi lo, vong Yesu yam in bë tatekin rangah nabë nelë mehönnon nivesa bekwa pesivin sir. ⁵ Su neḡo hil yom degwa raḡ huk yohvu sën hil nehevong lo rë, in huk yohvu su negḡëp vu hil rë. Gaḡ neḡo hil yom rak sën yö kwa pesivin hil lo. Lob ripek hil ngaa nipaya ya, gevong behil atu mewis raḡ. Lob Anon Vabuung semu hil behil nid vesa rak yah. ⁶ Yönon, Yesu Kerisi sën neḡo hil yom vu Anutu lo tatekin aggata in Anutu gevong Anon Vabuung jaḡ nam hil rot. ⁷ Vong nebë sënë in bë nanër hil nabë hil alam yohvu jaḡ yi semusën nyëmasën, getato hil nabë hil rëḡ medo malad-tumsën degwata geving yi. Om sën hil navo kwad in gagek sënë bë anon jaḡ. ⁸ Gagek sagi og yönon rot.

Lob sa nehevongin bë ḡenanër gagek sënë niwëëk, in alam sën ayoḡ neya timu vu Anutu lo og mëm rëḡ malaj sepa huk nivesa vesa medegevong. In ngaa nebë sënë og nivesa benelok vu alam. ⁹ Rëḡ mu tepëḡ kwamasën aggagga sën degwaj ma lo, los sën denetatekin degwaj lo, gegagek ahë sengënsën, gesën denemehoo sir in horek lo, og gebeya in ngaa nabë saga. In ngaa sënë og su rëḡ dok vu hil rë, gaḡ anon ma. ¹⁰ Log mehöti sën gevongin nabë basuh Kerisi-yi-alam lo, og gwero yi gagek noh vu beron ti ma luu. Rëḡ nabë su gengo ayam rë, og ggovek, genim dël jaḡ yi. ¹¹ In ḡeraḡ ni bë mehö nebë sagi og vuu aggata niröp ya, om rëḡ geko nyëvewen dok nah yi ngaa nipaya sagi.

Gagek Hus

¹² Sëḡ gevong Artemas ma Tukikus nöḡ berup vu hong, lob mëm rëḡ ḡenam pevis vu sa vu Nikopolis. In sa kwag nevo bë sëḡ medo saga bebuk-ayöong-yi govek na rë. ¹³ Gedok vu mehö-horek-yi Senas luho Apolos megwero luho hir aggata in luho su dejak vu in ngaa la ḡëp aggata.

¹⁴ Log hil alam pin yö detahu sir dok huk nivesa geving in demedo nivesa, bededok vu alam sën deneraḡ vu in ngaa lo geving. Gaḡ su degëp sehëb behej huk anon nama. ¹⁵ Alam pin sën denedo ving sa agi kwaj nevo hong medenenër. Log ḡenanër vu Kerisi-yi-alam sën ahëḡ neving he lo geving, nabë he kwamin nevo sir. Anutu yi semusën nyëmasën nöḡ ḡëp geving ham.

Kapiya Sên Paulus Kevu Vu Pilemon

¹ Sa Paulus, sa nado karabus rak sên sa nanêr Kerisi Yesu yi gâgek rangah. Alu hil arid Timoti kevu kapiya sênê yök vu hong Pilemon sên alu ahêmin neving hong balöö nehevong Anutu yi huk loğ ti lo. ² Alu kevu kapiya sênê vu melu he avêhnömin Apiya, gevu Arkipus sên tu Anutu yi mehö-begö-yi ving hil lo. Log alu kevu vu Yesu-yi-alam sên yam denesupin sir loğ hong beggang lo pin ving. ³ Hil Amad Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi degevong hir semusemu nyêmasên nôk vu ham beham ayomin gêp revuh.

Pilemon Ahê Naving Mehöböp

⁴ Sa kwag nevo hong mesa najom rak in hong vu sa Anutu yoh vu buk pin nebê sahêg nivesa vu yi in hong. ⁵ In sa nehango galam denenêr bê ahêmin neving Mehöböp Yesu, bayom neya timu vu yi rot, log ahêmin neving Anutu-yi-alam pin ving. ⁶ Log sa najom rak bê hil medo jevuh ti, in hil nehevong ving ggêp ti. Lob sênê rêk gevong begejak ngaa nivesa vesa pin sên tu hil ngaa in Kerisi-yi-alam hil lo ni. ⁷ Arig-e, yönon! Ahêmin neving Anutu-yi-alam megeneloğ vu sir lob ayoj sepêp rak. Gesaga vo niwêék vu sa ving besa kwag vesa rot.

Pilemon Geko Onesimus Nom Nabê Ari

⁸ Log sa bê ketag ngaa ti vu hong. Kerisi yi mehö sa, om seyoh vu bê nanêr los niwêék vu hong nabê gwevong nabê sênê. ⁹ Rêk mu su rêk nabê saga rê, gağ sêk nahub ketag vu hong in alu ahêd neving hil. Yönon, sa Paulus sên sa neketag vu hong lo! Sa atov rak, gesa nado loğ karabus rak sên sa nanêr Yesu Kerisi yi gâgek rangah lo. ¹⁰ Sa ketag vu hong nabê: Gwelê sa nalug Onesimus nivesa. In sên sa nado karabus lo, lob sehêrin yi yom vu Kerisi benebê sên tu sa nalug. ¹¹ Wirekek su nevong huk nivesa meneloğ vu hong rê, gağ gwêbeng sênê og rêk gevong huk nivesa bedoğ vu hong gesa geving.

¹² Lob sa nehevong yi yök vu hong ggök yahin, rêk mu sagi vong bê sa vepul sa navig len ti vêr behevong yök vu hong. ¹³ Yönon, sa nado loğ karabus rak sên sa nanêr Bengö Nivesa rangah, lob sa nehevongin bê gulin yi bemedo geving sa in doğ nah bôm bemedo gegin sa nivesa. ¹⁴ Rêk ma gesa su rêk gevong jeggin rê, in su genedo in bê gengogekin rê. Gağ mêm nabê ngo gemedo bekwam bo nabê gwevong nivesa vu sa, og mêm. ¹⁵ Onesimus tah yi vêr in hong dus teka, om mak ngaa saga verup in bê mêm rêk gwêko yi nah gökin bemedo degwata geving hong. ¹⁶ Om gwêko yi nôk vu hong, rêk mu su gwelê yi nabê hur sên tu ngaa meris mu. Gağ sakağ maya gegwêbeng og tu arim ti, om ahêmin geving yi. Yönon, sahêg ving yi rot, rêk mu mêm mak ahêmin geving yi kesuu sa, in ngo hong hur rêk mêm tu arim ving. ¹⁷ Genelê sa nebê alu nehebê loğ ti in Yesu yi huk, om gwelê Onesimus nabê sa, megwêko yi nôk vu hong.

¹⁸ Lob nabê vong ngaa ti paya vu hong, ma su vo loğ hong ngaa ti wirek rê, og ggovek, getum gwebê sarêg doğ nah in sebo doğ. ¹⁹ Sengo kevu gâgek sênê rak nemağ niröp bê, sa Paulus sengo rêk bo doğ nah ngaa sênê nyêvewen vu hong. (Log sa su rêk nanêr vu hong nabê sa nyêvewen ti neggêp vu hong in sên sa hağo hong yom vu Anutu wirek lo rê.)

²⁰ Arig-e! Mehöböp yi mehö hong, om sa bê gwevong ngaa nivesa vu sa. Nabê gwêko Onesimus nôk vu hong los ahêmin nivesa vu yi, og saga rêk gevong besa kwag vesa jak gesa gevong Kerisi yi huk los ayog sepêp. ²¹ Log serak ni besa kwag nevo bê rêk gwevong noh vu gâgek sên sa kevu agi. Yönon, serak ni ggovek ya bê rêk gwevong pangsen rot mekesuu ngaa sên senêr vu hong gwêbeng agi.

²² Log sa gâgek ngwê nahên nebê: Gwero sa nyêg ayo ti begêp borot, in sa kwag nevo bê Anutu rêk gengo ham jomraksên, lob rêk bo sa vêr besenök vu ham.

Gâgek Ahê-nivesa-yi

²³ Log Epapras sênê nedo karabus ving sa rak sên nenêr Kerisi Yesu yi gâgek rangah lo. Kwa nevo hong ving benêr bê ahê nivesa in hong. ²⁴ Log sir sên he nehevong Anutu yi huk loğ ti lo, Markus, gAristarkus, geDemas, geLukas lo, kwaj nevo hong ving bedenênêr. ²⁵ Hil Mehöböp Yesu Kerisi yi semusemu medo geving ham pin anomin.

Kapiya Sën Ya Vu Alam Hibru

Anutu Nalu Ko Gagek Yam Vu Hil

¹ Wirek Anutu vong gagek vu hil kenud lo verup alam-denenër-gagek-rangahsën lo avij beron ngahisekê, gerak aggata ngahisekê. ² Rêk vu buk sënë sën Buk-tamusën vongin berup lo, om Anutu nenër gagek vu hil verup Nalu avi. Anutu ggooin yi raḡ ggovek ya bê doḡ nah ben begeko ngaa pin natu yi ngaa, lob semu ngaa pin los dahis raḡ Nalu nema ving. ³ Nalu og yik Anutu yi niwëek los nikapiik yi, beyik luho Anutu neggëp ti. Lob yi gagek los niwëek nevong bengaa pin sënë nedo niwëek. Revu hil mehõnon hil ngaa nipaya ya raḡ yõ nikõk, loḡ mêm yah nedo Mehõ-los-bengõ Anutu nema vesa vu vavunê.

Anutu Nalu Kesuu Angër Pin

⁴ Lob tu ala bekesuu angër pin, in Ama nër bê arê böpata rot kesuu angër pin arêj. ⁵ In Anutu su nër vu angër ti wirek bê:

“Sa nalug hong.

Sa haḡo hong gwëbeng” rë.

Log su nër raḡ angër ti wirek bê:

“Sêk natu Ama,

gerêk natu sa Nalug” rë.

⁶ Gaḡ mêm loḡ buk sën vong Nalu Aḡuu luḡ yam dob lo, og mêm nër bê:

“Anutu yi angër pin denadudeḡ vu yi.”

⁷ Log nër raḡ angër lo bê:

“Vong beyi angër lo deneserõḡ pevis nebë sang.

Gevong yi hur lo bedenekevoh ngaa nebë sën nengwah daggen lo.”

⁸ Rêk mêm nër raḡ Nalu bê:

“O Anutu, getu mehõ-los-bengõ meḡenedo degwata los degwata.

Geḡenesepa loḡ ngaa yohvu mu meḡeneḡin hong alam nirõp.

⁹ Ahêm neving ngaa nirõp pangsën,

genim nelëlin keyëhsën gagek.

Om Anutu sën tu hong Anutu nirõp lo ggooin hong raḡ kesuu hong alam vahi pin,

lob rikin wël* kwa-vesasën-yi raḡ hong.”

¹⁰ Log nër raḡ yi ggõkin bê:

“Mehõbõp, ngo getung dob sënë nyëdahis,

lob nedo niwëek rot.

Geyagëk pum raḡ nim wëek ving.

¹¹ Yagëk los dob sënë rêk mala nama,

gaḡ hongëḡ ngo ḡenedo degwata.

Kê, log yagëk los dob rêk muḡeng jaḡ nabë tob siis.

¹² Lob rêk ḡepesu nabë sën mehõnon denepesu tob lo,

gerêk ḡwetung mewis nabë sën mehõnon denerõp rõpõp mewis lo.

Gaḡ hong, og ngo ḡenedo nebë saga in ḡemedo,

lob hong buk su rêk govek na rê.”

¹³ Log Anutu su nër raḡ angër ti wirek bê:

“Genam ḡemedo sa nemaḡ vesa,

ḡesêḡ gevong beḡebakê alam sën denesis beḡõ vu hong lo

dok na vaham ḡebinê” re.

¹⁴ In angër og yik sir nebë ngaahur bedetu Anutu yi hur, bAnutu nevong sir ya in bê dedok vu alam sën ḡeḡo sir nom lo.

2

Sën Anutu Geḡo Hil Nah Agi Og Ngaa Böpata Rot

¹ Nebë sënë, om hil najom gagek sën hil nehango ggovek lo ahon mesepa dok. In rêk hil nid yes yes, lob hil ḡevuu na. ² Wirek Anutu nër gagek la verup angër lo avij, lob gagek sënë nare niwëek. Alam pin sën denesevõḡ medenekeyëh gagek agi, og denetõḡ vu nyëvewen nirõp loḡ yah hir ngaa nipaya sën denevong lo. ³ Om nabë hil ḡeruu demid in ngaa böpata sën Anutu vong in bê ḡeḡo hil nom vu yi lo, og hil rêk beya manoh nenga in ngaa nipaya nyëvewen nabë va? Rêk nama! In Mehõbõp yõ tatekin gagek semusën sënë rangah nyëmuḡinsën, lob alam sën denengo ggëp avi lo denër rangah vu hil bê gagek sënë yõnon rot.

⁴ Log Anutu tato ving bê hir gagek sên agi og yônon. In nevo niwëek vu sir bedenevong ngaa bôp bôp aggagga los ngaa niwëek aggagga. Log nevonğ Anon Vabuung yi semusemu vu sir nyëmasên yoh vu yô kwa.

Yesu Tu Alad Sogek Sên Geko Hil Nah Vu Anutu

⁵ Anutu su tung angër in bê degegin dob ngwë sên hil nanër bê rëk berup vu tamusên agi rë gema. ⁶ In mehôti nër gagek meneggëp loğ len ti loğ Anutu-yi-kaپیya bê:

“Mehônon og mağ sir va, om sên kwam nevo sir-ë?”

Gemehônon og sir va, in sên geneğin sir lo?

⁷ Ngo genevong mehônon besir mahen, gangër denekesuu sir dus teka mu,

lok mêm genevong bedenetu alam-los-bengôj gelos arëj bôpata kesuu angër.

⁸ Gegetung ngaa pin ggevek vahaj gebinë in degegin.”

Om nabë Anutu tung ngaa pin ggevek vahaj yônon, og su ggulin ngaa ti in sir rë. Èë, gwëbeng og yô nahên gehil su halë bê mehônon denegin ngaa pin rë. ⁹ Gağ mêm hil halë Yesu bê tu mahen rağ gangër dekesuu yi dus teka lok sên dahun yi mekerë vanë mediik lo, loğ gwëbeng og tu Mehô-los-bengô barë bôpata rot. Lob yik Anutu yi semusên sênë sên vong vu hil nyëmasên lo bê: Nalu nadiik doğ nah mehônon pin bej. ¹⁰ Anutu yô tung ngaa pin gedegwaj yi. Log vongin bê geko nalu lo ngahisekë denah demedo nivesa los vuneğ vuneğ yagek yi geving yi. Nebë saga, om sên vong beYesu ko vanë, lob vanë sênë vong betu hil mehô muginsên beyi timu yoh vu bê geko hil nah. Lob ngaa sên Anutu vong agi og nivesa rot. ¹¹ In mehô sên nevonğ balam denetu alam nij rôp lo losho alam sên yô vong bedenetu alam nij rôp lo, sir pin degwaj timu. Om sên su ni nemum in sir rë, gağ nenër sir bê ari lo. ¹² Nër bê:

“O Anutu, sêk nanër arëm rangah vu arig lo.

Gesêk gevong raro meğako arëm jağ doğ sa alam vuheng.”

¹³ Log nër ggökin bê:

“Sêk ayog na timu vu yi.”

Log nër ggökin ving bê:

“Gwelë! He los hurmahen sên Anutu vo vu sa lo nado loğ ti.”

Yesu Tu Mehônon Sogek Rağ In Bë Doğ Vu Hil

¹⁴ Hurmahen pin sir mehônon neggëp ti, lob yik Yesu tu mehônon rağ ving benij neggëp ti. Vong nebë sênë in bê nadiik bebasap Satan, mehô sên nevonğ bemehônon denediik lo. ¹⁵ Mehônon deneggöneng in diiksên, lob ggönengsên nejom sir ahon yoh vu buk pin sên denedo dob lo, om Yesu diik in bê geko sir vër in ggönengsên sênë. ¹⁶ Yônon rot, su yam in bê doğ vu angër rë, gağ yam in bê doğ vu Abraham yi mewis.

¹⁷ Lob yik aggata timu neggëp, om sên sepa loğ metu mehônon rağ, lob ni los vong ngaa pin los dahis nebë ari lo. Nebë saga in bê natu alam-neko-seriveng-yusekë nivesa ti bekwa gevongin yi alam megevong Anutu yi huk niröp, in bo doğ nah mehônon hir ngaa nipaya nyëvewen gesu gëp vu sir. ¹⁸ In yô neko vanë rağ seggisên aggagga pin sên netök vu yi lo, om yô yoh vu bê doğ vu alam sên seggisên netök vu sir lo geving.

3

Yesu Arë Bôp Kesuu Moses

¹ Arig vabuung lo, Anutu sên nedo yagek lo ggooin ham rağ tu yi alam. Om ham kwamin bo Yesu nivesa in hil sinarë los hil alam-deneğ-seriveng hir yusekë yi, lob hil nehevong ving yi benanër arë rangah. ² Anutu tung yi huk sênë loğ nema, lob nesepa loğ Anutu aye menevong yoh vu, nebë sên Moses nevonğ wirek menegin Anutu-yi-alam Israel pin los dahis lo. ³ Rëk Anutu kwa vu bê Yesu yoh vu bê geko arë bôpata kesuu Moses arë. In mehô sên nelev beggang lo arë bôp kesuu beggang. ⁴ In hil nehalë beggang ti nedo, og hil narağ ni bê mehôti lev, log hil narağ ngaa pin sên nedo-ë ni ving nebë saga bê mehôti netung, lob mehô saga og yik Anutu. ⁵ Yônon, Moses tu Anutu yi hur, lob nesepa loğ aye niröp menevong huk in yi alam. Nenër gagek rağ ngaa pin sên Anutu rëk tato nam rangah vu hil lo. ⁶ Rëk Kerisi og Anutu Nalu, om sepa loğ Ama aye niröp. Tu ala menegin Anutu-yi-alam, om nabë hil ayod na timu vu yi niwëek jağ buk, bekwad vesa gegegin yi, og hil atu Anutu-yi-alam ving yônon.

Alam Sên Denekeyêh Anutu Aye Lo Og Su Rëk Desewah Rë

⁷ Om hil gango Anon Vabuung yi gagek sên neggëp loğ Anutu-yi-kaپیya lo bê:

“Pehi sênë nabë ham gwengo Anutu aye,

⁸ og ham su ayomin niwëek pangsên

nabë sên wirek alam Israel devong

loğ buk sên deko sir rağ medekeyêh sayeg lo,

log ayoj niwëek bedeseggi sa loḵ nyëg-yumeris wirek lo.

⁹ Vu sago og ham kenumin lo delë ngaa pin sën sa nehevong lo yoh vu ngebek mehödahis luu, rëḵ ma geyö deseggi sa rot.

¹⁰ Lob sahëg sengën raḵ vu sir lob senër bë, 'Ayoj nevuü ngaa niröp ya yoh vu buk pin, gesu kwaj nevo sa aggata medenesepa loḵ rë.'

¹¹ Om sën sahëg sengën pangsën mesenër yönon venuh bë, 'Su rëḵ dedoḵ nam sa nyëg-sewahsën-yi rë, gaḵ rëḵ nama veröḵ yi.'

Hil Gegin Hil Nivesa, Gaḵ Hil Su Keyëh Anutu Aye Nabë Alam Israel

¹² Om arig lo, ham gwegin ham nivesa. In ham tü rëḵ ayo nipaya jak gesu gevang geving rë, lob geruu demi vu Anutu sën mala-tumsën degwa lo. ¹³ Om ham medo mebo horek vu ham vewen wewen jak buk mebër kwamin noh vu buk pin sën hil nado agi, in rëḵ ngaa nipaya tetuhin ham ti lob gërin ayo beniwëek jak. ¹⁴ Gaḵ nabë hil ngo ayod na timu vu Kerisi niwëek bemedo rot benadiik na, og mëm hil rëḵ ana medo nivesa geving yi gëp yi nyëg. ¹⁵ Hil arak ni bë gagek sënë yö nahën neggëp bë:

"Pehi sënë nabë ham gwengo Anutu aye,

og ham su ayomin niwëek pangsën

nabë sën wirek alam Israel devong loḵ buk sën deḵo sir raḵ medekeyëh sayeg lo."

¹⁶ Om maḵ alam tena dengo Anutu aye wirek rëḵ deḵo sir raḵ medekeyëh aye? Gaḵ yik alam pin sën Moses li sir vu Ejep medeyam lo! ¹⁷ Log maḵ Anutu ahë sengën vu alam tena yoh vu ngebek mehödahis luu-a? Gaḵ yik alam sën denevong ngaa nipaya lob denediik benij hel to neggëp aggatata loḵ nyëg-yumeris lo.

¹⁸ Log maḵ Anutu nër vu alam tena genër yönon venuh bë su rëḵ dedoḵ na yi nyëg-sewahsën-yi rë? Gaḵ yik alam Israel sën dekeyëh yi gagek wirek lo. ¹⁹ Nebë saga om hil arak ni bë su ayoj neya timu vu yi rë, om sën su deyoh vu bë rëḵ dedoḵ na yi nyëg-sewahsën-yi rë.

4

Anutu Yi Alam Hir Sewahsën

¹ Anutu joo gagek vorot benahën neggëp bë hil adoḵ na yi nyëg-sewahsën-yi. Om hil gëgin hil nivesa in hil ti rëḵ noh paya besu rëḵ doḵ na rë. ² In hil hango Bengö Nivesa ving nebë sën alam Israel dengo wirek lo. Rëḵ Bengö Nivesa sën dengo lo su neloḵ vu sir rë, in denengo meris mu gesu denevong ving rë. ³ Gaḵ hil sën hil ayod neya timu vu yi lo, hil rëḵ adoḵ na yi nyëg-sewahsën-yi. In wirek og Anutu nër bë:

"Sahëg sengën pangsën mesenër yönon venuh bë

su rëḵ dedoḵ na sa nyëg-sewahsën-yi rë, gerëḵ nama veröḵ yi."

Rëḵ Anutu yi huk ggovek ya loḵ buk sën semu dob lo, ⁴ nebë sën nër raḵ buk nemadvahi-bevidek-luu loḵ yi kapiya len ti meneggëp lo bë, "Anutu semu yi huk pin beggovek ya gesewah loḵ buk netu nemadvahi-bevidek-luu." ⁵ Rëḵ gagek sagi lo nër bë, "Su rëḵ dedoḵ na sa nyëg-sewahsën-yi rë, gaḵ rëḵ nama veröḵ yi." ⁶ Gagek sënë neggëp vorot bë alam la rëḵ dedoḵ na yi nyëg-sewahsën-yi, rëḵ ma galam sën dengo Bengö Nivesa wirek lo denekeyëh gagek, om su rëḵ dedoḵ na rë.

⁷ Loḵ tum yam beyam lob Anutu ggooin buk ngwë raḵ ggökin benër bë 'yik pehi sënë' verup Davit avi loḵ gagek sën hil anër agi lo bë:

"Yik pehi sënë, nabë ham gwengo Anutu aye,

og ham su ayomin niwëek pangsën."

⁸ Yönon, bë Anutu kwa bo dob Yudea sën Yosua li sir meya denedo loḵ lo, bananër jak nabë yik yi nyëg-sewahsën-yi saga, og su rëḵ nanër buk ngwë vu tamusën gökin rë, gaḵ rëḵ nama. ⁹ Om hil arak ni bë nyëg-sewahsën-yi ti nahën neggëp vu Anutu-yi-alam, nebë sën yik tahu raḵ Buk-sewahsën-yi* vu hil agi. ¹⁰ Gaḵ bë hil aloḵ ya Anutu yi nyëg-sewahsën-yi, og yik hil huk ggovek ya saga, gehil rëḵ sewah nabë sën wirek Anutu semu yi huk ya gesewah lo. ¹¹ Om hil gevang huk niwëek rot in hil adoḵ na nyëg-sewahsën-yi sënë. In hil ti rëḵ sepa doḵ alam sënë mekeyëh gagek nabë sir lob bës bemala nama. ¹² Anutu yi gagek nebë ngaa mala vesa belos niwëek. Nevu rot bekesuu paëp-yu-anil sën nevu vahi vahi lo. Lob negelu mehönön ayoj benegwang ya ayoj peggo rot beyoh vu bë gelov kenuj in navij gegelov sekëj pedus in sekëj peggo, log neseggi ngaa sën hil kwad nevo loḵ ayod lo pin. ¹³ Yönon, Anutu tung ngaa pin, om ngaa ti su yoh vu bë bun yi in yi rë, gaḵ ngaa pin netatekin yi genedo rangah ggëp Anutu mala, om hil rëḵ tatekin hil gagek pin rangah vu yi geving.

Anutu Tung Yesu Tu Alam-deneḵo-seriveng Alaj

¹⁴ Lob hil ggev böp ti nedo. Yik alam-deneko-seriveng pin alaj, lob rak beya melok ya yagek. Yik Yesu sên Anutu Nalu lo, om hil ngo ayod na timu vu yi rot nabê sên hil anêr vorot lo. ¹⁵ In hil mehō-neko-seriveng sagi rak ngaa pin sên neseggi hil lo ni, in ngaa pin saga tōk vu yi govek ya beseggi yi. Rêk su vông ngaa nipaya ti rê, om sên kwa paya in hil in rak ni bê hil su nid wêek nebê yi rê. ¹⁶ Nebê saga om hil ana dus jak meketag vu Anutu sên nesemu hil lo gehil su agōneng, in hil arak ni bê kwa nevingin hil berêk dok vu hil dok buk sên hil su ayah vu bê bare niwêek in seggisên rê lo.

5

Mehō-neko-seriveng Yesu Yoh Vu Bê Geko Hil Nah

¹ Mehōnon sên detu alam-deneko-seriveng hir ggev böp lo pin, og hir huk bê degero mehōnon hir gagek vu Anutu. Denetung ngaa sên mehōnon denevong vu Anutu los kwaj vesa lo tu seriveng vu yi. Log denevesi seriveng sên mehōnon denevong lok yah hir ngaa nipaya lo vu yi ving. ² Om sên deyoh vu bê kwaj gevingin alam sên kwaj ma lo, galam sên denevuu Anutu yi aggata ya lo. In derak ni bê yik sir og nij wêek ma ving nebê sir, om ngaa nipaya yoh vu bê kepê sir geving. ³ Nebê saga om sên denevesi seriveng in bê dahun alam hir ngaa nipaya na, gehej geving. ⁴ Om mehōti su yō neko yi rak meneggooin yi rak bê geving huk sênê rê. Gaq Anutu yō neggooin yi rak nebê sên ggooin Aaron rak wirek lo.

⁵ Lob yik Kerisi nebê saga ving. Su yō ggooin yi rak tu mehō-neko-seriveng rê, gaq Anutu ggooin yi rak in bê geving huk sênê, lob nêr vu yi bê:
 “Sa nalug hong.

Sa hako hong gwêbeng.”

⁶ Log nêr lok len ngwê bê:

“Getu mehō-geneko-seriveng degwata los degwata yoh vu Melkisedek.”

⁷ Wirek Yesu tu mehōnon menedo dob, og vu buk saga nejom rak meneketag vu Anutu. Nesu vu Mehō sên yoh vu bê geko yi vêr in diiksên lo, rot bemala ruk nekeseh. Dahun yi rot beggurek Anutu babu, lob Anutu bê nenga vu aye. ⁸ Yesu og Anutu Nalu yi, rêk neko vanê in bê vanê sênê barah yi verok besepa dok Anutu aye. ⁹ Om sên tu mehō yohvu yōnon, log mêm ko alam pin sên denesepa lok aye lo yah vu Anutu berêk demedo geving yi degwata los degwata. ¹⁰ Lob Anutu ggooin yi rak betung ggev böp rak yi benêr yi bê alam-neko-seriveng alaj yoh vu Melkisedek.

Hil Su Gevong Ngaa Nabê Hurmahen Nikök

¹¹ Melkisedek yi gagek ngahisekê neggêp, lob he bê nanêr vu ham, rêk gwêbeng ham ayomin dahis rak gesu ham yoh vu bê natök jak rê. Om sên he neheving huk böp in bê tatekin gagek sênê degwa vu ham. ¹² Buk ggovek beyoh vu bê ham natu tatovaha, rêk ma geham nahên neraq vu in kwa. Om mehōti mak rêk nök tahu ham gökin dok Anutu yi gagek degwa muginsên sên sepêp lo rê. In ham su yoh vu bê gwa nos niwêek rê, gaq ham yoh vu bê nanum rur mu.

¹³ Lob hil arak ni bê alam sên denenum rur mu lo, og sir hurmahen nij kök besu deyoh vu bê dega nos niwêek rê. Yik sa peggirin rak gagek degwa böp böp sên netatekin bê hil natu alam yohvu lo. ¹⁴ Gaq nos niwêek og alam sên sir böp neraq ggovek lo yō hir nos. Alam nebê sênê og medo mekwaj neving huk in gagek los degwa rak buk bedeneseggi ngaa pin niröp medenerak ni bê nivesa genipaya.

6

Hil Gevong Geving Bemedo Nid Wêek

¹ Nebê saga, om hil gevuu gagek sepêp sên hil anêr rak Kerisi lo na benök gêp, gehil adok na gagek degwa böp böp nabê sên alam böp los kwaj lo. Hil su medo mekwad bo nah gagek sepêp sên hil nanêr bê hil gevuu ngaa wirek hen na gagêrin hil nah vu Anutu lo.

² Log hil su medo mekwad bo nah sên hil naripek bêl lo, los sên hil nehebê nemad jak alam lo. Gehil su nanêr gökin nabê alam-diiksên rêk dekedi jak nah gökin, genabê mehōnon rêk degeko nyêvewen dok nah hir ngaa nipaya degwata los degwata. In ngaa pin sagak ham rak ni vorot. ³ Om nabê Anutu mêm yō kwa bo, og hil rêk adok ana gagek mewis. ⁴ Alam la detök vu Anutu yi rangah ggovek ya, gederak semusemu sên Anutu vông yam vu yagek nyêmasên lo ni ggovek ya. BAnon Vabuung nedo lok sir ggovek ya. ⁵ Dengo Anutu yi gagek bederak ni nivesa rot, gedelê ngaa niwêek nebê ngaa niwêek sên rêk berup dok Anutu-yi-nyêg vu tamusên lo ggovek ya. ⁶ Rêk mu nabê dekehe sir in Anutu, og aggata ngwê su neggêp in bê depekwe sir nom gökin rê. Gaq ngaa sênê og nebê sên denesis Anutu Nalu rak yah kelepeko* ggökin. Derekö yi rak yah ggökin balam denenêr pelê rak yi. ⁷ Yōnon, nabê hob geto buk ngahisekê beduk na dob len ti benos ngis anon nivesa dok dob saga bedok vu

alam sên denevaroh loḷo, og yik hil nanër nabë Anutu vong semusemu vu dob len ti saga. ⁸ Rêḷ mu nabë vos los ngaa niggin aggaga mu nakip doḷ, og dob nipaya, om hil nid dëlin, gemaḷ hil nanër vu Anutu nabë tebé benengwah ga.

⁹ Arig lo, gwëbeng senër gageḷ maggin sënë yök vu ham. Rêḷ mu he raḷ ni rot bê ham su rêḷ malamin nama nabë saga rê, gaḷ ham neseḷa loḷ Anutu, om rêḷ geko ham nah vu yi. ¹⁰ In Anutu og su mehõ nipaya rê, om su rêḷ kwa birek in huk sên ham nevang lo rê. Yõnon, su rêḷ kwa birek in sên ham ahëmin neving yi beneloḷ vu yi alam wireḷ lo rê. Geham nahën medo nevang nebë sagi ving.

¹¹ Lob he ahëmin ving rot bê ham pin nimin wëëḷ megwevong nabë saga, beham gwevong geving niwëëḷ bemedo mebo kwamin in Anutu geko ham nah. Ham gwevong nabë sënë rot beham nadiḷ na los. ¹² Ham su nimin tebö jak. Gaḷ ham sepa doḷ alam sên ayoj neya timu vu Kerisi niwëëḷ gesu nij tebö nerak pevis rê lo vahaj. In alam nebë sënë og rêḷ degeḷo semusën pin sên Anutu nër wireḷ bê rêḷ bo vu nalu lo lo.

Hil Gevong Geving Anutu Yi Gageḷ Sên Joo Lo Niwëëḷ

¹³ Anutu joo gageḷ vu Abraham wireḷ, rêḷ mehõti su böpata kesuu yi in bê nanër yõnon getato nema na vavunë jaḷ arë rê. Om sên nër yõnon getato nema ya vavunë raḷ yõ arë. ¹⁴ Nër bê, “Sêḷ gevong semusën böpata vu hong yõnon rot, gesëḷ gevong behong mewis ngahijsekë doḷ rot.”

¹⁵ Lob Abraham yõ medo nevo kwa in gesu ni tebö nerak pevis rê. Loḷ mëm lë ganon raḷ yoh vu sên Anutu nër wireḷ bê rêḷ bo vu yi lo. ¹⁶ Nabë mehõnon degevingin nabë degadu hir gageḷ nabë yõnon, og denenër mehõböḷ sên kesuu sir lo arë ving gedenetato nemaj ya vavunë. Lob mehõti sên nevang bê agi, og alam denevang ving bê nenër gageḷ yõnon lob ayej nema. ¹⁷ Lob yik Anutu vong nebë saga ving. Vongin bê tato vu alam sên joo gageḷ vorot vu sir bê rêḷ semu sir lo nabë su yoh vu bê rêḷ geko yi gageḷ sënë seggi rê. Om yõ nër arë getato nema ya vavunë. ¹⁸ In Anutu su rêḷ pekwë arë los yi gageḷ rê, gaḷ yõ rêḷ gëḷ degwata los degwata. Om nër luho loḷ ti in bê tato nabë su tetetuhin rê. Om sënë rêḷ bo niwëëḷ doḷ hil sên hil veya bayam vu Anutu in bê gëgin hil lo ayod. Lob hil medo mekwad bo ngaa sên Anutu nër vu hil bê rêḷ bo vu hil lo. ¹⁹ Om hil kwad bo Anutu yi gageḷ semusën saga rot, in najom hil ayod ahon bengoo doḷ niwëëḷ nabë sên yaḷ nesoo loḷ anka besu neggee rê lo. In vong bê anka sënë nedo loḷ tob ading sên nare loḷ dub-vabuung-böp ayo beneruu hil lo demi, betato bê hil ayoh vu bê adok na nyëḷ vabuung soḷek. ²⁰ Lob Yesu loḷ yah hil bed bemugin meloḷ ya nyëḷ vabuung soḷek saga betu alam-deneḷo-seriveng pin hir yuseḷë nebë Melkisedek menedo degwata los degwata.

7

¹ In Melkisedek sënëḷ alam Salem hir Mehõ-los-bengõ yi, gAnutu vavunë yi mehõ-neḷo-seriveng. Wireḷ Abraham ya begõ besis alam-los-bengõj geyah to beggang, loḷ Melkisedek toḷ vu yi loḷ aggata lob jom raḷ vu Anutu bê semu Abraham. ² Lob Abraham vasuh kupek pin ya vu nemadluho bevo yu ti vu Melkisedek. Hil pekwë arë Melkisedek sënë doḷ ayed nabë ‘mehõ-yohvu-los-bengõ’ ga, ‘alam Salem hir mehõ-los-bengõ’ ving. Sënë degwa nebë ‘mehõ-ayo-revuhsën-los-bengõ’. ³ Ama lu ata arëj su neggëḷ loḷ Anutu-yi-ḷapiya sënë rê, gedegwa ma ving. Su nër buk sên ata ḷo yi to lo tato rê, gesu nër buk sên diḷ lo rê, gaḷ yik nebë Anutu Nalu in tu mehõ-neḷo-seriveng bevong bê nedo degwata los degwata. ⁴ Om ham kwamin bo nabë: Melkisedek sënë og maḷ yi böpata rot, in hil doḷabê Abraham vasuh kupek lu ngaa nivesa vesa sên ya begõ meḷo lo ya yu nemadluho, bevo yu ti sên netu nemadluho lo vu Melkisedek.

⁵ Log alam Israel denevasuh hir ngaa pin ya yu nemadluho nebë saga, lob horeḷ neggëḷ bê Levi* yi mewis lo, sên detu alam-deneḷo-seriveng lo, og deyoh vu bê dejuh yu ti in degetung seriveng jaḷ teka gela natu hir nos. Alam Israel og yik sir degwa ti in depum raḷ Abraham timu, lob sên deneko seriveng vu sir agi, og sënëḷ su denevang paya rê. ⁶ Rêḷ mu Melkisedek, og su yi degwa vu sir rê, rêḷ neḷo Abraham yi ngaa sên netu nemadluho lo. Lob Melkisedek sënë jom raḷ in mehõ sên Anutu joo gageḷ vorot meneggëḷ vu yi bê rêḷ semu yi lo. ⁷ Lob hil araḷ ni bê mehõ sên nesemu gageḷ vu Anutu in mehõ ngwë lo, og kesuu mehõ ngwë saga.

⁸ Lob alam* Levi* sên deneko ngaa sên netu nemadluho vu hir alam lo, og yik sir mehõnon sên rêḷ denadiḷ. Gaḷ Melkisedek, og ḷo ngaa sên netu nemadluho lo ving, rêḷ gageḷ su neggëḷ loḷ Anutu-yi-ḷapiya bê diḷ rê, om sënë vong bê nedo mala-tumsën. ⁹ Nebë saga, om hil ayoh vu bê nanër nabë: Levi* yi mehõ sên neruh ngaa sên netu yu nemadluho lo, rêḷ mu yi og vo yõ yi ngaa sên netu yu nemadluho lo vu Melkisedek ving. In Melkisedek ḷo Abraham yi ngaa sên netu yu nemadluho lo ¹⁰ loḷ buk sên Melkisedek toḷ vu Abraham loḷ aggata. Lob loḷ buk saga og Levi* nahën loḷ nare tava navi.

Alam Deneko Seriveng Mewis Delok Yah Mugeng Bej

¹¹ In Anutu tung Levi* yi mewis detu alam-deneko-seriveng bedenener Horek vu hil medenero. Nebë saga, om nabë hir huk sën agi yoh vu bë gevong behil natu alam yohvu, og yik ggovek. Rëk ma gesu yoh vu rë, om sën Anutu vong bemehö-neko-seriveng mewis ngwë verup tamusën. Rëk mehö sënë og su yoh vu Levi* yi mewis Aaron rë, gak yoh vu Melkisedek. ¹² Kë, mehö-neko-seriveng mewis ti yööhu verup lok yah mugeng lo bej, om saga nër bë Horek mewis yööhu dok nah horek mugeng lo bej geving. ¹³ Lob Mehö sën Anutu nër gägek rak yi agi, og yi yö vu degwa ngwë, gak yi alam og sir ti su tu mehö-neko-seriveng wirek rë gema. ¹⁴ In hil arak ni bë hil Mehöböp verup lok Yuda yi mewis, rëk Moses su nër bë alam Yuda denatu alam-deneko-seriveng rë.

Yesu Og Yi Mehö-neko-seriveng Degwata Nebë Melkisedek

¹⁵ Log hil mehö-neko-seriveng ngwë verup, beluhu Melkisedek neggëp ti. Lob sënë mëm tatekin mehö-neko-seriveng mewis yööhu sënë degwa vu hil beneggëp rangah rot. ¹⁶ In mehö sënë su tu mehö-neko-seriveng lok Levi* yi mewis yoh vu horek sën deneggoin Levi* yi mewis mu rak medenatu alam-deneko-seriveng lo. Rëk niwëek neggëp vu yi berëk medo mala-tumsën degwata los degwata, om sën sënë vong betu mehö-neko-seriveng. ¹⁷ In Anutu nër rak yi bë:

“Genatu mehö-gweko-seriveng degwata los degwata
noh vu Melkisedek.”

¹⁸ Lob Anutu vo Horek wirek hen vër rak gägek saga. In Horek sën nër bë alam* Levi* mu denatu alam-deneko-seriveng lo, og niwëek ma besu yoh vu bë dok vu hil rë. ¹⁹ In Horek su yoh vu bë gevong bemehöti natu mehö yohvu rë. Om sën Anutu tatekin aggata ngwë benivesa rot kesuu Horek. Lob hil ayoh vu bë rëk anoh aggata sënë bana dus jak vu Anutu.

²⁰ Lob Anutu su ggoin Yesu sënë rak tu mehö-neko-seriveng meris mu rë, gak tato nema ya vavunë menër bë rëk natu mehö-neko-seriveng yönon. Alam-deneko-seriveng wirek hen, og mehöti su tato nema ya vavunë menër rak sir bë denatu alam-deneko-seriveng yönon rë. ²¹ Rëk Anutu yö ti nër yönon vavunë, log ggoin Yesu rak tu mehö-neko-seriveng, log nër vu yi bë:

“Mehöböp nër yönon vavunë ggovek ya,
om su yoh vu bë rëk pamook yi gägek rë.

Gak genatu mehö-neko-seriveng degwata los degwata.”

²² Om hil ajaq ni nabë gägek mewis sën Anutu joo lo, og nivesa rot bekesuu gägek wirek hen, lob vong Yesu yam in tato nabë rëk anon jak yönon. ²³ Wirek og alam ngahisekë detu alam-deneko-seriveng. In denediik gesu denedo degwata rë. ²⁴ Gak Yesu tu mehö-neko-seriveng, lob su mehö ngwë yoh vu bë rëk dok nah ben rë, in yö rëk medo degwata los degwata. ²⁵ Om yö yoh vu bë rëk geko alam pin sën denesepa lok yi in bë denah vu Anutu lo nah, bedemedo degwata los degwata. In yi yö nedo mala-tumsën degwata beneketag vu Anutu bë dok vu sir.

Mehö-neko-seriveng Yesu Yoh Vu Rot Bë Dok Vu Hil

²⁶ Mehö-neko-seriveng nebë sënë yoh vu rot bë dok vu hil, in yi mehö vabuung gesu ngaa nipaya ti neggëp vu yi rë. Gak yi mehö niveseek anon, benejom yi ahon in alam nij paya. Log tu ala bekesuu ngaa pin vu yagek.

²⁷ Alam-deneko-seriveng hir ggev og hir huk bë debesi seriveng noh vu buk. Lob denevsi seriveng ngwë mugin in bë kevoh yö hir ngaa nipaya na rë, lok mëm denevsi sën kevoh alam hir ngaa nipaya na lo tamu. Gak Yesu og su nevong nebë sënë rë. Gak yik yö tung yi tu seriveng vu Anutu yik beron timu beggovek ya. ²⁸ Gägek neggëp lok Horek bë degoin alam jak medenatu alam-deneko-seriveng hir yusekë, rëk alam sënë og su deyoh vu bë debare nij wëek rë. Rëk gägek sën Anutu nër genër yönon vavunë lo verup tamusën beggoin Nalu rak tu mehö-neko-seriveng yusekë böp, beyi mehö yohvu los dahis benedo nebë saga degwata los degwata.

8

Yesu Tu Mehö-neko-seriveng Böp Lok Dub-vabuung Vu Yagek

¹ Gägek sën hil anër agi degwa nebë hil alam-deneko-seriveng alaj böp nebë sënë nedo, berak nedo sëa ggëp Mehö-los-bengö-ggöksën nema vesa vu yagek. ² Negin Anutu yi dub vabuung vu yagek sën mëm dub-supinsën-yi sogek lo. Mehönon su delev sënë rak nemaj rë, gak Mehöböp yö lev. ³ Deneggoin alam-deneko-seriveng hir ggev böp pin rak in bë degeko seriveng aggagga bedegetung na vu Anutu. Om yik Yesu geko seriveng ti geving megetung nabë saga. ⁴ Bë medo dob, og su rëk natu mehö-neko-seriveng rë. In alam-deneko-seriveng lo, denedo vorot bedenetung seriveng aggagga vu Anutu yoh vu sën Horek nenër lo. ⁵ Denevong huk lok dub-vabuung-böp sagi, rëk yik sënëk dub-vabuung

sogek sên nedo yagek lo kenu los tahutahu mu. Yik nebë sên Anutu nêr vu Moses wirek bë dev dub sêl lo lob nêr vu bë, “Gwelë megwero in gedev ngaa pin noh vu kenu sên sa tato vu hong ggëp kedu agi.” ⁶ Rêk mêm Kerisi ço huk böpata rot kesuu alam-deneço-seriveng pin hir huk. In Anutu joo gagek mewis nivesa rot kesuu gagek wirek hen, lob Yesu nare vuheng atov menevong banon rak. Lob gagek mewis sênë degwa neggëp vu Anutu yi gagek semusên nivesa anon sên kesuu gagek semusên mugeng lo.

Gagek Mewis Kesuu Gagek Mugeng

⁷ Bë gagek sên Anutu joo muginsên lo yoh vu, og Anutu su rêk najoo gagek ngwë nam gökin geving rê. ⁸ Rêk Anutu lë mehônôn hir ngaa nipaya lob nêr bë:

“Mehöböp nêr bë,

‘Ham gwengo rê!

Buk ti rêk berup

lob sêk najoo gagek mewis
vu alam Israel los alam Yuda.

⁹ Gagek mewis sênë su rêk nabë

gagek sên sejoov vu kenuj lo wirek lo rê.

Wirek sejoov gagek saga,

log sejom loğ nemaj ggëp Ejep
besa heli sir yom.

Rêk su denesepa loğ sa gagek

sên sejoov vu sir lo rê,
lob sa heruu demig vu sir.’

Mehöböp nêr bë sênë.

¹⁰ Loğ Mehöböp nêr ggökin bë,

‘Buk sên sa heruu demig vu sir agi govek na rê,

loğ sağ najoo gagek ngwë vu alam Israel gökin nabë:

Sêk getung sa horek pin doğ kwaj

gesêk kevu doğ na ayoj,

log sêk natu hir Anutu

gedenatu salam.

¹¹ Log alam pin su rêk detahu hir mehö ngwë los arij lo

bedenanêr nabë, “Gejağ Mehöböp ni” rê!

Gağ vu buk sênë,

og hurmahen galam böp besir pin
yö rêk dejağ sa nig.

¹² In sêk kwağ pesivin sir

bekevoh hir ngaa nipaya na,

lob sa su rêk kwağ bo ngaa nipaya

sên devong lo nah gökin rê.”

¹³ Sên nêr bë gagek mewis lo, lob saga tato bë gagek muginsên mugeng rak. Om ngaa sên netu mugeng rak lo, og yik medo buk dus teka mu log vongin nama na verök yi.

9

Wirek Alam-deneço-seriveng Hir Ggev Denetung Kök Tu Seriveng

¹ Gagek sên Anutu joo muginsên lo, og nêr horek la sepa ving tatekin aggata vu alam Israel in bë desepa doğ medegetung seriveng los denajom jağ lu ngaa. Log tatekin dub-vabuung sên dedev bemedo vu dob lo ving. ² Lob delev dub-vabuung sêl ti bayo luu. Lob detung ram sên nema nemadvahi-bevidek-luu lo ti getevor ti, gebrët sên nedo loğ Anutu mala lo, benedo loğ ayo muginsên. Lob denenêr ayo ti sênë bë ayo vabuung. ³ Bedelah tob böpata ruu, log denenêr ayo ngwë sên netu luu yah tob demi lo bë mêm ayo vabuung sogek rot. ⁴ Lob desemu jepö sên denevesi kabang rak baru reggu nivesa ya neyoh vu dub ayo lo rak goor. Bedetung los gagek-joosên-yi yi keröng loğ ayo sênë. Depeka goor rak keröng sênë navi pin, gemana* nedo loğ dëğ goor menedo loğ keröng sênë ayo. Log Aaron yi atoheng sên ggol loğ wirek lo los gelöng petes luu sên Anutu kevu Horek rak neggëp lo, neggëp loğ keröng sênë ayo ving. ⁵ Angër kenu luu denare rak keröng sênë vavunë, benetahu bë Anutu los nikapiik nedo loğ ayo vabuung sênë. Luho banisej kebu rak sêa sên denekeseh kök rak yoh vu ta in kevoh alam Israel hir ngaa nipaya na lo. Kê! Om maam yik ggovek saga, gesa su yoh vu bë rêk natevin ngaa pin sênë betatekin degwa rê. ⁶ Desemu ngaa pin nebë sênë, log alam-deneço-seriveng deneloğ ya dub-vabuung sêl sênë ayo ngwë muginsên yoh vu buk pin bedevong huk loğ. ⁷ Gağ mêm ayo ngwë sên netu luu lo, og alam-deneço-seriveng hir ggev böp yö timu nelok ya ayo beron ti ti neyoh vu ngebek pin. Neço seriveng

nikök beya netetëhin rak sêa in bê kevoh yô yi ngaa nipaya na, gekevoh alam Israel pin hir ngaa nipaya sên devong rëk su kwaj nevo rê lo na gaving. ⁸ Anon Vabuung tato vu hil rak sênê nebê: Nabê nahên denegevong huk dok dub sêl ayo mugînsên, og hil su ayoh vu bê adok na ayo vabuung sogek rot rê geyô rëk nahên. ⁹ Lob ayo mugînsên netahu rak buk sên gwëbeng agi, in denesepa lok Horek medeneting seriveng aggagga vu Anutu lok ayo mugînsên sênê. Rëk ngaa pin sênê su yoh vu bê gevong balam sên deneko seriveng yam lo ayoj niröp jak bedenatu alam nijvesa rê gema. ¹⁰ Horek seriveng-yi sênê, og horek rak nos los reggu gengaa numsen, gehorek aggagga rak sên ripeksên nemad lu ngaa lo. Rëk horek sênê og yik horek hil navid-yi mu. Rëk Anutu tung horek pin sênê in bê desepa dok rot bona berup dok buk sên gevong gagek mewis berup lo.

Kerisi Tung Yô Nikök Tu Seriveng

¹¹ Rëk gwëbeng Kerisi luk yam, lob tu alam-deneko-seriveng yusekê böp benegin ngaa mewis nivesa vesa sên gwëbeng agi. Lok mêm lok ya dub-vabuung sêl sogek sên nedo yagek bemalangeri rot bekesu mugînsên lo. Mehônôn su delev dub sênê rak nemaj rê, besu ngaa-dob-yi rê. ¹² Rëk su ko memêk los burmakau maluh tuvek nij kök betung tu seriveng rê. Gak ço yô nikök belok ya ayo vabuung sogek rot vu yagek betung tu seriveng beron timu beggovek ya. Lob bago hil yah rak sênê in bê hil medo malad-tumsên degwata los degwata. ¹³ Nabê mehôti keyêh Horek beningöhek rak, og alam-deneko-seriveng lo deneko memêk los burmakau maluh nij kök ving vewev sên denesevi burmakau avêh menetepuv lo, bedenetëhin rak yi in bê navi nivesek jak nah gökin gëp Anutu mala. ¹⁴ Rëk mu Kerisi nikök kesuu sênê in ngaa nipaya ti su neggëp vu yi rê. Lob Anon Vabuung sên nedo degwata los degwata lo lok vu yi betung yi tu seriveng nivesa vu Anutu. Om nikök su ripek hil navid mu rê. Gak sekee hil ayod peggo ving geço ngaa diiksên vër, gemêm hil nehevong Anutu sên mala-tumsên degwa lo yi huk.

Kerisi Nikök Vo Gadu Lok Gagek Mewis

¹⁵ Nebê saga, om Kerisi nedo hil los Anutu vuheng atov in bê gevong begagek mewis anon jak. Diik in bê geço alam nom bekevoh hir ngaa nipaya pin sên denevong wirek lok buk sên gagek wirek hen yô nahên neggëp lo na. Nebê saga, om alam pin sên degengo Anutu yi kök medetamuin lo, og degeko ngaa sên Anutu nër wirek bê bo vu nalu lo lo, bedemed malaj-tumsên degwata los degwata. ¹⁶ Mehô sên nenër yi kupek lu ngaa ggelek yi alam vorot in kwa nevo bê rëk nadiik lo, og nekevu lok kapiya menejoo niwëek. Lob nabê mehô la sênê kwaj nevo bê degeko ngaa saga natu hir ngaa, og alam pin yô dejak ni namugin nabê mehô saga lo diik ya yônôn, lok mêm degeko. ¹⁷ Yônôn, mehônôn nediiik ggovek lok mêm gagek sên lo anon nerak. Gak nabê mehô sên lo su diik rê geyô nahên nedo mala vesa, og yi gagek sên joo lo su anon rak rê geyô nahên. ¹⁸ Kêl Lob sên alam Yuda denesis reggu medenekeseh nij kök lo, yik rak degwa saga in bê tato nabê gagek sên Anutu joo vu sir lo anon rak benelok vu sir. ¹⁹ Wirek Moses nër Horek yi gagek pin vu alam ggovek, lok mêm ko burmakau tuvek ti nikök los memêk ti nikök ving bêl, log dagoo sipsip niivis kök los vos ti nebê bigbig ris lok betetëhin rak kapiya-horek-yi, geraç alam pin ving. ²⁰ Log nër bê, “Kök sênê in bê tato nabê Anutu joo gagek vu ham.” ²¹ Log yik Moses tetëhin kök rak dub-vabuung sêl nebê saga ving geraç gabum lu ngaa pin sên huk-dub-ayo-yi lo. ²² In Horek nër ngaa ngahisekê rot bê kök gevong benij veseek jak, gak nabê kök su keseh rê, og Anutu su nekevoh mehônôn hir ngaa nipaya ya rê.

Kerisi Yô Tung Yi Tu Seriveng In Kevoh Hil Ngaa Nipaya Na

²³ Yônôn, denekeseh kök nebê sênê in bê dub los yi kupek lu ngaa pin sên nedo dob agi nijvesek* jak. Rëk mu dub sênê og dub anon sogek sên nedo yagek lo kenu mu. Om nabê dub anon sogek sên nedo yagek lo yi ngaa nijvesek jak, og hil sero seriveng nivesa rot sên kesuu lo in gevong benijvesek jak. ²⁴ Hil arak ni bê Kerisi su lok ya dub-vabuung sên mehônôn delev rak nemaj tu Anutu yi dub-vabuung kenu lo rê, gak lok ya yagek niröp. Lob gwëbeng lok yah hil bed menare Anutu mala in bê dok vu hil. ²⁵ Alam-deneko-seriveng hir ggev böp neko kök yoh vu ta pin in bê getung natu seriveng vu Anutu, lob nekol menelok ya dub ayo vabuung. Rëk sênê og su yô nikök rê. Rëk mu Yesu lok ya yagek betung yi tu seriveng vu Anutu beron timu, gesu vong nebê sênê ggök ggökin rê. ²⁶ Bê gevong beron ngahisekê, og rëk geço kerus beron ngahisekê rot gëp sên Anutu tung dob lo benam berup dok sên gwëbeng agi. Rëk mu ma. Gemêm gwëbeng dus rak bê dob nama na, lob Kerisi yik luk yam dob beron timu in bê getung yi natu seriveng vu Anutu in kevoh hil ngaa nipaya na. ²⁷ In mehônôn pin yik denadiik beron timu, log mêm debare nam gagek. ²⁸ Om sên

* **9:23:** Nivesek sênê nër bê detetëhin kök rak ngaa sênê gedejom rak in, in bê ngaa nipaya ti su gëp dok. Gak natu ngaa yohvu, lob tu Anutu yi ngaa vabuung beyoh vu bê degevong Anutu yi huk jak.

Kerisi tung yi tu seriveng beron timu vu Anutu in bë kevoih hil ngahisekë hil ngaa nipaya na. Log rëk nom beron ngwë gökin, rëk mu su rëk nom in kevoih mehõnon hir ngaa nipaya na rë. Gak nom in geko alam sën medo denegin yi lo medenah.

10

Seriveng Sën Wirek Lo Su Yoh Vu Bë Kevoih Hil Ngaa Nipaya Na Rë

¹ Hil nehalë Horek nebë ngaa sën rëk berup tamusën lo kenu mu, gak su ngaa anon yõnon rë. Horek nër bë degetung seriveng gëp ti noh vu ngebek pin, rëk su yoh vu bë sesor alam sën denesepa lok lo benijvesa jak rot rë. ² Gak nabë Horek yoh vu bë gevong benijvesa jak yõnon, og su rëk degetung seriveng gök gökin rë. In alam sën denesepa lok aggata saga lo yik sir pin nij veseek jak jak yik seriveng timu saga lob su rëk kwaj bo nah nabë ngaa nipaya neggëp vu sir rë. ³ Rëk ma geseriveng sënë nevong bewaj nevo hir ngaa nipaya neyoh vu ta ti ti lo. ⁴ Rëk burmakau maluh los memëk nij kök su yoh vu bë kevoih ngaa nipaya na rë. ⁵ Om sën Kerisi yam dob lob sepa lo Saam sën neggëp lok Anutu-yi-kapiya lo benër rak Anutu bë:

“Nim lël bë su dengis reggu los degetung seriveng aggagga vu hong,
rëk mu gero navi ti in gebo vu sa.

⁶ Reggu sën denevesi los dahis rak jepö lo,
geseriveng sën denetung in bë kevoih hir ngaa nipaya na lo,
og su ahëm neving rë.

⁷ Om sën senër gagek yoh vu sën dekevu rak sa
meneggëp lok hong kapiya lo bë,

‘Anutu, seyam lo!

Seyam in bë sepa dok kwam!’ ”

⁸ Nër rak seriveng sën denesepa lok Horek medenetung lo mugin bë, “Nim lël bë su dengis reggu los degetung seriveng aggagga vu hong, gereggü sën denevesi los dahis rak ya jepö lo, geseriveng sën denetung in bë kevoih hir ngaa nipaya na lo, og su ahëm neving rë.” ⁹ Lok yom nër rak neggëp hus bë, “Seyam lo! Seyam in bë sepa dok kwam!” Nër gagek saga in bë tatekin nabë ngaa muginsën saga nõk gëp, gengaa mewis dok nah ben. ¹⁰ Yesu Kerisi sepa lok Anutu kwa betung navi netu seriveng yik beron timu, lob sënë vong behil atu alam nid röp rak.

Kerisi Yi Seriveng Yoh Vu Bë Kevoih Hil Ngaa Nipaya Na

¹¹ Alam-deneko-seriveng pin denare medenevong hir huk yoh vu buk pin. Denetung seriveng yik nebë sën lo lok yah yahin, rëk seriveng sënë su yoh vu bë kevoih ngaa nipaya na rë. ¹² Rëk Kerisi tung seriveng yik perurek timu in bë kevoih ngaa nipaya na, lob yik timu sënë venuh ya meneggëp in gëp. Vong nebë sënë ggovek, log yah meya nedo Anutu nema vesa, ¹³ beyö nedo bemedo negin in bë Anutu getung alam sën denesis begö vu yi lo degevek na vaha gebinë. ¹⁴ Alam sën nevong benij röp neraç lo, og yik vong benijvesa rak rot. Yik rak seriveng perurek timu sënë, om rëk demedo nivesa degwata los degwata. ¹⁵ Lob Anon Vabuung tatekin vu hil bë gagek sënë anon rak in nër muginsën meneggëp lok Anutu-yi-kapiya bë:

¹⁶ “Mehöböp nër bë, ‘Buk sënë govek na rë,
lok sak najoo gagek mewis ngwë sënë vu sir nabë:

Sëk getung sa horek pin dok ayoj,
gesëk kevu dok kwaj.’ ”

¹⁷ Log nër ving bë,

“Sa su rëk kwag bo hir ngaa nipaya
los ngaa sën neggëp vu sir lo gökin rë.”

¹⁸ Nebë sënë, om Anutu kevoih hil ngaa nipaya ya, gehil su rëk getung seriveng ngwë gökin in kevoih hil ngaa nipaya na rë.

Hil Gevong Geving Anon Bana Dus Vu Anutu

¹⁹ Yesu keseh nikök in hil, om arig lo, hil ayoh vu bë adok na Anutu yi dub ayo vabuung sogek rot, gak hil su agõneng. ²⁰ Yõnon, Yesu diik rak kelepeko* betatekin aggata mewis vu hil behil ayoh vu bë geruu tob sën neruu dub ayo vabuung sogek rot lo gadok na. Aggata sënë og yik yõ navi baggata-mala-tumsën-yi. ²¹ Yik hil alam-deneko-seriveng yusekë böp ti nedo, benegin Anutu-yi-alam pin. ²² Tetëhin yõ nikök lok ya hil ayod in bë jevu gekevoih ngaa nipaya sën hil arak ni bë neggëp vu hil lo na. Geripek hil navid rak bë malangeri. Nebë saga om hil ayod nidëlin ngaa kuungsën pin na, gehil ayod na timu vu Anutu yõnon behil ana dus jak yi. ²³ Hil nanër ngaa nivesa sën hil medo nehegin lo rangah gehil najom ahon bemedo. In hil arak ngaa pin sën Anutu nër bë rëk gevong vu hil lo ni bë rëk gevong yõnon.

²⁴ Log hil kwad bo arid lo geving babër kwaj in desepa doḡ aggata-ahëvingsën-yi los degevonḡ huk nivesa vesa. ²⁵ Gehil su nid tebô in sën hil los Kerisi-yi-alam angupin hil begalê Soda los gevonḡ raro lu ngaa lo, nabê sën alam vahi nij tebô raḡ lo. Gaḡ hil medo doḡ ti megadu hil vewen vewen. Kê, hil gevonḡ nabê sënê rot in hil araḡ ni bê Kerisi yi buk yam dus raḡ.

Hil Su Geruu Demid Vu Anutu Nalu

²⁶ Nabê hil araḡ Kerisi yi gagek anon ni vorot, rêḡ hil anom kwad bo besepa doḡ ngaa nipaya, og seriveng ngwê su neggêp in bê kevoh hil ngaa nipaya sënê na rê. ²⁷ Gaḡ hil rêḡ agôneng rot gemedo gëgin sën Anutu gengo hil gagek log getê hil doḡ na nengwah lo. In nengwah nikerus ata nedo in bê ga alam sën denevonḡ ayej vu Anutu lo. ²⁸ Hil araḡ Moses yi Horek ni bê: Nabê mehôti keyêh, lob mehô luu ma mehô löö degelê bedenaner yi nipaya sënê rangah doḡ ti, og yi alam su rêḡ kwaj gevonḡin mehô sënê rê, gak rêḡ dengis yi menadiik. ²⁹ Nebê saga, om ham jaḡ ni nabê mehôti sën bakê Anutu Nalu duk kebus lo, og rêḡ natôḡ vu maggin bôpata rot mekesuu. In Kerisi yi kök sën tato bê Anutu joo gagek mewis vu hil lo vonḡ bemehô saga nirôp raḡ. Rêḡ ma gelê kök sënê nebê ngaa meris gesu vabuung rê, benêr pelê raḡ Anon Vabuung semusën-yi. ³⁰ Hil araḡ Mehô sënê ni, sën nêr bê, “Vo loḡsën nipaya nyêvewen og sengo sa huk. Om ham naköök gesengo rêḡ bo nipaya nyêvewen doḡ nah.” Log nêr ggôkin ving bê, “Mehôbôp yô rêḡ gengo yi alam hir gagek beseggi.” ³¹ Nabê Anutu sën mala-tumsën degwa lo najom hil ahon in bo ngaa nipaya nyêvewen vu hil, og hil rêḡ agôneng bôpata rot in ngaa sënê.

Hil Gevonḡ Geving Niwëek Bemedo

³² Rêḡ mu ham kwamin bo nah buk sën ham tu Kerisi-yi-alam nyêdahis lo nabê ham alam vahi dedeginengin ham raḡ ngaa maggin rot beham kwerê. ³³ Denevarah ham buk la ya alam pin malaj, gedenenêr gagek nipaya raḡ ham, gedenezis ham raḡ malaj. Gebuk la og ham nelôḡ ya ving alam sën denekerê maggin nebê agi, beham los nekwerê menelôḡ vu sir. ³⁴ In ham kwamin nevonḡin alam sën deneya karabus lo. Log alam la denevo ham ngaa lu ngaa vêr in ham, rêḡ mu ham kwamin vesa menelê sir mu. In ham raḡ ni ggovek ya bê ham ngaanon sën kesuu ngaa-dob-yi lo, yô nahên nedo berêḡ medo degwata los degwata. ³⁵ Om ham su gwevu sën ham nevonḡ ving niwëek ata lo na, in ham rêḡ gwêḡ nyêvewen nivesa bôpata rot. ³⁶ Ham bare niwëek nabê sënê in nabê ham sepa doḡ Anutu aye, og mêm ham rêḡ gwêḡ ngaa nivesa sën Anutu nêr wirek bê rêḡ gevonḡ vu ham lo. ³⁷ In Anutu nêr meneggêp loḡ yi kapiya bê,

“Su hus ading rê, gak yik buk dus teka mu,
log mehô sën bê rêḡ nam lo vongin nam.
Su rêḡ nakôpek rê.

³⁸ Salam yohvu lo rêḡ demedo malaj-tumsën
in ayoj neyam timu vu sa.

Gaḡ nabê denajul medenah,
og sa su rêḡ ahêḡ nivesa vu sir rê.”

³⁹ Rêḡ mu hil su alam-julsën-yi sën hil rêḡ malad nama lo rê. Gaḡ hil alam-vongvingsën-yi sën hil rêḡ medo malad-tumsën.

11

Sën Hil Ayod Na Timu Vu Anutu Lo Degwa Nebê Sënê

¹ Lob sën hil ayod neya timu lo vonḡ behil naraḡ ni bê ngaa sën hil navo kwad in bê Anutu bo vu hil lo rêḡ anon jaḡ. Gevonḡ behil naraḡ ni ving bê ngaa sën hil su malad naraḡ rê lo nedo yônon. ² In wirek og alam teta ayoj neya timu vu Anutu, om sën ḡo sir raḡ bê sir alam nijvesa. ³ Yônon, hil ayod neya timu vu Anutu, om sën hil naraḡ ni bê tung yagek los dob raḡ avi. Nesemu ngaa pin sën nedo mehil nehalê agi raḡ ngaa sën hil su ayoh vu bê galê jaḡ malad rê lo.

Abel Löôho Enok Lu Noa

⁴ Abel ayo ya timu vu Anutu, om sën Anutu lê yi seriveng nivesa bahê neving kesuu ari Kain hen, lob nêr yi bê yi mehô yohvu. Lob Abel diik, rêḡ mu yi gagek sën ayo neya timu lo yô nahên neggêp menerêr vu hil.

⁵ Log Enok ayo neya timu vu Anutu om sën Anutu ḡo yi raḡ ya yagek gesu diik rê. Mehônnon desero yi rêḡ ma gesu detôḡ vu yi rê, in Anutu ḡo yi ya. In gagek neggêp loḡ Anutu-yi-ḡapiya nebê Enok yô nahên nedo dob, log Anutu kwa vesa in yi, in nevonḡ ngaa yoh vu Anutu kwa. ⁶ Rêḡ mu nabê mehôti su ayo na timu vu Anutu rê, og su yoh vu bê rêḡ gevonḡ bAnutu kwa vesa in yi rê. In alam sën denevonḡ in bê dena vu Anutu lo, og degevonḡ geving

nabê Anutu nedo, gedegeving geving nabê nevo nyêwewen nivesa vu alam sên denesero yi lo, loḵ mêm deyoh vu bê denatōḵ vu yi.

⁷ Log Anutu nêr ngaa sên vongin berup lo vu Noa. Su mala raḵ rê geyō nahên, rêḵ vong ving Anutu aye beggurek babu mesemu yaḡ bōpata ti in bê luho venê genalu lo bededoḵ na demedo nivesa doḵ, in su malaj nama. Noa nevong nebê sênê in ayo neya timu vu Anutu, lob sênê tato bê ngaa nipaya neggêp vu alam pin vu dob. Lob Anutu nêr Noa bê yi mehō yohvu, degwa raḵ sên ayo neya timu lo, lob yīḵ Anutu nenêr alam sên ayoj neya timu vu yi lo pin nebê saga.

Abraham

⁸ Log Anutu tahi Abraham wirek, lob Abraham vong yoh vu aye bevuu yi nyêḡ ya, geya dob len ti sên Anutu nêr bê rêḵ gevong vu yi bemêm natu yi nirōp lo. Abraham su raḵ dob sên bê na lo ni rê, rêḵ vong ving beya in ayo neya timu vu Anutu. ⁹ Ayo neya timu, om sên luḵ meya nedo dob len ti sên Anutu nêr tato bê rêḵ gevong vu yi lo, lob nedo loḵ dob sênê nebê sên yi mehō nyêḡ ngwê ti. Nedo loḵ beggang sêl ving nalu Isaak lu bu Yakop-mehō luu sênê rêḵ degeḵo dob geving yi noh vu sên Anutu nêr wirek lo. ¹⁰ Rêḵ mu Abraham yō nahên medo mekwa nevo bê doḵ na beggang-bu soḡek los niwêêk sên Anutu semu vu yageḵ menero lo.

¹¹ Log venê Sara yi buk sên geko nalu lo maya, rêḵ mu ayo ya timu vu Anutu om sên vong beniwêêk yoh vu bê geko nalu. Kwa nevo bê Anutu joo gageḵ ggovek ya bê geko nalu, om rêḵ gevong banon jaḵ.

¹² Nebê saga, lob yīḵ mehō timu saga sên atov ya bedus raḵ bê nadiiḵ agi tu alam ngahisekê degwaj. Yi mewis deverōng rot besir ngahisekê raḵ nebê betuheng sên denedo yageḵ babu lo los raggêr loo nenga, lob mehōnon su deyoh vu bê denetevin rê. ¹³ Alam pin sênê ayoj neya timu vu Anutu medenedo bedediḵ ya gesu deko ngaa nivesa sên Anutu nêr wirek bê bo vu sir lo vu dob rê. Gaḵ yō denare adingnê gedeneleḵ bekwaj vesa gedenenêr bê, "He nado dob sênê nebê vatêvek. He yam nehaḵo loḵ dob sênê mu." ¹⁴ Alam sên denenêr gageḵ nebê agi, og hil ajaḵ ni nabê denevong in bê denatōḵ vu yō hir nyêḡ nirōp. ¹⁵ Su kwaj nevo nyêḡ sên devuu gedeayam lo rê. Bê kwaj bo nyêḡ saga, og aggata neggêp beyoh vu bê denah medena gökin. ¹⁶ Gaḵ sênêḵ ayoj neya vu nyêḡ yō ngwê sên kesuu benivesa rot lo. Nyêḡ sênê neggêp vu yageḵ, om sên Anutu su ni nemum in sên denenêr bê hir Anutu yi lo rê, in tongin nyêḡ bōpata ti in bê demedo doḵ.

¹⁷⁻¹⁸ Lob Anutu seggi Abraham, rêḵ Abraham ayo ya timu vu yi, om sên vongin bê getung nalu Isaak natu seriveng. Yōnon, Anutu joo gageḵ vu Abraham ggovek ya bê, "Rêḵ denanêr Isaak yi mewis lo mu nabê hong mewis sir," rêḵ vongin bê getung nalu perurek timu sênê natu seriveng. ¹⁹ In kwa nevo bê: Nabê nadiiḵ, og ggovek gAnutu yoh vu bê rêḵ gevong bevesa doḵ nah. Nebê sênê, om yōnon, hil ayoh vu bê nanêr gageḵ peggirinsên jaḵ sagi nabê Abraham ḵo Isaak vu diiḵsên yom.

Isaak Lööho Yakop Lu Yosep

²⁰ Log yīḵ Isaak sênê ayo neya timu vu Anutu ving, om sên jom raḵ in nalu Yakop luho Esau bê Anutu semu luho, gekah ngaa ngaa sên rêḵ natōḵ vu luho vu tamusên lo raḵ ya luho.

²¹ Log yīḵ Yakop ayo neya timu vu Anutu, om sên dus raḵ bê nadiiḵ lob pesohek raḵ atoheng medudeḵ, gejom raḵ in Yosep nalu maluh luho bê Anutu semu luho.

²² Log yīḵ Yosep ayo neya timu vu Anutu, om sên dus raḵ bê nadiiḵ, lob nêr bê nahub rê, rêḵ alam Israel rêḵ degevuū Ejep gedena jaḵ lob degeḵo sekê sepa.

Moses

²³ Log Moses ama lu ata ayoj neya timu vu Anutu, om sên Moses ata ḵo yi to, lob ama lu ata delê yi bê hurmahen nivesa rot. Lob luho su deggōneng in mehō-los-bengō Parao yi horek rê, gaḵ devun yi meneggêp beggang ayo yoh vu kwev löö.

²⁴ Log Moses ayo neya timu vu Anutu, om sên yi bōp raḵ lob nilêl bê su denanêr yi nabê Parao nalu avêh nalu yi. ²⁵ Gaḵ yō kwa vo bê geko maggin geving Anutu-yi-alam in nilêl bê su sepa doḵ ngaa nipaya sên vongin mala nama na agi. ²⁶ Alam Ejep denenêr pelê raḵ mehō sên Anutu ggooin raḵ in bê geko yi alam nah lo, rêḵ Moses su neggōneng in hir gageḵ rê. Gaḵ nelê bê nivesa bekesuu Ejep hir monê los vunek vunek pin. In kwa nevo nyêwewen nivesa sên Anutu rêḵ bo vu yi lo. ²⁷ Moses ayo neya timu vu Anutu, om sên kedi vu Ejep meya, gesu ggōneng in mehō-los-bengō Parao bê rêḵ ahê sengên rê. Mehōnon su denelê Anutu raḵ malaj rê, rêḵ mu Moses vong nebê sên lê Anutu raḵ mala, om sên niwêêk. ²⁸ GeMoses ayo ya timu vu Anutu, om sên sepa loḵ Anutu aye bevong Buk-ggōksên-yi* nyêdahis, benêr bederikin sipsip ḵōḵ raḵ Israel hir veluung avi in bê angêr sên nesis Ejep naluj aguu lo su ngis Israel naluj aguu.

Israel Ngahisekë Rot Ayoj Neya Timu Vu Anutu Wirek

²⁹ Log alam Israel ayoj ya timu vu Anutu, om sën degwang Loo-kòk vuheng atov medeyoh tewit medeya. Log alam Ejep to denetahu ving, rëk ma geloo yom dahun sir medediik.

³⁰ Log alam Israel ayoj ya timu vu Anutu, om sën ya deko lok Yeriko hir katum gelöng degwa yoh vu buk nemadvahi-bevidek-luu, log katum pekëpin.

³¹ Log avèh baggëb Rahap ayo ya timu vu Anutu, om sën lok vu mehö luu sën deya kasöm lo. Om sën nedo vesa galam Yeriko pin malaj ma in su ayoj neya timu vu Anutu rë.

³² Log sèk nanër gagek va geving-a? Ma! Bë sa nanër gagek jak Gideon, geBarak, geSamson, geYepta, gejak Davit luho Samuel galam-denenër-gagek-rangahsën lo, og mak buk su yoh vu rë. ³³ Alam sënë ayoj neya timu vu Anutu, om sën devong begö niwëek medekesuu alam-los-bengöj ngahisekë hir alam-begö-yi. Desepa lok ngaa niröp bedeneko ngaa sën Anutu nenër bë rëk bo vu sir lo. Gesir vahi devong bereggu böp layon nyëj neköpek.

³⁴ Gesir vahi denepuv nengwah tumsën böpata menekul. Log sir vahi deneruh anil nivesa gesu begö netök vu sir medenediik rë. Nij wëek masën, rëk Anutu nelok vu sir benij wëek nerak, betum denevong begö niwëek bedeneti alam-yu-ngwë hir alam-begö-yi bedeneyah bej. ³⁵ Gavèh la, og naluj nediiik rëk ma gedenekedi rak yah ggökin bedeneko sir vu diiksën yom. Galam vahi og alam nij paya denejom sir ahon medenevasap navij in bë gesang böpata medenadiik. In nabë degeruu demij vu Anutu, og rëk alam nij paya dedëin sir medena. Rëk ma gekwaj nevo bë rëk dekedi jak nah gökin gëp bedub vu tamusën, bedemedo malaj-tumsën nivesa rot, om denejom sir ahon. ³⁶ La deneko maggin rak sën alam nij paya denenër pelë rak sir los deneveek sir rak aggis, gedeneduu sir la rak sëng medeneko sir ya karabus lo. ³⁷ Gedenetengwa sir la rak gelöng. Gedeneko segë medenehek sir la rak luu. Gedenepelëpin sir la pangsën rot. Gedeneketöv la kwaj rak paëp-yu-anil. Gesir la og yö denevèh sipsip los memëk navij netu tob gedeneko lok lok. Denerak vu in ngaa navij yi pin, galam denevasap sir medenevo maggin vu sir rot. ³⁸ Sir alam nijvesa rot, lob alam sën denesepa lok aggata-dob-yi lo su yoh vu bë losho alam vongvingsën sënë demedo dok ti rë. Om sën ya deneketul lok medenevun sir ggëp nyëg-yumeris los kedu, gepekë len los waak. ³⁹ In alam sënë pin ayoj neya timu vu Anutu pangsën, lob arëj nivesa neggëp Anutu mala. Rëk yö denahën gesu deko ngaa nivesa sën Anutu nër wirek bë rëk bo vu sir lo rë.

⁴⁰ In Anutu kwa vu bë rëk gevong ngaa nivesa rot ti vu hil kesuu gagek semusën muginsën. Lob anon rak in bë mëm hil los sir sën ayoj neya timu vu yi wirek lo natu alam nid vesa rot gëp ti.

12

Hil Malad Na Vu Yesu Megevong Geving

¹ Yönon, alam sën ayoj neya timu vu Anutu wirek lo, og sir yu böpata bemalaj nesepa hil. Om hil gerurin ngaa sën neko hil malad vër lo pin, gengaa nipaya sën nejom hil ahon lo geto, gehil nid wëek meserög niwëek in ngaa nivesa sën Anutu ggooin rak vu hil bë hil serög in lo. ² Hil malad na vu Yesu beseпа dok yi, in vong nivesa rot kesuu alam sën ayoj neya timu vu Anutu agi pin. Ayo neya timu vu Anutu yönon rot, gak sir ti su vong nebë yi rë. Kwa nevo bë rëk kwa vesa rot vu tamusën, lob jom yi ahon bekerë maggin gediik rak kelepeko*, in lë kelepeko* yi nimumsën nebë ngaa meris. Lob gwëbeng nedo ggëp Anutu yi sëa nema vesa.

Maggin Netök Vu Hil In Bë Hil Agërin Hil

³ Ham kwamin bo nabë alam nij paya denelë Yesu paya wirek bedenesis begö vu yi rot, rëk mu yö nare niwëek. Om ham kwamin bo nabë sënë in ham su nimin tebö benimin yes yes. ⁴ Ham nesis begö vu ngaa nipaya in bë ham dahun na, rëk mu ham ti su piv kòk mediik rë geyö nahën. ⁵ Maq ham kwamin virek in gagek sën Anutu vong vu ham in bë ham ayomin niwëek jak lo? Nër bë yö nalu ham. Om nër bë:

“Nalug, nabë Mehöböp gevong ngaa maggin natök vu hong in barah hong verök
og su genanöp jak nabë sënëk ngaa meris.
Genabë bo gagek jak hong,
og ayom su ni tebö jak.”

⁶ In ham rak ni bë: Nabë Mehöböp ahë geving mehöti,
og nevo maggin vu yi in bë barah yi verök,
lob nabë geko mehöti benanër yi nabë nalu,
og neveek yi.”

⁷ Anutu nevong bemaggin netök vu ham in bë barah ham verök. Nevong ngaa nebë sënë vu ham in nelë ham nebë nalu lo. Ma hurmahen re yö nedo gama su nevarah yi verök rë?
⁸ Ma! Alam pin denevarah naluj verök. Om nabë su barah ham verök rë, og su nalu anon ham rë, gak ham nebë hurmahen sën ataj ko sir duum lo. ⁹ Ham rak sënë ni ving bë: Hil amad vu dob denevarah hil verök, gehil nahurek babuj. Hil nehevong nebë sënë vu hil

amad dob-yi, om yiğ hil dahun hil bagureh hil Amad sên negin hil anod lo babu nabê sênê pangsên rot, in mêm hil medo malad-tumsên degwata. ¹⁰ Hil amad vu dob denevarah hil verök hus dus teka mu neyoh vu kwaj. Rêk Anutu og nevarah hil verök in bê doğ vu hil behil rêk nid rôp jak rot nabê yi. ¹¹ Yönon, hil amad denevo maggin vu hil in bê debarah hil verök, rêk hil su kwad vesa in rê. Gağ hil ayod maggin loğ tum tamusên og nevang behil nahêrin hil, lob mêm hil nehevong ngaa niröp gehil nado revuh.

Hil Adev Doğ Bebare Niwêêk

¹² Om nabê ham sekêmin nama, og hameğ ngol nimin telitek gegwevong huk niwêêk. Log nabê ham lupin natuugin, og hameğ ngol ham bebare niwêêk. ¹³ Ham noh aggata sên neya niröp lo, in ham rêk kwetul vahamin vahi sên nipaya lo benipaya jak. Gağ ham nahubin, in nivesa jak gökin. ¹⁴ Ham gwevong huk niwêêk in ham los alam pin medo jevuh ti. Geham gwevong huk niwêêk in ham natu alam vabuung, in alam sên su denetu vabuung rê lo, og su rêk degelê Mehöböp rê. ¹⁵ Ham gwegin ham nivesa, in ham arimin ti rêk bês bemala nama gesu natök jak Anutu yi semusên rê. Log ham gwegin ham nivesa in ham ti rêk gelê ngwê paya bemedo natumin, lob böp jak nabê sên keke nipaya ti kip loğ ham vuheng besis anon ni mengêês, lob bo maggin vu ham. Lob ngaa nebê sênê rêk gevong ningöhek jak ham pin gëp Anutu mala.

¹⁶ Log ham gwegin ham nivesa in ham ti rêk sepa doğ aggata baggêb-yi, log ngwê rêk gelê Anutu yi semusên nabê ngaa meris, nabê sên Esau vông wirek lo. Lêein semusemu sên alam aguu deneko lo yah rak ari amon in nos yiğ buk timu yi. ¹⁷ Ham rak ni bê Esau yom vông rak rak rot vu tamusên in bê geğo semusên nah vu yi, rêk ama nêr bê su yoh vu rê. Yönon, su rot bê gevong nom vu yi, rêk ma gesu yoh vu bê pekwê gagek rê.

Hil Verup Kedu Nivesa Sion Ggovek Ya*

¹⁸ Gwêbeng ham su verup ya nedo dus vu ngaa sên ham yoh vu bê parah lo rê, nebê sên alam Israel denelê rak malaj ggêp kedu Sinai wirek lo. Ham su ya verup vu nengwah böp los malakenu gemala vahis, gesang niwêêk ata, ¹⁹ gesên avuuk nesu lo, gesên aye ti nevangwêng lo rê. Alam Israel denge aye sên nevangwêng yam vu sir agi, lob desu vu Moses bê nij lël bê su denggo gökin. ²⁰ Deggöneng rot in gagek sên Anutu nêr vu sir lo bê, "Nabê mehöti, ma reggu ti, na pavil kedu sênê, og ham tengwa yi jak gelöng menadiik." ²¹ Deggöneng rot in ngaa sên delê lo, lob Moses nêr ving bê, "Sa helêk anon mekenug verup." ²² Rêk mu ham su ya verup vu ngaa nebê sên sir agi rê. Gağ ham ya verup vu kedu Sion* mu, gevu Anutu sên mala-tumsên degwa lo yi nyêg. Yiğ Yerusalem sogek sên nedo vu gagek lo. Ham yam dus rak angêr mehöhêh sên desup sir medenedo los kwaj vesa lo, ²³ losho Kerisi-yi-alam pin sên detu Anutu nalu aguu bekevu arêj neggêp yagek bê yö hir nyêg niröp lo. Log ham verup nare dus rak Anutu sên neseggi mehönon pin hir gagek lo, losho alam kenuj vu yagek. Sir sên Anutu nêr sir bê sir alam yohvu benijvesa rak vorot lo. ²⁴ Geham verup dus rak Yesu sên nare vuheng in gevong begagek mewis anon jak lo. Gagek mewis sên Anutu joo lo. Yesu keseh nikök in bê gevong behil nid vesa jak. Lob nikök sênê su nebê Abel nikök sên ngeek in Anutu bê bo nyêvewen doğ nah wirek lo rê. Gağ sênê kevoh hil ngaa nipaya ya, om kesuu.

Hil Gegin Hil Nivesa

²⁵ Ham gwegin ham! In ham rêk gwemir nengamin vu Anutu yi gagek. Vo gagek niwêêk vu alam Israel vu dob sênê wirek, rêk dekeyêh aye, lom deko nyêvewen loğ yah. Su deyoh vu bê debeya in hir ngaa nipaya nyêvewen bedenoh nenga in rê. Om gwêbeng Anutu nedo yagek gevo gagek niwêêk ata vu hil. Rêk nabê hil geruu demid vu yi, og hil su ayoh vu bê rêk beya banoh nenga in hil ngaa nipaya nyêvewen rê, gağ rêk nama. ²⁶ Wirek vu buk saga, og Anutu vengwêng, lob dob sesêsin. Lok gwêbeng nêr vu hil bê, "Sêk sesêsin jak dob beron ngwê gökin. Lob sa su rêk sesêsin jak dob mu rê, gağ sêk sesêsin jak dob los yagek doğ ti." ²⁷ Lob gagek sên nêr bê beron ngwê gökin agi tato vu hil bê: Ngaa sên Anutu tung wirek beyoh vu bê sesêsin jak lo, og ngaa sênê rêk kehe bemala nama na. Gağ ngaa anon sên su yoh vu bê sesêsin jak rê lo mu mêm yö rêk demedo. ²⁸ Om nyêg sên vu hil lo, og mehöti su yoh vu bê sesêsin jak mekepê rê. Om hil kwad vesa vu Anutu in sênê, behil nadudek vu yi, gehil gevong yi huk noh vu sên ahê neving lo. Hil gağo arê jak gehil agöneng in yi. ²⁹ In hil Anutu og nebê nengwah böpata sên negga ngaa pin lo.

13

Hil Ahêd Geving Kerisi-yi-alam

¹ Ham ahêmin geving arimin sên Kerisi-yi-alam lo noh vu buk pin. ² Ham su kwamin birek in sên ham doğ vu alam nyêg ngwê sên deneyök ham beggang lo. In ham rak ni bê wirek mehö la denevong nebê sênê, lob deko angêr la loğ ya hir beggang ayo bedegin sir. Su

deraḵ ni bê angër rë, gaḵ dekuung bê yiḵ mehōnon mu. ³ Ham kwamin bo arimin lo sën ya denedo ḵarabus lo, nabë sën ham nedo loḵ ḵarabus ving sir. Geham kwamin bo alam sën deneko maggin raḵ navij lo, in ham raḵ ni bê yiḵ ham los navimin neggëp ti. ⁴ Sën maluh los avëh deneko sir lo, og hil gaḵo jaḵ nabë ngaa nivesa. Om ham maluh los avëh pin sën ham ḵo ham ggovok lo, ham gweḡin ham nivesa gëp Anutu mala. In ham raḵ ni bê Anutu rëḵ bo doḵ nah nyëvewen vu magëm los avō sën deneggok sir lo, gevu maluh los avëh sën deneko sir ggovok rëḵ denevong baggëb lo geving. ⁵ Ham su ayomin nevu nevu in monë, gaḵ ngaa sën neggëp vu ham lo, og yiḵ ham kwamin bo nabë nivesa beggovok. In Anutu nër vorot bê:

“Sa su rëḵ gevu hong rë,
gesa su rëḵ geruu demig vu hong rë.”

⁶ Nebë sënë om hil ayod niwëëḵ genanër nabë:

“Mehöböḵ nelok vu sa, om sa su ḡoneng.

Ma mehōnon rëḵ degevong va vu sa? Rëḵ nama!”

Hil Sepa Doḵ Alam Ggev Wirek Hen Vahaj

⁷ Ham kwamin bo ham ggev lo sën denenër Anutu yi gageḵ vu ham lo. Beham malamin sepa hir aggata sën denevong medenedo bedediik lo, beham ayomin na timu nabë sir. ⁸ Yesu Kerisi og yō nesepa loḵ aggata timu, vesevong, gegwëbeng, gerëḵ degwata los degwata. ⁹ Alam vahi denenër horek aggagga raḵ nos los reggu, rëḵ su nelok vu sir sën denesepa loḵ lo yōnon rë. Om ham su sepa doḵ gageḵ mewis aggagga nabë saga, in rëḵ geko ham vër geham gwevu Anutu na. Gaḵ nabë Anutu yi semusën gevong beham ayomin niwëëḵ jaḵ, og mëm sagaḵ nivesa.

Seriveng Sën Anutu Ahë Neving Lo

¹⁰ Hil jepō ti nedo in bê hil aḡa seriveng jaḵ. Rëḵ mu alam-deneko-seriveng sën nahën denesepa loḵ alam Yuda hir Horek muḡinsën bedenevong huk loḵ dub-vabuung-böp lo, og su deyoh vu bê dega reggu * sën tu seriveng menedo raḵ jepō aḡi rë. ¹¹ In alam-deneko-seriveng hir ggev neko reggu nij köḵ benelok ya ayo vabuung soḡek benetung netu seriveng in kevoh ngaa nipaya na. Rëḵ reggu sënë anon, og denevesi ggëp dobnë menetepuv ya.

¹² Lob yiḵ Yesu ko vanë yah ḵatum nenga dobnë ving nebë saga, in bê nikök gevong balam nij röp jaḵ. ¹³ Nebë saga om hil geto mana dobnë† vu yi geving, bedegevong paya vu hil geving nabë sën devong vu yi lo behil kerë maggin nabë yi. ¹⁴ In vu dob sënë, og hil nyëḡ böḵ ti su neggëp degwata in bê hil medo doḵ rë. Gaḵ hil nesero nyëḡ böḵ ti sën rëḵ berup vu tamusën lo. ¹⁵ Nebë sënë, om hil kwad vesa vu Anutu jaḵ Yesu arë, behil gevong kwad vesa sënë vu yi degwata los degwata nabë seriveng. Hil gaḵo arë jaḵ rot bananër rangah jaḵ avid.

¹⁶ Log ham su kwamin birek in sën ham gwevong ngaa nivesa vesa vu alam lo, los ham doḵ vu alam sën deneraḵ vu in ngaa lo. In Anutu ahë neving seriveng nebë sënë. ¹⁷ Ham alam ggev sën denegin ham bedenemalajin ham anomin yoh vu buk lo, yō rëḵ denanër hir huk pin sën denevong lo rangah vu Anutu vu tamusën. Om ham gwebë nengamin vu ayej begurek babuj. Nabë ham gwevong nabë sënë, og rëḵ kwaj vesa bedenajom hir huk ahon gesu rëḵ ayoj maggin rë. Gaḵ nabë ayoj maggin, og sënë su rëḵ doḵ vu ham rë.

Jomraksën Sën Doḵ Vu Mehö Ngwë

¹⁸ Ham najom jaḵ vu Anutu nabë doḵ vu he. In he kwamin nevo bê he ayomin niröp raḵ ggëp Anutu mala, lob he hevongin bê sepa doḵ ngaa yohvu jaḵ buk. ¹⁹ Yōnon, sa nehevong nig wëëḵ in bê ham kwetaḡ vu Anutu nabë tateḵin aggata besenök vu ham pevis. ²⁰ Anutu sën nevong bemehōnon ayoj neggëp revuh lo, joo gageḵ mewis berëḵ gëp degwata los degwata. Lob vong beYesu keseh nikök in bê tato nabë gageḵ mewis sënë anon raḵ. Loḵ ḵo yi yom in alam-diiḵsën betung yi tu sipsip alaj böḵpata los bengö. ²¹ Om Anutu sënë gevong ngaa nivesa vesa pin vu ham, in ham gwevong ngaa sën kwa nevo lo banon jaḵ. Hil atu Yesu Kerisi yi alam om yō gevong behil sepa doḵ ngaa sën ahë neving lo mu. Hil gaḵo arë jaḵ nabë yi mehö niwëëḵ los gayeheng degwata los degwata. Yōnon.

Gageḵ Hus

²² Arig lo, sa ḵevu kapiya yiḵ dus teka sënë vu ham, om sa bê nanër niwëëḵ vu ham nabë ham gwebë nengamin vu gageḵ sën sa nanër aḡi, in ḡadu ham ayomin. ²³ Ham jaḵ ni nabë devo hil arid Timoti vër in ḵarabus, lob nabë berup vu sa pevis, og aluhoho rëḵ anök doḵ ti meḡalë ham. ²⁴ Ham nanër vu ham alam ggev pin sën denegin ham lo losho Anutu-yi-alam

* **13:10:** Reggu sënë og yiḵ peggirin raḵ Kerisi. Hil ayoh vu bê aḡa in nër vu hil bê hil gevong nabë saga. Rëḵ mu alam sën denesepa loḵ aggata muḡinsën in dekuung bê rëḵ geko sir nah vu Anutu lo, og su deyoh vu bê dega rë, om deyoh paya.

† **13:13:** Sën hil geto mana dobnë lo nër bê hil gevu aggata muḡinsën na geseḵa doḵ Yesu yi gageḵ.

pin nabë he kwamin nevo sir benanër. GeKerisi-yi-alam vu dob Itali kwaj nevo ham ving medenenër. ²⁵Anutu yi semusên gëp geving ham pin.

Kapiya Sën Yakobus Kevu Vu Kerisi-yi-alam

¹ Sa Yakobus, Anutu luho Mehöböp Yesu Kerisi hir hur sa, lob sa kevu kapiya sënë yök vu ham Israel degwa nemadluho-mevidek-luu sagi, sën ham vuu ham nyëg ya geham kwetëkin ham beyök nedo nyëg ngwëga. Ham medo nivesa.

Seggisën Nevong Niwëek Vu Hil

² Arig lo, nabë ngaa maggin aggagga nam seggi ham, og ham kwamin vesa in. ³ In ham ngo rak ni bë ngaa saga tök vu ham in bë seggi nabë ham ayomin neya timu vu Yesu ma ma. Log netök vu ham in bë ham bare niwëek. ⁴ Nebë sënë, om ham bare niwëek bekwerë maggin noh vu buk in ham natu Anutu yi mehönon yohvu los dahis, geham su jak vu in ngaa nivesa ti.

Mehöti Bë Jak Vu In Kwa Nivesa Og Bengev Jak

⁵ Bë ham ti dugin mekwa kwa, og yi yö ketag vu Anutu nabë tato aggata niröp vu yi, gemëm Anutu sën nengo yi alam pin ayej gesu neggulin ngaa rë lo rëk tato vu yi. ⁶ Rëk mu mehö sën neketag lo gevong geving nabë Anutu rëk gengo aye, gağ su kwa na luu luu. In mehö sën kwa neya luu luu lo, og sënë nebë loo sën nesis yam rëk sang nevë benetëë ya jeggin jeggin lo. ⁷ Alam nebë sënë og su degekuung nabë Mehöböp rëk bo ngaa ti vu sir. ⁸ Gağ rëk nama, in alam nebë sënë kwaj neya jeggin jeggin bedenener ngaa rak rak.

Alam Kupek Masën Galam Los Kupek Ngahi

⁹ Log hil arid sën yi mehö meris lo, kwa vesa in Anutu ko arë rak vorot. ¹⁰ Log hil arid sën mehö bengö-ggoreksën lo, og kwa vesa in Anutu dahun yi, bemedo mala yes. In yi kupek lu ngaa su rëk dok vu yi rë, gağ rëk nadiik nabë sesik sën nare vos ayo lo. ¹¹ In hes verup netum benikerus rot, lob vong bevos pin meran ya gesesik rurin to pevis beni malangeri saga mala maya. Om alam sën bengöj-ggoreksën lo og rëk nahën medo degevang hir huk lok denadiik pevis nabë sënë.

Seggisën Yi Gagek

¹² Nabë mehöti bare niwëek mekerë ngaa maggin sën seggi yi lo, og kwa vesa. In Anutu rëk gevong nyëvewen vu bemedo mala-tumsën nabë sën nër vorot bë rëk gevong vu alam pin sën ahëj neving yi lo. ¹³ Rëk nabë mehöti kwa vo bë gevong ngaa nipaya ti, og su nanër nabë, “Anutu vong seggisën sënë vu sa!” In Anutu su kwa nevo ngaa nipaya menevong rë, log su neli mehönon lok ya ngaa nipaya in bë seggi sir rë. ¹⁴ Rëk mu seggisën degwa nebë hil pin ti ti ngo kwad nevo ngaa nipaya behil nesepa lok in bë hil gevong. ¹⁵ Log bë hil kwad bo ngaa nipaya rot, og hil rëk gevong banon jak benatu ngaa nipaya begëp vu hil. Lob nabë ngaa nipaya saga böpata jak begërin hil ayod, og rëk gevong behil malah nama.

¹⁶ Sarig lo, sahëg neving ham om ham gwëgin ham, beham su kwetul dok in gagek sënë. ¹⁷ Ngaa nivesa vesa los ngaa anon pin sën netök vu hil lo neyam vu hil Amad vu vavunë. Hil Amad sënë tung hes los kwev gebetuheng pin, rëk buk vahi og su denetum nivesa rë. Rëk mu Anutu og nesepa lok aggata timu gesu nepekwë yi benevong ngaa nipaya yam rë. ¹⁸ Yö kwa vo lob vong yi gagek anon yam in bë gërin hil nah vu yi bemëm hil natu yi alam muginsën kesuu ngaa pin sën netung lo.

Hil Pin Gango Gagek Betamuin Geving

¹⁹ Sarig lo, sahëg neving ham yönon, om ham jak ngaa sënë ni nivesa rot. Ham semu ham pevis in gwengö gagek, rëk mu ham su newa newa megwevong gagek. Log ham su ahëmin sengën jak pevis. ²⁰ In nabë mehöti ahë sengën, og su yoh vu bë gevong ngaa niröp gëp Anutu mala rë. ²¹ Om ham gwëvuu ngaa nipaya pin sën nahën neggëp lok ham ayomin lo los ngaa sën su yohvu rë lo na. Log ham gurek gagek sën Anutu yö varoh luk ya ham ayomin lo babu, in gagek sënë yoh vu bë geço ham anomin nah vu Anutu.

²² Ham tamuin Anutu yi gagek. Ham su gwengö meris mu, gağ bë ham gwengö meris mu, og sakağ ham tetuhin ham. ²³ Mehöti bë gengo Anutu yi gagek meris gesu sepa dok rë, og saga nebë sën mehöti nelë mala lok dubdub. ²⁴ Lë mala, lok ya, lob pevis bekwa virekin mala ggökin. ²⁵ Lob ngaa nipaya neduu hil ahon, rëk Anutu yi gagek nivesa yoh vu bë gelov aggis gegeko hil vër nah vu yi. Lob nabë mehöti sepa dok yi gagek nivesa begevong noh vu, log su gengo gekwa birekin rë, gağ yö medo sepa dok, og gagek saga rëk gevong bekwa vesa jak buk pin. ²⁶ Log nabë mehöti kwa bo nabë, “Sa mehö-bël-yi nivesa mesengö najom rak vu Anutu rot!” rëk mu su negin daggen nivesa rë, og sagi yö kuungin yi, lom yö ko yi rak los nejom rak meris mu. ²⁷ Bë hil hevongin bë natu Kerisi-yi-alam nivesa gehil ngaa nipaya su gëp hil Amad Anutu mala rë, og hil gevong nabë sënë: Hil adok vu hur meten

losho avêh alov sên denetök vu maggin lo, log hil najom hil ahon in ngaa nipaya sên alam-dob-yi denesepa loğ lo.

Hil Kwad Gevongin Alam Pin Gêp Ti

2

¹ Sarig lo! Ham ayomin neya timu vu hil Mehöböp Yesu Kerisi, Mehöböp sên niwêëk los arê bôpata lo. Om ham su gwelê mehônnon nij navi benapisek in vahi megweko jak, gegweruu demimin vu vahi. ² Ham kwamin bo rê! Bê ham ngupin ham dok dub in bê najom jak na vu Anutu, lob mehöti getung seges vegöv dok sekê bejöp rôpröp nivesa rot benök vu ham, log mehö-kupek-masên ti jöp rôpröp nipaya benök geving, ³ og ham neli mehö sên neröp rôpröp los trases nivesa lo loğ yök beham nenêr vu bê, “Genam gemedo jak sêa nivesa sagi!” Log tum ham nenêr vu mehö ngwê sên kupek masên lo bê, “Hong saga og gebare na sagu!” ma, “Genam gemedo dok sa vahag!” ⁴ Bê ham gwevong nabê sênê, og ham neseggi ham vahi bê nijvesa gevahi bê nijpaya, geham neko ham rak in bê ham gwengo mehônnon hir gagek begooin sir jak noh vu ngo kwamin nipaya saga.

⁵ Sarig lo, sahêg neving ham, om ham gwengo rê! Yik alam sên alam-dob-yi pin denelê sir bê ngaa meris in hej kupek ma lo, og Anutu ggooin sir rak in bê denatu alam-los-bengöj-vongvingsên-yi. Lob nêr bê rêk gevong yi Nyêg vu alam sên ahêj neving yi lo benatu hir ngaa, om rêk gevong vu alam meris sagi. ⁶ Rêk mu ham nevang nimumsên vu alam-kupek-masên! Ham ngo rak ni govek bê alam-los-bengöj-ggoreksên sênê denedeginengin ham medenevo maggin vu ham, gedeneko ham ya kot. ⁷ Log ham tu Yesu-yi-alam barê rak neggêp ham, rêk alam-los-bengöj-ggoreksên sênê denenêr pelêsên rak yi, rêk ham neko sir rak in-a? ⁸ Bê mêm ham sepa dok Anutu-yi-kaŋiya og mêm. Sên dekevu horek los bengö meneggêp loğ lo bê, “Ahêm geving alam sên denedo dus vu hong lo nabê sên ngo ahêm neving hong.” ⁹ Gağ bê ham gwevong nivesa vu mehö ngwê geham gweruu demimin vu ngwê, og ham nevang paya begagek neggêp vu ham. Lob horek sênê tato bê ham kweyêh. ¹⁰ In nabê mehöti sepa dok horek pin rêk keyêh horek timu, og sênê nebê keyêh horek pin. ¹¹ Hil arak ni bê Anutu nêr nebê sênê nebê, “Su gwevong baggêb!” Log nêr vung nebê, “Su gengis mehônnon medenadiik!” Om nabê su gevong baggêb rê, rêk gesis mehöti mediik, og kweyêh Anutu yi horek megagek neggêp vu hong. ¹² Ham kwamin bo nabê Anutu rêk seggi ham gagek jak horek mewis sên Yesu ko yam in bê geko hil vêr in ngaa nipaya lo. Om ham nanêr gagek los gwevong ngaa noh vu horek sagi. ¹³ Yönon! Nabê mehöti su kwa paya in mehö ngwê rê, og Anutu rêk gevong nyêvewen dok nah yi ngaa nipaya pin gesu rêk kwa paya in yi rê. Gağ mehöti bê kwa paya in mehö ngwê, og su rêk gönengin buk sên Anutu gengo gagek meseggi lo rê.

Vongvingsên Los Huk

¹⁴ Arig lo! Ham kwamin bo rê! Mehöti bê nanêr nabê nevang ving Kerisi rêk mu su vung ngaa nivesa ti in bê dok vu mehö ngwê rê, og yi vongvingsên tu ngaa meris. Gağ su yoh vu bê geko yi nah vu Anutu rê. ¹⁵ Bê tob nama in ham arimin ti, ma avêhnömin ti, genos namain sir geving, ¹⁶ lob mak bê ham ti nanêr betalam nabê, “Genah los kwam vesa! Log gebenguh hong nengwah gegegwa nos bahêm napup!” Geham su vung yönon rê, og sagak mak ham loğ vu yi? Ma!

¹⁷ Log vongvingsên og yik nebê sênê! Nabê gêp meris gesu gevong huk nivesa banon jak rê, og ngaa meris geham vongvingsên sagi tu diiksên. ¹⁸ Rêk mu mehöti mak rêk nanêr nabê, “Meho la denevang ving gemehö la denevang huk nivesa.” Bê nanêr nabê saga og sêk nanêr nah vu yi nabê, “Getato hong vongvingsên meris sên huk nivesa vesa main agi vu sa, og mêm sêk tato sa huk nivesa vu hong in gejak ni nabê sa nehevong ving Yesu yönon. ¹⁹ Genevang ving nebê Anutu timu yö nedo? Sagağ nivesa! Rêk mu Satan yi hur denevang ving gagek saga ving medeneggönengin sir rot, rêk su denetu yi alam rê! ²⁰ Om hong duğin megenek-wetul lok! Genevongin bê sa tato vu hong nabê gevong ving mu, gağ su gevong huk nivesa ving rê, om hong vongvingsên tu ngaa meris-a? ²¹ Wirek hil dobahê Abraham bê nalu Isaak rak ya jepö in bê besi yi natu seriveng vu Anutu. Nebê sênê lom Anutu nêr yi loğ buk sênê bê yi mehö niröp anon, og yik degwa rak sênê. ²² Om gerağ ni bê vung ving mevong huk nivesa ving. Lob yi huk sênê netato bê nevang ving yönon. ²³ Lob gagek sên dekevu meneggêp loğ Anutu-yi-kaŋiya lo anon rak. Nebê, “Abraham vung ving Anutu om sên nêr yi nebê mehö niröp.” Log nêr bê yi mehö yi. ²⁴ Om gwêbeng sênê ham rak ni bê Anutu su rêk nanêr mehöti nabê yi mehö niröp jak yi vongvingsên meris mu rê, gağ nabê gevong huk nivesa geving og mêm.

²⁵ Log avêh-baggêb Rahap yik nebê sênê! Negin mehö luu sên Yosua vung beluhu deya kasöm medenelê Yeriko lo nivesa, betato aggata ngwê vu luho bedeyoh medeyah. Nebê sênê lob Anutu nelê Rahap nebê yi avêh niröp rak degwa sênê. ²⁶ Hil arak ni bê: Bê hil anod

su medo doḡ hil navid rē, og hil rēḡ nadiik. Lob yik nebē sēnē. Hil bē gevong geving meris gesu gevong huk nivesa geving rē, og hil vongvingsēn yik tu diiksēn nebē sēnē.

3

Hil Gegin Dagged Nivesa

¹ Arig lo, ham ngahiseḡe su kwamin bo nabē ham natu tatovaha, in hil arak ni bē Anutu rēḡ seggi tatovaha hir gagek bepelē sir rot kesuu alam meris. ² Lob hil ayoh paya in ngaa aggagga ngahiseḡe, rēḡ mu nabē mehōti su nanēr gagek ti paya rē, og yi mehō nivesa rot beyoh vu bē gegin navi nivesa los dahis geving. ³ Ham kwamin bo hoos rē! Hil nesala aēn dus teka loḡ hoos avij in bē nengaj yes jaḡ medesepa doḡ hil kwad, lob mēm hil nepeggirin anoj pin rak ngaa mahen teka sēnē. ⁴ Log ham kwamin bo jaḡ sip geving rē! Sip sēnēḡ ngaa bōpata rot, log sang nevē bōpata benevongin bē geḡo na jeggin jeggin, rēḡ mu sip yi ḡang ma aēn teka sēn neko neru seggi lo, og yik ngaa mahen teka rot, rēḡ nepeggirin sip meneya yoh vu sēn kapten kwa nevo lo.

⁵ Lob yik hil dagged nebē sēnē. Hil anod bōp gedagged mahen rot, rēḡ mu sagi sēn nevengwēḡ bōpata los neḡo hil rak nebē hil rēḡ gevong huk bōp los arē. Ham kwamin bo nengwah rē. Nengwah mahen teka, og yoh vu bē doḡ nyēḡ mega kele lu ngaa pin. ⁶ Lom hil dagged nebē nengwah ving. Nedo loḡ hil navid vuheng atov, rēḡ nevong ngaa nipaya aggagga benevong behil nid paya nerak los dahis. Ko ngaa nipaya vu Satan benevong benegwang ya hil ayod los hil huk pin. ⁷ Hil ayoh vu bē gaḡo reggu bemēn agga ti ti lo vu vos ayo behil gevong bemalaj yes jak. Sok genyēl gengaa pin sēn denegḡēp loḡ loo ayo lo ving. Lob mehō la denevong nebē sēnē gḡovek ya. ⁸ Alam sēn denedo revuh lo denenēr gagek loḡ ya alam ayoj in bē demedo jevuh geving. Yik nebē sēn hil nehehin nos gahis loḡ huk lo in bē anon jak. Log nabē hil medo jevuh og yik rēḡ ngis anon sepasēn aggata nirōp. ⁹ Hil nehaḡo Mehōbōp Yesu luho hil Amad arēj rak rak hil dagged, log hil nehevong nevud vu mehōnon rak hil dagged ving, lom sēnēḡ hil nanēr gagek pelēsen rak Anutu in nesemu hil mehōnon behil nid nebē yi Anutu. ¹⁰ Gagek luu neverup rak hil avid timu. Ngwē sēn hil nehaḡo Anutu arē rak, gengwē gagek nipaya. Om arig lo, hil su gevong nabē sēnē! ¹¹ Bēl veduveḡ los loo ahēḡgin su nebegi verup loḡ len timu rē. ¹² Arig lo! Maḡ mori yoh vu bē ngis anon vud-a? Ma prut jes yoh vu bē ngis anon mori? Ma! Lob yik nebē sēnē. Loo su yoh vu bē begi berup bēl nivesa rē.

Huk Nivesa Neyam Vu Anutu

¹³ Maḡ ham ti yi mehō los kwa bōp benerak ngaa ni? Om mēm mehō sēnē sepa doḡ aggata nirōp begevong huk nivesa. Su geḡo yi jaḡ jaḡ, gaḡ gevong ngaa pin los kwa in tato yi rangah vu alam pin medejaḡ ni. ¹⁴ Rēḡ mu nabē ham medo los ayomin ngis yi vu mehō ngwē, geham gwevong huk pin in bē gwēko arēmin jaḡ kesuu mehō ngwē, og ham su gwēko ham jaḡ in ngaa saga in saga nekevoh gagek anon ya. ¹⁵ In ngaa pin sēnē og su neyam vu Anutu rē, gaḡ sēnēḡ ngaa dob yi mu geneyam gḡēp mehōnon los Satan yō kwaj. ¹⁶ In nabē mehō la ayoj ngis yi vu mehō ngwē, gedegevongin nabē denatu bōp kesuu alam vahi, og alam nebē sēnē su rēḡ demedo jevuh ti rē. Gaḡ ham rēḡ gwelē nabē alam nebē saga yō rēḡ medo degevong ngaa nipaya agga ti ti lo los dahis.

¹⁷ Rēḡ mu ngaa los kwa pin sēn neyam vu Anutu lo, og sakaḡ nivesa pin gengaa nipaya su nesarōmin loḡ ving rē. Lob ngaa nebē saga nevong balam denedo revuh ti gedenahubin sir. Nevong balam malaj yes medenengo gagek medenero gekwaj pesivin alam sēn denetōḡ vu maggin lo medeneloḡ vu sir. Log ngaa sēn neyam vu Anutu agi nevong balam denevong nivesa vu alam pin negḡēp ti, gesu ayoj luu rē. ¹⁸ Alam sēn denedo revuh lo denenēr gagek loḡ ya alam ayoj in bē demedo jevuh geving. Yik nebē sēn hil nehehin nos gahis loḡ huk lo in bē anon jak. Log nabē hil medo jevuh og yik rēḡ ngis anon sepasēn aggata nirōp.

4

Alam Sēn Ahēj Neving Ngaa-dob-yi Lo Og Denesis Begō Vu Anutu

¹ Ham nesis begō vu ham geham nenēr ham los ahēmin sengēn rak degwa va? Degwa nebē ham medo mekwamin nevo ngaa nipaya aggagga loḡ ayomin benekengēr in ham. ² Ham ahēmin neving ngaa aggagga in bē gwēko, rēḡ ma, om sēn ham kwamin nevo bē ham ngis alam. Ham malamin anonin ngaa aggagga rēḡ ham su yoh vu bē gwēko rē, om sēn ham ahēmin sengēn vu ham beham nesis begō. Log ham nerak vu in ngaa, in ham su nekwetaḡ vu Anutu bē doḡ vu ham rē. ³ Yōnon, ham nekwetaḡ in ngaa bē Anutu gevong vu ham, rēḡ ma gesu nevong vu ham rē in ham nekwetaḡ paya. Ham nekwetaḡ in ngaa sēn ham ahēmin neving bē semu ham navimin lo mu. ⁴ Ham alam gagek keyēhsēn! Alam sēn ayoj neya vu ngaa-dob-yi lo, og denelē Anutu paya bedenesis begō vu yi, ma ham su nerak sēnē ni rē? Gaḡ nabē mehōti ayo na vu ngaa-dob-yi mu, og nelē Anutu paya benesis begō vu

yi. ⁵ Ma ham nekuung bë Anutu-yi-ka-piya nër gagek meris mekuungin hil-a? Sën dekevu menegëp bë Anutu tung Anon loğ yam nedo hil lob ahë neving pangsen rot bë hil natu yi ngaa nirop lo? ⁶ Rëk mu Anutu nelok vu hil yoh vu sën yi ka-piya nër lo nebë:

“Anutu nilëlin alam sën deneço sir rağ lo
genelok vu alam malaj yes benesemu sir.”

⁷ Om ham malamin yes meğurek Anutu babu, geham dev dok megwedu Satan na, og rëk beya in ham mena. ⁸ Ham na dus jağ Anutu, log rëk nam dus jağ ham. Ham alam nimin paya. Ham pesu nemamin in ngaa nipaya geham su gwevong! Ham alam sën kwamin neya luu luu lo, ham juuk kwamin nipaya sënë na in ham ayomin! ⁹ Ham medo los kwamin paya! Ham ngu in ham los ayomin maggin rot! Ham alam sën nenöp gwëbeng agi, ham nöpsën peggirin menatu susën. Log ham sën ham kwamin vesa agi, ham peggirin ham bayomin maggin jağ. ¹⁰ Ham dahun ham begurek Anutu babu og mëm Anutu rëk geço ham jağ.

Hil Su Tanë Gagek Jağ Arid Lo

¹¹ Arig lo, ham su tanë gagek nipaya jağ ham arimin lo. Mehöti bë tanë gagek nipaya jağ ari ti los nanër yi nabë yi mehö nipaya yönon, og sagağ nebë sën tanë gagek nipaya rağ Anutu yi horek benër bë horek nipaya. Gağ nabë gepelë horek og sënë nebë su genesepa loğ rë, gağ geneço hong rağ in bë genatu jaas megeseggi horek. ¹² Gağ yik mehö perurek timu nedo benevo yi horek vu hil. Log mehö sënë perurek timu tu jaas beyoh vu bë geço hil nah vu yi, geyoh vu bë gevong behil malad nama. Ma genekuung bë hong re om sën bë geseggi hong alam-ë?

Hil Su Gako Hil Jağ Vu Anutu

¹³ Kë! Log ham vahi sën ham nenër nebë, “Pehi, ma neheng, rëk mëm hil ana nyëğ böp sagu ma sënagu, bemëm hil gevong huk bisnis noh vu ta ti behil gaço monë ngahisekë jak!” Rëk sa nanër vu ham nabë, ¹⁴ “Ham su rağ ngaa sën rëk natök vu ham neheng lo ni rë!” Gağ ham nebë beggob guggop sën netelë in bë nyëğ geheng beneggep dus teka loğ nemaya pevis lo. ¹⁵ Om mu mak ham nanër nabë sënë, “Nabë Mehöböp kwa, og hil medo vesad mehil gevong ngaa sënë ma ngaa sagu.” ¹⁶ Rëk ham ngo neko ham rağ benenër bë ham rëk gwevong huk böp böp, rëk ngaa nebë sënë og nipaya. ¹⁷ Om ham kwamin bo rë! Mehöti sën nerak ngaa ti ni nebë ngaa nivesa rëk mu su nevong yoh vu rë lo, og nevong ngaa nipaya beneggep vu yi.

5

Gagek Rak Alam Sën Hir Kupeğ Ngahi Lo

¹ Om sa bë nanër gagek ti vu ham alam los bengömin ggoreksën! Ham kwamin bo ngaa maggin pin sën vongin natök vu ham lo, beham ngu los gwengeek pangsen in ham. ² Ham kupeğ los vuneksën pin sënë nepetar ya, log jeluj nelov ham tob lu ngaa benemaya. ³ Geham goor los seriva nipaya nerak, lob saga netato rangah nebë ham nevong ngaa nipaya beham rëk gweço nyëvewen dok nah. Lob nyëvewen rëk gevong paya vu ham navimin nabë sën monë nipaya nerak agi. Beyik rëk nabë nengwah bega ham in ham nesupin ngaa nivesa vesa vu dob sënë in ham kuung bë rëk dok vu ham vu tamusën, rëk mu rëk nama. ⁴ Om ham gwengo rë! Ham netetuhin alam sën denevong huk vu ham medenevo ham nos anon lo, geham nejom hir monë vewen ahon. Ham nevong ngaa nipaya rot nebë saga, lob alam sagi denesu böpata bededun neya vu Mehöböp Niwëek los Gayeheng. ⁵ Ham nedo dob, lob ham ko kupeğ nivesa vesa pin. Ham nevong ngaa pin sën ham ahëmin neving lo, geham su nehönengin ngaa ti rë. Ham newa nos ngahisekë rot beham nerig böpata, rëk buk sën dengis ham nadiik lo dus rağ geham dugin. ⁶ Ham nër alam yohvu bë nij paya, lob ham sis sir medediik rëk su denesis ham lok yah rë.

Hil Bare Nid Wëek Mekerë Maggin Gegegin Mehöböp

⁷ Nebë sënë om arig lo! Ham naköök menajom ham ahon beham medo gwegin sën Mehöböp duk nom lo. Ham kwamin bo mehö sën nevaroh yi nos lo rë! Nejom yi ahon beyö köök medo negin hob bë geto in nos nakip bejig gengis anon in natök jağ nos anon nivesa. ⁸ Om ham najom ham ahon menaköök bemedo gwegin Mehöböp nabë sënë! Ham medo nimin wëek, in yi buk sën duk nom lo dus nerak.

⁹ Arig lo, ham su gwelë ham paya, beham su gwebul nah nenga, in jaas nare yam dus in bë gengo ham gagek begevong dok nah ham nipaya saga nyëvewen. ¹⁰ Arig lo, ham kwamin bo alam sën denenër Anutu yi gagek rangah wirek lo rë! Maggin tök vu sir rot, rëk denejom sir ahon medenedo, om ham sepa dok vahaj megwevong nabë sir. ¹¹ In hil nanër nabë alam sën denejom sir ahon lo kwaj vesa. Log ham ngo Yop yi gagek bë maggin böpata tök vu yi rëk jom yi ahon rot. Loğ tum vu tamusën lob Mehöböp vo ngaa nivesa vu yi ggökin yah. In Mehöböp kwa nevingin hil rot benevongin bë dok vu hil.

Hil Su Nanër Gagek Nabë Yönon Rot Gevavunë

¹² Rëk mu arig lo, gagek böp ti nahën neggëp! Gagek sënë nebë: Ham su nanër yagek los dob in bo niwëëk vu ham gagek, geham su nanër yönon vavunë! Gaq yik ham ngegek in mu nabë, “Ëë-ë!” og ggovek. Genabë ma, og ham nanër niröp nabë, “Ma!” beyik ggovek. In Anutu rëk bo nipaya nyëvewen doq nah vu ham.

Alam Yohvu Hir Jomraxsën

¹³ Bë ham ti natök vu maggin, og mëm yi yö najom jak vu Anutu. Log nabë ham ti ahë nivesa los kwa vesa, og gevong raro in geko Anutu arë jak. ¹⁴ Bë ham ti nijak, og mëm tahi ham sën Kerisi-yi-alam lo ham ggev lo nabë nam denanër Mehöböp arë gedejikin wël* jak mehö sën niraq lo. Gemëm denajom jak na vu Anutu nabë doq vu mehö sagi benivesa jak nah. ¹⁵ Log nabë ayoj na timu vu Anutu yönon gedenajom jak nabë sënë, og mëm Mehöböp rëk gevong bevesa doq nah. Log nabë yi ngaa nipaya la neggëp vu yi, og Mehöböp rëk dahun na geving. ¹⁶ Om ham nanër ham ngaa nipaya rangah vu arimin lo, log ham najom jak na vu Anutu nabë Anutu gevong beham nimin vesa jak. In mehö sën nesepa loq Yesu yönon lo bë najom jak, og yi jomraxsën sënë los niwëëk. ¹⁷ Elia og yik yi mehönon mu nebë hil, rëk mu jom rak niwëëk vu Anutu bë hob su geto jak, lob nyëg vang gehob su to rak rë yoh vu ta löö gekwev nemadvahi-bevidek-ti. ¹⁸ Loq jom rak yah, lob hob to rak ggökin, bemëm nos lu ngaa sën denevaroh loq ya dob lo nekip.

Hil Gako Mehö Sën Neketul Loq In Aggata Lo Nom

¹⁹ Arig lo, bë ham ti gërin yi nah vu ngaa nipaya rëk ngwë geko yi nom gökin, ²⁰ og ham jak ni nabë mehöti sën ço ngwë yom in yi ngaa nipaya lo, og mehö sënë yö ço anon yom vu Anutu bemëm rëk medo mala-tumsën. Lob Anutu rëk gelë mehö ngwë sën ço ngwë vër in ngaa nipaya lo nivesa bedahun yi ngaa nipaya pin na.

Kapiya Sën Pita Kevu Muginsën Vu Kerisi-yi-alam

¹ Sa Pita sën Yesu Kerisi yi sinarë sa. Sa nekevu kapiya sënë yök vu ham sën Anutu-yi-alam ham, sën ham vuu beggang degwa ya geham yök nedo jeggjin jeggjin vu distrik Pontus los Galata geKapadosia, gAsia* los Bitunia aga. ² Hil Amad Anutu rak ham nimin ggovek ya yô wirek beggooin ham rak tu yi ngaa. Lob Anon Vabuung vong beham tu vabuung in bê ham sepa dok Yesu Kerisi aye benikök jipek ham beham nimin vesa jak. Anutu gevong semusemu nyëmasën vu ham rot beham ayomin gëp revuh pangsën rot.

Mala-tumsën Sogek Negin Hil Vu Yagek

³ Hil gaço Anutu arë jak. In yi Anutu behil Mehöböp Yesu Kerisi Ama yi. Kwa pesiv in hil böpata rot, lob vong beYesu Kerisi kedi rak yah vu bedub, lob vong behil atu mewis ggovek ya rak yi. Lob hil medo navo kwad in buk sën Anutu geço hil nah lo gehil su nehevuun rë. ⁴ Ggooin hil rak ggovek ya in bê hil gaço ngaa nivesa vesa rot vu yagek. Ngaa sënë semu yi ggovek genegin ham vu yagek. Lob su yoh vu bê rëk petar benipaya jak rë, gaç yô nivesa anon gesu rëk mala nama rë. ⁵ Ham ayomin neya timu vu Anutu, lob negin ham nivesa rak yô niwëëk, om ham rëk medo nivesa rot. Semu aggata in bê geko ham nah vu yi yönon, lob rëk gevong sënë banon jak begëp rangah dok Buk-tamusën. ⁶ Maç yik ngaa maggin aggagga netök vu ham hus dus teka mu loç buk sagi meneseggi ham beham ayomin maggin teka. Rëk ma geham kwamin nevo bê Anutu rëk geço ham nah vu yi, lob ham kwamin vesa rot. ⁷ Anutu neseggi ham rak ngaa nebe sënë in bê jak ni nabë ham ayomin neya timu vu yi ma ma. Hil arak ni bê goor og denevesi rak nengwah in bê kale kale geto in genivesa jak, rëk mu goor sënë rëk mala nama vu tamusën. Gaç sën hil ayod neya timu vu yi lo, og su nebe goor sënë rë, gaç kesuu goor genivesa rot. Om nabë ngaa vahi seggi ham gwëbeng in ham ayomin neya timu bevong bê nengwah gga ham, og sakaç nevong in bê ham bare nimin week. Lob vu tamusën sën Yesu Kerisi natök nom rangah lo, og ham rëk natu alam los arëmin böpata bemalamin ngeri gebengömin na jak sën ham ayomin ya timu agi. ⁸ Ham ngo nahën geham su malamin rak yi rë, rëk ham ahëmin neving yi. Yönon, ham ngo nahën gesu lê yi rë, rëk ham ayomin neya timu vu yi los kwamin vesa in yi rot. Ham kwamin-vesa-sën sënë kesuu hil kwad-vesa-sën sën hil kwad vesa in ngaa vu dob agi pin. Lob hil ayed su neggëp beyoh vu bê nanër kwa-vesa-sën sënë rangah metatekin rë, gaç ma verök yi. ⁹ Lob sën ham ayomin neya timu vu yi agi anon nebe: Anutu rëk geko ham anomin nah bedemedo malaj-tumsën geving yi. ¹⁰ Alam-denenër-gagek-rangahsën denesero rot medenevong huk niwëëk in bê denatök vu gagek sën Anutu geço hil nah lo degwa, lob denër gagek rangah rak ngaa sën tök vu ham gwëbeng agi. ¹¹ Kerisi yi Anon Vabuung nedo loç alam-denenër-gagek-rangahsën sagi ayoj lob nër gagek rangah verup avij muçin rak Kerisi bê: Vanë aggagga rëk natök vu yi, genahub rë loç rëk natu mehö los arë böp. Lob yô medo denesero gagek sënë degwa medeneloç tepëk in sir bê, “Vu buk tena rëk nam-a?” Gemak “Va ti rëk berup dok buk saga?” ¹² Anutu tato vu sir ggovek bê su denenër gagek saga rangah in bê dok vu sir rë, gaç denevong huk in bê dedok vu ham. Dengo bengö sënë muginsën, lob Anutu vong Anon Vabuung yam vu yagek bevo niwëëk vu alam vahi beyam denenër Bengö Nivesa rangah los degwa vu ham vu gwëbeng sagi ving. Lob yik angër lo ahëj neving rot bê dekekooin medegelë ngaa sënë geving.

Anutu Tahi Hil Yam In Bë Hil Abo Vabuung In Hil

¹³ Nebë saga, om ham su kwamin bo ngaa jeggjin jeggjin, gaç ham kwamin bo ngaa niröp geham medo revuh. Beham ayomin timu bemedo gwëgin sën Yesu Kerisi natök nom rangah begevong semusemu nyëmasën jak na ham lo. ¹⁴ Ham gwevong nabë sën hurmahen denebë nengaj vu gagek medenesepa loç lo. Wirek og ham kwamin ma, om sën ham medo nesepa loç aggata malanon-yi. Gaç gwëbeng sënë og ham su sepa dok nah gökin. ¹⁵ Gaç Anutu yi mehö vabuung betahi ham ggovek ya, om ham bo vabuung in ham in ngaa pin sën ham gwevong lo nabë yi. ¹⁶ In gagek neggëp loç Anutu-yi-kapiya bê, “Sa vabuung, om ham natu vabuung geving.”

Anutu Baço Hil Yom Rak Ngaa Böpata Rot

¹⁷ Anutu og su kwa nevo hil arëd meneseggi bê ti tena kesuu rë, gaç neseggi hil ti ti rak ngaa sën hil nehevong lo. Om nabë ham ayomin dok ti benanër nabë Amamin, og ham gwëgin ham nivesa begöneng in yi noh vu buk pin sën ham nedo vatëvek mu vu dob agi. ¹⁸ Ham rak ni bê wirek og ham nedo los ngaa nipaya sën ham alam hib detahu ham loç lo, rëk Anutu vo ham vër in ngaa saga. Su baço ham yom rak seriva lu goor ma ngaa-dob-yi sën rëk mala nama lo ti rë. ¹⁹ Gaç baço ham yom rak Kerisi ni kök. Yesu ni kök sënë su nebe ngaa sën hil nebaço rak monë böpata rot lo rë, gaç kesuu. GeKerisi sënë nebe sipisip nalu sën

yö nivesa rot gesu navi len ti nipaya neggëp raq yi rë, lob desis yi tu seriveng. ²⁰ Anutu su tung dob sënë rë geyö nahën, log yö ggooin Kerisi raq vorot in bë gevong huk sënë. Rëk mu yö nahën nedo bemëm Buk-tamsën dus raq, lob tök yam rangah in bë doq vu ham. ²¹ Loq vu ham beham ayomin ya timu vu Anutu sën vong beKerisi kedi raq yah vu bedub bevong arë böp raq lo. Yönon, ham ayomin neya timu vu Anutu benevo kwamin in yi los ahëmin nivesa bë rëk nom begeko ham nah.

Hil Ahëd Geving Hil Arid Sën Kerisi-yi-alam Lo

²² Ham nesepa loq gagek anon sënë, lob vong beham ayomin nivesa raq. Lob ham los hil arid lo nelë ham nivesa. Ham su nevang los kwamin luu rë, om ham pasang gwevong huk niwëek rot beham ahëmin geving ham vewen vewen pangсэн. ²³ Ham tu mewis ggovek ya nebë sën nos kip loq huk anon. Rëk mu ham su pum raq nos gahis sën nepetar lo rë! Gak ham pum raq nos gahis sën nedo degwata lo. Nos gahis sënë og yik Anutu yi gagek, lob mala-tumsën neggëp loq beyö rëk gëp degwata los degwata. ²⁴ In gagek neggëp loq Anutu-yi-kaþiya bë:

“Mehönon pin nebë vos.

Log hir vunek vunek nebë vos anon kweksën.

Vos nameran log anon kweksën nerurin to.

²⁵ Gak Mehöböp yi gagek, og yö neggëp degwata los degwata.”

Gagek sagi og yik Bengö Nivesa sën denenër rangah vu ham lo.

2

Mehöböp Tu Gelöng Nivesa Sën Mala-tumsën-yi

¹ Om ham su gwelë ham paya, geham su tetuhin ham. Ham su gwevong kwamin luu, geham su ayomin ngis yi vu mehö ngwë, geham su nanër gagek nipaya nah nenga jak mehö ngwë. ² Ham nebë hurmahen nikök sën ataj nahën neko sir bahëj neving rur mu lo. Om yik ham pasang ahëmin geving rur sën nelok vu ham anomin lo. Ham nanum rur sën su desarömin ngaa kuungsën ving rë agi pangсэн, in gevong beham jig bemedo nivesa geving Anutu. ³ Yönon, mak ham seggi Mehöböp ggovek ya beham rak ni bë kwa nevangin ham rot. ⁴ Om ham ngo nam vu yi in mehö mala-tumsën-yi, beniwëek rot nebë gelöng ti. Mehönon denekuung bë mak gelöng nipaya om sën deruuk ya. Rëk mu Anutu ggooin yi raq vorot benelë bë ngaanon benivesa rot. ⁵ Lob vong bë yik ham nebë gelöng mala-tumsën-yi saga ving, om Anutu kwa nevo bë gevong beham natu Anon Vabuung yi beggang. Nebë saga om ham natu alam-deneko-seriveng niröpsën-yi lo, beham ngo gwetung ayomin natu seriveng vu Anutu. Nabë ham gwevong nabë saga, og Anutu rëk kwa bo ham nabë Yesu Kerisi yi alam ham, lob geko seriveng saga. ⁶ In gagek raq ngaa sënë meneggëp loq Anutu-yi-kaþiya ving nebë:

“Ham gwengo rë!

Sehooïn gelöng malangeri anon rot ti raq in gadu beggang nyë ketu,

lob gwëbeng sa varah menare nyëg böp Sion.*

Om nabë mehöti ayo na timu vu yi,

og su rëk ni namum rë,

gak rëk nama verök yi.”

⁷ Kerisi nebë gelöng sënë lob ham sën ham ayomin neya timu vu yi lo, og ham nelë bë ngaanon benivesa rot. Gak alam sën su ayoj neya timu vu yi rë lo, og gagek raq sir meneggëp loq Anutu-yi-kaþiya nebë:

“Alam sën denelev beggang lo nij lëlin gelöng ti sënë,

rëk mu mëm sënë netu gelöng niwëek beggang nyë ketu yi.”

⁸ Log gagek ngwë nër bë:

“Netu hir gelöng sën deketul vahaj jak lo.

Genetu hir gelöng sën detalek medebës lo.”

Su devong ving Anutu yi gagek sënë rë, om detalek medevës, in Anutu nër wirek bë rëk devevong nabë sënë.

Hil Natu Anutu Yi Hur Maluh Los Avëh

⁹ Rëk Anutu ggooin ham raq ggovek ya tu yi alam. Ham tu Mehö-los-bengö Anutu yi alam-deneko-seriveng. Ham tu alam yu vabuung ti. Ham tu Anutu-yi-alam niröp in bë ham rëk tatekin ngaa nivesa pin sën nevang vu ham lo. In ham nedo loq malakenu wirek, rëk tahi ham beko ham loq yam yi rangah nivesa anon sënë ayo. ¹⁰ Wirek og ham alam meris, rëk gwëbeng og ham tu Anutu-yi-alam. Wirek og ham nedo nenga in Anutu lob su kwa nevangin ham rë, rëk gwëbeng sënë og Anutu kwa nevangin ham.

* 2:6: Denenër nyëg böp Yerusalem arë ngwë nebë Sion.

Hil Gevong Ngaa Nabë Sën Anutu Yi Hur Hil

¹¹ Sa mehö lo, sahëg neving ham, om sa nanër vu ham niwëek nabë: Ham nedo dob sënë nebë ham alam-nyëg-ngwë los alam vatëvek mu. Om ham dëein ngaa malanon-yi sën hil navid nevongin lo na. In ngaa nebë sënë nesis begö vu ham kenumin. ¹² Ham gwevong ngaa nivesa dok alam dahis vuheng. Yönon, denenër gagek nipaya rak ham gwëbeng bë ham nesepa loğ ngaa nipaya. Rëk mu rëk degelë ngaa nivesa sën ham nevong lo, lob rëk degeko Anutu arë jak in ham huk sënë dok buk sën natök nam in bo nyëvewen vu sir lo. ¹³ Ham tu Mehöböp yi alam om ham sepa dok horek sën mehönon denejoo lo pin. Ham sepa dok mehö-los-bengö sën netu yusekë vu dob lo aye. ¹⁴ Geham sepa dok ggev gavman ayej nabë saga. In mehö-los-bengö ggooin sir rak in bë debo nyëvewen dok nah vu alam sën degevong ngaa nipaya lo, gedegeko alam sën degevong ngaa nivesa lo arëj jak. ¹⁵ Anutu ahë neving bë ham sepa dok ngaa niröp nabë saga in alam kwaj masën sën sir dugin gagek lo, su denatök vu gagek nipaya jak ham medenanër. ¹⁶ Ham su nabë alam sën detu mehö ngwë hir ngaa meris balaj deneđenengin ngaa maggin rak sir gedenevasap sir lo, gak ham gwevong ngaa nabë alam sën yö denegin sir lo. Rëk mu ham su gwebom navimin dok mu log ham bun ham in ngaa nipaya megwevong, gak ham natu Anutu yi hur yönon. ¹⁷ Ham gwëko alam pin arëj jak, geham ahëmin geving arimin lo sën Anutu-yi-alam sir lo. Ham göneng in Anutu, log ham gwëko mehö-los-bengö sën tu yusekë lo arë jak.

Hil Sepa Dok Kerisi Vaha Megako Vanë

¹⁸ Ham sën hur lo, ham göneng in alam sën denebago ham netu hir ngaa meris medeneğin ham lo, beham gurek babuj in ngaa pin. Ham su gurek alamin sën nijvesa los malaj yes lo mu babuj. Gak yik ham gurek alamin sën denevong nij paya vu ham lo babuj geving.

¹⁹ Kë! Log nabë degwa nama geyö debo vanë vu ham meris mu rëk mu ham najom ham ahon geham gwengö vanë in Anutu-yi-alam ham, og yik ggovek. In Anutu ahë neving ngaa nebë saga. ²⁰ Gak nabë ham gwevong ngaa nipaya ti lob dengis ham rëk yik ham gwelë sir mu, og ham su vong ngaa nivesa in bë degeko ham arëmin jak rë, gak ma. Gak mëm nabë dengis ham jak ngaa nivesa sën ham gwevong lo rëk ham gwelë sir mu, og mëm Anutu nenër saga bë gevong nivesa. ²¹ Yönon, Anutu ggooin ham rak in bë ham sepa dok aggata saga. In Kerisi loğ yah ham bömin beko vanë betato saga vu ham in bë ham sepa dok vaha. ²² "Su nevong ngaa nipaya rë,

log su nenër gagek kuungsën ti verup avi rë."

²³ Denër pelë rak yi, rëk su nër pelë loğ yah rak sir rë. Log devo vanë vu yi, rëk su nër gagek ahë sengën loğ yah rak sir rë. Gak yö vong yi lok ya Anutu sën neseggi ngaa pin niröp lo nema. ²⁴ Yö ti ko nyëvewen loğ yah hil ngaa nipaya rak yah navi bediik rak kelepeko*. Vong nebë sënë in bë hil gevuu ngaa nipaya pin na, gehil medo vesad besepa dok ngaa yohvu mu. Devasap navi lob saga vong beham nimin vesa rak. ²⁵ Wirek ham nebë sipsip ata main nalu geyö vare deneya jeggin jeggin bedeneketul loğ in aggata. Loğ gwëbeng sënë og ham loğ yom vu sipsip ala sën neğin ham anomin lo.

3

Gagek Rak Maluh Los Avëh Sën Deko Sir Ggovek Lo

¹ Log ham avëh sën rak reggamin ggovek ya lo, og ham gurek reggamin babuj geving nabë saga. Log nabë sir la su denesepa loğ Anutu yi gagek rë, og ham avëh sën venëj ham lo gwevong ngaa niröp jak buk in degelë bedegërin sir. Gak ham su nanër gagek ngahisekë vu sir. ² Kë! In mëm degelë nabë ham neğin ham nivesa geham nesepa loğ aggata niröp, lob degërin sir. ³ Ham su bunëk vu navimin, geham su bii yumin viis, geham su bunëk vu navimin jak kupek nivesa vesa, geham su jöp tob malangeri aggagga in nabë alam degelë ham. ⁴ Gak mëm ham sejong ayomin peggo, in ngaa sën ham sejong ayomin jak lo, og su yoh vu bë rëk nipaya jak rë. In vuneğ vuneğ ham ayomin peggo yi sënë nebë: Ham ayomin gëp revuh, geham malamin yes. Og mëm Anutu rëk gelë nabë ngaanon benivesa rot. ⁵ In avëh sën ayoj ya timu vu Anutu wirek medeneğin sir nivesa lo yik denevong nebë sagi. Denesejong ayoj rak ngaa nebë sënë gedeneğgurek reggaj babuj. ⁶ Sara nevong nebë sënë, benebë nenga vu regga Abraham aye, genenër yi bë "Mehö böp". Om nabë ham nevong ngaa nivesa, geham su newamin nerağ benehöneng in ngaa la rë, og ham nebë sën Sara nalu lo ham.

⁷ Log ham maluh sën avëh regga lo, ham gwevong nabë saga geving. Ham kwamin bo ham venëmin begwevong nivesa vu sir in ham los medo nivesa. Ham nahubin avëh in su nij wëek nebë ham rë. Ham kwamin bo sir in yik deko Anutu yi semusemu ving beham rëk medo malamin-tumsën dok ti. Bë ham sepa dok aggata sënë, og ngaa ti su rëk gëp begërin ham beham gwevuu jomrakësën na rë.

Hil Medo Los Ahëd Geving Hil

⁸ Ggovek saga, om sa bë semu gagek hus nabë ham pin medo los ahëmin geving ham gekwamin pesivin alam pin. Ham kwamin bo arimin lo besemu sir, geham gwevuu sën ham ngo neko ham rak lo na. ⁹ Bë alam degevang paya vu ham, og ham su bo nipaya dok nah nipaya nyëwewen vu sir. Log nabë denanër gagek nipaya jak ham, og ham su nanër gagek nipaya jak sir dok nah nyëwewen. Gak ham gwevong ngaa nabë sënë dok nah: Ham najom jak na vu Anutu nabë gevang semusën vu sir. In Anutu ggooin ham rak bë ham gwevong nabë saga in mëm ham gweko semusën vu yi geving. ¹⁰ In gagek neggëp lok Anutu-yi-kapiya bë:

“Nabë mehöti ahë neving bë medo nivesa

los kwa vesa noh vu buk pin sën nedo mala vesa agi,

gengaa maggin nama in yi,

og yö gegin avi besu nanër gagek nipaya,

geyö gegin daggen in su nanër gagek kuungsën.

¹¹ Gak geruu demi vu ngaa nipaya ga,

gevang ngaa nivesa mu,

geyö medo mala sepa sën ayo gëp revuh lo,

bahë geving rot nabë natök jak anon.

¹² In Mehöböp mala neggëp menelë alam sën nij röp lo benelok vu sir,

log netung nenga in hir jomraksën yoh vu buk pin.

Rëk alam sën denevang ngaa nipaya lo, og Mehöböp nerak nij,

lob nevo nyëwewen lok yah hir ngaa nipaya vu sir.”

Hil Ayoh Vu Bë Gako Vanë Jak Huk Nivesa Sën Hil Nehevong Lo

¹³ Bë ham nimin wëek mesepa dok ngaa nivesa mu, og re yoh vu bë rëk gevang paya vu ham-a? Mak rëk nama! ¹⁴ Rëk mu nabë ham sepa dok ngaa niröp lob ham gweko vanë jak, og ham kwamin vesa. Log nabë alam denanër nabë debasap ham in nabë ham göneng, og ham su göneng in sir benewamin jak. ¹⁵ Gak ham gwetung Kerisi timu yö natu ham Mehöböp bemedo dok ham ayomin. Ham semu ham jak buk pin in Bengö Nivesa sën ham medo negin agi. Lok mëm nabë alam dedok tepëk in gagek sënë degwa vu ham, og ham medo in nanër nah niröp vu sir. Rëk mu ham nahub nanër gagek ahë yes nah vu sir jak gagek nivesa.

¹⁶ Log ham ayomin yö gëp niröp menivesa rot. In nabë alam denanër gagek nipaya kuungsën jak ham in ngaa nivesa sën ham nevang menesepa lok Kerisi vaha lo, og degelë benij namum. ¹⁷ In nabë Anutu vongin bë hil gako kerus jak ngaa nivesa sën hil nehevong lo, og yik ggovek. Rëk mu nabë hil gako vanë jak ngaa nipaya sën hil nehevong lo, og sënëk su yoh vu rë.

Kerisi Diik In Bë Kevoh Hil Ngaa Nipaya Na

¹⁸ Hil kwad bo Kerisi geving, in yik diik beron timu sënë in kevoh hil ngaa nipaya na. Yi mehö yohvu rëk lok yah hil alam nid paya bed in bë gëko hil nom vu Anutu. Tu mehönon rak lob mehönon desis yi mediik, rëk mu Anon og nedo bekedo rak yah menedo mala-tumsën.

¹⁹ Log Anon sënë ya melök ya vu mehönon kenuj sën denedo karabus vu Nyëg Nipaya lo menër gagek vu sir. ²⁰ Lok sën Noa yi buk wirek lo, og alam sënë dekeyëh Anutu yi gagek, rëk mu Anutu su newa rak mevo lok yah nyëwewen vu sir pevis rë. Gak yö jom yi ahon menedo rot, geNoa semu yag lok buk sënë, lob yik sir vu mahen teka mu denedo vesaj lok yag ayo. Sir maluh avëh yoh vu nemadvahi-bevidek-löö denedo mu gebël su rehöö sir rë.

²¹ Bël sënë netahu bël-ripekën sën neko ham yom lo. Bël sënë og su bël sën neko ham nimin ngöhok ya lo rë, gak sënë sën nevang beham netahi ya vu Anutu bë gevang beham ayomin mewis jak lo. Lob neko ham yom degwa rak sën Yesu Kerisi kedi rak yah lo. ²² Kedi rak yah beyah nedo Anutu nema vesa vu yagek, lob angër los hir ggev sën arëj böp lo, gengaa los niwëek vu yagek pin, deneggurek babu.

4

Hil Gevuu Alam Dahis Hir Ngaa Na Gehil Gako Vanë

¹ Ham kwamin bo nabë Kerisi ko vanë rot rak navi, om ham kwamin na vu niwëek megwevong nabë yi. In nabë ham gweko vanë jak navimin, og ham vuu ngaa nipaya yi aggata ya ggovek ya. ² Nabë saga, in lob ham su newamin jak in ngaa nipaya mesepa dok gökin nah noh vu buk pin sën ham medo dob agi. Gak ham sepa dok Anutu kwa. ³ Wirek og ham nevang ngaa nebë sënë rot menesepa lok ngaa sën alam dahis ahëj neving pangsën bë degevang lo. Ngaa lo nebë sënë: Ham su nejom ham ahon rë, geham nevang malamin anon in ngaa pin sën su yoh vu rë lo benevang. Ham kwamin nevo baggëb lu ngaa lok ayomin; ham nenum rak buk meyumin nevang paya; geham nevang ahëmin ta menevang nos böp genevang ngaa nipaya lok ayo; geham nesupin ham benenum bël niwëek pangsën

benevong ngaa nipaya; log ham nekweyeh Anutu yi gagek genejom rak vu keriing lu ngaa beneko sir rak. Rêk gwëbeng og ham vuu ya. ⁴ Yönon, gwëbeng sënë og ham su nevong ngaa nipaya benevasap ham rak ngaa jeggjin jeggjin ving alam dahis ggökin yah rê. Om sën denelëk in ham, lob denenêr gagek nipaya rak ham. ⁵ Rêk mu vu tamusën og alam dahis sënë yô rêk detatekin hir gagek jak ngaa sënë nah vu jaas böp sën neseggi gagek lo medegeko nyëvewen doḱ nah gagek sagi. In semu yi ggovek ya menedo in gengo alam-diiksën los alam malaj vesa hir gagek meseggi. ⁶ Yiḱ degwa rak gagek sënë om sën Bengö Nivesa tök ya vu mehönon diiksën kenuj betatekin aggata vu anoj in bê denah medemedo malaj-tumsën geving Anutu. In navij diik nebë sën Anutu nêr vu muginsën bê mehönon pin navij rêk denadiik lo vorot.

Hur Nivesa Netatekin Anutu Yi Semusën

⁷ Buk sën ngaa pin vongin govek na lo dus rak, om ham kwamin bo nivesa, geyumin sepêp jak, beham najom jak noh vu buk pin. ⁸ Ham pasang napiik vu aggata sën ahëmin geving arimin lo lo niwëek rot kesuu ngaa vahi pin. In nabë hil ahëd geving mehönon, og hil rêk dahun hir ngaa nipaya ngahisekë na. ⁹ Ham gwëgin arimin lo sën yam denedo ving ham lo nivesa, geham su gwevong ayemin vu sir. ¹⁰ Ham pin ti ti ngo ko Anutu yi semusën aggagga yoh vu ham nyëmasën, om ham gwevong huk jak in doḱ vu arimin lo. Lob mëm ham rêk natu hur nivesa in ham doḱ vu mehönon jak Anutu yi semusën sagi. ¹¹ Nabë mehöti tatekin gagek, og tatekin niröp noh vu Anutu yi gagek. Log nabë mehöti geving huk in doḱ vu mehö ngwë, og gevong huk jak Anutu niwëek sën vo vu yi lo. Hil gako Yesu Kerisi arë jak na vavunë. In niwëek pin neggëp vu yi degwata los degwata benevong semusën saga yam vu hil in bê hil gevong bAnutu arë böp jak rot. Yönon.

Hil Gako Maggin Geving Kerisi Nabë Sënë

¹² Sa mehö lo-e! Vanë sën netök vu ham lo, tök vu ham in bê seggi ham. Yönon, vong bê nengwah vev rak ham, rêk mu ham su gwelëk in ngaa sënë bekwamin bo nabë ngaa yô agga ti tök vu ham. ¹³ Gaḱ vanë sënë in bê ham gwëko maggin geving Kerisi. Om ham ngo medo los kwamin vesa, log mëm arë böp los vuneḱ vuneḱ yaḱek yi rêk natök nam rangah vu tamusën. Lob tum mëm ham rêk kwamin vesa böpata rot doḱ buk saga. ¹⁴ Ham tu Kerisi-yi-alam, om nabë denanêr gagek nipaya jak ham in saga, og ham kwamin vesa. In Anutu yi Anon Vabuung sën vuneḱ vuneḱ yaḱek yi degwasekë yi lo yök nedo ving ham. ¹⁵ Gaḱ ham ti su ngis mehönon medenadiik ma, godek ngaa ma, gevong ngaa nipaya aggagga ma, jak ni in mehö ngwë hir gagek, lob debo vanë vu yi doḱ nah sënë. ¹⁶ Rêk mu nabë ham ti kerë maggin in nesepa loḱ Kerisi yi aggata, og su ni namum in, gaḱ yi alam yi om geko Anutu arë jak. ¹⁷ In buk sën Anutu bê geko huk jak megevong nyëvewen doḱ nah mehönon hir huk lo yam dus rak ggovek ya, menevongin bê gevong vu hil sën yi alam hil lo namugin. Om nabë gevong nabë sënë vu hil, og maḱ rêk gevong nabë va vu alam sën nengaj dahis vu Bengö Nivesa lo? Gaḱ rêk gevong maggin nipaya verök yi rot vu sir! ¹⁸ In dekevu meneggëp loḱ Anutu-yi-kapiya nebë:

“Nabë huk böp neggëp in geko alam sën denesepa loḱ ngaa niröp lo nom,

og alam sën deneruu demij vu Anutu gedenevong ngaa nipaya lo og sir maḱ rêk nabë va?”

Gaḱ maḱ rêk malaj nama verök yi. ¹⁹ Nebë sënë, om nabë Anutu kwa bo nabë alam la degeko vanë, og alam sënë yô rêk desepa doḱ ngaa niröp mu, gedevong bekenuj doḱ nah Anutu nema geving in gegin. In yi yô tung hil, log yô rêk medo megevong noh vu yi gagek.

5

Ham Ggev Gwëgin Anutu Yi Sipsip Lo

¹ Log gwëbeng sa bê nanêr gagek dus ti vu ham ggev lo nabë: Yiḱ sa ggev ti ving ham, log sa halë rak malag bê Kerisi ko vanë. Log sa ving ham behil pin rêk medo nivesa los vuneḱ vuneḱ yaḱek yi doḱ ti doḱ buk sën Mehöböp rêk natök nom rangah vu tamusën lo. Om sën sa bê gejiin ham ggev lo nabë: ² Ham gwëgin Anutu-yi-alam sën denedo nebë sipsip loḱ ham nemamin lo nivesa. Rêk mu alam su medo denajij ham nabë ham gwevong huk sënë, gaḱ ham ngo gwëko jak megwevong nivesa los kwamin vesa. Geham su gwevong huk sënë in nabë gwëko monë mu, gaḱ ham ayomin kedi in huk sënë nabë ham gwevong niröp. ³ Ham su gwevong nabë ham böp beham dahun alam sën Anutu tung loḱ ham nemamin bê ham gwëgin sir lo. Gaḱ ham gweli Anutu yi sipsip lo nivesa metato aggata vu sir medesepa doḱ ham vahamin. ⁴ Bê ham gwevong nabë sënë, og sipsip alaj böp rêk natök nom rangah, lob ham gwëko madub nivesa los vuneḱ vuneḱ yaḱek-yi sën malangeri rot besu rêk meran na rê lo.

Hil Dahun Hil Gekwad Bo Ngaa Niröp

⁵ Nebë saga, om sa bë nanër vu ham hur magëm geving nabë: Ham gurek alam ggev babuj. Rëk mu su sir magëm mu rë, gağ ham pin sepa doğ aggata sën ham dahun ham lo, beham los arimin pin lo gurek babumin vewen vewen. In gägek sënë neggëp loğ Anutu-yi-kağiya bë:

“Anutu neruuk alam sën deneko sir rağ lo,

gağ mëm nesemu alam sën denedahun sir lo.”

⁶ Anutu mehö niwëek ata, om ham dahun ham begurek babu, gedoğ yö yi buk sën lo, og rëk geğo ham jağ. ⁷ Om ham bo ham maggin pin doğ nah nema, in kwa nevo ham menegin ham.

⁸ Lob ham gwegin ham nivesa bemedo malamin ham. In ham mehö nipaya Satan neko loğ rot nebë reggu böp layon sën negga mehönon lo, lob nengeek böpata geneggevek meneyam in bë pesöng jak hil. ⁹ Om ham ngo ayomin na timu vu Anutu niwëek bemedo in ham dev doğ megwedu yi na. In ham nerağ ni bë ham arimin lo pin sën denedo yoh vu dob pin agi yik deneko vanë nebë ham. ¹⁰ Semusemu pin degwa Anutu yö tahi ham yam rağ Kerisi, in bë ham medo nivesa los gweko vuneğ vuneğ yağek-yi geving yi degwata. Om yik ham rëk gweko vanë yik buk dus teka mu, log mëm Anutu rëk gevong beham nimin vesa jağ gökin, bebarah ham na, begadu ham, geham medo niwëek. ¹¹ Om hil gağo arë jağ nabë Mehö niwëek ata degwata los degwata. Yönon.

Gagek Hus

¹² Sa kevu gägek dus ti sënë vu ham mesevo loğ Silvanus* nema in bë geğo nöğ vu ham. In sa nehalë yi nebë hil arid, in Kerisi yi mehö yi yönon. Sa bë bër ham kwamin jağ beham najom Anutu yi semusën soğek sën senër rangah vu ham lo ahon beham bare nimin wëek in. ¹³ Kerisi-yi-alam vu Babulon* sën Anutu ggooin sir rağ ggovek ya ving ham lo kwaj nevo ham medenenër.

Log Markus sën vong bë sa nalug lo kwa nevo ham menenër ving. ¹⁴ Ham najom* sir sën Kerisi-yi-alam ham lo nemaj in tato nabë ham ahëmin neving sir. Ham sën ham tu Kerisi-yi-alam lo pin ayomin yö gëp revuh.

Kapiya Sën Pita Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam

¹ Yesu Kerisi yi hur los yi sinarè sa Simon Pita. Sa nekevu kapiya sënë yök vu ham sën ham ayomin neya timu vu yi nebè he behil nehevong ving ggép ti lo. Yesu Kerisi tu hil Anutu, getu hil mehö sën neko hil yom vu yi lo. Yi mehö yohvu om sën vong behil ayod neya timu vu yi. ² Gwëbeng ham rak Anutu luho hil Mehöböp Yesu nij venuh, om luho degevong semusemu nyëmasën nöc böpata jak vu ham, gedegevong beham ayomin gëp revuh rot.

Anutu Ggoin Hil Rak Tu Yö Yi Ngaa

³ Hil arak Anutu ni in ggoin hil rak in bë hil gaço niwëék los vunek vunek yagek-yi natu hil ngaa behil sepa doḡ yi aggata nivesa. Lob vong ngaa pin sën hil narak vu in lo vu hil in yi mehö niwëék degwa, om sën hil ayoh vu bë medo nivesa besepa doḡ aggata niröp mu. ⁴ Yönon, ngaa pin sën nedo dob agi og rëḡ petar na bemala nama na, in mehönon malaj nesepa ngaa nipaya paya mu. Gaḡ hameḡ su rëḡ malamin nama na verök yi nabè saga rë. In Anutu rëḡ geḡo ham vër gegevong yi semusemu böp los nivesa anon sagi vu ham in ham natu yi alam benimin nabè yi. ⁵ Ham kwamin bo ngaa saga beham gwevong huk niwëék rot geving. Ham ayomin neya timu vu Yesu om ham gweḡin ham begwevong ngaa nivesa vesa geving. Ham gwevong ngaa nivesa, log ham gwevong huk in gagek pin in ham natök jak degwa mejak ni geving. ⁶ Ham natök jak kwamin mejak gagek degwa ni nabè saga, log ham gweḡin ayomin nivesa geving. Ham gweḡin ayomin nivesa, log ham najom ham ahon bebare niwëék geving. Ham najom ham ahon mebare niwëék, log ham sepa doḡ Anutu yi aggata niröp geving. ⁷ Ham sepa doḡ Anutu yi aggata niröp, log ham gwelè Kerisi-yi-alam nivesa geving. Ham gwelè Kerisi-yi-alam nivesa, log ham ahëmin geving mehönon pin geving. ⁸ In nabè ham sepa doḡ ngaa pin sënë begwevong pangсэн, og ham su rëḡ medo meris geham huk anon nama rë. Gaḡ ngaa sënë rëḡ gevong beham jak hil Mehöböp Yesu Kerisi yi ngaa pin ni los dahis. ⁹ Gaḡ mehö sën su hen huk nebè agi neggëp rë lo, og yi nebè mehö mala kenod. Genebè mehö mala raru sën su yoh vu bë gelè ngaa gëp adingnè rë lo. In ggërin demi yom vu gagek sën Anutu ripek yi ngaa nipaya wirek hen ya lo. ¹⁰ Om arig lo, Anutu ggoin ham rak ggovek betato ham bë ham natu yi alam, om ham ngo pasang gwevong huk niwëék in anon jak vu ham. Nabè ham sepa doḡ ngaa pin sënë, og ham su yoh vu bë rëḡ bës rë. ¹¹ Yönon, nabè ham gwevong nabè sënë, og rëḡ tatekin aggata vu ham, beham doḡ na hil Mehöböp Yesu Kerisi sën neko hil vër in hil ngaa nipaya nyëvewen lo yi nyëḡ. Sën rëḡ gëp degwata los degwata lo. ¹² Sënëḡ yönon, ham rak ngaa pin sënë ni vorot. Lob ham ḡo gagek anon sënë rak ggovek ya, lob ham nare niwëék in. Rëḡ sa bë nanër vu ham gök gökin, in sebër ham kwamin beham kwamin bo gökin. ¹³ In sa kwag nevo bë ngaa sënëḡ nivesa, om noh vu buk sën sëḡ nahën nemedo vesag lo, og sëḡ nanër vu ham gök gökin in sebër ham kwamin. ¹⁴ In hil Mehöböp Yesu Kerisi nër rangah vu sa wirek beserak ni bë yik sa hevongin getur sa vër in navig nyë dus teka. ¹⁵ Om sën sa nehevong huk niwëék rot menekevu gagek yök vu ham, in bë nabè sa nadiik, og ham yoh vu bë rëḡ kwamin bo gagek sënë gökin noh vu buk pin.

He Halè Kerisi Nikapik Ggovek Ya

¹⁶ Gagek sën he nanër agi og he su nanër keriing tetuhinsën nebè sën mehönon los kwaj yö kwaj nevo medenenër lo rë. Gaḡ he halè rak malamin bë Mehöböp los bengö yönon. Om sën he nër vu ham ggovek ya beham rak hil Mehöböp Yesu Kerisi niwëék ni, geham rak ni bë rëḡ nom gökin. ¹⁷ Yönon, Ama Anutu tato niwëék los arè böp rangah loḡ buk sën gagek yam vu nikapik degwa beko yi rak lo bë, “Sa nalug sënë, sahëḡ ving yi pangсэн gesa ahëḡ nivesa rot vu yi.” ¹⁸ Alöo nado ving yi ggëp kedu vabuung wirek behango aye sënë yam vu yagek.

¹⁹ Nebè saga, lob he halè bë alam-denenër-gagek-rangahsën hir gagek anon rak. Om bë ham najom hir gagek ahon, og saga mëm nivesa rot. In alam-denenër-gagek-rangahsën hir gagek og nebè ram sën netum loḡ nyëḡ malakenu, benedo rot benyëḡ neheng rak lob Betuheng Majelëë kedi netum loḡ ham ayomin lo. ²⁰⁻²¹ Rëḡ mu ham jak sënë ni namugin rë nabè wirek og Anutu yi gagek su verup mehöti avi yoh vu yö kwa rë. Gaḡ Anon Vabuung yö neggee vu sir bedenener Anutu yi gagek yam rangah. Nebè sënë om hil su ayoh vu bë tatekin gagek sën neggëp loḡ Anutu-yi-kapiya lo ti degwa jeggin jeggin noh vu hil ngo kwad rë, gaḡ Anon Vabuung doḡ vu hil og mëm.

2

¹ Wirek og alam-gagek-kuungsën deverup loq alam Israel, om yik tatovaha-gagek-kuungsën-yi rëk deberup doq ham geving nabë saga. Rëk debun sir gedenanër gagek kuungsën aggagga in debasap alam, geyö rëk degeruu demij vu Mehöböp sën bago sir yom lo geving. Rëk degevonq nabë sënë, rëk mu rëk malaj nama pevis avuti. ² Nebë saga rëk mu alam ngahisekë rëk desepa doq alam saga hir ngaa nipaya aggagga, lob tum rëk degevonq balam jegin jegin la denanër gagek nipaya jak aggata-gagek-anon-yi. ³ Alam sagi malaj anöo verök yi, om rëk denanër gagek kuungsën ngahisekë in degeko ham hömin monë lu ngaa nah vu sir. Rëk mu Anutu yö ro buk sën gengo hir gagek lo wirek meneggëp vorot bë rëk malaj nama. Lob ngaa sën basap sir lo, og su ggëp ying rë, gaq yö medo negin.

⁴ Log yik angër la devonq ngaa nipaya wirek, rëk Anutu su nelë sir mu rë. Gaq duu sir loq ya karabus ggëp Nyëg Nipaya loq waak malakenu. Lob nahën denedo loq rot medeneğin buk-nyëwewen-yi.

⁵ Log yik alam sën denedo wirek lo, og yik nebë saga ving. Su kwa pesivin sir rë. gaq vong mebel vuuk böpata merehöö sir vahi sën deruu demij vu Anutu lo bemalaj maya. Gaq yik Noa timu sën nenër gagek yohvu yam rangah lo, om Anutu gin yi, gegin yi alam nemadvahi-bevidek-luu medenedo nivesa ving.

⁶ Log vo nyëwewen vu alam Sodom los Gomora ving nebë saga. Anutu vesi beggang bu böp luu sënë rak nengwah megga sir bemalaj maya verök yi. Gevevew meris mu nedo. Nebë saga in bë nabë alam degeruu demij vu Anutu, og kwaj bo nah gagek wirek hen sagi, lob dejak ni nabë rëk denatök vu nyëwewen nabë sënë. ⁷ Gak Lot og yi mehö yohvu, om Anutu ko yi vër in Sodom los Gomora, benedo nivesa gesu mala ma rë. In Lot ayo maggin böpata in alam nij paya hir baggëb lu ngaa sën denevonq lo. ⁸ Yönon, mehö niröp sënë nedo ving sir beyö nelë hir ngaa nipaya los nengo hir gagek nipaya yoh vu buk pin. Yi og ayo yö neggëp niröp, om ayo maggin rot in hir ngaa nipaya sën denevonq medenekeyëh horek lo. ⁹ Yönon, Mehöböp neko alam sën denesepa loq yi lo vër in ngaa nipaya sën neseggi sir lo, genetung alam nij paya medenedo rot in na berup doq buk sën gengo hir gagek gebo nyëwewen doq nah vu sir lo.

¹⁰ Lob alam-gagek-kuungsën lo saga vahi rëk degeko nipaya nyëwewen böpata rot kesuu. Sir sën ahëj neving ngaa-ningöhek-baggëb-yi mu medenesepa loq, gekwaj nevo Mehöböp aye bë ngaa meris lo. Alam nebë sënë deneko sir rak bedenesepa loq yö kwaj mu. Om sën su deneggöneng rë, gedenenër pelë rak angër yagek yi. ¹¹ Angër lo dekesuu alam gagek kuungsën sënë, genij wëek böpata rot kesuu sir ving. Rëk mu su denenër pelë rak sir rë, gesu denenër sir rangah vu Mehöböp rë. ¹² Gak alam gagek kuungsën sënë, og denenër pelë rak ngaa sën su derak ni rë lo. Sir nebë reggu sën kwaj masën lo, om sën kwaj neya vu navij medenesepa loq ngaa-navij-yi mu. In ataj ko sir in bë mehönon denajom sir ahon bedengis sir medenadiik. Om yik ngaa nipaya sën denesepa loq lo rëk gevonq bemalaj nama na verök yi. ¹³ Rëk degeko nyëwewen nipaya doq nah hir ngaa nipaya. In su ahëj neving rot bë dega nos bö los denanur bël niwëek pangsen buk mu rë, gak denevonq rangah atov ving. Log denelok ya ving ham beham los newa nos-ahëvingsën-yi loq ti. Rëk mu denetetuhin ham gekwaj vesa in ngaa nipaya sën denevonq vu ham agi, om sir nebë ngaa ningöhek gengaa nipaya loq len. ¹⁴ Malaj anon medenelë avëh yoh vu buk in bë degodek sir. Lob malaj su yoh vu bë rëk gevonq ngaa nipaya rë, gaq ma verök yi. Alam sënë denepelëpin alam sën su ayoj niwëek rë lo, bedenedadii sir ya in bë degevonq ngaa nipaya geving sir. Ayoj yö tahu sir loq aggata sën ayoj nevu nevu in mehö ngwë hir ngaa lo, om Anutu rëk kevoh alam sënë na verök yi. ¹⁵ Alam-gagek-kuungsën lo sënë deruu demij vu aggata nivesa, om sën deneketul loq medeneya jegin jegin, beya denesepa loq Beyor nalu Balaam sën ahë neving monë pangsen rot beneko rak terotsën lo vaha. ¹⁶ Dogi su denevengwëng rë, rëk mehö-nenër-gagek-rangahsën Balaam yi dogi vengwëng nebë mehönon benër Balaam yi ngaa nipaya sën nevonq agi rangah. Lob ggërin ngaa kwamasën sën bë gevonq lo.

¹⁷ Log alam-gagek-kuungsën nebë sënë, og sir nebë bël veyë sën netewij ya lo. Gesir nebë beggob sën sang neko meneya jegin jegin lo. Om Anutu ggooin nyëg mala vahis verök yi rak vu sir in bë demedo dok. ¹⁸ Sir sënë denevengwëng avij böp medeneko sir rak in gagek meris meris sën anon ma lo. Lob denevo bël loq alam sën nahën denevonq ngaa-alam dahisi-yi ya lo, lob tum newaj nerak in baggëb lu ngaa nipaya aggagga beyah denesepa loq sir. ¹⁹ Alam gagek kuungsën sënë denenër vu sir bë rëk degeko sir vër in horek pin besu deginengin sir rë. Rëk mu sir yö nahën denedo los ngaa nipaya sën neduu sir lo. In degwa nebë sënë bë ngaa sën kesuu mehöti lo, og mehö saga neggurek babu benesepa loq rot. ²⁰ Yönon, derak hil Mehöböp Yesu Kerisi sën ko hil yom lo ni, lob deveya in ngaa ningöhek nipaya sën neggëp dob agi bedeyom. Rëk mu nabë degërin sir nah bedega jak ngaa nipaya sënë gökin menaduu sir ahon, og rëk demedo paya na verök yi kesuu muginsën. ²¹ In derak aggata sagi ni bedeko horek vabuung sënë ggovek ya, loq yom deruu demij vu. Gaq bë yö demedo dug in ngaa niröp sënë yi aggata, og sakaq nivesa vu sir. ²² In devonq balam

hib wirek hir gagek los kwa ti sënë anon rak rak sir nebë, “Anöö yah negga nyë muteksën ggökin.” Log gagek ngwë neggëp ving bë, “Böök ripek loğ bël govek, loğ tum yah sis madöp ggökin.”

3

Mehöböp Rëk Nom Yönon Rot

¹ Sa mehö lo-e! Sa kevu kapiya ngwë sënë netu luu vu ham. Loğ kapiya luu sënë og sa kevu gagek in bë bër ham kwamin in gagek vahi gökin beham jak ni nivesa. ² Log ham kwamin bo nah gagek sën Anutu-yi-alam-vabuung denenër rangah wirek bë rëk anon jak lo. Geham kwamin bo Mehöböp sën ço hil yom lo yi horek sën ham sinarë lo denër vu ham lo geving.

³ Ham jak sënë ni namugin nabë Buk-tamusën dus jak, og alam sën denenër pelësën lo rëk deberup bedegevong noh vu kwaj nipaya medenanër pelë nabë, ⁴ “Nër bë rëk nom gökin-a? Lob mak yom benedo tena? Su yom rë! Alam hib wirek dediik ya, geyam beyam verup gwëbeng sënë, rëk mu ngaa pin yö neggëp lok ben nebë sën wirek Anutu tung lo.” ⁵ Alam pelësën sënë nij nelël bë su kwaj sero medejak ngaa sënë ni nabë: Vu muginsën og Anutu nër, lob yağek anon rak. Log nër, lob dob ggooin yi rak in loo benedo loğ loo vuheng atov. ⁶ Lob dob nedo rot, loğ mëm Anutu nër, lom mëm bël vuuk meggërin dob bekevoh ngaa pin ya.

⁷ Lob Anutu nër ving bë yağek los dob sën denedo gwëbeng agi, og nengwah rëk ga. Rëk mu gëp degegin buk sën Anutu nom mebo nyëvewen dok nah vu alam sën deneruu demij vu yi lo bemalaj nama rë. ⁸ Rëk mu sa mehö lo-e, ham su kwamin birek in ngaa timu sënë: Mehöböp su nelë buk timu nebë dus gengebek 1,000 nebë ading rot rë, gağ nelë luho bë luho neggëp ti. ⁹ Mehöböp su nesis buk rak rak in ngaa sën nenër menevenuh ya vorot lo nebë mehönon vahi sën kwaj nevo bë denanër gagek medengis jak jak lo rë. Gağ ahë neving bë alam pin degërin sir in mehöti su mala nama, om sën nahën nejom yi ahon genegin ham.

Dob Los Yağek Sënë Rëk Malaj Nama Na

¹⁰ Rëk mu buk sën Mehöböp nom lo, og rëk nam nabë sën alam hodek deneyam. Dok buk sagi, og yağek rëk tetap böpata log mala nama na. Log ngaa mahen mahen pin sën nedo loğ lo, og rëk niğerus jak bedëtek, log nengwah ga megovek na. Log nengwah rëk ga dob los ngaa pin sën mehönon desemu menedo loğ lo geving. ¹¹ Ngaa pin sënë rëk nama na nabë sënë. Om ham pasang gwevong ngaa niröp mu, begwegin ham gesepa dok Anutu yi aggata noh vu buk pin. ¹² Geham medo gwegin Anutu yi buk sën yağek rëk natum dok benama na, log ngaa mahen mahen pin niğerus jak bedëtek benengwah ga begovek na lo. Lob ham gwetung malamin geham bo kwamin in buk sënë in lob natök nam pevis. ¹³ In hil nehegin yağek los dob mewis sën Anutu nër bë rëk getung bengaa niröp mu yö gëp dok lo.

Hil Malad Sepa Megegin Mehöböp

¹⁴ Sa mehö lo-e, yik ham negin ngaa sënë, om ham nimin wëek begwegin ham nivesa in vu tamusën og ngaa nipaya ti, ma gagek ti, su gëp vu ham. Gağ ham los Anutu medo los gagek ahë yes. ¹⁵ Rëk ham kwamin bo sën Mehöböp nejom yi ahon benahubin hil lo nabë: Sënë tatekin aggata in bë hil agërin hil nah vu yi. Lob Mehöböp vo kwa nivesa vu hil arid Paulus sën hil ahëd neving yi lo, bekevu gagek yik nebë sënë yök vu ham ving. ¹⁶ Kë! Log loğ yi kapiya pin sën lo, og kevu gagek rak ngaa sënë ving. Rëk mu gagek sën neggëp lok yi kapiya agi lo la, og su degwaj neggëp rangah rë, om hil nehevong huk böp in bë natök vu degwa. Lob alam dug dug los alam sën nij wëek ma lo vahi, og denyoh paya medenek degwa yööhu verup rak yi gagek sënë, gerak gagek sën neggëp loğ Anutu-yi-kapiya vahi lo ving. Om sënë rëk gevong bemalaj nama.

¹⁷ Sa mehö lo-e, ham rak ni mugin bë alam nebë sënë rëk deberup, om ham ngo gwegin ham nivesa rot. In alam sën su denebë nengaj vu horek rë lo rëk detetuhin ham mededadii ham nah, lob ham su rëk bare nimin wëek rë geham rëk bës. ¹⁸ Gağ ham rak hil Mehöböp Yesu Kerisi sën neko hil yom lo ni beham ço yi semusemu nyëmasën. Nebë saga, om ham pasang gweko semusemu vu yi los gweko kwamin vu yi noh vu buk, in ham jak ni rot. Hil gağo arë jak na vavunë rot gwëbeng sënë gerëk gëp degwata los degwata nabë saga. Yönon!

Kapiya Sën Jon Kevu Muginsën Vu Kerisi-yi-alam

Gagek Mala-tumsën-yi

¹ Ngaa sënë og yö nedo vu nyëmuginsën. Lob he hango los halë rak malamin. Gehe hetung malamin rak gehe hebë nemamin rak meparah. Ngaa sën he nanër gagek rak agi, og yik yi mehö sën tu Gagek sën nevonng behil nado malad-tumsën lo. ² Lob Mehö mala-tumsën-yi sagi tu mehönon rak, betök yam rangah, behe halë yi. Lob he nanër gagek yönon sënë rangah, banër vu ham bë nedo mala-tumsën degwata los degwata ving Ama. Rëk tu mehönon rak behe halë yi rak malamin. ³ Ngaa sën he halë los hango ggovek lo, sën he nanër rangah vu ham ving, in bë hil nid ga jak hil nabë sën he los Ama luho Nalu Yesu Kerisi nimin negga rak he agi. ⁴ Lob he kevu gagek sënë yök vu ham in bë hil ahëd nivesa rot gemaggin pin nama.

Hil Ana Jak Rangah

⁵ Lob gagek sën he hango banër rangah vu ham lo, yik nebë sënë: Anutu nesepa lok ngaa rangah-yi mu, gak ngaa malakenu-yi teka su neggëp vu yi rë. ⁶ Bë hil nanër nabë, “Alu Anutu nimin negga rak he”, rëk mu hil nesepa lok ngaa malakenu-yi, og hil nehekuung rak, gak hil su nesepa lok gagek anon rë. ⁷ Gak bë hil medo jak ngaa rangah-yi nabë sën yö nedo rak ngaa rangah-yi vorot lo, og hil nid negga rak hil wewen wewen, lob Anutu Nalu Yesu nikök yö medo neripek hil ngaa nipaya pin ya, gehil nid vesa nerak. ⁸ Bë hil nanër nabë, “Sak su nehevong ngaa nipaya rë”, og sagak hil ngo netetuhin ayod meris mu, gak gagek anon su nare lok hil ayod rë. ⁹ Rëk mu nabë hil nanër hil ngaa nipaya rangah vu yi, og rëk kevhoh na, in yi og su nepekwë yi rë. Gak yö nevonng ngaa yohvu mu, om rëk jevu ngaa nipaya pin na in hil ayod gehil medo nid vesa. ¹⁰ Anutu nër bë hil pin nehevong ngaa nipaya, om nabë hil nanër nabë, “Sak su nehevong ngaa nipaya ti rë”, og sënë nebë hil nemehoo yi gagek, benanër yah rak yi bë yi mehö gagek tetuhinsën, log yi gagek su neggëp lok hil ayod rë.

2

Kerisi Og Hil Mehö Sën Neloğ Vu Hil

¹ Naluğ lo, sa nekevu kapiya sënë yök vu ham in bë ham su gwevonng ngaa nipaya. Gak nabë mehöti gevong ngaa nipaya, og hil Mehö sën neloğ vu hil menenër hil gagek lo nedo ving Ama. Mehö sënë og yik mehö yohvu Yesu Kerisi. ² Yö diik lok yah hil bed in bë kevhoh hil ngaa nipaya na begagek ahë yes jak in hil. Rëk mu su nevonng huk sagi in bë doğ vu hil mu rë, gak nevonng in bë doğ vu alam pin sën denedo yoh vu dob pin agi geving. ³ Nabë hil nesepa lok Anutu yi horek, og hil ajak ni nabë hil narak yi ni. ⁴ Log nabë mehöti nanër nabë nerak Anutu ni, rëk mu su nesepa lok Anutu yi horek rë, og yi mehö gagek kuungsën ala, gak gagek anon su neggëp lok ayo rë. ⁵⁻⁶ Gak nabë mehöti sepa doğ Anutu yi gagek, og saga tato bë nesepa lok Anutu yi aggata ahëvingsën-yi yönon rot. Log mehöti sën nenër bë luho Anutu denedo revuh ti lo, og gevong ngaa pin noh vu sën Kerisi nevonng lo, in mëm hil ajak ni nabë luho Anutu denedo lok ti yönon.

Mehöti Sën Ahë Neving Ari Lo Lo, Og Nedo Rak Rangah

⁷ O sa mehö lo-e! Horek sën sa kevu vu ham-ë, og su mewis rë, gak yik horek mugeng sën yik yök vu ham wirek lo. Horek mugeng saga yik gagek sën ham ngo nyëdahis lo. ⁸ Rëk horek sën sa kevu vu ham agi, og horek mewis. In Kerisi yam nedo dob, lob sepa lok horek sagi beneggëp rangah, log ham nesepa lok ving. In malakenu maya geheng ya, berangah anon to dob beneggëp ya. ⁹ Log nabë mehöti nanër nabë nedo rak rangah, rëk mu nelë ari paya, og mehö saga yö nahën nesepa lok ngaa malakenu-yi. ¹⁰ Gak mehöti sën ahë neving ari lo, og nedo rak rangah, om ngaa ti su rëk gevong mebës rë. ¹¹ Gak mehöti sën nelë ari paya lo, og nesepa lok ngaa malakenu-yi. Nesepa lok ngaa malakenu-yi om neketul lok in aggata niröp, in ngaa malakenu-yi sënë neggërin mala.

¹² in Anutu kevhoh ham ngaa nipaya ya rak Kerisi arë.

¹³ Log ham alam hib, sa nekevu gagek sënë yök vu ham, in ham rak Mehö sën yö nedo wirek rot menedo gwëbeng agi degwa ni.

Gesa nekevu gagek sagi yök vu ham hur magëm sën ham kwesuu Mehö Nipaya Satan ggovek ya lo ving.

¹⁴ Sa nekevu gagek yök vu ham hurmahen in ham rak Amamin vu yagek ni nivesa.

Log sa nekevu gagek sagi yök vu ham alam hib

in ham rak Mehö sên yô nedo vu wirek rot benedo gwëbeng agi degwa ni.
 Gesa nekevu gagek sênê yök vu ham hur magëm,
 in ham hur magëm los nimin wëëk,
 lob Anutu yi gagek neggëp lok ham ayomin
 beham kwesuu Mehö Nipaya Satan ggovek ya.

Hil Su Ahêd Geving Aggata-dob-yi

¹⁵ Ham su ahêmin geving aggata-dob-yi los ngaa-dob-yi pin. Nabê mehöti ahê geving aggata-dob-yi rot, og su yoh vu bê ahê geving Ama vu yagek rê. ¹⁶ In hil arak ngaa-dob-yi pin sagi ni bê ngaa sên hil navid nevongin lo, gengaa sên hil malad anon in lo, gengaa sên hil nehako hil rak in lo, og su yam vu hil Amad Anutu rê. Gak yô verup rak aggata-dob-yi. ¹⁷ Rêk mu ngaa-dob-yi los ngaa sên hil malad anon in vu dob lo pin, og rêk mala nama na. Gak mehöti bê sepa dok Anutu aye, og rêk medo degwata.

Alam Sên Denelê Yesu Paya Lo Deverup

¹⁸ Nalug lo-e! Gwëbeng og hil verup lok buk sên dob vongin govek na lo. Wirek og ham ngo gagek bê mehö sên nevongin bê dahun Kerisi na lo rêk berup. Lob gwëbeng og alam ngahi nebê saga detök yam rangah ggovek ya, om hil arak ni bê buk dus rak bevongin govek na. ¹⁹ Alam sên bê dedahun Kerisi na aga, og yik sir Kerisi-yi-alam nebê hil. Rêk dekehe sir vër in hil, om su hil alam sir niröp rê. Gak bê hil alam sir niröp, og rêk demedo geving hil rot. Rêk ma gedevuu hil ya, om hil arak ni niröp bê su hil alam sir rê. ²⁰ Rêk mu Kerisi vong Anon Vabuung yök nedo ving ham, om ham pin rak gagek anon ni. ²¹ Sa su nekevu gagek sagi yök vu ham in bê mak ham dugin gagek anon rê! Gak sa nekevu in ham rak gagek anon ni vorot geham rak ni bê gagek anon og su nenêr gagek kuungsên ti verup lok rê. ²² Mehö re gagek kuungsên ala? Gak yik mehö sên nelah Kerisi vun bê su yi mehö sên Anutu ggooin rak in bê geko hil nah rê lo. Mehö saga og yik mehö sên nevong in bê dahun Kerisi na lo, lob neruu demi vu Nalu gevu Ama ving. ²³ Mehöti bê geruu demi vu Nalu, og su Ama yi alam yi rê. Gak mehöti sên nenêr rangah bê nevong ving Nalu lo, og Ama yi alam yi ving.

Anon Vabuung Netahu Hil Lok Gagek Anon

²⁴ Gagek sên ham ngo wirek mugin lo, og ham ngo najom ahon. Nabê ham najom gagek sên ham ngo mugin lo ahon, og ham los Ama lu Nalu rêk medo jevuh ti. ²⁵ Lob nêr gagek vu hil benare vorot bê rêk gevong behil medo malad-tumsên degwata los degwata. ²⁶ Sa nekevu gagek sênê yök vu ham in bê nanêr alam sên vongin degekuung in ham aga tato vu ham. ²⁷ Rêk mu ham ko Anon Vabuung vu Kerisi ggovek ya benahên nedo ving ham. Om ham su nesero mehö ngwê in bê tatekin gagek vu ham rê, gak Anon Vabuung yô netatekin ngaa pin vu ham. Lob Anon Vabuung yi gagek og gagek anon, gak su gagek kuungsên rê, om ham najom gagek sên netatekin vu ham lo ahon begwa jak Kerisi.

²⁸ Yönon, nalug lo! Ham ngo gwa jak yi rot, lok mêm vu tamusên sên natök nom rangah lo, og hil bare nid wëëk los kwad vesa dok buk saga, gak hil su agöneng in yi. ²⁹ Ham nerak Kerisi ni bê yi mehö yohvu, om ham jak sênê ni geving nabê alam sên denevong ngaa yohvu lo, og detu Anutu nalu.

3

Gwëbeng Hil Atu Anutu Nalu Lo

¹ Alam-e! Ham kwamin bo nabê hil Amad Anutu ahê neving hil pangsen rot, om sên nenêr hil bê nalu hil lob sagak yönon-Anutu nalu hil. Rêk alam sên denesepa lok aggata-dob-yi lo, og su derak sênê degwa ni rê, in sir dugin Anutu.

² Sa mehö lo-e! Gwëbeng sênê hil atu Anutu nalu, rêk hil dugin sên hil rêk nid nabê lo, in Anutu su tatekin meneggëp rangah rê. Gak hil arak ni bê tamusên, sên Yesu rêk natök nom rangah gökin lo, og hil rêk nid nabê yi, in hil rêk galê anon sogek. ³ Log alam pin sên denevo kwaj in gagek sagi bê anon jak lo, og yö denegin sir bedenevongin bê denatu mehönon nijvesa rot nabê sên mehö nivesa Kerisi. ⁴ Gak alam pin sên denevong ngaa nipaya lo, og denekeyêh horek, in ngaa nipaya og yik ngaa sên nekeyêh Anutu yi horek. ⁵ Lob ham rak ni bê Yesu og ngaa nipaya ti su neggëp vu yi rê, gak tök yam rangah in bê geko hil ngaa nipaya nyëvewen vër in hil. ⁶ Mehöti sên negga rak yi lo, og su nesepa lok ngaa nipaya rê. Gak mehöti sên nesepa lok ngaa nipaya yi aggata lo, og hil narak ni bê su nelê Kerisi rê, gesu nerak Kerisi ni rê.

⁷ Oo sa hur mahen lo! Ham gwëgin ham in mehöti rêk tetuhin ham. Mehö sên yö nevong ngaa yohvu lo, og yi mehö yohvu nebê sên mehö yohvu Kerisi. ⁸ Satan ko ngaa nipaya rak nyëmuğinsên bemedo nesepa lok, om mehöti sên nesepa lok ngaa nipaya lo, og Satan yi alam yi. Rêk mu Anutu Nalu tök yam rangah in bê basap Satan gekevoh yi huk na. ⁹ Mehö sên tu Anutu nalu lo, og su nesepa lok ngaa nipaya rê. Gak Anutu vong beni nebê yi, om

su yoh vu bê sepa dok ngaa nipaya rê, in tu Anutu nalu. ¹⁰ Nabê hil nehevongin bê ajağ Anutu nalu lo nij, gajağ Satan nalu lo nij, og hil ajağ nij nabê sênê: Alam sên su denevong ngaa nivesa rê lo, og su Anutu-yi-alam sir rê. Log alam sên su ahêj neving arij lo rê lo, og su Anutu nalu sir ving rê.

Aggata Sogek Sên Hil Ahêd Geving Arid Lo Lo Nebê Sênê

¹¹ Ham ngo gagek sênê vu nyêdahis beyam bê: Hil ahêd geving hil vewen vewen. ¹² Hil su gevong ngaa nabê Kain. In Satan yi mehô yi, om sên sis ari mediik. Sis ari mediik degwa rak va? Degwa nebê yi mehô nesepa loğ aggata nipaya, gari nesepa loğ aggata nirôpsên-yi.

¹³ Arig lo! Nabê alam sên denesepa loğ aggata-dob-yi lo sênê degelê ham paya, og ham su gwelêk mejanga nemamin in ngaa saga. ¹⁴ Hil ahêd neving arid lo, om hil arak ni rak sênê bê: Hil hevuu sên hil nadiik na verôk yi lo ya, gatôk yam sên hil medo malad-tumsên degwata lo. Gağ mehôti sên su ahê neving ari lo rê lo, og yô nahên nedo loğ diiksên. ¹⁵ Mehôti sên nelê ari paya lo, og sênê nipaya bôpata rot nebê sên sis yi mediik. Lob ham rak ni bê alam sên denesis mehônnon medenediik lo, og mala-tumsên sên gevong behil medo degwata los degwata lo su neggêp vu sir rê. ¹⁶ Yesu diik loğ yah hil bed in bê dok vu hil, lob hil arak ahêvingsên anon degwa ni rak sênê. Om yik hil geving. Hil dahun hil badok vu arid lo nabê saga, genabê hil nadiik og yik ggovek. ¹⁷ Rêk mu nabê mehôti yi ngaa dob sênê neggêp, lob lê gari ti rak vu in ngaa ti, rêk ruu demi vu ari sênê, gesu loğ vu yi rak yi ngaa rê, lok nenêr bê ahê neving Anutu in va?

¹⁸ Oo sa hurmahen lo, hil su ahêd geving arid lo jağ vengwêngsên los avid meris mu, gağ hil ahêd geving sir yônnon begevong huk madok vu sir.

Alam Sên Denevong Ving Anutu Lo, Og Su Deneggôneng In Mala Rê

¹⁹ Nabê hil gevong nabê saga, og rêk tato vu hil nabê: Hil nesepa loğ gagek anon yônnon, genabê hil ayod neggêp nivesa, om hil su rêk agôneng in Anutu mala rê. ²⁰ Gağ nabê hil ayod nanêr hil nabê hil nehevong ngaa nipaya, og hil kwad bo nabê Anutu og bôpata kesuu hil ayod menerak ngaa pin ni los degwa.

²¹ Sa mehô lo-e! Nabê hil ayod su nanêr hil nabê hil nehevong ngaa nipaya rê, og hil su agôneng in Anutu mala. ²² Log ngaa sên hil neketag in vu yi lo, og nevong vu hil. In hil nesepa loğ yi horek behil nehevong ngaa yoh vu sên ahê neving lo.

²³ Log yi horek nebê sênê: Hil gevong geving Nalu arê nabê yik yi Yesu Kerisi, gehil ahêd geving hil vewen vewen nabê sên nêr vu hil vorot lo. ²⁴ Nabê mehôti sepa dok Anutu yi horek, og luho Anutu detu timu gAnutu nedo loğ yi. Lob Anon Vabuung sên Anutu vong vu hil lo tato vu hil behil narak ni bê Anutu nedo loğ hil ayod.

4

Anutu Yi Anon Vabuung Ga, Memô Lo

¹ Oo sa mehô lo! Alam-gagek-kuungsên ngahisekê denedo yoh vu nyêg vu dob. Nebê saga, om ham su gwevong geving mehônnon pin sên denenêr bê Anon Vabuung nedo loğ sir lo. Gağ ham seggi ngaa sên nedo loğ sir lo pin mejağ ni rê nabê Anon Vabuung sên neyam vu Anutu lo yônnon ma ma. ² Log ham yoh vu bê jağ ni nabê Anutu yi Anon Vabuung nedo loğ mehôti og rêk nabê sênê: Alam pin sên denanêr nabê Yesu Kerisi tu mehônnon rak meyam dob lo og Anutu yi Anon Vabuung nedo loğ sir. ³ Gağ alam pin sên su denenêr nebê agi rê lo, og ngaa sên nedo loğ sir lo su yam vu Anutu rê. Gağ yam vu mehô sên vongin bê dahun Kerisi na, beham ngo bengô wirek bê rêk nam lo. Lob gwêbeng yam ggovek ya benedo dob.

⁴ Oo sa hurmahen lo! Anutu yi ngaa ham, lob ham dahun alam-gagek-kuungsên lo ggovek ya. In Anon Vabuung sên nedo loğ ham aga kesuu Memô Nipaya sên nedo loğ alam vu dob agi. ⁵ Alam-gagek-kuungsên sên aga, og denesepa loğ aggata-dob-yi. Lob hir gagek pin og yik denenêr ngaa-dob-yi mu, lob alam sên denesepa loğ aggata-dob-yi lo denebê nengaj vu ayej. ⁶ Gağ hilek Anutu yi ngaa hil. Om mehôti sên nerağ Anutu ni lo, og nebê nenga vu hil gagek. Gağ mehôti sên su Anutu yi mehô yi rê lo, og su nebê nenga vu hil ayed rê. Yik hil ngo rêk ajağ Anon Vubuung gagek-anon-yi ni, gajağ memô gagek-kuungsên-yi ni jağ ngaa nabê sênê.

Ahêvingsên Degwa Sogek Anutu

⁷ Oo sa mehô lo! Hil pasang ahêd geving hil vewen vewen. In sên hil ahêd geving alam lo, og degwa vu Anutu. Om mehô sên nesepa loğ aggata-ahêvingsên-yi lo, og Anutu nalu yi benerak Anutu ni yônnon. ⁸ Gağ mehô sên su ahê neving ari lo rê lo, og yi dugin Anutu, in ahêvingsên degwasekê Anutu. ⁹ Anutu yik nalu perurek timu nedo, lob vong luğ yam dob in bê dok vu hil behil medo malad-tumsên jağ yi. Lob sênê tato vu hil bê Anutu ahê neving hil. ¹⁰ Ahêvingsên degwa nebê sênê: Anutu su ahê neving hil in hil ahêd neving yi mugin

rè. Gağ yö ahè neving hil mugin bevong Nalu luk yam dob in bè natu seriveng doğ nah hil bed, bekevoh hil ngaa nipaya na.

¹¹ Oo sa mehò lo! Ngaa sènè tato vu hil bè Anutu ahè neving hil pangсэн rot, om yik hil gevong nabè saga behil ngo ahèd geving hil vewen vewen. ¹² Mehòti su mala rağ Anutu rè. Rèk mu nabè hil ahèd geving hil vewen vewen, og Anutu rèk medo dok hil ayod, lob mèm hil rèk ahèd geving hil niròp rot nabè sèn Anutu ahè neving hil lo. ¹³ Vo yö yi Anon Vabuung vu hil, lob hil narak ni rağ sènè bè hil los Anutu atu timu, genedo loğ hil ayod. ¹⁴ He halè rağ malamin bè Ama vong Nalu luk yam dob in bè geğo alam vu dob nah vu yi, om sèn he nanèr gagek sènè rangah. ¹⁵ Nabè mehòti nanèr rangah nabè Yesu sènèk Anutu Nalu, og Anutu nedo loğ mehò saga, geluho mehò saga detu timu.

¹⁶ Lob hil arak ni benehevong ving bè Anutu ahè neving hil. Ahèvingsèn degwasekè Anutu, log mehòti sèn nesepa loğ aggata-ahèvingsèn-yi lo, og luho Anutu detu timu gAnutu nedo loğ ayo. ¹⁷ Nabè hil medo dob sènè begevong ngaa nabè Kerisi, og hil arak ni bè hil nesepa loğ aggata-ahèvingsèn-yi niròp rot. Om hil su rèk agòneng in buk böpata sèn nyèvewen-yi lo rè. ¹⁸ Nabè hil ahèd geving yònong, og hil su rèk agòneng rè. Yònong, nabè hil sepa doğ aggata-ahèvingsèn-yi niròp rot, og saga rèk juuk ggönengsèn na. Ggönengsèn degwa nebè mehònong kwaj nevo bè rèk denatòk jak hir ngaa nipaya nyèvewen. Om nabè mehòti nahèn neggöneng, og hil narak ni bè su nesepa loğ aggata-ahèvingsèn-yi niròp rot rè. ¹⁹ Ahèvingsèn neggèp vu hil in degwa rağ sèn Anutu yö ahè ving hil mugin lo. ²⁰ Nabè mehòti nanèr nabè ahè neving Anutu, loğ hil halè bè nelè ari paya, og mehò saga yö kuung rağ. In lè ari rağ mala rèk su ahè neving yi rè, om su yoh vu bè rèk ahè geving Anutu sèn su lè rağ mala rè lo. ²¹ In hil hağo horek sènè vu Kerisi bè: Mehòti sèn ahè neving Anutu lo, og yik ahè geving ari lo geving nabè saga.

5

Alam Sèn Denevong Ving Lo, Og Denedahun Ngaa-dob-yi Ya

¹ Alam sèn denevong ving Yesu bè yi mehò sèn Anutu ggooin rağ in bè geğo hil nah lo, og alam saga detu Anutu nalu. Log alam sèn ahèj neving Anutu lo, og ahèj neving nalu lo pin ving. ² Om nabè hil ahèd geving Anutu besepa dok yi horek, og saga tato vu hil bè hil ahèd neving Anutu nalu lo ving. ³ Bè hil ahèd neving Anutu, og hil rèk sepa doğ yi horek, lob yi horek su rèk maggin vu hil rè. ⁴ In alam pin sèn denetu Anutu nalu lo, og denevuu ngaa-dob-yi ya. Log sèn yik hil ayod neya timu vu Kerisi lo og vong behil hevuu ngaa-dob-yi ya gehil nare nidwèèk. ⁵ Mehò nebè tena nevuu aggata-dob-yi ya genare niwèèk-a? Gağ yik mehò sèn neving ving Yesu bè Anutu Nalu lo.

Anutu Nèr Nalu Yi Gagek Rangah

⁶ Yik Yesu Kerisi sènè sèn yam los bèl-ripeksèn-yi lo, geyam in bè keseh kòk jak kelepeko*. Su bèl mu tatekin yi rangah rè, gağ bèl los kòk detatekin yi rangah loğ ti. Lob Anon Vabuung tatekin gagek rağ Kerisi ving, in Anon Vabuung og mehò gagek-anon-yi. ⁷ Sir lóo sènè denetatekin yi rangah: ⁸ Anon Vabuung, gebèl, gekòk, lob yik lóohoho denenèr gagek neggèp ti. ⁹ Hil nehango gagek sèn mehònong denenèr vu hil lo benehevong ving, rèk mu gagek sèn Anutu nenèr lo kesuu gagek sèn mehònong denenèr agi. Lob gagek sèn Anutu nèr agi, og yik gagek sèn netatekin Nalu rangah lo. ¹⁰ Mehòti sèn ayo neya timu vu Anutu Nalu lo, og rağ ni loğ ayo bè gagek sèn Anutu nèr agi og yònong. Gağ mehòti sèn su ayo neya timu vu Anutu rè lo, og sagağ nenèr bè Anutu mehò gagek-kuungsèn. In su neving ving Anutu Nalu yi gagek anon sèn Anutu yö tatekin rangah lo rè. ¹¹ Gagek anon sèn Anutu nèr agi nebè: Anutu vo mala-tumsèn degwata los degwata vu hil, degwa rağ Nalu. ¹² Mehòti sèn yö negga rağ Anutu Nalu rot lo, og mala-tumsèn neggèp vu yi. Gağ mehòti sèn nedo ading in Anutu Nalu lo, og mala-tumsèn sènè su neggèp vu yi rè.

Hil Ajak Ni Nabè Hil Rèk Medo Malad-tumsèn Degwata

¹³ Sa kevu gagek sènè yòk vu ham, in bè ham sèn ham neving ving Anutu Nalu arè lo jak ni borot nabè ham ço mala-tumsèn degwata los degwata yòk vu ham ggovek ya. ¹⁴ Bè hil ketag ngaa ti vu Anutu, og hil su agòneng in yi, in hil narak ni vorot bè: Nabè hil ketag noh vu sèn kwa nevo lo, og rèk gebè nenga vu hil. ¹⁵ Yònong, hil arak ni vorot bè nebè nenga vu hil in ngaa pin sèn hil neketag vu yi in lo, om hil ajak sènè ni geving nabè vong ngaa sèn hil ketag in vu yi lo vu hil ggovek ya. ¹⁶ Bè mehòti lè gari vong ngaa nipaya ti, rèk mu ngaa nipaya sènè su yoh vu bè gevong bari sènè na mala nama doğ Nyèg Nipaya rè, og najom jak vu Anutu in yi, lob Anutu rèk gevong bemedo mala-tumsèn. Yik senèr alam sèn denevong ngaa nipaya sèn su yoh vu bè gevong bemalaj nama doğ Nyèg Nipaya rè lo. Gağ ngaa nipaya sèn rèk gevong bemehònong malaj nama doğ Nyèg Nipaya lo, og sa su nèr rağ saga bè ham kwetag in rè. ¹⁷ Ngaa pin sèn su neyoh vu rè lo, og sagağ ngaa nipaya pin. Rèk ngaa nipaya vahi og su nevong bemehònong malaj nema veròk yi loğ Nyèg Nipaya rè. ¹⁸ Hil

araḵ ni bē alam pin sēn detu Anutu nalu lo, og su denesepa loḵ ngaa nipaya rē. Gaḵ Anutu Nalu nemalain sir nivesa, om Satan su yoh vu bē gebē nema jak sir rē. ¹⁹ Hil naraḵ ni bē hil atu Anutu nalu lo, gaḵ Satan tu mehōnon sēn denesepa loḵ aggata-dob-yi lo pin alaj. ²⁰ Hil araḵ ni bē Anutu Nalu yam ggovek ya, lob tatekin hil kwad in bē hil ajaḵ Anutu soḡek ni rot. Lob hil los Anutu soḡek atu timu, in hil los Nalu Yesu Kerisi atu timu ggovek ya. In Nalu og yik yi Anutu soḡek, bemala-tumsēn degwa neggēp degwata los degwata vu yi.

²¹ Oo sa hurmahen lo! Ham gwegin ham vu anutu-kuungsēn.

Kapiya Sên Jon Kevu Netu Luu Vu Kerisi-yi-alam

¹ Kerisi-yi-alam hir ggev ti sa, besa nekevu kapiya sênë yök vu hong avêh* sên Anutu ggooin hong raq tu yô yi ngaa lo. Sa kevu vu ham los nalum lo. Sahêg neving ham yonon rot, lob su sengo ti rê, gaq alam pin sên deneraq gagek anon ni lo ahêj neving ham ving. ² Sa ahêg neving ham in gagek anon neggêp vu hil, lob yô rêk gêp geving hil degwata los degwata. ³ Hil nesepa loq gagek anon bahêd neving hil. Om hil Amad Anutu luho Yesu Kerisi sên Ama Nalu lo desemu hil los kwaj gevongin hil bedegevong behil ayod gêp revuh.

Hil Sepa Doq Aggata Sên Hil Ahêd Geving Hil

⁴ Sa kwag vesa rot in sa hango gagek bê nalum lo vahi denesepa loq gagek anon yoh vu sên hil Amad Anutu nêr bê hil sepa dok lo.

⁵ Oo avêh-e! Sa su nekevu kapiya sênë yök vu hong in bê gevong horek mewis ti vu hong rê. Gaq yik sa nekevu horek sên hil hako vu nyêdahis bê hil ahêd geving hil vewen vewen lo. ⁶ Aggata ahêvingsên-yi nebê sênë: Hil sepa dok Anutu yi horek. Lob ham ngo horek sênë nyêmuğinsên bê ham pasang sepa dok bahêmin geving ham.

Hil Ngo Pasang Sepa Doq Kerisi Yi Gagek Niwêek

⁷ Alam tetuhinsên ngahisekê detah sir in hil beyah denesepa loq aggata-dob-yi. Alam sênë su denevong ving bê Yesu Kerisi tu mehônôn raq yonon rê, om sir og sir alam gagek tetuhinsên ata, gesir alam sên denevongin bê dedahun Kerisi na lo. ⁸ Ham gwegin ham nivesa in ham rêk gwevuu ngaa pin sên ham vong huk in ggovek ya lo na. Gaq mêm ham ngo medo niwêek in ham natök vu nyêvewen nivesa dok nah. ⁹ Bê mehöti su sepa dok Kerisi yi gagek niwêek rê, gepesông loq ya gagek ngwê, og Anutu su nedo ving yi rê. Gaq mehöti bê najom Kerisi yi gagek ahon niwêek, og Ama lu Nalu denedo ving yi. ¹⁰ Nabê mehöti nök berup vu ham, rêk su ko gagek anon nebê sênë rê, og ham su gwêko yi dok na ham beggang, geham su bengwêng vu yi. ¹¹ Gaq mehöti bê bengwêng vu yi, og nelok vu yi in yi huk nipaya saga.

Gagek Hus

¹² Sa kwag nevo gagek ngahisekê bê sa kevu vu ham, rêk ma gesa kwag nevo bê su yoh vu bê sa kevu jak bêl veriik dok kapiya rê. Gaq sa kwag nevo bê mêm senök galê ham behil medo bengwêng dok ti, og mêm hil rêk kwad vesa rot. ¹³ Anutu ggooin arim sênë† raq tu yô yi ngaa, log arim sênë nalu lo kwaj nevo hong medenenêr.

* **1:1:** Jon nêr bê kevu gagek vu avêh ti, rêk alam ngahi kwaj nevo bê mak kevu vu Kerisi-yi-alam yu ti loq beggang-bu ti, rêk peggirin gagek raq yah avêh, gesir ti ti sên denedo loq yu ti agi nebê nalu lo † **1:13:** Jon nêr ari sênë, og mak peggirin gagek raq Kerisi-yi-alam yu ngwê sên losho yi Jon denedo lo, log nalu lo og nenêr raq yi ving sir

Kapiya Sën Jon Kevu Netu Löö Vu Kerisi-yi-alam

¹ Kerisi-yi-alam hir ggev ti sa, besa nekevu kapiya sënë yök vu hong Gayus. Sa nehälë hong bë sarig sogek hong, in sahëg neving hong yönon rot.

² Oo sa mehö sogek! Sa bë ngaa pin sën genevong lo anon jak nivesa, gesa bë gemedo nivesa geving. Serak ni bë kenum nedo nivesa. ³ Hil arid lo la deverup vu sa bedenër bë genesepa loğ gägek anon, lob sa kwag vesa rot. Yönon rot, serak ni bë vare geneya los gägek anon. ⁴ Sa nehango bë sa hurmahen lo saga denesepa loğ gägek anon, og sa kwag vesa rot. Lob sa su kwag vesa in ngaa ngwë kesuu sën sa kwag vesa in sir agi rë.

Gayus Nevong Huk Nivesa

⁵ Oo sa mehö-e! Sën genelok vu hil arid lo lo, og saga genevong nivesa. Yönon, genegin Kerisi-yi-alam sën deneyam vu nyëg vahi lo ving, om sagağ genevong nivesa rot. ⁶ Hil arid lo sënë denare Kerisi-yi-alam pin malaj medenër hong rangah bë ahëm neving sir. Om ngo gemedo gwevong nabë saga vu sir sën denah medenom lo, megedok vu sir in ngaa-aggata-yi noh vu sën Anutu ahë neving lo, og sagağ nivesa. ⁷ Alam nebë sënë deneya huk sënë in bë degeko Yesu arë jak, lob su deneko monë lu ngaa vu alam dahis rë. ⁸ Om hil adok vu alam nebë sënë megegin sir nivesa, in hil los sir nehebë loğ ti in huk gägek-anon-yi.

Diotrepes Nevong Paya

⁹ Sa kevu gägek ti yök vu Kerisi-yi-alam saga wirek, rëğ Diotrepes nevingin bë natu alaj, lob su bë nenga vu he gägek rë. ¹⁰ Om nabë senök vu ham, og mëm sëğ nanër yi ngaa sën nevong lo rangah vu ham. Netanë gägek kuungsën nipaya paya rak he. Lob su nevong sënë mu rë, gağ nevong nebë sënë gesu neğ hil arid sën Kerisi-yi-alam lo deneya ben menegin sir ving rë. Lob neggërin Kerisi-yi-alam vahi ving, bë su degeko sir vahi sën deneyök vatëveğ aga doğ na hir beggang, genetii sir ya in dub.

Demetrius Nevong Nivesa

¹¹ Oo sa mehö-e! Su gesepa doğ ngaa nipaya nabë saga. Gağ gesepa doğ ngaa nivesa. Mehöti sën gevong ngaa nivesa lo, og Anutu yi mehö yi. Gağ mehö sën nevong ngaa nipaya lo, og mehö saga su rak Anutu ni rë. ¹² Demetrius og alam pin deneko arë rak, lob Anutu yi gägek anon vong barë böp rak ving. Gehe nehağo arë rak ving, log gerağ ni bë he nanër gägek og he nanër yönon.

Gägek Hus

¹³ Sa bë kevu gägek ngahisekë vu hong, rëğ mu sa kwag nevo bë su yoh vu bë sa kevu jak bël veriik doğ kapiya rë. ¹⁴⁻¹⁵ Gağ sa hevongin bë senök pevis balu mëm medo doğ ti bebengwëng. Ayom gëp revuh. Hil alam kwaj nevo hong medenenër.

Log genanër sayëğ vu sa mehö lo nabë sa kwag nevo sir menanër.

Kapiya Sën Yut Kevu Vu Kerisi-yi-alam

¹ Sa Yut, sën Yesu Kerisi yi hur sa, geYakobus ari sa. Lom sa kevu kapiya sënë yök vu ham sën hil Amad Anutu ggooin ham rak bahë neving ham benegin ham nivesa in Yesu Kerisi yi alam ham lo. ² Sa bë Anutu kwa paya in ham rot megevang beham ayomin gëp revuh, bahë geving ham pangsen.

Yut Nër Gagək Rak Alam Sën Bë Dekevh Bengö Nivesa Na Lo

³ Sa mehö lo-e, sahëg neving ham, om sa bë kevu kapiya ti nök vu ham menanër gagək la jak sën Anutu neko hil pin lok ti yom vu yi lo. Rëk ma gesa halë bë huk neggëp vu sa bë sa kevu gagək ngwë vu ham nabë: Anutu-yi-alam hil, behil hako Bengö Nivesa vorot. Rëk alam vahi bë dedahun na, om sën sa bë nanër vu ham nabë ham nimin wëëk, beham gwedu sir nah, in gagək pin sën hil nehevong ving agi bare niwëëk. ⁴ In alam vahi devun sir medelok yam ving ham geham su nerak nij rë. In Anutu-yi-alam dekevu gagək rak sir wirek meneggëp vorot bë alam nebë sënë rëk deberup, beham lë ggovek ya. Log gagək sagi nër bë rëk degeko nyëvewen berëk malaj nama. In nij nelëlin Anutu medenepekwe yi gagək semusen sën nevo vu hil nyëmasën lo, medenenër nebë hil ayoh vu bë gevang baggëb jeggin jeggin, gegagək rëk nama. Log deneruu demij vu hil alad perurek timu sën hil Mehöböp Yesu Kerisi lo.

⁵ Wirek Mehöböp ko alam Israel vër in dob Ejep gedenyom, lok nahub rë lob sis alam sën su ayoj neya timu vu yi rë lo bedediik. Sagi ham rak ni, rëk sa bë bër ham kwamin gökin.

⁶ Log sa bë bër ham kwamin jak angër lo geving rë. Wirek og denedo nivesa lok hir huk muginsën, rëk ma gedevuu hir nyëg ya gedevongin bë degeko sir jak. Lob Anutu duu sir rak sêng sën gëp degwata los degwata lo, betung sir lok ya denedo malakenu nipaya medenegin Anutu yi buk böpata sën seggi alam pin hir gagək lo.

⁷ Log wirek og alam Sodom los Gomora, galam beggang böp vahi sën denedo dus vu sir lo, og yik denevong ngaa nipaya nebë saga ving. Malaj nesepa baggëb gedenevong ngaa nipaya nimumsën-yi ving maluh los avëh vahi jeggin jeggin. Nebë sënë lob Anutu vo nyëvewen vu sir bedenedo lok nengwah sën su nekul ya rë lo degwata los degwata. Lob ngaa sënë tato vu hil in bë hil agöneng in gehil su tamuin sir. ⁸ Rëk mu alam vahi sën senër gwëbeng bë devun sir lok ham vuheng lo, og yik denevong nebë sënë ving. Vong bë deneggëp medenepesep, om sën yö denetetuhin sir bë Anutu su rëk bo dok nah nyëvewen vu sir rë, lom denevong rii rak navij rak ngaa sën su yoh vu rë lo. Log su denebë nengaj vu hil Mehöböp yi gagək rë, log denenër gagək pelësën rak angër sën niwëëk los arëj böp lo ving. ⁹ Rëk sagak su yoh vu rë. In wirek og angër yusekë Mikael luho Satan denenër sir bedeggök sir in Moses navi bë ngwë tena geko. Rëk mu Mikael su ko yi rak nebë sënë menër gagək pelësën rak Satan rë, gak yik dahun yi menër bë, “Mehöböp yö rëk bo gagək jak hong!” ¹⁰ Rëk mu alam vahi sën senër lo, og denenër gagək nipaya rak ngaa pin sën su denerak degwa ni rë lo. Gak ngaa sën denevong lo, og denesepa lok ngaa sën navij nevongin lo nebë sën böök los anöo denevong lo, lob ngaa sënë rëk basap sir bermalaj nama. ¹¹ Om gëp in sir, in denesepa lok Kain vaha, log yik deneserög pevis in bë degevang ngaa nipaya nabë sën Balaam nevang wirek bema anon in kupek lo. Log denevong ngaa sevök sevök vu Anutu nebë sën wirek Kora nevang lo, om rëk malaj nama yönon rot.

¹² Log sën ham nedo revuh ti menevong nos böp ahëvingsën-yi lo, og alam sagi deneluk yök ving besir nebë saap sën neggëp vunsën lok loo ayo beneveröp yag lo. In malaj anon in nos mu medenyam, besir nebë anöo bekwaj nevo sir mu. Alam sagi og sir nebë beggob sën sang neko sir beneko lok lok lo, rëk mu hob su lok nedo meneto rë gema. Gesir nebë aperek maluh sën su denesis anoj lok hir buk rë lo. Aperek nebë sënë og vong bë dediik beron luu, in ngwë sën su denesis anoj rë lo, log ngwë sën hil navuv sir ya los degwaj lo. ¹³ Log sir nebë loo. Denevong ngaa nimumsën bekebu rak sir nebë loo nyë kos sën nesis böpata beverup neggërin loo rot lo. Gesir nebë betuheng sën detök vu yagek meto malaj nema gesu denejeh rak hil rë lo. Om alam nijpaya saga na demedo nyëg malakenu degwata los degwata nabë saga.

Alam Nebë Sënë Rëk Degeko Ngaa Nipaya Nyëvewen

¹⁴ In Enok sën yi degwa vu Adam beverup yi netu nemadvahi-bevidek-luu lo tu mehönenër-gagək-rangahsën nyëdahis menër gagək rak alam sagi bë, “Ham gwengo rë! Mehöböp losho yi alam vabuung mehömehö rëk denam ¹⁵ in degengo mehönon pin hir gagək bemëm bo nyëvewen gelek alam nij paya dok nah ngaa nipaya pin sën denevong lo, gevu alam sën nij nelëlin yi lo. Log rëk bo nyëvewen dok nah hir gagək pelësën sën denenër rak yi lo geving.” ¹⁶ In alam sagi og denenër gagək yah nenga rak alam, log ahëj nipaya in ngaa pin

sën netök vu sir lo. Log denesepa loĵ ngaa pin sën malaj anon in lo. Log denevong taveĵ beyö denevongwëng jeggjin jeggjin medeneko sir rak bë sir alam böp. Log denevong gageĵ jeĵi jeĵi vu mehö ngwë in bë dedoĵ vu sir jaĵ ngaa vahi.

Ham Ngo Gwevong Geving Bemedo

¹⁷ Rëĵ mu sa mehö lo-e. Ham ngo kwamin bo hil Mehöböp Yesu Kerisi yi sinarë lo hir gageĵ sën denenër wireĵ lo rë. ¹⁸ Denenër bë, “Doĵ sën nabë Buk-tamusën dus jaĵ lo, og mehö la rëĵ deberup medenanöp jaĵ alam sën denesepa loĵ Anutu lo. Alam sagi rëĵ desepa doĵ ngaa nipaya pin sën malaj anon in lo mu.” ¹⁹ Alam sagi rëĵ deĵaĵ ngaa-dob-yi ni mu, gAnon Vabuung su rëĵ medo geving sir rë, lob degevong in nabë begö berup beKerisi-yi-alam debasuh sir. ²⁰ Rëĵ mu ham sën sa mehö ham lo, ham nevong ving Anutu yi gageĵ vabuung vorot. Om ham najom ahon bekwamin bo jaĵ buk in ham nimin wëëĵ jaĵ. Log Anon Vabuung tateĵin ham kwamin beham medo najom jaĵ los niwëëĵ. ²¹ Ham su gwetah ham in Anutu sën ahë neving ham lo. Geham gweĵin hil Mehöböp Yesu Kerisi in kwa vongin ham, om rëĵ gevong beham medo malamin-tumsën degwata los degwata. ²² Log nabë alam nij paya saga hir gageĵ gevong balam vahi kwaj na luu luu, og ham tateĵin gageĵ anon vu sir. ²³ Log vong bë alam vahi denedo loĵ nengwah, om ham gwetah sir vër pevis. Log alam vahi og ham doĵ vu sir. Rëĵ mu ham gweĵin ham nivesa begöneng in hir ngaa nipaya bemedo ading in. In rëĵ jikin ham geving, in saga nebë tob ningöhek.

Hil Ahëd Nivesa Vu Anutu

²⁴ Anutu yoh vu bë gegin ham nivesa beham su rëĵ bës rë, gaĵ yoh vu bë geko ham nah medo geving yi sën mehö niwëëĵ los gayeheng lo. Yö yoh vu bë rëĵ gevong bengaa nipaya su gëp vu ham rë, gaĵ ham rëĵ medo geving yi los ahëmin nivesa rot. ²⁵ Anutu yik perureĵ timu sën lo neĵo hil yom vu yi rak ngaa sën hil Mehöböp Yesu Kerisi vong lo, om hil gaĵo arë jaĵ na vavunë rot menanër nabë yi Mehö niwëëĵ los gayeheng, getu ngaa pin ala. Yö nedo nebë sënë wireĵ, gegwëbeng, gerëĵ medo vu Buk-tamusën geving, degwata los degwata. Yönon.

Gagek Sĕn Kerisi Tato Vu Jon Nebĕ Pesepsĕn

¹ Wirek gagek sĕnĕ yŏ neggĕp vunsĕn, loĵ mĕm Anutu tato yam rangah vu Yesu in bĕ tato vu yi hur lo nabĕ: Ngaa nabĕ sĕnĕ vŏngin anon jaĵ pevis. Lob vŏng yi angĕr yam vu sa Jon sĕn yi hur sa, benĕr gagek vu sa. ² Lob sa Jon, sa halĕ ngaa pin sĕnĕ beĵevu, lob senĕr rangah bĕ Anutu yi gagek los gagek sĕn Yesu Kerisi nĕr rangah lo yŏnon. ³ Gagek sĕnĕ netateĵin ngaa pin sĕn rĕĵ anon jaĵ vu tamusĕn lo. Om nabĕ mehŏti natevin og rĕĵ kwa vesa. Log alam sĕn degĕng lo, nabĕ deĵebĕ nengaj vu medesepa doĵ, og rĕĵ kwaj vesa geving in buk dus rak.

Jon Kĕvu Gagek Ya Vu Kerisi-yi-alam Yu Nĕmadvahi-bevidek-luu

⁴ Sa Jon ĵevu gagek sĕnĕ yŏĵ vu Kerisi-yi-alam ham yu nĕmadvahi-bevidek-luu sĕn ham nedo ggĕp distrik Asia* aga. Anutu sĕn nedo gwĕbĕng, ge yŏ nedo vu nyĕdahis, ge yŏ rĕĵ nam vu tamusĕn lo, loſho yi ngaahur nivesa nĕmadvahi-bevidek-luu sĕn denare dus vu sĕa-los-arĕ lo, deĵevŏng semusemu los deĵevŏng beham ayomin ĵĕp revuh. ⁵ Log Yesu Kerisi mehŏ sĕn nenĕr Anutu yi gagek rangah nirŏp lo ge vŏng semusemu los ge vŏng beham ayomin ĵĕp revuh nabĕ saga geving. Yiĵ yi sĕnĕ sĕn kedi rak muĵin vu bedub tu hil arid agu lo. Lob tu mehŏ-los-bĕngŏ bŏpata benĕgin alam-los-bĕngŏj pin vu dob sĕnĕ. Yŏ ahĕ neving hil, lob ripek hil ngaa nipaya pin ya rak nikŏk. ⁶ Vŏng behil atu Ama Anutu yi alam los yi alam sĕn nehako seriveng lo, in bĕ hil ge vŏng huk vu yi. Om hil gako arĕ jaĵ na vavunĕ rot, geni wĕĕĵ ĵĕp vu yi degwata los degwata. Yŏnon.

⁷ Ham gwĕngŏ rĕ! Rĕĵ nam los beggob,

lob mehŏnon pin mĕm yŏ rĕĵ degelĕ jaĵ malaj.

Alam sĕn degelu yi rak ĵele los detul brĕm ya yi lo,

og rĕĵ degelĕ yi geving.

Lob mehŏnon pin vu dob rĕĵ deketul newaj

gedĕngu rot in yi.

Ēĕ-ĕ, sĕnĕ rĕĵ anon jaĵ yŏnon rot.

⁸ In Mehŏbŏp Anutu nĕr bĕ, “Yiĵ sĕngŏ hevŏng bengaa pin anon rak vu muĵinsĕn, log sĕĵ semu ngaa pin benivesa jaĵ vu tamusĕn.” Yiĵ yi sĕnĕ sĕn yŏ nedo vu gwĕbĕng, ge yŏ nedo vu nyĕdahis, gerĕĵ nam vu tamusĕn lo. Nĕr nebĕ sĕnĕ, in ni wĕĕĵ pin neggĕp vu yi.

Jon Lĕ Yesu Rak Mala

⁹ Sa Jon sĕn ham arimin sa, in Yesu yi alam sa ving ham lo. Sa nehako maggin ving ham, lob setu Anutu yi alam ving ham. Lob hil pin nare ni wĕĕĵ loĵ ti benĕkerĕ maggin. Senĕr Anutu yi gagek rangah, log senĕr Yesu yi Bĕngŏ Nivesa rangah ving. Senĕr nebĕ sĕnĕ, lob deruuk sa bedevŏng beseyam nado ĵedu loo vuheng sĕn Patmos agi. ¹⁰ Lob loĵ Mehŏbŏp yi buk sĕn Soda lo, lob Anon Vabuung yam ggĕrin sa rot. Lob sa hango mehŏti aye yam ni wĕĕĵ ggĕp sa demig nebĕ sĕn avuuk ti, ¹¹ benĕr bĕ, “Ngaa pin sĕn gelĕ agi, og ĵekwevu doĵ na ĵapiya begvevŏng na vu Kerisi-yi-alam yu nĕmadvahi-bevidek-luu. Gwevŏng na vu Epesus, gena vu Smurna ga, na vu Pergamum ga, na vu Tuatira ga, na vu Sardis ga, na vu Piladelpia ga, na vu Laodisea.”

¹² Lob sehĕrin yah in bĕ galĕ mehŏ sĕn nenĕr gagek vu sa agi, loĵ tum sa halĕ ram sĕn desemu rak goor lo nĕmadvahi-bevidek-luu medo netum. ¹³ Lob sa halĕ mehŏti nare loĵ ram saga vuheng atov. Ni nebĕ Mehŏnon Nalu, gerŏp tob adingseĵĕ beggĕrin vaha, log vaĵu kabi goor loĵ newa. ¹⁴ Log yu og yu viis yŏ ni veroo rot nebĕ ahŏĵ niviiis, genĕbĕ beggob veroo, log mala ĵahis netum nebĕ nengwah leleĵsĕn. ¹⁵ Log vaha nepelbin nebĕ braas, lob malangeri benĕĵapiik rot. Log sa hango aye nebĕ lubek bŏpata dedun. ¹⁶ Nejom betuheng nĕmadvahi-bevidek-luu loĵ nema vesa. Gepaĕp-yu-anil nevu vahi vahi ti, benevu rot bevare nesoo loĵ avi. Log mala netum nebĕ sĕn hes netum ni wĕĕĵ rot lo.

¹⁷ Sa halĕ yi, lob sĕdiĵ besĕvĕs beheto nahĕp loĵ vaha nebĕ sĕn helĵĕng ti. Loĵ bĕ nema vesa rak sa genĕr bĕ, “Su ĵĕgŏnĕng! Sa mehŏ muĵinsĕn los mehŏ tamusĕn yŏnon rot. ¹⁸ Sa nado malag-tumsĕn. Wirek sĕdiĵ, rĕĵ gwelĕ! Gwĕbĕng sa nado malag-tumsĕn degwata los degwata. Lob kii diĵksĕn-yi los Nyĕg-Nipaya-yi neggĕp vu sa besetu ala meneĵĕgin. ¹⁹ Om kwevu ngaa pin sĕn gelĕ ggovek lo, los ngaa sĕn genĕlĕ gwĕbĕng agi, gengaa sĕn vŏngin berup agi geving. ²⁰ Gelĕ betuheng nĕmadvahi-bevidek-luu sĕn nedo loĵ sa nemaĵ vesa lo, los gelĕ ram goor nĕmadvahi-bevidek-luu sagi, og sĕnĕĵ tahutahu mu bedegwa nebĕ sĕnĕ: Betuheng nĕmadvahi-bevidek-luu sĕnĕ tahu Kerisi-yi-alam yu nĕmadvahi-bevidek-luu hir angĕr. Log ram nĕmadvahi-bevidek-luu sĕnĕ, og yiĵ tahu Kerisi-yi-alam yu nĕmadvahi-bevidek-luu.”

2

Yesu Nēr Gagek Raḱ Kerisi-yi-alam Vu Epesus

¹“Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam sēn denedo Epesus agu hir angēr nabē:

Mehō sēn nejom betuheng nemadvahi-bevidek-luu loḱ nema vesa, gevare neyoh ram goor nemadvahi-bevidek-luu vuheng atov agi lo, vong gagek sēnē yōḱ vu hong bē: ²Seraḱ aggata pin sēn genesepa loḱ lo ni. Geseraḱ hong huk niwēēk sēn genevong vu sa lo ni. Geseraḱ ni bē nim wēēk bekwērē vanē los kwam vesa, genim nelēlin alam nij paya. Log alam vahi denēr vu hong bē, ‘He alam sinarē ving’, rēḱ mu sir sagaḱ su sinarē yōnon rē. Rēḱ ngo geseggi hir gagek begetōḱ raḱ hir ngaa sēn denevong lo degwa bē sir alam tetuhinsēn mu. ³Alam denelē bē genesepa lok sa arēḱ, lob denevong paya vu hong. Rēḱ mu ngo genare niwēēk begenekwerē maggin gesu nim tebō neraḱ rē. Besēnēḱ seraḱ ni. ⁴Rēḱ mu sa gagek ti neggēp raḱ hong nebē: Wirek sēn nahēn genevong ving mewis lo, og ahēm neving sa pangsēn, gaḱ gwēbeng og ma! ⁵Wirek og genevong ngaa nivesa, rēḱ gevuu aggata saga ya geḱeya gevēs. Om kwam bo nah aggata sēn genevong wirek lo beḱegwērīn hong, log gwevong ngaa nabē sēn gevong muḱinsēn lo. Gaḱ nabē su gegwērīn hong rē genama, og sēḱ natōḱ nōḱ vu hong besebo hong ram vēr. ⁶Rēḱ mu huk nivesa ti sēnē nahēn neggēp vu hong: Genelē Nikolas yi alam hir ngaa nipaya sēn denesepa loḱ lo paya. Lob yīḱ sa nehalē hir aggata saga paya ving nebē saga.

⁷Nebē saga, om nabē mehōti nenga neggēp, og gengo gagek sēn Anon Vabuung nēr vu Kerisi-yi-alam lo megero! Mehōti sēn kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin lo, og sēḱ ngoḱekin yi bega ḱele sēn gevong behil medo malad-tumsēn lo anon. ḱele sēn nare loḱ Anutu yi huk anon lo.”

Yesu Nēr Gagek Raḱ Kerisi-yi-alam Vu Smurna

⁸“Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam vu Smurna hir angēr nabē:

Mehō muḱinsēn los mehō tamusēn sēn diik wirek rēḱ gwēbeng nedo mala-tumsēn ggōkin lo vong gagek sēnē yōḱ vu hong bē: ⁹Seraḱ maggin los nivanē sēn netōḱ vu hong lo ni, beseraḱ ni ving bē devasap hōm ngaa-dob-yi rot gegenedo paya yōnon. Rēḱ mu hong ngaa-yageḱ-yi ngahiseḱē neggēp! Log seraḱ gagek sēn alam la denenēr pelē raḱ hong lo ni. Alam sēnē denenēr sir bē sir degwa vu Yuda. Rēḱ mu su degwaj vu Yuda yōnon rē, gaḱ Satan yō yi alam sir. ¹⁰Nahub teka rē, loḱ ham rēḱ gweḱo vanē, rēḱ mu ham su newamin jak in ngaa saga. Ham gwengo rē! Satan rēḱ naduu ham la na karabus in seggi ham. Lob ham rēḱ gweḱo maggin los vanē noh vu buk nemadluho. Rēḱ mu ngo gwevong geving rot, bona berup dok buk sēn genadiik lo, lob mēm sēḱ gevong madub nivesa vu hong. Madub saga og yīḱ sēn gemedo malam-tumsēn degwata lo.

¹¹Nebē saga, om nabē mehōti nenga neggēp, og gengo gagek sēn Anon Vabuung nēr vu Kerisi-yi-alam agi! Nabē mehōti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, og diiḱsēn sēn netu luu lo su rēḱ natōḱ vu yi rē, gaḱ rēḱ nama verōḱ yi!”

Yesu Nēr Gagek Raḱ Kerisi-yi-alam Vu Pergamum

¹²“Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam sēn denedo Pergamum agu hir angēr nabē:

Mehō sēn paēp-yu-anil benevu malangeri genevu vahi vahi bevare nesoo loḱ avi lo, vong gagek sēnē yōḱ vu hong bē: ¹³Seraḱ hong nyēḱ ni bē Satan tu mehō-los-bengō benevong yi huk loḱ. Rēḱ genejom sarēḱ ahon niwēēk gayom neyam timu vu sa, gesu genelāh sarēḱ vun rē. Yōnon, wirek og Antipas nenēr sa gagek rangah benedo ving ham. Yō nesepa loḱ sayeg yōnon rot. Lob desis yi mediik loḱ hong nyēḱ sēn Satan tu mehō-los-bengō benevong yi huk loḱ lo. Log loḱ buk sēnē ving, og su gelah sarēḱ vun rē. ¹⁴Rēḱ mu sa gagek la neggēp raḱ hong bē: Hong mehō la vu Pergamum denejom Balaam yi aggata ahon niwēēk. Balaam yi aggata lo nebē sēnē: Tato aggata-tetuhinsēn-yi vu Balak in bē tetuhin alam Israel beḱevong bengaa nipaya kepē sir. Lob Balak vong balam Israel degga reggu sēn alam vahi denesis medetung tu seriveng vu anutu-kuungsēn lo, gevong bedenevong baggēb ving. ¹⁵Log yīḱ hong alam la ving denejom Nikolas yi alam hir gagek nipaya ahon niwēēk rot. ¹⁶Om gegwērīn hong. Gaḱ nabē nama, og teka rēḱ sa hevongin nōḱ vu hong beḱevong begō vu alam nijpaya saga jak paēp-yu-anil sēn vare nesoo loḱ savig agi.

¹⁷Om nabē mehōti nenga neggēp, og gengo gagek sēn Anon Vabuung nēr vu Kerisi-yi-alam agi megero! Nabē mehōti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, og sēḱ bo nos-yageḱ-yi sēn nahēn neggēp vunsēn gwēbeng agi vu yi, log sebo ḱelōng veroo ti vu yi. Sa kevu ggev mewis raḱ ḱelōng sēnē, lob mehō ngwē su rēḱ jak ggev sēnē ni rē. Gaḱ yīḱ mehōti sēn rēḱ geḱo ḱelōng lo yō timu rēḱ jak ni.”

Yesu Nēr Gagek Raḱ Kerisi-yi-alam Vu Tuatira

¹⁸“Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam vu Tuatira hir angēr nabē:

Mehō sēn mala gahis netum niwēēk ata nebē nengwah leleksēn, gevaha nebē braas beyō medo nepelibin lo vong gagek sēnē yōk vu hong bē: ¹⁹ Serakŋaa pin sēn genevong lo ni. Serakŋa ni bē ahēm neving alam, log ayom neyam timu vu sa, gegenevong huk pin in bē dok vu mehōnon. Serakŋa ni bē genare niwēēk in maggin pin sēn netōk vu hong lo. Serakŋa aggata sēn genesepa loḵ muḡin lo ni bē nivesa. Log sēn gwēbeng agi, og nivesa rakŋa va verōḵ yi rot. ²⁰ Rēk mu sa gagek sēnē neggēp rak hong bē: Genevong bavēh ti nebē Yesebel nedo ving hong. Avēh sēnē nenēr bē yi avēh-nenēr-ḡagek-rangahsēn, rēk mu ma genetahu sa hur lo bē desepa dok baggēb, gedega reggu sēn denetung netu seriveng vu anutu-kuungsēn lo. Lob netetuhin sir rakŋaa nebē sēnē. ²¹ Rēk sa hevongin bē gērin yi, om sēn sa nehalē yi mu genedo buk la, rēk ma genilēl bē su gērin yi begeruu demi vu yi baggēb sēnē rē. ²² Om gwengo rē! Sēḵ gevong bavēh sēnē navi gesang rot, log ni jak bōpata bona megēp jak yi reek hus ading rot. Log maluh lo sēn denevong baggēb vu yi lo, nabē su degērin sir bedegeruu demij vu ngaa sēn avēh nevong lo rē, og sēḵ bo vanē bōpata los maggin vu sir. ²³ Log sengis nalu lo medenadiik geving. Sēḵ gevong nabē sēnē, lob mēm Kerisi-yi-alam pin rēḵ dejak ni nabē sa neseggi mehōnon pin kwaj los ayoj menehero. Gedejak ni nabē sēḵ bo nyēvewen dok nah vu ham ti ti lo nirōp noh vu ngaa sēn ham nevong lo. ²⁴ Rēḵ gwēbeng sa bē nanēr vu ham Tuatira vahi sēn ham su nesepa loḵ gagek nipaya agi rē lo nabē: Ham su nesepa loḵ rē gēham su kwamin netōk rakŋaa sēn denenēr bē Satan yi gagek vunsēn los degwa lo rē, om sa su rēḵ gevong huk bōp ngwē vu ham rē. ²⁵ Rēḵŋaa nivesa pin sēn ham nejom lo, og ham ngo najom ahon niwēēk rot bona berup dok buk sēn sa natōḵ nom lo.

²⁶ Nabē mehōti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, gesepa dok sa aggata rot bona berup dok sēn yi buk nama na lo, og sēḵ gevong arē bōp vu yi benatu alam-yu-ngwē alaj—
²⁷ 'Lob rēḵ najom aēn dus ti begegin sir jak

nabē sēn mehōti sis dēg soḡek lob puvin teka teka.'

Huk sēn sevo vu yi agi, og yiḵ nebē huk sēn Amaḡ vu vu sa in bē sa gēgin mehōnon lo.

²⁸ Lob sēḵ bo betuheng Majelēē vu yi, ²⁹ om nabē mehōti nenga neggēp, og gengo gagek sēn Anon Vabuung nēr vu Kerisi-yi-alam agi megero!"

3

Yesu Nēr Gagek Rakŋa Kerisi-yi-alam Vu Sardis

¹ "Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam sēn denedo Sardis agu hir angēr nabē:

Mehō sēn ḵo Anutu yi ngaahur nivesa nemadvahi-bevidek-luu, gejom betuheng nemadvahi-bevidek-luu loḵ nema lo vong gagek sēnē yōk vu hong bē: Serakŋaa pin sēn genevong lo ni. Denenēr hong bē: 'Kerisi-yi-alam yu ti sēnē nedo mala-tumsēn', rēḵ ma gegetu heljēng rak. ² Om kwedi jak bemalam natum! Hong aggata pin sēn nahēn neggēp bevongin nadiik na lo, og gebo gadu dok. In ngaa pin sēn genevong lo, og sa su halē ti meneggēp nirōp rot vu sa Anutu mala rē. ³ Wirek gengo Bengō Nivesa sēnē, lob gēḵo yōk vu hong ggovek ya los kwam vesa. Om kwam bo nah gōkin megenajom gagek saga ahon begegwēr in hong. Nabē su kwedi malam natum rē, og sa hevongin natōḵ nōk vu hong nabē alam sēn deneyōk hodeḵ lo, log hong rēḵ duḡin buk sēn sēḵ natōḵ nōk vu hong lo. ⁴ Rēḵ mu hong alam Sardis la, og yō denahēn denedo gesu denevong behir tob ningōhek nerak rē. Om sir sēnē rēḵ deḵōp tob veroo mewis behe los ana dok ti, in sir alam yohvu.

⁵ Nabē mehōti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, og sēḵ jōp tob veroo nabē sēnē dok yi, log sa su rēḵ jesōō arē na dok kapiya-mala-tumsēn-yi rē. Gaḵ sēḵ nanēr arē rangah jak Amaḡ loشو yi angēr lo malaj. ⁶ Om nabē mehōti nenga neggēp, og gengo gagek sēn Anon Vabuung nēr vu Kerisi-yi-alam agi megero!"

Yesu Nēr Gagek Rakŋa Kerisi-yi-alam Vu Piladelpia

⁷ "Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam vu Piladelpia hir angēr nabē:

Mehō vabuung soḡek, sēn nevong yoh vu yi gagek besu netetuhin rē lo, negin Davit yi kii sēn Yerusalem mewis yi lo. Lob netahinin reping, gemehōti su yoh vu bē behii nah rē. Log nevehii reping, lob mehōti su yoh vu bē tahinin gōkin rē. Mehō sēnē vong gagek yōk vu hong bē: ⁸ Serakŋaa pin sēn genevong lo ni. Om gwelē rē. Sa hebē veluung avi meggēp netōḵ loḵ malam, lob mehōti su yoh vu bē rēḵ behii nah rē. Serakŋa ni bē nim wēēk teka mu, rēḵ genesepa lok sa gagek, gesu genelāh sarēḡ vun rē. ⁹ Log ḡerak alam sēn Satan yi alam sir agi nij bē denenēr sir bē sireḵ alam Yuda. Rēḵ mu ma! Sir su Yuda rē. Gaḵ sir alam gagek tetuhinsēn. Om gwengo rē! Sēḵ gevong balam saga nam depetev medegēp dok malam, log dejak ni nabē sahēḡ neving hong. ¹⁰ Ngo genesepa loḵ sa gagek, lob ngo genare niwēēk in ngaa maggin pin sēn netōḵ vu hong lo. Nebē saga, om sengo rēḵ malagin hong rot, lob seggisēn sēn rēḵ berup beseggi alam pin noh vu dob pin lo su rēḵ natōḵ vu hong rē. ¹¹ Sēḵ natōḵ nōk vu hong pevis. Om ngaa sēn gēḵo vorot lo, og ngo

pasang genapiik vu niwëek. In tum rëk degeko hong madub-kesuusën-yi vër medebo vu mehõ ngwë.

¹² Nabë mehõti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, og sëk barah yi nabë mudeng in gadu sa Anutu yi dub vabuung ahon. Lob su rëk gevuu dub vabuung gegeto menah dobnë gökin rë. Gağ rëk nama verõk yi. Sëk kevuu sa Anutu arë jağ yi, los sa kevuu sa Anutu yi nyëğ arë jağ yi. Nyëğ böp sagi og yik Yerusalem mewis sën sa Anutu rëk gevong megevuu yagek geduk nam lo. Log sëk kevuu sengo arëğ mewis jağ yi geving. ¹³ Om nabë mehõti nenga neggëp, og gengo gagek sën Anon Vabuung nër vu Kerisi-yi-alam agi megero!”

Yesu Nër Gagek Rağ Kerisi-yi-alam Vu Laodisea

¹⁴ “Log kwevu gagek na vu Kerisi-yi-alam vu Laodisea hir angër nabë:

Mehõ gagek anon degwa sën nenër Anutu yi gagek pin nirõp los nenër gagek yõnon mu yoh vu buk pin lo vong gagek sënë yõk vu hong. Ngaa pin sën Anutu tung lo degwa yi, benër bë: ¹⁵ Serağ ngaa pin sën genevong lo ni. Serağ nim bë su ayom nikul* rë, gesu ayom nikerus rë. Gağ bë mëm ngo gemedo nikul ma gemedo nikerus los dahis og mëm! ¹⁶ Rëk ma gegenedo vuheng atov, gevik ayom nikerus mahen teka mu. Gağ su ayom nikerus rot rë, gesu ayom nikul rot rë. Om sëk namutek hong nom in avig. ¹⁷ Log genenër nebë sënë, ‘Sa monë ngahisekë, gesa ngaa ngaa ngahisekë nedo. Sa su narağ vu in ngaa ti rë.’ Rëk mu ma, gegenedo paya verõk yi, beyoh vu bë alam kwaj paya in hong. Gerağ vu in ngaanon rot, gemalam kenod, gegenedo ahëm töksën, gengo genedo dug dug in hong. ¹⁸ Nebë saga, om sebo kwa sënë vu hong: Mağ mëm gebago goor sën nengwah gga lob tu mewis bemalangeri rağ lo vu sa, lob mëm rëk gegorek ngaanon-yagek-yi. Log gebago tob veroo vu sa in kwebu navim jağ, in su ahëm natõk vu alam benim namum. Gegebago marasin vu sa in gwetung doğ malam, in malam natum begwelë nyëğ. ¹⁹ Nabë sahëğ neving alam, og sa navo gagek rağ sir beneser hir aggata. Om kwam bo hong beğegwërin hong yõnon. ²⁰ Gwelë! Sa nare bayëğ nerağ genavosek, om nabë mehõti gengo sayëğ betatekin ayo, og sëk doğ na vu yi bemedo geving yi. Lob sëk ga nos geving yi, gega nos geving sa.

²¹ Nabë mehõti kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin, og sëk ngoğekin yi bemedo geving sa jağ sa sëa-los-arë, nabë sën sa kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin wirek, lob sa nado ving Amağ rağ yi sëa-los-arë agi. ²² Om nabë mehõti nenga neggëp, og gengo gagek sën Anon Vabuung nër vu Kerisi-yi-alam agi megero!”

4

Denedudek Vu Anutu Vu Yagek

¹ Sënë ggovek, log sa halë veluung avi ti ggëp netõk vu yagek. Lob mehõti sën sa hangõ aye wirek nebë avuuk nesu lo nër vu sa ggõkin bë, “Gejağ nam vavunë sënë rë, loğ mëm sëk tato ngaa pin sën rëk natõk nam vu tamusën lo vu hong.” ² Lob Anon Vabuung verup ggërin sa niwëek avuti, lob sa halë sëa-los-arë ti nedo yagek, lob Mehõ lo rağ nedo sëa sënë. ³ Sa halë Mehõ sën nedo rağ sëa agi ni nebë gelõng sekwahek veroo malangeri los gelõng kõk rubi, log marubggii ti varah tetup loğ yi sëa, lob sa halë gemedo nepelibin nebë gelõng nimewis emeral. ⁴ Log sëa-los-arë mehõdahis-bevidek-lubelluu nedo tetup loğ sëa-los-arë böp sënë, lob alam ggev mehõdahis-bevidek-lubelluu rağ denedo sëa sagi. Ggev lo sënë derõp tob veroo, gedetung madub goor rağ yuj. ⁵ Davës nevër rağ sëa-los-arë sënë menejeh ya, log dedun nerağ gevakuvek netetap. Log detaggi dee nemadvahi-bevidek-luu mevare denetum loğ sëa sënë mala. Nengwah sënë og yik Anutu yi ngaahur nivesa nemadvahi-bevidek-luu. ⁶ Log ngaa ti nebë loo benedo loğ sëa-los-arë sënë mala. Ni nebë garas malangeri soğek sën denenër arë nebë kristel lo bemala rangah rot.

Log ngaa lubelluu denedo malaj-tumsën medenedo loğ vuheng, lob detetup loğ sëa-los-arë sënë medenare, gemalaj gahis ngahisekë vunin malaj los yuj gemu. ⁷ Ngaa sën nedo malatumsën netu muğinsën ni nebë reggu böp layon. Log ngaa sën netu luu ni nebë burmakau maluh böp ti. Log ngaa sën netu löõ mala nebë mehõnon. Log ngaa netu lubelluu ni nebë tug böpata sën nevëeng vavunë lo. ⁸ Ngaa lubelluu sën denedo malaj vesa lo banisej nemadvahi bevidek ti ti yoh vu sir. Log malaj gahis ngahisekë nedo ggërin anoj pin gebanisej pin ving. Lob denevong raro buk gerangah bë:

“Niwëek pin neggëp vu Mehõböp Anutu. Yi mehõ vabuung, yi mehõ vabuung, yi mehõ vabuung. Yõ nedo wirek, benedo gwëbeng, gerëk nam.”

* **3:15:** Sën nër bë ayoğ su nikul gesu nikerus rë lo, og nër bë su denelëin Kerisi ya yõnon rë, gesu denepiik vu yi yõnon rë, gağ denedo vuheng atov.

Gesu denesewah rĕ. ⁹ Ngaa la sĕn denedo malaj-tumsĕn agi, denenĕr Mehō sĕn nedo raĭ sĕa-los-arĕ benedo mala-tumsĕn degwata los degwata lo rangah. Log deneko arĕ raĭ, gedeneπισek in yi, gayoj netee yi vu yi. Log yoh vu buk, og yik ngaa lubeluu sĕn denedo malaj-tumsĕn agi denevong raro nebĕ sĕnĕ. ¹⁰ Lob alam ggev mehōdahis-bevidek-lubeluu sĕn denepetev medeneggĕp loĭ Mehō sĕn nedo raĭ sĕa lo mala medeneko yi raĭ. In Mehō sĕnĕ nedo degwata los degwata. ¹¹ Log denetĕ hir madub goor ya meto nedo loĭ mala, gedenenĕr bĕ:

“Oo Mehōbōp, he Anutu hong.
Geyoh vu rot bĕ alam pin denanĕr nim wĕĕk rangah,
los degeko arĕm jaĭ,
gedegurek nim wĕĕk babu.
In ngo ġetung ngaa pin.
Ngo ġetung ngaa yoh vu kwam,
lob anon raĭ,
lob ngaa pin sagi nedo rot begwĕbeng.”

5

Jon Lĕ Ķapiya Ti Sĕn Dejegwi Raĭ Ķele NiĶegwi Bemir Rot*

¹ Log sa halĕ Mehō sĕn nedo raĭ sĕa-los-arĕ lo jom Ķapiya ti loĭ nema vesa, begagek neggĕp raĭ vahi vahi. Log devevir bedemir raĭ Ķele niĶegwi* loĭ len nemadvahi-bevidek-luu, bekanak raĭ neggĕp Ķele niĶegwi*. ² Log sa halĕ angĕr los niwĕĕk ti genetahi bōpata bĕ, “Mehō re yō nivesa rot, beyoh vu bĕ napuvin Ķele niĶegwi* in Ķapiya sĕn agi gegepuh-a?” ³ Rĕĭ mehō ti su nivesa menedo yageĭ, ma nedo dob, ma nedo dob ġebinĕ, in bĕ gepuh Ķapiya sĕnĕ benatevin rĕ. ⁴ Sa halĕ gesu detōĭ vu mehōti beyoh vu bĕ gepuh Ķapiya sĕnĕ genatevin rĕ. Lob sayog maggin besesu rot. ⁵ Rĕĭ ggev ti nĕr vu sa bĕ, “Su ġengu! Gaĭ gwengō rĕ! Reggu bōp layon sĕn yi degwa vu Yuda geverup loĭ Davit-yi-mewis nebĕ sĕn megen neggol loĭ Ķele degwa lo nedo. Mehōti sĕnĕ kesuu Satan los ngaa dob yi pin. Om yi sĕnĕ yoh vu bĕ rĕĭ napuvin Ķele niĶegwi* nemadvahi-bevidek-luu sagi na in Ķapiya sĕnĕ gegepuh.”

Jon Lĕ Sipsip Nalu

⁶ Log sa halĕ Sipsip Nalu ti nare, rĕĭ ni nebĕ sĕn desis mediik tu seriveng. Nare loĭ sĕa-los-arĕ sĕnĕ gengaa lubeluu sĕn denedo malaj-tumsĕn agi losho alam ggev lo vuheng atov. Vis nemadvahi-bevidek-luu, gemala ġahis nemadvahi-bevidek-luu. Mala ġahis sagi og yik Anutu yi ngāahur nivesa nemadvahi-bevidek-luu sĕn Anutu vong sir ya meyoh vu dob pin lo. ⁷ Lob mĕm Sipsip Nalu sĕnĕ ya meko Ķapiya sĕnĕ loĭ Mehō sĕn nedo raĭ sĕa-los-arĕ lo nema vesa. ⁸ Ķo Ķapiya sĕnĕ ggovek ya, log ngaa lubeluu sĕn denedo malaj-tumsĕn agi losho alam ggev mehōdahis-bevidek-lubeluu sĕnĕ depetev medeneggĕp loĭ Sipsip Nalu mala. Alam ggev pin deko ngaa-sengii-yi ni nebĕ gita, los ġabum goor yoh vu sir pin. Log kabang reggu nivesa pup ġabum pin ayoj. Yik sĕnĕĭ Anutu-yi-alam hir jomraĭsĕn. ⁹ Log devong raro mewis ti nebĕ:

“Geyoh vu rot bĕ gwĕko Ķapiya
beġenapuvin Ķele niĶegwi* sĕn neggĕrin lo.
In desis hong meġediik tu seriveng,
lob ġebago mehōnon yom vu Anutu raĭ nim Ķōĭ.
Yōnon, ġebago alam loĭ mehōnon degwaj pin,
ġeloĭ ayej ti ti pin,
ġeloĭ dob ti ti pin.
¹⁰ Geġevong bedetu hil Anutu-yi-alam-deneko-seriveng
los detu yi alam-los-bengōj
in denatu ala bedegĕin dob.”

DeĶo Sipsip Nalu Arĕ Raĭ

¹¹ Log sa malag yah nelĕ, lob sa hangō angĕr ngahiseĶe rot ayej. Sir ngahiseĶe rot nebĕ sĕn andet million (100,000,000) gengahiseĶe rot raĭ neggĕp mehōmehō medenare tetup sĕa-los-arĕ sĕnĕ gengaa la sĕn denedo malaj-tumsĕn lo los alam ggev. ¹² Log devong raro bōpata bĕ:

“Sipsip Nalu sĕn desis mediik tu seriveng lo,
yoh vu rot bĕ ġeko arĕ bōpata rot,
gengaa nivesa vesa pin, ġekwa nivesa, ġeniwĕĕk bōpata.
Yi yō yoh vu rot bĕ mehōnon pin degeko arĕ jaĭ,
gedenanĕr niwĕĕk los arĕ bōpata rangah,
gedenapisek in yi.”

¹³ Log sa hango ngaa aggagga pin sĕn Anutu tung lo ayej rak ving. Ngaa sĕn denevĕeng ggĕp yaĕk babu lo, gengaa sĕn deneyoh dob lo, gengaa sĕn deneggevek dob gĕbinĕ lo, gengaa sĕn deneggĕp loĕ loo lo, bayej rak medenĕr bĕ:

“Mehō sĕn nedo rak sĕa-los-arĕ lo luho Sipsip Nalu,
hĭl gaĕo luho arĕj jaĕ na vavunĕ, barĕj bōp rot,
genij kaĕiik los nij wĕĕk ĕĕp degwata los degwata!”

¹⁴ Log ngaa lubeluu sĕn denedo malaj-tumsĕn lo deyoĕekin bĕ, “Yōnon!” Lob alam ggev depetev medeneggĕp loĕ luho malaj medenĕĕo arĕj rak.

6

Sipsip Nalu Puvin Kele Niĕgwi Nemađvahi-bevidek-ti Vĕr In Kaĕiya*

¹ Log sa halĕ Sipsip nalu nejom kaĕiya sĕn kele niĕgwi* nemađvahi-bevidek-luu jegwi ahon lo, lob puvin ti ya. Lob sa hango ngaa sĕn denedo malaj-tumsĕn lo ti vengwĕng, lob aye vong bĕ vaĕuvek tetap, benĕr bĕ, “Genam!” ² Log sa malag yah loĕ pevis besa halĕ hoos veroo ti, lob mehōti sĕn rak nedo lo ĕo vasōl. Detung madub ti ni nebĕ madub sĕn denevong vu alam sĕn denevong begō medenekesuu lo rak yi. Log ya rak, lob vong begō mekesuu, lob yō arĕ in bĕ kesuu begō ngahiseĕĕ.

³ Log Sipsip Nalu puvin kele niĕgwi* sĕn netu luu lo, lob sa hango ngaa sĕn denedo malaj-tumsĕn lo ngwĕ sĕn netu luu lo nĕr bĕ, “Genam!” ⁴ Lob hoos ngwĕ verup beniviis kōk. Lob mehō sĕn rak nedo lo ĕo niwĕĕk bōpata rot in bĕ ĕeko mamer vĕr in alam vu dob gedengis sir vewen vewen medenadiik. Nebĕ sĕnĕ om devo paĕp-yu-anil bōpata ti vu yi in bĕ gevong huk sĕnĕ.

⁵ Log Sipsip Nalu puvin kele niĕgwi* ngwĕ sĕn netu lōo lo, lob sa hango ngaa sĕn denedo malaj-tumsĕn lo ti sĕn netu lōo lo nĕr bĕ, “Genam!” Lob sa malag yah loĕ pevis besa halĕ hoos veriik ti. Lob mehō sĕn rak nedo lo ĕo ngaa veviisĕn sĕn hĭl galĕ maggin jaĕ lo ti loĕ nema. ⁶ Lob sa hango gaĕek ti yam loĕ ngaa lubeluu sĕn denedo malaj-tumsĕn agi vuheng benĕr bĕ, “Gebago alam hir huk jaĕ nos yō meris mu. Gwevong nos wit* dĕg mahen teka sĕn noh vu buk timu lo doĕ nah hir huk buk timu yi. Log gwevong nos barli* dĕg mahen teka lōo mu doĕ nah hir huk buk timu yi. Rĕĕ mu su gebasap wĕl* sĕn denevesi nos rak lo los wain!”

⁷ Log Sipsip Nalu puvin kele niĕgwi* sĕn netu lubeluu lo, lob sa hango ngaa sĕn denedo malaj-tumsĕn lo ti sĕn netu lubeluu lo nĕr bĕ, “Genam!” ⁸ Log sa malag yah, lob sa pevis behalĕ hoos nisangsang ti. Log mehō sĕn rak nedo lo arĕ nebĕ Diiksĕn. Lob Alam-diiksĕn-hir-nyĕg ketivin yi beneyam. Lob luho deĕo nij wĕĕk bōpata rot yoh vu bĕ debasuh alam vu dob na yu lubeluu bedengis yu ti. Luho rĕĕ dengis sir jaĕ begō medenadiik, gejaĕ meyip, gejaĕ niraksĕn aggagga, gejaĕ reggu bemĕn aggagga.

⁹ Log Sipsip Nalu puvin kele niĕgwi* sĕn netu nemađvahi lo, loĕ sa halĕ alam heljĕng la anoj nedo Anutu yi jepō degwa. Alam sĕnĕ dejom Anutu yi gaĕek ahon niwĕĕk wirek bedenenĕr rangah, lob alam sĕn denelĕ sir paya lo desis sir medediik. ¹⁰ Lob anoj sĕnĕ denĕr bōpata ya bĕ, “Oo Mehōbōp sĕn ĕetu he alamin lo, ĕenedo vabuung, ĕehong aggata pin nirōp rot! Nangĕrek rĕĕ mĕm gwevong gaĕek vu mehōnon pin sĕn denedo vu dob agi begebo doĕ nah he nimin kōĕ vu sir-a?” ¹¹ Loĕ devo tob veroo ading loĕ yah sir ti ti, log denĕr vu sir bĕ, “Ham najom ham ahon bemedo dus teka geving rĕ. Gedengis ham vahi sĕn yĭĕ ham nevong huk timu lo los ham arimin sĕn Kerisi-yi-alam lo vahi geving nabĕ sĕn desis ham agi. Balam sĕn Anutu ggooin sir rak lo pin degovek na rĕ. Loĕ mĕm Anutu rĕĕ bo doĕ nah ham nimin kōĕ.”

¹² Log Sipsip Nalu puvin kele niĕgwi* sĕn netu nemađvahi-bevidek-ti lo, lob sa malag yah loĕ sa halĕ gejemapi bōpata ggee rak dob. Log hes ĕĕgin yi bemaĕakenu rak nebĕ sĕn tob veriik. Log kwev mala kōĕ loĕ los dahis nebĕ hĭl nid kōĕ. ¹³ Log betuheng yu yaĕk depelubin medeyam dob nebĕ sĕn sang neggee rak ĕele banon nerurin to lo. ¹⁴ Log yaĕk mala maya nebĕ sĕn devevir kanyĕ in denaduu na. Log ĕedu pin los ĕedu loo vuheng devuu bej gedesejun medeneya. ¹⁵ Log alam-los-bengōj yu dob los alam bōp bōp, galam-begō-yi alaj sĕn denegin sir lo, galam-los-bengōj ggoreksĕn, galam los nij wĕĕk, galam pin sĕn alaj debago sir medetu hir ngaa meris lo, galam pin sĕn yō denegin sir lo, og sir pin devun sir medenedo loĕ waak jĕggin jĕggin vu dob gĕbinĕ, gedenedo loĕ peĕĕ len loĕ ĕedu babuj. ¹⁶ Lob denetahi yu ĕedu pin los ĕelōng bĕ, “Ham kwedub benam jaĕ medo he begwĕrin he in Mehō sĕn rak nedo sĕa-los-arĕ agu luho Sipsip Nalu, in luho ahĕj sengĕn. ¹⁷ In luho hir buk bōpata sĕn ahĕj sengĕn medebo doĕ nah ngaa nipaya nyĕvewen lo gwĕbeng tōĕ yam ggovek ya, lob re yoh vu bĕ bare mekesuu ngaa sĕnĕ?”

* 6:6: Nos mahen ti nebĕ padi los wit, rĕĕ mu yō agga ngwĕ teka

7

Anutu Yi Alam Israel 144,000 Rĕk Demedo

¹ Ngaa pin sĕnĕ ggovek, log sa halĕ angĕr lubeluu denare loĵ dob nenga lubeluu, bevare denejom dob yi sang lubeluu ahon in bĕ su degevĕ dob, ma degevĕ loo, ma degevĕ kele rĕ.

² Log sa halĕ angĕr ngwĕ vu sĕn hes mala neverup lo merak meyam. Ko Anutu sĕn nedo mala-tumsĕn lo yi kaṅak sepa, log tahi ya niwĕĕk vu angĕr lubeluu sĕn deĵo niwĕĕk bĕpata rot in debasap dob los loo lo bĕ, ³ “Ham su pevis megwevong paya vu dob, ma loo gekele lu ngaa rĕ. Gaĵ he gebĕ he Anutu yi kaṅak jaĵ yi hur lo dabaj namuĵin rĕ, loĵ mĕm ham gwevong.” ⁴ Log sa hango alam sĕn denĕĵo kaṅak raĵ dabaj lo bĕ sir 144,000 deyam vu alam Israel degwaj pin.

⁵ Sir 12,000 vu Yuda yi mewis,
log sir 12,000 vu Ruben yi mewis,

log sir 12,000 vu Gat yi mewis,
⁶ log 12,000 vu Aser yi mewis,

log sir 12,000 vu Naptali yi mewis,
log sir 12,000 vu Manase yi mewis,

⁷ log sir 12,000 vu Simeon yi mewis,
log 12,000 vu Levi* yi mewis,

log sir 12,000 vu Isakar yi mewis,
⁸ log 12,000 vu Sebulun yi mewis,

log sir 12,000 vu Yosep yi mewis,
log sir 12,000 vu Benyamin yi mewis.

Besir pin deĵo Anutu yi kaṅak raĵ dabaj.

Alam Yu Bĕpata Rot Dejom Raĵ Vu Anutu

⁹ Ngaa pin sĕnĕ ggovek, log sa malag yah. Lob sa halĕ alam ngahisekĕ rot desupin sir medenedo, rĕk mu mehĕti su yoh vu bĕ natevin sir rĕ. Alam sĕnĕ deyam vu mehĕnon pin, gedeyam vu dob pin, gevu mehĕnon degwaj ti ti lo pin, gevu ayej agga ti ti lo pin. Beyam denare sĕa-los-arĕ mala ggĕp Sipsip Nalu mala. Derĕp tob veroo adingsekĕ, gedĕĵo kaṅapah bĕk ris loĵ nemaj, ¹⁰ gedereseeh rur bĕ:

“Hil gaĵo Anutu sĕn nedo raĵ sĕa-los-arĕ lo luho Sipsip Nalu arĕj jaĵ.

In luho deĵo hil yom lob gwĕbeng hil nado nivesa!”

¹¹ Log angĕr pin denare tetup sĕa-los-arĕ los alam ggev losho ngaa lubeluu sĕn denedo malaj-tumsĕn lo ving. Lob depetev medeneggĕp loĵ luho malaj bedebĕ dabaj raĵ dob gedeneĵo Anutu arĕ rak ¹² medenenĕr bĕ:

“Yĕnon rot!

Hil gaĵo hil Anutu arĕ jaĵ,

behil nanĕr niwĕĕk los arĕ bĕpata rangah!

Kwa nivesa pin neggĕp vu yi,

lob hil kwad vesa vu yi behaĵo arĕ raĵ!

Arĕ bĕpata rot geyi Mehĕ niwĕĕk ata,

gengaa pin sĕnĕ yĕ neggĕp vu yi degwata los degwata!

Yĕnon rot!”

Alam Sĕn Hir Nivanĕ Maya Gwĕbeng

¹³ Lob ggev ti loĵ tepĕk vu sa bĕ, “Alam sĕn derĕp tob veroo agi mak sir re lo? Deyam vu tena?” ¹⁴ Loĵ senĕr yah vu yi nebĕ sĕnĕ bĕ, “Sa Mehĕbĕp, saĵ duĵin. Gaĵ mu mĕm hong mu ngo gerak ni.” Loĵ nĕr yom ggĕkin vu sa bĕ, “Alam sĕnĕ deĵo maggin los vanĕ bĕpata rĕk denare nij wĕĕk, om deripek hir tob loĵ Sipsip Nalu niĵoĵ beveroo raĵ. ¹⁵ Nebĕ sĕnĕ, om sĕn denare Anutu yi sĕa-los-arĕ mala.

Lob denevong tavĕ vu yi buk gerangah loĵ yi dub vabuung.

Gemehĕ sĕn nedo raĵ sĕa-los-arĕ agi yĕ ti rĕk medo geving sir megegin sir.

¹⁶ Su rĕk denadiikahĕj nah gĕkin rĕ,
gesu rĕk ayoj bev in bĕl nah gĕkin rĕ.

Hes su rĕk beek dok navij rĕ,
gengaa ti su rĕk bev jaĵ navij rĕ.

¹⁷ In Sipsip Nalu sĕn nedo raĵ sĕa-los-arĕ lo rĕk natu hir mehĕ sĕn malain sir,
begeĵo sir na bĕl veyĕ bedenanan bĕl mala-tumsĕn-yi.

Log Anutu rĕk jevu malaj bĕl,
gesu rĕk dengu nah gĕkin rĕ.”

8

Sipsip Nalu Puvín Kele Nikegwi Sĕn Netu Nemadvahi-bevidek-luu*

¹ Log Sipsip Nalu puvín kele nikegwi* sĕn netu nemadvahi bevidek luu lo, lob ngaa pin vu yağek deduj ma gesu denevengwĕng rĕ yoh vu awa nyĕngelĕ ma ngaa ti. ² Ggovek lok sa halĕ angĕr nemadvahi-bevidek-luu denare ggĕp Anutu mala, gedeneķo avuuk nemadvahi-bevidek-luu loķ nemaj yoh vu sir.

³ Log angĕr ti verup nare loķ Anutu yi jepō degwa. Lob ķo gabum goor gedevo kabang ngahiseķĕ vu yi in besi seriveng bereggu nivesa berup na tagwaveķ dok Anutu-yi-alam pin hir jomraksĕn. Besi seriveng jaķ Anutu yi jepō sĕn desemu raķ goor yō meris menare loķ Anutu yi sĕa-los-arĕ mala lo, in reggu na. ⁴ Lob kabang aru reggu nivesa sĕnĕ los Anutu-yi-alam hir jomraksĕn pin devo sir vĕr in angĕr nema, gedeya vavunĕ beya deverup Anutu mala. ⁵ Loķ angĕr ķo gabum-arū-reggu-nivesa-yi beķo nengwah sĕn ggĕp neleleķ lo vu jepō bepup gabum, log tĕ luķ ya dob. Log pevis bevaķuveķ tetap bededun raķ, lob davĕs vĕr meya, log jemapi ggee.

Angĕr Lubeluu Devĕ Avuuk

⁶ Lob angĕr nemadvahi-bevidek-luu sĕn deķo avuuk nemadvahi-bevidek-luu lo dero sir in bĕ degevĕ. ⁷ Lob angĕr muğinsĕn vĕ yi avuuk, lob hob lulanon los nengwah sarōmin yi ving ķoķ bekeseh luķ ya dob. Lob devo den loķ dob los ķele ya yu lōō, lob nengwah gga dob yu ti, geķele yu ti. Log vos ris ni mewis pin, og nengwah gga ving.

⁸ Log angĕr netu luu vĕ yi avuuk lob nengwah bōp ti nebĕ sĕn ķedu bōp ti tum loķ, beya meto meluķ ya loo, lob vasuh loo ya lōō. Ti ķoķ raķ nebĕ mehōnon nij ķoķ geluu denedo nivesa. ⁹ Lob ngaa malaj vesa pin sĕn deneggĕp loķ loo ķoķ agi dediķ geyu luu denedo nivesa. Log yağ pin ving nebĕ saga, yu ti ya devong paya geloo rehōō sir, geyu luu denedo nivesa.

¹⁰ Log angĕr sĕn netu lōō lo vĕ yi avuuk, lob betuheng bōpata ti tum loķ meluķ vu yağek meya betum nebĕ dee sĕn denetaggi lo, bevĕs meya. Lob vasuh bĕl pin vu dob ya yu lōō. Vĕs meto meluķ ya bĕl ata los bĕl veyĕ yu ti lob vong paya vu, geyu luu nahĕn denedo nivesa.

¹¹ Denenĕr betuheng sĕnĕ arĕ nebĕ Marasin Nimengĕĕs, lob bĕl yu ti sagi ni mengĕĕs raķ. Lob alam ngahiseķĕ sĕn denenum bĕl agi, og sis sir medediķ ya.

¹² Log angĕr sĕn netu lubeluu lo vĕ yi avuuk, lob hes los kwev, gebetuheng pin devasuh sir ya len lōō lōō. Lob lej ti ti malaj ķenu loķ yoh vu sir gelej luu luu netum. Log devo den loķ rangah ya lōō ving. Lob len ti mala vahis loķ ya verōķ yi gelen luu og rangah. Log buk len ti yik mala vahis loķ nebĕ saga ving, gelen luu og betuheng los kwev denetum.

¹³ Log sa halĕ tuğ bōpata ti nevĕĕng meneyoh yağek babu. Lob sa hango ngeek bĕ, “Wōp-o! Wōp-o! Wōp-o! Gĕpin alam sĕn denedo dob agi! In angĕr lōō denahĕn bedenevongin bĕ degevĕ avuuk gemĕm maggin natōķ nam vu mehōnon!”

9

Angĕr Netu Nemadvahi Vĕ Avuuk

¹ Angĕr netu nemadvahi vĕ yi avuuk, lob sa halĕ gebetuheng ti kehuleķ vu yağek metōķ meyam dob. Lob devo kii asoreng bōpata sĕn adingseķĕ rot lo yi vu yi. ² Tahinin asoreng sĕnĕ, lob aru raķ verup nebĕ sĕn nengwah bōpata ti aru. Lob aru sĕn raķ verup asoreng agi bom hes los nyĕğ bemala vahis loķ. ³ Lob gab ngahiseķĕ nebĕ sepaak devo sir vĕr in aru sĕnĕ gedeluķ ya dob. Lob nij wĕĕk nebĕ veveeyageķ bōp nij wĕĕk medenevong rii raķ mehōnon. ⁴ Rĕķ deķo gageķ bĕ su debasap vos ris ma ngaa nimewis aggaga sĕn neķip vu dob agi, ma ķele ti rĕ. Gaķ mĕm deķevoh alam sĕn Anutu yi ķanak su neggĕp raķ dabaj rĕ lo na, ⁵ gedebo vanĕ vu sir nabĕ sĕn veveeyageķ bōp. Denegga mehōnon medenevo vanĕ vu sir lo noh vu kwev nemadvahi, rĕķ mu su dengis mehōnon medenadiķ. ⁶ Dok buk sĕnĕ og mehōnon rĕķ desero aggata diķsĕn yi, rĕķ nama gesu rĕķ denatōķ jaķ rĕ. Rĕķ ahĕj geving nabĕ denadiķ, rĕķ mu diķsĕn rĕķ beya in sir.

⁷ Sa halĕ sepaak lo nij nebĕ hoos sĕn denero in bĕ na degevong begō jaķ lo. Log detung ngaa ti nebĕ madub goor raķ yuj, log malaj nebĕ mehōnon malaj. ⁸ Log yuj beleķ ading nebĕ avĕh yuj, genevuj nebĕ reggu bōp layon nevuj. ⁹ Log devanuh aĕn ahĕ petes ggĕrin newaj nebĕ ķelenavi, gebanisej nekelō bōpata nebĕ sĕn hoos denedadii karis ngahiseķĕ medeneserōğ medeneya begō lo. ¹⁰ Log husej nebĕ veveeyageķ hus. Lob hir begō sĕn degelu mehōnon jaķ lo neggĕp husej, om rĕķ degelu mehōnon jaķ noh vu kwev nemadvahi benavij gesang bōpata. ¹¹ Hir mehō-los-bengō og yik angĕr sĕn negin asoreng sĕn luķ meya rot gahĕ degwa ma lo. Denenĕr angĕr sĕnĕ arĕ loķ Hibru ayej bĕ Abadon, geGrik ayej nebĕ Apolyon. Log hil pekwĕ dok ayed nabĕ Mehō-kevohsĕn-ngaa-pin.

¹² Maggin bōp muğinsĕn yi ggovek ya, geham gwengō rĕ! Maggin luu nahĕn neggĕp bevongin natōķ nam.

Angēr Netu Videk-ti Vē Avuuk

¹³ Lob angēr netu videk-ti vē yi avuuk, lob sa hangō mehōti aye yam loḵ vis lubeluu sēn denedo jepō goor nyēketu lubeluu benedo loḵ Anutu mala lo. ¹⁴ Benēr yam vu angēr sēn nejom avuuk netu videk-ti lo bē, “Kwevelekin angēr lubeluu sēn deduu sir raḵ sēng medenedo bēl ata Yupretis lo vēr medena.” ¹⁵ Lob kevelekin angēr lubeluu sēnē vēr in bē na debasuh mehōnon na yu lōō, lob dengis yu ti medenediik. Detung angēr lo sēnē wirek, bemedo denegin hes mala sēnē los buk sēnē, gekwev sēnē, geyiḵ ta sēnē, in bē degevang hir huk sēnē. ¹⁶ Lob sa hangō bē hir alam-begō-yi sēn deneraḵ hoos lo sir yoh vu 200 milion. ¹⁷ Lob sa nig nebē sēn sa pesep behalē hoos lo sēnē los alam sēn deneraḵ lo. Derōp ngaa nebē kelenavi ggēr in newaj, benikōḵ nebē nengwah leleksēn, geniraru nebē yageḵ, genisangsang nebē ahok kedē. Geyuj nebē reggu bōp layon. Lob nengwah daggen los aru, gegelōng salpa* sēn netum lo, raḵ verup avij begelu yi meya. ¹⁸ Lob desis mehōnon sēn devasuh raḵ yu lōō lo yu ti raḵ ngaa nipaya lōō sēnē medediik. Yik nengwah daggen los aru ga, gelōng salpa* sēn tum berak deverup hoos avij lo. ¹⁹ Hoos sēnē nij wēēk neggēp ggēp avij los husej. Husej nebē nyēl geyuj neggēp medenegga mehōnon raḵ. ²⁰ Rēḵ mu mehōnon vahi pin sēn su dediik raḵ ngaa nipaya lōō agi rē lo, og su deggēr in sir bederuu demij vu ngaa sēn denesemu raḵ nemaj lo rē. Yōnon, su denevu sēn denedudeḵ yu memō los anutu-kuungsēn sēn yō denesemu raḵ goor los seriva, gebraas los gelōng, gekele lo rē. Ngaa sēnē su deyhō vu bē degelē nyēg los degengo gageḵ, gedena rē. ²¹ Log mehōnon vahi sēnē denesis mehō la medenediik, gedenevong parahek, gedenevong baggēb, gedenevgodeḵ ngaa jegin jegin, rēḵ su deggēr in sir mederuu demij vu ngaa sēnē ving rē.

10*Angēr Vo Ḷapiya Mejon Gga*

¹ Sēnē ggovek, log sa halē angēr niwēēk ata ti luḵ vu yageḵ meyam. Bom yi loḵ beggob, gemarubggū buu loḵ yu. Log mala netum nebē hes, gevaha netum nebē mudeng sēn nengwah gga bemedo netum raḵ lo. ² Jom ḵapiya mahen teka loḵ nema, lob puh yi beneggēp. Log varah vaha vesa raḵ loo gevaha kēj nare raḵ dob. ³ Log vong aye bōpata nebē sēn reggu bōp layon nengeek lo, log vakuvek nemadvahi-bevidek-luu detetap bedevengwēng loḵ yō ayej. ⁴ Vakuvek nemadvahi-bevidek-luu sēnē devengwēng ggovek, lob sa hevong in bē kevu ayej sēnē. Rēḵ sa hangō mehōti nēr aye yam vu yageḵ bē, “Vakuvek nemadvahi-bevidek-luu sēn detetap lo hir gageḵ, og genajom ahon meyo gēp doḵ yum mu, gaḵ su gekwevu!”

⁵ Log angēr sēn sa halē genare raḵ loo los dob lo, varah nema vesa raḵ ya yageḵ, ⁶ genēr yōnon vavunē raḵ Anutu sēn nedo mala-tumsēn degwata los degwata lo arē. Yik Anutu sēnē sēn tung yageḵ los ngaa pin sēn denedo loḵ lo, getung dob los ngaa pin sēn denedo loḵ lo, getung loo los ngaa pin sēn deneggēp loḵ lo. Log angēr nēr bē, “Buk vong in govek na pehi sēnē. Anutu su rēḵ gēgin nah gōkin rē. ⁷ Gaḵ nabē angēr netu nemadvahi-bevidek-luu gevē avuuk jaḵ gēp hus baye jaḵ, og Anutu rēḵ gevong beyi ngaa sēn neggēp vunsēn wirek lo anon jaḵ. Nabē sēn nēr loḵ Bengō Nivesa sēn vo vu yi hur-denēnēr-gageḵ-rangahsēn lo wirek lo.”

⁸ Log mehō sēn aye yam vu yageḵ mesa hangō lo, nēr vu sa ggōkin bē, “Gena gwēko ḵapiya sēn yō puh yi meneggēp loḵ angēr sēn nare raḵ loo los dob lo nema.” ⁹ Lob seya vu angēr mesenēr vu bē, “Gebo ḵapiya mahen teka saga vu sa.” Loḵ nēr vu sa bē, “Gwēko nōk begegwa. Saga rēḵ nengēn rot vu avim nabē beggoh. Rēḵ mu ahēm kevus og rēḵ mengēēs vu.” ¹⁰ Angēr nēr ggovek, log sa hako ḵapiya mahen teka sēnē vēr loḵ nema beha. Lob nengēn rot loḵ savig nebē beggoh. Loḵ tum sa hēngon ya, lob nimengēēs rot vu sahēg kevus.

¹¹ Lob denēr vu sa bē, “Genanēr Anutu yi gageḵ rangah nah gōkin jaḵ ngaa sēn rēḵ natōk vu alam ngahisekē vu dob ngahisekē, gayej ngahisekē, gevu alam-los-bengōj ngahisekē geving lo.”

11*Mehō Luu Denēr Gageḵ*

¹ Devo ngesing ti ni nebē atohēng vu sa in bē sa tahōō ngaa jaḵ, gedenēr vu sa bē, “Kwedi getahōō Anutu yi dub-vabuung-bōp ayo vabuung los jepō, gegēnatevin alam sēn denesupin sir loḵ lo geving. ² Rēḵ mu dub-vabuung-bōp yi telig sēn neyom dobnē lo, og su getahōō, gaḵ gwēvu menōk gēp. In telig sagaḵ alam dahis hir ngaa, om rēḵ debarah vahaj doḵ nyēg vabuung bōp Yerusalem na menoh vu kwev mehōdahis-luu-bevidek-luu. ³ Lob sēḵ bo niwēēk bōpata rot vu mehō luu, gegevong luho na denanēr sa gageḵ rangah. Luho rēḵ degevēh bēēk nabē tob, in detato vu alam nabē degēr in sir nah vu Anutu log denanēr sa gageḵ rangah noh vu buk sēn 1,260 agi.”

⁴Luho nebĕ kele oliv* vaha luu. Log luho nebĕ ram luu bedenare loĵ alam pin vu dob hir Mehöböp mala. ⁵Nabĕ mehö la degevangin nabĕ degevang paya vu luho, og nengwah rĕĵ ĵak berup luho avij bega sir sĕn denelĕ luho paya lo. Yönon rot, mehöti bĕ gevangin nabĕ kevoh luho na, og rĕĵ nadiik ĵak ngaa sĕnĕ. ⁶Luho nij wĕĕk böpata rot neggĕp beyoh vu bĕ degĕrin yaĵek gehob nama noh vu buk sĕn luho denanĕr Anutu yi ĵagak rangah lo. Log luho nij wĕĕk böpata rot neggĕp beyoh vu bĕ depekwe bĕl pin natu kök nabĕ mehönon nij kök, gedebasap alam vu dob ĵak ngaa nipaya aggagga. Noh vu buk pin sĕn nabĕ luho kwaj bo nabĕ degevang lo, og luho deyoh vu bĕ degevang.

⁷Luho degovek huk sĕn denanĕr Anutu yi ĵagak rangah agi na, log mĕm reggu bemĕn böpata ti rĕĵ vu asoreng sĕn luĵ ya rot ĵahĕ degwa ma lo, mejak nam vavunĕ belööhö dengis sir. Lob rĕĵ kesuu luho bengis luho beluho denadiik. ⁸Lob luho navij rĕĵ doĵ ĵep nyĕĵ böp sĕn hil nepeggin ĵagak rak bĕ Sodom los Ejep lo yi aggata böp. Yiĵ nyĕĵ böp saga sĕn desis luho hir Mehöböp rak kelepeko* loĵ wirek mediik lo. ⁹Alam la rĕĵ vu navij agga ti ti pin, gevu mehönon degwaj pin, gevu ayej agga ti ti pin, gevu dob pin, berĕĵ degelĕ luho nij hel ĵep noh vu buk löö benyĕngelĕ. Log su rĕĵ dengögekin mehö la bededev luho nij hel rĕ. ¹⁰Lob alam vu dob sĕnĕ rĕĵ kwaj vesa in luho dediik, lob rĕĵ dedöo gedega nos böp, gedebö kupek nyĕmasĕn vu sir vewen vewen. In alam-denenĕr-ĵagak-rangahsĕn luu sĕnĕ denevo vanĕ pangĕn rot vu alam pin vu dob wirek.

¹¹Lob buk löö benyĕngelĕ ggovek ya, loĵ Anutu vong saheng mala-tumsĕn-yi loĵ ya luho ayoj. Lob luho dekedĕ rak bedenare. Lob mehönon sĕn delĕ luho lo ĵenuj verup bedeggöng böpata rot. ¹²Lob köök niwĕĕk ti yam vu yaĵek vu luho bedengö bĕ, "Melu ĵak nam vavunĕ sĕnĕ." Lob beggob ko luho merak ya yaĵek galam sĕn denesis begö vu luho lo, delĕ bĕ luho derak medeya. ¹³Log pevis bejemapi ggee böpata, lob nyĕĵ böp saga len ti mala ma, gejik len nemadvahi-bevidek-lubeluu nahĕn denedo. Lob jemapi sĕnĕ sis alam 7,000 medediik. Galam vahi sĕn nahĕn denedo vesaj lo deggöng böpata rot bedeko Anutu sĕn yaĵek ala lo arĕ rak.

¹⁴Maggin böp netu luu sĕnĕ ggovek ya. Geham gwengö rĕ! Buk su rĕĵ hus ading rĕ, ĵak maggin netu löö yiĵ vongin berup pevis.

Angĕr Netu Nemadvahi-bevidek-luu Vĕ Avuuk

¹⁵Log angĕr netu nemadvahi-bevidek-luu vĕ yi avuuk, lob mehö la ayej rak vu yaĵek medetahi niwĕĕk bĕ:

"Hil Mehöböp tu dob pin hir Mehö-los-bengö ggovek ya,
geyi mehö sĕn ggooin rak in bĕ ĵeko hil nah lo tu Mehö-los-bengö ving nebĕ saga,
berĕĵ medo ĵegin mehönon pin degwata los degwata!"

¹⁶Lob alam ggev mehödahis-bevidek-lubeluu sĕn denedo rak hir sĕa loĵ Anutu mala lo depetev medeneggĕp loĵ Anutu mala bedepeka dabaj rak dob gedeko yi rak niwĕĕk, ¹⁷medenĕr bĕ:

"Oo Mehöböp Anutu, niwĕĕk pin neggĕp vu hong.
Genedo gwĕbeng, gengö genedo yö vu müĵinsĕn.

Geĵo nim wĕĕk böpata ggovek ya,
beĵetu mehönon pin alaj vorot bemedo genĕgin sir.

¹⁸Alam dahis pin ahĕj sengĕn, rĕĵ gwĕbeng,
og ahĕm sengĕn töĵ yam rangah ggovek ya.

Log buk sĕn alam-diiksĕn denatök nam rangah megwengö hir ĵagak lo yiĵ sĕnĕ.

Gebuk gwĕbeng sĕnĕ, sĕn gebo nivesa nyĕvewen vu hong hur alam-denenĕr-ĵagak-rangahsĕn lo,

gevu hong alam lo,
gevu alam pin sĕn deneggöng gedeneggurek babum lo.

Kĕl! Sir sĕn yuj ading lo, gesir sĕn alam meris lo ving.

Buk yam ggovek ya in bĕ ĵekwevoh alam sĕn denevasap ngaa vu dob lo na!"

¹⁹Denĕr ggovek, log Anutu yi dub vabuung sĕn nedo yaĵek lo tatekin yi, log keröng-horek-yi nedo rangah loĵ ayo vabuung soĵek. Yiĵ keröng sagi sĕn Anutu joo ĵagak vu alam Israel wirek meneggĕp loĵ lo. Lob davĕs vĕr behang meya, log dedun rak, lob vakuvek tetap gedob löngin, log hob lulanon lev ata.

12

Avĕh Luho Ngaa Böpata Ti Nebĕ Karob

¹Lob ngaa tahutahu-yi böp ti töĵ yam rangah ggĕp yaĵek, nebĕ sĕnĕ: Avĕh ti nedo, beröp hes mala loĵ navi nebĕ tob ĵerak nare kwev. Log tung betuheng nemadluho-bevidek-luu rak yu nebĕ madub. ²Log nalu loĵ, lob medo nevimeng in bĕ ĵeko, rĕĵ vanĕ nevev rak yi pangĕn rot. ³Log ngaa tahutahu-yi ngwĕ töĵ yam rangah ggĕp yaĵek. Ngaa sagi nebĕ sĕnĕ:

Ƙarob bōpata ti neggēp. Navi kōk geyu nemadvahi-bevidek-luu, gevis nemadluho. Lob tung mehō-los-bengō yi madub nemadvahi-bevidek-luu rak̄ yu pin. ⁴Log hus sekee betuheng yu ti vu yaḡek betē yam dob. Geyiḡ betuheng yu luu mu nedo yaḡek. Log ƙarob bōpata sēnē ya nare loḡ avēh sēn nevimeng lo mala, in bē ḡeḡo nalu ḡeto lob ga. ⁵Lob avēh ḡo nalu maluh. Hur mahen sagi sēn rēḡ najom aēn dus ti meḡegin mehōnon pin jaḡ lo. Lob avēh ḡo nalu ḡovek, lob deḡo rak̄ ya vavunē pevis, bedeḡo ya vu Anutu los yi sēa-los-arē, ⁶log avēh sēnē veyā meya nyēḡ-yumeris. Anutu ro yi nyēḡ vu sagu in bē deḡegin yi bedeḡo nos vu yi noh vu buk 1,260 sagi.

⁷Loḡ begō bōpata verup vu yaḡek. Angēr hir ggev Mikael losho yi angēr vahi devong begō vu ƙarob bōp, om ƙarob bōp losho yi angēr lo denevong begō loḡ yah vu sir. ⁸Rēḡ mu Mikael losho yi angēr dekesuu sir medetii sir ya in yaḡek. ⁹Ƙarob bōpata sēnē luḡ yam dob, yiḡ marub sēn yō neggēp vu nyēdahis lo lob denenēr arē nebē Memō Nipaya, ḡeSatan. Sēn netetuhin mehōnon pin vu dob lo. Detē yi ya dob lob detē yi angēr lo ya ving yi.

¹⁰Lob sa hangō mehōti tahi niwēēk yam vu yaḡek bē:

“Gwēbeng hil Anutu ḡo hil yom ḡovek ya,

geniwēēk tōḡ yam rangah ḡovek betu mehō-los-bengō in ḡegin mehōnon!

Log yi mehō sēn ḡgōoin rak̄ in bē ḡeḡo hil nah lo arē bōp rak̄!

In mehō sēn nenēr ḡaḡek rak̄ hil arid lo sēn Kerisi-yi-alam sir lo,

nenēr ḡaḡek rak̄ sir vu hil Anutu buk gerangah.

Rēḡ gwēbeng angēr lo detē yi ya dob ḡovek ya.

¹¹Nḡaa sēn vong bedekesuu yi lo yiḡ rak̄ sēn Sipsip Nalu niḡōḡ keseh lo,

log rak̄ sēn denenēr Yesu yi ḡaḡek rangah lo,

log rak̄ sēn su kwaj nevo navij pangsen bē demedo nivesa vu dob sēnē rē lo.

Su kwaj nevo sir rē,

gaḡ bē alam dengis sir medenadiiḡ og yiḡ ḡovek.

¹²Nebē sēnē om ham pin sēn nedo yaḡek lo, ham kwamin vesa!

Rēḡ mu ham sēn nedo dob los loo lo, ham ḡweḡin ham!

In maggin bōpata vongin natōḡ vu ham.

Satan luḡ yōḡ vu ham ḡovek ya,

lob ahē sengēn bōpata rot,

in rak̄ ni bē yiḡ hen buk hus dus teka mu.”

¹³Ƙarob bōpata sēnē lē bē detē yi ya dob, lob tii avēh sēn ḡol nalu maluh lo besepa rot.

¹⁴Rēḡ mu devo tuḡ banis bōpata luu vu avēh sēnē in bē ḡevēng mena ben nyēḡ-yumeris, bena medo ading in marub bōp saga. Gerēḡ deḡegin yi nivesa in nos vu sagu noh vu nḡebek lōō benyēḡelē saga, (yiḡ buk 1,260 sēn lo). ¹⁵Lob marub sēnē mutēḡ bēl verup avi bevaar meya nebē bēl ata betamuin avēh meya. Marub vongin bē bēl ḡeḡo avēh sēnē na bemala nama. ¹⁶Rēḡ dob loḡ vu avēh bavi tōḡ ḡengon bēl sēn ƙarob mutēḡ verup avi lo. ¹⁷⁻¹⁸Lob ƙarob bōpata sēnē ahē sengēn rot vu avēh, lob ya in bē ḡevong begō vu avēh nalu lo vahi. Sir sēnē denesepa loḡ Anutu yi horek medenetateḡin Yesu yi Bengō Nivesa rangah.

13

¹Log yō nare rak̄ raggēr vu loo nenga.

Reggu Bemēn Bōp Luu Deverup

Lob sa halē reggu bemēn bōp ti rak̄ verup loo. Yu nemadvahi-bevidek-luu gevis nemadluho. (Vis nebē burmakau). Lob alam-los-bengōj hir madub nemadluho nedo rak̄ yoh vu vis pin. Log nḡaa la arēj rak̄ neggēp yu. Arēj sēnē og ḡaḡek pelēsēn aggagga sēn nerak̄ Anutu lo. ²Reggu bemēn sēn sa halē agi ni nebē reggu bōp lepat, ḡevaha nebē reggu bōp bēa vaha, gavi nebē reggu bōp layon avi. Lob ƙarob sēn lo vo yi niwēēk vu reggu bemēn sēnē. Lob tung yi tu mehō-los-bengō nebē yi, lob vo niwēēk bōpata rot vu yi. ³Lob sa halē bē reggu bemēn yu lo ti vong bē degelu bebegō niben neggēp rak̄. Niben bōpata beyoh vu bē nadiiḡ, rēḡ ma ḡebegō nyē sēnē ḡgov ya geniben mu neggēp. Lob alam pin ḡenuj ya in nḡaa sēnē, lob desepa loḡ yi. ⁴Denepetev medeneggēp loḡ ƙarob bōp sēnē lo mala medenēḡo yi rak̄, in vo yi niwēēk vu reggu bemēn sēnē. Gedenepetev medeneggēp vu reggu bemēn sēnē ving, gedenenēr bē, “Maḡ re luho reggu bemēn sēnē deneggēp ti? Maḡ re yoh vu bē ḡevong begō mekesuu yi?”

⁵Rēḡ Anutu lē reggu bemēn bōp sēnē mu, geyō medo nevang paang menenēr pelē rak̄ yi. Geniwēēk bōpata rot neggēp in ḡevong nḡaa pin sēn kwa nevo lo noh vu kwev mehōdahis-luu-bevidek-luu (yiḡ buk 1,260 sēn lo). ⁶Yō avi rak̄ benēr pelē rak̄ Anutu. Genēr pelē rak̄ Anutu arē, genēr pelē rak̄ yi dub-vabuung-bōp, ḡeraḡ yi alam sēn denedo yaḡek lo. ⁷Lob Anutu lē yi mu, geyō vong begō vu Anutu-yi-alam beniwēēk mekesuu sir bedahun sir ya. Log ḡo niwēēk bōpata rot yoh vu bē natu alam pin, gedob pin, gayej pin, genavij aggagga pin, hir

mehō-los-bengō. ⁸ Mehōnon pin vu dob sēn su arēj neggēp loḵ ḵapiya vu buk sēn Anutu tung dob rē lo, og rēḵ degeḵo reggu bemēn sēnē jak. Ḵapiya sēnēḵ Sipsip Nalu sēn desis yi mediik wireḵ lo yi ḵapiya mala-tumsēn-yi. ⁹ Mehōti bē nenga neggēp, og gengo gāgēḵ sēnē nivesa megero!

¹⁰ Nabē mehōti arē neggēp bē na karabus, og rēḵ na.

Log nabē mehōti arē neggēp bē dengis yi jak paēp-yu-anil menadiik, og rēḵ dengis yi menadiik.

Om Anutu-yi-alam denajom sir ahon rot medekerē, gayoj na timu vu Kerisi.

¹¹ Log sa halē reggu bemēn bōp ngwē kedi loḵ dob gebinē merak verup. Vis luu nedo rak vu nebē sēn sipsip tuveḵ ti, rēḵ nengeeḵ aye bōp nebē karob bōpata ti. ¹² Reggu bōp netu luu sēnē tu reggu nipaya muḡinsēn yi hur beko yi niwēēḵ bōpata pin, benevong bemehōnon los ngaa-dob-yi pin denēḵo reggu muḡinsēn sēnē rak. Yi sēn wireḵ begō nyē bōpata neggēp rak vu beyoh vu bē gevong menadiik, rēḵ ma geggov ya in yi lo. ¹³ Reggu bemēn ngwē sēn netu luu nevong ngaa bōp aggagga, lob vong ngaa bōp ti nebē sēnē: Vong benengwah luk vu yaḡēḵ meyam dob rak alam malaj medelē. ¹⁴ Rēḵ Anutu lē yi mu, genevong ngaa bōp aggagga ggēp reggu bemēn ngwē muḡinsēn mala, lob netetuhin mehōnon vu dob sēnē rak ngaa bōp bōp nebē sēnē. Log loḵ ahēj menēr bē desemu reggu bemēn muḡinsēn kenū ti in degeḵo arē jak. Reggu bemēn bōp sagi sēn paēp-yu-anil sis yi wireḵ, rēḵ ma genahēn nedo vesa lo. ¹⁵ Lob Anutu lē yi mu, gerggu bemēn sēn netu luu lo rov saheng loḵ ya reggu bemēn ngwē muḡinsēn kenū bevesa loḵ, benevongwēng. Gaḵ nabē mehō la su degeḵo reggu bemēn ngwē muḡinsēn sēnē jak rē, og rēḵ ngis sir medenadiik.

¹⁶ Log reggu bemēn sēn netu luu lo nēr, lob debē ḵanak ti rak alam pin nemaj vesa ma dabaj. Debē rak alam-meris los alam-yuj-ading, galam-ggoreksēn los alam-kupeḵ-masēn, galam sēn alaj debago sir tu hir ngaa meris lo los alam sēn yō denēgin sir lo. ¹⁷ Om nabē mehōti su geḵo reggu bemēn sēnē arē, ma yi ḵanak, jak gēp yi rē, og su yoh vu bē rēḵ baḡo alam hir ngaa ti rē. Gesu yoh vu bē alam debago hen ngaa ti rē. ¹⁸ Gageḵ sēnē degwa neggēp, om ham sēn los kwamin lo, og ham kwamin bo reggu bemēn yi ḵanak sēnē nivesa mejak ni. In yiḵ ḵanak sēnē og mehōnon ti arē neggēp vunsēn loḵ, lob yiḵ nebē sēnē: 666.

14

Sir 144,000 Devong Raro Mewis

¹ Log sa malag yah, lob sa halē Sipsip Nalu nare rak ḵedu Sion*, balam 144,000 denare ving yi. Lob Sipsip Nalu luho Ama arēj neggēp rak sir pin dabaj. ² Log sa hangō dedun nivesa yam vu yaḡēḵ. Dedun nebē sēn lubek bōp nevo dedun, genebē sēn vaḵuveḵ netetap bededun bōpata. Sa hangō dedun sēnē vong bē sēn sengii aye nivesa, bevong bē sēn alam denesis gita baye nivesa verup. ³ Devong raro mewis ti rak, rak Anutu yi sēa-los-arē mala, gerak ngaa lubeluu sēn denedo malaj-tumsēn lo malaj, gerak alam ggev malaj. Anutu baḡo alam 144,000 sēnē vu dob yom, lob sir sēnē mu deyoh vu bē dejak raro sēnē ni. Gaḵ alam vahi og su deyoh vu rē. ⁴ Alam sēnē og yō deleḵin sir nivesa medenedo maluh bu gavēh ma. Alam sēnē medo denesepa Sipsip Nalu medeneya ving yi yoh vu nyēḡ sēn neya lo. Anutu ggooin sir rak loḵ alam vu dob ayo vuheng gebaḡo sir yom in bē denatu alam muḡinsēn medenatu seriveng vu Anutu, om sēn ḵo sir yah tu luho Sipsip Nalu yō hir ngaa. ⁵ Vu buk sēn denedo dob lo, og su denenēr gageḵ tetuhinsēn rē, gesu denevong ngaa ti paya meneggēp vu sir rē.

Angēr Lōō Denēr Gageḵ

⁶ Log sa halē angēr ti genevēēng meneya yaḡēḵ babu vavunē rot. Ḵo Bengō Nivesa sēn neggēp degwata los degwata lo. Lob yi huk bē tateḵin Bengō Nivesa sēnē vu alam pin sēn denedo dob agi, genanēr vu mehōnon pin sēn denedo vu dob pin, genavij agga ti ti pin, gayej ti ti pin, gemehōnon degwaj pin lo. ⁷ Tahī niwēēḵ bē, “Buk tōḵ yam ggoveḵ ya in Anutu seggi mehōnon hir gageḵ. Om ham ḡonengin yi gegweḵo arē jak. Ham gwēḵo Mehō sēn tung yaḡēḵ los dob, geloo los bēl veyē pin lo arē jak.”

⁸ Angēr ngwē tamuin ngwē muḡinsēn beyam. Lob angēr ngwē sēn netu luu agi tahi bē, “Nabē mehōti nadudeḵ vu reggu bemēn sēnē ma kenū, ma gebē yi ḵanak jak daba ma nema, ¹⁰ og rēḵ nanum wain ti. Wain sēnē yiḵ Anutu ahē sengēn, rēḵ mu Anutu su rēḵ sarōmin bēl geving wain sēnē rē. Gaḵ yō rēḵ keseh ahē sengēn doḵ kap in bo doḵ nah nipaya nyēvewen, bemehōti sēn lo nanum. Lob rēḵ geḵo vanē nipaya rot jak nengwah niḵerus sēn medo netum rak gelōng nisangsang salpa* lo, jak angēr vabuung lo malaj, gejak Sipsip Nalu

mala. ¹¹ Lob aru rēk jaḵ berup nengwah sēn nevo vanē vu sir agi, berēḵ berup medo mena vavunē degwata los degwata. Alam sēn deneko reggu bemēn los kenu rak, gedeneḵo yi ḵanaḵ rak neggēp sir lo, og su deyoh vu bē rēḵ desewah rangah los buk rē.” ¹² Om Anutu-yi-alam denajom sir ahon medebare niwēēḵ, medesepa doḵ Anutu yi horeḵ, gayoj na timu vu Yesu medemedo. ¹³ Log sa hanḵo mehōti aye yam vu yaḵek menēr bē, “Kwevu gaḵek nabē sēnē: ‘Alam sēn degevang geving Mehōbōp loḵ denadiik lo, og kwaj vesa!’ ” Log Anon Vabuung nēr ving bē, “Yōnon, kwaj vesa in rēḵ degevu huk ḵerus ḵerus sēn denevang agi na gedesewah. In su rēḵ dena meris rē, gaḵ nḵaa nivesa sēn devong lo rēḵ na geving sir.”

Buk Sēn Dengupin Mehōnon In Bē Degeḵo Nyēvewen Doḵ Nah Hir Huk Lo

¹⁴ Log sa malag yah, lob sa halē beggob veroo ti nedo, lob mehōti rak nedo beggob sēnē vavunē. Ni nebē Mehōnon Nalu, getung madub goor raḵ yu, log kii loḵ nema. ¹⁵ Log angēr ngwē vu dub-vabuung-bōp sēn nedo yaḵek lo meluḵ yam. Lob tahi ya niwēēḵ vu mehō sēn raḵ nedo beggob vavunē lo bē, “Gebo nos jaḵ hong paēp babasēn! Nos pin vu dob anon loḵ ggoveḵ ya! Om vosēn anon yi buk gwēbeng sēnē!” ¹⁶ Lob mehō sēn nedo raḵ beggob lo jom yi paēp babasēn raḵ bekesik ya dob, bekesik nos sēn anon loḵ vu dob lo.

¹⁷ Log tum angēr ngwē luk vu dub-vabuung-bōp sēn nedo yaḵek lo, beḵo paēp babasēn nevu malangeri ti ving. ¹⁸ Log angēr ti sēn neḵin nengwah raḵ jepō lo tahi yi vēr in jepō beyam. Lob tahi ya niwēēḵ vu angēr sēn ḵo paēp babasēn nevu malangeri ngwē lo bē, “Gweḵo hong paēp babasēn sēn nevu malangeri rot aga, begena gwelov wain anon ḵod vu dob, begengupin bemedo! In anon pin moneḵ ggoveḵ ya!” ¹⁹ Lob angēr sēnē ḵo yi paēp babasēn raḵ bekesik ya dob, lob lov wain anon ḵod pin besupin menedo. Lob tē wain anon sēnē luk ya gabum gelōng bōpata in napip. Sēnēḵ mu Anutu ahē sengēn. ²⁰ Lob devaḵē wain sēnē loḵ gabum bōpata medepip ggēp nyēḵ bōp Yerusalem nenga. Lob mehōnon nij ḵōḵ vu gabum meto meya bevaar meneya ading rot yoh vu 320 kilomita, log vuuḵ meraḵ verup vavunē bading yoh vu bē gengen hil mehōnon.

15

Angēr Nemadvahi-bevidek-luu Deḵo Nḵaa Maggin Rot Nemadvahi-bevidek-luu

¹ Log sa halē nḵaa bōp ngwē tato yi vu yaḵek, lob sa ḵenuḵ ya in. Sa halē angēr nemadvahi-bevidek-luu denedo bedeko nḵaa maggin rot sēn raḵ neggēp hus lo in bē debasap mehōnon beron nemadvahi-bevidek-luu. Nabē nḵaa maggin sēnē goveḵ na, og la su rēḵ nom berup vu tamusēn ḵōḵin rē. Gaḵ Anutu ahē sengēn maya verōḵ yi raḵ nḵaa maggin rot nemadvahi-bevidek-luu sēnē. ² Log sa halē nḵaa ti nebē loo, gevong bē desarōmin garas los nengwah. Log alam sēn devong begō medekesuu bededahun reggu bemēn nipaya agi los kenu, garē yi ḵanaḵ lo, denare loḵ loo sēn nebē garas agi nenga, lob Anutu vo nḵaa ni nebē gita ggeleḵ sir bevare deneko. ³ Denevang Anutu yi hur Moses yi raro gedenevang Sipsip Nalu yi raro sēn nebē:

“Oo Mehōbōp niwēēḵ pin ala hong.

Huk pin sēn genevang lo bōpata rot behe halē,
lob he kwamin ya ngahi in.

Oo mehōnon pin hir Mehō-los-bengō hong!

Hong nḵaa pin og nirōp,
beyōnon verōḵ yi!

Mehōbōp hong ngo perureḵ timu vabuung.

⁴ Om alam pin rēḵ degōneng in hong
gedeḵo arēm jaḵ na vavunē!

Mehōnon pin rēḵ denam

medenadudeḵ vu hong.

In genesepa loḵ aggata nirōpsēn mu
betōḵ yam rangah ggoveḵ ya.”

⁵ Sēnē ggoveḵ, gesa malag yah loḵ bē ayo vabuung soḵek sēn nedo yaḵek lok dub vabuung sēl ayo lo tahnin. Yiḵ Anutu yi dub vabuung sēl sēn netato bē Anutu nedo ving yi alam lo sēnē.

⁶ Lob angēr nemadvahi-bevidek-luu sēn deḵo nḵaa maggin rot nemadvahi-bevidek-luu lo, vu dub-vabuung-bōp sēnē ayo medeluḵ yam dob. Derōp tob veroo malangeri beyō niveseek, log devaḵa ḵabi goor loḵ newaj. ⁷ Log nḵaa lubeluu sēn denedo malaj-tumsēn lo ti vo gabum goor nemadvahi-bevidek-luu vu angēr nemadvahi-bevidek-luu sēnē. Lob Anutu sēn nedo mala-tumsēn degwata los degwata lo ahē sengēn pup gabum goor nemadvahi-bevidek-luu sēnē. ⁸ Log Anutu niwēēḵ los yi vuneḵ vuneḵ yaḵek-yi pup dub-vabuung-bōp ayo, lob vong baru verup ggēr in rot, lob mehōti su yoh vu bē doḵ na rē. Gaḵ rēḵ degeḵin angēr nemadvahi-bevidek-luu sēn lo gedegevang huk jaḵ nḵaa maggin nemadvahi-bevidek-luu sēn lo begoveḵ na rē, loḵ mēm.

16

Anutu Ahĕ Sengĕn Nedo Loĕ Gabum Goor Nemađvahi-bevidek-luu

¹ Log sa hango mehōti aye raĕ loĕ dub-vabuung-bōp soĕk, betahi niwĕĕk ya vu angĕr nemađvahi-bevidek-luu sĕnĕ bĕ, "Ham na kweseh Anutu ahĕ sengĕn gabum nemađvahi-bevidek-luu sĕnĕ duĕ na mejaĕ dob!" ² Lob angĕr muginsĕn ya keseh yi yi ya dob. Lob pegges nĭpaya verōĕ yi genivĕ rot raĕ alam sĕn denĕĕo reggu bemĕn bōp yi ƙanak raĕ negĕp navij lo, geraĕ alam sĕn denĕĕo ƙenu raĕ lo.

³ Log angĕr netu luu ƙo yi yi, beya keseh luĕ ya loo. Lob loo pōo alam-diĕksĕn nij bu raĕ, log ngaa mala vesa pin sĕn denĕdo luĕ loo lo dediĕk ya.

⁴ Log angĕr netu lōo keseh yi yi luĕ ya bĕl ata pin los bĕl veyĕ pin. Lob sir pin ƙōĕ raĕ nebĕ mehōnon nij ƙōĕ. ⁵ Lob sa hango angĕr sĕn tu ala benĕgin bĕl lo nĕr bĕ: "Genedo gwĕbeng, genĕo genĕdo yō vu wirek.

Hong mehō yohvu rot in ĕevong nyĕvewen nebĕ sĕnĕ loĕ yah vu mehōnon.

⁶ Alam sĕnĕ dekeseh hong alam losho hong alam-denĕnĕr-ĕagak-rangahsĕn nij ƙōĕ medediĕk,

om sĕn ĕevo ƙōĕ vu alam nij paya sagi in bĕ denanum.

Dĕko hir nĭpaya nyĕvewen saga ya meyoh vu."

⁷ Log sa hango Anutu yi jepō yō tahi bĕ:

"Eĕ-ĕ, yōnon, Mehōbōp Anutu, niwĕĕk pin yō negĕp vu hong,

om nyĕvewen sĕn ĕenevong lo, og nirōp beyoh vu."

⁸ Log angĕr netu lubeluu keseh yi gabum raĕ hes, lob vong behes tum bōpata megga mehōnon. ⁹ Hes tum beniĕrus bōpata rot, lob vev raĕ mehōnon pangsĕn rot. Rĕĕ ma, ĕedenĕr pelĕ raĕ Anutu sĕn niwĕĕk bōpata rot bevong ngaa maggin agi arĕ. Gesu degĕĕrin sir medĕko Anutu arĕ raĕ rĕ.

¹⁰ Log angĕr netu nemađvahi keseh yi gabum raĕ reggu bemĕn bōp yi sĕa-los-arĕ. Lob malaĕenu loĕ begĕrin alam sĕn reggu bemĕn nĕgin sir lo. Dĕko vanĕ pangsĕn rot lob deranga dagĕj. ¹¹ Kwaj nevo vanĕ los pegges bōp sĕn raĕ sir lo, rĕĕ ma ĕedenĕr pelĕ raĕ Anutu sĕn tu yaĕĕ ala lo gesu degĕĕrin ayoj bederuu demij vu ngaa sĕn denĕvong lo rĕ.

¹² Log angĕr netu videk ti keseh yi gabum luĕ ya bĕl bōp Eprates, lob tuus ya, gaggata negĕp vu alam-los-bĕngōj sĕn denam vu nyĕĕ mala neverup lo. ¹³ Lob sa halĕ memō ningōhek lōo nij nebĕ deĕ, berak deverup ƙarob bōp lōoho reggu bemĕn lu mehō-nĕnĕr-ĕagak-kuungsĕn avij. ¹⁴ Memō lōo sĕnĕ og memō nij paya ƙenuj, bedeyoh vu bĕ deĕvong ngaa bōp agĕagĕ. Lob deneya vu alam-los-bĕngōj pin vu dob, in bĕ dengupin sir beĕvong begō doĕ Niwĕĕk Pin Ala Anutu yi buk bōpata sĕnĕ.

¹⁵ "Ham gwengō rĕ! Sĕĕ nōk vu ham nabĕ sĕn mehō hodeĕ neyam lo. Nebĕ sĕnĕ, om nabĕ mehōti su ĕĕp yĕing rĕ, ĕeyi tob jaĕ ĕĕp yi bemedo, og su rĕĕ ahĕ natōĕ balam deĕle beninamum rĕ. Gaĕ mehō saga rĕĕ kwa vesa!"

¹⁶ Lob memō lo desupin alam-los-bĕngōj losho hir alam lo ĕĕp nyĕĕ sĕn Hibru denĕnĕr loĕ ayej bĕ Armagedon lo.

¹⁷ Log angĕr netu videk luu keseh yi gabum ya meraĕ nyĕĕ meris loĕ yaĕĕ los dob vuheng atov. Lob mehōti aye raĕ bōpata vu Anutu yi sĕa-los-arĕ loĕ dub ayo vabuung soĕk metahi yam bĕ, "Gĕovek ya saga!" ¹⁸ Log davĕs vĕr behang meya, ĕededun raĕ, lob vaĕuvek tetap, ĕejemapi gĕee bōpata rot. Vu buk pin sĕn mehōnon denĕdo vu dob agi, og jemapi ti su negĕee bōpata rot nebĕ ti sĕnĕ wirek rĕ. ¹⁹ Nyĕĕ bōp Yerusalem vasuh yi ya yu lōo, lob mehōnon pin hir nyĕĕ bōp bōp pin detamang beto denĕdo. Log Anutu kwa vo nyĕĕ bōp Babulon* vĕng, lob vong ba, Babulon* num loĕ kap sĕn wain nedo loĕ lo. Wain sĕnĕ og yĕĕ Anutu ahĕ sengĕn. ²⁰ Log ƕĕdu loo vuheng pin malaj maya, log ƕĕdu pin derurin to, besu denare ĕĕōkin rĕ. ²¹ Log hob lulanon lev raĕ. Lob hob lulanon sĕnĕ, og ƕĕmu bōp bōp beti ti hir maggin yoh vu padi bĕĕk ti. Luĕ yam vu yaĕĕ beto nĕsis mehōnon, lob deĕo maggin nĭpaya verōĕ yi raĕ hob lulanon sĕnĕ, rĕĕ ma ĕedenĕnĕr ĕagak nĭpaya raĕ Anutu in hob lulanon sĕn to mesis sir agi.

17

Avĕh Baggĕb Bōp Ƙol Nĭpaya Nyĕvewen

¹ Angĕr nemađvahi-bevidek-luu sĕn deĕo gabum nemađvahi-bevidek-luu lo ti yam vu sa benĕr bĕ, "Dus raĕ bĕ avĕh bagĕb los bĕngō sĕn tu ala menĕgin yi alam ĕĕp bĕl ngahi nĕngaj lo ĕeko yi nĭpaya nyĕvewen. Om ĕenam besa tato vu hong. ² Alam-los-bĕngōj pin vu dob devong bagĕb ngahiseĕe vu avĕh sĕnĕ. ĕemehōnon pin vu dob devong bagĕb vu yi vĕng, lob yuj vong paya nebĕ sĕn mehōnon denĕnum meyuj nevong paya lo."

³ Log angĕr sĕnĕ ƕo sa ƕĕnug meya nyĕĕ-yumeris ti. Lob sa halĕ avĕh ti raĕ nedo reggu bemĕn ƙōĕ ti demĭ vu sagu. Lob ĕagak ngahiseĕĕ negĕp raĕ reggu bemĕn sĕnĕ navi

beggërin pin. Gagek sënë og yik arë sën gagek pelësën nipaya aggagga. Log reggu bemën böp ti sënë yu nemadvahi-bevidek-luu, gevis nemadluho. ⁴Avëh sënë röp tob kök los mala sagap beyi vunek vunek aggagga rak goor ga, vunek vunek sën denesemu rak gelöng malangeri los kumkum sën yi monë böpata lo. Log jom kap goor loḵ nema. Lob ngaa nivë aggagga sën Anutu nelë bë su yoh vu rë lo, los avëh baggëb sënë yi ngaa ningöhek aggagga, bepin pup kap sënë. ⁵Log dekevu arë rak neggëp daba. Arë sënë og yik gagek peggirinsën mu nebë:

NYĒĠ BÖP BABULON* AVĒH BAGGĒB PIN LOS NGAA NIPAYA VERÖ K̄ YI PIN VU DOB LO
ATAJ.

⁶Avëh sënë sis Anutu-yi-alam losho alam sën denevong ving Yesu medenenër arë rangah lo medediik. Avëh sënë num niḵkōḵ lob sa halë bë yu vong paya nebë sën alam denenum bël mengëes lo. Sa halë sënë, lob sa helëḵ bekwag ya ngahi.

⁷Loḵ angër loḵ tepëḵ vu sa bë, “Kwam neya ngahi in va? Sengo rëḵ tatekin avëh sënë luho reggu bemën hir gagek vunsën degwa rangah vu hong. Yik reggu bemën sën yu nemadvahi-bevidek-luu, gevis nemadluho, beḵo avëh meneya agi. ⁸Gelë reggu bemën böp sënë ggovek ya. Yö nedo vu wirek, rëḵ gwëbeng og su nedo rë. Rëḵ mu vu tamusën, og rëḵ yi vu asoreng sën luḵ meya rot gahë degwa ma lo bejak nom vavunë, loḵ mëm mala nama na verök yi. Alam dob yi sën Anutu su kevu arëḵ loḵ ya ḵapiya-mala-tumsën-yi loḵ buk sën tung dob los yaḵeḵ lo rë, og rëḵ degelë reggu bemën nipaya sënë, lob ḵenuj na in yi. In nedo wirek, log gwëbeng og su nedo rë, loḵ rëḵ nom berup gökin vu tamusën. ⁹Mehöti sën kwa nivesa lo, og yoh vu bë rëḵ jak ngaa sënë ni megero. Yuseḵë nemadvahi-bevidek-luu sënë og yik nepeggirin rak kedu nemadvahi-bevidek-luu, lob avëh sënë nedo rak kedu nemadvahi-bevidek-luu sënë. ¹⁰Log yuseḵë nemadvahi-bevidek-luu sënë og yik nepeggirin rak alam-los-bengöj nemadvahi-bevidek-luu. Nemadvahi malaj ma vorot, log ti nahën nedo gwëbeng, log ti nahën gesu tu mehö-los-bengö rë. Om rëḵ natu mehö-los-bengö vu tamusën. Govek, lok yik medo hus dus teka mu. ¹¹Log reggu bemën sën nedo vesa wirek rëḵ su nedo gwëbeng rë agi, loḵ ya ving betu nemadvahi bevidek löö rak. Rëḵ mu yik alam-los-bengöj nemadvahi-bevidek-luu sënë ti yi, rëḵ mu rëḵ mala nama na verök yi.

¹²Log vis nemadluho sën gelë lo, og yik nepeggirin rak alam-los-bengöj nemadluho. Rëḵ mu yö denahën gesu detu alam-los-bengöj rak rë. Rëḵ mu rëḵ degeḵo nij wëëḵ böpata rot geving reggu bemën böpata sënë, medenatu alam-los-bengöj noh vu yik hes mala timu. ¹³Alam-los-bengöj sënë yik kwaj nevo ngaa neggëp ti. Niwëëḵ los niwëëḵ böpata rot sën neggëp vu sir lo, og rëḵ degadu reggu bemën nipaya jak mededoḵ vu. ¹⁴Lob rëḵ losho Sipsip Nalu dengis sir, lob Sipsip Nalu ngis sir mekesuu sir na verök yi. In yi tu alam böp böp pin hir Mehöböp, galam-los-bengöj pin hir Mehö-los-bengö. Lob yi alam sën denesepa loḵ yi lo, og rëḵ degevong begö sënë medekesuu. Sir sën tato sir vorot beggoon sir rak bedetu yö yi ngaa bedenevong ving aye lo.”

¹⁵Log angër nër vu sa bë, “Bël ngahi sën gelë avëh baggëb nedo nengaj lo, og sagak yik alam pin, gesir yu böp böp sën desupin sir medenedo lo, galam pin sën navij aggagga lo, gayej agga ti ti pin. ¹⁶Log vis nemadluho sën gelë ggovek ya bë peggirin rak alam-los-bengöj nemadluho lo, og sir pin losho reggu bemën böp rëḵ degërin sir medegelë avëh baggëb sën lo paya. Rëḵ debasap yi bedenakah hen tob pin vër gegëp ahë töksën. Log rëḵ dega reggos gedebesi sekë lu ngaa jak na nengwah. ¹⁷Yönon, Anutu vu kwa sënë loḵ ya ayoj in bë degevong ngaa sën kwa nevo lo. Lob kwaj bo ngaa gëp ti. Log niwëëḵ böp sën deko in denatu alam-los-bengöj lo, og rëḵ degadu reggu bemën nipaya jak mededoḵ vu rot, bena berup doḵ buk sën Anutu yi gagek pin anon jak lo. ¹⁸Log avëh sën gelë lo, og yik peggirin rak nyëḵ böp Babulon* sën tu alam-los-bengöj pin vu dob hir yuseḵë lo.”

18

Nyëḵ Böp Babulon Mala Maya*

¹Sënë ggovek, log sa halë angër ti vu yaḵeḵ beluḵ yam. Yi niwëëḵ böpata rot, genikapiiḵ jëh rak dob bemedo nepelibin mu. ²Lob tahi yam niwëëḵ bë:

“Nyëḵ böp Babulon* bumeng ya! Bumeng ya!

Gwëbeng tu memö nij paya hir nyëḵ rak.

Memö nij ngöheḵ pin,

gesok nij paya pin sën hil nahönengin lo bej.

³In alam pin denevong ngaa baggëb yi ngahiseḵë vu yi.

Lob sënë vong bë sën denum yi wain niwëëḵ beyuj vong paya.

Galam-los-bengöj lo vu dob sënë devong baggëb vu yi ving.

Galam-dob-yi sën denevong huk bagosën lo denevong huk bagosën rak ngaa sën ayo nevu nevu in lo,

bedeneḵo monë ngahiseḵë rak.”

4 Log sa hango gagek ngwē yam vu yagek menēr bē:

“Sa alam, ham gwetah ham in nyēg bōp saga. Gemedo na nenga.

In ham los sir rēk gwebē doḱ ti in yi ngaa nipaya saga.

Geham los sir rēk gwebē doḱ ti begweḱo yi ngaa nipaya nyēwewen.

5 Yi ngaa nipaya vong bē sēn yu bōpata megelu lok ya yagek.

Lob Anutu medo mekwa nevo nyēg bōp sēnē yi ngaa nipaya pin.

6 Ham kwamin bo ngaa agga ti ti sēn avēh baggēb agi nevong lo,
beham bo doḱ nah vu yi nabē sēnē nirōp rot.

Ham bo nyēwewen doḱ nah ngaa sēn nevong lo nirōp,
gegwevong la mesevōḱ geving.

Avēh sēnē tee marasin nimengēēs lok kap in bē mehō ngwē denanum,
om yīḱ ham jaa ngaa ngaa nimengēēs nabē saga doḱ nah,
geyu ngwē sevōḱ geving begweteē doḱ kap in nanum.

7 Yō nekerē arē raḱ benevong ngaa nipaya

sēn ayo nevu nevu in lo agga ngahiseḱē.

Om ham gwevong meyō pasang ngu rot doḱ nah.

In kwa nevo lok ayo nebē sēnē bē,

‘Setu avēh-los-bengōḱ benado raḱ avēh-los-bengō yi sēa.

Sa su nebē avēh sēn regga diiḱ genedo alov lo rē.

Om maggin su rēk natōḱ jaḱ sa mesengu rē,

gaḱ rēk nama verōḱ yi.’

8 Om ngaa maggin rot aggagga rēk natōḱ vu yi avuti doḱ buk timu.

Niraksēn ngahiseḱē rēk berup,

lob yi alam ngahiseḱē rēk pasang dengu in hir heljēng rot,

gemeyip bōpata rēk berup.

Log nengwah rēk ga nyēg bōp Babulon* los dahis.

Yōnon, Mehōbōp Anutu yi mehō niwēēk los gayeheng,

om seggi yi benēr vorot bē geḱo nipaya nyēwewen doḱ nah.

9 Alam-los-bengōj vu dob losho avēh sēnē denevong baggēb los denevong ngaa agga ngahiseḱē sēn ayoj nevu nevu in lo. Om alam-los-bengōj sēnē rēk degelē genengwah natum bega yi baru jaḱ, lob rēk dengu medengis sir. 10 Rēk degōneng rot in vanē sēn tōḱ vu yi agi, lob rēk debare ading gedenanēr nabē:

‘Wōp-o, gēpin nyēg bōp Babulon*!

Nyēg bōp los niwēēk ata hong!

Nyēwewen nipaya tōḱ vu hong ggovek ya yīḱ pevis avuti!’

11 Lob alam vu dob sēn denevong huk bagosēn lo rēk kwaj bo nyēg bōp sēnē, lob rēk dengu in, bedemedo los ayoj maggin. In mehōnon la su denebago hir kupek yah ggōkin rē.

12 Hir kupek lo yīḱ nebē sēnē: Goor los seriva, gegelōng malangeri los kumḱum sēn yi monē bōpata lo, getob veroo malangeri, getob mala saḱap aggagga, getob niyes yes sēn niḱapiik lo, gejerujeng navi, geḱele sēn reggu nivesa lo, gengaa pin sēn denesemu raḱ reggu bōp elepant vis lo, gengaa pin sēn denesemu raḱ keke sēn yi monē bōpata lo, gedenesemu raḱ braas, geraḱ aēn geraḱ gelōng ni ketungsēn lo. 13 Log kupek la nebē sēnē: Kele sinamon navi los yesēḱ lu ngaa sēn nos yi lo, gekabang aru reggu nivesa ga, mur los praginsēj*, gewain los wēl*-oliv-yi sēn denevesi nos rak lo ga, parawa brēt yi los wit*, geburmakau los sipsip, gehoos los karis sēn hoos denedadii lo, gemehōnon sēn denebago sir in denatu hir ngaa meris lo, log mehōnon sēn denebago sir in debasap sir noh vu yō kwaj lo. 14 Log denēr bē, ‘Yōnon, nos sēn kwam nedu in bē gegwa lo, og pin devuu hong gedeya. Gekupek nivesa vesa pin lu ngaa sēn yi monē bōp lo, los hong vuneḱsēn nivesa vesa pin sēn lo, og devuu hong ya. Mehōnon su rēk degelē ngaa nabē sēnē gökin gemedo vu hong rē!’

15 Yōnon, alam sēn denevong huk bagosēn raḱ ngaa agi, bedenēḱo monē ngahi vu nyēg bōp agi rēk degōneng rot in vanē sēn natōḱ vu nyēg bōp agi, lob rēk debare ading in yi gedengu medengis sir, gemedo los ayoj maggin. 16 Log denanēr nabē:

‘Wōp-o, gēpin nyēg bōp sēnē!

Wirek og yō nerōp tob veroo malangeri ngeri,

getob saḱap los kōḱ,

genevunēḱ vu navi raḱ goor,

gerak gelōng malangeri los kumḱum sēn yi monē bōp rot lo.

17 Rēk ma gemonē sēnē los kupek gevunēḱ vuneḱ bermalaj maya yīḱ pevis avuti.’

Log kapten los alam sēn denēḱo yaḱ lo pin, galam pin sēn denevong huk raḱ yaḱ lo, galam pin sēn denevong huk bagosēn raḱ yaḱ medeneggōḱ loo lo, yō rēk debare gēp ading in nyēg bōp Babulon*. 18 Log degelē nengwah sēn negga yi lo aru jaḱ, lob degengeēḱ nabē, ‘Nyēg

böp ti tena los arē böp maḵ nebē nyëg böp sënë menedo? Ma! Yıḵ yō timu!’ ¹⁹ Log yō rëḵ dejaa kebus doḵ yuj, gedengu bedengis sir bedemedo los ayoj maggin. Log rëḵ detahi nabē: ‘Wöp-o, gëpin nyëg böp sënë!

Yaḡ alaj lo sën denedo raḵ loo lo detu alam-los-bengöj-monë-ggoreksën raḵ nyëg böp sënë yi monë.

Gëpin-o! Yıḵ mala maya veröḵ yi pevis avuti!

²⁰ Om ham vu yaḡek los Anutu-yi-alam, geham sinarë los alam-denenër-ḡagek-rangahsën lo!

Ham pin kwamin vesa in ngaa sën töḵ vu nyëg böp agi.

Anutu seggi yi, lob vo nipaya nyëvewen vu yi loḵ yah ngaa nipaya sën nevong vu ham lo.’ ”

²¹ Gaḡek sënë ggovek, log angër niwëëk ata ti ko ḡelöng ti ni nebë ḡelöng böp sën denerii wit* rak lo, lob vaḵu raḵ betë luḵ ya loo, log nër bë:

“Rëḵ degoko nyëg böp Babulon* medegetë na niwëëk nabë sagi, gemehönon su rëḵ degelë yi nah gökin rë.

²² Nebë sënë om gita aye, gegevëëḡ aggagga ayej, gegevëëḡ apel los avuuk ayej, og su rëḵ degengo ngaa pin sënë ayej doḵ hong nah gökin rë.

Gemehöti sën tahu yi lok huk agga pin lo, og su rëḵ degelë alam nabë sënë demedo vu hong nah gökin rë.

Gegelöng böpata sën nerii wit* genesu maye neya lo, og su rëḵ degengo aye sënë gengu doḵ hong nah gökin rë.

²³ Ram su rëḵ natum doḵ hong bahëḡḡi nah gökin rë.

Log su rëḵ degengo avëh los maluh sën denëḵo sir lo gedebengwëng los kwaj vesa gökin rë.

Wirek hong alam lo sënë devong huk bagosën, lob detu böp vu dob.

Log gekuung in alam pin raḵ hong ngaa aggagga sën genetung bu raḵ lo.

²⁴ Log detök raḵ alam-denenër-ḡagek-rangahsën lo sho Anutu-yi-alam gesir pin sën denesis sir medenediik vu dob lo pin nij köḵ loḵ hong Babulon, bedegwa neggëp vu hong.”

19

Alam Kwaj Vesa In Babulon Mala Maya*

¹ Sënë ggovek, log sa hangö ngaa ti nebë sën alam ngahisekë denevong raro vu yaḡek, bedenener bë:

“Aleluya!

Hil Anutu, yi yō timu sën ḵo hil yom vu yi.

Yi mehō niwëëk los vuneḵ vuneḵ yaḡek-yi malangeri rot.

² Nengo gaḡek, og nesepa loḵ ngaa niröp mu meneseggi alam raḵ, benevong nyëvewen loḵ yah vu sir niröp rot.

Lob avëh-baggëb-los-bengö sënë nevasap alam-dob-yi pin raḵ yi baggëb,

om sën Anutu vo nipaya nyëvewen loḵ yah vu yi, bevo nyëvewen loḵ yah yi alam sën nesis lo nij köḵ.”

³ Loḵ detahi yah ḡgökin bë:

“Aleluya! Hil ḡaḵo Anutu arë jaḵ!

Nengwah sën gga nyëg böp agi aru medo neraḵ degwata los degwata!”

⁴ Log alam ggev mehōdahis-bevidek-lubellu sën lo, lo sho ngaa lubellu sën denedo malaj-tumsën lo, depetev medeneggëp loḵ Anutu sën nedo raḵ sëa-los-arë lo mala, gedëḵo arë rak bë:

“Yönon rot! Aleluya!”

⁵ Lob mehōti aye raḵ ggëp Anutu yi sëa-los-arë, benër bë:

“Ham sën Anutu yi hur ham, beham nehönengin yi lo, geham alam yumin ading los ham alam meris, ham pin gweḵo Anutu arë jaḵ!”

Sipsip Nalu Ḵo Avëh Medenevong Nos Böpata

⁶ Log sa hangö ngaa ti nebë sën alam ngahisekë rot desupin sir bedenener ḡagek, lob dedun nebë sën lubek böpata. Genebë sën vaḵuvek netetap bededun böpata lo, bedenener böpata bë:

“Aleluya! Hil ḡaḵo Anutu arë jaḵ!

Hil Mehöböp Anutu, yi mehö los niwëek!

Gwëbeng tu ala sogek menegin ngaa pin!

⁷ Hil ahëd nivesa menapisek in yi rot gegako arë jak!

In buk dus rak ggovek ya in Sipsip Nalu vongin geço avëh.

In venë ro yi ggovek ya menegin.

⁸ Lob Anutu vo röpröp veroo malangeri vu yi beröp loḵ yi.

Röpröp sënë yō mewis anon benepelibin.”

(Röpröp veroo sënë yik tahu ngaa niröp sën Anutu yi alam denevong lo.)

⁹ Log angër nër vu sa bë, “Gekwevu gagek sënë nabë: Alam sën Anutu vong dik ya in sir bë denam in nos böp sën Sipsip Nalu geço avëh lo, og kwaj vesa!” Log nër vu sa ving bë, “Gagek sënë og Anutu yi gagek anon.” ¹⁰ Lob sa petev loḵ angër vaha gesa bë gaḵo arë jak, loḵ nër vu sa bë, “Su gwevong nabë sënë! Yik sa hur mu nebë ham los arim lo pin sën ham ayomin neya timu vu Yesu menenër yi gagek rangah lo. Yik ham gweko Anutu yō timu arë jak. Hil arak ni bë Anon Vabuung vong huk loḵ alam-denenër-gagek-rangahsën ayoj bë denanër Anutu yi gagek rangah, genevong huk loḵ alam sën denenër Yesu arë rangah lo ving nebë saga.”

Mehö Sën Rak Hoos Veroo

¹¹ Log sa halë yagek tatekin gehoos veroo ti nare. Bemehöti rak nedo, barë nebë “Mehö Sën Nevong Yoh Vu Yi Gagek” ga, “Mehö Gagek Anon Yi”. Nabë mehöti sënë gengo gagek, genabë gevong begö, og nesepa loḵ aggata niröp mu menevong. ¹² Mala gahis netum nebë nengwah daggen, gemehö-los-bengö yi madub ngahisekë rak nedo yu. Gedekevu arë rak neggëp navi, rëḵ yō timu rak arë sënë ni, gaḵ alam vahik su derak ni rë. ¹³ Generöp röpröp ading sën dedagoo loḵ köḵ lo. Log denenër arë bë, “Anutu yi Gagek”. ¹⁴ Log alam-begö-yi vu yagek derak hoos veroo, bedetamuin yi medeya. Gederöp tob veroo malangeri benikapiik menepelibin. ¹⁵ Paëp-yu-anil nevu malangeri rot ti vare nesoo loḵ alaj avi, beneggëp in bë ngis mehōnon jak. Log nejom aën dus ti loḵ nema in gegin mehōnon jak. Anutu mehö niwëek ata, bahë sengën böpata vu alam sën su ayoj neya timu vu yi rë lo, om rëḵ bakë sir na nabë sën denevakë wain anon loḵ gabum böp ayo lo. ¹⁶ Gedekevu mehö sënë arë rak neggëp yi tob los vaḡi nebë:

“ALAM-LOS-BENGÖJ PIN HIR MEHÖ-LOS-BENGÖ, GALAM BÖP PIN HIR MEHÖBÖP”

¹⁷ Log sa halë angër ti nare loḵ hes mala. Genetahi ya vu sok pin sën denevëeng medeneyoh vavunë lo bë, “Ham pin ngupin ham nam in Anutu yi nos böp. ¹⁸ Ham rëḵ gwa alam-los-bengöj nij reggos geham rëḵ gwa alam yuj rëmek los alam anil degwa nij reggos gehoos los alam sën denerak lo nij reggos. Ham rëḵ gwa alam pin nij reggos, alam sën yō denegin sir lo, losho alam sën alam denebago sir medenetu hir ngaa meris lo, galam sën yuj ading los alam meris lo.”

¹⁹ Lob sa halë reggu bemën böp galam-los-bengöj pin vu dob losho hir alam-begö-yi desupin sir yam ggovek ya in bë dengis begö vu mehö sën rak nedo hoos veroo lo losho yi alam-begö-yi. ²⁰ Rëḵ ma gedekesuu sir bedejom reggu bemën böp ving yi mehö sën nenër-gagek-kuungsën-rangah lo ahon mededuu luho. In wirek og reggu bemën nipaya sënë lë gemehö-nenër-gagek-kuungsën sënë nevong ngaa böp ngahisekë benetetuhin alam sën deneko reggu bemën yi kanak rak navij gedeneḵo ḵenu rak lo. Om reggu bemën luho mehö-nenër-gagek-kuungsën sënë yō nahën denedo los malaj vesa. Log detë luho loḵ ya nengwah sën böpata rot nebë ngaggee, genikerus ata gegelöng salpa* medo netum loḵ lo. ²¹ Log mehö sën nerak hoos lo sis luho hir alam vahi sën nahën denedo vesaj lo pin rak paëp-yu-anil sën vare nesoo loḵ avi lo medediik. Log sok pin yam degga alam sënë nij reggos bahëj pup ya.

20

Satan Nedo Karabus Ta 1,000

¹ Lob sa halë angër ti vu yagek meluḵ yam. Lob jom kii asoreng sën luḵ meya rot gahë degwa main lo loḵ nema, bejom sëng böpata rot loḵ nema ving. ² Jom karob böp sënë ahon. Yik marub sën yō neggëp vu nyëdahis lo. Yi Memö Nipaya, geyi Satan. Lob angër duu yi rak sëng niwëek in bë medo noh vu ta 1,000. ³ Log tē yi luḵ ya asoreng sën luḵ meya rot gahë degwa main lo, gepeḵa avi yah, basis loḵ in, gejegwi kele niḵegwi* rak. Om Satan su yoh vu bë tetuhin alam gökin rë, gaḵ yō rëḵ gegin ta 1,000 sënë begovek na rë, loḵ mēm degeḵo yi vër beyik medo hus dus teka mu.

⁴ Log sa halë sēa-los-arë la denedo bemehö la rak denedo. Anutu vo huk vu sir in bë deseggi mehōnon hir gagek. Gesa halë alam ngahisekë sën denevong ving Yesu lo anoj. Sir sën denenër Yesu yi gagek tato, gedenenër Anutu yi gagek rangah, lob alam nij paya deketöv kwaj bedenediik lo. Su denedudeḵ vu reggu bemën nipaya, ma denedudeḵ vu

kenu rē. Gesu denebē yi kanaan raḡ dabaj ma raḡ nemaj rē. Lob vesaj loḡ yah bedetu alam-los-bengōj, belosho Kerisi denegin ngaa pin yoh vu ta 1,000. ⁵ Yik buk muginsēn sēn alam dekedī jaḡ vu bedub lo sēnē. Rēḡ alam diiksēn vahi pin su rēḡ dekedī jaḡ nah doḡ buk sēnē rē, ḡaḡ yō rēḡ degēp rot, beta 1,000 saga govek na rē. ⁶ Alam sēn dekedī jaḡ nah doḡ buk muginsēn aḡi, og kwaj vesa bedemedo vabuung. In diiksēn sēn natu luu lo niwēek su yoh vu bē dahun sir rē. ḡaḡ rēḡ denatu Anutu luho Kerisi hir alam-deneko-seriveng lo. Lob rēḡ denatu alam-los-bengōj belosho Kerisi degegin ngaa pin noh vu ta 1,000 sēnē.

Satan Kepē Ya

⁷ Ta 1,000 sēnē govek na, loḡ mēm degeḡo Satan bēr in karabus, ⁸ gegeto mena in tetuhin alam pin, benoh vu alam sēn denedo dob nenga ketu lubeluu lo, vu Gok losho yi alam Magok. Satan rēḡ ngupin sir in na degevang begō, lob sir ngahiseḡe rot nebē sēn raggēr loo nenga. ⁹ Bededoḡ na nyēḡ pin medeketumin Anutu-yi-alam doḡ nyēḡ sēn denedo loḡ lo. Yik nyēḡ bōp sēn Anutu ahē neving pangsēn lo. Rēḡ mu nengwah rēḡ duk nam vu yaḡek mega sir. ¹⁰ Satan tetuhin sir, om Anutu rēḡ getē yi duk na ngaggee bōpata sēn nengwah nikerus ggēp netum raḡ ḡelōng salpa* lo. Reggu bemēn nipaya luho mehō-nenēr-ḡagek-kuungsēn-rangah denedo loḡ sēnē vorot, om lōōho rēḡ degeḡo vanē buk gerangah degwata los degwata gesu rēḡ desewah rē.

Buk-gagek-yi Tōḡ Yam

¹¹ Log sa halē sēa-los-arē veroo bōp ti nedo, bemehōti nedo raḡ. Gedob los yaḡek veya meya in yi, genyēḡ meris. ¹² Gesa halē alam-diiksēn denare, alam yuj ading los alam meris, medenare loḡ sēa-los-arē saḡi mala. Gemehō sēn raḡ nedo sēa lo vung medetēḡin ḡapiya la. Detēḡin ḡapiya mala-tumsēn-yi, gedetēḡin ḡapiya sēn neseggi alam-diiksēn raḡ lo la ving. Nelē ngaa pin sēn mehōnon denevang lob denekevu loḡ ya ḡapiya aḡi beneseggi sir raḡ yoh vu. ¹³ Log alam sēn denediik medeneggēp luḡ loo lo, galam sēn denediik medeneggēp loḡ dob ḡebinē lo, losho alam-diiksēn pin deyom, bemehō sēn nengo gagek lo seggi sir ti ti loḡ yah ngaa sēn denevang wirek lo. ¹⁴ Lob tē alam malaj-masēn-yi los alam sēn denedo loḡ Nyēḡ Nipaya lo luḡ ya ngaggee bōpata sēn nengwah medo netum loḡ lo. Ngaggee bōpata sēn nengwah medo netum loḡ aḡi, og yik diiksēn sēn netu luu lo. ¹⁵ Lob alam sēn su arēj neggēp loḡ ḡapiya mala-tumsēn-yi aḡi rē lo, og tē sir pin luḡ ya ngaggee bōpata sēn nengwah medo netum loḡ lo ving.

21

Yagek Los Dob Mewis

¹ Log sa halē yagek los dob mewis neggēp. Yagek muginsēn los dob muginsēn mala maya verōḡ yi. Geloo su neggēp ggōkin rē. ² Gesa halē nyēḡ bōp vabuung sēnē, og yik Yerusalem mewis. Sa halē nedo ving Anutu, lob vuu yaḡek beluḡ yam los vunek vunek nivesa nebē sēn avēh nevunek vu yi raḡ vunek vunek nivesa in jaḡ regga. ³ Log sa hangō aye bōpata ti tahi yam ggēp sēa-los-arē bē, “Ham gwengō rē! Gwēbeng Anutu yi dub-vabuung-bōp nedo ving mehōnon! Log Anutu rēḡ medo geving sir bedenatu yi alam. Yōnon, Anutu yō rēḡ medo geving sir benatu hir Anutu. ⁴ Rēḡ jevu sir pin malaj bēl na. Galam su rēḡ denadiik ḡōkin rē, gesu rēḡ ayoḡ maggin ḡōkin rē, gesu rēḡ dengū medengis sir ḡōkin rē, genavij su rēḡ gesang nah rē. ḡaḡ ngaa wirek hen pin maya verōḡ yi.”

⁵ Lob mehō sēn raḡ nedo sēa-los-arē lo nēr bē, “Ham gwengō rē! Sēḡ gevang ngaa pin natu mewis jaḡ yik pehiko sēnē!” Log nēr vu sa bē, “Kwevu gagek sēnē, in gagek sēnē og yōnon rot, beyoh vu bē alam degevang geving rot.” ⁶ Log nēr vu sa ggōkin bē, “Ngaa pin sēnē tōḡ yam ggovek ya! Sengō ti hevong bengaa pin anon raḡ vu muginsēn, log saḡ semu ngaa pin vu tamsēn saḡi beggovek ya. Setu ngaa pin degwaseḡe los yuseḡē. Nabē mehōti ayo bev in bēl, og sēḡ gevang bēl veyē mala-tumsēn-yi benanum nyēmasēn. ⁷ Mehōti sēn kesuu ngaa maggin los ngaa nipaya pin lo, og rēḡ geko ngaa sēn senēr wirek bē rēḡ geko lo natu yi ngaa, gesa natu yi Anutu genatu sa nalug. ⁸ ḡaḡ alam sēn denegōng medeneggērin sir yah lo, galam sēn deneruu demij vu Anutu lo, galam sēn denesepa loḡ ngaa nipaya verōḡ yi medeneko raḡ lo, galam sēn denesis mehōnon medenediik lo, galam sēn denevang baggēb lo, galam sēn denevang parahek lo, galam sēn denedudeḡ vu ḡeriing lo, galam pin sēn denenēr gagek kuungsēn los denelah gagek vun lo, og sir pin rēḡ dedoḡ na ngaggee bōpata sēn nengwah nivanē medo netum raḡ ḡelōng salpa* lo. Yik diiksēn netu luu lo sēnē.

Yerusalem Mewis

⁹ Lob angēr nemadvahi-bevidek-luu sēn deko ngaa maggin nemadvahi-bevidek-luu loḡ gabum nemadvahi-bevidek-luu in bē dekevoḡ mehōnon jaḡ lo ti yam vengwēng vu sa benēr bē, “Genam rēḡ sēḡ tato avēh sēn Sipsip Nalu rēḡ geko natu venē lo vu hong.” ¹⁰ Log angēr ḡo sa kenug meya ḡedu bōp adingsekē ti, betato nyēḡ bōp vabuung Yerusalem sēnē vu sa.

Nedo ving Anutu, lob vuu yagek geluḵ yam. ¹¹ Anutu nikapiik jēh niwēek raḵ nyēg bōp sēnē. Nikapiik yō agga ti nebē gelōng sēn denebago raḵ monē bōp lo. Kēl Nebē gelōng malangeri jaspa, gemala rangah rot nebē garas. ¹² Log ḵatum og vaha adingsekē rot, geyi veluung avi nemadluho-bevidek-luu neggēp loḵ, bangēr nemadluho-bevidek-luu denare yoh vu pin. Log alam Israel degwaj nemadluho-bevidek-luu arēj ti ti neggēp raḵ veluung avi ti ti pin. ¹³ Veluung avi lōō neggēp loḵ ḵatum nenga sēn neya los hes mala neverup lo, gelōō neggēp ya los sēn ayōōng neyam lo. Gelōō neggēp ya los sēn sang neverup lo, gelōō neggēp ya los sēn hes mala nemasuseḵ ya. ¹⁴ Nyēg bōp sēnē yi ḵatum ahē degwa, og gelōng sēn bo niwēek vu lo nemadluho-bevidek-luu neggēp loḵ, lob Sipsip Nalu yi sinarē nyēdahis nemadluho-bevidek-luu sēn lo arēj raḵ neggēp gelōng sēnē.

¹⁵ Log angēr sēn vengwēng vu sa lo, jom atoheng goor ti in bē tahōō nyēg bōp sēnē los yi veluung avi geyi ḵatum jak. ¹⁶ Nyēg bōp sēnē yi ḵatum nenga vahi vahi pin neggēp ti, nyē los kweben neggēp ti. Angēr tahōō nyēg bōp sēnē nenga telēsen raḵ yi atoheng, lob ading yoh vu 2,400 kilomita. Nyēg bōp nenga vahi vahi pin ading nebē sēnē, gerak raḵ yi bepin neggēp ti. ¹⁷ Log tahōō ḵatum ving, rēk adingsekē berak ya vavunē rot yoh vu 66 mita. Yik angēr tahōō ḵatum nebē sēn yik hil netahōō lo. ¹⁸ Anutu semu ḵatum sēnē raḵ gelōng malangeri jaspa. Log semu nyēg bōp sēnē raḵ goor yō meris bemedo netum nebē garas. ¹⁹ Anutu vuneḵ vu nyēg bōp yi ḵatum ahē degwa raḵ gelōng malangeri aggagga sēn yi monē bōpata lo.

Gelōng jaspa nedo ya ahē degwa muḡin.

Log gelōng lapis lasuli sēn niraru lo netu luu.

Log gelōngaget sēn niraru nebē lo netu lōō.

Log gelōng nimewis emeral netu lubeluu.

²⁰ Log gelōng sardoniks sēn kōk los veroo nesala yi lo netu nemadvahi.

Gegelōng kōk konelian netu videk ti.

Gegelōng krisolit sēn nisangsang lo netu videk luu.

Log gelōng nimewis ngwē sēn beril lo netu videk lōō.

Log gelōng nisangsang ngwē sēn topas netu videk lubeluu.

Log gelōng nimewis ngwē sēn krisopres netu nemadluho.

Log gelōng niraru ngwē sēn hiasint netu nemadluho-bevidek-ti.

Log gelōng sekwahekk agga ngwē sēn mala saḡap medenenēr arē nebē ametist lo netu nemadluho-bevidek-luu.

²¹ Log vong reping nemadluho-bevidek-luu sēn lo raḵ kumḵum veroo (perl) sēn yi monē bōp lo nemadluho-bevidek-luu. Deḵo kumḵum bōp bōp medesemu reping pin raḵ, gedesemu aggata pin vu nyēg saga raḵ goor yō meris bemala rangah rot nebē garas. ²² Log sa su halē dub-vabuung nedo loḵ nyēg bōp sēnē rē. Gaḵ Mehōbōp Anutu, mehō los niwēek, luho Sipsip Nalu, yik detu nyēg bōp sēnē yi dub-vabuung. ²³ Lob alam nyēg saga su rēk dejak vu in hes los kwev nabē natum vu sir rē. Gaḵ Anutu nikapiik netum raḵ nyēg saga, geSipsip Nalu tu nyēg sēnē yi ram. ²⁴ Om alam pin rēk dena jak nyēg bōp sēnē yi rangah. Galam-los-bengōj vu dob rēk dengupin hir kupeḵ nivesa vesa medegeḵo mededok na. ²⁵ Su rēk debēhii ḵatum yi veluung avi rangah rē, gesu rēk nabuk dok dok nyēg sēnē rē. ²⁶ Alam pin rēk dengupin hir ngaa nivesa vesa los hir kupeḵ malangeri mededok na nyēg sēnē. ²⁷ Gaḵ ngaa ningōhek, gemehōnon sēn denevong ngaa nipaya aggagga lo, gemehōnon sēn denenēr gagek kuungsēn lo, og su rēk dedok na nyēg sēnē rē. Gaḵ alam sēn arēj neggēp loḵ Sipsip Nalu yi ḵapiya-mala-tumsēn-yi bē demedo malaj-tumsēn degwata lo mu mēm sēn rēk dedok na.

22

Bēl Los Kele Mala-tumsēn-yi

¹ Log angēr sēnē tato bēl bōp mala-tumsēn-yi vu sa, lob sa halē gemala rangah nebē garas. Bēl sēnē nebegi verup Anutu luho Sipsip Nalu hir sēa-los-arē benevaar meneya, ² beneyoh nyēg bōp yi aggata vuheng atov. Log kele mala-tumsēn-yi denare loḵ bēl sēnē nenga vahi vahi. Lob denesis anoj beron nemadluho-bevidek-luu neyoh vu ta pin. Denesis anoj raḵ kwev. Lob kele sēnē ris, og deyh vu bē degevang bemehōnon nijraksēn nijvesa jak.

³ Log gagek maggin-yi sēn Anutu nēr raḵ mehōnon vu muḡinsēn lo, og ggovek ya. Gaḵ su rēk medo nah gōkin rē. Anutu luho Sipsip Nalu hir sēa-los-arē rēk medo dok nyēg bōp sēnē. Log Anutu yi hur lo rēk degeko yi jak. ⁴ Log mēm rēk degelē mala. Log arē rēk jak gēp dabaj. ⁵ Su rēk buk dok nah gōkin rē. Log ram hen huk sēn netum lo, los hes hen huk sēn netum lo maya. Gaḵ Mehōbōp Anutu rēk gevong rangah vu sir. Lob rēk denatu alam-los-bengōj medegegin ngaa pin degwata los degwata.

Yesu Rēk Duk Nom Pevis

⁶ Log angēr nēr vu sa bē, “Gagek pin sēnē og yōnon rot, beyoh vu bē alam pin degevang geving yi rot. Mehōbōp Anutu sēn nevang yi Anon Vabuung vu alam-denenēr-gagek-rangahsēn in bē denanēr yi gagek rangah lo, vong yi angēr yam in bē nanēr ngaa pin sēn rēk anon jaḵ pevis lo vu yi hur lo pin.

⁷ Log Yesu nēr bē, ‘Ham gwengo rē! Sēḵ natōḵ nōk vu ham pevis.’ Mehōti sēn nesepa loḵ Anutu yi gagek sēn neggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya agi-yiḵ ngaa sēn rēḵ anon jaḵ vu tamusēn lo-og mehō sēnē kwa vesa!’

⁸ Log sa Jon, sa hango gagek sēnē, gesa halē ngaa pin sēnē. Sa hango los halē ggovek, log sa petev menahēp loḵ angēr sēn tato ngaa pin vu sa agi mala, gesa bē gaḵo yi jaḵ. ⁹ Loḵ pevis menēr vu sa bē, “Su gwewong nabē sēnē! In sa hur ti yiḵ nebē hong ving arim lo sēn sir alam-denenēr-gagek-rangahsēn lo. Geyiḵ hur mu sa nebē alam sēn denesepa loḵ ḵapiya agi yi gagek lo. Gaḵ yiḵ gweko Anutu yō timu jaḵ.”

¹⁰ Lob nēr vu sa ving bē, “Anutu yi gagek sēn neggēp loḵ ḵapiya agi, og su gegulin, in buk sēn Anutu bē gevang ngaa pin agi dus raḵ ggovek ya. ¹¹ Om mehō sēn nesepa loḵ ngaa nipaya lo, og yō medo gevang yi ngaa nipaya nabē saga rot. Gemehō sēn nesepa loḵ ngaa ningōhek lo, og yō medo gevang yi ngaa ningōhek nabē saga rot. Log mehō sēn nesepa loḵ ngaa nivesa lo, og yō medo gevang yi ngaa nivesa nabē saga rot. Gemehō sēn nesepa loḵ ngaa nirōp lo, og yō medo gevang yi ngaa nirōp nabē saga rot.” ¹² Yesu nēr bē, “Ham gwengo rē! Sēḵ natōḵ nōk vu ham pevis. Lob sēḵ gaḵo nyēvewen menōk vu mehōnon pin, lob sebo dok nah vu sir ti ti noh vu ngaa pin sēn denevang lo. ¹³ Sengo ti hevong bengaa pin anon raḵ vu muginsēn, log sēḵ semu ngaa pin menivesa jaḵ vu tamusēn. Sa mehō muginsēn los tamusēn. Setu ngaa pin degwasekē los yusekē. ¹⁴ Alam sēn deneripek hir tob bemewis nerak lo, og kwaj vesa, in deyoh vu bē rēḵ dega kele mala-tumsēn-yi anon. Gedeyoh vu bē rēḵ dedok na ḵatum nyēḡ bōp saga avi mena dedok na. ¹⁵ Gaḵ alam sēn nij paya verōk yi nebē anōō lo, los mehōnon sēn denevang parahek lo, galam sēn denevang baggēb lo, galam sēn denesis mehōnon medenediik lo, galam sēn denejom raḵ vu ḵering lo, galam pin sēn ahēj neving gagek kuungsēn medenenēr lo, og rēḵ nah demedo nenga in Anutu yi nyēḡ bōp sēnē.

¹⁶ Sa Yesu, sa hevong sa angēr yōk vu ham in bē nanēr gagek sēnē vu ham sēn sa alam ham lo. Yiḵ sa sēnē sēn Davit* yi mewis, besa degwa vu yi. Lob yiḵ sa sēnē sēn Betuheng Majelēē.”

¹⁷ Log Anon Vabuung luho Sipsip Nalu venē denēr bē, “Genam!” Lob mehōti bē gengo gagek sēnē, og nanēr nabē, “Genam!” Log nabē mehōti ayo bev in bēl, og nam, in mehōti bē nanum, og yoh vu bē nam nanum bēl-mala-tumsēn-yi nyēmasēn.

¹⁸ Log sa bē nanēr gagek niwēēk ata vu alam pin sēn denengo gagek loḵ ḵapiya agi, raḵ ngaa sēn rēḵ berup vu tamusēn lo nabē: Bē mehōti gelu gagek ngwē dok na gagek sēnē, og Anutu rēḵ ngupin ngaa maggin pin sēn nēr meneggēp loḵ ḵapiya agi nah vu yi. ¹⁹ Lob nabē mehōti gelov gagek la bēn in gagek sēn raḵ ngaa tamusēn-yi meneggēp loḵ ḵapiya agi, og Anutu rēḵ gelov yi bēn gesu rēḵ ga kele mala-tumsēn-yi sēnē anon rē. Gesu rēḵ dok na nyēḡ vabuung bōp sēn sa netateḵin meneggēp loḵ ḵapiya agi rē.

²⁰ Mehō sēn nēr ngaa pin bē rēḵ anon jaḵ agi nēr bē, “Sēḵ nom pevis yōnon rot!” Ēē, oga! Mehōbōp Yesu, genam!

²¹ Mehōbōp Yesu yi semusemu nōk gēp geving ham pin. Yōnon.

NETATEKIN DEGWA

alabaster Alabasta og yik gëlöng veroó ti. Denesemu buayo lu ngaa rak, beyi monë böpata.

alam-deneko-takës Alam Yuda denelë hir alam sën deneko takës lo paya, in derak ni bë denetetuhin sir gedeneeggodek hir monë vahi sevök, gaş su deneko takës niröp rë.

Asia Asia sënë og distrik ti dus vu Epesus lu Kolosi, gaş su nyëg böp Asia sën Saina lu Sapan gedob vahi sagu lo rë.

Babulon Babulon og nyëg böp ti. Rëk loş 1Pt 5:13 Pita netahu rak nyëg böp Rom sën negin dob pin lo. Log alam vahi yik kwaj nevo sën Jon peggirin rak Babulon loş Nebë Pesepsën 14:8 lo bë yik maş nebë saga ving. Rëk alam vahi kwaj nevo bë peggirin rak mehõnon pin sën nij nelëlin Kerisi loşho yi alam bedenesis begö vu sir lo. Om Anutu rëk kevoh alam nebë sënë bemalaj nama na verök yi.

Belsebul Arë Belsebul sënë, og alam Kanaan hir anutu kuungsën ti arë. Lob alam Yuda denenër rak memö nipaya hir ggev böp Satan ving. Om sën denelë bë Yesu nevang bememö nipaya to deneya in mehõnon, lob kwaj nevo bë maş memö nipaya hir ggev Belsebul nelok vu yi menetii. In Belsebul og memö nipaya hir ggev, om maş memö deneggõnengin yi.

Buk-ggöksën-yi Alam Yuda kwaj nevo buk sën Anutu ko sir vër in Ejep wirek lo yoh vu ta pin. In loş buk saga, og Anutu yi angër ggök alam Israel geya mesis alam Ejep naluj aguu pin. Om sën denenër buk sënë arë nebë Buk-ggöksën-yi, lob deneko rak yoh vu soda dahis ti neyoh vu ta.

Buk-sewahsën-yi Alam Yuda denesepa loş Anutu yi horek bedenesewah yoh vu buk sën netu nemadvahi-bevidek-luu lo pin. Rëk gwëbeng sënë og hil nanër buk sënë bë Sarerë, log hil kwad nevo buk sën Yesu kedi rak yah vu bedub lo behil nesewah loş genehalë Soda. Alam Yuda denenër bë su degevang huk doş Buk-sewahsën-yi. Log deneko buk mewis rak loş siks krök sheuksën beneya rot beyah neto siks krök sheuksën ngwë ggökin, lob neggovek ya gengwë neverup nebë saga. Om sën dus nerak Buk-sewahsën-yi, og su deyoh vu bë degevang huk doş siks krök sheuksën rë, in sakaş detök ya Buk-sewahsën-yi.

Davit yi mewis/degwa vu Davit Alam Yuda denenër mehõ sën denegin lo bë Kerisi, log denenër arë ngwë rak yi ving nebë Davit Nalu. Rëk mu su Davit nalu yõnon rë gaş Davit diik yõ wirek, rëk alam Yuda denesupin naluj lo, buj lo, tavaj lo, kenuj lo, gehir mewis lo pin lok yah ti medenenër bë naluj. Om nabë hil pekwë doş hil ayed niröp, og hil nanër Kerisi nabë: Davit yi mewis, ma, degwa vu Davit. Davit sënë og alam Israel hir mehõ- los-bengö ti sën Anutu ggooin rak beloş yah Saul ben wirek rot lo. Yi mehõ-los-bengö niwëek ata besupin Yuda degwa nemadluho-bevidek-luu lo pin yah revuh ti barëj böp rak, om delë yi bë hir mehõ-los-bengö sogek gedeneko arë rak.

denepekwë monë Nabë alam Rom debago ngaa vu alam Yuda, og denebago rak yõ hir monë vu sir. Galam Yuda yõ hir monë neggëp ving, rëk mu yõ agga ngwë. Om nabë mehõti kwa nevo bë getung monë seriveng vu Anutu, og su rëk getung alam Rom hir monë natu seriveng rë. Gaş getung alam Yuda yõ hir monë niröp natu seriveng og mëm yoh vu. In denenër bë alam Rom hir monë og nipaya gesu yoh vu rë. Om sën alam la denedo loş dub-vabuung-böp, in nabë mehõti kwa bo nabë getung seriveng rëk kol alam Rom hir monë mu, og depekwë yi monë doş nah alam Yuda hir monë. Log denejom monë teka vër rak sën depekwë agi ving.

gemul Gwelë na mul

Genesaret Genesaret og ngaggee böp Galilea arë ti sënë, garë ngwë nebë ngaggee böp Tiberias. Yik dekol alam Rom hir mehõ-los-bengö Tiberias arë sënë medenër rak ngaggee gerak beggang-bu ti ving.

go Yesu tatekin yi gägek sënë vu sir rak keke pik, in yõ nare bej beyõ derak ngaa saga ni nivesa. Rëk he pekwë gägek sënë manër rak yom **go** in hil ngo narak go yi aggata ni menehero. Mt 24:32; Mk 13:28; Lk 21:29. Gehe kevu rak hil ngo hil ngaa vahi ving nebë saga, in hil ngo narak hir aggata ni.

gerah navimin Gwelë na rah navi

gwerah navimin Gwelë na rah navi

Herot Nabë gwelë ggev sën Herot, og rëk kwam kwam nabë ti tena. In Herot lubeluu. Ngwë muginsën sën denenër yi bë Herot Böp, sën sis hurmahan vu Betlehem medediik lo, log diik ving nebë sën gägek neggëp loş Mt 2:19 lo. Log tum nalu arë nebë Herot Antipas, lob yi sënë sën ketöv Mehõ-neripek-alam Jon kwa lo. Log Herot Böp bu arë nebë Herot Agripa I. Sën tung Pita loş ya karabus loş mëm bebën yom lov ahë mediik lo. Gägek rak sënë meneggëp loş Sn 12. Log Herot ti sën, Herot Böp tava bedenenër bë Herot Agripa 2 lo, ko avëhnö Bernisi sën luho amaj timu lo netu venë. Log avëhnö ngwë Drusila berak vu kiap

Peliks sën Rom ti lo. Yik Agripa sënë sën luho venë yam medo denengo Paulus genevong yi gagek gëp Sisarea lo. Gwelë dok Sn 25:13 bena rot.

Jon nalu Simon Pita ama Jon yö ngwë. Su Jon sën kevu Yesu bengö lo rë, gesu Jon sën mehö neripek alam lo rë.

kap Yesu peggirin gagek sënë menër rak bë nanum dok kap. Rëk mu sënëk nenër rak ngaa nisangsën sën rëk natök vu yi lo. Mt 10:22. Log nër rak kap sënë, genër rak bël-ripeksën ving menegëp lo Mk 10:38 ving, og bël-ripeksën saga, yik peggirin rak sën bare jak kelepeko menadiik lo. Lo Mk 26:39; Mk 14:36; Lk 22:42, og yik nër kap ggökin, rëk he kevu niröp lo saga bë 'maggin'.

kelepeko Nabë mehöti nadiik jak kelepeko og ngaa nimumsën böpata rot. Om alam sën denevong ngaa nipaya lo, og gavman deyoh vu bë deketöv kwaj ma, degelu sir jak keke medenadiik, rëk mu denesis rak ya kelepeko in bë hir alam nij namum böpata. Denevong in bë alam sën nij paya verök yi lo denadiik jak los nij gesang ata. Rëk alam Yuda los Rom devong Anutu Nalu Yesu Kerisi mediik rak kelepeko nebë alam nij paya saga, gesu deggönengin rë. Log Yesu nër bë alam desepa dok yi medekerë maggin jak buk, rëk peggirin rak kelepeko. Gwelë dok Mt 10:38, 16:24; Mk 8:34, 10:21; Lk 9:23, 14:27

Kerisi Alam Yuda denevo kwaj in mehö sën denenër arë nebë Mesia lo bë rëk nam. Log denenër arë sënë lo Grik ayej bë Kerisi. Arë sënë degwa nebë: Mehö sën Anutu ggooin rak in bë geko hil nah vu yi. Om nabë gwelë Yesu arë ngwë sën Kerisi agi, og yik degwa nebë sënë.

Levi Alam sën denenër sir bë alam Levi lo, og sir saga depum rak Yakop nalu Levi, lob Anutu ggooin sir saga mu rak in bë dedok vu alam-deneke-seriveng medegevong huk dok dub-vabuung ayo. Rëk mëm yik alam Levi sën depum rak Levi yi mewis ti sën Aaron lo mu sën yö denetu alam-deneke-seriveng in debesi.

mana Mana og yik nos sën Anutu nevo vu alam Israel yoh vu buk yö vu wirek lo buk sën deneyoh nyëg-yu-meris medeneya lo. Denenër nos sënë arë nebë mana, gedegwa nebë 'Va ti saga?'

mastet Mastet og alam Yuda hir jojeng ti. Mastet gahis og mahen rot, genos vahi pin gahis kesuu, rëk kip berig kesuu jojeng vahi pin beböp nebë paya ti.

mehö-neko-takës Gwelë nah sën he kevu gagek rak alam-deneke-takës menegëp nyë lo.

mul Matai lu Markus denenër bë Yudas mul Yesu in bë tato yi niröp vu alam-begö-yi. Gagek sënë su gagek nipaya rë, gagek yik alam Yuda yö hir aggata nebë sënë. Yuda maluh su denejom nemaj nebë sën hil gwëbeng-ë rë, gagek yik denemul hir alam bengij in bë tato nabë ahëj neving sir. Rëk mu Yudas og vong paya in peggirin ngaa nivesa sënagi yah tu nipaya in mul Yesu in bë tato yi rangah vu alam-begö-yi.

mur Mur sënë yik marasin nimengëës ti beyi monë böp. Denum los wain in bë navij su gesang böp lob devo vu Yesu rak kelepeko rëk su num rë. Log denerikin rak hir heljeng ving in bë su nivë na pevis.

najom nema Paulus kevu vu Kerisi-yi-alam bë ahëj geving sir og degemul sir, rëk he pekwë niröp lo hil ayed bë denajom nemaj in hil najom nemad menarak ni.

nerah Gwelë na **rah navi**

nikegwi Alam Yuda denekepain ngaa ti og denevong nebë sënë in bë mehö ngwë degepuh og dejak ni, om denevesi keke ti nikegwi medenejegwi rak kapasën. Denejegwi keke nikegwi sënë rak hir kapiya, geveluung avi lu ngaa ngahisekë, lob denetung yö hir kanan akka ti ti rak. Om nabë mehö ngwë keke keke nikegwi gegelë yi kapiya, ma, dok na yi beggang ayo, og ala rëk jak ni in keke nikegwi puvin gekanak vong paya gemehö nipaya saga su yoh vu bë semu nah rë.

oliv Oliv yik keke ti denegga anon gedenevip meru menare in denevesi nos rak yoh vu buk gedenetetuk rak nos medenegegga ving. Log denetöo lok hir ram in natum buk vu sir. Oliv anon og nebë vasuung anon rëk nenyëm nebë dölung.

Paradis Alam Yuda denër Paradis rak huk malangeri sën Anutu tung Adam luho Eva lok vu nyëmuğinsën lo. Lob kwaj nevo bë alam nij vesa denadiik lo mëm na demedo dok nyëg saga in lob degegin buk sën Anutu gengo gagek lo.

Parisai Alam Parisai og alam Yuda vu ti sën detu alam horek yi. Deneggoneng in ngaa pin sën nevong benij ngöhek nerak lo. Sir alam ggev bedenesepa lok alam hib hir horek pin medenepik vu los dahis in bë su dekeyëh ti. Denevong ving bë angër los ngaahur lu ngaa denedo, log denenër bë hil nadiik rëk hil su rëk malad nama na verök yi rë, gagek hil rëk bare na Anutu mala beseggi hil gagek bebo nyë vewen dok nah vu hil. Denelë Yesu paya medenesis begö vu yi in su nesepa lok alam hib wirek hen hir horek pin sën yö denesepa lok lo rë.

pik Kele pik sënë yik nos ti banon nebë jabuk. Alam Yuda denevaroh keke sënë lok hir huk lu ngaa, in nengën nivesa.

praginsěj Praginsěj og kele ti niķegwi beyi moně böp. Alam Yuda devesi in reggu nivesa berup na tagwawek doķ dub-vabuung-böp lu ngaa.

rah navi Alam Yuda hir horek wirek hen nēr bē: Nabē avēh ti geķo nalu maluh ti geto, beyi buk natu nemadvahi-bevidek-lōō jak, og degerah navi. Lob horek niwēēk besu deyhoh vu bē dekeyēh rē, om nabē buk saga baleķ Buk-sewahsēn-yi ti, og yīķ denerah loķ, gesu denegōneng rē. Om sēn loķ Jn 7:22 Yesu nēr yah vu sir in sēn ahěj sengēn vu yi bē keyēh Buk-sewahsēn-yi in sēn nevonģ mehōti benivesa raķ loķ lo, rēķ yīķ sir ving. Denejom horek wirek hen sēnē ahon medenekeyēh Buk-sewahsēn-yi ving.

Sadukai Alam Sadukai og alam Yuda yu ti. Sir alam böp medenegin dub-vabuung-böp. La og alam-deneķo-seriveng, log ti og tu alam-deneķo-seriveng hir yuseķē. Denepiīķ vu horek pin sēn Anutu vo vu Moses wirek lo medesepa loķ. Rēķ su denevonģ ving bē angēr los ngaahur lu ngaa denedo rē, gedenenēr bē hil nadiīķ bemalad nemaya verōķ yi gāķ hil kenud su ya denedo rē. Om sēn denelē Yesu paya gedenesis begō vu yi in su nesepa loķ sir rē.

salpa Salpa og yīķ gelōng nisangsang ti. Yoh vu bē natum mega hil. Genatōķ vu gēp dob len la, gevu ķedu sēn netetap lo. Netetap og salpa netum ving gereģgu nipaya verup neya.

Samaria Alam Samaria og su alam Israel soģek rē. In dekehe sir vēr in alam Yuda loķ Davit bu Rehoboam yi buk, log deķo alam-yu-ngwē la vu Asuria yam belosho desārōmin sir, rēķ yīķ denejom raķ vu Anutu soģek. Rēķ mēm su denegga raķ alam Yuda rē, gesu deneya dub-vabuung-böp Yerusalem rē, gāķ losho alam Yuda denelē sir paya. Lob yō denejom raķ vu Anutu vu ķedu Gerisim ggēp yō hir dob.

Silvanus Silvanus arē ngwē nebē Silas sēn hil nehalē loķ Sinarē Hir Huk bē nelōķ vu Paulus in huk rot lo.

Sisar Alam Rom detu ala medenegin alam Yuda, lob alam Yuda denetē takēs vu sir. Lob alam Rom denenēr hir mehō-los-bengō loķ ayej bē Sisar.

takēs Gwelē doķ sēn he ķevu gāģek raķ alam-deneķo-takēs menegģēp nyē.

Teopilus Lukas ķevu Yesu bengō ya vu mehōti arē nebē Teopilus lob ķevu Sinarē Hir Huk ya vu Teopilus ving. Lukas og yīķ yi dokta-niraksēn-yi ti, rēķ neķo loķ nyēģ in bē nanēr Yesu bengō rangah geving. Om nabē gwelē doķ Sinarē Hir Huk og neķevu ngwē nebē 'sir' log neķevu ngwē nebē 'he', in nedo buk vahi ving sir log buk vahi og su nedo ving sir rē.

Tiberias Tiberias og yīķ ngagģee böp Galilea arē ti, gare ngwē nebē Genesaret. Log nyēģ ti arē nebē Tiberias ving. Yō nedo ngagģee böp nenga.

wain mewis Alam Yuda denetōō wain loķ ya memēķ navi, log deneduu avi niwēēķ menedo. Lob buk sēn denetōō loķ ya nyēdahis lo, og yīķ wain ahē yes, rēķ mēm yō medo nesol memēķ navi bemēm niwēēķ nerak. Om nabē denatōō wain mewis doķ na memēķ navi muģeng, og ahē seķē raķ om rēķ nakweek lob wain keseh megeto mena.

wēl Wēl sēnē og denepip kele oliv anon bedeneķo meru, lob denevesi hir nos raķ, gedenerikin raķ navij, gedenetōō loķ ya hir ram in natum vu sir.

wit Wit og yīķ nos mahen ti nebē padi.

yiist Yiist og yīķ ngaa mahen teka rēķ denetee los parawa, lob nekōd parawa menerig, lob mēm denevesi brēt raķ.